ఆపస్తంబ శ్రౌత సూత్రము
క్రమణిక

1300
10,030

వేదాంగ గ్రంథాలు

1300

10,030

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగభాగము.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణిక.

(ఆధానపంచకసహితము)

ఇందు ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, భాగసహితము.

గ్రంథము.

259

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులగు
శ్రీ నాగలింగశాస్త్రిగారి పుత్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

సూత్రార్థములు, ధర్మశాస్త్ర నిర్ణయ, ప్రమాణసహితముగ
చెప్పఁబడి

మచిలీపట్టణమునందలి

ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడి,
ప్రకటింపఁబడియె.

చతుర్థ ముద్రణము 1500 కాపీలు.

1922

దీనివెల రు **4—0—0**

పల్లా. లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పర బ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికా

ఖ్యోయంగ్రంథః ఆధానపంచక సహితః

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్త్రి బహుగ్రంథేభ్యస్సంగృహీతస్సన్ కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రధాననగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేనచల్లాన్వయసంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదీన్ క్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితో విజయతేతరామ్.

చతుర్థ ముద్రాపిత గ్రంథసంఖ్యా. 1500

ఏతద్గ్రంథమూల్యం చతురూప్యమ్.

హూణశకవత్సరాః. 1922

ప్రకటన.

పీ ఠి క.

పరాశరః॥ శ్లో॥ సంధ్యాస్నానంజపోహోమో దేవతానాం చపూజనమ్ । ఆతిథ్యంవైశ్వదేవంచ షట్కర్మాణిదినేదినే॥ మనుః॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా । దానంప్రతిగ్రహ శ్చైవషట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ॥ షణ్ణాంతు కర్మణామస్యత్రీణికర్మాణి జీవికా । యాజనాధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః॥ షట్కర్మ సహితోవిప్రః కృషికర్మచ కారయేత్ ॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్ని హోత్రాదికర్మములు, దేవతారాధనము, అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులునునిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును. మఱియు శిష్యులకు వేదముఁజెప్పుట, తాను అధ్యయనముసేయుట, యజ్ఞముసేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికిదానమిచ్చుట. ఇతరులచే గ్రహించుట, ఈయాఱుకర్మంబులుబ్రాహ్మణగృహస్థునకర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁగొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనముజరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడినబ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ౪ జాతులలో గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరుజన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునందుఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు, పితృదేవతలయొక్కయు, హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణముఖముగా భుజింపుచున్నారు, అట్లగుటంజేసి యితరవర్ణనలవారికంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమే

శాశ్వతధర్మముయొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మమునకై పుట్టినవాఁడని మోక్షమునకు సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు, తొలుతఁ జతుర్ముఖుఁడు శ్రీమన్నారాయణునిఁగూర్చి తపముచేసి వేదములఁగాపాడుటకును. పితృదేవతలఁ దృప్తినొందించుటకును, ధర్మముల రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుఁదండ్రియునగువారై సకలవర్ణములకును శ్రేష్ఠులుగానున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె పూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషముచేతఁ దమలో నొకరి నొకరు పూజించుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై పరస్పరముపకరించుకొనుచుఁ దాము తరించి యితరులఁదరింపఁజేయుచున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వానికంటె చేతనములు, వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటె విద్వాంసులు వారికంటె వేదార్థపరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠులని సమస్తగ్రంథములువక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణానాం స్వధర్మానుష్ఠానేపరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫలశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవదుభయోర్లోకయోః సుఖమేవ వర్తతే॥ సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినవారికి ముననే పరలోకమునందపరిమిత సౌఖ్యముగలుగును, అట్టిసుఖమును భవముఁజెందినపిదపఁ దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించినకర్మఫలముచేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను, శరీరవర్ణమును, బలమును, ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ధనమును ధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని బొందుచున్నారు, కావున నుభయలోకములయందును సుఖమే మనుజునిఁజెంది చక్రమువలె దిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుఁడు లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖుని ముఖమునుండి మొదట వేదములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాపస్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజ ప్రముఖులగు మహర్షు

లు స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత (వ్యాసో నా రాయణోహరిః) అనువచనము ప్రకారము సాక్షాన్నారాయణాంశ సంభూతుండగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్ర మ ధర్మాదులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేక దేవతామ హిమలను నానావిధసృష్టిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి, అట్టియ ష్టాదశ పురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము అందఱికిని దెలిసిన విషయమేను. మఱియు ఆ మహాపురాణములయందు అద్భుతవిషయంబులుగలిగికర్మసిద్ధిద్వారాజ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మోక్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందు కర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు, అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము — "వేదయతీతి వేదః" తెలియఁజేయునది గాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దవ్యుత్పత్తియెట్లనఁగా "విదన్త్యనేన ధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటచుబట్టి "శ్రుతిః" యని చెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయః అనఁగా వల్లించుటమని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠానమును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమ శిష్యులకుపదేశించిరి. తదాది వైదికకర్మానుష్ఠానముగుఱించి విపులముగా ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులందఱు వారివారి సూత్రములు ప్రకటనజేసిరి, ఆయా సూత్రములయందు ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము, మొదలగు యజ్ఞములు చేయు విధములును; అవిచేయుటవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పర

మేశ్వరుగూర్చియు లక్ష్యమునిల్పువిధము, అట్టిభక్తులకుఁ గలుగుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:— తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁగలుగు ప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు బ్రాహ్మణులకుద్విజత్వము షోడశకర్మాచరణంబుచేఁ గలుగును, కావున నీద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడశకర్మలు చెప్పఁబడును ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము, ౩ సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశనము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము, ౧౦ సౌమ్యవ్రతము, ౧౧ ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩ గోదానము, ౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము, ౧౬ పితృమేధమని (నామములు) ఈషోడశకర్మలనుకొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీయమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమందునన్వయప్రయోగ విధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రసిద్ధిగల యాజ్ఞికులకుఁ దప్పతక్కిన సామాన్య యాజ్ఞికులకు దానిం జూచిగ్రహించుటకుఁ గఠినముగానున్నది. మఱియునిమంత్రముఁజెప్పి క్రియఁజేయ వలయునని యెల్లరకుఁదెలియకయు, నడుమ నడుమ ధర్మశాస్త్రముండుటచేఁ బ్రయోగమును వరుసగా గ్రహించుటకు దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁజేయంచువిప్రవర్యులు శ్రమపడుచుండిన కష్టమింతయని చెప్పనలవిగాదు. ప్రయోగములు కొందరు కొంతకాలమునకుఁ జదివియు కొన్ని

ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారైయున్నారు కొందరు యీ వేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభించకయే యున్నారు. బహుజనులు ఇట్టి శ్రమపడుటనుజూచి యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక యనుపేరుతో 1909 వ సంవత్సరంబున సహస్ర ప్రతులును, పునః 1912 సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును 1916 స॥ రంబున 1500 ప్రతులును ముద్రింపించితిని, ఆముద్రింపించిన ప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదియిట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులు వ్రాసిరి. అందుమీద ఈముద్రణమందు పూర్వముకన్న బహువిషయములు యీపుస్తకమందు చేర్పబడి వేదశాస్త్రప్రవీణులైన, బ్ర॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులుగారిచేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామ సోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్ర॥ ఇంగువ వేంకటకృష్ణ శాస్త్రిగారి చేతను, 4 బ్ర॥ ప్రఖల ఆదినారాయణ ఘనాపాటిగారి చేతను, పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడెను. గనుక ఇకసజ్జనులు సహాయులై నాశ్రమ సార్థకంబుచేసి కేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములువెలువరింప నుత్సాహినగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురుగాన, విశేషము విన్నవింపబని లేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానింగనుగొన్న మహానీయులునన్ను మన్నించివానినివిశదముగా నాకుఁదెలిపి కేని రాబోవుకూర్పునందు సవరణచేయబడును, కాఁబట్టి వేదశాస్త్ర సంపన్నులన్ప్రార్థించెదను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

నవీనగ్రంథ ప్రకటనము.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠము

ప్రథమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము.

అయ్యా !

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణము తీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా పెక్కుజనులు పదేపదే పంపుమని జాబులు వ్రాసిరి. అప్పట్లో నీగ్రంథమును పంపలేకపోతిమి "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అనునట్లు ముద్రింపించుచుండ కాగితములు, కాటుక, వైద్య సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్ని సమయములలో దొరకకుండుటవలన కలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురు గాక— గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, శ్రీసూక్తము భూసూక్తము, అరుణము, సౌరము. త్రిచ, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులనగా—చిత్తి, శీక్ష, ఆనందవల్లీ, భృగువల్లీ, నారాయణము, పితృమేధము, అధిశ్రవణము, మన్యుసూక్తము, రుద్రసూక్తము, స్వప్నసూక్తము, దేవీసూక్తము, రాత్రిసూక్తము, హిరణ్యసూక్తము, నీళాసూక్తము, సరస్వతీసూక్తము, లక్ష్మీసూక్తము, కాళీసూక్తము, అన్నసూక్తము, వ్యాసఖండి, మహాన్యాసము, దశాంగరౌద్రీకరణము, షోడశాంగరౌద్రీకరణము, ఆత్మరక్షా, శివసంకల్పములు, దశశాంతులు, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకము, బిల్వాష్టోత్తరశతనామపూజా, ఇష్టాశీస్తోత్రము, రుద్రకవచము, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగుస్మార్తమంత్రవిషయములన్నియునుగలదిఇదిస్మార్తగృహస్థులకును విద్యార్థులకును, రాజశ్రీలకును, యాజ్ఞికులకును, స్వస్తివాచకులకును, శివాలయవిష్ణ్వాలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకును అత్యవసరముగ నుండదగినది గురువువద్ద 1. 2 సార్లు పాఠము చెప్పించుకుని, స్వయముగా గ్రంథసాహాయ్యముచే పఠింపదగును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన రుద్రాభిషేకము, నవగ్రహశాంతులు, నవగ్రహజపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిషోడశకర్మలు మొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియు పూర్తిగా నెరవేర్చుటకు సమర్థులగుదురు ఈగ్రంథములయందు వారందఱు వెంటనే వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు వెల 1 కి రు 2—8—0 తమరు మాకు జాబు వ్రాయునప్పుడు తమగ్రామం పోష్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగునవి స్పష్టముగా తెనుగు భాషలోగాని ఇంగ్లీషు భాషలోగాని వ్రాయవలెను సందేహములుండకూడదు వి. పి. కు ఒకేసారి వ్రాయునప్పుడు తమకు చేయవలసిన వైశ్యవి మీ పేరు తెలియపర్చవలెను. వైశ్యపార్శల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మీకు ఖర్చులు జాలా తగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములలో పంపుదుము.

గ్రంథస్థవిషయములు.

సంఖ్య.	విషయము.	పుట.
1	విఘ్నేశ్వరపూజా	1
	విష్వక్సేనపూజా	౮
3	పుణ్యాహవాచనవిధి	9
4	పుణ్యాహవాచనసూత్రము	11
5	పుణ్యాహవాచన ప్రయోగము	14
6	కర్మణః పుణ్యాహవాచనము	20
7	అంకురారోపణము	23
8	(అగ్నిముఖం) చతుష్పాత్రప్రయోగం	32
9	(అగ్నిముఖం) షట్పాత్రప్రయోగము	34
10	జయాదిహోమము	38
11	పూర్ణాహుతిహోమము	47
12	దీక్షవిధి	51
13	గృహ్యసూత్రారంభః (ప్రథమప్రశ్న)	,,
14	,, ద్వితీయప్రశ్న	55
15	,, ఉత్తరభాగము	60
16	నాందీముఖము	65
17	నాందీవిధి	66
18	పునస్సంధానము	68
19	పునస్సంధానాహుతులు	70
20	తంతుమతీస్థాలీపాకము	74
21	ఔపాసనము	,,
22	లఘుపునస్సంధానవిధి	77
23	ఔపాసనవిధి	78
24	షడాహుతి తండుల వైశ్వదేవం	,,
25	ఆత్మారోపణము	79
26	శయనవిధి	80
27	గర్భాధానము	81
28	పుంసవనము	84
29	స్త్రీప్రపుంసవనము	
30	సీమంతోన్నయనము	89
31	ముఖావలోకనము	94
32	శాంతిపీఠికా	95
33	గ్రహకోష్టములు	98
34	నక్షత్రపీఠికా	,,
35	,, ఉపహోమాః	105
36	(శ్రౌతవిషయం) అగ్నిహోత్రప్రశ్నం	108
37	,, దర్శపూర్ణమాసాలు	116
38	,, ఆధానప్రశ్నము	178
39	పావమానేష్టి	193
40	,, పశుప్రశ్నము	197

(ప్రథమభాగము సమాప్తము)

సంఖ్య	విషయము.	పుట.
41	నవగ్రహారాధనము	226
42	,, ఉపగ్రహారాధనము	239
43	నవగ్రహజపము	243
44	నవగ్రహజపహోమ తర్పణసంఖ్య	246
45	నవగ్రహతర్పణము	247
46	నవగ్రహహోమము	,,
47	నవగ్రహదానములు	250
	నవగ్రహస్తోత్రము	254
	నవగ్రహాష్టకము	260
50	మంగళాష్టకము	262
51	లగ్నాష్టకము	263
52	పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనము	265
53	మంత్రపుష్పము	271
54	పంచాయతనపూజా	278
55	శంఖతీర్థస్వీకరణవిధి	284
	శివాష్టోత్తర శతనామ పూజా	285
57	బ్రహ్మయజ్ఞము	287
58	దేవర్షిపితృతర్పణము	289
59	నిత్యపితృతర్పణము	290
60	విచ్ఛిన్నోపాసనవిధి	292
61	విచ్ఛిన్నప్రాయశ్చిత్త హోమము	,,

సంఖ్య.	విషయము.	పుటా
62	ఔపాసనప్రయోగము	293
63	,, సమిదాధానము	298
64	,, సమిదారోపణము	298
65	సస్వరఆబ్దికప్రయోగము	299
66	అన్నసూక్తము	322
67	పట్పవిత్రధారణవిధి	328
68	విశ్వేదేవనిర్ణయము	,,
69	మహాలయప్రకరణము	,,
70	హిరణ్యశ్రాద్ధము	330
71	సంకల్పశ్రాద్ధము	332
72	పురుషప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగము	333
73	మృత్తికాస్నానము	342
74	బ్రాహ్మణసభానిర్ణయము	347
75	స్త్రీప్రాయశ్చిత్తము	348
76	సుమంగలీప్రాయశ్చిత్తము	356
	ద్వితీయభాగముసమాప్తము	
77	అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తము	358
78	పాహిత్రయోదశహోమం	360
79	జాతకర్మప్రయోగము	261
80	జాతకర్మవిధి	---
81	జాతాదిసూతకంబునకర్తవ్యనిబంధనము	368
82	శక్తికుమారోపవేశనము	,,

సంఖ్య.	విషయము.	పుట.
83	నామకరణము అందు మాసనామములును	369
84	అన్నప్రాశనము	372
85	చౌలప్రకరణము	3 4
86	ఉపనయనమందు తల్లి బహిష్టయగుట	377
87	ఉపనయనము	378
88	అగ్నికార్యము	390
89	భిక్షాక్రమము	393
90	అగ్నిగోదానము	395
91	పాలాశప్రయోగము	,,
92	ఉపాకర్మప్రకరణము	399
93	విరజాహోమము	403
94	ఉపాకర్మోత్సర్జనము	406
95	వేదవ్రతప్రకరణము	407
96	ప్రాజాపత్యవ్రతము	,,
97	ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనము	409
98	సౌమ్యవ్రతము	410
99	సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనము	417
100	ఆగ్నేయవ్రతము	419
101	ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనము	421
102	వైశ్వదేవవ్రతము	,,
103	వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనము	423
104	స్నాతకవ్రతము	424
105	వైకల్పికసమావర్తనము	43
106	స్త్రీయువివాహప్రయోగము	
107	ద్వితీయవివాహప్రయోగము	4
108	ప్రధానహోమము	
109	వివాహప్రవేశహోమము	457
110	ఆగ్నేయస్థాలీపాకము	461
111	మహాసంకల్పము	46
112	చూర్ణికా	466
113	సదస్యప్రయోగము	467
114	కంకణవిమోచనమంత్రం	46
115	మిథునవిడియమంత్రము	,,
116	ఉపహారమంత్రములు	,,
117	కన్యాస్తనగ్రంథ్యధీన మంత్రములు	,,
118	శేషహోమము	46
119	నాకబలి	471
120	శ్రీవిష్ణుకవచము	47
121	ఉపనయనమంగళాష్టకము	47
122	పునరుపనయనవిషయము	,,
123	స్నానప్రకరణము	476
124	హిరణ్యశృంగసూక్తము	47
125	పవమానసూక్తము	47

సంఖ్య.	విషయము.	పుట.	సంఖ్య.	విషయము.	పుట.
126	అఘమర్షణసూక్తము	480	146	వైశ్వదేవభాగనిర్ణయము	513
127	స్నానకాలదేవాదితర్పణం	481	147	,, భాగవినియోగము	,,
128	భస్మధారణవిధానము	482	148	పుత్రత్రయవైశ్వదేవప్రయోగము	,,
129	యమతర్పణము	484	149	ప్రియాభోజనము	517
130	భీష్మతర్పణము	,,	150	స్థాలీపాకము	,,
131	సింధుస్నానప్రయోగము	485	151	హృదయసంస్పర్శహోమం	518
132	ఊర్ధ్వపుండ్రప్రశంస	487	152	మాలికాధారణప్రయోగము	519
133	ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధి	488	153	వివాహకాలశుభఋతుమతి	520
134	ఘటశ్రాద్ధప్రయోగము	489	154	కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవము	521
135	అర్ధోదయమహోదయస్నానము	492	155	పక్షమపూర్ణమాసక్రమకృత్యం	,,
136	సూర్యోపస్థానము	493		[illegible]	,,
137	రథసప్తమీస్నానవిధానం	495	157	ఆలస్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం	522
138	మాఘస్నానము	496	158	కామ్యకృతపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం	,,
139	అన్వారంభణీయస్థాలీపాకము	497	159	నాస్తిక్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం	,,
140	అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానము	500	160	వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం	.522
141	[illegible]	,,			
142	వైశ్వదేవార్థగృహపాకం	501			
143	వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగము	,,			
144	వైశ్వదేవబలినిక్షేపణచక్రము	504			
145	వైశ్వదేవప్రయోగము	505			

సంఖ్య.	విషయము.	పుట	సంఖ్య.	విషయము.	పుట
161	సర్పబలి	523	182	ఉదకదానము	560
162	ఆగ్రయణస్థాలీపాకము	527		తృప్తిరాభాగస్సమాప్తః	
163	ఈశానబలి	528	183	కూశ్మాండహోమము	561
164	మాసశ్రాద్ధము	534	184	గణహోమమంత్రములు	569
165	పుత్రదానప్రయోగము	540			
166	దత్తహోమము	541	185	సింహాసనదానము	580
167	కదళీవివాహము	54[illegible]	186	గృహనిర్మాణము	582
168	సామాన్యాశి	54[illegible]	187	గృహప్రవేశము	583
169	చంద్రగ్రహణహోమము	546	188	పశుహోమము	,,
170	సూర్యగ్రహణహోమము	547	189	అక్షరాభ్యాసము	584
171	అబ్దపూర్తిజన్మోత్సవము	,,	190	విధురోపాసనము	,,
172	ఆయుష్యహోమవిధి	548	191	విధురవైశ్వదేవము	,,
173	ఆయుష్యహోమము	,,	192	గోదానవ్రతము	586
174	జన్మోత్సవవిధి	550	193	స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తము	587
175	వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తము	,,			
176	ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గప్రాయశ్చిత్తము	551	194	ప్రాయశ్చిత్తసముచ్చయము	588
			195	ప్రాయశ్చిత్తవిధానము	,,
177	భార్యాద్వయాగ్నిసంసర్గము	,,	9[illegible]	పంక్తిపావనానుక్రమణిక	,,
			97	వైశ్వదేవకేవలవిశేషములు	589
178	శ్రీసీతారామకళ్యాణోత్సవము	553	198	దేవతార్చనాత్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయము	,,
179	కౌతుకధారణము	554			
180	సీతారామకళ్యాణప్రవరలు	,,	199	వైశ్వదేవే సంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయము	590
181	పుత్రకామేష్టిప్రయోగం	557			

సంఖ్య.	విషయము.	పుట.	సంఖ్య.	విషయము.	పుట.
200	వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానము	591	208	మధ్యమాష్టకా	594
201	బలిప్రదానకాలకాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తము	,,	209	దధ్యంజలి	598
202	బలిప్రదానము	,,	210	అన్వష్టకాశ్రాద్ధక్రియా	599
203	వైశ్వదేవపక్షద్రవ్యములు	,,	211	పిండపితృయజ్ఞము	,,
204	వైశ్వదేవాద్యధికారిణా స్తండులదానవిధి	5 1	212	అగ్న్యుపస్థానపనయనము	603
205	సర్వబలేరుత్సర్గము	592	213	స్వస్తిమంత్రార్థము	605
206	హేమంతకృత్యవరోహణం	,,	214	కృష్ణాపుష్కరము	,,
207	అష్టకా	593	215	పవిత్రధారణము	,,
			216	అర్ఘ్యశ్రవణము	606
			217	ఆశీర్వచనమంత్రాః	,,
			218	విశ్వేదేవనిర్ణయము	,,

నాళవేష్టన శాంతిః.

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి నాళవేష్టనజంఫలం । శిరఃకంఠేచవాహౌచ వేష్టతేచేన్మృతిః ॥ తత్పిత్రోర్దక్షిణేబాహౌ పితృవ్యస్యోత్తరేభుజే । మాతృష్వసుర్భవేన్మృత్యుః రుదరేమాతులస్యచ । ప్రార్శ్వద్వయోస్సహజానాం పార్శ్వత్సర్వనాశోభవేద్ధ్రువం । నాభ్యాదిమాలాకారేణ సర్వమృత్యుర్భవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారార్థంశాంతింకుర్యాద్విచక్షణః ॥

పాదాప్రక్షాళ్యద్విరాచమ్య । ఓం నమస్సదసే + ఉపాసకాం సర్వేభ్యశ్శ్రీ... భ్యోనమః । అశేషేత్యాది స్వీకృత్యగోత్రస్య నక్షత్రే రాశౌజాతస్యమమ కుమారస్య నాళవేష్టనజననేన యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం జన్మనక్షత్ర జన్మరాశివశాన్నామ నక్షత్ర నామరాశివశాదాదిత్యాది నవగ్రహేషుయే యేగ్రహాఃఅనిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణమస్టారిష్టపరిహారద్వారా శుభఏకాదశస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యేయేగ్రహాః శ్శుభస్థానేషు స్థితాస్తే

షాంగ్రహాణా మతిశయఫల జనకతాసిద్ధ్యర్థం సూతాపిత్రోః శ్వశ్రోశ్చ
మాతులాదీనాంచ సర్వారిష్టపరిహారద్వారా శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థంనా
శవేష్టన శాంతిజపమాచార్యఋత్విఙ్ముఖైః కారయితుం మమ యోగ్య
తాసిద్ధిమనుగ్రహాణ ॥ కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య గణపతిఆరాధనం కృత్వా-
ఆచార్యవరణంశుద్ధిపుణ్యాహంచ కృత్వాగ్రహాదికంసర్వం ప్రోక్షయేత్ -
శుచౌదేశేవ్రీహీన్నిక్షిప్య ॥ అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా నవవస్త్రమాచ్ఛా
ద్య తస్యోపరితదర్థం తిలంనిక్షిప్య తదుపరినవవస్త్రమాచ్ఛాద్య త
స్యోపరితదర్థం తండులాన్నిక్షిప్యాష్టదళపద్మం లిఖిత్వాదర్భానాస్తీర్య త
స్యోపరిశ్వేత సూత్రవేష్టితంకుంభంనిధాయ హిరణ్యశృంగం + అణా
వః । ఆపోవా ఇదం + రాప ఓం॥ గంగేచ యమునేచైవ గోదావరిసర

స్వతి। నర్మదేసింధు కావేరిజలేఽస్మిన్సన్నిధింకురు॥ ఇతిమంత్రేణతీర్థంపూ
రయిత్వా కుంభరత్నం స్వర్ణ ప్రతిమాం లక్ష్మీనారాయణ మూర్తిం
చనిక్షిప్య - దర్భకూర్చామ్రశాఖ పంచత్వక్పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య ॥
తస్యోపరినారికేళఫలంనిధాయ॥ నాళాకారం స్వర్ణసూత్రమావేష్ట్య। రక్త
వస్త్రం తస్యోపరి శ్వేతవర్ణం వస్త్రమాచ్ఛాద్య ' ఇమంమేవరుణ, ఇతి
వరుణాంతర్యామిణ శ్రీమన్నారాయణమావాహయామీతి నారాయణం
నాళవేష్టనశాంతికలశే ఆవాహయేత్ । తత్పురతః కేశవాది ద్వాదశకల
శాన్ స్థాపయేత్। తన్మధ్యే వాసుదేవ సంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాన్
తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణమేవం ప్రాదక్షిణ్యేన సప్తదశకలశాన్ స్థాప
యేత్। వాసుదేవాదీన్ లక్ష్మీనారాయణాంచేతి పంచకలశాన్ స్థా
పయేత్॥ శన్నోదేవీ, రిత్యపః పూరయిత్వా। తత్కలశే స్వర్ణమూర్తి
ప్రతిమాంనిక్షిప్య। దర్భకూర్చామ్రశాఖ నారికేళఫలాని నిధాయ। గం
ధపుష్పైరలంకృత్య॥ నివేదనం విష్ణుగాయత్ర్యా షోడశోపచారాన్ కు
ర్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ వృత్వా స్వయందర్భపాణిస్తైనకలశమన్వా
రభ్యజపేత్॥ వేదాదీన్ జాపయేత్॥ అగ్నిమీళే- ఇషేత్వా- అగ్న ఆ
యాహి- శన్నోదేవీః- కృణుష్వపాజః- మహాగ్ంఇంద్రః- సజోషా ఇంద్ర

అగ్ని గాయత్ర్యా - ఆయుష్య శాన్తిః - విష్ణుసూక్తం-బ్రహ్మసూక్తం-పురుషసూక్తం- నారాయణానువాకం- భూసూక్తం- పంచశాన్తిః- ఘోషశాన్తిం జపిత్వా- కుంభస్య పురతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్॥

స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ ముఖాన్తం కృత్వా- విష్ణుసూక్తేన సమిధాహుతీః - రుద్రసూక్తేన ఆజ్యాహుతీః- బ్రహ్మసూక్తేన అన్నాహుతీః- త్ర్యంబకమన్త్రేణ ప్రోక్షిత తిలహోమః- నక్షత్రాధిష్ఠాన వాక్యేన చరుహోమః- తత్తన్మన్త్రేణ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతివారం వా హుత్వా- వ్యాహృతిభిః స్విష్టకృతం చ హుత్వా పరిధ్యంజనాది శేషకార్యం పరిధిపరిహరణం పరిషేచనాన్తం కృత్వా- బ్రాహ్మణాద్యాసనం॥ కుంభోదకేన వరుణసూక్తేన (దేవస్యత్వేతి, మన్త్రేణ శిశోశ్శిరోభ్యభిషించేదథవా ప్రోక్షయేత్ - ఆచార్యాయ దక్షిణాం దత్వా- కలశ వస్త్ర ప్రతిమాం వస్త్రాదీన్యపి దత్వా- ఆజ్యావలోకనం॥ రూపం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-తదస్య రూపం ప్రతిచక్షణాయ - ఇన్ద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే యుక్తా హ్యస్య హరయశ్శతా దశ - యాఽలక్ష్మీర్యచ్చ మే దాస్త్యం సర్వాంగేష్వవస్థితా। తత్సర్వం నశయాద్యత్వం శ్రియం పుష్టిం చ వర్ధయ। ఆజ్యదానం॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం ఆజ్యదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ దశదానాని- గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసో ధాన్యగుడాని చ। రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇమాని దశదానాని నానాగోత్రేభ్యః + ప్రదదే॥ ఆశీర్వాచయిత్వా- సదస్యానాం తాంబూలదక్షిణాం చ దత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ హాళివేష్టన శాన్తి స్సంపూర్ణా.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

అథ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేను ర్వాగస్మాను పసుష్టు తైతు॥ అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే। పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః। యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తు తే॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః- ఉమామహేశ్వరాభ్యాంన మః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః - అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాంనమః- సర్వేభ్యోమ హాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నా రాయణాయ స్వాహా- ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా- ఓమ్ గోవిందాయ నమః - విష్ణవేనమః - మధుసూదనాయనమః - త్రివిక్రమాయ న మః- వామనాయ నమః- శ్రీధరాయ నమః- హృషీకేశాయ నమః- పద్మనాభాయ నమః- దామోదరాయ నమః- సంకర్షణాయ నమః- వాసుదేవాయ నమః- ప్రద్యుమ్నాయ నమః- అనిరుద్ధాయ నమః- పురుషోత్తమాయ నమః- అధోక్షజాయ నమః- నారసింహాయనమః- అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయనమః - ఉపేంద్రాయ నమః - హరయే నమః- శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ (ప్రాణానాయమ్య)

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః- ఓం భువః- ఓగ్ం సువః- ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్- ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచో దయాత్॥ ఓమాపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః- ద్వితీయపరార్థే- శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంత రే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే - భరతవర్షే - భరత ఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే- కృష్ణా గోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణస

స్మిథౌ- అస్మిన్ వర్తమానవ్యావహారికచాంద్రమానేన... సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే- శుభయోగే-శుభకరణ ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ-శ్రీమాన్-గోత్రః - నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం నాభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః। మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మామధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥

॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిసించ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్‌స్యాపో జ్యోతీగ్‌ష్యాపో యజూగ్‌ష్యాప స్సత్యమాప స్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువ రాప ఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచయమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసింధు కావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతి పూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఓం అసునీతే పునరస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణమిహనో ధేహి భోగమ్ । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య
ముచ్చరంత మనుమతే మృడయాన స్స్వస్తి ॥ అమృతం వై ప్రాణా
అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥ స్థిరోభవ ।
వరదోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । స్థిరాసనం కురు ॥
ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్ర
వస్తమమ్ । జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభి
స్సీదసాదనమ్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి ॥ ఆవాహ
యామి ॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి ॥ పాదయోః పా
ద్యం సమర్పయామి ॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి ॥ శుద్ధాచమనీ
యం సమర్పయామి ॥ ఓం ఆపో హిష్ఠా మయోభువః । తా న ఊర్జే
ధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసః । తస్య భాజ
యతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామవః । యస్య క్ష
యాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ॥
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి ॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం స
మర్పయామి ॥ ఓమభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభి ధేనూ స్సుదుఘాః
పూయమానాః । అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినోదే
వసోమ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః । వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి ।
వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ యజ్ఞోపవీతం
పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం
ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ శ్రీమహాగణాధిపత

యేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధంచందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణసుసంయుతమ్। వి
లేపనంసురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థంప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేన
మః॥ శ్రీగంధం సమర్పయామి॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణిసముద్రస్యగృహా ఇమే॥ శ్రీమహాగ
ణాధిపతయేనమః గంధస్యోపరిఅలంకరణార్థంఅక్షతాం త్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైఃపూజయామి॥ ఓంసుముఖాయనమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయనమః। ఓం గజకర్ణకాయనమః। ఓం లంబోదరా
యనమః। ఓంవికటాయనమః। ఓం విఘ్నరాజాయనమః। ఓం గణాధి
పాయనమః। ఓం ధూమకేతవేనమః। ఓం గణాధ్యక్షాయనమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయనమః। ఓంగజాననాయనమః। ఓంవక్రతుండాయనమః।
ఓంశూర్పకర్ణాయనమః। ఓం హేరంబాయనమః। ఓంస్కందపూర్వజా
యనమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా — నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నా
నా గంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్రేయస్సర్వదేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా—నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితంప్రియమ్। గృహాణమం
గళందీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ। భక్త్యాదీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
యపరమాత్మనే। త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా—నమః॥ దీపందర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయంసమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ ఓంతత్సవి

వరేణ్యమ్। భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుకసంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమాయుక్తం ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ మహానైవేద్యం సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయ స్వాహా మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥ అమృతాపిధానమసి॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళయామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్స కర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్॥ ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృతవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయాదత్తం గృహాణ వరదోభవ॥ శ్రీమహా-నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చవికటోవిఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్స్కందపూర్వజః॥ షోడశైతానినామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥ విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతే॥ శ్రీమహా-నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని చపాపాని జన్మాంతరకృతాని చ। తాని తాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః। త్రాహిమాం కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

విఘ్నేశ్వరపూజా

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరాయ వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరాయ విద్యాధరాయ వికటాయచ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ నమోనమోఽస్తు॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే గణాధిపమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వరదో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు । శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తానిధర్మాణిప్రథమా న్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ శ్లో॥ వక్రతుండ మహాకాయ సూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శోభనార్థం పునరాగమనాయ చ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి । తన్నో

ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపంకృత్వా ॥ శ్లో॥ ఆవాహనం నజానామి నజానామి విసర్జనమ్ ॥ పూజాం చైవ నజానామిక్షమ్యతాం గణాధిప॥

ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆదౌ నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేన పూజాం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథం ముద్రాచక్రేకర తలయుగే శంఖదండౌ దధానం। మేఘశ్యామం సుమణిమకుటం పీతవస్త్రం శుభాంగం ధ్యాయే దేవం దళితదనుజం సూత్రవత్యా సమేతమ్॥ శ్రీ విష్వక్సేనం ధ్యాయామి॥ ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజ విరాజితమ్ ధరిత్రాతాఽఖిలానీకం దేవమావాహయామ్యహమ్। శ్రీవిష్వక్సేనమావాహయామి॥ రత్నసింహాసనం సమర్పయామి॥ పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతి స్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ చమూప తేనమస్తేస్తు నరకార్ణవతారక। దదామి వస్త్రం దేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం॥ వస్త్రం సమర్పయామి॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ కస్తూరీకుంకుమోపేతం కర్పూరేణ సమన్వితం। గృహ్యాతాం దేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచందనలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాం త్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః। సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథాయనమః। జ్ఞానముద్రధరాయనమః। శంఖచక్రాయుధాయనమః। దండపాణయేనమః। మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయనమః। పీతవస్త్రాయనమః। శుభాంగాయనమః। దేవాదిదేవాయనమః। విజితదనుజాయనమః। సూత్రవతీసమేతాయనమః। సర్వవిఘ్నహరాయనమః। సర్వాక్షప్రశాయినేనమః। వేత్రహస్తాయనమః। పుండరీకాక్షాయనమః। నానావిధపరిమళపుష్పాణి సమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవై

ర్దివ్యై ర్గంధాఢ్యైస్సుమనోహరైః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపో యం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియం । గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహార నైవేద్యం సమర్పయామి ॥ మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి॥ హస్తౌ ప్రక్షాళయామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్। ముక్తాచూర్ణేన సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర।నమస్తే వేత్రహస్తాయ తేనమః ॥ ప్రదక్షిణ నమస్కారాంత్స మర్పయామి॥ శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థ సాధకమ్।సర్వమోహకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పం దదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణ మంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం చమూపతే। యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయా భగవాంత్సర్వాత్మక శ్శ్రీవిష్వక్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు॥ శ్రీవిష్వక్సేన ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ విష్వక్సేనం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకం మహిమాన స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం.

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా.

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే ॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం సమంతాశ్చతురశ్రకమ్। లేఖేద్వేణునాతః కోణే తిర్యక్కుర్వీత పార్శ్వయోః॥ కోష్ఠాని కారయేత్తత్ర తద్వా

త్రింశత్సంఖ్యకానితు । పదవత్పార్శ్వయో స్తత్ర పురతో గజతుండవత్ । పశ్చిమేకలశాకారం నిర్మితంబ్రహ్మణాపురా। తదేవస్వస్తికంచేతి ప్రవదంతిమహర్షయః । తండులైస్స లిఖేద్భూమా ఆదౌతుశుభకర్మణామ్। తన్మధ్యేస్థాపయేద్రాశ్యో స్సజలంకలశత్రయం। సౌవర్ణరాజితంవాపికాంస్యంవారత్నపూరితమ్ । త్రిపాత్రైవిన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణే రాజితేపివా । సఫలేకాంస్యపాత్రేవా న్యసేత్తండులపూరితే। సువర్ణపత్రపుష్పైర్వా పంచరత్నై స్సమన్వితే। పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో శుభార్థీబ్రాహ్మణైస్సహ। వివాహాంతేషుసర్వేషు గర్భాధానాదికర్మసు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్ । స్వస్తివాచనమంత్రేషు సర్వేషాంవృద్ధికర్మణామ్ ॥

॥ పుణ్యాహవాచనవిధినికొంచం వ్రాయుచున్నాను॥ "ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడవును, అంతటనునాలుగంచులును, రెండు లేఖములును, కోణములును, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువదిరెండు కోష్ఠములను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందుఁ బదాకారముగఁ జేయవలయును. ముందరగజతుండాకారముగరచింప వలయును. పశ్చిమమునందుఁ గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అదియేస్వస్తికమని మహర్షులుచెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగఁ దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమునఁ బార్శ్వభాగములయందు జలముతోఁగూడిన మూడు కలశములను స్థాపించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారపాత్రనైనను, రజితపాత్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములులభించనియెడలతండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును. అయిదుసువర్ణపుష్పములనైనను, అయిదురత్నములనైనను నుంచవలయును, అట్లుంచిపత్నీపుత్రులతోఁగూడి శుభార్థియై బ్రాహ్మణులతోఁ గూడ పుణ్యాహవాచనమునుసకలశుభకర్మములయందునునాచరింప

వలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధికర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పఁబడిన దని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆశ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టేచోక్తమ్.

అథ స్వస్తివాచన మృద్ధిపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేదిత్యాచార్యః । బుద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనేపూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతోవాచయీతలిఖితే భూతే సద్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్యైదక్షిణమాతోపయే దథప్రాఙ్ముఖాః ప్రశస్తాదర్భపాణ యస్తిష్ఠేయుస్తద్దక్షిణతో వాచయితో దఙ్ముఖస్సంస్కార్యా వాచయితు ర్దక్షిణపార్శ్వే మాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముదకుంభంస్వర్చితం సపల్లవముఖం గృత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మనస్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్మః ఇతితేబ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్మః ఇతితరేఽథ తేన ర్వేసంహృత్య శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధి రవిఘ్నమాయుష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధిర్వేదసమృద్ధి శ్శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశతంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితాపూర్వవత్తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వాత్రిస్త్రి

ర్మందమధ్యేచ్చస్వైరైరోం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తి భ
వంతో బ్రువంతు ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తేఽపి తథా
ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయురోమిత్యృధ్యతా మిత్యృద్ధా ప్రతిబ్రూయు
రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం కర్తారం బ్రాహ్మణాస్సపల్లి
వదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు శ్శాంతిపవిత్రలింగాభి రృగ్భి
రభిషించేయుః పురంధ్ర్యోపి రాజనాదివ కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పఁబడుచున్నది) బుద్ధి కర్మయందును పూర్తికర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవలసినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహ ముతుదిగాగల బాలురకు జేయఁదగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు. వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (నదీతటాకములయొక్క) ఉద్యాపన మున్ను పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసానమందును (స్వస్తివాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుఁడు) శుచియై అలంకరించబడినవాఁడై (స్వస్తివాక్యములను) చదివించవలసినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్తువులు కలిగియున్న గృహమందు యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోష పెట్టవలసినది, పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆ బ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్తములయందు గలవారై తూర్పు మొగము గలవారై యుండవలసినది. (పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుఁడు) ఉత్తరముఖముగలవాఁడై ఆ బ్రాహ్మణులకు దక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది (యజమానునిచే) సంస్కారము జేయఁదగిన (కుమాళ్లు మొదలగువారు) యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకముతో నిండియున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును క్రింద నున్నవాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుగాక యని

బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సుగలవారమగుచున్నాము అని ఆ బ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవలసినది. (ఓ బ్రాహ్మణులారా) మీరు ప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజమానుడు (చెప్పుచున్నాడు) ప్రసన్నులనుగుచున్నాము అని బ్రాహ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుడు బ్రాహ్మణులున్ను అందఱునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు. ధర్మసమృద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్రసమృద్ధియు, ధనధాన్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను సీపదిహేనుకృత్యములు చెప్పబడినవి. ఆపేరుచేతకర్మదేవలనుగూర్చి తృప్తినొందుగాకాయని చెప్పవలసినది. పిమ్మటయజమానుడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి.(మొదలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూడేసిమార్లు(మొదటిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము) మధ్యమస్వరముచేతను (మూడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు" "ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూడువాక్యములను) చెప్పవలసినది ఆబ్రాహ్మణులున్ను వేరువేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. ఋద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అని ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. పిమ్మట తూర్పుమొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతోకూడియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భలతోను కూడిన హస్తములు గలవారగుచు పడమర మొగములుగలవారలయి ఉండవలసినది. శాంతి, పవిత్రిమొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని)అభిషేకము జేయవలసినది. కుటుంబవంతులయిన సువాసినీ స్త్రీలునీరాజనము మొదలగుదానిని చేయవలెను.

వ్యాసః॥శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యై బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తివాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే॥

తథాచ ॥ శ్లో॥ ఓంకారంబ్రహ్మణేకుర్యాన్నిరోంకారంమహీపతౌ। ఉపాంశుచతథాన్యేషు స్వస్తిశూద్రేప్రకీర్తయేత్ ।

పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు (3) (హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు-ఓం అక్షన్నమీమదంత హ్యవ ప్రియా అధూషత। అస్తోషత స్వభానవో విప్రా నవిష్ఠయా మతీ యోజాన్విన్ద్ర తే హరీ ॥ గంధాః పాంతు॥ ఓం గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥ గంధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాంతు॥ ఆయుష్యమస్తు ॥ పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు॥ తాంబూలాని పాంతు- ఐశ్వర్యమస్తు॥ దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయమస్తు॥ శ్రీశ్శ్రేయశ్చాస్తు। ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్ । శాంతిరస్తు। యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే। తమహమోంకారమాదింకృత్వా - భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ వాచ్యతామ్। భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః । ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయగ్ంసత్ । ద్రవిణో

చాస్తీరవతీమిషంనో । ద్రవిణోదా రాసతేద్దీర్ఘమాయుః ॥ సవితా
పశ్చాతా త్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్ । స
వితాన స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥
నవోనవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాంకేతు రుషసా మేత్యగ్రే ।
భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయ న్ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥
ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ యస్త్వా హృదాకీరి
ణా మన్యమానోఽ మర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి । జాతవేదోయశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్। యస్మైత్వగ్ం
సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ంసపు
త్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశ తే స్వస్తి॥ సంత్వాసించా
మి యజుషా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశ మాదాయ। ప్రా
క్కలశేకించి త్కించి దుదకం నినయతి । దీర్ఘమాయు రస్తు - మన
స్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహితమనసస్స్మః । ప్రసీదంతు భవంతః॥
ప్రసన్నా స్స్మః॥ శాన్తి రస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టి రస్తు। వృద్ధి రస్తు॥
అవిఘ్న మస్తు। ఆయుష్య మస్తు। ఆరోగ్య మస్తు । స్వస్తిశివం
క ర్మాస్తు ! కర్మ సమృద్ధి రస్తు । పుత్రసమృద్ధి రస్తు । వేదసమృద్ధి
రస్తు । శాస్త్రసమృద్ధి రస్తు। ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు।
ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసన మస్తు । కలశయోరీశాన్యదేశే
ఉదకం సించేత్। యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు। యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు॥
శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతి శనైశ్చరరాహుకేతు సోమసహితాఽ
దిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। తిథికరణముహూర్తజన్మ
నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్। నైరృత్యాం దిశిశామ్యంతు ఘోరా

ణి। శామ్యంతుపాపాని। శామ్యంతుఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభాని వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు। శివావ నస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యావిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తర మహాభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్। ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగాఋషిగణాః ప్రీయంతామ్। శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। ఆదిత్య పురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। ఋషయ శ్ఛందాగ్ స్యాచార్యా వేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మాచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రీయంతామ్।శ్రద్ధామేధేప్రీయేతామ్। ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః। ప్రీయతాం భగవా న్పర్జన్యః।ప్రీయతాంభగవాన్ స్వామీమహాసేనః। ప్రీయతాంభగవాన్పితామహః।ప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః॥ సత్యా ఏతా ఆశిష స్సంతు। పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్॥ ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి।బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషు శగ్ంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీ రపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద। విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్య మావద। యాజ్యయా యజతి ప్రత్త్యైవయాజ్యాః। పుణ్యైవ లక్ష్మీః పుణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీంసంభావయతి।పుణ్యాం లక్ష్మీ న స్కురుతే।యత్పుణ్యాం నక్షత్రమ్। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్। యదా వై సూర్యఉదేతి। అథ నక్షత్రం నైతి। యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్॥ ఓంతాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీతయ

క్ర్యాకారీస్యాత్ । పుణ్యాహ ప్రవకురుతే। ఓం పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంతు। ఓం పుణ్యాహమ్॥ ఏవంత్రిః॥ స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామహై సోమమ్। స్వస్తిభువనస్యయస్పతిః। బృహస్పతిగ్ం సర్వగణాం స్వస్తయే। స్వ సయ ఆదిత్యాసోభవంతునః। ఆదిత్య ఉదయనీయః । పథ్యే వేద ప్వస్త్యాప్రియంతి। పథ్యం స్వస్తిమభ్యుద్యంతి । స్వస్త్యా వేదప్రియంతి। స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః॥ స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః॥ స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీ రజరా శ్రవిష్ఠాః । తేయజ్ఞ పాంతు రజసః పరస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్గ్ స్వస్తి॥ మహ్యాం సహకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణేమహాజనా న్నమస్కుర్వాణా యాశీర్వచన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్మతేస్వస్తి॥ ఏవంత్రిః॥ ఓగ్ స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి॥ ఏవంత్రిః॥ ఋధ్యామ స్తోమగ్ం సమయామవాచ మానో మంత్రగ్ం సర ధిహాపయాతమ్ । యశోన పక్వం మధు గోష్వంతరా భూతాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయామి తివం వై తేజ సైవ పురస్తాత్సర్వభవ చ్ఛందోభిస్సర్వలోకై రుపరిష్టాద్గాయత్ర్యాస్సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయా త్సర్వా మృద్ధిమార్ధ్నోతి త్సర్వా మృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు। అనూరా

ర్కాః హవిషా వర్ధయంతః । శతంజీవేమ శరదస్సువీరాః ॥ త్రీణి త్రి
త్త్వాని దేవానామృద్ధాని। త్రీణి త్రిఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని। త్రయ
ఇమే లోకాః। ఋద్ధ్యామేవ తద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి।
వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగపద్గృహీత్వా। ఋ
ద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఋధ్యతామ్ ॥ ఋద్ధిసమృద్ధిః । ముఖసమ
ముద్ధృత్య॥ స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు । వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గో
త్రాభివృద్ధిరస్తు । శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు ॥ శుభగ్ం శుభమస్తు।
పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు॥ సర్వసంపదస్తు। (ఇత్యు
దకం నిక్షిప్య) శుచివో హవ్యా మరుతశ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహినో
మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః॥ ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయఞ్ఛుచిజన్మాన
శ్శుచయః పావకాః॥ అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః।
శుచీరోచత ఆహుతః ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈ
రతే। తవజ్యోతీగ్ష్యర్చయః ॥ యుష్మో స్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం
శుద్ధేన సామ్నా। శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్। శుద్ధ ఆశీర్వాం
మమత్తు॥ ఇంద్రశుద్ధో న ఆగహి। శుద్ధశుద్ధాభిరూతిభిః। శుద్ధో
రయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః। ఇంద్ర శుద్ధో హినో
రయిమ్। శుద్ధో రత్నాని దాశుషే। శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే। శు
ద్ధో వాజగ్ం సిషాససి। బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్। యేన దే
వాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః

పునంతుమా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మ యమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇన్ద్ర స్సునీతీ సహమా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామో ర్జయంత్యాపునాతు॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా) ప్రాచ్యాందిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామూర్ధ్వాయాం దిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ ణోమామహేశ్వరాద్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ ణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహప్రీత్యర్థంస్వస్తిపుణ్యాహవాచన మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమితి హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవోభవానః । యత్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశంన ఏధి సోమ, వేశగృహాసగ్ంసదా తేనక్షీమహీ

ర్ణ్యాయా గాతుమత్యా। అన్నః క్షేమఉత్తయోగే వరంనో యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః । అమీవా వహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా ణ్యావిశన్ త్సఖాసు శేవ ఏధి నః । శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్తయ్యా నం తార్‌క్ష్య మరిష్టనేమి ర్మహాద్భూతింవాయస సం దేవతానామ్

అసురఘ్నమింద్రసఖం సముత్సుబృహద్యశో నావమివారుహేమ । అగ్ంహసోముచన్తాంగిరసంగయంత్ర్య స్వస్త్యాత్త్రేయం మనసా చతార్క్ష్యమ్ । ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యేస్వస్తిసంబాధేష్వభయంనో అస్తు॥ సుభగగ్ం సుభమ్॥ ఓంతత్సత్॥
ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాంపుణ్యాహవాచనమ్సమాప్తం.

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ తదాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం సమాచరేత్ ॥ అథ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలం నిధాయ తాదృశీషు ప్రతిష్ఠాప్య॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ॥ఓంకర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓంపుణ్యాహంకర్మణో౽స్తు॥ఏవం త్రిః॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్...... పుణ్యాహ ఏవ కురుతే॥ఓంకర్మణే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి కర్మణో౽స్తు ॥ ఏవం త్రిః స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః......స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః॥ స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓమ్॥ కర్మణ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఓమ్॥ కర్మఋధ్యతామ్ । ఏవంత్రిః ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య । మిత్రందేవం మిత్రధేయంనో అస్తు । అనూరాధాన్హవిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమశరదస్సవీరాః ॥ త్రీణిత్రీణి వైదేవానామృద్ధాని। త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని। త్రయ ఇమే లోకాః । ఋధ్యామేవతద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి । ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు।

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మణః పుణ్యాహ సమృద్ధి రస్తు । వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రాభివృద్ధి రస్తు । శాంతిగపుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంపద దస్తు । శుచీ వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః। ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే । తవ జ్యోతీగ్ ష్యర్చయః ॥ వస్తో న్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధైరుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్। శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు। ఇంద్ర శుద్ధోన ఆగహి। శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః। శుద్ధో రయింనిధారయ। శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః । ఇంద్రశుద్ధోహినో రయిమ్। శుద్ధో రత్నానిదాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధో వాజం శిషాససి ॥ బ్రాహ్మణ స్సమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా। తేనసహస్రధా రేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీసహ మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాందిశి

మాసాః పితరో మార్జయంతామ్। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్। ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహా స్వరూపేభ్య శ్శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రీత్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మా న్త్స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్త్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదేశం చతుష్పదే। వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగం సదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। అవః క్షేమ ఉతయోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్। సఖాసుశేవ ఏధి నః। శుభగం శుభమ్ ॥ స్వస్త్యయనం తార్క్ష్య మరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్। అసురఘ్నమింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ। అగంహసో ముంచ మాంగిరసం గయం తస్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధేష్వభయం నో అస్తు శుభగం శుభమ్ । హరిః ఓం తత్సత్ ॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం - కర్మణః
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురారోపణమ్

శ్లో॥ కర్తవ్యో విధితోంకురార్పణవిధి శ్చౌలాదికర్మాదితో రాత్రిష్వేవ శరాగ్ని శైలగణనా స్వేతాసు సద్యోథవా। రిక్తాపర్వవిమ ప్రదోష రహితేవారేశుభానాం గృహేష్టే ప్రన్వాతిమృదుధ్రువాసుర మఖావిష్ణుత్రయాఖ్యేడుషు ॥

తా॥ అంకురారోపణమును- గృహ్యసూత్రములో జెప్పినప్రకారము- అన్నప్రాశన చౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత- పుంసవనకర్మలకుపూర్వమందనంగాపీటి ముహూర్తదినానికిపూర్వరాత్రియందైనను - సద్యఃకాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను- అట్లుచేయని పక్షంబున- ముహూర్తదినానికి - 3 వ రాత్రియందైనను- 5 వ రాత్రియందైనను- 7 వ రాత్రియందైనను- చవితి- నవమి- చతుర్దశి యీరిక్తతిథులును- పూర్ణిమ- అమావాస్య- కృష్ణాష్టమి కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును- చవితి- సప్తమి- త్రయోదశి- ప్రదోషదినములును - త్యాజ్యగడియలును - నిషేధించి - సోమ- బుధ- బృహస్పతి- శుక్రవారములయందును- వృషభ- మిథున- కర్కాటక- కన్య- ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క లగ్నములయందును- అశ్విని- పుష్యమి- హస్త- స్వాతి- చిత్ర- రేవతి - మృగశీర్ష- అనూరాధ- రోహిణి- ఉత్తర- ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర- మూల- మఖ- శ్రవణ- ధనిష్ఠ- శతభిష- నక్షత్రములయందును- అంకురారోపణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళే ష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వాంరాత్రిదినే సప్తదివసే పంచమేఽపివా॥ పంచాంగశుద్ధదివసే బీజనక్షత్రసంయుతే। సహమంగళఘోషాద్యై ర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః॥ స్వగ్రామాత్పూర్వ గుదగ్వాతు మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతోఽంకురార్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యామోఽ స్నేనపరితుష్యవాయం కాలేబ్రహ్మణా

నాహాయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా। శుభమస్తు। యశ్శివో నామ
రూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ఏవ ...శుభ
తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతమం
కురారోపణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
...సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా
హవాచనం చ సమాపయేత్ ఆచమ్య...ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్కర్మాంగభూత మంకురారోప
ణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య అంకురారోపణాంగత్వేన బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వా ఽశిషో వాచయిత్వా। అథ శుచౌ దేశే గోమయేనానులి
ప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంప్రకీర్య పంచపాలికాః సౌవర్ణరజతతామ్రమృ
న్మయాద్యాయథాసంభవం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం విన్ద్యా
త్పూర్వస్మిన్ వజ్రిణమేవచ। దక్షిణే చ యమం విన్ద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం విన్ద్యాత్పాలికాస్థాపనం క్రమాత్॥ దూర్వామశ్వత్థప
ర్ణంచ శరీషం బిల్వపత్రికం। తాసాం మూలే తు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూ
త్రేణ వేష్టయేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమిర్భూమ్నేతి భూమిమభిమం
త్ర్య। భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే
తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిర
క్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయన్త్సువః। త్రిగ్ంశ
ద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహద్యుభిః। అస్య
ప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః।
యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్త
వ పునస్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వ

సే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుష
తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతి స్త
నుతామిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ
స్సప్త జిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్త ధామప్రియాణి । సప్త హోత్రాస్స
ప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీ రాపృణ స్వాఘృతేన। పునరూర్జా
నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ
రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి।
లేక స్సలేక స్సులేక స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత
స్సకేత స్సుకేత స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అది
తిర్దేవజూతి స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥ మా వో
రిషత్ఖనితా ఇతి భూమిం ఖనతి ॥ మా వో రిష త్ఖనితా య స్మై చాహం
ఖనామి వః । ద్విపచ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమ స్త్వనాతురమ్॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ భూమిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలో
కధారిణీ........ ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గి ॥ శ్లో॥ వల్మీ
కమృత్తికాం చైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిపే త్తాసు
పాలికాసు యథాక్రమం । పాలికాసు కించిత్కించి దుదకం సంప్రోక్ష్య॥
తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణక కుళుత్థగోధూమ ప్రియంగు శ్యా
మాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యా
జాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రయిత్వా క్షీరేణ ప్ర
క్షాళ్య॥ యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగం పురా। మందామి బభ్రూ

భూరీణామహగ్ం శతం ధామాని సప్తచ। శతంవో అంబధామాని సహ
స్రముతవో రుహః । అథా శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదం
కృత। పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీ రఫలా ఉత । అశ్వా ఇవసజిత్వరీ
ర్వీరుధః పారయిష్ణవః। ఓషధీరితిమాతర స్తద్వో దేవీ రుపబ్రువే।రపా
గ్ంసి విఘ్నతీ రిత రపః॥ ౧॥ చాతయమానాః॥ అశ్వత్థే వో నిషదనం
పర్ణే వో వసతిః కృతా । గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరు
షమ్। యదహం వాజయ న్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే । ఆత్మా
యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛం
తే రాజానస్సమితావివ । విప్రస్సఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచా
తనః। నిష్కృతి ర్నామవో మాతా థా యూయగ్గ్ స్థ సంకృతీః। సరాః
పతత్రిణీః॥ ౨॥ స్థనయదామయతి నిష్కృత। అన్యా వో అన్యామవ
త్వన్యాన్యస్యా ఉపావత । తా స్సర్వా ఓషధయ స్సంవిదానా
ఇదంమే ప్రావతా వచః । ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాంగావో గోష్ఠాదివేరతే।
ధనగ్ం సనిష్యంతీనామాత్మానంతవ పూరుష।అతివిశ్వాః పరిష్ఠాః స్తేన
ఇవవ్రజమక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించతనువాగ్ంరపః
యాః॥ ౩॥ త ఆతస్థు రాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః। తా స్తేయ
క్ష్మం విబాధంతాముగ్రో మధ్యమశీరివ। సాకంయక్ష్మ ప్రపత శ్యేనేన
కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్యనిహాకయా।అశ్వావ
తీగ్ం సోమవతీమూర్జయంతీ ముదోజసం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీరస్మా

అరిష్టతాతయే। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః।
బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ంహసః। యాః॥౨॥ ఓషధయ
స్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీ మను। తాసాం త్వ మస్యుత్తమాప్ర
ణోజీవాతవే సువ। అవపతంతీ దవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ
మశ్ నవామహై నస రిష్యాతి పూరుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వం
తియాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహ సంగత్య తా స్సర్వా అస్మైసంధ
త్తభేషజం। మావోరిషత్ఖనితా తాస్మై చాహం ఖనామివః। ద్విపచ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయ స్సంవదం
సోమేన సహరాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణ స్తగ్ం రాజన్పారయా
మసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేన త్వదేతానితిమధ్యపాలికాయాం।బ్ర
హ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః।సబుధ్ని
యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సత శ్చ యోనిమసతశ్చవివః। ప్రజాపతే
నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజు
హుమ స్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యతఇంద్ర
భయామహే స్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం। యతఇంద్రభయామ
హే తతో నో అభయం కృధి। మఘవన్ఛగ్ధి తవతన్న ఊతయే విద్విషో
విమృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృ
షేంద్రః పుర ఏతున స్స్వస్తిదా అభయంకరః। యమాయ సోమ
మితియం యమేతిదక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం స

య జుహుతా హవిః । యమగ్ంహ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరం కృతః । ఇమం యమ ప్రస్తర మాహిసీదాంగిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః । ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజన్ హవిషా మాదయస్వ । ఇమంమేవరుణ తత్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం । ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ । త్వా మవస్యు రాచకే । తత్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మాన ఆయుః ప్రమోషీః । సోమో ధేను మాప్యాయస్వే త్యుదీచ్యాం । సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యం విద థ్యగ్ం సభేయం పితృ శ్రవణం యో దదాశదస్మై । ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం । భవా వాజస్య సంగథే । శుద్ధా భిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్ । మధ్యమపాలికాయాం । ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి । ఓంభువః । ప్రజాపతి మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భ మావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । చతుర్ముఖ మావాహయామి । ప్రాచ్యాం । ఓంభూః । వజ్రిణ మావాహయామి । ఓంభువః । ఇంద్రమావాహయామి । ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । శచీపతి మావాహయామి । దక్షిణస్యాం । ఓంభూః । యమమావాహయామి । ఓంభువః । వైవస్వత మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । పితృపతి మావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । ధర్మరాజ మావాహయామి

ప్రతీచ్యాం । ఓంభూః। ప్రచేతసమావాహయామి । ఓంభువః।వరుణమావాహయామి । ఓగ్ంసువః । అపాంపతి మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః।సురూపిణమావాహయామి।ఉదీచ్యాం। ఓంభూః।శశినమావాహయామి। ఓంభువః। నిశాకరమావాహయామి। ఓగ్ంసువః చంద్రమావాహయామి।ఓంభూ...వః। సోమమావాహయామి। అథైతాస్స్వద్భిరాపో హిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ సంప్రోక్ష్య। పర్యగ్నిచారాన్కృత్వాముష్యైనమోఽముష్యైనమఇతి । ఆపోహిష్ఠామ + జనయథాచనః। హిరణ్యవర్ణాః... బలమోజోనిధత్త । పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యఃపోతా సపునాతుమా। పునంతుమాదేవజనాః। పునంతు మనవో ధియా। పునంతువిశ్వ ఆయవః। జాతవేదః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణదేవదీద్యత్। అగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను। యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా। బ్రహ్మ తేన పునీమహే। ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణసవేనచ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాత్। యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంత స్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాం। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు। వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః।ఋతావరీ యజ్ఞియే మాపునీతాం । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహిమా। యేనదేవాఅపునత। యే

హ్యాపోదివ్యంకశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే।యః
పావమానీ రధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసమ్।సర్వగ్ంస పూత
మశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి।ఋషి
స్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకం।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః।సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృ
తోరసః।బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీ ర్దిశంతునః। ఇమం
లోకమథో అముం। కామాన్సమర్థయంతునః। దేవీర్దేవైః సమాభృ
తాః । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషి
భి స్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం । యేనదేవాఃపవి
త్రేణ...జాతవేదా మార్జయంత్యాపునాతు॥ అథధ్యానావాహనాది
షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణేనమః-ఇంద్రాయన
మః-యమాయనమః-వరుణాయనమః-సోమాయనమః.. ఇతినమస్కృ
త్య॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుస
ఫలంకర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ తాఃపాలికాయావత్కర్మాంతంసుర
క్షితంకృత్వా॥తత్తచ్ఛుభకర్మకాలేసాంకురాః పాలికావేదికాచతుష్కో
ణేషుసంస్థాపయేత్ ॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌమమకుమార
స్యాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌళోపనయనాంగభూతంనాందీశోభనదే
వతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతావాహనాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసేనమస్సదసస్పతయే-నమస్సఖీనాం పురోగా
ణాం చక్షుషే-నమోదివే-నమః పృథివ్యై॥ అథనాందీ వృద్ధప్రపితా
మహీ. హి-వృద్ధమాతరః- గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ.

నాందీ వృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహావృద్ధపితరః-గోత్రాః-నాందీ ముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీ సమేతాః- గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ ముఖాభ్యా ముఖాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతోషయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ ముఖాశక్తి హిరణ్యాం దద్యాత్॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థ మిడావాచనంకరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యేమధుజని ష్యేమధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీం దేవేభ్యో వాచము ద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవాఅవంతుశో భాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాఃమమ కుమారస్య ఉపనయనాది పాలాశపర్యంతం మమ గృహేవసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమకుమారం రక్షంతు॥

ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూను స్తనయోవిజావాఽగ్నే సాతేసుమతి భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనతేవతాః + + రక్షంతు॥ ఉడామహైద్రేవాగ్ంఉడేఽన్యాన్నమస్యామనమస్యాః యజామయ్జ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఉడేన్యాః పితరోనమస్యాదేవాయ్జ్ఞియా దేవతా ప్రవతద్యథాభాగంయజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ఏతాశ్శోభనదేవతాః + రక్షంతు ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథనాందీ శోభనదేవతాభ్యోనమః। షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఆసప్తరాత్రాత్ప్రజాకామ ఆపంచరాత్రాత్పశుకామ ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్సద్యస్కాలఆయుష్యకామ ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ ఇత్యంకురారోపణమ్ ॥ ... శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంకురారోపణం సమాప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ న చేధ్మం న జయాదయః॥ చతుష్పాత్రప్రయోగేతు విశ్విత్యుక్తం కపర్దినా॥ ప్రాణాయామ్య॥ఏవం గుణ విశేషణ.........ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రంచతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥తత్రప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥

ఓంభూర్భు వస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య ॥ త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥(యజ్ఞేశ్వరంధ్యాయామి)సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవిం వామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నంస్రుచంస్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏషహిదేవః ప్రదిశ

ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాః పుర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః॥ సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ। సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ॥ యథోక్త జిహ్వాయా హావిర్గ్రహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః॥ హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనేనమః॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః॥ దేవముఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయనమః॥ జాతవేదసేనమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥దక్షిణతః॥ పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ సగ్‌స్తీర్య॥ ద్వంద్వంన్యాంచిపాత్రాణిప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణస్రుహావితి॥ సమౌ సాగ్రావ్రా దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌపవిత్రేకురుతే॥ అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తిస్ర మప ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రేగృహీత్వా॥ ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య॥పాత్రా ణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో నిధాయ॥ తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాదర్భేణావద్యోత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యేప్రాస్య। అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ

పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువా వన్యౌ ప్రతితప్య।దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ।దర్భా నద్భిస్సగ్ంస్ప ృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ।అనుమతే ఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। తతఃవిఘ్రప్రకారేణ హోమంకుర్యాత్ ॥ అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్ంస్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥అనేన... హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...... మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్॥

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమరలు ఉత్తరాగ్రములుగాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణను తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీఁదుగాను ఉత్తరపరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకుఁ గ్రిందుగానుండవలయును.

ఇతియాజుస్మార్తానుక్రమణికాయాం

చతుష్పాత్రప్రయోగస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః. అగ్నిముఖమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాం

ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్కరో ఉ ఖ్యుత్క్యనిధాయ వహ్ని ముచ్చ్యతే ప్రోక్షణ తోయ శేషమ్ । ప్రా క్తోయమన్యన్నిదధాత్యుద గ్వాయథాబహిస్స్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓమ్ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్ష కః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతు దక్షి ణె పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తి మన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూ మధ్వజం లోహితాక్షంసప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాఃపూ ర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం వినీ య॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖోభవ। సుముఖో భవ। సుప్రస న్నోభవ । వరదోభవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాయాం హవి ర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్॥ భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిప్రోక్ష్య) సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః ॥ హుతవహాయనమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవ ర్త్మనేనమః దేవముఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వా

వరాయనమః ॥ జాతవేదసేనమః ॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృ
ణాతి ॥ ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధ
రాన్ ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం
ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥
దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీతే । ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమావా
గ్రాగ్రౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం
వాంతర్ధాయ ఛినత్తి ॥ న నఖేన ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥
ప్రోక్ష్య ॥ తస్మిన్నప ఆసిచ్య ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా
ముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య ॥ సపవిత్రే
ణపాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా ॥ విస్ర
స్యేధ్మమ్ ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సృజ్య ॥ పూర్ణపాత్రమాదాయ ॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆసిచ్య ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం
పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా ॥ ఉత్త
రేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా ॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణం
దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్..... హోమకర్మణి ॥ త్వం
బ్రహ్మాభవ ॥ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామా
జ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య ॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య ॥ తేష్వ
ధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽజ్యం ప్రకాశీకృత్య ॥
ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ॥ ప్రక్షాళ్య ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ ఆజ్యే ప్రహృత్య

స్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ॥
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ ॥
ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః ॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ॥ ప్రక్షాళ్య ॥ ప్రా
గగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి ॥ స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ
ప్రతితప్య ॥ దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య ॥ నిధాయ ॥
దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ ఇధ్మమాదాయ ॥ పరిధీన్పరిద

ధాతి॥ స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతోఽణీయాగ్ంసం ద్రాఘిష్ఠమనిష్ఠ
గ్ం ప్రాస్వ ముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రావితరౌ॥
మధ్యమపరిధిముపస్పృశ్య॥ పురస్తా దూర్ధ్వేద్వే ఆఘారసమిధావాద
ధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితేఽనుమన్యస్వ, (ఇది దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽనుమన్యస్వ, (ఇది పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽనుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

ఇధ్మ మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య । బ్రహ్మాణ మలం
కృత్య । ఇధ్మ మభిఘార్య ॥ ఓం చత్వారిశృంగా ...... ఆవివేశ ॥
అస్మిన్...... హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమం కుర్యా
త్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతి బ్రహ్మవదేత్ ॥) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూ ర్తస్సుము

హూర్తోఽస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షే
పణముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ (ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్)
ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవ త్తూష్ణీమ్ ॥ ఇతరదర్వీమా
దాయ। ఉత్తరపరిధిసంధి మన్వవహృత్యప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్
దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మాఘారయతి। వాయవ్యాదా

గ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ ఇత్యు
క్త్వా॥ ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయమైంద్ర మితరపరిధిసంధిమన్వ
వహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి। నైరృత్యా దీశా
నాంతం । (జుహుయాత్.) ఇంద్రా యేదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥
ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా)
అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే । అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే। సోమాయేదం నమమ॥ సమం పూర్వేణ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీస్హుత్వా। జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః పాజాపత్యాంవ్యాహృతి ర్హుత్వా స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి॥ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయేదంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరమ్।యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వంస్రువేణోక్తంకపర్దినా॥

ఇతి యాజుష స్మార్తాను క్రమణికాయాం.

షట్పాత్రప్రయోగ సమాప్తః. చే॥ ల॥

అ థ జ యా ది హో మః.

ఓమ్॥ చిత్తంచస్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చస్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం నమమ॥ ఆకూతంచస్వాహా॥ ఆకూతాయేదం నమమ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా॥ ఆకూత్యా ఇదంనమమ॥ విజ్ఞాతంచస్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ॥ మనశ్చస్వాహా॥ మనస ఇదంనమమ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా॥ శక్వర్యా ఇదంనమమ॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమసాయేదంనమమ॥ బృహచ్చస్వాహా॥ బృహత ఇదంనమమ॥ రథంతరంచస్వాహా॥ రథంతరాయేదంనమమ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణేప్రాయచ్ఛదుగ్రఃపృతనాజ్యేషు తస్మైవిశ స్సమనమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యోబభూ

స్త్రై స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేభూతానా మధి పతయ ఇదం న మమ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే స్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ యమః పృథివ్యా ఽధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ యమాయ పృథివ్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ వాయురన్తరిక్ష స్యాధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వాయవే అంతరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ సూర్యో దివోఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవ హూత్యాగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయ దివోధిపతయ ఇదం న మమ ॥ చన్ద్రమా నక్షత్రాణామధిపతి స్స మావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ చంద్రమసే నక్షత్రాణామధిపతయ ఇదం న మమ॥ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం

పురోధాయామస్మిన్కర్మన్యస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహ
స్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదం న మమ॥ మిత్రస్సత్యానామధిపతి
స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురో
ధాయామస్మిన్కర్మన్యస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయ స
త్యానామధిపతయ ఇదం న మమ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్స మావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మన్యస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపామధిపతయ
ఇదం న మమ॥ సముద్రస్స్రోత్యా నామధిపతి స్స మావ త్వస్మి న్బ్ర
హ్మన్యస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ
న్యస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సముద్రాయ స్రోత్యానామధిపత
య ఇదం న మమ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మి
న్బ్రహ్మన్యస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ
న్యస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపత
య ఇదం న మమ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్య
స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్క ర్మన్య
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదం
న మమ॥ సవితా ప్రసవానామధి పతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మి
న్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్యస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయ ఇదం న మమ॥

రుద్రః పశూనామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ॥
అప ఉపస్పృశ్య॥ త్వష్టా రూపాణామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్రే రూపాణామధిపతయఇదంన
మ॥ విష్ణుఃపర్వతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽ
స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాందేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ విష్ణవేపర్వతానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ మరుతో
గణానా మధిపతయస్తే మావంత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యా పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదంనమమ॥ పితరఃపితా
మహాః పరేవరే తతాస్త తామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదంనమమ॥

(జీవపితృకశ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీమంత్రము చెప్పవలయును

పితామహా అపరేతతాస్తతామహా ఇహ మావత। అస్మి
న్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి

స్వర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

(పితామహో జీవతిచేత్) పితామహుండు జీవించి యుండినచో తండ్రియుం జెప్పవలయును

పితరః పరేతతా స్తతామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

పితృపితామహయోర్జీవతోః స్వహోఽగ్ జపఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్నయెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రము చేయవలయును అనంగా నాజ్యహోమము గూడదు.

అథ ఉపస్పృశ్య। ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాషాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం నమమ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్త్రింపాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయసూర్యరశ్మయేచంద్ర
మసే గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోఽ
ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదంనమమ ॥ భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ
స్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రింపాతు
తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతు తస్మైస్వాహా ॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయయ
జ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। దక్షిణాభ్యోఽ
ప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదంనమమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధ
ర్వస్తస్య ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రిం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ ప్ర
జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్య
స్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ స్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా నా
మ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రిం పాంతు
తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదంన
మమ। భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో రాస్వా
జ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా॥
భువనస్య పతయ ఇదం నమమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వ స్త
స్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రింపాతు తా

ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యో భీమాభ్య ఇదం నమమ । సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ । స
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా । సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం నమమ । దూరే హేతి రమృడయో మృత్యు
[illegible] జా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరే హేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం నమమ । చారుః కృపణకాశీ కా
మో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరసశ్శోచయంతీ ర్నామ స ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ చా
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం నమమ ॥ సనో భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా । భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కా-

మాస్తేజుహుమ స్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ం
స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదం నమమ ॥ సువస్స్వాహా॥
సూర్యాయేద నమమ॥ యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వాన్యూ
నమిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్। సర్వగ్గ్స్విష్టగ్ం సుహు
తం కరోతు స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ మధ్యమ
పరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమం
గారేష్వాపోహతి। పరిధీనభిమంత్ర్య॥ ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి॥
దర్వ్యామితందర్వ్యగ్రౌ మవధాయ సగ్గ్రావేణాభిజుహోతి॥ స్వా
హా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్రావభాగేభ్య ఇదంనమ
మ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞానాజ్ఞాతాదిసకలదోషపరిహారార్థమ
నాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వన్నో
అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి। సర్వాత్తరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తా
ర్థమాభిర్గీర్భిరితి। వాక్ష్యయమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబక
మితి। ఋక్సామయజుర్లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి। స్కన్నాదిదో
షప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కన్దద్యౌరితి। మిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం యు
న్మ ఆత్మనఇతి। సమస్తభయాద్యుపద్రవదోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చ
క్షురితి। అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యాఇతి। సర్వప్రా
యశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువస్సరిత్యేతైర్మంత్రైరాజ్యాహుతీర్హోష్యామి॥
అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమ
మ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ॥

యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమః శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ॥ స త్వన్నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ॥ ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా॥ ఇంద్రాయ హరివత ఇదం న మమ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకాయేదం న మమ॥ యత్తే విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మా తస్మాదేనస విశ్వాద్దేవీ చ ముంచత్వాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం న మమ॥ అస్మాకం ద్యౌః పృథివీ మస్మాకమ్మృత్యో యుగాః। అస్మాకం నవానిశ్వా భువనా స్మాకం నో యజ్ఞః ప్రజన యతు। అస్మాకం జన్తి ప్రాజని। అస్మాకం నాజ్ఞాయతే వృషా। స్మాకన్నా

త్వ్రిజనిషీమహిస్వాహా ॥ స్కన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ॥ యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా విచర్షణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్నిశ్చక్షు రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమమ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వాంతనువో వర్ధయస్వసత్యా స్సంతుయజమానస్య కామాః స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథా యేదం నమమ॥ శ్రీవిష్ణవేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదంనమమ ॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః.

శ్లో॥ ఆజ్యంద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచమ్।
తయాచాజ్యాహుతిఃకార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఏవంగుణ..... ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హోమసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థంపూర్ణాహుతిహోమంకరిష్యే॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రేనిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి। చత్వారి। పంచ । షట్ । సప్త । అష్టౌ॥ నవ। దశ।ఏకాదశ।ద్వాదశ। సప్తతేఅగ్నే...॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వంవై పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి । అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతిః అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాఽసదితి వాఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏనమేషాధారాముష్మిం

స్తోకే పిన్వమానో పతిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసో
ర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజోఽవరుంధేఽథో కామా వై వసోర్ధారా కా
మానేవావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥...
అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్భ్యస్మ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భువస్స్వా
హా॥ వాయవ ఇదం న మమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణా
నాయమ్య॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతం నానాప్రకారేణ సంభా
విత సకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువ
స్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥
అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసా
వీః॥ ప్రణీతాస్త్వవ అనీయ॥ సదసి సన్మే భూయాస్సర్వ మసి సర్వం మే
యాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః॥
ఇత్యభిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన
సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్।
శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మ
పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్స
మీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు। జాతవేదా మోర్జ
యంత్యా పునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాం దిశి
దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్॥ ఉ
దీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాం

ద్విశిత్వయజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ ఇతిదిక్మార్జనంకృత్వా॥ సద్యముదగ్రింవః ప్రహిణోమ్మిస్వాంయోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజయా భూయాసమ్మాపరాసేచిమత్పయః॥ అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి॥ శేత ఏవాస్యాంప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యఃపూర్ణః॥ ముఖం సమ్మృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ అక్షతాన్ శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతేభవ త్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్స్వాహా పరిమితిహిరణ్యం తుభ్య మహంసంప్రదదేననుమ॥

శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। కర్మసమృద్ధి రస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిఃప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరిస్తరణముత్తరే విసృజేత్॥ అగ్నేస్తృణాన్యపచనోతి। తేజస్వీయశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి॥ హోమాంతేశ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోప చారపూజా స్సమర్పయామి॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపోహోమక్రియా దిషున్యూనమ్ సంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేహుతాశన। యద్భుతం తుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం భోఅభివాదయే॥ అగ్నేనయసుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తే నమఉక్తింవిధేమ। ప్రపశ్యక్రాయ భానవేభరధ్వమ్ హవ్యంమతించా గ్నయేసుపూతమ్। యోదైవ్యానిమానుషాజనూంషి మ్యంతః

శ్వాని విద్మనా జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి
ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ
మరతిం మానుషాణామ్। అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా
అభ్యమంత కృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభి రజ
తేభిర్యజత్ర। అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి
విశ్వా॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ
శం యోః। ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవ
యంతః। దక్షిణావా డ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నిం ఘృతా
చీ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహ
వనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః॥ కాండద్వయోపపాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ సకృత్తే అగ్నే నమః। ద్విస్తే నమః। త్రిస్తే
నమః। చతుస్తే నమః। పంచకృత్వస్తే నమః। దశకృత్వస్తే నమః। శతకృత్వ
స్తే నమః। సహస్రకృత్వస్తే నమః॥ అసహస్రకృత్వస్తే నమః।
అపరిమితకృత్వస్తే నమః। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ అహం పురస్తా
దహ మవస్తాదహం జ్యోతిషా వి తమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే
పితా భూదహగ్ం సూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాసము
త్తమస్సమానానామ్॥ సంతతశ్రీరస్తు। సమస్తమంగళాని భవంతు॥
శ్లో॥ మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది। తత్కర్మ

సఫలా కుర్వన్తిసన్తః కోట్యోనుహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియన్తేఽహర్నిశం మయా। దాసోఽయమితిమాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమియదశ్నామియజ్జుహోమిదదామియత్। యత్తపస్యామివాప్ణేయతత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మేహవ్యవాహన॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవే తాధ్వ రేయత్ । స్మరణాదేవ తద్విష్ణో స్సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః ॥ విష్ణవే విష్ణవే విష్ణవే॥ ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

పూర్ణాహుతి హోమసహిత జయాదయ స్సమాప్తాః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేరస్తం సమారభ్య యావత్సూర్యోదయో భవేత్ ॥యస్య తిష్ఠేద్గృహేదీప స్తస్యనాస్తిదరిద్రతా । ఆయుర్వర్ధః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనదస్స్యాదుదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖోదుఃఖదోఽసౌ హానిదో దక్షిణాముఖః । స్థాపితాయది చైవస్యుర్గృహేషు దీపాశ్చతస్రుషు । శుభదాస్తే సదా సర్వే నదోష స్తత్రకశ్చన॥

తా॥ సూర్యాస్తమయ సమయము మొదలుకొని సూర్యోదయముదనుకను దీపము కలగృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగ నేరదు; తూర్పు మొగముగాఁ బెట్టిన దీపమాయుర్వృద్ధిని కలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టినదీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును పశ్చిమాభిముఖమగుదీపము దుఃఖమునుకలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపముహానిని కలుగజేయును; నాలుగుదిక్కులయందును నొక్కతూరిగ దీపమును బెట్టిరేని దోషమేమియునులేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనంకృత్వా, ప్రణమ్య, ... గృహీత్వా, విధిపరికారేణప్రయోగంకుర్యాత్ ॥

గృహ్యసూత్ర ప్రారంభః.

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్తానాదితోద్వాభ్యామభిమంత్రయేతన్వయందృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్చతుర్థ్యాసమీక్షేతాంగుష్ఠేనోపమధ్యమ యాచాంగుళ్యాదర్భగ్ంసంగృ

ష్యా ఉత్తరేణయజుషాతస్యా భ్రువోరంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీనంని
రస్యేత్ ప్రాప్తేసిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ యుగ్మాం త్సమవేతాన్మంత్రవత
ఉత్తర యాద్భ్యఃప్రహిణుయాదుత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వాం
విధాయతస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణంయుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్యచ్ఛిద్రేసువ
ర్ణముత్తరయాంతర్ధాయ యోత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాపయిత్వోత్తరయా
అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యాత్యైతేనాముత్త
రయాదక్షిణేనహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరో ఽగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥ * ॥ అథైనామాదితోద్వాభ్యామభిమంత్ర్య నేతా
థాస్యైదక్షిణేననీచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తగ్గృహ్ణీయాద్య
దికామయేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతపుగ్ంస ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసాభి గుష్ఠమభీవలో
మానిగృహ్ణాతిగృహ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనా ముత్తరేణాగ్నిం
దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతిసప్తే
తిసప్తమేపదేజపతిప్రోష్ఠామాత్ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయ
జనివిదేస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షి
ణేన పదాశ్మన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి తస్యాస్సోదర్యోలాజానావపతీత్యేకే జు
హోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మ
నమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ
మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపునః పరిక్రమణంజయాదిప్రతి
పద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య
తాంతతః ప్రవాహయేత్ప్రవాహయేత్స హోపాస్యైతమగ్ని మను
హరంతినిత్యోధార్యోఽనుగతోమంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య
వానశ్చోపస్యాతరన్యభార్యాయాః పత్యుర్వాన్నుగతేభివోత్తరం

జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీ వాహావుత్తరాభ్యాం యు
నక్తి దక్షిణమగ్ర ఆరోహతీముత్తరాభిరభిమన్త్రయతే సూత్రే వర్త్మనో
ర్న్యవస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం లోహితముత్తరస్యాం తేం
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథవ్యతిక్రమే చోత్తరాం జపేత్ ।
నావముత్తరయానుమన్త్రయతే నచ నావ్యాగ సరతీ వధూః పశ్యేత్తీ
ర్త్యోత్తరాం జపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమే భాండే రథే వారిష్టే గ్నేరుపస
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కరోతి క్షీరిణామన్యేషాం వా
త్మన్యానాం వృక్షాణాం నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతిక్రమ ఉత్తరే యథా
లింగం జపేత్ - గృహానుత్తరయా సంకాశయతి వాహావుత్తరాభ్యాం
విముంచతి దక్షిణమగ్రే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవ ము
త్తరలోమ మధ్యే గారస్యోత్తరయా స్తీర్య గృహాన్ప్రపాదయన్నుత్త
రాం వాచయతి దక్షిణేన పదా న చ దేహలీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశే
అగారస్యాగ్నేరుపస మాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్త
రా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్త
రయా చర్మణ్యుపవిశత ఉత్తరో వరో భార్యాయాః పుగ్గస్యాజీవ
పుత్రాయాః పుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్య తస్మై ఫలాన్యుత్తరేణ య
జుషా ప్రదాయోత్తరే జపిత్వా వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితే
షు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం య
థాలింగం ధ్రువమరుంధతీం చ దర్శయతి ॥ అత్రైవాగ్నౌ యే నస్థా
లీపాకేన యజతి పత్న్యవహంతి చరుం శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రా
చీనముద్వాసనాదౌ ద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాం స్థాలీపాకాజ్జుహోతి సకృదుపస్తరణా
భిఘారౌ ద్విరవదానమగ్నిరేకపత్యా స్వాహాకారప్రదానో పి వా సకృదుప
హత్య జుహుయాదగ్నిస్విష్టకృద్ద్వితీయస్సకృదుపస్తరణావదానే ద్విర
భిఘారణం మధ్యాత్పూర్వార్ధస్యావదానం మధ్యే హోమ ఉత్తరార్ధాము

తస్యోత్తరార్ధే పూర్వార్ధే వా హోమో లేపయోః ప్రస్తరవత్తూష్ణీం బ
ర్హిరుక్త్వాగ్నౌ ప్రహరతి సిద్ధముత్తరం పరిషేచనం తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ
ణాంభోజయేదిత్యస్యాపచితిస్తన్నా ఋషభం దదాత్యేవమత ఊర్ధ్వం దక్షి
ణావర్జముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే
సాయంప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వాజు
హుయాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభ
యతః పరిషేచనం యథా పురస్తాత్పార్వణేనాతోఽన్యాని కర్మాణి వ్యా
ఖ్యాతాన్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశం దేవతా అగ్నిగ్గ్
స్విష్టకృతం చాంతరేణావికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవే విశ్వేదేవాః పౌర్ణ
మాస్యాం పూర్ణమాసీ యస్యాం క్రియతే॥*॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋ
షిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః స్త్రియానుపేతేన క్షారలవణావ
రాన్నసగ్ంసృష్టస్య చ హోమం పరిచక్షియతే యథోపదేశం కామ్యాని
బలయశ్చ సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వలితేఽగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ం సమిధావాద
ధ్యాదాపన్నాశ్రీః శ్రీర్మాగాదితి నైతదహః క్వాజసీయాంద్యదహార్బ
ర్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారల
వణవర్జనం చ తయోశ్శయ్యామంతరేణ దండో గంధలిప్తో వాససా సూ
త్రేణ వా పరివీతస్తిష్ఠతి తం చతుర్థ్యా అపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య
ప్రక్షాళ్య నిధాయాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధా
యాముత్త ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృ
త్వాఽపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్యాస్యాశ్శిరస్యాజ్యశేషాద్వ్యాహృ
తిభిరోంకారచతుర్థాభిరాసిచ్యోత్తరాభ్యాం యథాలింగమథస్న
మిత్యుత్తరయాఽఽజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సమ్మృజ్యోత్తరాస్త్రిస్రః ప్రా
జపిత్వా శేషగ్ం సమావేశనే జపేదన్యైనానాభిమంత్రయేతి యదా
మలవద్వాససాన్యాదథ హాం బ్రాహ్మణ ప్రతిషిద్ధాని కర్మాణి సగ్ం
శాస్త్రీయాం మలవద్వాససమిత్యేతాని రజసః ప్రాదుర్భావాత్స్నాన ష
ష్ఠ్యాంవృతు సమావేశన ఉత్తరాభిరభిమంత్రయతే॥

చతుర్థీప్రభృత్యా షోడశీ.

ముత్తరా ముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజానిశ్శ్రేయసమృతుగమనే ఇత్యుపదిశంత్యర్ధపాదిధ్వస్య ఇతిచ వేపరికాసనేచాప ఉపస్పృశ్యో త్తరే యథాలింగం జపేదేవ ముత్తరైర్యథా లింగంచిత్ర్యంవనస్పతిగ్ సిగ్వాతగ్ం శకుని మిత్యుభయో ర్వ్యాతయసగ్ంసర్గే పుంస్త్రీరా త్రివంబ్రహ్మచర్యం చరిత్వాస్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపస మాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయామ ముత్తరా ఆహుతీర్హుత త్వాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ ఛత్త్వవరాన్బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత శ్వస్త్రీభ్యోనక్తిత్రిస్సప్తైర్యవైః పాఠాంపరికిరతియదివారుణ్యసి వరుణా త్వానిష్క్రీణామీత్యాదిసోమ్యసి సోమాత్వా నిష్క్రీణామీతిశ్వో భూతఉత్తరయోత్థాప్యోత్తరాభి స్తిసృభిరభిమంత్ర్యోత్తరయాప్రతి ష్ఛన్నాగ్ం హస్తయోరారభ్య శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయా దుపధాన లింగయా వశ్యో భవతిసపత్నీ బాధనం చైతే నైవకామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతే యత్స్మగృహీ తామన్యాంవా బ్రహ్మచర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైరుత్తరై ర్యథాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనంనిరస్యేద్వధూవాసఉత్తరా భిరే తద్వేదవిద్యాత్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రే వివాహ మంత్రసూత్రం సమాప్తమ్.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నప్రారంభః.

సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వేణ బ్రాహ్మణాన్భోజ యిత్వా శిషో వాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వాను వాకస్య ప్రథ మేన యజుషాప స్సగ్ంసృజ్యోష్ణా శ్శీతాస్వానీయోత్తరయా శిర

ఉప్త్వా త్రీగ్ం స్త్రీందర్భాంతర్ధాయోత్తరాభి శ్చతసృభిః ప్రతిమంత్రం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి వపంత ముత్తర యాను మంత్రయతే దక్షిణతో
మాతా బ్రహ్మచారీ వానడుహే శకృత్పిండేయవాన్నిధాయతస్మిన్కే-
శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భ స్తంబే వా నిదధాతి
స్నాతమగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్య భాగాంతే పాలాశీగ్ంసమిధ
ముత్తర యాధాప్య ఉత్త రేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప
యత్యాతిష్ఠేతివాసస్సద్యః కృత్తోత ముత్త రాభ్యామభిమంత్ర్యోత్త రా
భిస్తిసృభిః పరిధాప్య పరిహిత ముత్తరాయను మంత్రయతే మౌం
జీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన
ముత్తర ముత్తరయోత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ంస్తీర్య తేష్వేన ముత్తర
యావస్థాప్యోదకాంజలి మస్యాంజలా వానీయోత్తరయా త్రిః ప్రో
క్ష్యోత్తరైర్దక్షిణహస్తే గృహీత్వోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయోత్తరేణ
యజుషోపనీయసుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి
కుమార ఆహ ప్రష్టం పరస్య ప్రతివచనం కుమారస్య శేషం ప్రజాపతి
ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయిత్వోత్తరమాజ్యభాగాంత ముత్తరేణ ముత్తరా
ఆహుతీర్హావయిత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా పరే
ణాగ్నిముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోపనీతోప
విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్మాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం పాదమ
న్వారభ్యాహ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి
పచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా
తథార్ధర్చయోరుత్తమాం కృత్స్నాయాం కుమార ఉత్తరేణ మంత్రే
ణోత్తర మోష్ఠ ముపస్పృశతి కర్ణావుత్తరేణాదండ ముత్తరేణాదత్తే
పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయగ్రోధస్కంధజో వాగ్రో రాజ
న్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇతి స్మృతంచమ
ఇత్యేతద్వాచయిత్వా గురవే వరం దత్త్వోదాయుషేత్యుత్థాప్యోత్తరై
రాదిత్య ముపతిష్ఠతేయం కామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తర

యాదక్షిణా హస్తేగృహ్ణీయాత్యాగ్రిహ మేతమగ్నిం ధారయంతిత్సారల
వణవర్జనంచ పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరైర్మంత్రైస్సమిధ ఆదధ్యాద్దేవ
మన్యస్మిన్నపి సదారణ్యాధేధా నాహృత్యోత్తరయాసగ్ంశాస్తి
వాసశ్చతుర్థీముత్తర యాద త్తేన్యత్పరిధాప్య॥ వేదమధీత్య స్నాస్య
న్ప్రాగుదయాద్వ్రజంపవిశ్యాంతర్లోమ్ణాచర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే
నైనమేతదహా రాదిత్యోభితపేన్మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేపాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయా ధాయాపరేణాగ్నిం కటఏక
కాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావ
ప్త్వాప్రదాయాపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యా కేశనిధానాత్సమానంజఘనార్థే
ప్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతితాగ్ం
స ఉత్తరయో దుంబరమూలేదర్భస్తంబే వోపగూహత్యేవం విహి
తాభిరేవా ద్భిరుత్తరాభి షడ్భిస్స్నాత్వోత్తరయో దుంబరేణదతో
ధావతేస్నాసియోచ్ఛాదిత స్నాతఉత్తరేణయజుషాఽహతమంతరం
వాసఃపరిధాయ సార్వసురభిణా చందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయో
త్తరయానులిప్యమణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ంసూత్రోతముత్త
రయోదపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్నైవ
మేవబాదరం మణింమంత్రవర్జగ్ం సవ్యేపాణౌ బధ్నాత్యాహతముత్తరం
వాసో రేవతీస్త్వేతిసమానంతస్యదశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్యాదర్శే
మాధాయాజ్యేనాభ్యానాయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వాజయాది
ప్రతిపద్య తేపరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవ దక్షిణే కర్ణఆబధ్నీతై
తాభిస్సవ్యఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్ం స్రజశ్శిరస్యాంజనమాదర్శా
వేక్షణముపానహౌ ఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరేణా
ర్ధర్చేన దిశ ఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణిచంద్రమసమిత్రి రాతినాసం
భాష్య యథార్థంగచ్ఛతి॥ ౮॥ అథైతదహరంతూష్ణీమేవ తీర్థే స్నా
త్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమాదధాతియత్రాస్మా అపచితింకుర్వంతితద్యా

ర్భుఉపవిశతి యథాపురస్తాదేన ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం రా
జాస్థపతిర్వాపః పాద్యాఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షా
ళయితార ముపస్పృశ్యోత్తరేణయజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూ
ర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆపఇతిప్రాహోత్త
రయాభిమంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛే
షం పురస్తాన్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతే దధిమధుసగ్ం
సృజ్యకాగ్ంసేనవర్షీయసాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యమధుప
ర్క ఇతిప్రాహ త్రివృదేకేఘృతంచ పాఙ్క్తమేకేధానాస్సక్తూం
శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్యయజుర్భ్యాముప ఆచామతి పురస్తాదు
పరిష్టాచ్చోత్తరయాద్భిః ప్రాశ్యానుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యై
వ రాజాస్థపతిర్వాపురోహితాయగౌరితిగాం ప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్య తస్యైవపాగ్ం శ్రపయిత్వోపసీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే
నాంతమేనవా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి యద్యుత్సృజేదు
పాగ్ం శూత్తరాంజపిత్వోముత్సృజ తేత్యుచ్చైరన్నంప్రోక్తము
పాగ్ం శూత్తరై రభిమంత్ర్యోంకల్పయతే త్యుచ్చై రాచార్యాయ
ఋత్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞఇతిపరిసంవత్సరా దుపతిష్ఠద్భ్యఏతత్కా
ర్యగ్ం సకృత్ప్రవక్త్రే చిత్రాయ ॥౯॥ ఖండః॥ సీమంతోన్నయనం
ప్రథమగర్భే చతుర్థేమాసిబ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా
అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా ముత్తరాఆ
హుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వాఽపరే
ణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలు
గ్లప్సేనే త్యూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతీభిరుత్తరాభ్యాం
చ గాయతమితి వీణాగాథినౌసగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాసాల్వా
నాం బ్రాహ్మణామితరానదీనిర్దేశశ్చ యస్యాంవసంతియవాన్విరూఢా
న్వాబధ్యవాచంయచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీమ్ము

దీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యవత్స మన్వారభ్యవ్యాహృతీశ్చజపిత్వా వాచంవిసృజేత్ ॥౧౦॥ ఖం॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తేగర్భేతిష్యేణ న్యగ్రో ధస్యయా ప్రాచ్యుదీచీవా శాఖాతతస్సవృషణాగ్ం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవస్నాతయా కుమార్యాదృ షత్పుత్రేదృషత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా పరిస్రావ్యపశ్చాదగ్నింప్రాచీ ముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేయజుషాంగుష్ఠేనదక్షిణేనాసికాచ్ఛిద్రేపి న యతిపుమాగ్ంస జనయతి క్షిప్రసువనమనా ప్రీతేన శ రావేణాను స్రోతిస ముదకమాహృత్య పత్తస్సూర్యంతీం నిధాయమూ ర్ధ్నాంచోష్యంతీ ముత్తరేణయజుషాభిమృశ్యేతాపి రేవాద్భిరుత్తరా భిరవోక్షేత్॥ ౧౧॥ జాతింవాత్సప్రేణాభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషోప స్థ ఆధాయోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యవఘ్రాయ దక్షిణేకర్ణే జపేత్ ... యదగ్నిమయుజాతపంచ్చ శీర్షాముదారోకరుణోరయీణాం మసీమాణాం ప్రార్పణాస్సమగోపాః॥ వసోస్సూనుస్సహసో అప్సురా జావిభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః॥ యస్తేఅద్యకృణవద్భద్రశోచేఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే। ప్రతంనయ ప్రతరాంవస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తంయవిష్ఠ। ఆతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజశస్యమా నే। ప్రియస్సూర్యేప్రియో అగ్నాభవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః॥ త్వామగ్నేయజమానా అనుద్యూన్విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి। త్వ యాసహద్రవిణమిచ్ఛమానావ్రజంగోమంతముశిజోవివవ్రుః। దృశానో రుక్మఉర్వ్యావ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః॥అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనంద్యౌరజనయత్సురేతాః॥అస్మిన్నహగ్ంసహ స్రంపుష్యాస్మేధమానాస్స్వవశే। అపఘూర్ణిందక్షిణతస్తేజా పోనక్ష త్రనామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యంభవతిమధుఘృతమితిసగ్ం సృజ్యత స్మిన్దర్భేణహిరణ్యం నిష్టర్క్యం బధ్వా పదాయోత్తరైర్మంత్రైఃకు మారంప్రాశయిత్వోత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వాదధి ఘృత మితి సగ్ంసృజ్యకాగ్ంస్యేనపృషదాజ్యం వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిః

కుమారం ప్రాశయిత్వాద్భిశ్చైనగ్ంసగ్ంస్పృశ్యాగ్నేర్నైనినయే దుత్తర
యామాతురుపస్థ ఆధాయోత్తరయా దక్షిణాగ్ంసం ప్రతిధాపోత్త
రాభ్యాం పృథివి మభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషా పాసం విష్టముత్తరేణ
యజుషా శిరస్థ ఉదకుంభం నిధాయ సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రా నంజలి
నోత్తరైస్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహా కారగ్ం హుత్వా సగ్ంశాన్తి ప్రవిష్టే
ప్రవిష్టపవంతూష్ణీముగ్నా వావపతే త్యేవమహరహరానిర్దశతా యాం
దశమ్యాముత్థితాయాగ్ం స్నాతాయాం పుత్రస్యనామ దధాతి పితా
మాతేతి ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం
దీర్ఘాభినిష్ఠానాన్తం ఘోషవదాద్యన్తరన్తస్థమపి వా యస్మిన్స్వ్రత్యు
పసర్గస్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితి హి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమా
ర్యాః పరిగా దేత్యపుత్రిస్యోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యవ
ఘ్రాణం దక్షిణకర్ణ ఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణ
యజుషాభిమంత్రయతే ॥ ౧౨॥ జన్మనోధిప ష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భో
జయిత్వా శిశోః ప్రాశయిత్వా దధి మధు ఘృత మోదనమితి సగ్ంసృజ్యో
త్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయే త్తైత్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే
జన్మనోధ తృతీయే వర్షే చౌలం పునర్వసో ర్బ్రాహ్మణానాం భోజన
ము పాయనవత్సమంతవ దగ్నేరుప సమాధానాగ[illegible]ణాగ్నిం ప్రాం
చముపవేశ్యతేన్యా శలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుఞ్జీలైర్యుక్తా ష్ణయేన
తూష్ణీం కేశాన్వినీయ యథర్షి శిఖా నిదధాతి యథా వైషాం కులధర్మ
స్స్యాదవాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేః సిధానా త్సమానం క్షురం ప్రక్షా
ళ్య నిదధాతి తేన త్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వ్యరందదాత్యేవం గోదాన మ
స్యాస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశేవర్షే గోదానో వాన్యత్సంవత్సరం గో
దానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశం త్యేతా వన్నానాసర్వాస్వాశా స్వావ
ధూత ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥ ౧౩ ॥

॥ గృహ్యసూత్రే-ఉత్తరభాగ ప్రారంభః ॥

ఓం దక్షిణాపశ్చిమప్రాగుదగగారావకాశ ముద్ధర్త్యవాలాశేవకే

ఖిలామయేనపోద్దూహేన్నైతామేవ దిశముత్తరయోదూహత్యేవంత్రిః
కృత్వోత్తరయాభిమృశ్య పరిదక్షిణగ్గ్ స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వా
భ్యంతరం పాంసూనుదుప్యోత్తరాభ్యాం దక్షిణాం ద్వారస్థూణామ
వదధాత్యేవమితరాం యథా ఖాతమితరా అన్వవధాయ వగంశమాధీ
య మానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథా
లింగం పాలాశగంశఖిలామయం వేధ్యమాదిప్యోత్తరయాగ్నిముద్ధృ
త్యోత్తరేణయజుషా గారం పరిపాద్యోత్తరపూర్వే దేశేగారస్యోత్తర
యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీతస్సాంక్షిణముదధానాయతనం భవతీతస్మి
న్వి షూచీనాగ్రాన్దర్భాం త్సంస్తీర్య తేషూత్తరయాప్రీహియవా
న్యాప్యతీపోరిదధానం ప్రతిష్ఠాపయతి తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషాచతుర
ఉదకుంభానానయతి దీర్ఘముత్తరయానుమంత్రయతే అగ్నేరుపసమా
ధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ఉత్తరాహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే
పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణము
తగారాగారం నివేశనం పరిషిచ్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపై
స్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖండః॥ ౧౭॥ అగ్రగృహగృహీతారం కుమారంత
పోయుక్తోజాలేన ప్రచ్ఛాద్యకంఠ కింకిణీనాహారిద యన్నద్వారేణ
సభాం ప్రపాద్య సభాయా మధ్యేధదేవనముద్ధృత్య పోక్ష్యోక్షాన్న్యు
ప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్యదధ్నాలవణముక్తేనాజలినోత్తరైరవోక్షే
త్ప్రతిర్మర్త్యం దినే సాయమనుగదోభవతి ఖిలం కుమారం తపో ఉక్త
ముత్తరాభ్యామభిమంత్రోత్తరయోదకుంభేన శిరస్తోనవయేత్ప్రా
తిర్సంధ్యం దినే సాయమనుగదో భవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్త
మితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకానిజుహోత్యుత్తరాభిస్తిస్సృభిరారగ్వ
ధమయ్యా సమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచ
నాంతం కృత్వా వాగ్యతసంభారానాదాయ ప్రాచీముదీచీంవాదిశము
ప నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్రప్రాచీకుశచీస్తీర్యసప్రస్రో

శేషాల్లిఖిత్వాద్భి రుపనినీయ తాసూత్తరయా సక్తూన్నివపతి తూష్ణీం సం
సృష్టా ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్యా ప్రతీక్షస్వాహేత్యుక్త్వా శ్వేతిపదేన్యైతాభ్యాము
దకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోఽగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రా
హ్మణాన్భోజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఖండః ॥ ధానాః కుమారాన్వా ప్రాశయం
త్యేవమత ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైతం బలిం హరే
దా మార్గశీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థా
లీపాకోఽహరహమితి బలిమంత్రాన్స్వ సన్నమో త్రైవముత్సృజత్యానా
హితాగ్నే రాగ్రయణాననానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽఽగ్రయ
ణదేవతాభ్యస్స్విష్టకృచ్చతుర్థీభ్యో హుత్వా తండులానాం ముఖం
పూరయిత్వాగీత్వాచమ్యాదనపిండం సభ్యోత్తరేణ యజుషాగార
స్తూప ఉద్వృద్దేమంతే ప్రత్యవరోహణముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవ
రూహ్యోత్తరైర్దక్షిణైః పాశ్వైర్వస్త్రే సంవిశంతి దక్షిణతః
పిత్రోత్తరామాత్రైవ మశిష్టానాం జ్యేష్ఠో జ్యేష్ఠోఽనంతరస్సహాయ ఉత్తరా
భ్యాం పృథివీమభిమృశ్య త్త్యేవగ్ం సంవేశనాది రాత్రి రీశానాయస్థాలీపా
కగ్ం శ్రపయిత్వా క్షేత్రీకృత్యంచ ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్ర
మ్య స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యపరేణాగ్నిం ద్వేకు
టీకృత్వా ॥ ౧౯ ॥ ఉత్తరయా దక్షిణస్యామీశానమావాహయతి ఉ
త్తరయోత్తరస్యాం మీఢుషీం మధ్యే జయంతం యథో భుదకాని
ప్రదాయాతీనో దనపిండాన్కల్పయిత్వాగ్నిమధ్యానీయో త్తరైరుప
స్పర్శయిత్వోత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వా సర్వాణి స్సము
దాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ం స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోపస్థా
యోత్తరైస్సహౌదనానసపర్ణాన్యైకైకేన ద్వేద్వే దత్వా పలాశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణ యజుషా వృక్షమాసజత్యత్ర
రుద్రాన్ జపేత్ప్రథమోత్తమౌ వాఽభితపరిదగ్నిం గాస్థాపయతి యస్తై
వధూమః ప్రాప్నుయాత్తాగం ధైడభాగ్రముష్ఠీసావాక్షతి వృషా

మేవాగ్రే గవాం మార్గే గ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజతే ఈశానవదావా
హనం చతృషు సప్తసు నాపర్ణేషు నామా దేశం దధాతి క్షిప్రం యజేత
పావకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపతిష్ఠతే స్థాలీపాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్ క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్ని యే సనాభయో భవంతి యథా నైపాకుల
ధర్మస్స్యాత్ ॥ ౨౦॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాశ్శు
చీన్ స్నాతకాన్ యోనిగోత్రమంత్రాసంబంధానయుగ్మాన్ త్య్రవరాన
సర్థాపేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభిర్హుత్వా హుతీరుత్తరా
పతిద్వా విపరీతగాం సవ్యముత్తరైరభిమృశేత్ [illegible] ప్రతిపూరుష
ముత్తరేణ యజుషోపస్పృశ్యాభుక్తవతోనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య శేషముత్తరైరపోదత్వోత్త
రైర్దక్షిణాపవర్గాన్ పిండాన్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపోదత్వోత్తరైరు
పస్థాయోత్తరయోదపాత్రేణ త్రిః ప్రసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్య పాత్రా
ణ్యుత్తరం యజుర్జపిత్వా నంత్యైన రార్థ్యమావర్తయిత్వా ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణి ద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య సర్వానేవ మనదా యోత్తరేణ యజుషా శేష
స్యాగ్రాసావరార్థ్యం ప్రాశ్నీయాద్యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఊర్ధ్వమష్ట
ద్యాష్టకాతస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్ష
తే తస్యాం స్నాయమపూపకార్యమపూపం చతుశ్శరావం శ్రపయిత్వాష్టా
కపాలమిత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగాం తేఽంజలినోత్తరయాపూపాజ్జ

[illegible] సిద్ధశ్శేష స్తమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧॥
శ్వోభూతే దక్షిణగా ముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వాజుష్ట ముపాకరోమీతి
తూష్ణీం పంచాహుతీర్హుత్వా తస్యై వపాం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభి ఘారం
తాం మధ్యమేనాంతమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి మాంగ్ం
సౌదనముత్తరాభిః పిష్టాన్నముత్తరయాజ్యాహుతీరుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్ర
భృతి సమానమాపిండనిధానాదన్వష్టకాయాం మైవ కేపిండనిధానమిత్యు
పదిశంత్యథైతదపరం దధ్న ఏవాంజలినా జుహోతి యయాపూపమతేవ
యథార్థం మాంగం సంగంశిష్ట్వా శ్వోభూతేన్వష్టకాతస్యాం మాసిశ్రాద్ధే

కల్పే వ్యాఖ్యాతస్సనిమిత్తోఽత్తరాం జపిత్వాథైనం బ్రాహ్మణాద్రథం
లబ్ధ్వా యోజయిత్వా ప్రాంచమవస్థాప్యోత్తరయారథచక్రే అభిమృశతి
పతిస్సహోత్తరేణయజమానధరాహ్వాన్యోత్తరయా ప్రాచీముదీచీంవాదిశ
మభిప్రయాయయాధారోత్థం యావదర్యముత్తరైరాన్నో హేర్వస్తిన
ముత్తరయాతాభ్యాం రేషణేపూర్వవత్స్వాధిపీ మభిమృశేత్ప్రావాద
మేష్యాస్వైనవాణినాధక్రిదత్తాచాదత్తే ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణాన్ఫలీకరణా
ముష్టిముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాం జపేత్పుర్వద్ధముత్తరాభిశ్శ
మభిమంత్రయేతవిక్రోధోఽభవత్యసంభవేఽప్యుపకేషాం సూలాధారికా
జీవమూర్ణానికారయిత్వోత్తరయా నుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధే
ఽధే బధ్నీయాత్ త్రేణప్రతిశ్రయితసిద్ధ్వర్ధే యాదస్యాగ్రపింపణ్యాం
స్యాత్తత ఉత్తరయాజుహోతి యుగానుయోతినాయ మచ్ఛిద్యేతేతి
జీవవిమానౌస్వం మాత్రిమానినాసు ఉత్తరాభ్యాం త్రిః ప్రసవ్యం పరి
షించేద్యనథా ... పల ... స్తస్మిన్నిత్యాన్యుపసమా
ధాయోత్తరా ఆ... యాద్యద్యేనం ... త్ఫల మభిపతే
ద్వయోవాభివిక్షేపే ... పాం ... గభిపతేదుత్తరైర్యథా
లింగప్రతిశ్రయితాగారిస్వానాధ ... వాగామినుస ఉపవేశనేకుర్యాత్
కపోతదర్శనేఽమాత్యాగ ... శరీరరేషణేఽన్యేషు చాద్భుతేష్వమా
వాస్యాయాం నిశాయాం యత్రాపస్సశృణుయాత్తత్రాగ్నిరుపసమా
ధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆ... తీహుత్వా జయాది ప్రతిపద్య
తేషాం షిచనాంతం కృత్వాభిమృశేద్ధ్యుత్తరయా దక్షిణతో శ్మానం
పరిధిం దధాతి దధాతి ఖండః ॥ ౨౨ ॥

యాజుషగ్రానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. చి॥ ల॥

ఆచమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగత్వేన నాందీదేవతావాహనం కరిష్యే॥అత్రిదేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితామహీవృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహ వృద్ధపితామహవృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ నాందీమాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహాఃగోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ ఉభాభ్యాముభాభ్యాంసత్యవసు సంజ్ఞికవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణవాఽఽద్యతోషయిష్యే ॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడ్డే దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యేమధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీందేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తంమాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః మమకుమారస్యోపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ ఇడ్డఏహి॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయోవిజావాగ్నేసాతే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥

ఏతా శ్శోభనదేవతాః......మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు ॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ అదితఏహి॥

ఈడామహైదేవాగ్ం ఈడేన్యాన్నమస్యామనమస్యాః యజామయజ్ఞియానిత్యాహ। మనుష్యావా ఈడేన్యాః॥ పితరోనమస్యాః॥

ద్దేవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః........పర్యంతం మమగృహే వసంతు ॥ మాం రక్షంతు ॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు। సంస్వస్త్యేహి। ఇత్యేవమ్యాదిత ఏహి సంస్వస్త్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్। నాందీ శోభన దేవతాభ్యో నమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి। అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు। అభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తి హిరణ్యాంతుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ।

అథ నాందీవిధిః.

శ్లో॥ అనన్వష్టక్యశ్రాద్ధానా మయాపానామహోత్రిణామ్।
అనావాహ్యమతిలాంత్వేచ్ఛనాందీశ్రాద్ధం విధీయతే।

శ్లో॥ మాతాపితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ। పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః॥ మాతామహాస్సపత్నీకా విశ్వే దేవా స్త్వనంతరమ్। ఏతే రక్షంతు నః ప్రీతాః ప్రయచ్ఛంత్విహ మంగళమ్॥ శంఖః॥ దక్షస్య దుహితా సాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా। తస్యాః పుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యా వైశ్వదేవకే। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవా చైవ పార్వణే సముదాహృతౌ॥ హేమశ్రాద్ధే ధునురు చీతిర్థే దురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ వివాహే కన్యకాయాశ్చ వరస్యైవ గృహే పి చ। నాందీశ్రాద్ధం హి పూర్వేద్యుః కర్తవ్యం స్మృతిశాసనాత్। మాతుః శ్రాద్ధం తు పూర్వం స్యాత్ పితౄణాం తదనంతరమ్। తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్। అత్ర కాలనియమమాహ గర్గః॥ మాతుశ్శ్రాద్ధం తు పూర్వేద్యుః కర్మాహని తు పైతృకమ్। మాతామహ్యాం హోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్। ఏతచ్చ సతి సామర్థ్యే

వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యేత్వేకస్మిన్నేవదివసే వృద్ధౌ కాలత్రయేశ్రా
ద్ధత్రయమభిహితమ్॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః పూర్వాహ్ణేమా
తృకంశ్రాద్ధంమధ్యాహ్నేపైతృకంతథా। తతోమాతా మహానాంచ
వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి। తత్రాప్యసామర్థ్యే సవవాహ॥ పృథ
గ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయంప్రకుర్వీత వైశ్వ
వంతుతాంత్రికమితి॥ మనురపి॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధ
త్రయంబుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణేమాతృపూర్వక
మితి॥సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖేవివాహేచప్రపితామహపూ
ర్వకమ్।అపిజీవత్పితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్చ భార్గవః। పితుశ్చప్ర
పితామహాద్యుద్దేశ్యతు యథావిధి।ఏభ్యఏవపితాదద్యాత్తేభ్యోదద్యా
త్స్వయంసుతః। జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధంప్రసజ్యతే॥ నాందీము
ఖేకర్మణి సంప్రవృత్తేపితర్యపి జీవతియస్యపుంసః॥ యేభ్యశ్చదద్యా
త్స్వపితాస్వయం చ తేభ్యశ్చదద్యాదితిశాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాదిత్యుక్తంభవతి॥ ఉక్తంచకాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రా
ద్ధంపితాకుర్యాత్పుత్రీపుత్రవివాహయోః। ఉత్తరేషువివాహేషున్వ
యంకుర్యాత్తునాందికమితి॥ తత్కథంకుర్యాదిత్యపేక్షాయాంగంగాభ
ట్టీయేశాతాతపః॥ నాందీశ్రాద్ధంపితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహేబు
ధః॥ అతఊర్ధ్వంసుతః కుర్యాదేభ్యఏవాన్యథాపితి॥సూత్రార్థ సంగ్రహ
కారః॥ సత్యాంమాతరిజీవంత్యాంశేష వర్గాన్సమర్చయేత్। మాతా
మాతామహస్యాస్తౌజీవంతౌపితరౌయజేత్॥ప్రయోగపారిజాతే॥జీవ
మానేమాతృవర్గేమాతామహ్యాదివర్జయేత్।షట్పిండవిధినాకుర్యా
త్త్రిశ్రాద్ధేమహాలయే॥ పిత్రాదిజీవనవిష్ణుః॥ పితరిజీవతియశ్శ్రాద్ధంకు
ర్యాత్। యేషాంపితాకుర్యాత్। తేషాంకుర్యాత్॥పితరిపితామహే
చజీవతియేషాంపితామహాస్తేషాంకుర్యాత్। పితరిపితామహేప్రపితా
మహేచజీవతినైవకుర్యాత్॥ఏకద్విత్రిజీవనపూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు
జీవత్సునైవకుర్యాదితి పరిశిష్టేసూత్రార్థసంగ్రహకారః॥అసగోత్ర

స్వగోత్రో వా యది ఆచార్య ఉపాయనే। నతూపనేయపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యు
దయంచరేత్ ॥ కన్యకాయామయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥
ఇత్యుక్తం యాజ్ఞవల్క్యాద్వి ద్భిర్వ్యాఖ్యాతృభిః పురాతనైః । తస్మాత్పుత్రీ
కృతపుత్రికాత్మజామాతా మహస్యాఖిలరిక్థహారిణః । తథాఽసుతో
ద్వాహితకన్యకాత్మజా స్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యేష్వధికారిణస్త్రయః॥ వృద్ధౌ
గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు ।
మాతామహశ్రాద్ధమిమేఽధికారిణో భవంత్యమాదిష్వపి నేతరే సదే
తి॥ కించ ॥ స్మృత్యర్థసారే॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యాత్సుతసంస్కార
కర్మసు । యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా । నాందీ
శ్రాద్ధేపితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః । అతఊర్ధ్వం సుతః
కుర్యాత్పితౄణాం తద్ధినైపితుః ॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాద్విధానతః । పితుర్మాతా మహాదీనా మేవ ధర్మస్సనాతనః॥
ఏకస్మింశ్చేద్దినే శ్రాద్ధమేకైకం వృద్ధిసంజ్ఞకమ్ । శుభార్థీ విధవత్కు
ర్యాదేకస్మిన్నపి వాదినే ॥ హేమాద్రౌ । నాందీముఖే వివాహే చ
ప్రపితా మహపూర్వకమ్ । నామసంకీర్తయేద్విద్వాన్ అన్యత్ర పితృ
పూర్వకమ్॥ నాందీముఖవిధిస్సమాప్తః. ష॥ ల॥

అథ పునస్సంధానమ్

వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆసీన॥ ఆచమ్య...
ఏవం.. శ్రీప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః,
తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ అవిఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం.
కృత్వా॥ తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం
గుణ... శుభతిథౌ శ్రీమాన్... గోత్రః... నామధేయః శ్రీమతః... గోత్రస్య
... నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా

శా॥ శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఔపాసనాంతరి
తదివాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం
వైశ్వదేవే౽౦తరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమే౽౦తరి
తేపునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తిహే
తవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పు
నంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్స
మీహితార్థార్పణకామధేనవః॥ సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షం
తు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధిహరం నృణాం మృత్యుదారి
ద్ర్యనాశనమ్। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥ అశేషే హే పరి
షన్మదీయాం ఔపాసననామ వధార్యమయా సమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షి
ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య॥ మమ ఔపాసనాంతరితదివాదారభ్య
ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవే
౽౦తరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమే౽౦తరితేపునః
ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యోపదిశ్య మామను

గృహ్ణంతు భవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥
ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్తు। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం.. శ్రీత్యర్థం ధర్మ
పత్నీసమేతస్య మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రప్రత్యాచరి
ష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణం హి
శంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి స్వర్ణదానం దత్వా॥
శ్లో॥ ధాన్యం కరోషి దాతార మిహాముత్ర పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాద్భ
వం మేవ్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి ధాన్యదానం దత్వా॥ శ్లో॥ కా
మధేనో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్। దేవానామాజ్యమా
హారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ హిర
ణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ రూప యథాశక్తి హి

రణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మయాకృతైకేభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృతైశ్చ ర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూయాత్॥ మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం మహాపాసనకాగ్నిగతదోషనివృత్త్యర్థం తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ...శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గోత్రః...దాతా ధర్మపత్నీసమేతోఽహం మహోపాసనకర్మణి దోషనివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహం...నమమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాశ్చ వత్సరే। పక్షత్రపక్షమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతమ్। ఔపాసనస్య హోమార్థం వహ్నిరస్య మనీషిభిః॥ ఏవం ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధమాదాయ॥ ఓమ్॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పున స్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహినో దురోణే॥ ఇతి అగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ బహిర్గత నాశ శ్చేత్ ఉపావరోహణం న కర్తవ్యమ్॥ అగ్నిం ధనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

పునస్సంధానాహుతయః.

[illegible], మన్తో [illegible], [illegible]

గింక్షే, తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ఉదుత్తమం, ఉద్వయం,
ఉదుత్యం, చిత్రందేవానాం, మగ్నేభ్యావర్తిన్నగ్నే అంగిరశ్శతం, పున
రూర్జా, సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీర్హుత్వా। పూర్వ
పరిషేచనంకృత్వా। స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వాన్వారబ్ధా
యామ్॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయా
సా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేష
జగ్ం స్వాహా। అయసేఽగ్నయ ఇదమ్నమమ। స్రువేణాజ్యమాదా
య। ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం నమమ।
చతుర్గృహీతం గృహీత్వా। మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః।
అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృ
ష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నా
మన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమ
పాత్। మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమా మనుష్యః। నమో దివే నమః పృ
థివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥ ఏకం - ద్వే -
త్రీణి - చత్వారి॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం స
మిమం దధాతు। యారిష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హ
విషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఉషసాంనిమ్రుగ్భ్య ఇదం నమమ। యదస్మి
న్యజ్ఞేఽంతరగామమంత్రతోఽకర్మతో వా। అనయాఽహుత్యా తచ్ఛమ
యామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృషంతాం ఘృతేన స్వాహా। ॥

వేభ్య ఇదం నమమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే। య ఇమం యజ్ఞగ్ స్వధయాదదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వాహాఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా॥ దేవేభ్యఇదంనమమ॥ తం తుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహిజ్యోతిష్మతః పథోరక్ష ధియా కృతాన్॥ అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవజనయాదైవ్యంజన్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేతంతుమత ఇదంనమమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్ స్త్వా పితరంయువానమన్వాతాగ్ంస్త్వయితంతు మేతగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేతంతుమతఇదంనమమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ శ్రథాయ।అథావయమాదిత్యవ్రతేతవానాగసో అదితయే స్యామస్వాహా॥వరుణాయాదిత్యాయేదంనమమ॥ ఉద్వయంతమసస్పరి పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ। ఉదుత్యంజాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః। దృశేవిశ్వాయ సూర్యగ్ స్వాహా॥సూర్యాయేదం నమమ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః। ఆప్రాద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ంసూర్యఆత్మాజగతస్తస్థుషశ్చస్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ॥ అగ్నే అభ్యావర్తి న్నభినఆవర్తస్వాయుషా వర్చసాసన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అగ్నయేఽభ్యావర్తిన ఇదంనమమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతంతే సంత్వావృ

తస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోషస్య పోషేణపునర్నోనష్టమా కృధిపునర్నో రయిమాకృధిస్వాహా ॥ అగ్నయఉగిరస ఇదం నమమ॥ పునరూర్జానివర్తస్వపునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయఇదం నమమ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదంనమమ॥ ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వా॥ ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ ॥ ఓమ్ ॥ సప్తతే అగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వాయజంతిసప్తయోనీరాపృణ స్వాఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయేసప్త... నమమ॥

అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధానహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ సంధత్తే పరిధీ న్ప్రిహరేన్న తు।చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా॥ పునస్సంధానవహ్నౌతు పరిధిప్రహరణానహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యోనసందేహః కపర్దినా॥ అత్మన్యారోపణా త్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే। పునస్సంధానవేళాయామాజ్యా నోపావరోహణం। అగ్న్యాశ్చారవిహీనోయః శ్చిరకాల

గతోఽథ వేత్ । పునస్సంధాన వేళాయా మూఢా నోపావరోహణమౌ కాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః॥ నాశంగతేఽగ్నౌ యంకుతశ్చిన్మథ్యే కుర్యాత్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతేనాశముపైతివహ్నౌ సంధానమగ్నేర్యదిలౌకికేఽగ్నౌ॥ వమనం ఉపావరోహణం॥ చతుర్థే హోమప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యేతు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్ ।

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంపునస్సంధానాం గత్వాగ్ని గాపాహ్యర్థం తంతుమతీస్థాలీపాకం కరిష్యే। ఇత్యుక్త్వ వ్యవహాంశి చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనంవోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం-ఓం...త్వా...త్రయో... అత్రమ త్వాత్రిప్రయోగం కుర్యాత్। అగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ। దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ। పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్థాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తంతిచరా యేదం నమమ ॥ అథ ...తప్ప్రాశ్యస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థంవ్యాహృతిహోమః జయాదిహోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ। ఓం చిత్తంచస్వాహా ...జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాం తేథవత్కృత్యబ్రహ్మత్వదక్షిణాం + + సంప్రదదేనమమ।...ఔపాసనంవైశ్వదేవంచకుర్యాత్ ॥

.. ...(ఔపాసనమ్.)... ... ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్రీమాగ

...గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోఽహం-శ్రీయతః... గోత్ర
స్య + నామధేయస్యమమధర్మపత్నీ సమేతస్యమమోపాత్త దురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యా
మి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రి
అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య...విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే। మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ,వరదోభవ
యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గృహాణ॥ ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥
సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥అగ్న
యేనమః- హుతవహాయనమః-హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః
దేవముఖాయనమః-సప్తజిహ్వాయనమః-వైశ్వానరాయనమః- జాతవే
దసేనమః॥ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనం-అదితేఽనుమన్యస్వ। అను
మతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి
సమంతంపరిషిచ్య॥ఓంసూర్యాయస్వాహా॥సూర్యాయేదంనమమ॥ఇతి
మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి॥...అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్వి
ష్టకృతఇదంనమమ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశేజుహోతి॥ఓంఓంసుభతి
థః॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే॥ య
త్రవేత్థవనస్పతే దేవానాంగుహ్యానామాని। తత్రహవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ఉపస్థానమ్॥అగ్నేత్వన్నోఅంతమః। ఉతత్రాతాశివోభవవ
రూథ్యః॥తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః॥ సుమ్నాయనూనమీమహే సఖిభ్యః॥

సుర్గ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛావక్షిద్ద్యుమత్తమోరయిందాః। సనో బోధి
శ్రుధీ హవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్ ॥ హూమసాఙ్గ
గ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రియమంత్రజపంకరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం
యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థ యథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య
కల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రామనసా దీనదక్షా
నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేనప్రాతికాపాసన హూమేన
భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్ప
ణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాంయశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రి
యంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యం దేహి మేహవ్యవాహన॥ యస్యస్మృ
త్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాం
యాతిసద్యోవందేతమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీ
నంహుతాశన। యద్ధుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥...చతు
స్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు... గోత్రముచ్చా
ర్య। అహంభో అభివాదయే। బృహత్సామక్షత్రి భృద్వృద్ధవృష్ణి
యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత మ్యుగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన
మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ (ఈమంత్రమునోదబుగతులను చెప్పు
చున్నారు) అథ ప్రదక్షిణంకుర్యాత్। నమస్తే గార్హపత్యాయ నమ
స్తేదక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః॥ కాం
డద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ
యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

శేశవ! కృష్ణ విష్ణోహృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ అహంపరస్తాదహ మవస్తాదహం జ్యోతిషావితమో నవార। యదంతరిక్షం తదుమేపితా భూదహగ్ం సూర్యఃముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స మానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదఃకర్తవ్యః॥ (అగ్ని నిఆత్మారోపణము చేయవలెను) యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞో భూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాం యోనింజాతవేదో భువఆజాయమానః సక్షయఏహి॥ ఇత్యుపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమునసంకల్పింప వలయును)

అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఇతిహుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

"నిత్యోధార్యోయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంథ్య ఇత్యాదినోక్తావహ్న్యుత్పత్తి। స్తదేనోనిరసనముఖవానస్పృశత్యుచ్ఛపత్న్యాః॥ వాశేచైవావహారే జ్వలనముపసమాధాయనంస్కృత్యసర్పిశ్చస్రుచ్ఛవ్యాహృతీ ద్వేహుతభుజ జుహుయాత్స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥ ఆచమ్య॥..ఏవంప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్యాయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నింధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్రప్రయోగంకృత్వా। అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిఃపరిషిచ్య। సకృద్గృహీతంగృహీత్వాన్వారబ్ధాయామ॥ అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్త్వమయాఅసి। అయసావయసాకృతో యసాహవ్యమూహిషే ఽయానోధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయఇదం (నమమ)॥ స్రువేణాజ్య

పర్వపాత్రియశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ) ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా। ఔపాసనం కుర్యాత్॥

అధీతవేదస్యగృహాన్గృహీత్వానిధాయ వహ్నింవిధినాసమింధేత్। ఆజ్యంతుసంస్కృత్యసకృద్గృహీత్వాకరిష్యతేఽగ్నౌజుహుయాదయాశ్చప్రాయశ్చిత్తేషుహోమేషుచతుష్పాత్రిప్రయోగతః। నాఘారావచక్షుషీచైవ ప్రణీతేధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచన చేధ్మంనజయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతునశ్చిత్యుక్తింకపర్దినా॥ ఏవమేవోత్తరాణి చలఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని॥

అథ ఔపాసనవిధిః.

ముఖ్యోగౌణశ్చవిఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః। ముఖ్యంకర్తుమశక్తానాం గౌణమేవవిధీయతే। ఇదాపింగళినాడీభ్యాం నిస్సార్యహృదయాంబుజాత్। తాభ్యామావాహయేద్వహ్నింతాభ్యాముద్వాసయేద్బుధః। అతఃతానింధమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్యచ। మంత్రముక్త్వాహృత్స్థవహ్నింవమన్నగ్నౌవినిక్షిపేత్। ఉపావరోహ...దస్మిన్నగ్నౌ సమిధంనిక్షిప్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంసాయంప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యామి। ఔపాసనప్రయోగంతూర్వ్యముక్తమ్.

అథ మహాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనహోమమహాహుతితండులవైశ్వదేవంకరిష్యే। పూర్వపరిషేచనంకృత్వా। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదంనమమ। ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదంనమమ। ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదంనమమ। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా। అచ్యుతక్షితయఇదంనమమ। అగ్నయేస్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృ
త్వా॥బ్రహ్మాత్మానమతుత్రి + + నగరేణరక్షః।అగ్న్యుపఘాతప్రాయ
శ్చిత్తం॥ పురస్తాద్వైశ్యా...కామహాన్స్వాహా॥దివానక్తంచారిభ్యోవసు
భ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యఇదంనమమ॥ యేభూతాఃప్రచరంతిదివానక్తం
బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్యప్రేష్యాః। తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరా
మిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యోభూతే
భ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నమస్తేగార్హ
పత్యాయ + తుమస్వ...శ్రియజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామియ
జ్జుహోమి దదామియత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి
త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియం
బలం। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదా
త్కుర్వతాం కర్మప్రచ్యవేతాధ్వరే యది। స్మరణా దేవ తద్విష్ణోః
సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః॥ ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆత్మారోపణమ్.

యాతే అగ్నేయజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛావసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞ
మాసీదస్వాంయోనిం। జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥
యవానంధీయతేవహ్నిః ప్రాతస్సంధ్యందినేఽపివా। తదాసాయంవిజా
నీయా త్సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్యుర్వ మనతే
శాంతిమాగతే। పునరగ్నింప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్వేతిసమింధనం।ఉపావ
రోహణా దూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వాచౌపాసనం
సాంగమగ్నిమాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్యమౌపాసనే కాలే వమనంయ

ప్రయత్నతః ! సర్వమాపాసనం కృత్వాచాత్మ న్యారోప యేత్పునః। జలసంయుక్త మేతద్ధి ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। నిర్జలం ధారణం కుర్యా త్పుత్రదారాభి వృద్ధయే। హవిషాం ధారణం చైవ సమారోపణపూర్వకం। తతః పశ్చాన్న కుర్వీత ధారణం నిష్ఫలం భవేత్। యాతేఅగ్నే యజ్ఞియాతనూ...ఏహి। తేఅగ్న ఇదం జప్త్వా। హస్తేనాగ్నిం ప్రతప్యచ। త్రివారం పానకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నిం సమాహరేత్ ॥ స్పష్టమంత్రం జపేద్వాయు మానమాప్తేర్నిగృహ్యాచ। ఏవం త్రివారముక్త్వా ఉగ్నౌ తప్తహస్తం ముఖేక్షిపేత్। ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అపనయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహే ప్రాఙ్ముఖః కుర్యాత్ శ్వశురే దక్షిణాముఖః। ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసేచ సరిదాది ముదఙ్ముఖః। తృణే దేవాలయే చైవ పాషాణే చైవ పల్లవే। అంగణే ద్వారదేశేతు మధ్యభాగే గృహస్యచ। రిక్తభూమౌ తదా లోష్టే పార్శ్వే గోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ। శూన్యాలయే శ్మశానేచ వృక్షమూలే చతుష్పథే। మాతా వా భగినీ వాపి తథా చాన్యస్త్రియోఽపివా। ఏతాసాం సన్నిధౌ చైవ సన్యాపే ద్బ్రాహ్మణః క్వచిత్। చందనం చానులిప్యాంగే ధృత్వా పుష్పాణి దంతతి। తాంబూలచర్వణం కృత్వా ప్రదీపే సైనుసంచరేత్। దీపేనష్టేతు యస్సాంగం కరోతి మనుజో యది। యావజ్జన్మ దరిద్రత్వం సంతతేర్నాత్ర సంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున ప్రాఙ్ముఖుండై శిఖనియుడులయును, శ్వశురగృహంబునందు దక్షిణాభిముఖుండై శిఖవిడుపవలయును, ప్రవాసంబున ప్రత్యఙ్ముఖుండై శిఖవిడుపవలయును- ఉత్తరాభిముఖుండై నదీతీరమున శిఖవిడుపగూడదు తృణమునందును, దేవాలయమునందును, పాషాణమునందును, పల్లవమునందును, అంగణమునందును, ద్వారదేశమునందును, గృహమధ్యభాగమునందును, రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును, పార్శ్వమునందును, ఉచ్ఛిష్టసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును, శ్మశానమునందును, వృక్షమూలమునందును, నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమునందును, తల్లి అక్క చెల్లెలు స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శిఖవిడువగూడదు. దంతములనుపూసిన చందనాది

స్త్రజేహులై పుష్పాదులనుధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసిచక్కగ దీపమునువె లిఁగించుకొని మైథునకర్మ మాచరింపవలయును, దీపములేక యేదంపతులుసంభోగము చేయుదురో వారిసంతానము బ్రతికియున్నంతవఱకును దారిద్ర్యముననుభవించునని.

గర్భాధానమ్.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేఽహని పునస్సంధానాదిఔపాసనాదికం కృత్వా॥ ...రాత్రౌ శుభలగ్నే గర్భాధానమితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌగణాధిపతిమభ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమదంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః...మహాజనైస్సహ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ఓంకర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్॥ తతః వధూవరౌ నూతనవస్త్రాలంకారాదికం ధారయేతాం॥

ఓం అర్చత్ప్రార్చత॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన। ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్గోత్రనామ వదేత్॥ ఇతివధ్వాః॥ యువంవస్త్రాణిపీవసా వసాథే యువో రచ్ఛిద్రా మంతవో హసర్గాః। అవాతిరత మనృతాని విశ్వ ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే॥ ఇతిమంత్రముచ్చార్య తత్తద్గోత్రనామ వదేత్॥ ఇతివరస్య॥ నూతనవస్త్రాణిధృత్వాఽఽచమ్య॥ ఏవం గుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ తతో వరః॥ నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ ఆరోహోరుముపబర్హస్వబాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ంసుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం యుక్షస్సనా నద్యు

నిర్బాహ్వాం ప్రజాం జనయన్త్వా పరేతన । అప్రజాయా ఽరణ్యా యతో
మంత్ర త్పురుషం పుత్ర మేనాశకః । తద్దేవో మిథునాన యోనిం ప్రజయా ఽ
మృతే నేహ గచ్ఛతమ్ । అహం గర్భ మదధా మోషధీష్వహం వి
శ్వేషు భువనేష్వంతః । అహం ప్రజా అజనయం పృథివ్యా మహం జని
భ్యో అపరీషు పుత్రాన్ । పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వ మాయుర్వ్య
శ్నుతమ్ । ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ । దశస్యం
తామృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణు
తో దువః ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు । ఆసిం
చతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే । గర్భం ధేహి సినీవా
లి గర్భం ధేహి సరస్వతి । గర్భం తే అశ్వినా ... దేవా వాధత్తాం
పుష్కరస్రజా । హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా । తం తే
గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం పృథివీ మహీ
తిమ్మత్తి గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భ మాధత్స్వ దశమే మాసి
సూతవే । యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ । వా
యుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూ
పేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భ మాధేహి దశ
మే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సుపుత్రః పునరాపత । అస్యై
మే పుత్రకామాయై గర్భ మాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యోనిం ప్రతి
రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః । తం మాతా

దశమాసో బిభర్త్వ సజాయతాం వీరతమస్స్వానామ్ । ఆతే గ
ర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆవీరో జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః కరోమి తే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో ఽపిశాచధీతః ॥ పుమా
గ్ స్తే పుత్రో నారి తం పుమా ననుజాయతామ్ ॥ యానిభద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తి నః । తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తి
నః । తైస్త్వం పుత్రం విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । కా
మస్సమృధ్యతాం మహ్య మపరాజిత మేవమే । యంకామం కామ
యే దేవ తంమే వాయో సమర్ధయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమంత్ర్య ॥
యథాస్థాన ముపవిశ్య । గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తో ఽ
స్తు॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్య
ఫలావాప్త్యర్థంబహు సుపుత్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానానికరిష్యే॥ ప్ర
వేధస్సః ప్రేయంప్రజయా భువనేశోచేష్ట । యాఃఫలినీర్యా అఫలా
అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ం
హసః॥ శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలప్రదనామినదాన్నృణాం పుత్రపౌత్రాభి
వృద్ధ్యర్థమతిశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదంఫలం సతాంబూలంసదక్షి
ణాకం...తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఏవంసర్వత్ర బ్రాహ్మణే
భ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ । బ్రాహ్మణాశీర్వాదః ॥ రాత్ర్యా॥ తయా
సహాసంభోగం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాంరాత్రయ ష్షోడశస్మృతాః॥
చతుర్భిరితరైః సార్థ మహోభి స్సద్వినమ్మృతైః॥ తాసామాద్యాశ్చత
స్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీచయా । త్రయోదశీచ శేషాస్తుప్రశస్తా దశ

ణ్యాత్రయః । ఇతి మనువచనాత్ ॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీముత్తరాంయుగ్మాసుప్రజానిశ్రేయససమృతుగమనమిత్యుపదిశంతి। సమాప్తం

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తేగర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే౽పున్నక్షత్రేషు వా పత్న్యాః పుంసవనం కర్మకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। పూర్వేద్యురాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యుర్దంపతీమంగళస్నానౌ భూత్వా ఆచమ్య। ఏవం.. శుభతిథౌ యజమానిసహితయజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థం గర్భస్యాపి దశుద్ధ్యర్థం పుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। తదా సర్వేషాం నిర్విఘ్నసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంకృత్వా। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। ఇతి కేచిత్-సంకల్ప్య। ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః, శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్య పుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్యాపి దశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యంకర్మకరిష్యే। పశ్చాందక్షిణతః పత్నీ స్వయము [illegible] ఆసీనః। పునః ఆచమ్య...ఏవంపత్నీసమేతస్య మమపుంసవనాంగత్వేన సోమయాగార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। ఇతి। రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా। పైశ్రేష్ఠాత్తే పవనేషు స్త్రియా భార్యయాశ్చ

1. పుంసవనం వ్యక్తగర్భే తృతీయే [illegible]

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను ఉత్తరభాగమున గా కూర్చుని, [illegible] సంకల్పమును చెప్పి [illegible] కట్టవలయును।

గర్భమాధువన్నింద్రసూత్వ తే। పారావత్తం యత్పురుసంభృతం వస్వేహా
వృణోశ్మశ్రభా యపీబంధవే। ఇతివరస్య దక్షిణకటేబధ్నాతి॥ బృహ
త్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్ష। వధ్వానామకటేబ
ధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। పుంసవనం
వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణన్యగ్రోధస్యయాప్రాచ్యుదీచీవాశాఖా తతస్సవృ
షణాగ్ం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిఔపా
సనాగ్నింప్రజ్వాల్యధ్యాత్వాఽలంకృత్యపరిస్తీర్య। అథవాలౌకికాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య। పుంసవనహోమంకుర్యాత్॥ [1]ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్య
ర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమమ భార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భ
స్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్యపి దకుష్ఠ్యర్థం పుంసవన హోమంక
రిష్యే। తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణమట్వాత్రప్ర
యోగం కుర్యాత్।...పాలి ప్రయోగకాలే। శ్లో॥ ఫలద్వయేనసం
యుతంవటాంకురం దృషత్సుతౌ। సుపాయనాయువస్త్రకంఠ్యే పేత్సహై
వ పుంసవే। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం॥ ధాతాద
దాతున ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్యమాదాయ। ధాతా దదాతు
నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్రఇదంనమమ। ధాతాప్రజాయా ఉతరాయఈశే ధాతేదంవిశ్వం
భువనం జజాన ధాతాపుత్రం యజమానాయదాతా తస్మా ఉహవ్యం

1 ఔపాసనాగ్నిని జ్వాలచేసిధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలుచేసి పాత్రా
సాదన కాలమందు కెంపుపండ్లుల మర్రిచిగురును సన్నికల్లు పొత్తరములను వస్త్ర
మునుగూడా సాధించి ఆజ్యభాగాంతకర్మముచేసి పత్ని।
యర్థాలాదగా అనునది మొదలగు ఎనిమిదిహోమములను చేయవలెను.

ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు నో రయిం
ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరా
ధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని
ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాస్సంవ్యయం
తాం విశ్వే దేవాసో అదితిస్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥
యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జా
తవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే
జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీర
వంతం గోమంతగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం న మమ॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకాతయః। న త్వా
మింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం న మమ॥ ఉక్థ ఉ
క్థే సోమ ఇంద్రం మమాద నీథే నీథే మఘవానగ్ం సుతాసః॥ యదీగ్ం
సబాధః పితరం న పుత్రాః సమానదక్షా అవసే హవంతే స్వాహా॥
ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥

సన్నహానాస్యధి స్పర్గ్స్ప శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ రుద్రాయ తింతిచరాయేదం (న మమ)॥ అపతిపన్న్యాః॥ అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా... జయాదిప్ర

జయాదిహోమములను చేసి స్విష్టకృద్ధోమము పరిధిప్రహరణము సంస్రావహోమము చేసి అనాజ్ఞాతాదిపరిశిష్ట హోమము మొదలగు కర్మను చేయవలయును॥

హోమవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రాహ్మత్వదక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదే
నమమ॥ అనవస్నాతయా కుమార్యాదృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణవట
శుంగాంపేషయిత్వా వస్త్రేణపరిప్లావ్య అపరేణాగ్నింప్రాఙ్ముఖీముత్తా
నాం నిపాత్య-పుగ్ంసవన మసీతియజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణేనాసికా
చ్ఛిద్రేరసం నినయేత్ పుగ్ంసవన మసి। సాత మాగర్భగిర। త్యాశి
షోవాచయిత్వా-అభిష్ఠ్వే త్యభిమృశ్య-అభిష్ఠ్వాహం దశభిరభిమృశా
మిదశమాస్యాయ సూతవే। యథైవసోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి
ఏవం తేగర్భ ఏజతు। సహా జరాయుణా నిష్క్రమ్య। ప్రశతిష్ఠత్వాయుషి
బ్రహ్మవర్చసియశసి కీర్త్యాఽన్నాద్యే। దశమాసాంచ్ఛయనో ధాత్రా
హితథాకృతం। ఐతుగర్భ అక్షితో జీవో జీవంత్యాః॥ ఆయమనీ
ర్యమయత్గర్భమాపోదేవీ స్సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదేఽవపద్య
స్వేతిద్వాభ్యామనోక్షేత్ -తిలదేఽవపద్యస్వాఽమాగ్ంసమస్సినోదశం
స్థవిత్ర్యవపద్యస్వనమాగ్ంసేష్టునస్నావసునబద్ధ మసిమజ్జసు। నిరైతు
పృశ్నిశేవలగ్ంశునేజరాయ్వత్తవే- ఇత్యనోక్షేత్ - బ్రాహ్మణేభ్యో
యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥తతః బ్రా
హ్మణాశీర్వాదః॥శ్లో॥ పరిప్లావ్యచ ః స్త్రేణ వధూంతిద్వన్ని వేశయేత్
తత్రోత్తానాం నిపాత్యైవాం దక్షిణాంగుష్ఠతోరసం। దక్షిణేనాసికా
చ్ఛిద్రే తింపుంసవనమంత్రితః॥ నినయేత్సావధూః పశ్చాత్పుమాంసం
జనయత్యధ। అన్వారభ్యవధూం పూర్వంహోమస్స్విమంతివద్భవేత్।
ప్రహారోపిచ వంసాప్రో ః శేవ ఇతిసంస్మృతః॥ చంద్రచూడీయే॥

1. హోమము మను శేపిగఃస్వలగాని స్త్రీచే పఱ్రిపంచు సమారించిన స్త్రమములో మంతిగభిణి స్త్రీని పరుండబెట్టి దక్షిణనాసికా రంధ్రములో కుడిచేతి బ్రొటనవ్రేలుతో సీత్రయోగములో సుంతుమంత్రములు చెప్పిపిడుచవలయును

శ్లో॥ ద్వితీయేచతృతీయే వామాసిపుంసవనంభవేత్ । వ్యక్తేగర్భేథవే త్కారం సీమంతేన సహాథవా ॥ సమాప్తమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః-ప్రాణానా యమ్య-ఏవం...ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం క్షిప్రపుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। క్షిప్రపుంసవన మనాప్రీతేన శరావే గానుస్రోతసముదక మాహృత్య పత్న్యుస్తూర్యన్తీం నిధాయ మూర్ధ్ని చోష్యన్తీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్య - అభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామిదశమాస్యాయ సూతవే-హస్తాభ్యాంమూర్ధానమభిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవో క్షేత్-యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహజరాయుణానిష్క్రమ్య-ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యా ఉన్నాద్యే - దశమాసాగ్స్త్రయానో ధాతాహి తథా కృతమ్ - ఏతు గర్భో అక్షితో జీవంత్యాః అయమనీర్యమయత్ గర్భ మాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ యది జరాయుణః తే దేవం విహితాభి రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదే ఉపపద్యస్వ నమాగ్ంసమస్తి నోదలం స్త్రవిత్ర్యవపద్యస్వ। నమాగ్ంసేషు న స్నావసు న బద్ధమసి మజ్జసు-నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే॥ శ్లో॥ అనాప్రీత శరావేణ చానుస్రోతసమాహరేత్ । జలం పత్న్యుస్తూర్యన్తీం నిధా యాద్భిః ప్రసేచయేత్॥ సూత్రోక్తగ్రహసంగ్రహకారోఽపి॥ శ్లో॥ క్షిప్రప్ర

1 అనవస్నాతయాతుమారస్వద్భుపన్యస్త్రేణ పేమయిత్వాపరిప్లావ్యాపశరావాగ్ని ప్రాచీముత్తానాం నిధాయోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాద్వి ప్రసేచయతి,

2. న్యగ్రోధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ శాఖా తతః సవిషాణాం శృంగాయూ ప్రా ణ్య ప్రతిష్ఠితాగ్స్త్ర దృపసమాధాయ (ప్రపుంసవనసూత్రే)

సూత్రార్థమిహాహ చానాప్రీతేన చాక్షాళితనూతనేన । క్వచిన్మనాక్షా
ళనవర్జితేన గ్రామ్యాం హ్యానుస్రోతసమాంభవతత్ । తతఃపరం బ్రాహ్మణ
భోజనంచకృత్వాశిషో వాచనమాచరేయుః ॥ ఔపాసనాగ్నౌ ద్వే కార్యే
హి సీమంతకపుంసవనాఖ్యే-గర్భిణీశోకపరిహారార్థం సత్యః కుంభకార
గృహాదానీతే నానాప్రీతేన అప్రక్షాళితేనన వేమశరావేణ అనుస్రోత
నం స్రోతసోఽనులోమ ముదక మాహృత్యానీయ పత్యుస్తస్యాః పాద
యోఃమూలేతూర్యంతి మధః పుష్పికాఖ్యా మోషధింసధాయ తథా
ఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్య సోష్యంతీం ప్రసవపీడాయాస్సృష్యమాణాం
స్త్రియమభిమృశేత్ । తస్యాః మూర్ధానం హస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః ॥

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేఽర్ధే చతుర్థేయాసి బ్రాహ్మణా నోక్షజాయాత్
ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి షష్ఠేఽష్టమే వా శుభేఽహని
దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా ॥- ఏవంగుణ.....శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ
సమేతోఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా
సర్వగర్భశుధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్య మాణః తదా
దౌ శుధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ
నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥ గణాధి
పతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా ॥ వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య
స్వయ ముత్తరత ఆసీనః ॥ ఆచమ్య ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం-మమ భార్యా
యాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాం బీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ
ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సీ
మంతోన్నయనం కర్మకరిష్యే ॥

పునః ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...పత్నీ సమేతోఽహం సీమం
తోన్న యనాంగత్వేనోభయోః రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ రక్షా
బంధన పూజాంచకృత్వా ॥ త్రిశ్వేతాశైనవనేషు ప్రవివాహ్యాసూచకే

మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావత్తం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోః
శ్శరభాయర్షిబంధవే। ఇతివరస్య దక్షిణకరేబధ్నాతి॥ బృహత్సా
మఃక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష। వధ్వావామక
రేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...
ప్రీత్యర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేన అభ్యుదయికం కర్మకరిష్యే॥ తదం
గత్వేన బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్య ఇదమాసనం ఇదం పాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్ర
మూర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురు
షాయ శాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః॥ శ్రీమహా...అయం
వో గంధః సుగంధః॥ అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సంత్వక్షతాః॥ సక
లారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ ఓం భూర్భువ + ప్రచోదయాత్॥ .....శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా॥ తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహం వాచయి
ష్యే॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణానాయమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం మమాధ
ర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థం సీ
మంతహోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమం కుర్యాత్॥ అథ
వా లౌకికాగ్నౌ హోమం కుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కుర్యాత్॥ మత్స్యప్రయోగః॥ శ్లో॥ య
వాన్వ్రీహూఘాః కాలలీంసపుంజాంగ్లప్సం యవానామపిబాధనంచ। ఏతా
నిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకంఫలు మానుమానే। పవి
త్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆహుతిర్జు
హ్యాత్। ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రోయస్త్వా హృదా కీరిణేతి

చతస్రఃఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతాద
దాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనఃపూర్ణేనవావనత్ స్వాహా॥
ధాత్రఇదంనమమ ॥౧॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయ ఈశే ధాతేదం
విశ్వంభువనం జజాన-ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతాతస్మాఉ
హవ్యంఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥౨॥ ధాతాదదాతు
నోరయిం ప్రాచీంజీవాతు మక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమ
తిగ్ం సత్యరాధస స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥౩॥ ధాతా దదాతు
దాశుషేవసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా
అమృతా స్సంవ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥
ధాత్రఇదంనమమ॥ ౪॥ యస్త్వాహృదాకీరిణా మన్యమానోమర్త్యం
మర్త్యోజోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్వమశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదంనమమ॥౫॥ యస్మై
త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం
సపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతగ్ం రయిన్నశతేస్వస్తి స్వాహా॥అగ్నయే
జాతవేదస ఇదంనమమ॥ ౬॥ త్వేసుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్కామకా
తయః। నత్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
నమమ॥ ౭॥ ఉక్థఉక్థేసోమ ఇంద్రం మమాద। నీథేనీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే
హవంతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదంనమమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న

హానాన్యన్మి స్సగ్గస్య పృశ్న్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయఇదం నమమ॥ సుహావియా తంతీచరా యేదం నమమ॥ అథఉపస్థానం॥ అస్యాకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ ప్రజాపతి॥ వేదాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా......జయాదిబ్రహ్మాసన్న వాంతే భవతి[illegible]బ్రహ్మాణ్యదక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥

అత్రైషట్యాత్రైవ యోగకాలే॥ శ్లో॥ యువా........మానుమాసే॥

ఈసీమంత కర్మమందలి హోమాదికము చేయునప్పుడు, [illegible] గములను విడువదియుల్లును మేడిచెట్టును [illegible] కలయును

[illegible]

అథ [illegible] [illegible] [illegible]

* [illegible]

[illegible]

"అంకురితామ" [illegible]

[illegible]

కర్మాంతము వాక్సంయమము చేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సమును స్పృశించియుండి వ్యాహృతులను జపించి వాక్సంయమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైః శలాటుగ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వం సీమంతం వ్యున్నయతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాం చ.

సూ॥ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సంశాస్తి। ఉత్తరయోః పూర్వా సాల్వానామ్। బ్రాహ్మణా నామితరా। నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్య వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజతే

సూ॥ అభ్యుభాగాత్తిర్యాస్మాయాముత్తరా। అపాం ... త్వా।

ఇదం ప్రతీచీనం నిరస్యోదకముపస్పృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకా మహగ్ం సుహవా సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం-యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే. వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా। ప్రతీచీనం నిరస్యోదకముపస్పృశ్య-గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వా సాల్వానాం। యౌగంధరిరేవ నో రాజేతి సాల్వీరవాదినీః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే తవ। బ్రాహ్మణా నామితరా- సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహు బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి-యవాన్విరూఢానాబధ్య అంకురితాంస్తు ప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి-వాచం యచ్ఛ త్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య ద్వావత్సం వ్యాహృతీ

త్సృజేదథ । విసృజేత పునర్వాచం భుంజీత సహ బాంధవైః॥ అతిక్రా
మతి కాలశ్చేద్ద్విజః పుంసవనస్య తు॥ సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తేప
శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్ ॥ యస్మిన్ కాలే సీమంతోక్త చతుర్థమా
సాదికాలే సీమంతం పుంసవనం చ కరోతి। తదాస్య కాలబలవత్త్వేన
సీమంతం కృత్వా పశ్చాత్పుంసవనం కుర్యాత్ । నత్వేకదినే। తంత్రాపే
కస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచం యచ్ఛత్యాపతతోఽర్థ్య
ఇతివచనబలాత్పూర్వం పుంసవనం పశ్చాత్సీమంతం చ కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥
సీమంతోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేకదినే భవేత్ । తత్ర పుంసవనం చే
త్పూర్వా పుంసవనక్రియా॥ ఏకస్మిన్ దివసే చేత్తు యుగపద్గర్భకర్మణీ।
తత్ర పుంసవనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంతమాచరేత్ ॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ
యదా కృతసీమంతా ప్రసూయేత కదాచన। గృహీతపుత్రా విధివ
త్పునస్సంస్కారమర్హతి॥ ఇతి సీమంతప్రయోగస్సమాప్తః

అథ ముఖావలోకనమ్.

ఆచమ్య + దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ అథ ముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యా
మః పుణ్యాహేదంతుర్వ్యశ్చాద్ర తారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ
మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ శుక్లాంబరధర ...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్ + గోత్రః + నామధేయః + శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామ
ధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగం
డే పుత్రపుత్రీజననే అనయోః సకలగండదోష పరిహారార్థం బా
యానయోర్వైశ్చోర్చ్ఛత్రియోగా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతిముఖా
వలోకనపూర్వక గ్రహముఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన
తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ తదాదౌ నిర్వి
ఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిప
తిపూజాం చ కృత్వా॥ పునస్సంకల్ప్య॥ ఏవం... శుభతిథౌ ...మమధర్మ
పత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగండే పుత్రపుత్రీజననే

అవయోః సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోః శ్రీశోభనచ్ఛత్ర
యాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ గంధమాల్యైరలంకృత్య॥ స్వర్ణయుక్తం కాంస్యపాత్రం గోఘృ
తపూరితం తండులేషు నిధాయ॥ అంతఃపటలంకృత్వా (తెరపట్టవలయును)
...రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-తదస్య రూపం ప్రతిచక్షణా
య-ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే। యుక్తా హ్యస్య హరయశ్శ
తాదశ॥ ముఖావలోకన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం ముఖావలో
కనం కృత్వా॥ పాత్రం ప్రక్షాల్యాచమ్య॥ నిరీక్షితాజ్యదానం కరిష్యే। ఇతి
సంకల్ప్య॥ ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ యా ఉలక్ష్మీర్యచ్చ
మేదాస్థ్యా సర్వాంగేషు వ్యవస్థితా। తత్సర్వం శమయాజ్య త్వం
శ్రియం పుష్టించ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం
బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయే దీపారాధనం
కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనం గృహపూజాంచ సమాప్య-తద్దో
మదానాదికం యథాశక్తి శాంతిం కుర్యాత్॥ (స్త్రీజననమైన) పుత్రికా
జననేన అవయోరితి సంకల్ప్య। అథరజస్వలాదోషసంకల్పవిధిః॥ మమ
ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణేయుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన
అవయోః సకల గండదుర్దోష పరిహారార్థం మమాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। పూ
ర్వోక్తప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్॥

ఇతి ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అథశాంతి పీఠికా.

ఆదౌ గణాధిపతిమభ్యర్చ్య॥ తతః ముఖావలోకనం కృత్వా-
తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్...గోత్రః...నామధేయః-శ్రీమతః...గోత్రస్య..నామధేయ—

మమధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణే,యుక్తగండదేపుత్రిజననేన,అవ
రోహా స్సకలగండదోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ
త్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహదేవతాఉద్దిశ్య నక్షత్రపూర్వకమాదిత్యాది నవగ్రహదేవతాప్రీత్య
ర్థం జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ జన్మనక్షత్రవశాత్ నామ
నక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్
నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ -గోచార
వేధవశాద్వామవేధవశాత్ -త్రివిధశాస్త్రోక్త వేధవశాత్కాలచక్రవ
శాత్సర్వతోభద్రచక్రవశాచ్చ॥ ఛత్రచామరాదితోరణ సింహాసనద
శాంకరాహుచక్రాదినరపతిచతుష్పతిచక్రవశా దష్టకవర్గాదిజీవయా
పాదిబలైర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ మమజన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదా
యికవైనాశికలత్తలత్త్రోపరిఅంగగ్రహవశా ద్భావగ్రహవశాత్పతగ్ర
హవశాచ్చ అథనక్షత్రగ్రహవశాచ్చ అథనామాంశ వశాద్భూతగ్ర
హవశాచ్చభూతాద్యంతరిక్షమహోత్పాతకదుస్స్వప్నదుశ్శకున వశా
చ్చ-యోఽరిష్టసూచితఃతదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
యేయేగ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాఃతేషాంగ్రహాణా మతిశయ ఫలా
వాప్త్యర్థం యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైసై క్రియమాణ
కరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరి
హారద్వారా శుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యజమానీ సహిత యజ
మానస్య...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్యమమక్షేమస్థైర్యవిజయా

భయాఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులి
ప్తాయాంభూమౌరంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులోపరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరినవకోష్ఠాదిమధ్యమకోష్ఠే ఏకైకగ్రహస్యఅధిదేవతాప్రత్య
ధిదేవతాసహితంత త్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రైరావాహ్యసంభవద్భిర్ద్రవ్యై
స్సంభవద్భిః పంచోపచారైస్సంభవద్భి రుపచారైస్సంభవతా నియమేన పూ

జాంచ మోనుల ఆయురభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహాణాం తత్తత్సమిదాజ్యాన్న ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమం కర్మచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థం అభిమంత్రితకలశపూజాంచ-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలకాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలకాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం త్ర్యంబకమంత్రేణ న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభిఃతిల హోమంచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్ర దానంచ...నక్షత్రదేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థంస్వర్ణనిర్మితవస్త్రప్రతిమాదానంచఅభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదానానిచ- మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం ఛాయాదీపానమేతిసవితా శ్రీసూర్యనారాయణదేవతాముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యనమస్కారాన్ అశ్వత్థప్రదక్షిణానిచ- మమ...ర్థం జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణా దానంచ- దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ- మహిషదానంచ- గజదానంచ- అనడుహదానంచ- అయఃఖండకార్పాసలవణ దానానిచ- బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్టాన్నదానంచ। ఇతరేషాంభూరిదానంచ। తదనంతరంతాంబూలదానంచ॥ ఏవం సాంగోపాంగం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విగ్వరణంకరిష్యే॥ ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ బ్రహ్మాణం త్వామహం వృణే॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు॥ సూర్యనమస్కారార్థం + కుర్వంతు। అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతివచనమ్......శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతోర్వా పితృపుత్రయోః॥ ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యుర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇ నక్షత్రజననసంభవే యథావిధిశాంతిం కుర్యాత్॥

	నవగ్రహములు		ధాన్యములు		సమిధలు
గ్రహశాంత్యుపయుక్తములు	సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
	చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
	కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బు కు	బుధునకు	...	పెసలు	..	ఉత్తరేణి
	గురునకు	,,	సెనగలు	,,	రావి
గు । కు	శుక్రునకు	,,	బొబ్బర్లు	,,	అత్తి
	శనికి	,,	నువ్వులు	,,	జమ్మి
రా	రాహువునకు	,,	మినుములు	,,	గరిక
	కేతువునకు	,,	ఉలవలు	,,	దర్భ

అథ నక్షత్రేష్టికా.

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః॥ నక్షత్రం దేవమింద్రియం। ఇదమాసాం విచక్షణం। హవిరాసంజుహోతన। యస్య భాంతి రశ్మయో యస్య కేతవః। యస్యేమా విశ్వాభువనాని సర్వా। సకృత్తికాభిరభిసంవసానః। అగ్నిర్నో దేవస్సువితే దధాతు। కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అధిదేవతాభరణి-ప్రత్యధిదేవతా-రోహిణి) ౧॥

రోహిణీ॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేతుపత్నీ। విశ్వరూపా బృహతీ చిత్రభానుః। సానోయజ్ఞస్య సువితే దధాతు। యథా జీవేమ శరదస్సవీరాః। రోహిణీ దేవ్యుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోదమానా। ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియా దేవానాముపయాతు యజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమా...మి॥ ౨॥

...గశీర్ష॥ సోమో రాజా మృగశీర్షేణాగన్। శివం నక్షత్రం

ప్రియ మస్యధామ। ఆప్యాయమానా బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు। యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి। ప్రియగ్ంరా జన్ప్రియతమం ప్రియాణాం। తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ। శంన ఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే। మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాంసోమమా—మి।

ఆర్ద్రా। ఆర్ద్రయారుద్రః ప్రథమాన ఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానాంపతిరఘ్నియానాం। నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ। మానఃప్రజాగ్ంరీరిషన్మోతవీరాన్। హేతీరుద్రస్య పరిణో వృణక్తు। ఆర్ద్రానక్షత్రం జుషతాగ్ంహవిర్నః। ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశగ్ంసన్నుదతా మరాతిమ్।ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాంరుద్రమా—మి।౭

పునర్వసు। పునర్నో దేవ్యదితి స్పృణోతు। పునర్వసూనః పున రేతాం యజ్ఞం।పునర్నో దేవా అభియంతు సర్వే। పునః పునర్వో హవిషా యజామః। ఏవా న దేవ్యదితి రనర్వా। విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా।పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియం దేవానా మప్యేతు పాథః॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా—మి। ౮॥

పుష్యమి। బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః। తిష్యన్నక్షత్ర మభిసంబభూవ। శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః। దిశోనుసర్వా అభయన్నో అస్తు। తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతోనః। బృహస్పతిర్నః పరిపాతు పశ్చాత్। బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుక్షువీర్యస్యపతయస్స్యామ।పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా—మి॥ ౯॥

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యోహవిరస్తు జుష్టం ఆశ్రేషాయేషాం మనుయంతిచేతః। యేఅంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తేనస్సర్పాసో హవమాగమిష్ఠాః। యేరోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యేదివం దేవీ మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పే భ్యో మధు మజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాంసర్పమా-మి॥ ౭॥

మఖ॥ ఉపహూతాః పితరో యేమఘాసు। మనోజవసస్సుకృ తస్సుకృత్యాః। తేనో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతంజుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముంలోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చవిద్మ యాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతంజుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాంపితౄనా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనామసిత్వం తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తంత్వా వయగ్ంసవితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసం విశేమ। యేనేమావిశ్వాభువనాని సంజితా। యస్యదేవా అనుసం యంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తుః పుమాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా——మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠోదేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వావిదుః ఫల్గునీ స్తస్యవిత్తాత్। అస్మభ్యః క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవ దు పసన్నుదేహ। భగోహదాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగోదేవీఃఫల్గునీరా వివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ। యత్రదేవైస్సధ మాదం

మదేమ ॥ ఉత్తరభల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగమా — మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు। హిరణ్యయేన సువృతారథేన। వహన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం। ప్రయచ్ఛంతంపపురింపుణ్యమచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతంవసీయః ॥ దక్షిణేనహస్తేనప్రతిగృభ్ణీమవేనత్। దాతారమద్యసవితా విదేయ। యోనో హస్తాయప్రసువాతియజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్రదేవతాంఅర్యమణమా— మి॥౧౧॥

చిత్రా॥ త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతిచిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువతిగ్ం రోచమానాం। నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్‌శ్చ। రూపాణిపిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా। తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం। తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తుమహ్యం। తన్నః ప్రజాంవీరవతీగ్ం సనోతు। గోభిర్నో అశ్వైస్సమనక్తుయజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్రదేవతాంత్వష్టారమా —మి

స్వాతి॥ వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగోవృషభోరోరువాణః। సమీరయన్భువనామాతరిశ్వా। అపద్వేషాగ్ంసి నుదతామరాతీః। తన్నో వాయు స్తదునిష్ట్యాశృణోతు। తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తుమహ్యం। తన్నో దేవాసో అనుజానంతుకామం। యథాతరేమదురితానివిశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం వాయు— మి॥ ౧౩॥

విశాఖా॥ దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః। తదింద్రాగ్నీకృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నో దేవా అనుమదంతుయజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రా

వసవం గోపాః।

శత్రూమరాతిమ్॥ విశాఖానక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి।౧౪॥

అనూరాధ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయన్తః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః। చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్। అనూరాధాస ఇతి యద్వదన్తి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః। హిరణ్యయైర్వితతైరన్తరిక్షే। అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం మిత్రం ఆ—మి।౧౫॥

జ్యేష్ఠా॥ ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్రమేతి। యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మిన్వయమమృతం దుహానాః। క్షుధం తరేమ దురితిం దురిష్టిమ్। పురన్దరాయ వృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే। ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా। ఉరుం కృణోతు యజమానాయ లోకమ్। జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతామింద్రమావాహయామి। ౧౬॥

మూల॥ మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ। పరాచ్యేతు నిరృతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తమ్। అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యమ్। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు, మూలం నక్షత్రమితి యద్వదన్తి। పరాచీం వాచా నిరృతిం నుదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యమ్। మూలానక్షత్రదేవతాం అసురమా—మి। ౧౭॥

పూ-షా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః। యా అన్తరిక్షే

రిక్షఉత పార్థివీర్యాః। యాసామస్తాషాఢా అనుయంతి కామం। తా నఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు। యాశ్చకూప్యా యాశ్చనాద్యాస్సముద్రియాః। యాశ్చవైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః। యాసామషాఢా మధుభక్షయంతి। తానఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ పూర్వాషాఢానక్షత్రదేవతాఅపఆవాహయామి॥ ౧౮

ఉషా॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః। తదషాఢా అభి సంయంతు యజ్ఞం। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః। కృషిర్వృష్టిర్యజమానాయ కల్పతాం। శుభ్రాః కన్యా యువతయస్సుపేశసః। కర్మకృతస్సుకృతో వీర్యావతీః। విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః। అషాఢాః కామముపయాంతు యజ్ఞమ్॥ ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతా విశ్వాన్ దేవానావాహయామి॥ ౧౯॥

శ్రవణం॥ శృణ్వంతి శ్రోణామమృతస్య గోపాం। పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచః। మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీమజూర్యాం। ప్రతీచీమేనాగ్ం హవిషా యజామః। త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే। మహీం దివం పృథివీమంతరిక్షం। తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ॥ శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహయామి॥ ౨౦॥

ధనిష్ఠా॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీరజరాః శ్రవిష్ఠాః। తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పరస్తాత్। సంవత్సరీణమమృ

తగ్గ్ స్వస్తి। యజ్ఞన్నః పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతో భియంతు శ్రవిష్ఠాః। పుణ్యం నక్షత్ర మభిసంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ంసాగన్। ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి। ౨౧॥

శతతారా। క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః। నక్షత్రాణాగ్ం శతభిష గ్వసిష్ఠః। తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘ మాయుః। శతగ్ం సహస్రా భేషజాని ధత్తః। యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు। తన్నో విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః। తన్నో నక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం। దీర్ఘ మాయుః ప్రతిర ద్భేషజాని। శతభిష...తాం వరుణమా...మి। ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర। అజఏక పాదుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః। తస్య దేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే। ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్య గోపాః। విభ్రాజ మానస్సమిధాన ఉగ్రః। ఆంతరిక్షమరుహ దగన్ద్యాం। తగ్ం సూర్యం దేవమజ మేక పాదం। ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే। పూర్వాభాద్రపదనక్షత్ర దేవతా మజ మేక పాదమా—మి। ౨౩

ఉత్తరాభాద్ర। అహిర్బుధ్నియః ప్రథమాన ఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానా ముత మానుషాణాం। తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః। ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతి సర్వే। చత్వార ఏక మభికర్మ దేవాః। ప్రోష్ఠపదాస ఇతియాన్ వదంతి। తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్ం స్తువంతః। అహిగ్ం రక్షంతి నమసోపసద్య। ఉత్తరాభాద్రదేవతా మహిర్బుధ్నియమా—మి।

రేవతి। పూషా రేవత్యన్వేతి పంథాం। పుష్టిపతీ పశుపా వాజ

బస్త్యై। ఇమాని హవ్యాప్రయతా జుషాణా। సుగైర్నో యానైరుప యాతాం యజ్ఞం। క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీనః। గావోన్నో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా। అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం। వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం। రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావా—మి। ౨౭।

అశ్వని॥ తదశ్వినా వశ్వయు జోపయాతాం। శుభంగమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః। స్వంనక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ। మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ। యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహా। విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ। తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతాం। నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యామ్॥ అశ్వినీనక్షత్రదేవతే అశ్వినావావాహయామి।

భరణి॥ అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు। తద్యమోరాజా భగవాన్ విచష్టాం। లోకస్య రాజా మహతో మహాన్ హి। సుగన్నః పంథా మభయంకృణోతు। యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మిన్నేన మభ్యషించంత దేవాః॥ తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు॥ భరణీనక్షత్రదేవతాం యమమావా—మి।

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతానక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము, ప్రత్యధిదేవతానక్షత్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

॥ అగ్నయే స్వాహా। కృత్తికాభ్యస్స్వాహా। అంబాయై స్వాహా।

తులాయై స్వాహా। నితత్న్యై స్వాహా। అభ్రయన్త్యై స్వాహా। మేఘయన్త్యై స్వాహా। వర్షయన్త్యై స్వాహా। చుపుణీకాయై స్వాహా॥ ...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా। ప్రజాభ్యస్స్వాహా॥ ...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా। ఇన్వకాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా। ఆర్ద్రాయై స్వాహా। పిన్వమానాయై స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥ ...పు॥ అదిత్యై స్వాహా। ...పునర్వసుభ్యాగ్ం స్వాహా। భూత్యై స్వాహా। ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య॥ బృహస్పతయే స్వాహా॥ తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥ ...ఆశ్రేష॥ సర్పేభ్యస్స్వాహా। ఆశ్రేషాభ్యస్స్వాహా। దన్దశూకేభ్యస్స్వాహా॥ ...మఘ॥ పితృభ్యస్స్వాహా। మఘాభ్యస్స్వాహా। అనఘాభ్యస్స్వాహా। అగదాభ్యస్స్వాహా। అరున్ధతీభ్యస్స్వాహా॥ పూ ఫ॥ అర్యమ్ణే స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥ ...ఉ ఫ॥ భగాయ స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥ ...హస్త॥ సవిత్రే స్వాహా। హస్తాయ స్వాహా। దదతే స్వాహా। పృణతే స్వాహా। ప్రయచ్ఛతే స్వాహా। ప్రతిగృభ్ణతే స్వాహా॥ చిత్ర॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥ ...చిత్రాయై స్వాహా। చైత్రాయ స్వాహా। ప్రజాయై స్వాహా॥ స్వాతి॥ వాయవే స్వాహా। నిష్ట్యాయై స్వాహా। కామచారాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ విశాఖ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా। విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్య

యస్వాహా। అభిజితేస్వాహా॥...అనూ॥ మిత్రాయస్వాహా। అనూరాధే
భ్యస్స్వాహా। మిత్రధేయాయస్వాహా। అభిజితేస్వాహా॥ ...జ్యేష్ఠ॥
ఇంద్రాయస్వాహా। జ్యేష్ఠాయైస్వాహా। జ్యైష్ఠ్యాయస్వాహా। అభి
జితేస్వాహా॥...మూల॥ అద్భ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా।
సముద్రాయస్వాహా। కామాయస్వాహా। అభిజితేస్వాహా॥...పూషా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। అనపజ
య్యాయ స్వాహా। జిత్యైస్వాహా॥...ఉషా॥ బ్రహ్మణేస్వాహా। అభిజి
తేస్వాహా। బ్రహ్మలోకాయస్వాహా। అభిజితేస్వాహా॥...శ్రవణ॥
విష్ణవేస్వాహా। శ్రోణాయైస్వాహా। శ్లోకాయస్వాహా। శ్రుతాయ
స్వాహా॥...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్యస్స్వాహా। శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా। అగ్రా
యస్వాహా। పరీత్యైస్వాహా॥... శతభిష॥ వరుణాయస్వాహా। శతభి
షజేస్వాహా। భేషజేభ్యస్స్వాహా। ...పూ॰భా॥ అజాయైకపదేస్వా
హా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। తేజసేస్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయస్వా
హా। ...ఉ॰భా। అహయేబుధ్నియాయస్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్య
స్స్వాహా। ప్రతిష్ఠాయైస్వాహా॥...రేవతి॥ పూష్ణేస్వాహా। రేవత్యై
స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...అశ్వి॥ అశ్విభ్యాగ్ంస్వాహా। అశ్వ
యుగ్భ్యాగ్ంస్వాహా। శ్రోత్రాయస్వాహా। శ్రుత్యైస్వాహా॥...భరణి॥
యమాయస్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయస్వాహా। అభిజి
త్యైస్వాహా॥ ఇతి ఉపహోమాః

అత్రాదౌ అగ్నిహోత్రప్రశ్నమ్.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్। ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టిమాదాయ। సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీ రుషసః శ్రేయసీ శ్రేయసీర్దధత్ । అగ్నే సపత్నాగ్ం అపబాధమానో రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు ధేహి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయంచ । అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత । గార్హపత్యముద్బోధయతి। యజమానః। ఓముద్ధర। వాచా త్వా హోత్రా ప్రాణేనోద్గాత్రా చక్షుషాధ్వర్యుణా మనసా బ్రహ్మణా శ్రోత్రేణాగ్నీధైతైస్త్వా పంచభిర్దైవ్యైరుత్విగ్భిరుద్ధరామి। ఆహవనీయార్థం జ్వలంతమగ్నిముద్ధృత్య। ఓం భూర్భువస్సువ రుద్ధ్రియమాణ ఉద్ధంవ ప్మనో మాయదవిద్వాన్। యచ్చవిద్వాగ్శ్చకార। అహ్నాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ం రాత్రియాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ం సర్వస్మాన్మోధృతా ముంచతిస్మాత్ ।ఉద్ధృతమగ్ని మభిమంత్రయతే। యజమానః। తూష్ణీందక్షిణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి । అగ్నిపతయేఽగ్నయే మేధ్యగ్నిపతయేఽగ్నయే మేమృడ । అమృతాహుతి మమృతాయాం జుహోమ్యగ్నింపృథివ్యా మమృతస్య జిత్యై । తయానంతంకామమహంజయాని ప్రజాపతిర్యం ప్రథమో జగాయాగ్నావగ్నౌ స్వాహా । ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య । అగ్నే సంమార్దక్షైకపాదాహవనీయదిశః పృథివ్యాః పర్యంతి ర్క్షాల్లోకం విందయజమానాయ। పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్ సాదయామి। యజ్ఞియే లోకే యోనౌ అగ్నే పత్న్యోరూపిష్యోభిదాస తిదమహంతం త్వయాభినిదధామి। ఉదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో వా సాయమాహవనీయేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాఙ్ముఖః ప్రాతః । స్వయం యజమాన ఇత్యాశ్వనాహరతి । విశ్వదాసీమాభరంతో నాతురేణ

మిథం త్రేధా విభజ్య। గార్హ

త్రిరుద్రాప్రోక్ష్య । ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । యదగ్నే యాని
కాని చాతే దారూణి దధ్మసి । తదస్తు తుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య ।
గార్హపత్యముపసమింధే । యదత్త్యుపజిహ్వికా యద్వమ్రో అతిస
ర్పతి । సర్వం తదస్తు తే ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య । దక్షిణాగ్నిముపస
మింధే । రాత్రిగ్ం రాత్రిమప్రయావం భరంతోఽశ్వాయేవ తిష్ఠతే ఘాసమ
స్మై । రాయస్పోషేణ సమిషా మదంతోఽగ్నే మాతే ప్రతివే
శారిషామ । ఆహవనీయమేవ రిష్టం । అగ్నే గృహపతే శుంధస్వ । గార్
హపత్యం అగ్నే వహ్నే శుంధస్వ । దక్షిణాగ్నిం । అగ్నే సం
మాట్ఛుంధస్వ । ఆహవనీయం । త్రీనలంకృత్యాహవనీయం పరిస్తీర్య ।
పరిస్తరణాంతే దోహనం । దక్షిణేన విహారమగ్నిహోత్రీం తిష్ఠంతీం
యజమానోఽనుమంత్రయతే । ఇడాసి వ్రతభృదహం త్వాన్నా పృథయోర్వ్ర
తంచరిష్యామి । సురోహిణ్యహం త్వాన్నా పృథయో వ్రతంచరిష్యామీడ
ఏహి మయి శ్రయస్వైరవహ్యేది తవహా నారేహి రిద్ధవహి సత్యేన త్వా
హ్వయామి । అథ వేదిదేశమభిమృశతి । ఇయమసి తస్యాస్తేఽగ్నిర్వత్సస్
స్నామేవ స్వర్గంచ లోకంచ మృత్యుంచ ధుక్ష్వ । పూషాసి । స్థాల్యాం దో
హనేన చ దోగ్ధి । అయుక్ష్మావః ప్రజయా సగ్ంసృజామి రాయస్పోషే
ణ బహులా భవంతీః । ఊర్జం పయః పిన్వమానా ఘృతం చ జీవో జీవం
తీరుపవస్సదేయం । దోగ్ధ్యోపసీదతి । ద్యావా ప్యుపయజ్ఞం పృథివీ చ సందు
హాతాం ధాతా సోమేన సహ వాతేన వాయుః । యజమానాయ ద్రవి
ణం దధాతు । దుహ్యమానాం । ఉత్సం దుహంతి కలశం చతుర్బిలమిడాం
దేవీం మధుమతీగ్ం సువర్విదం తదింద్రాగ్నీ జిన్వతగ్ం సూనృతావత్
ద్యజమానమమృతత్వే దధాతు । ధారాఘోషం । యజమానః అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతా
త్సత్యముపైమి మయి శ్రద్ధా ఆచమ్య । బుబుంత్వా సత్యేన పరిషించామి
నాను పరిషించతి । సత్యం త్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః

అగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఆనీయ। యజ్ఞస్యసంతతిరసియజ్ఞస్యత్వా
సంతతిమనుసంతనోమి। గార్హపత్యాత్త్రిప్రక్రమ్య సంతతా ముదకధా
రాం స్రావయత్యాహవనీయాత్। ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టి
మాదాయ। భూతకృతస్థాపోషంజన్యం భయముపోధాస్మైనా అభీర్వ్య
రీః। గార్హపత్యాదుదీచోంగారాన్నిరూహ్యబహిః కరోతి। నగరాస్థ।
అంగారానభిమంత్ర్య। అగ్నయఆదిత్యం గృహ్ణామ్యహ్నా రాత్రిం।
సాయంజపతి ఆదిత్యాయాగ్నిం గృహ్ణామిరాత్రియా అహః। ప్రాతః।
హోమానస్థం పయస్థాల్యామానీయ। ఇడాయాః పదంఘృతవచ్చరా
చరం జాతవేదో హవిరిదంజుషస్వ। యేగ్రామ్యాః పశవోవిశ్వరూపావి
రూపాస్తేషాగ్ంసప్తానామిహరంతిరస్తురాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వా
యసువీర్యాయ। తెమ్వాంగారేషుస్థాలీమధిశ్రయతి। స్థాల్యాంతిందు
లామాప్యజగార్హపత్యేసిధాను అదగ్ధేనత్వాచక్షుషా వేక్షే అవేక్ష్య
తృణేన జ్వలతా వేక్షతే। (హోమానంతోపాళీస్స్రుపిపఆనీయ)। హార
స్తైమా। విస్త్రైషం తేనస్థాల్యాం ప్రతిషించతి। ఉద్భవస్థోదహంప్రజయా
ప్రపశుభిర్భూయాసగ్ం హరస్తైమావిగాదుద్యం ధృష్ణ్వగ్నేకత్రి
షుతాకేషుగోచయ పూర్వవజ్జ్వలతా వేక్షతే। అంతరితగ్ంరక్షోం
తరితా అరాతయోపహతాపృక్షిరపహతంపాపం కర్మాపహతంపాప
స్య పాపకృతః పాపం కర్మయోనః ....పాపంకర్మ
చికీర్షతి ప్రత్యగేన మృచ్ఛ। త్రిః పర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వాస్య
(సుక్రోసిరాయస్పోషవనిసజోగ్రుగ్ంహా)। ఇహప్రజాంపశూం
దృగ్ంహ। త్రిర్భూమౌ ప్రతిష్ఠాప్య। సుభూతకృతస్థప్రత్యూషంజన్యం
భయంప్రత్యూధాస్మైనా అభీర్వ్యరీః। గార్హపత్యేంగారాన్ప్రత్యూహ
హ్య। దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తా
భ్యామాదదే। అగ్నిహోత్రహవణీమాదాయ। దేవస్యత్వా పూ—మా
దదే। స్రువమాదాయ। ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టాఅరాతయః। గా
ర్హపత్యే ప్రతితప్య। అభిష్టోయజమానః పత్నీచహాస్తైన ...మాస్త్రై।

హిరణ్యయష్టిరస్య మృతపలాశాప్స్రియో యజ్ఞానాం । అగ్నిహో
త్రహవణీమభిమంత్ర్య । ఓం మున్నేష్యామి హవ్యం దేవేభ్యః
పాప్మనోయజమానం ఓమున్నయామి॥ హవ్యం దేవేభ్యః పాప్మ
నోయజమానం । హవిర్దేవానామసి మృత్యోర్మేశర్మ భయగ్
స్వస్తిమే స్త్వభయంమే అస్తు। ఓమున్నయ। ఉచ్చైరనుజానాతి। అగ్న
యేచత్వాపృథివ్యైచోన్నయామి। వాయవేచత్వాఽన్తరిక్షాయ చోన్న
యామి। సూర్యాయ చత్వా దివేచోన్నయామి । చంద్రమసేచత్వా
నక్షత్రేభ్యశ్చోన్నయామి। స్రువేణ చతురున్నయతి। సర్వాన్పూర్ణా
మున్నయతి। (పంచావత్తినాం । అద్భ్యశ్చత్వౌషధీభ్యశ్చోన్నయామి)
పశూన్మేయచ్ఛ అపరేణగార్హపత్యం కూర్చేహవిస్సాదయిత్వా।
సజూర్దేవైస్సాయంయావభిస్సాయంయావానో దేవాస్వస్తి సంపార
యంతు। వసుభిస్సంపృచీయ ప్రజాంద్రుగ్వా। సజూర్దేవైః ప్రాతర్యా
వభిః ప్రాతర్యావాణో దేవాస్వస్తి సంపారయంతు వసుభిస్సంపృచీయ
పశూంద్రుగ్వా। గార్హపత్యేహస్తంప్రతాప్యహవిరభిమృశతి। చిత్తి
స్స్రుక్। చిత్తమాజ్యం। వాగ్వేదిః ఆధీతంబర్హిః। కేతో అగ్నిః। విజ్ఞా
తమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మనఉపవక్తా। ప్రాణోహవిః। సామా
ధ్వర్యుః। దశహోతారం వ్యాఖ్యాయపునరేవహవిస్స్పృష్ట్వా॥ తూష్ణీం
ప్రాదేశమాత్రీం పాలాశీగ్ంసమిధముపరి నిధాయ । ఉర్వంతరిక్షం
వీహి। హరతి। చిత్తిస్స్రుక్—సామాధ్వర్యుః। స్వాహాగ్నయే వైశ్వాన
రాయ అంతర్వేది మధ్యదేశేనియచ్ఛతి। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
వాతాయత్వా ముఖసమముద్ధృత్య। వాతాయేదం। ఉపప్రేతసం
యుదధ్వం మాంత్వగ్నాతభాగినంభాగధేయాత్। నష్టర్షీణాగ్ంసుకృ
తాంయత్రలోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహ్యుపప్రత్న
ముపభూర్భువస్సువరాయుర్మేయచ్ఛ। అపరేణాహవనీయం కూర్చే
సాదయిత్వా। విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। హో
[illegible] ఉపస్పృశ్య । ఏషాతెఅగ్నెసమిత్తయావర్ధస్వచాప్యాయ[illegible]

వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాంవర్ధిషీమహిచవయమాచప్యా
సిషీమహి స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। సమిధమాధాయ। సుచమాదాయ
ప్రాణాయామాన్। నిమీల్య వేత్యే। అభిమానగ్ం సాయం జుహోత్యనభిమా
నం ప్రాతః। భూర్భువస్సువః। అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహా। అగ్నయే
జ్యోతిష ఇదం। భూర్భువస్సువః। సూర్యోజ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహా।
సూర్యాయ జ్యోతిష ఇదం। హుత్వా మహాఽభివీక్షతే। ఇషేత్వా।
అవాచీనగ్ం సాయముపమార్ష్టి। ఊర్జే త్వా। ఊర్ధ్వం ప్రాతః। ఓషధీభ్య
స్త్వౌషధీర్జిన్వ। బర్హిషి లేపం నిమృజ్య। ఓషధీభ్య ఇదం। పర్యోష్ఠమేయ
చ్ఛమార్ష్టిం సాదయిత్వా। అగ్నే గృహపతే మా మా సంతాప్సీరాత్మ
న్నమృతమధిషి ప్రజాజ్యోతిరదబ్ధం సత్యం చక్షుః ప్రతితిష్ఠే। గార్హప
త్యం ప్రతీక్షతే। పునస్స్రుచమాదాయ। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయ ఇదం। హుత్వా స్రుచముద్గృహ్య। రుద్రమృడానార్భవ
మృడ ధూర్తనమస్తే అస్తు పశుపతే త్రాయస్వైనం। త్రిస్స్రుచాగ్నిము
దంచమతి పర్యయతి। రుద్రాయ పశుపతయ ఇదం। అపఉపస్పృశ్య
ఇషేత్వా। ఊర్జే త్వా। పూర్వవత్ పమార్జాయ। ప్రాచీనావీతీ స్వ
ధా పితృభ్యః పితౄన్ జిన్వ। దక్షిణేన వేదిం భూమ్యాం లేపం నిమృజ్య।
స్వధా పితృభ్య ఇదం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య। ప్రజాం మే యచ్ఛ।
మార్ష్టిం సాదయిత్వా। వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపా
గామ్। యజమానః। అగ్నిగార్హపత్యం పరీత్యాది సర్వప్రథమం
యదేవం ద్వారజపయుత్సర్జనం। నాత్ర ప్రేషోపతిష్ఠనే। అథగార్
హ ప త్యే హో మః। అ గ్నే గృ హ ప తే ప రి ష ద్య
మ న స్య స్వా హా। అ గ్న యే గృ హ ప త యే ప రి ష ద్యా
యేదం। అగ్నే గృహపతే స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదం। అగ్న
యే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామాయాన్నాద్యాయ
పుష్టిపతయే కామా
యాన్నాద్యాయేదం। అగ్నయే గృహపతయే స్వాహా। అగ్నయే గృ

ఖరమేరయి-ఇదం । అథదక్షిణాగ్నౌ జుహోతి। అగ్నే దాభ్యాక
మదంజుషనేసా ...

మతేన్న న్యస్తో దెహ్యనమిావస్యశుష్మిణః । ప్రప్రదాతారంతారిమ
ర్జనోన్న ధేహిద్విపదే చతుష్పదేస్వాహా । అగ్నయేన్న పతయఇదం।
అగ్నే దాభ్యపరిమద్యజ్జుషస్వస్వాహా । అగ్నయేదా - ఇదం । అగ్నే
దా-స్వాహా । అగ్నయే- ఇదం అహవనీయదేశంప్రాశ్య । పూషాసి।
లెపంప్రాశ్య। ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం। పునః పూషాసి। లేపంప్రాశ్య।
ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం । గర్భేభ్యస్త్వాగర్భాన్ప్రీణీహి । ఆగ్నేయగ్
వీః ప్రజననంమేఅస్తు । సౌర్యగ్ హవిః ప్రజననంమేఅస్తు। దశవీరగ్
సర్వగణగ్గ్ స్వస్తయే । ఆత్మసనిప్రజానని । పశుసన్యభయసనిలోక
సని వృష్టిసని । అగ్నిః ప్రజాంబహులాంమేకరోతు । సూర్యః ప్రజాం
బహులాం మేకరోతు । అన్నంపయోరేతో అస్మాసుధేహి। రాయ
స్పోషమిష మూర్జమస్మాసుదీధరత్స్వాహా । మనుష్యగర్భేభ్యఇదం
ఆచమ్య। ఉచ్ఛిష్టభాజా జిన్వ । ఉచ్ఛిష్టభాగ్భ్యఇదం। ఆచమ్య।అగ్రే
ణాహవనీయం దర్భే ష్వగ్ని హోత్రహవణీం ప్రక్షాళ్య । ఉదకేన
స్రుచంపూరయిత్వా । సర్పేభ్యస్త్వాసర్పాన్ జిన్వ । సర్పేభ్య ఇదం।
చతుర్థం ... నయేత్ । సర్పాన్పిపీలికా జిన్వ। సర్పేభ్యః పిపీలికా
భ్య ఇదం । సర్పేతరజనాంజిన్వ । సర్పేతరజనేభ్యఇదం । సర్ప దేవ
జనాం జిన్వ। సర్పదేవజనేభ్యఇదం । చతుర్థంపూరయిత్వా। పృథి
వ్యామమృతం జుహోమిస్వాహా । అగ్రమంతర్వేది పృథివ్యా
ఇదం । శేషంపత్న్యం జలానినయేత్ । గృహేభ్యస్త్వ గృహాం
జిన్వ। గృహేభ్యఇదం। యాదిపత్నీ దూరతస్తిష్ఠేత్। దేవానాంపత్నీ
... మృతం జుహోమిస్వాహా । దేవానాం పత్నీభ్యఇదం । విష్ణు
... తిరసి। ఉన్నయ నదే శెనినీయ వి ప్రుభ్య ఇదం। ఆహవనీయే
... ప్రతాప్య । హస్తేనాశిథాయోర్ధ్వం దర్శయతి సప్తర్షి
... సప్తర్షీంజిన్వ । సప్తర్షిభ్యఇదం। ఉద్దిశతిన ఘర్షీ ...

గాదిదక్షిణాపర్యావర్తతే। స్రుచగ్ంపాదయిత్వా। హుత్వోపవసమిత్
థే। దీక్షిహిదీదివాసిదీదాయ। అగ్నయ ఇదం। త్రి॥ పరిస్తరణముద్వా
స్య। అగ్నేగృహపతేశుంధస్వ। గార్హపత్యం। అగ్నేవహ్నేశుం
ధస్వ। దక్షిణాగ్నిం। అగ్నేసమ్రాడిత్యుంధస్వ। ఆహవనీయం। పునర
లంకృత్యాంతతోద్యపోసనీయం। అవభృథస్యేవరూపమాః॥ శిరసి
సంప్రోక్ష్య। ఋతంత్వాసత్యేనపరిషించామీతిసాయం పరిషించతి।
సత్యంత్వర్తేనపరిషించామీతిప్రాతః।అగ్నిహోత్రస్థాల్యాముపఆసీయా
ఓం భూర్భువస్సువః। అక్షితమక్షిత్యై జుహోమి స్వాహా। అంతతో
ఽవిదయేత్। అక్షిత్యా ఇదం। అస్మిన్ త్వాయమగ్ని హోతా
కర్మణ్యజ్ఞాతాజ్ఞాతసకలదోషపరిహారార్థమనాజ్ఞాతత్రయం కర్మాంతరిత
కర్మసకర్మ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నయ ఇతిద్వ
రాజ్ఞోపదవ్యతివర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిః ఇతి అగ్నిమ
త్రప్రాయశ్చిత్తార్థమిదం విష్ణుత్త్రయం ... ప్రాయశ్చి
త్తార్థం యద్వైవాగ్ంసత ఇత్యగ్ని ... ప్రాయశ్చిత్తార్థం పురస్తాది
త్యా ఇతి సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతేషాం మంత్రాణాం
జపం కరిష్యే। అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు।అగ్నే
తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథం। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో
యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాత
థం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షా న యజ్ఞస్యమన్వతే మర్త్యాసః।అగ్ని
ష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి।త్వన్నో
అగ్నే వరుణస్య విద్వాందేవస్య హేడో ఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్ని
తమశ్శోశుచానో విశ్వాదేవాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। సత్వన్నో
అగ్నే ఽవమో భవోతీనేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణ
గ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి। అభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊన
మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా
రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ। ఇదం విష్ణుర్విచక్ర

ఽథేవదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమాఽమృతాత్ ।యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధాదేవీచముంచతాం । పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువో

వర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః। భూః। భువః।సువః। భూర్భువస్సువః । అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। వృష్టిరసివృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప్సుశ్రద్ధాఆచమ్య । అంతశ్చ్యేదిమార్జయతే । అన్నాన్నాన్నాన్నాదోభూయాసంయశస్థయశస్వీభూయాసగ్ంశ్రద్ధాస శ్రద్ధేషియాపోజ్యశ్లేష్మప్రథమగ్ంసంబభూవ। యేఃధృ... వయ... యేనస్త్ర... యేనేంద్రందేవా అభ్యషించంతరాజ్యాయతేనాహంమా మభిషించామివర్చసే । శిరస్యపఅనయతే। అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్ । విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ। ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాఅనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర అగ్నేత్వంపారయానవ్యోఅస్మాన్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకాంవోమనసాపచ్యమానావరద్రీచీనయథదేవయంతః । దక్షిణానాహ్వజినపాచ్యేతిహాద్భ్రరంత్యగ్నయేమృతాచీ... నకృత్తైఅగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః।త్రిస్తేనమః।చతుస్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః । శతకృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। అపరిమితకృత్వస్తేనమః। అపరి

మితకృత్వస్తేనమః। నమస్తే అస్తుమామాహిꣳసీః। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై
నమోనమః॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవేతాధ్వరేషుయత్। స్మ
రణాదేవతద్విష్ణోస్సంపూర్ణం స్యాదితిశ్రుతిః॥ కాండద్వయోపపాద్యా
యకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయనమోన
మః॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిందమాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే।మత్కర్మకుర్వతాంపుంసాంకర్మలోపోభవేద్యది
తత్కర్మ సఫలంకుర్యాత్ శ్రీసః కోటిర్యో సుహాక్షయః॥ ప్రాయశ్చిత్తా
న్యశేషాణితపఃకర్మాత్మకానివై।యానితేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మర
ణంపరం। అపరాధసహస్రాణిక్రియంతేహర్నిశంమయా। దాసోయ
మితి మాంమత్వాక్షమస్వయజ్ఞేశ్వర । అహంపరస్తాదహమవస్తా
దహం జ్యోతిషావి తమోవవార । యదంతరిక్షం తదుమేపితా
భూదహꣳసూర్య। ముభయతోదదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స
మానానాం। అస్పృణాఅస్మిన్నస్పృణాః పరస్మిగ్గ్‌స్తుత్యోల్కే అస్పృణా
స్యామమెదేవయానా ఉతపితృయాణాస్సర్వాం స్పృశో అస్పృణా అక్షీ
యెమ। సర్వప్రజాంమె గోపాయ - నిత్యమంగళానిభవంతు । ఆయు
ర్దాఅగ్నే హవిషోజుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి । ఘృతం
పీత్వా మధుచారుగవ్యం పితేవపుత్రమభిరక్షతాదిమం। అనేనసాయం
ప్రాతరగ్నిహోత్రాఖ్యేనకర్మణా భగవాన్సర్వాత్మకః॥ యజ్ఞేశ్వరా
ర్పణమస్తు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రీయతాం॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జు
హోషిదాసియత్ । యత్తపస్యసి కౌంతేయతత్కురుష్వమదర్పణం।
శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు। హరిఃఓంతత్సత్ ।అగ్నిహోత్రప్రయోగంసమాప్తం॥

దర్శపూర్ణమాసాలు.

హరిఃఓం అథాతోదర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః॥
ప్రాతరగ్నిహోత్రంహుత్వా। అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీ
న దర్భాన్ధారయమాణః। పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాణానా

యుష్యై। సంకల్పంకరోతి। దర్శేనయక్ష్యే। పౌర్ణమాసేనయక్ష్యే।
ఇంద్రవైమృధేనాను నిర్వాప్యేనసహ। తతోయజమాన వసనంస్నా
నం। విద్యుదసివిద్యమే। పాప్మానమృతా త్సత్యముపైమి। యక్ష్యమా
ణోప ఉపస్పృశ్య మమాస్మిన్ దర్శే ప్రాక్ష్యే కర్మణి పౌర్ణమాసే
ప్రాక్ష్యే కర్మణిఅధ్వర్యుం త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి॥ బ్ర
హ్మాణంత్వామహంవృణే। హోతారంత్వామహంవృణే। అగ్నీధం
త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి। తతోధ్వర్యు రాహవనీయా
ర్థమగ్నిముద్ధృత్య। దక్షిణాగ్నింప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి।
విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య జపతి ఓందేవాగాతువిదో గాతుంయజ్ఞా
యవిందత। మనస్పతినాదేవేనవాతా ద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతాం। ఇతిజపి
త్వా। మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయంత్వేం ధానా స్తనువం
పుషేమ। మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయాధ్యక్షేణ పృత
నాజయేమ। ఆహవనీయముపసంమిధే। యజమానః। అగ్నింగృహ్ణామి।

సురథంయోమయోభూర్యఉద్యంతమారోహతిసూర్యమహ్నే। ఆది
త్యంజ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమగ్గ్‌శ్వోయజ్ఞాయరమతాం దేవతాభ్యః॥వ
సూన్రుద్రానాదిత్యా నిందేృణ సహదేవతాః। తాఃపూర్వఃపరిగృహ్ణా
మిస్వఆయతనే మనీషయా। ఇమామూర్జం పంచదశీం యే
ప్రవిష్టాస్తాం దేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వః అగ్నిరిహవ్య వా డి
హతానావహత్పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। అమా
వాస్యగ్ం హవిరిదమేషాంమయి। యథాలింగ మాహవనీ
య్యాధీయమానే జపతి అంతరాగ్నీ పశవో దేవసగ్ంసదమాగమన్
తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామిస్వఆయతనేమనీషయా। అధ్వర్యుః। మ
మదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మ
మాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యంవాతః పవతాంకామేఅస్మిన్।
గార్హపత్యముపసమింధే। యజమానః। ఇహ ప్రజావిశ్వరూపార
మంతామగ్నింగృహపతిమభిసంవసానాః। తాః పూర్వః పరిగృహ్ణా

ని ష్వే. ఆయతనేషు సీదత। ఇహ పశవో విశ్వరూపా రమంతామగ్నిం
గృహపతిమభిసంవసానాః। తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వ ఆయతనే మ
నీషయా । గార్హపత్యే న్యాధీయమానే జపతి । అథర్వ్యః । మ
యి దేవా ద్రవిణమాయజంతాం । మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః॥
దైవ్యా హోతారో వనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామ తన్వా సువీరాః । అ
న్వాహార్యపచనం । యజమానః అయం పితృణామగ్నిరవాడ్ఢవ్యాపి
తృభ్య ఆ । తం పూర్వః పరిగృహ్ణామ్యవిమన్యుః పితుంకరత్ । దక్షి
ణాగ్నిం। విహారస్యోత్తరతోఽవస్థాప్య । అన్వాహితేషు జపతి। ఇదమహ
మగ్నిభ్యః ప్రైషేభ్యో వసుభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహమింద్రప్రైషే
భ్యో రుద్రేభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహం వరుణప్రైషేభ్య ఆదిత్యే
భ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమి । గార్హపత్యస్యోత్తరతః ఉపవిశ్య అన్వాహితే
షు జపతి । పన్నయతః పాలాశీం శాఖాం వా హరతి । ఇ
షే త్వా । శాఖామాచ్ఛినత్తి । అపఉపన్నృశ్య । ఊర్జే త్వా। పన్న
మయత్యనుమార్ష్టి వా—।— ఇమాం ప్రాచీముదీచీమిషమూర్జమ
భిసంస్కృతాం । బహుపర్ణామశుష్కాగ్రాం హరామి పశుపా
మహాం । ఆహరతి వాయవస్థోపాయవస్థ । వట్కృత్యః । తయా వ
ద్వరాత్ర్యానువత్స్యాన పాకరోతి । యజమా । యజమానః । పయ
స్వతీరోషధయః పయస్వద్వీరుధాంపయః । అపాం పయసో యత్పయ
స్తేన మామింద్ర సంసృజ । అథ ఆచామత్యుప తిష్ఠతే వా । అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాగ్నిం ప్రాజహిత్యేవవాత ఊర్ధ్వం యజమాన
స్య సంచరో భవతి । దక్షిణేనాహవనీయమవస్థాయ వ్రతిగ సముద్రి
త్తేదు పైష్యామి । సముద్రిమనసా ధ్యాత్వా। అగ్నేవ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం । వాయో వ్రతపతే వ్రతం చ
రిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం । ఆదిత్యవ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం । వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం । తన్మే రాధ్యతాం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే। పర

ప్రాఙసి వ్రతపా అసి వ్రతపతిరసి తత్తే ప్రబ్రవీమి తచ్ఛకేయం తేనశకే
యం తేనరాధ్యాసం । యస్యాస్తమితే వ్రతముపేయాదాహవనీయ
ముపతిష్ఠేత్ తద్యాజ్ఞపేత్ బర్హిషా పూర్ణమాసే వ్రతముపైతి । వ
త్సైర్వ్యపాకృతేష్వమావాస్యాయాం । అన్వాహుః । దేవోవస్సవితా
ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్నియా మహేం
ద్రాయ దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయ
క్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ంసః । శాఖయాగోచరాయగాః । ప్ర
స్థాపయతి । శుద్ధా అపస్సుప్రపాణే పిబంతీస్సుమిత్రాయశరదో దుహా
నాః । ప్రస్థితానామేకాగ్ం శాఖయోపస్పృశతి । రుద్రస్య హేతిః
పరివోవృణక్తు । ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే । ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యా
త బహ్వీః । యజమానస్య గృహానభిపర్యావర్తతే । యజమానస్యప
శూన్పాహి । పురస్తాత్ప్రతీచీగ్ం శాఖాముపగూహతి॥

ఉత్తరేణగార్హపత్య మసిదోఽగ్రే పరశుర సముత్పరశుర్వానిహి
తః । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే । అసిదమశ్వపరశుం వాదత్తే । మాన్నిమునదుత్పరశుం । యజ్ఞస్య
ఘోషదసి । గార్హపత్యమభిమంత్ర్య । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా
తయః । గార్హపత్యేసిదం ప్రతితపతి । సపరశుం । ప్రేయమగాద్ధిషణా బ
ర్హిరచ్ఛమనునాకృతా స్వధయా వితష్టా త ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దే
వేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే । ఉక్త్వా । అసిదంకమండలుంచాదాయ
ఉర్వ్యంతరిక్షమన్విహి । ప్రాచీముదీచీం వా దర్భదేశం గచ్ఛతి । దేవానాం
పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి । దర్భాన్పరిషౌతి । అతిసృష్టో గవాం
భాగః । ఏకాం ద్వే తిస్రో వా నాడీరుత్సృజతి । ఇదం తే దేవానాం । పరి
షూతానభిమృశతి । ఇదం పశూనాం । అతిసృష్టాన్ । దేవస్యత్వా -
పూష్ణో హస్తాభ్యాం బర్హిర్దేవసదనమారభే । విశాఖేషు దర్భానార
భతే । దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మాతిర్యక్ । సవ్యేనపాణినాదృఢముష్టిం
కరోతి । సంయచ్ఛతి । పర్వతే రాధ్యాసం । అసిదమధినిదధాతి । అచ్ఛే

త్తా తేమారిషం। అచ్ఛినత్తి। అపఉపస్పృశ్య। — 8 — పృథివ్యా
స్సంపృచః పాహి। అవధో నిదధాతి। సప్రస్తరః॥ ఏవం దేవస్యత్వేత్యా
దిపృథివ్యాస్సంపృచః పాహీత్యం।తం త్రిరావర్తతే। తదేకం నిధన
మేవం త్రీణినిధనాని లుప్త్వా। దేవబర్హి శ్శతవల్శం విరోహ। ఆల
వాలభిమృశతి। సహస్రవల్శా వివయగ్ం రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్య
భిమృశ్య ఉదకముపస్పృశ్య। అదిత్యైరాస్నాసి। శుల్బం కృత్వా। అ
యుపితా యోనిః। ప్రతినిదధాతి। త్రిధాతు పంచధాతు వా। ధా
తౌ ధాతౌ మంత్రమావర్తతే। అదిత్యైరాస్నాసి। ఉదగగ్రంథితాం
సుసంభృతా త్వా సంభరామి। తస్మిన్పూర్వచ్ఛేదన క్రమేణ నిధనాని సం
భృత్య। అలుభితా యోనిః। ఉత్తమే నిధనే ప్రస్తరముత్తరం నిధాయ।
ఇంద్రాణ్యై సంనహనం। సన్నహ్యతి। పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నా
తు। బర్హిషో గ్రంథిం కరోతి। స తే మాస్థాత్। పురస్తాత్ప్రత్యం చం
గ్రంథిముపగూహతి పశ్చాత్ప్రాంచం వా। ఆపస్త్వామశ్వినౌ త్వామృ
షయ స్సప్తమామృజుః। బర్హిస్సూర్యస్య రశ్మిభిరుషసాం కేతు
మారభే బర్హిరారభతే। ఇంద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే। ఉ
ద్యచ్ఛతే। బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామి। శిరస్యన్నధనిధత్తే।
— 4 — ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా
వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరా
సదే। ఉక్త్వా। అసికంకమండలుం చాదాయ। ఉర్వంతరిక్షమన్విహి।
ప్రక్రమ్యేత్య। అదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామి। మధ్యమే పరిధిదేశే అవ
సాదయతి। అత్రివద్గమాపాద్యం ప్రవలోపాయపం। పయస్వతీరో
తగ్ సముద్రోగ్నే వ్రతపతే నంప్రూడసి। బర్హిరసి దేవంగమం
పాదితముభిమంత్రయతే। దేవంగమమసి। అవధో నిదధాతియధాగ్రా
గుపసాదయేత్। ముష్టిం దర్భదేశే కృత్వా। యాజ్ఞికాః పఠంతి
దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। తాసాం పర్వ రాధ్యాసం పరిస్తరమాహ
రన్। అసిదముధనిదధాతి। అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవగ్ం శివ

మస్తు మే । ఆచ్ఛేత్తాతే మారిషం జీవాని శరదశ్శతం । ఆచ్ఛినతి ।
అప ఉపస్పృశ్య । అపరిమితానాం పరిమితా స్సన్నహ్యాస్సు
కృతాయకం । ఏనో మానిగాం కతమచ్చ నాహం పునరుద్ధాయ
బహులాభవంతు సన్నహ్యతి । తూష్ణీం పరిభోజనీం ఛిత్వా । అప ఉ
పస్పృశ్య । ఉలపరాజించ । ఛిత్వా । అప ఉపస్పృశ్య । తూష్ణీమిధ్మాం ఛి
త్వా । అప ఉపస్పృశ్య । తూష్ణీగ్ంశుల్బకరణం । ఖాదిరం పాలాశం వై
విగ్ంశతి దారుమిధ్మం కరోతి । అదిత్యై రాస్నాసి । ఉదగగ్రం వితత్య ।
——:—— యత్కృష్ణో రూపం కృత్వా ప్రావిశ స్త్వం వనస్పతీన్ । త
తస్త్వామేకవిగ్ంశతిధా సంభరామి సుసంభృతా । త్రీన్పరిధీగ్స్తి స్రస్స
మిధో యజ్ఞాయు రనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మేక్షణం ధృష్టిగ్ం సం
భరామి సుసంభృతా । శుల్బ ఇధ్మగ్ం సంభరతి । కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠో ద

వ పురశ్చరసథ్యాసంత్వా । పూర్వవత్సన్నహ్యతి । అసథోనిదధాతి
ధృష్ణపవిత్రప్రచ్ఛాదనానినిదధాతి । త్వయా వేదిం విపిదుః పృథివీం త్వయా య
జ్ఞో జాయతే విశ్వదానిః । అచ్ఛిద్రం యజ్ఞ మన్వేషి విద్వాంస్త్వయా
హోతా సంతనోత్యర్ధమాసాన్ । దర్భాణాం వేదం కృత్వా । శు
ల్బాత్త్రాగ్రే శేషం ప్రాస్య ఉపస్పృశ్య । వేదపరివాసనానినిదధాతి ।
వత్సగ్ంకరిష్య పశునానాన్యాయాసం । అమావాస్యాయాం వేదో వే
దిః ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రాహాత్కృత్వా । అంతర్వేది శాఖాయాః పలా
శానిసర్వాణి ప్రశాత్య । మూలతశ్శాఖాం పరివాస్యాప ఉపస్పృశ్య ।
మూలత ఉపవేషం కరోతి । ఉపవేషోసి యజ్ఞాయ త్వాం పరివేషమధార
యన్ । ఇంద్రాయ హవిః కృణ్వంతశ్శివశ్శగ్మో భవాసినః । ఉపవేషం
కరోతి । తృతీయస్యై దివో గాయత్రియా సోమ ఆభృతః సోమపీథా
యసన్నయితుం వకః మంతరమాదదే । పరివాసన శకలమాదాయ
పరిక్షాళంనిదధాతి । త్రివృద్దర్భ మయం పవిత్రం కృత్వా । వసూనాం
పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారం । శాఖా
యాగ్ శిథిల మవనజతి మూలే మూలాన్యగ్రే

గ్రాణి న గ్రంథిం కరోతి । యజమానః । త్రివృత్పలాశే
దర్భ ఇయాన్ప్రాదేశసమ్మితః । యజ్ఞే పవిత్రం పో
తృతమం పయోహవ్యం కరోతు మే । ఇమౌ ప్రాణాపానౌ యజ్ఞస్యాం
గాని సర్వశః । ఆప్యాయయంతౌ సంచరతాం పవిత్రే హవ్య శోధనే ।
పవిత్రే క్రియమాణే యజమానోను మంత్రయతే । సమూహంత్యం
జ్ఞయగారముపలింపంత్యా యతనాన్యలం కుర్వాతే యజమానః ప
త్నీ చ । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యావచ్ఛర్కరంగోమయే నానులిప్తే
భవతః । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యావచ్ఛర్కరంగోమయేనానులిప్తే
భవతః — 6 — అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం నప
శ్యంతి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే । అధ్వర్యుం త్వామహం
వృణే ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య పిండపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే । విద్యు
దసీత్యప ఉపస్పృశ్య అపరాహ్ణేధ్వర్యుర్దక్షిణాగ్ని మేవవిహృత్య
ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య అపాంమేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివ
మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తా వో మారిషంజీవాని శరదశ్శతం । సమూలగ్ంసకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి । అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీంపరిస్తర
ణంచ । దక్షిణాప్రాగగ్రైర్దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య । దక్షిణతః
పశ్చాద్వాదర్భాన్సగ్ంస్తీర్య దక్షిణాప్రాంచైకైకశః పిండపితృయ
జ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి । స్ఫ్యంమేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలముస
లగ్ంశూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం మృన్మయగ్ంస్రువంచ । దక్షిణతః
ప్రాగీషంవ్రీహి మచ్ఛకటమవస్థితం భవత్యధ్వర్యురుపవీతీ । స్థాలీమేక
పవిత్రేణాంతర్ధాయ । తయాదక్షిణ తశ్శకటాదధినిర్వపత్యురతో వా ।
ప్రాచీనావీతీతాం పూరయిత్వానిమార్ష్టి । మృన్మయేసర్వపతి । పితృ
భ్యోవోజుష్టంనిర్వపామి । నిర్వపతి । తూష్ణీంవాపరేణాన్వాహార్యపచనం
ప్రత్యగుదగ్గ్రీవేకృష్ణాజిన ఉలూఖలేప్రతిష్ఠితే హావిరావపతి । దక్షిణా
ప్రాచీతిష్ఠంతి । పత్న్యవహంతి పరాపావమవివేకగ్ సకృత్ఫలీకరోతి ।
దక్షిణాగ్నావవతంతులగ్ంశ్రపయతి ప్రాచీనావీతీ । అవహతాఅసురా

రతూ౯గ్నిపిశ్చాదా వేదిమదః । అంతరాగార్ హావత్యాన్వాహార్యచన
వాదక్షిణ పూర్వేణవాన్వాహార్య పచనందక్షిణా ప్రాచీమేకస్ఫ్యాంత
రాచిం వేదిముద్ధత్య అవఉపస్పృశ్య । శుంధంతాంపితరః । అద్భిరవో
క్ష్య ఆయంతు పితరోమనోజవసః । అభిమంత్ర్య। సకృదాచ్ఛినంబర్
హిహూర్ణామ్మృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహాం । అస్మిన్సీదం
తుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితా మహాశ్చాను గైస్సహ ।
సకృదాచ్ఛిన్నే నబర్హిషాపదిగ్ స్తృణాతి। ——7——ఉత్పూ
తేనసవనీతేనానుత్పూతేన వాసర్పిషా । స్థాలీపాకమభిఘార్య । ఏక
స్ఫ్యయాం మేక్షణమాసాద్య । స్థాలీపాకమాసాదయతి । దక్షిణతః
కశిపూపబర్ హణమాంజనమభ్యం జనముదకుంభమిత్యేకైకశఆసా
దయతి । అధ్వర్యురుపవీతి । దక్షిణంజాన్వాచ్య । మేక్షణపస్తీర్య।
తేనావదాయాభిఘార్య । సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః । అక్తం
దక్షిణాగ్నౌజుహోతి । సోమాయపితృపీతాయేదం । పూర్వవదవ
దాయాభిఘార్య । యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వధానమః । అ
క్థంజుహోతి । యమాయాంగిరస్వతేపితృమతఇదం । హోమశిష్ట
ద్వయమను ప స్తరణాభిఘార గేనజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనా
యస్వధానమః । సర్వంజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం।
తూష్ణీంమేక్షణమాదధాతి । నయమాయజుహోతీత్యేకే । అప
యంత్వసురాఃపితృరూపాయేరూపాణి ప్రతిముచ్యాచరంతి పరాపు
రో ని పు రో యే భ రం త్య గ్ని ష్టాన్లో కాత్ప్ర ణు దా త్వస్మాత్ ।
యేదేవాఃపితరో యేచమానుషా యేగర్భ మమృతయేపరాస్తాః ।
యఉద్ధతాఉత యేనిఖా తా స్తే స ర్వ్యం చ ఇ హ మా దయం
తాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి
పరాపురోనిపురాయేభరంత్యగ్నిష్టాన్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ । యే
జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రోనిపురోయేభరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాత్ । దక్షిణా

గ్నేరకోల్ముకం ధూపయోద్ధరతి । దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశేగ్
సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్య ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సో
మ్యాసః । అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహ
వేషు అద్భిరవోక్ష్య। ఉల్లిఖితాంతే నిదధాతి। యజమానోత ఊర్ధ్వం
ప్రాచీనావీతీ కర్మాణికరోతి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయం
తాంమమపితామహా మార్జయంతాం మమప్రపితామహాః। ఏకస్యాశ్శ
య్యాంత్రీనుదకాంజలీన్ నినయతిద్విస్తూష్ణీం। — 8 — సవ్యంజా
న్వాచ్యా వాచీనపాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నెబర్హిషిదక్షిణాపవర్గాస్పిం
డాన్దదాతి । ఏతత్తేతతాసౌ యేచత్వా మన్విత్యైతైః ప్రతిమంత్రం।
తూష్ణీంచతుర్థంసకృదాకృతిః। యన్మేమాతా ప్రమమాదయచ్చచా
రానను వ్రతం । తన్మేరేతః పితావృఙ్క్తామా భురన్యోపపద్యతాం ।
పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ఉపస్థాయ। అత్రపి
తరోయథాభాగంమందధ్వం। ఉక్త్వాపరావర్తతే। అమీమదంత
పితరస్సోమ్యాః। వ్యావృత్యోష్మణ్యభిపర్యావర్తతే వ్యావృత్తేవా।
యస్థాల్యాగ్ంశేషస్తమవజిఘ్రతి। యేసమానాస్సమనసః పితరోయ
మరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమోయజ్ఞోదేవేషు కల్పతాం॥ వీరం
ధత్తపితరః। ఆమయావినా ప్రాశ్యాచమ్య । మార్జయంతాం మమ
పితరఇత్యాది పూర్వవత్। అంజనాభ్యంజనేవాసశ్ఛిత్రీరను పిండం
దదాతి ద్విస్తూష్ణీం। ఆఙ్క్ష్వేతత। అముకశర్మన్నిత్యాది —9— ఏతా
నివః పితరోవాసాగ్స్యతోనోన్యత్పితరో మాయోష్టపితామహామా
యోష్టప్రపితామహామాయోష్ట। వాసనోదశాంచ్ఛిత్వా నిదధాతి
ఊర్ణాస్తుకాంవాఉత్తర ఆయుషిలోమచ్ఛిందీత । నమస్కారా ఏతేమం
త్రాః । నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితర శ్శుష్మా
య నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరస్స్వధాయై
నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ

పితరో నమో య ఏతస్మిఁల్లోకే స్థ యుష్మాఁస్తేను
యేఽస్మిం లోకే మాం తేను య ఏతస్మిఁల్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసి
ష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మిఁల్లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం। గృహా
న్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ ఉపతిష్ఠతే। ఊర్జం వహంతీరమృ
తం ఘృతం పయః। కీలాలం పరిస్రుతం। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్।
ఇత్యుదకం నినీయ। తృప్యత తృప్యత తృప్యత। మనస్వత్యేమా ఋచః
మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాంచ మన్మభిః।
ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి। పి
తౄనుపతిష్ఠతే। ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథామనువే
తా పురాణం ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్ర ణో బ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాసు। పితౄనుద్వాపయతి। ప్రవాహణీయమృక్।
పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిద
త్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి ప్రవాహణ్యా పితౄ
న్ప్రవాహయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పత
యో రయీణాం। యజ్ఞోపసతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి। యదంత
రిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్ని
ర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసం। పత్న్యాగార్హపత్యముపతిష్ఠతే। అపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ। ప్రాచీ
నావీతీ మధ్యమం పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। పత్నీ బహుత్వే పిండం
విభజ్య ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్త పితరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం।
యథేహ పురుషోఽసత్। తం పత్నీ ప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ం హ జాను
కా భవతీతి విజ్ఞాయతే। స్థాల్యాం పిండాంత్సమవధాయ। యే సమానా
స్సుమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకః స్వధా నమో యజ్ఞో దేవే

ష్యకల్పతాం । సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహరతి । అభూన్నో దూతో
హవిషో జాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్య
స్స్వధయా తే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే ।పునరప్యేహి దేవాన్ । దక్షిణా
గ్నే రోల్ముకం ప్రత్యపిసృజతి । ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదా
హరతి । స్ఫ్యం కృష్ణాజినములూఖల ముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం
మృన్మయగ్ం స్రువంచదర్భాంశ్చ । వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతా
ద్సత్యముపాగాం। సంతిష్ఠతే పిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారే
ద్బ్రాహ్మణం వా ప్రాశయేత్ । సోయమేవం విహిత ఏవానాహితాగ్నే
రౌపాసనాగ్నౌ శ్రపణధర్మా హోమశ్చాతి ప్రణీతేవాజుహుయా
దస్మిం జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే తత్రగార్హపత్య శబ్దోలుప్యేత।
సర్గ్ం సంస్కార ప్రతిషేధాద్యది జీవపితానాదద్యాదా హోమాంతం
కృత్వా విరమేత్ — 10 — అమావాస్యాయాగ్ం రాత్రియాగ్ం
స్వయం యజమానో యవాగ్వాగ్నిహోత్రం జుహోత్యగ్నిహోత్రో
చ్ఛేషణ మాతంచనార్థం। నిదధాతి। నాస్యైతాగ్ం రాత్రిం కుమారా
శ్చన పయసో లభంతే । హుతే సాయమగ్నిహోత్రే సాయం దోహం

దోహయతి। అగ్నీన్పరిస్తీర్యాగ్ని మగ్నివసాన్నాయ్యపాత్రాణి ప్రతూ
శ్య। ఉత్తరేణగార్హపత్యం దర్భాన్సగ్ం స్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచిపా
త్రాణి ప్రయునక్తి। కుంభీగ్ం శాఖాపవిత్రమభిధానీం నిదానే దారుపా
త్రం దోహనమయస్పాత్రం దారుపాత్రం వా పిధానార్థ మగ్నిహో
త్రహవణీముపవేషం పర్ణవల్కం తృణం చ । సమావప్రచ్ఛిన్నా
గ్రావనంతర్గర్భౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। పవిత్రేస్థో
వైష్ణవీ వాయుర్వాం మనసా పునాతు। తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛి
నత్తి నఖేన అపఉపస్పృశ్య। విష్ణోర్మనసా పూతేస్థః। అద్భిరనుమృజ్య।
తస్యాం పవిత్రాంతర్హితాయామగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఆనీయ।
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం। దేవో వస్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రే
ణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ । ఆపో దేవీరగ్రేపు

హో అగ్రేగువో అగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం తయుష్మా
నింద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే
ప్రోక్షితాస్థ। అపోఽభిమంత్ర్య। ఉత్తానాని పాత్రాణి పర్యావృత్య। శుం
ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై। పాత్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి। సకృ
న్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। సర్వాభిరద్భిః పరిజ్ఞాతే పవిత్రే సంధాయ। యజ
ఆపో దేవీశ్శుద్ధాస్థేమా పాత్రాణి శుంధత। ఉపాతంక్యాయ దేవానాం
పర్ణవల్కముత శుంధత। దేవేన సవిత్రోత్పూతా వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః। గాందోహపవిత్రే రజ్జుగ్ం సర్వాం పాత్రాణి శుంధత। ప్రోక్ష్య
మాణాన్యభిమంత్ర్య। ఏతా ఆచరంతి మధుమద్దుహానాః ప్రజావతీర్య
శసో విశ్వరూపాః। బహ్వీర్భవంతీరుపజాయమానా ఇహవ ఇంద్రో రమ
యతు గావః। గా ఆయతీః ప్రతీక్షతే। యజమానః। ― 11 ― అధ్వ
ర్యుః। నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తోఽఘశగ్ంసః। గార్హపత్యే సాన్నాయ్య
పాత్రాణి ప్రతితప్య। ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ ఉపవేష మాదాయ।
నిరూఢం జన్యం భయం నిరూఢాస్సేనా అభీత్వరీః గార్హపత్యాదుదీ
చోంగారాన్నిరూహ్య। నబహిః। మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృ
థివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వాః।
తేషు కుంభీమధిశ్రియతి। భృగూణామంగిరసాం తపసా తప్యస్వ। ప్రద
క్షిణమంగారైః పర్యూహ్య। వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూ
నాం పవిత్రమసి సహస్రధారం। కుంభ్యాగ్ం శాఖాపవిత్రం ప్రాగగ్రము
త్ర్యాదధాతి। ఉదక్ప్రాతః కుంభీమన్వారభ్య వాచం యచ్ఛతి। పవి
త్రం వా ధారయన్నాస్తే। అదిత్యై రాస్నాసి। అభిధానీమాదత్తే। యజ
మానః త్రయస్త్రిగ్ంశోసి తంతూనాం పవిత్రేణ సహాగహి। శివేయగ్ం
రజ్జురభిధాన్యఘ్నియా ముపసేవతాం। అధీయమానా మనుమంత్ర
యతే। యజమానః। పూషాసి। వత్సమభిదధాతి। ఉపసృష్టాం మే ప్ర
బ్రూతాత్। అధ్వర్యురాహ। ఉపసృజామి। ఆమంత్రయతే। అయ
క్ష్మా వః ప్రజయా సగ్ం సృజామి రాయస్పోషేణ బహులా భవంతీః

వత్సముపసృజతిగాంచోపసృష్టాం విహారంచాంతరేణమాసంచారిష్ట అధ్వర్యుస్సంప్రేష్యతి। ఉపసీదామి। ఆమంత్రయతే। అయక్ష్మావఃప్రజయాసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః పిన్వమానాఘృతంచ జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయం। దోగ్ధోపసీదతి। అయక్ష్మావఃప్ర = భవంతీః। ఊర్జంపయః -వస్సదేయం। యజమానోనుమంత్రయతే ద్యావశ్చేమంయజ్ఞం పృథివీచసందుహాతాం ధాతా సోమేనసహావాతేనవాయుః। యజమానాయద్రవిణం దధాతు। దుహ్యమానాః। — 12 — ఉత్స్నాదుహంతి కలశంచతుర్బిలమిడాం దేవీంమధు మతీగ్సువర్విదం। తదింద్రాగ్నీజిన్వతగ్ సూనృతావత్తద్యజమానమమృతత్వేదధాతు। ధారాఘోషః। కామధుక్షః ప్రణోబ్రూహిమహేంద్రాయ హవిరింద్రియావ్। తంపృచ్ఛతి। నిర్దిశతి। గంగాం। యమునాం। సరస్వతీం। యస్యాందేవానాం మనుష్యాణాం పయోహితం। ప్రత్యాహ। సావిశ్వాయుః। సావిశ్వవ్యచాః। సావిశ్వకర్మా అనుమంత్రయతే। దేవస్త్వాసవితాపునాతువసోః పవిత్రేణ శతధారేణసుపువా। కుంభ్యాం శరః పవిత్రమాసించతి హుతస్తోకో హుతద్రప్సోగ్నయే బృహతేనాకాయ స్వాహా ద్యావా పృథివీభ్యాం। విప్రుషోనుమంత్రయతే। అగ్నయేబృహతే నాకాయేదం। ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। బహుదుగ్ధిమహేంద్రాయదేవేభ్యోహవ్యమాప్యాయ తాంపునః। వత్సేభ్యోమనుష్యేభ్యః పునర్దోహాయ కల్పతాం। త్రిర్వాచంవిసృజ్య। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। భూర్భువస్సువః। అనన్వారభ్యతూష్ణీముత్తరా దోహయిత్వా ! దోహనేపఆసిచ్య। సంపృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధు మత్తమామంద్రాధనస్య సాతయే। కుంభ్యాగ్ సంక్షాళనమానీయ। హవిష్యం దయంత్సశ్రృతం కరోతి। దృగ్ంహాగాదృగ్ం హాగోపతిం మావోయజ్ఞపతీరిషత్। ప్రాతర్దోహంవత్సైకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి। ఉదక్ప్రాగుదగ్వా। సామేవత్వా తనచ్మిమహేంద్రాయదధి। దధినిదధాతి। — 13 — యజ్ఞ

స్యసంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతతిమనుసంతనోమి। అగ్నిహోత్రో
చ్ఛ్రేషణమన్వవదధాతి। అయం పయస్సోమం కృత్వా స్వాం యోని
మపిగచ్ఛతు। పర్ణవల్కః పవిత్రగ్ం సౌమ్యస్సోమాద్ధి నిర్మితః। పరి
వాసనశకలమన్వవదధాతి। ఆపో హవిష్షు జాగృత యథా దేవేషు జాగ్ర
థ। ఏవమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ జాగృత। అయస్పాత్రే దారు
పాత్రే వా పలాశీయ। అథ స్తమసి విష్ణవే త్వా యజ్ఞాయాపిదధామ్య
హం। అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ యాః పూతాః పరిశేరతే। తేనాపిదధాతి
అమృన్మయం దేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం। తిరఃపవిత్ర
మతినీతా ఆపో ధారయ మాతిగుః। యజమానో జపతి। యది మృన్మ
యేనాపిదధ్యాత్తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధానే నానుప్రవిధ్యేత్। విష్ణో హ
వ్యగ్ం రక్షస్వ। అనధో నిదధాతి ఇమా పర్ణం చ దర్భం చ దేవానాగ్ం
హవ్యసాధనా। ప్రాతర్వేషాయ గోపాయ విష్ణో హవ్యగ్ం హి రక్షసి।
ప్రజ్ఞాతగ్ం శాఖాపవిత్రం నిదధాతి। తస్మైవ శాఖయా దర్భైర్వా।
సాయం దోహవత్ప్రాతర్దోహాయ వత్సాన పాకరోతి। వాయవస్థోపా
యవస్థ। పట్। తతస్సంప్రేష్యతి। పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నిం పరిహి
తోగ్నిర్యజమానం భునక్తు అపాగ్ం రసఓషధీనాగ్ం సువర్ణో నిష్కా
ఇమే యజమానస్య సంతు కామదుఘా అముత్రాముష్మిన్ లోకే। అగ్ని
పరిస్తృణాతి పరిత్యగ్నిం మంత్రావృత్తిః ఉభావగ్ని ఉపస్తృణతే దేవ
తా ఉపవసంతు మె। అహం గ్రామ్యాను పవసామి మహ్యాం గోపత
యే పశూన్। సాయం పరిస్తీర్య మాణేషు జపతి। దేవా దేవేషు పరా
క్రమధ్వం ప్రథమా ద్వితీయేషు ద్వితీయాస్తృతీయేషు త్రిరేకాదశా
ఇహా మావత। ఇదగ్ం శకేయం యదిదం కరోమ్యాత్మా కరోత్వాత్మనే।
ఇదం కరిష్యే భేషజమిదం మే విశ్వభేషజా। అశ్వినా ప్రావతం యువం।
సద్యస్కాలాయా మపిదేవా దేవేషు జపతి। ఏతత్కృత్వోపవసతి।
— 14 — ఉదిత ఆదిత్యే పౌర్ణమాస్యాస్తంత్రం ప్రక్రమయతి ప్రా
గుదయాదమావాస్యాయాశ్చత్వార ఋత్విజః। పూర్వవదగ్నిం పరిస్త

ణాతి। యద్యపరిస్తీర్ణా భవంతి। కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం। హస్తా
వవనిజ్య। యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్యత్వా సంతత్యై స్తృణామి
సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్య। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతాముల పరా
జిగ్ స్తృణా త్యాహవనీయాత్। తూష్ణీం దక్షిణా ముత్తరాంచ। దక్షి
ణేనాహవనీయం బ్రహ్మ యజమానయో రాసనే ప్రకల్పయతి।
పూర్వం బ్రహ్మణోపరం యజమానస్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యా
హవనీయా దర్భాన్ స్తగ్ స్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయు
నక్తి। దశాపరాణి దశపూర్వాణి పునః। స్ఫ్యశ్చ కపాలాని చాగ్ని
హోత్రహవణీచ శూర్పంచ కృష్ణాజినంచ శమ్యాచోలూఖలంచ
ముసలంచ దృషచ్చోపలాచ। పునః। స్రువంజుహూం ఉపభృతం
ధృవాం వేదం పాత్రీం ఆజ్యస్థాలీం ప్రాశిత్రహరణం ఇడాపాత్రం ప్రణీ
తా ప్రణయనంచ। తాన్యుత్తరేణావశిష్టాని। అన్వాహార్య స్థాలీముప
వేషం ప్రాతర్దోహపాత్రాణి। యోక్త్రం మేక్షణం మదంత్యర్థం వేదా
గ్రాణీధ్మప్రవ్రశ్చనాని పిష్టలేపఫలీకరణపాత్రేచ। — 15 — అత్ర
పూర్వవత్పవిత్రే కరోతి। యదిన సన్నయతి సన్నయతస్తు శేషీభవతః।
అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప్రాఙ్ముఖః బ్రహ్మాణం వృణీతే। భూపతే భువ
నపతే మహతో భూతస్యపతే బ్రహ్మాణంత్వా వృణీమహే। బ్రహ్మ।

అహం భూపతిరహం భువనపతిరహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన
సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరేతంత్వా వృణతే
బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణ తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనోగా
యత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే అనుష్టుప్పం
క్త్యై పంక్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే
దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః।
బ్రహ్మస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం
గోపాయ। వృతో జపతి। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య నిర
స్తః పరాగ్వసుస్సహ పాప్మనా। బ్రహ్మసదనాత్తృణం నిరస్య। అవశిష

స్పృశ్య। ఇదమహమర్వాగ్వసో స్సదనేసీదామి ప్రసూతో దేవేనసవి
త్రా బృహస్పతే స్సదనేసీదామి తదగ్నయే ప్రబ్రవీమి తద్వాయవేత
త్సూర్యాయతత్పృథివ్యై। ఉపవిశతి। ఉపవిష్టే బ్రహ్మణి। యజ
మానస్తూష్ణీం నిరస్యాపఉపస్పృశ్య। అధ్వర్యుః। వానస్పత్యోసి
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ। ప్రణీతాప్రణయనంచమసమద్భిః ప్రక్షాళయతి
అపరేణగార్హపత్యం పవిత్రాంతర్హితం చమసంనిధాయ। అన
యాపృథివ్యాపో గ్రహీష్యామి పృథివీం మనసాంధ్యాయేత్। కోవో
గృహ్ణాతిసవోగృహ్ణాతు।కస్మైవోగృహ్ణామితస్మైవోగృహ్ణామిపోషాయ
వః।అనయాపృథివ్యాపోగృహ్ణామి।ధ్యాయేత్। ఉపబిలంచమసంపూర
యిత్వాప్రోక్షణీవదుత్పూయాభిమంత్ర్య దేవోవస్సవితోత్పునాతు।
అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ।వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ।ఆపోదేవీ
రగ్రేపువోఅ - ప్రోక్షితాస్థ। ఆపోభిమంత్ర్య బ్రహ్మన్నపః ప్రణే
ష్యామి యజమాన వాచంయచ్ఛ। బ్రహ్మాణ మామంత్ర్య।
బ్రహ్మ। ప్రణయయజ్ఞం దేవతావర్థయత్వంనాకస్యపృష్ఠేయజమా
నోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం
యజమానంచధేహి। ఓం ప్రణయ। అధ్వర్యుః। కోవః ప్రణయతిసవః
ప్రణయత్వాపోదేవీః ప్రణయానియజ్ఞగ్ం సగ్ంసాదయంతునః। ఇరంమ
దంతీఘృతపృష్ఠా ఉదాకుస్సహస్రపోషంయజమానేన్యంచతీః। స
మంత్రాస్తైర్ధారయమాణస్యోపసం గృహ్యవిషించన్ హరతి। అన
యాపృథివ్యాపః ప్రణయామి। ధ్యానం। యజమానః। భూశ్చకశ్చ
వాక్చర్క్చగౌశ్చవట్చఖంచ ధూమశ్చనూర్ఖశ్చపుర్గ్ శ్చైచకాతురాః
పుండరీమావి రాజోయాఇదంవిశ్వం భువనం వ్యానశుస్తానోదేవీ స్తర
సానంవిదానాస్స్వస్తి యజ్ఞన్నయతు। ప్రజానన్బ్రహ్మపూతాస్థ। కో
వోయునక్తి సవోయునక్తు విశ్వేభ్యః కామేభ్యో దేవయజ్యాయైయాః
పురస్తాత్ప్రస్రవంత్యుపరిష్టాత్సర్వతశ్చయాః। తాభీరశ్మిపవిత్రాభి
శ్శ్రద్ధాంయజ్ఞమారభే। ప్రణీతాః ప్రణీయమానా అనుమంత్రయతే.

యజమానః । అధ్వర్యుః । కో వో యునక్తి స వో యునక్తి । ఉత్తరేణా
హవనీయమసగ్గ్ స్పృష్ట్వా దర్భేషు సాదయతి । నేంగయంతి నేళయం
త్యాసన్న్ స్థాలోః । దర్భైరభిచ్ఛాద్య । పవిత్రమాదాయస్ఫ్యమా
దాయ । సంవిశంతాం దైవ్యాః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై । అసంభ
వతాం మన్త్రావృత్తిస్స పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రీ
మాదాయ । —— .16 —— వాసస్పృశ్యస్సిధ [illegible] । అగ్ని
హోత్రహవణీమాదత్తే । వేషాయత్వా । శూర్పం । ప్రత్యుష్టగ్ర
క్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । ఆహవనీయమేగార్హపత్యే [illegible] ప్రతితిష్ఠ్య
యజమానహవిర్నిర్వప్స్యామి । యజమానః । ఓం నిర్వప । ప్రవస
త్యగ్నే హవిర్నిర్వప్స్యామి । అనుజానాతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి ।
శకటాయాభిప్రవ్రజతి ॥ అపరేణగార్హపత్యం గత్వా దక్షిణతో
స్ఫ్యముపధాయ పాత్రీమన్వారభ్య తస్యాగ్ నర్వాశ్శకటమంత్రాంజ
పేత్ । ధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యోస్మాన్ధూర్వతి తం
ధూర్వయం వయం ధూర్వామః । దక్షిణాం యుగధురమభిమృశత్యు
త్తరాం వా త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్ని
తమం దేవహూతమం । ఉత్తరామీషామారభ్య జపతి । విష్ణుస్త్వా
క్రగ్గ్ స్త । సవ్యే చక్రే దక్షిణం పాదమత్యాధాయ । అహ్రుతమసి హవి
ర్ధానం దృగ్ంహస్వమాహ్వాః । ఆరోహంజపతి । మిత్రస్య త్వా [illegible]క్షు
షా ప్రేక్షే మాభేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం । పురోడాశీయా
న్ప్రేక్షతే । నిరస్తగ్ం రక్షో నిరస్తోఘశగ్ంసః । తృణాదీన్నిరస్య పవి
స్పృశ్య । ఊర్జాయవః త్వయో మయి ధేహి । పురోడాశీయానభిమం
త్ర్య । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తిమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కే
తో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా
ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ హూ
స్తే హవిశ్శేషధానం । [illegible] । ముష్టింగృహీత్వా । సు
[illegible] । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం.

పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నిహోత్రహవ
ణ్యాశూర్పహవిర్నిర్వపతి । యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారమి
హతగ్ హువేదేవాన్ యజ్ఞియానిహయాన్ హవామహే । ఆయం
తుదేవా స్సుమనస్య మానావియంతు దేవాహవిషోమేఅస్య । హవి
ర్నిరుప్యమాణమనుమంత్రయతే యజమానః । యచ్ఛంతాంపంచ।
త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యష్య । —17— ఏవము
త్తరంయథాదేవతం । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్యత్వా=పూష్ణోహ
స్తాభ్యామగ్నీ షోమాభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । యజమానః । అగ్నిగ్
హోతారం— హవిషోమెఅస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రిర్యజుషా
తూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యష్య । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్య
త్వాస— పూష్ణోహస్తాభ్యామింద్రాయవైమృధాయజుష్టంనిర్వపామి।
యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారం— అస్య । యచ్ఛతాంపంచ। త్రి
ర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవ్యష్య । యజ్ఞయోగోయం
మంత్రః । కస్త్వాయునక్తిసత్వాయునక్తు । సర్వంవిహారమనువీక్షతే
యజమానః । అధ్వర్యుః । ఇదందేవానాం । నిరుప్తానభిమృశతి । ఇ
దమునస్సహ । అవశిష్టాన్ । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై । నిరుప్తానేవాభి

మంత్ర్య । ఇదమహం నిర్వరుణస్యపాశాత్ । ఉపనిష్క్రమ్య । స్వ
రభివ్యఖ్యం । ప్రాఙ్ప్రేక్షతే । సుపంభిఖ్యేషం । సర్వంవిహారమను
వీక్షతే । వైశ్వానరంజ్యోతిః । ఆహవనీయం । ద్యావాపృథివీ
భ్యాం । నిర్వపనమభిమంత్ర్య । దృగ్ంహతాందుర్యా ద్యావాపృథి
వ్యోః । వర్త్యవరహ్య । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । హరతి । అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామగ్నేహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నీషోమా హవ్యగ్ రక్షే
థామింద్రవైమృధహవ్యగ్ రక్షస్వ । అపరేణగార్హపత్యంయథా
దేవతముపసాదయిత్వా హవనీయంవాయద్వాహవనీయేశ్రపయతి ।
—18—సకూర్చాభ్యామగ్ని హోత్రహవణ్యామపఆనీయోదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణ

పవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపోదేవీరగ్రే
పువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమమద్య యజ్ఞంనయతాగ్రే యజ్ఞపతింధత్త యు
ష్మానిన్ద్రో వృణీతవృత్రతూర్యే యూయ మిన్ద్రమవృణీధ్వంవృత్ర
తూర్యే ప్రోక్షితాస్థ। అపోభిమన్త్ర్య। బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్ర
హ్మాణమామన్త్ర్య। బ్రహ్మ। ప్రోక్షయజ్ఞం దేవతావర్ధయత్వం నా
కస్య పృష్ఠే యజమానోఽస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాంయత్రలోక
స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి। ఓం ప్రోక్ష। దేవస్యత్వా-
పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయే వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాం
వోజుష్టం ప్రోక్షామీన్ద్రాగ్నియ వైమృధాయవోజుష్టంప్రోక్షామి।
హవిస్త్రిః ప్రోక్షతి। సకృన్మన్త్రేణద్విస్తూష్ణీం। ఉత్తానాని పాత్రా
ణిపర్యావృత్య। శున్ధధ్వందైవ్యాయ కర్మణేదేవయజ్యాయై। పా
త్రాణిత్రిః ప్రోక్షతి। సకృన్మన్త్రేణద్విస్తూష్ణీం। ప్రోక్షణీశేషమగ్రే
ణగార్హపత్యంనిధాయ। దేవస్యత్వా- పూష్ణోహస్తాభ్యా
మాదదే। కృష్ణాజిన మాదాయ। అవధూతగ్ం రక్షో వధూతా
అరాతయః। ఉత్కరే త్రిరవధూనోత్యూర్ధ్వగ్రీ
వంబహిష్టాద్విశసనం। అదిత్యాస్త్వగసిప్రతిత్వాపృథివీవేత్తు। ఉత్త
రేణగార్హపత్య ముత్కరదేశేవా। ప్రతీచీనగ్రీవ ముత్తరలోమో
పస్తృణాతి। పురస్తాత్ప్రతీచీం భసదముపసమస్యత్యాను స్ఫ్యుసజకృ
ష్ణాజినం। అధిషవణ మసీవానస్పత్యా ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు।
తస్మిన్నులూఖల మధివర్తయ త్యనుత్సృజన్నులూఖలం। అగ్నేస్త
నూరసివాచోవిసర్జనం దేవవీతయే త్వాగృహ్ణామి। తస్మిన్ హవిరావ
పతి। త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం। అద్రిరసి వానస్పత్యస్సఇదందేవేభ్యో
హవ్యగ్ంసుశమిశమిష్వ। ముసలమాదాయ। హవిష్కృదేహి। త్రిః।
హవిష్కృదగ్న్వాయతి। అవరక్షోదివస్సపత్నం వధ్యాసం। అవహం
తి। —— 19 —— ఉచ్చైస్సమాహంతవై। సంప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః।
దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే। శమ్యామాదాయ। ఇష

షమావదోర్జమావదద్య మద్వాదతివయగ్ం సంఘాతం జేష్మ। దృషద్యు పలేసమాహంతి। ద్విస్త్రిః ప్రతిసకృదుపలాయాం త్రిస్సంచారయన్న వకృత్వా స్సంపాదయతి యత్రసమాప్తిస్తత్రోపరిధిః। అధ్వర్యుః। వర్ష వృద్ధమసి। పురస్తాచ్ఛూర్పముపోహతి। వర్షవృద్ధాస్థ। ఉలూఖల స్థానభిమంత్ర్య। ప్రతిత్వావర్షవృద్ధం వేత్తు। ఉద్వపతి। పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయః। ఉత్కరేపరాపునాతి। ప్రవిద్ధగ్ం రక్షః పరాధ్మాతా అమిత్రాః। తుషాన్ప్రస్కంధతోనుమంత్రయతే। మధ్యమేపురోడాశకపాలేతుషానోప్య। రక్షసాంభాగోసి। అధస్తాత్కృష్ణాజినస్య పవపత్యుత్తరమధరమవాంతరదేశం వా నిరస్యాపఉపస్పృశ్య। రక్షోభ్య ఇదం। యజమానోత్యాగః। అద్భిః కపాలగ్ం సగ్ం స్పర్శ్య। ప్రజ్ఞాతంపిధాయ। అపఉపస్పృశ్య। వాయుర్వోవివినక్తు। వివిచ్య। దేవోవస్సవితా హిరణ్యపాణిః। ప్రతిగృహ్ణాతు। పాత్రీమంతంతూన్ప్రస్కందయిత్వా। అదబ్ధేన వశ్చక్షుషావపశ్యామిరాయస్పోషాయవర్చసేసుప్రజాస్త్వాయ చక్షుషో గోపీథాయాశిషమాశాసే। అవేక్ష్య। తాన్పునరాదాయ। తూష్ణీములూఖలేపావిరావపతి। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। త్రిష్ఫలీకర్తవైనం ప్రేష్యతి। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం ——2)—— సుఫలీకృతాన్కరోతి తూష్ణీంవాపత్న్య వహంతిద్విస్తూష్ణీం। ప్రక్షాళ్యతండులాన్। త్రిష్ఫలీక్రియమాణానాంయోస్యంగో అవశిష్యతే। రక్షసాంభాగధేయ మాపస్తత్రవహతాదితః। ఉత్కరేత్రిర్నినయతి। రక్షోభ్య ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। అత్రకృష్ణాజినాదానాది ప్రాగధివర్తనాత్కృత్వా। దివస్కంభనిరసి ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు। కృష్ణాజినముదీచీనకుంభాగ్ం శమ్యాంనిధాయ। ధిషణాసిపర్వత్యాప్రతిత్వా దివస్కంభనిర్వేత్తు। శమ్యాయాందృషదమత్యాధాయ। ధిషణాసిపార్వతేయీ ప్రతిత్వాపర్వతిర్వేత్తు। దృషద్యుపలామత్యాదధాతి పూర్వవదనుత్సర్గః। అగ్నిశవస్థమ

మధు మంతశతండులానభిమన్త్ర్య। దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నయేజుష్టమధివపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టమధివపామీంద్రాయవై
మృధాయజుష్టమధివ పామిధాన్యమసి ధినుహిదేవాన్ । యథాదేవ
తంద్రృమదితండులానధివపతి । తిర్యజుషాతూష్ణీం చతుర్థం । ప్రాణా
యత్వా। ప్రాచీముపలాం ప్రోహతి । అపానాయత్వా । ప్రతీచీం ।
వ్యానాయత్వా। మధ్యదేశేన్యవధారయతి । ప్రాణాయత్వా పానా
యత్వావ్యానాయత్వా। సంతతి పింష్టి। దీర్ఘామనుప్రసితిమాయుషె
ధాం। ప్రాచీనుంతతోను ప్రోహ్య । దేవోవస్సవితాహిరణ్య పాణిః
ప్రతిగృహ్ణాతు । కృష్ణాజినపిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేన వశ్చ
క్షుషావేక్షే । అవేక్ష్య । తాన్నుపరాదాయ । అసంవపంతీ పిగ్ం
షాణూనికురుతాత్। స ప్రైష్యతి । దాసీపింష్టి పత్నీవ పిషా పత్న్య
వహంతిశూర్పాప్లిం ష్టి పత్నీపింష్టి పిష్టానిపాత్ర్యాంహృత్వా నిదధాతి।
—2।— ఆహవనీయే గార్హపత్యే వాహావిగ్ంషిశ్రపయతి య
త్రశ్రపయతి। తత్రదోహయోః । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేష
మాదాయ। రక్షసఃపాంశుందహాహిరసి బుధ్నియః। ఉపవేషమభిమం
త్రియ । అపాగ్నేగ్నిమామాదంజహి । గార్హపత్యాత్ప్రత్యంచాం
వంగారాన్నిర్వర్త్య । నిష్క్రవ్యాదగ్ సేధ । తయోరన్యతర ముత్తర
మపరమనాంత్తరదేశం వానిరవ్యాప ఉపస్పృశ్య।ఆదేవయజంవహ।
దక్షిణమవస్థాప్య । ధ్రువమసిపృథివీందృగ్ం హాయుర్దృగ్ం హావ్రి
జాందృగ్ం హాసజాతానస్మై యజమానాయపర్యూహ । తస్మిన్మ
ధ్యమంపురోడాశ కపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాత
యః। కపాలేంగారమత్యాధాయ । ధర్త్రమస్యంతరిక్షం దృగ్ం హా
ప్రాణందృగ్ంహాపానందృగ్ం హాసజాతానస్మైయజమానాయ
పర్యూహ। తత్పూర్వం । ద్వితీయగ్ంసగ్ంస్పృష్టం। ధరుణమసిదివం
దృగ్ంహాచక్షుర్దృగ్ం హాశ్రోత్రం దృగ్ంహాసజాతా నస్మైయజ
మానాయపర్యూహ । తత్పూర్వం । తృతీయగ్ంసగ్ంస్పృష్టం ।

చిదసివిశ్వాసుదిక్షుసీద । మధ్యమాద్దక్షిణం । పరిచిదసివిశ్వాసుదిక్షు
సీద । మధ్యమాదుత్తరం —22— మఖతాగ్ంశర్ధోసిమధ్యమాత్ప్ర
త్యక్ । యథాయోగమితరాణి । ధర్మాసిదిశోదృగ్ంహాయేనిందృగ్ం
హాపరిజాందృగ్ం హాసజాతానస్మైయజమానాయపర్యూహ । ఆగ్నే
యం । చితస్థప్రజామస్మైరయిమస్మైసజాతానస్మైయజమానాయ
పర్యూహ । ఐశాన్యం । ఆగ్నేయస్యాష్టావుపధాయాగ్నిషోమీ
యస్యాష్టావుపదధాతి । చితస్థోర్ధ్వచితః । త్రీః । ఏవమైంద్రవైమృధస్య
చతుష్కపాలాని సాయం దోహవత్ప్రాతర్దోహవత్యేతా ఆచరం
తీత్యాద్యాస్సాంనాయ్యనయనాంతం । భృగూణామంగిరసాంతపసాత
ప్యధ్వం । వేదేన కపాలేష్వంగారానధ్యూహ్య । మదంతీరధిశ్రయ
తి । —23— ప్రతూ?యాంపాత్ర్యాంపిష్టస్తోపవాతాయాం పవి
త్రవత్యాంపిష్టానిసంవపతి । దేవస్యత్వా । పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్న
యేజుష్టగ్ం సంవపామ్యగ్నిషోమాభ్యాం జుష్టగ్ంసంవపామీంద్రాయ
వైమృధాయజుష్టగ్ం సంవపామి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ం సర్వం । సంవ
పనువాచంచ యచ్ఛతి । తామభివాసయన్న్వ్యసృజేత్ । ప్రోక్షణీవ
త్ప్రస్తావ్యుత్పూయ । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణపవి
త్రేణ । వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మేక్షణేనభర్జనంకృత్వా । శుష్కే
షుపిష్టేషు స్రువేణప్రణీతాభ్యః ఆనాయ । వేదేనోపయమ్య । స

మాపోఅద్భిరగ్మతసమోషధయో రసేనసగ్ం రేవతీర్జగతీభిర్మ ధుమ
తీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం । పిష్టేష్వానయతి । అద్భ్యఃపరిప్రజాతాస్థ
సమద్భిః పృచ్యధ్వం । తస్మాభిరనుపరిప్లావ్య । జనయత్యైత్వాసం
యౌమి । మేక్షణేనసంయుత్య । మఖస్యశిరోసి । పిండంకృత్వా ।
యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం । విభజ్య స
మౌపిండౌకృత్వా । ఇదమగ్నీషోమయోః । ఇదమింద్రస్యవైమృధ
స్య । పురోడాశగణౌఅంత్యయోరేవనిర్దేశః । అమావాస్యాయాం కే
వల ఆగ్నేయస్యనిర్దేశః । అనుత్తుంగమనపూపాకృతిం కూర్మాస్యే

వ ప్రకృతి మశ్వశఫమాత్రం కరోతి । ఇదమహగ్ సేనాయా అభీత్వ
ర్యై ముఖమపోహామి । వేదేన కపాలేభ్యోఙ్గారానపోహ్య । ఘర్మో
సి విశ్వాయుః। —24— యథాక్రమం పురోడాశాన్కపాలయో గే
ష్వాపదధాతి । ఉరుప్రథస్వోరుతే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తంప్ర
థయతి । త్వచం గృహ్ణీష్వ । అద్భిశ్శ్లక్ష్ణీకరోత్యనతిక్షారయన్ । అన
తరితగ్ రక్షోఽన్తరితా అరాతయః । దోహద్వయయుక్తాని సర్వాణిహ
వీగ్ షి త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్ షిష్ఠే
అధినాకే । ఉల్ముకైః ప్రతితపతి । అగ్నిస్తే తనువం మాతిధాగగ్నే
హవ్యగ్ రక్షస్వ । క్రమాద్దర్భైరభిజ్వలయతి జ్వాలైర్వా । అవిదహం
తశ్శ్రపయత । సంప్రేష్యతి । ఆగ్నీధ్రో హవీగ్ షి శ్రపయతి । సంబ్ర
హ్మణా పృచ్యస్వ । వేదేన పురోడాశే సాఙ్గారం భస్మాభ్యూహతి। అ
త్ర వాచం విసృజేత్ । అఙ్గుళి ప్రక్షాళనం పాత్రీ నిర్ణేజనంచ నగ్
పృజ్య ఉల్ముకేనాభితప్య । స్ఫ్యేనాంతర్వేది తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా ప్రా
చీరుదీచీర్వా తాస్వనగ్గ్ ష్యం దయన్గ్ స్త్రిర్నినయతి । ప్రత్యగపవర్గం
ఏకతాయ స్వాహా । ఏకతాయేదం । ద్వితాయ స్వాహా । ద్వితాయేదం
త్రితాయ స్వాహా। త్రితాయేదం॥ నిసీయ వాభిత పెదభిత పేత్ —25—

హరిః ఓం తత్సత్ । శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు హరిః ఓం । దేవస్య త్వా—
పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । స్ఫ్యమాదాయ । ఇన్ద్రస్య బాహురసి
దక్షిణస్సహస్ర భృష్టిశ్శత తేజా వాయురసి తిగ్మతేజాః । స్ఫ్యమభి
మంత్ర్య । హరస్తే మా ప్రతిగాం । స్రువవద్దర్భేణ సంమృజ్య । తంద
ర్భముత్కరే నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదేన వేదిం వివిదుః పృథివీగ్ సా
పప్రథే పృథివీ పార్థివాని । గర్భం బిభర్తి భువనేష్వంతస్తతో యజ్ఞో
జాయతే విశ్వదానిః । పురస్తాత్ప్రబయజుషో వేదేన వేదిం త్రిస్సంమా
ర్ష్టి । ఉపరిష్టాద్వా । యజమానః । చతుశ్శిఖండా యువతిస్సుపేశా
ఘృత ప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగా
య మహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । వేదిగ్ సంమృజ్య

మూనాం । పృథివ్యైవర్మాసి । తత్రోదగగ్రం ప్రాగగ్రం వా దర్భం ని ధాయ । పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలంమాహిగ్ంసిషం । త స్మిగ్గ్ స్ఫ్యేన ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోరరుః పృథివ్యై స్ఫ్యేనస తృణాన్పాగ్ మూనపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః యోమాహృదామనశా యశ్చవాచా యోబ్ర హ్మణాకర్మణాద్వేష్టిదేవాః । యశ్శ్రుతేనహృదయే నేష్టతాచతస్యేం ద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి । స్తంబయజుర్ హ్రియమాణం । అధ్వర్యుః వర్షతు తేద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా । బధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతిశతేన పాశైర్యో స్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మ స్తమతోమామౌక్ । ఉత్కరేనివపతి । ఆగ్నీధ్రః అరరుస్తేదివంమాస్కాన్ । న్యుప్తమాగ్నీధ్రోంజలినాభిగృహ్ణాతి । య జమానః ఇదంతస్మై హర్మ్యంకరోమియో నో౽దెవాశ్చరతి బ్రహ్మ చర్యం । మేధావీదిక్షుమనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మానుషీషు ।

ఉత్కరమభిగృహ్యమాణం । అపారరుమ దేవయజనం పృథివ్యాః । ద్వితీయే ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోరరుః పృథివ్యై దేవయ జన్యై । అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛగోస్థానం । హరతి । యజమానః యోమాహృదా = శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః వర్షతు తేద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవీక్షతె యజమానం వా । బధాన దేవసవితః — మామౌక్ । నివ పతి । అగ్నీధ్రః అవబాఢగ్ంరక్షః । అభిగృహ్ణాతి యజమానః । ఇదం తస్మైహర్మ్యం — మానుషీషు । అరరుర్ద్యాం మాపప్తత్ । తృతీయే ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోరరుః పృథివ్యా అదేవయజనః అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛగోస్థానం । హరతి । యజమానః । యోమా హృదా - శిరశ్ఛినద్మి । అధ్వర్యుః వర్షతు తేద్యౌః । వేదిం ప్రత్య వీక్షతెయజమానం వా । బధాన దేవసవితః - మామౌక్ । ఉత్కరేని వపతి । ఆగ్నీధ్రః । అవబాఢోఘుశగ్ంసః । అభిగృహ్ణాతి । యజమానః ఇదంతస్మైహర్మ్యం - మానుషీషు । తూష్ణీంచతుర్థగ్ంహరన్ధ్సర్వాం

దర్భ శేషగ్ హారితి। — 1 — యజమానః। యోమాహృదామన
సాయశ్చవాచాయో బ్రహ్మణాకర్మణా ద్వేష్టిదేవాః। యస్త్రుశ్చతేన
హృదయేనేష్ణతాచతస్యేంద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। తూష్ణీ
మవేక్ష్యతూష్ణీం న్నివపతి। ఆగ్నీధ్రః। అపబాధా యాతుధానాః।
అభిగృహ్ణాతి। ఇదంతస్మై హర్మ్యం కరోమియోవోదేవా శ్చరతిబ్ర
హ్మచర్యం। మేధావీదిక్షుమనసాతప స్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మాను
షీషు। అధ్వర్యుః ద్రప్సస్తేద్యాం మాస్కన్। ఖనిం ప్రత్యవేక్ష్య।
స్ఫ్యేన వేదింపరిగృహ్ణాతి। వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు గాయత్రేణచ్ఛం
దసా। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా
ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। వేదింపరిగృహ్యమాణాం। రుద్రా
స్త్వాపరి గృహ్ణంతు త్రైష్టుభేన ఛందసా। పశ్చాత్। అథ ఉపస్పృశ్య
ఆదిత్యాస్త్వా పరిగృహ్ణంతు జాగతేన ఛందసా। ఉత్తరతః। అపార
రుపదేవయజనంపృథివ్యా అదేవయజనోజహి। స్ఫ్యేనోత్తమాంత్వే
చముద్ధంతి సముద్ధతస్యాగ్నీధ్రః। ఉత్కరేణ్నివపతి। యజమానః।
యదుద్ధంతో జిహింసిముపృథివీ మోషధీరపః। అధ్వర్యవస్ఫ్యకృత
స్ఫ్యేనాంతరిక్షం మోరుపాతు తస్మాత్। యదుద్ధంతో జిహింసిమ
క్రూరమస్యా వేదించ కృమమనసా దేవయంతః। మాతేన హేడఉప
గామ భూమ్యాశ్చివానో విశ్వైర్భువనేభిరసు। ఉద్ధన్యమానాం।
ఇమాంనరాః కృణుతవేది మేతదేవేభ్యో జుష్టామదిత్యా ఉపస్థే।
ఇమాందేవాఅజుషంత విశ్వేరాయస్పోషా యజమానంవిశంతు। సం
ప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః। దేవస్యసవితుస్సవేకర్మకృణ్వంతివేధసః। ఖనతి
అథఉపస్పృశ్య। తూష్ణీముత్కరేఖననం। అథఉపస్పృశ్య। యజ
మానః। భూమిర్భూత్వా మహిమానం పుపోషతతో దేవీవర్ధయతే
పయాగ్ంసి। యజ్ఞియాయజ్ఞం వీచయంతిశం చౌషధీరాప ఇహాశక్వ
రీశ్చ। క్రియమాణాం। — 2 — ప్రాంచౌవేద్యగ్ంసావున్నయతి।
ప్రతీచీశ్రోణీ। పురస్తాదగ్ంహ్యసి। పశ్చాత్పృథీయసీ। మధ్యేసన్నా

తతతారంభవతి। బ్రహ్మానుత్తరంపరిగ్రహం పరిగ్రహీష్యామి। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మ। బృహస్పతే పరిగృహాణ వేదిగ్గ్ స్వగావోదేవాస్సదనానిసంతు । తస్యాంబర్హిః ప్రథతాగ్ సాధ్వంతరహిగ్ ప్రాణః పృథివీదెవ్యస్తు దెవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి। ఓంపరిగృహాణ । ప్రసౌతి। అధ్వర్యుః । ఋతమసి। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా। ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। ఋతసదనమసి । పశ్చాత్। ఋతశ్రీరసి। ఉత్తరతః। ధాఅసిస్వధాఅస్యుర్వీచాసి వస్వీచాసి పురాక్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్ । ప్రతీచీంవేదిగ్గ్ స్ఫ్యేనయోయుత్యతె । ఉదాదాయపృథివిం జీరదానుర్యామైరయ్యం చంద్రమసిస్వధాభిస్తా న్ధీరాసో అనుదృశ్యయజంతె వేదిమనువీక్షతె। పశ్చార్ధేవేద్యై తృతీయదేశే స్ఫ్యంతిర్యంచగ్గ్ స్తబ్ధ్వాసంప్రెష్యతి। ప్రోక్షణీరాసాదయె ధ్మాబర్హిరుపసాదయ స్రువంచస్రుచశ్చ సంమృడ్ఢిపత్నీగ్ సంనహ్యాజ్యేనోదేహి । అగ్నీధ్రః । ప్రోక్షణీరభిపూర్య । అభిపూర్ణమాధ్వర్యవం। ఉదంచగ్గ్ స్ఫ్యమపోహ్య। దక్షిణేనస్ఫ్యమసగ్గ్ స్పృష్టాఆపోనినీయ। ఋతసధస్థనాపత్నీయః। స్ఫ్యశ్చవర్త్మన్యాసాదయతి। యజమానః। ఈడేన్య క్రతూరహాను సోదెవేషుప్రబునె దివాన క్షత్రచస్రుచః రపన్వరీః। ప్రోక్షణీరాసాద్యమానాః। అధ్వర్యుః। కతిభృష్టిరసివానస్పత్యో ద్వేషతో వధః పాణ్మనః। పురస్తాత్ప్రత్య చ ముత్క్రేరస్ఫ్యముదస్యాః। అగ్నీధ్రః। హస్తావవనిజ్య । స్ఫ్యంపరిమార్జయత్యగ్రమ ప్రతిమృజ్య। ఉత్తరేణాహవనీయ్యం ప్రాగగ్రమిధ్మాబర్హిరుపసాదయతి। దక్షిణమిధ్మం। ఉత్తరంబర్హిః। — 3 — యజమానః। ఊర్ణామ్రదుప్రథమానగ్గ్ స్యోనందేవేభ్యో జుష్టగ్ సదనాయబర్హిః । సువర్గేలోకే యజమానగ్ం హిధేహిమాంనాకస్య పృష్ఠేపరమే వ్యోమన్। బర్హిరాసాద్యమానం। అగ్నీధ్రః। ఘృతాచీరేతాగ్నిర్వో హ్వయతి।

దేవయజ్యాయై । సప్రాశిత్రాస్రుచ ఆదాయ । ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య । అనిశితా
స్థ సపత్నక్షయణీః । స్రుచోభిమంత్ర్య వేదాగ్రాణి ప్రతివిభజ్య ప్రతి
విభజ్య వాత్తై స్రుచ సంమార్ష్టి ప్రాగగ్రాః । గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజి
నం త్వా సపత్న సాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువమగ్రై రంతర
తోభ్యాకారగ్ం సర్వతో బిలముభి సమాహారం మూలై ర్దం
డం న సంమృష్టాన్య సంమృష్టే స్పృగ్ స్పర్శయతి । వా
చం ప్రాణం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి ।
జుహూమగ్రై రంతరతోభ్యాకారం ప్రాచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రతీ
చీం మూలైర్దండం । చక్షుశ్శ్రోత్రం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సప
త్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । ఉపభృతముదీచీమగ్రై రంతరతోభ్యాకా
రం ప్రతీచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రాచీం మూలైర్దండం । ప్రజాం యో
నిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । య
థా స్రువమేవం ధ్రువాం । రూపం వర్ణం పశూనాం మా నిర్మృక్షం వా
జిత్వా సపత్న సాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువవత్ప్రాశిత్రహరణం । అగ్నే
ర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । అగ్రే
ణోత్కరం దర్భేషు సాదయతి జఘనేన వా । స్రుక్సంమార్జనాన్యద్భి
స్సగ్ం స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । వికృతావుత్కరే త్యాగః ।—4—
దివశ్శిల్పమవతతం పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితం । తేన వయగ్ం సహస్రవల్
శేన సపత్నం నాశయామసి స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వేదమాద్య
స్థాలీం యోక్త్రం పవిత్రే చాదాయాగ్నీధ్రః । ఆశాసానా సౌమనసం
ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే
సుకృతాయ కం । అపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వజ్ఞుమాసీనాం పత్నీం
యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్రంథిం కృత్వా పరి
దక్షిణా పర్యూహ్య । దక్షిణేన నాభిమవస్థాప్యోపోత్థాయ । తిష్ఠంతీం
వా వాచయతీత్యేకే । అగ్నే గృహపత ఉపమాహ్వయస్వ గార్హ

కత్యముపతిష్ఠతే । దేవానాంపత్నీరుప హూహ్వాయధ్వం । పత్నీప త్నైనుపతేలోకోనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । దేవపత్నీరుపతిష్ఠతే । తస్మాద్దిశాదపక్రమ్య । సుప్రజసస్త్వావయగ్ం సుపత్నీ రుపసేదిమ । అగ్నేసపత్నదం భనమదబ్ధాసాఅదాభ్యం । దక్షిణతఉదీచ్యుపవిశ్య జపతి । ఇంద్రాణీ వావిధవాభూయాసమదితిరివసుపుత్రా । ఆస్థూరి త్వాగార్హపత్యోపనిషదేసుప్రజాస్త్వాయ । పత్నీజపతి । యుక్తామేయజ్ఞమన్వాసాతై । యజమానస్వంపేపిష్యతి —5— అగ్నీధ్రః । పూషాతేబిలంవిష్యతు । సద్భిర్ధానస్యబిలముపాహృత్య । దక్షిణాగ్నావాజ్యంవిలాప్య । అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రా । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । మహీనాంపయోసోయ్యషధీనాగ్ం రసస్తస్యతేక్షీయమాణస్య సర్వపామిదేవయజ్యాయై । తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరుప్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా నిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే । దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య । ఇషేత్వా । దక్షిణాద్గార్హపత్యహ్యాధిశ్రిత్య । ఊర్జేత్వా । ఆసాదాయ । వేదేనోపయమ్య । పత్న్యాఉపావహరతి । తత్త్వానిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసతీ । మహీనాంపయోస్యోషధీనాగ్ం రసోదబ్ధేన త్వాచక్షుషావేక్షేసుప్రజాస్త్వాయా । పత్న్యవేక్షతే । తేజోసి । ఉత్తరార్ధేగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । తేజసేత్వా । ఆసాదాయా । తేజోసితేజోమ్నుప్రేహి । హరతి । అగ్నిస్తేతేజోమావినైత్ । ఆహవనీయేధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నేదేవేభ్యోయజుషేయజుషేభవ । స్థ్యస్యవర్త్మన్యాసాదయతి । అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ నిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసంతావాజ్య మవేక్షేతే । ఆజ్యమసిసత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసివైశ్వానరం వైశ్వదేవముత్పూతశుష్మాగ్ం సత్యౌజాస్సహోసి సహమానమసి సహస్వారాతీస్సహస్వారాతీయత సహస్వపృతనాస్సహస్వపృతన్యతః । సహస్రవీర్యమసితన్మాజిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసిసత్యాయు

రసిసత్యశుష్మమసిస త్యేనత్వాభిఘారయామి తస్యతేభక్షీయ । భూ
ర్భువస్సువః అథైనముదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమా
జ్యం త్రిరుత్పూయ । ——6—— శుక్రమసి। ప్రథమం । జ్యోతి
రసి । ద్వితీయం । తేజోఽసి । తృతీయం । ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా
పునః ప్రాగేవసమాప్తిః ప్రాగేవసమాప్తిః। ఆజ్యముత్పూయాపశ్చో
త్పునాతి। దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూ
ర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। యజమానః। ఆద్భిరాజ్యమాజ్యే నాప
స్సమ్యక్పునీతనతుః పవిత్రైః। తాదేవీశ్శక్వరీశ్శాక్వరేణేమం యజ్ఞ
మవతసంవిదానాః। ఆజ్యంప్రోక్షణీశ్చోత్పూయమానా ఆజ్యగ్రహణ
కాలే ఉభావాజ్యగ్రహం జపతః । అసిస్ఫ్యాసినా స్రువేణవేద ముప
భృతం కృత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్య సీనః అంతర్వేద్యాజ్యానిగృహ్ణా
తి । సమంబిలం ధారయమాణో జుహ్వాం భూయోజుహ్వాం చతుర్జు
హ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రంత్వా శుక్రాయాం ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజు
షేయజుషే గృహ్ణామి! జ్యోతిస్త్వాజ్యోతిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయ
జుషేయజుషే గృహ్ణామి। అర్చిస్త్వార్చిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయ
జుషేయజుషే గృహ్ణామి । పంచానాంత్వా వాతానాం యంత్రాయధ
ర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచావత్తినాం । పంచానాంత్వర్తూనాం యం
త్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతినోత్కరఆజ్యాని
సాదయతి । అల్పీయఉపభృతి మధ్యదేశఉపభృత్యష్టావుపభృతి। పం
చానాంత్వాదిశాంయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వాపం
చజనానాం యంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి।పంచానాంత్వాసలిలా
నాంధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వా పృష్ఠానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి
పంచావత్తినాం । ధామాసిప్రియందేవానామనాధృష్టం దేవయజ
నందేవవీతయేత్వాగృహ్ణామి । చరోస్త్వాపంచబిలస్యయంత్రాయధర్త్రా
యగృహ్ణామి । బ్రహ్మణస్త్వాతేజసేయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।క్ష
త్రస్యత్వౌజసేత్వాయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।విశేత్వాయంత్రా

యథర్త్రాయగృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । సువీర్యాయత్వా గృహ్ణామి।
ఉపభృత్యష్టకృత్వః। భూమా ప్రతిష్ఠితాయాం ధ్రువాయాం భూయిష్ఠం
చతుర్ధ్రువాయాం। సుప్రజాస్త్వాయత్వా గృహ్ణామి । రాయస్పోషా
యత్వా గృహ్ణామి । బ్రహ్మవర్చసాయత్వా గృహ్ణామి । భూరస్మాకగ్ం
హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాంత్వా దేవతాభ్యోగృ
హ్ణామి । పంచావత్తీనాం । కామాయత్వా గృహ్ణామి । చతుర్ధ్రిహా
యాం ।ఆపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువోగ్ర ఇమ యజ్ఞం నయతాగ్రే
యజ్ఞ పతింధత్తయుష్మానింద్రో వృణీతవృత్రతూర్యే యూయమింద్ర
మవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య —7—
బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి! బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। ప్రోక్ష యజ్ఞం
దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఽస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం
సుకృతాంయత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి । ఓం
ప్రోక్ష । అధ్వర్యుః । విస్రస్యేధ్మం । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో గ్నయేత్వా
స్వాహా। త్రిరిధ్మంప్రోక్షతి। వేదిరసిబర్హిషేత్వాస్వాహా। త్రిర్వేదిం।
బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వాస్వాహా । త్రిర్బర్హిః । అంతర్వేది పురోగ్రం
థిబర్హిరాసాద్య । యజమానః అభిశ్రేమబర్హిరంతః పృథివ్యాగ్ం
సగ్ంరోహయంత ఓషధీర్వృక్షాః । యాసాంమూల ముదవధీస్స్యన
శివాసస్తాస్సహవాభవంతు। సుమనసో యజమానాయ సంత్వోషధీ
రాపఇహాశక్వరీశ్చ। వృష్టిద్యావా పర్జన్య ఏనావిరోహయతు హిర
ణ్యవర్ణాశ్శతవలుశా అదబ్ధాః । అంతర్వేదిబర్హిరాసన్నం యజమా
నః। అధ్వర్యుః దివేత్వా। అగ్రంప్రోక్షతి। అంతరిక్షాయత్వా । మధ్య
మం। పృథివ్యైత్వా। మూలం। స్రుచ్యగ్రాణ్యుపపాయ్య మూలాన్యు
పపాయయతి। పోషాయత్వా। సహస్రిచాపురస్తాత్ప్రత్యంచంగ్రంథిం
ప్రత్యుత్స్య । ప్రోక్షణీశేషమధ్వర్యు ర్యజమానస్య ప్రాచీనావీతినా
స్వధాపితృభ్య ఊర్గ్భవబర్హిషద్భ్య ఊర్జాపృథివీంగచ్ఛత । దక్షి
ణాయై శ్రోణేరోత్తరస్యాం సంతతంనినయతి। పితృభ్యోబర్హిషద్భ్య

దం। యజ్ఞోపవీత్యుపస్పృశ్య తూష్ణీంపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్యపూ
షా తేగ్రంథింవిష్యతు। బర్హిషోగ్రంథింవిస్రగ్ంసయతి । ప్రాంచము
ద్గ్రాఘంప్రత్యంచమాయచ్ఛతి। విష్ణోస్తూపోసి । కరుషంనివాహావనీ
యంప్రతిప్రస్తరమాదత్తే । అయంప్రాణశ్చాపానశ్చయజమానమపి
గచ్ఛతాం । యజ్ఞేహ్యభూతాంపోతారా పవిత్రేహవ్య శోధనేయజ
మానేప్రాణాపానౌదధామి । తస్మిన్పవిత్రేఅపిసృజ్య । ప్రాణాపానా
భ్యాంత్వాసతనుంకరోమి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి । యజమా
నోబర్హిష్మాసే బ్రహ్మప్రస్తర ధారతేయజమానోవా। —౪— దర్భై
ర్వేదిమంతర్ధాయ పరిభోజనీమైరన్యైశ్చదర్భైః। దక్షిణాత స్సన్నహ
న్సగ్రస్తృణాత్యక్ష్ణయావా । ఊర్ణామ్రదసంత్వా స్తృణామిస్వాసస్థం
దేవేభ్యః। బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। యజమానశ్చతుశ్శిఖండాయువ
తిస్సువేశాఘృత ప్రతీకావయునానివస్తే సాస్తీర్యమాణామహతేసౌ
భగాయసామేధుక్ష్వ యజమానాయకామాన్ । శివాచమేశగ్మాచై
ధిస్స్యోనాచమేసుషదాచైధి ఊర్జస్వతీచమేపయస్వతీచైధి। ఇషమూ
ర్జంమేపిన్వస్వబ్రహ్మతేజోమేపిన్వ స్వక్షత్రమోజోమేపిన్వస్వ విశంపు
ష్టింమేపిన్వస్వాయురన్నాద్యం మేపిన్వస్వ ప్రజాం పశూన్మేపిన్వస్వ।
స్తీర్యమాణాం। ప్రస్తరపాణిస్సగ్ స్పృష్టాన్పరిధీన్పరిదధాతి । గంధ
ర్వోసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మా దీషతోయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః।
ఆహవనీయముదగగ్రం మధ్యమం । ధ్రువోసిధ్రువోహాగ్ం సజాతే
షుభూయాసంధీరశ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । ఇంద్రస్యబా
హురసిదక్షిణోయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః । ఆహవనీయమభ్య
గ్రందక్షిణం । ఉగ్రోస్యుగ్రోహాగ్ం సజాతేషుభూయాసముగ్రశ్చే
త్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । మిత్రావరుణౌత్వోత్తరతః పరిధ
త్తాంధ్రువేణధర్మణాయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః । ఆహవనీయ
ముత్తరం । అభిభూరస్యభిభూరహాగ్ సజాతేష్వభిభూయాసమభిభూ
శ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । అస్మిన్ యజ్ఞఉపభూయఇ

ష్మ మేవిష్ఠో భాయ పరిధీందధామి ధర్త్రాధరుణో ధరీయా నగ్నిర్వే
షాగ్ సిసిరిత నుదాత్తై। పరిధీనేవ। సూర్యస్త్వాపురస్తాత్పాతుక
స్యాశ్చిదభిశస్త్యాః। ఆహవనీయమభిమంత్ర్య। అగ్నింకల్పయతి।
యునజ్మిత్వాబ్రహ్మణాదైవ్యేనహవ్యాయా స్మైవోఢవే జాతవేదః।
ఇంధానాస్త్వాసుప్రజస సువీరాజ్యోగ్జీవేమ బలిహృతోవయంతే।
యన్మఅగ్నే అస్యయజ్ఞస్యరిష్యాద్యద్వాస్కందాదాజ్య స్యోతవిష్ణో।
తేనహన్మిసపత్నం దుర్మరాయు మైనందధామి నిర్భూర్త్యాఉపస్థే।
తేజిష్ఠాతేతచనాయూచరోచనా। ప్రత్యోషంతీస్తనువోయాస్తే అగ్నే
తాభిర్వర్మాణ్యభితో వ్యయస్వమాత్వాదభనుయజ్ఞహనః పిశాచాః।
ఆహవనీయ్యంయజమానః। మధ్యమంపరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూ
ర్ధ్వఆఘారంసమిధావాదధాతి। నీతిహోతార్ఇంత్వాకవేద్య మంతగ్
షమిధీమహ్యగ్నే బృహంతమధ్వరే దాక్షిణామాఘారసమిధం। సమిధ
స్యాయుషేత్వా। ఉత్తరాం। విశోయంతేప్రస్థః। సమాశసంతర్గర్భావి
ధృతీకురుతే।అంతర్వేద్యుదగ్రగ్రేనిధాయ। యజమానఃవిచ్ఛినద్మివిధృతీ
భ్యాగ్ సపత్నాన్జాతా న్భ్రాతృవ్యాన్ యేచజనిష్యమాణాః। విశో
యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనానపాగ్ స్వానాముత్తమోసానిదేవాః।
విశోయంతేనుదమానే అరాతింవిశ్వం పాప్మానమమతిం దుర్మారా
యం। సీదంతీదేవీసుకృతస్యలోకేధృతీ స్థోవిధృతీస్వధృతీ ప్రాణాన్మ
యిధారయతంప్రజాం మయిధారయతం పశూన్మయిధారయతం। వి
ధృతీసాదయమానే అధ్వర్యుః। వసూనాగ్రుద్రాణామాదిత్యానాగ్
సదసిసీద। తయోః ప్రస్తరమత్యాధదాతి। యజమానః। అయంప్ర
స్తరఉభయస్యధర్తాధర్తా ప్రయాజానామనూయాజానాం। స
దాధారసమిధోవిశ్వరూపాస్తస్మిన్త్స్రుచో అధ్యాసాదయామి। ప్ర
స్తరగ్సాద్యమానం అజుహూరసిఘృతాచీనామ్నాప్రియేణనామ్నా
ప్రియేసదసిసీద। ప్రస్తరేజుహూగ్సాదయతి। —౧— యఆశో
హావధోజుహూదేవయానాన్ యత్రర్షయః ప్రథమజాయేపురాణాః।

హిరణ్యపక్షాజి రాసంభృతాంగావహాసిమా సుకృతాంయత్రలోకాః జుహూరసిఘృతాచీగాయత్రి యామిష్మకవిభిర్జుష్టాణావ్యథమానాయజ్ఞ మనుయచ్ఛ స్వాసునీతీయజ్ఞంనయాస్యుపదేవాన్ । ఆగ్నేయేనశర్మణాదైవ్యేన । జుహూగ్ంసాద్యమానాం । ఉపభృదసిఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణనామ్నాప్రియే సదసిసీద। ఉపభృతగ్ంసాదయతి। అవాహంబాధఉపభృతాసపత్నాన్జా బ్రాతృవ్యాన్ ।యేచజనిష్యమాణాః । దోహైయజ్ఞసుదుఘామివధేను మహముత్తరోభూయాసమధరేమత్సపత్నాః । సుభృదస్యుపభృద్ఘృతాచీత్రైష్టుభేనచ్ఛందసావిశ్వవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞ మనుయచ్ఛస్వాసునీతీయజ్ఞంనయాస్యుపదేవాన్ । ఐంద్రేణశర్మణాదైవ్యేన। ఉపభృతగ్ సాద్యమానాం। ధృవాసిఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీద।

ధృవగ్ సాదయతి। యోమావాచామనసాదుర్మరాయుర్ హృదారాతీయాదభిదాసదగ్నే । ఇదమస్యచిత్తమధరంధ్రువాయా అహముత్తరో భూయాసమధరే మత్సపత్నాః। ధ్రువాసిధరణీధనస్యపూర్ణా జాగతేనఛందసావిశ్వవేదః। అవ్యథమానాయజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసునీతీయజ్ఞనయాస్యుపదేవాన్ । వైశ్వదేవేనశర్మణాదైవ్యేన । ధ్రువగ్ సాద్యమానాం। ఋషభోసిశాక్వరో ఘృతాచీనాగ్ సూనుః। ప్రియేణనామ్నాప్రియే సదసిసీద । స్రువగ్ సాదయతి। స్యోనోమేసీదసుషదః పృథివ్యాంప్రథయిష్పజ యాపశుభిస్స్వర్గేలోకే దివిసీదపృథివ్యామంతరిక్షేహ ముత్తరోభూయా సమధరేమత్సపత్నాః । అయగ్ స్రువో అభిజహర్తి హోమాంచ్ఛతక్షరశ్ఛందసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞస్య సమనక్తివిష్టాబార్హస్పత్యేనశర్మణాదైవ్యేన । స్రువగ్ంసాద్యమానాం। తూష్ణీమాజ్యస్థాలీగ్ సాదయతి। ఇయగ్గ్ స్థాలీఘృతస్య పూర్ణాచ్ఛిన్నపయాశ్శత ధారఉత్సః । మారుతేనశర్మణాదైవ్యేన।ఆజ్యస్థాలీగ్ సాద్యమానాం । వేదంబహిర్వేదింగృహీత్వా । ఏతాఅసదన్సుకృతస్యలోకే తావిష్ణో పాహి పాహియజ్ఞం పాహియజ్ఞపతిం పాహి

ధూరంయజ్ఞనియం । స్రుచోఽభిమన్త్ర్య । విష్ణూనిస్థవైష్ణవానిధామాని
స్థప్రాజాపత్యాని । స్రుగ్గతాన్యాజ్యాని । వేదంపాత్రీమాజ్యస్థాలీగ్ం
స్రువంచాదాయ । ఇదమహగ్ంసేనాయా అభీత్వర్యై ముఖమపోహా
మి । వేదేనపురోడాశేభ్యోఽఙ్గారానపోహ్య । ప్రతిపురోడాశం మం
త్రావృత్తిః । సూర్యజ్యోతిర్విభాహిమహత ఇంద్రియాయ । అభిమం
త్ర్య । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిరగ్నిర్హవ్యానుమన్యతాం । ఖ
మఙ్క్ష్వత్వచమఙ్క్ష్వ సురూపంత్వా వసువిదంపశూనాం తేజసా
గ్నయేజుష్టమభిఘారయామి । ఆగ్నేయంపురోడాశమభిఘారయతి।
తూష్ణీమితరౌ । యస్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టోదేవానాం విష్ఠామను
యోవితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమఘృతవాన్ హిభూత్వాదేవాన్గచ్ఛసు
వర్విందయజమానాయమహ్యం । ప్రాతర్దోహమభిఘారయతి । తూ
ష్ణీగ్ంసాయందోహం । స్యోనం తే సదనం కరోమి ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి తే । పాత్రీయాము
పస్తీర్య । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్య గోపా శృత ఉత్స్నాతి
నితామతీనాం । అపర్యావర్తయన్పురోడాశముద్వాస్య వేదేనాధ
స్తాద్భస్మప్రమృజ్య।— 10 తస్మిన్త్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠవ్రీహీణాం
మేధసుమనస్యమానః। పాత్రీయాం ప్రతిష్ఠాపయతి। తూష్ణీంయవమ
యం । ప్రతిపురోడాశమార్ద్రః ప్రథస్నుర్త్యేదేన భస్మనితస్మిన్త్సీదామృ
తే । దృగ్ంహగాదృగ్ంహ గోపతిం మావో యజ్ఞపతీరిషత్ । ప్రాత
ర్దోహంచస్రుచ్యత్రాప్యుద్వాసయతి । ఇరాభూతిః పృథివ్యై రసో
మోత్క్రమీత్ । స్రువేణకపాలాని ప్రత్యజ్య । దేవస్త్వా సవితామ
ధ్వానక్తు । స్రువేణ పురోడాశ మనక్తి । యజమానః । తృప్తిరసిగా
యత్రంఛన్దస్తర్పయ మాతేజసా బ్రహ్మవర్చసేన తృప్తిరసిత్రైష్టు
భంఛన్దస్తర్పయమౌజసా వీర్యేణతృప్తిరసి జాగతంఛన్దస్తర్పయ
మాప్రజయా పశుభిః । ప్రతిపురోడాశం మజ్జమానం । ఉపరిష్టాద
భ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి । ఉపరిష్టాద్రుప్రవేణాన్తాధస్తేన । ఘృతవి

హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ।
చతుర్ హోత్రాపౌర్ణమాస్యాగ్ హవీగ్ ష్యాసాదయతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పంచ
హోత్రామావాస్యాయాం । ప్రియేణనామ్నా ప్రియగ్ సదఆసీద ।
వికృతౌ । పూర్వగ్ శృతం । అపరందధి । యజమానః। యజ్ఞోసిసర్వ
తశ్రితస్సర్వతోమాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతాగ్ శతంమెంసంత్వా
శివస్సహస్రమ్మేసంతు సూనృతాఇరావతీః పశుమతీః ప్రజాపతిరసి
సర్వతశ్రితస్సర్వ తోమాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రియ తాగ్ శతంమెసం
త్వాశివస్సహస్రం మెసంతుసూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః । ఆగ్నే
యంపురోడాశమా సన్నాభిమృశతి । ఇదమింద్రియ మమృతంవీర్య
మనేనేంద్రాయ పశవోచికిత్సన్ । తేనదేవా అవతోప మామిహేష

మూర్జంయశస్సహ ఓజస్సనేయగ్ శృతంమయిశ్రయతాం । ప్రాతర్దో
హం । యత్పృథివీ మచరత్తత్ప్రవిష్టం యేనా సించద్బలమిం
ద్రే ప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛుక్రం మధువాజనీవద్యేన్నో పరిష్టాదధి
నోస్మహేంద్రం దధిమాంధినోతుదధ । అయంయజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మా
వృచాసామ్నాయజుషాదేవతాభిః । తేనలోకాన్సూర్యవతోజయె
మేంద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యాం । సర్వాణిహవీగ్ షి । యోనః
కనీయఇహకామయాతా అస్మిన్ యజ్ఞేయజమానాయమహ్యం । అ
పతమింద్రోన్నైమృధోభువనాన్ను । దత్తామహ్యంప్రజాం వీరవతీంవి
దేయ। ఇంద్రోన్నైమృధం। మమాగ్నేవర్చోవిహవేష్వస్తువయంత్వేం
ధానాస్తనువంపుషేమ । మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా
ధ్యక్షేణపృతనాజయేమ । మమదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావం
తోమరుతోవిష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్షముదుగోపమస్తు మహ్యంవా
తః పవతాంకామేఅస్మిన్ । మయిదేవాద్రవిణమాయజంతాం మ
య్యాశీరస్తుమయిదేవహూతిః । దైవ్యాహోతారావనిషంత పూ
ర్వేరిష్టాస్యామతనువాసువీరాః । మహ్యంయజంతుమమయాని. హ

ప్యాకరోతిస్వత్యా మనసో మేఅస్తు । ఏనో మానిగాంకతమచ్చ నాహం
విశ్వేదేవాసో అధివోచతా మే । దేవషడుర్వ్యురుణః కృణోతు విశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మహాస్మిన్ప్రజయ మాతను భిర్మారథామ
ద్విష తే సోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । —౨—
అదబ్ధోగోపాః పరిపాహిన స్త్వం । ప్రత్యంచో యాంతు నిగుదః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ । ధాతా ధాతృణాం భువనస్య యస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతు యజమానం న్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానో మహిమశ్శ
ర్మయగ్ం సదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయై హర్య
శ్వ మృడయేంద్ర మానో రీరిషో మా పరాదాః । యేనస్సపత్నా అప తే
భవంత్విం ద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహే తాన్ । వసవో రుద్రా ఆది
త్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార మధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నో య
జ్ఞం విహవే జుషస్వాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా ॥ పృథివీ హో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోత్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిగ్ంష్యా సన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా ।పం
చహోత్రామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాం దధి । అయం వేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహనే గహ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వా ధ్రువాం వేదం నిధా
య వేద్యంతాన్ పరిస్తరణ శేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనం కల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి ।
అగ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్ త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణా మామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతే మబ్రూహి
యజ్ఞం దేవతా వర్ధం యత్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు సప్తర్షీ

లోగ్ సుకృతాగ్ం యత్రలోకస్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచ ధేహి।
ఓమనుబ్రూహి । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ । యజమానోను
మంత్రయతే । ప్రణవే ప్రణవే సమిధమాదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చి
త్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాత
మగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సా
మాధ్వర్యుః । అంగిర సోమాస్య యజ్ఞస్య ప్రాతరనువాకైరవంతు।
సామిధేనీనాం ప్రతిపదిజపతి । చిత్తిస్స్రుక్ = సాధ్వయుః। అనూచ్యమా
నేషుదశహోతారం వ్యాఖ్యాయ। ఉచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయ
మైధినిశుష్మో అభిదాసతే। అగ్నే దేవేద్ధమన్విద్ధమంద్ర జిహ్వామర్త్యస్య
తేహోతర్మూర్ధన్నాజిఘర్మి రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువి
ర్యాయ । సమిధ్యమానం సమిద్ధో అగ్ని రాహుత స్వాహాకృతః పిపర్తు
నః । స్వగా దేవేభ్య ఇదంనమః । సమిద్ధం । సమిద్ధో అగ్న ఆహుతేత్య
భిజ్ఞాయై కామనూయాజసమిధమనశిష్య సర్వమిధ్మశేషమభ్యాద
ధాతి । పరిధానీయాంవా । యజమానః । దేవాః పితరః పితరో
దేవా యోహమస్మిససన్యజే । యస్యాస్మినతమంతరే మిస్వంమిష
ష్టగ్ం స్వందత్తగ్ం స్వంపూర్తగ్ం స్వగ్ం శ్రాంతగ్ం స్వగ్ం హుతం । త
స్యమేగ్ని రుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతా దిత్యోనుఖ్యాతా ద్యౌః పితా
పృథివీమాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్య ఏవాస్మిససన్యజే । హోతృ
ప్రవరే అధ్వర్యు ప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణే । వేదేనాగ్నింత్రిరుపవా
జ్య । స్రువేణ ధ్రువాయా ఆజ్యమాదాయా వేదేనోపయమ్యాసీనః।
ఉత్తరం పరిధి సంధిమన్వవహృత్య । ప్రజాపతయే స్వాహా । మనోసి
ప్రాజాపత్యం మనసామాభూతేనావిశ । స్రావమాఘార్యమాణం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధ్రువాఘృతేన యజ్ఞం యజ్ఞం ప్రతి
దేవయద్భ్యః । సూర్యాయా ఊధో దిత్యా ఉపస్థ ఉరుధారా పృథివీ
యజ్ఞే అస్మిన్ । స్రువేణాజ్యస్థాల్యా ఆజ్యమాదాయ ధ్రువామాప్యా
య్య యథ్యానదాయా పదాయసార్వతికం । అగ్నిత్వాదీర్ఘశ్చాగ్నించ

తిస్త్రిస్త్రీస్సంమృష్టి। సంప్రేష్యతి।—12—ఇధ్మసన్నహనైస్సహాప్లైఖల్
రుక్ తేష్వప్యగ్నీధోనుపరిక్రామంపరిధీన్ యథాపరిధితమన్వ
గ్రంత్రిస్త్రిస్సంమృజ్య । అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సరిష్యంతంవాజం
జేష్యంతంవాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నా
దమన్నాద్యాయ । త్రిరగ్నింప్రాంచం । అధ్వర్యుః భువనమసివిథి
ధస్వాగ్నేయష్టాదంనమః। అగ్రేణధ్రువాం జుహూంవాంజలింకృత్వా
జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వయతిదేవయజ్యాయై। జుహూమాదత్తే। ఉప
భృదేహి దేవస్త్వా సవితాహ్వయతి దేవ యజ్యాయై। ఉపభృతమాద
త్తే। సుయమే మేఅద్యఘృతాచీ భూయాస్తగ్ స్వావృతౌ సూపావృతౌ।
ఉపభృతి జుహూముత్యాదధాతి। ముఖంభి హ్రాత్య ముఖత ఉపా
వహారతినచనగ్ శింజయతి నాభిదేశేచ స్రుచౌధారయతి। సర్వత్రై
వమత్యాధానోపావహారిణోభవతః। అగ్నావిష్ణూమావామవక్రమి
షం విజిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకంమేలోకకృతౌ కృణుతం।
అగ్నేణశుంనోతరేణ మధ్యమంపరిధి మనవక్రామం ప్రస్తర దక్షి
ణేన పదాదక్షిణాతి క్రామత్యుదంఙ్ఙన్యేనైతద్వావిపరీతం దక్షిణా
తిక్రమ్య। విష్ణోస్థానమసీత ఇంద్రోఅకృణోద్వీర్యాణి। అవతిష్ఠతెంత
ర్వేది దక్షిణః పాదోభవత్యవఘ్నస్సవ్యోధోర్ధ్వ స్తిష్ఠన్ । దక్షిణం
పరిధిసంధిమన్వవహృత్య। —13— స్రుచ్యష్టమాజ్యం స్పృశతి
యజమానే। అధ్వర్యుంయజమానోన్వారభ్య। సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వ
రోదివిస్పృశ మహ్రుతోయజ్ఞోయజ్ఞపతేరింద్రావాన్థ్స్వాహా। వాగ
స్యైంద్రీసపత్నక్షయణీవాచా మేంద్రియేణావిశ। సృచ్యమాఘార్య
మాణం। ఇందాయేదం। అనన్వారభ్యఅధ్వర్యుఃహిం బృహద్భాః।
స్రుచముద్గృహ్య । పాహిమాగ్నే దుశ్చరితాదామా సుచరితేభజ।
అసగ్ స్పర్శయన్స్రుచౌప్రత్యాక్రమ్యాత్యే తేపవాక్రమణ ప్రతాత్యాక్ర
మణే మంత్రవతీభవతః। మఖస్యశిరోసిసంజ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తాం

జుహ్వాం ధ్రువాం ద్విస్త్రిర్వా సమనక్తి । ఉస్నీతగ్ం రాయః । స్రువేణ ధ్రు
వాయా ఆజ్యమాదాయ । సువీరాయ స్వాహా । జుహూమభిఘార్య । జు
హ్వా పాదాయ । యజ్ఞేన యజ్ఞ స్సంతతః ధ్రువాం
ప్రత్యభిఘార్య । ఆయతనే స్రుచౌ సాదయిత్వా — । ౪ —
ఇధ్మసన్నహనాని స్ఫ్య ఉపసంగృహ్య వేద్యాశ్చత్తృణముపవ్యంతమా
దాయోత్తరతః ప్రవరాయావతిష్ఠేతే । పూర్వోఽధ్వర్యుః అపర ఆగ్నీ
ధ్రో ఇధ్మసన్నహనాన్యాగ్నీధ్రో న్వారభ్యాహ । ఇదమగ్నీద్భవిష్య
తీస ఇదమగ్నీద్భవిష్యతి ఇదమధ్వర్యుర్భవిష్యతీస ఇదమధ్వర్యుర్భ వి
ష్యసి యజ్ఞో యజ్ఞస్య వాగార్త్విజ్యం కరోతు మనా ఆర్త్విజ్యం కరోతు
వాచం ప్రపద్యే భూర్భువస్సువర్విష్ణో స్థానే తిష్ఠామి బ్రహ్మన్ప్రవరా
య ఆశ్రావయిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । వాచస్ప
తే వాచమాశ్రావయైతామాశ్రావయ యజ్ఞం దేవేషు మాం మనుష్యే
షు దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీ
ణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకః తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి ।
ఓమ్ ప్రతిష్ఠ । అధ్వర్యుః । ఆశ్రావయ । ఆగ్నీధ్రః । అస్తు
శ్రౌషట్ । అపరేణోత్కరం దక్షిణాముఖ స్తిష్ఠన్ స్ఫ్యగ్ం సంమార్గా
గ్రేచ్చ ధారయన్ ప్రత్యాశ్రావయతి । అగ్నిర్దేవో హోతా దేవాన్యక్ష
ద్విద్వాగ్ం శ్చికిత్వాన్ మనుష్య ద్భరద్వాజవద్బృహస్పతివదంగిరో వ
ద్బ్రహ్మణ్వా దాచ ఉక్షా బ్రాహ్మణా అస్య యజ్ఞస్య ప్రావితారః । హో
తృశర్మా మానుషః । వేద్యంతృణమపిసృజ్య । యజమానః । దే
వాః పితరః పితరో దేవా యోఽహమస్మి స సన్ యజే । యస్యాస్మి న తమంత
రేమి స్వం మ ఇష్టగ్ం స్వం దత్తగ్ం స్వం పూర్తగ్ం స్వగ్ం శ్రాంతగ్ం స్వగ్ం
హుతం తస్య మేఽగ్నిరుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతాదిత్యోఽనుఖ్యాతా
ద్యౌః పితా పృథివీ మాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్య ఏవాస్మి స సన్ యజే ।
ప్రాయాతః ప్రవరే ధ్వర్యుః ప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణే । ఘృతవతీశబ్దే
జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయ దక్షిణా సకృదతిక్రామతి । అపరే

ఊఘూతసంభేదం పంచప్రయాజాన్ప్రాచో యజతి ప్రతిదిశంవాసర్వా
సువైకత్థస్యం । —౧౧— సమిధో యజేతి ప్రథమగ్‍ం సంప్రేష్యతి
యజయజేతితిరా । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సమిధో
యజ। యజమానః। పృథివీ హోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః। రుద్రోగ్నీత్।
బృహస్పతిరుపవక్తా। సమిద్భ్యోగ్నయ ఇదం। వసంతమృతూనాంప్రీ
ణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ఏకో మమైకాతస్య యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ
వయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు శ్రౌషట్। యజమానః। తనూన
పాతేగ్నయ ఇదం। వసిష్ఠశౌనకగోత్రాణాంత్వత్ర। ఆ 3 శ్రా 3 వయ
అస్తుశ్రౌషట్। యజ। నరాశగ్‍ంసాయాగ్నయ ఇదం। గ్రీష్మమృతూ
నాంప్రీణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ద్వౌమమద్వౌతస్య యోస్మాన్ద్వే
ష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు శ్రౌషట్। యజ।
ఇడ్భ్యోగ్నయ ఇదం। వర్షామృతూనాం ప్రీణామితామా ప్రీతాః ప్రీ
ణాంతు। త్రయో మమ త్రయస్తస్య యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్వి
ష్మః। అర్ధమౌపభృతం జుహ్వామానీయ। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు
శ్రౌషట్। యజ। బర్హిషేగ్నయ ఇదం। శరదమృతూనాం ప్రీణామి।
సామాప్రీతాప్రీణాతు। చత్వారో మమ చత్వారస్తస్య యోస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ। స్వాహా
కారాయాగ్నయ ఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాంప్రీణామితౌ మా
ప్రీతౌప్రీణీతాం। పంచమమనతస్యకించన యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవ
యంద్విష్మః। ప్రత్యాక్రమ్య। శేషేణధ్రువామభిఘార్య। అనుపూ
ర్వ్యగ్‍ం హవీగ్‍ంష్యభిఘారయతి। ఉపభృతమంతతః। ఆయతనేస్రుచౌసా
దయిత్వా। నహవీగ్‍ంష్యభిఘారయతి। ద్వేవ్యస్య। అగ్నిశ్చసోమశ్చే
తిద్వావాజ్యభాగౌ। ఆప్యాయతాంత్రిః। అగ్నయేనుబ్రూహి। ఆప్యా
యతాం। దక్షిణాతిక్రమ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నింయజ। అగ్నయ ఇదం। వికృతౌ। అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నే
రహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం। ప్రత్యాక్రమ్య। నస్త్న

చోస్సాదనం । పూర్వవదవద్యస్య ప్రేష్యతి । సోమాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । సోమం యజ । సోమాయేదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । వికృతౌ । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । అన్వాధానేష్టిమధ్యే ప్రత్యే హవిర్వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వ్రాతపతేష్టిస్థానే స్రువాహుతిం హోష్యే । అగ్నయే వ్రతపతయే స్వాహా । అగ్నయే వ్రతపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధ్రువా మా ప్యాయ్యా నానాప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । పురస్తాత్స్విరవదానస్య పంచహోతారం వదేత్ ।

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । ఆప్యాయతాం జుహ్వాముపస్తీర్య । మాం భీర్మాసం విక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం మా తే తేజోపక్రమీద్భరతముద్ధరేమనుషించావదానాని తే ప్రత్యవదాస్యామి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఆగ్నేయం పురోడాశం మధ్యాదంగుష్ఠపర్వమాత్రమవదానం తిరశ్చీనమవద్య పూర్వార్ధాద్ద్వితీయమనూచీనం పశ్చార్ధాత్తృతీయం పంచావత్తినః । ఆప్యాయతామభిఘారయతి । యదవదానాని తేవద్యన్విలోమాకారుషమాత్మనః । ఆజ్యేన ప్రత్యనజ్మ్యేనత్తత్ ఆప్యాయతాం పునః । నహవిగ్ంష్యభిఘారయతి । స్రుచ్యుఖమానీయ । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం యజ । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఉపాగ్ంశుయాజమంతరాయజతి । ఆప్యాయతాం చత్వారి । ప్రజాపతయే అనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । ప్రజాపతిం...॥యజ । ప్రజాపతయ ఇదం । దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసం పాప్మానం దభేయం । ఆప్యాయతాం మా భేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుచ్యుఖం । అగ్నీషో

మాభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నీషోమౌయజ । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయావృత్రహా భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయతాంమాభేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుజ్ముఖం । ఇంద్రాయవైమృధాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రంవైమృధంయజ । ఇంద్రాయవైమృధాయేదం । ఇంద్రస్యవైమృధస్యాహం దేవయజ్యయాసపత్నాన్ వీర్యవాన్భూయాసం । దర్శే । ఆగ్నేయేనప్రచర్య । ఆప్యాయతాం మాభేర్మాభేరాప్యాయతాం యదవదానానిస్రుజ్ముఖం । మహేంద్రాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । మహేంద్రంయజ । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహందేవయజ్యయాజేమానం మహిమానంగమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । స్రువేణ పార్వణహోమౌ జుహోతి । ఋషభం వాజినం వయంపూర్ణమాసంయజామహే । సనోదోహతాగ్ంసువీర్యగ్ంరాయస్పోషగ్ంసహస్రిణం ప్రాణాయసురాధసే పూర్ణమాసాయస్వాహా । పూర్ణమాసాయేదం ॥ అమావాస్యాసుభగాసుశేవా ధేనురివభూయ ఆప్యాయమానా । సానోదోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణ ప్రాణాయ సురాధసేమావాస్యాయైస్వాహా । అమావాస్యాయాఇదం ॥ జుహ్వాగ్ంవస్రుగ్గృహీతం గృహీత్వా । నారిష్ఠాన్ హోమాంజుహోతి ద । క్షిణాజానూచ్యనాచ్యేవాసీనోదర్వీహోమాంజుహోతి । దశ తేతనువోయజ్ఞ యజ్ఞియాస్తాః ప్రీణాతు యజమానో ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానో దేవానాం దైవ్యేపియజమానోమృతోభూత్స్వాహా । నారిష్టాభ్యామగ్నివాయుభ్యామిదం । యం వాందేవాఅకల్పయన్ నూర్జోభాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వాం తేనప్రీణామి తేనతృప్యతమగ్ంహావహాస్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయుభ్యామిదం ॥ అహందేవానాగ్ంసుకృతామస్మిలోకే మమేదమిష్టంనమిథుర్భవాతి । అహన్నారిష్ఠావను యజామివిద్వాన్ । యదా

భ్యామింద్రోఽదధాద్భాగధేయగ్ం స్వాహా॥ నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయు
భ్యామిదం। అదారసృద్భవత దేవసోమాస్మిన్ యజ్ఞేమరుతో మృడ
తానః। మానో విదదభిభామో అశస్తి ర్మానో విదద్వృజనా ద్వేష్యా
యా స్వాహా। నారిష్ఠేభ్యో దేవసోమ మరుద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మప్రతి
ష్ఠామనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య। అతి
రిక్తంకర్మణో యచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరంన్నేతి కల్పయన్థ్స్వా
హాకృతాహుతిరేతుదేవాన్థ్స్వాహా। నారిష్ఠాయబ్రహ్మణ ఇదం। సం
మనసామనస్సం ప్రాణే ప్రాణందధామి తే సంవ్యానే సమపానం దధా
మి తే। పరిగృహ్యాయజమానో మృత్యోర్భూచ్ఛన్న ఏధద్విపదేశ ఇచ్ఛతు
ష్పదే స్వాహా। నారిష్టాయపరమాత్మన ఇదం। ఏష ఉపహోమా

నాం కాలోనంతరంవా ప్రధానాః ప్రాగ్వాసమిష్టయజుషో జుహ్వా
ముపస్తీర్య సర్వేషాగ్ం హవిషాముత్తరార్ధాత్సకృత్సకృత్స్విష్టకృతేవ
దాద్విః పంచావత్తినో ద్వైవతసా విష్టకృతే దాబాతుర్ధాకర్ణికానాము
త్తరముత్తరం జ్యాయ ఆజ్యభాగప్రభృతిస్విష్టకృందంతా నాంనారిష్ఠ
వర్జితానాం ప్రస్తరబర్హిస్సమంజనం। ద్విరాప్యాయతాం। సహవిః ప్ర
త్యాభిఘారయతి। అగ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి। ఆ3 శ్రా 3వయ
అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతం ... యజ। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం।
అగ్నే స్విష్టకృతో హంవేవ యజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాం
గమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। జుహ్వాముప ఆనీయ్య। వైశ్వానరే హవి
రిదంజుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతం। సనః పితరం పితా
మహం ప్రపితామహగ్ం స్వర్గేలోకే పిన్వమానో భిభర్తు స్వాహా।
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥ అంతః పరిధినినయతినినయతి॥

ఇడామేకే పూర్వాగ్ం సమామనంతి ప్రాశిత్రమేకే ప్రాశిత్రపా
త్ర ఉపస్తీర్య। ఆగ్నేయం పురోడాశం ప్రాంచం తిర్యంచంవా విరుజ్యా
ప ఉపస్పృశ్య। అఙ్గుష్ఠోపయవమాత్రాదాంవ్యాధాత్కృత్య తామి
దం। మాహారుషామయజ్ఞస్య శుద్ధగ్ం స్విష్టమిదగ్ం హవిః। సర్వేషాం

పురోడాశానాం మధ్యాదంగుష్ఠోపకనిష్ఠికా భ్యాం యవమాత్రం పిప్పలమాత్రం వా వద్యతి। యజమానః। అగ్నిర్మాదురిష్టాత్పాతు సవితాఘశగ్ం సోద్యోమేంతిదూరేరాతీయ్యతితమేతేన జేషం। ప్రాశిత్రమవదీయమానం। బ్రహ్మా। మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే। ప్రాశిత్రమవదీయమానం ప్రేక్షతే। ఋతస్య పథా పర్యేహి। హరిహ్రియమాణం। సూర్యస్యత్వా చక్షుషా ప్రతిపశ్యామి। ఆహ్రియమాణం। దేవస్యత్వా—హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। అంజలినా ప్రతిగృహ్య। పృథివ్యాస్త్వా నాభౌ సాదయామీ

డాయాః పదే। అంతర్వేదివ్యూహ్యతృణాని ప్రాగ్దఙ్ సాదయిత్వా। అదర్ధేన త్వా చక్షుషావేక్షే। అవేక్ష్య। దేవస్యత్వా + హస్తాభ్యామాదదే। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుల్యాదాయ। అగ్నేస్త్వాస్యేన ప్రాశ్నామి బ్రాహ్మణస్యోదరేణ బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేంద్రస్య త్వా జఠరే సాదయామి। భక్షయతి। అసంమ్లేత్యాపిగిరతి। యా అప్స్వం తర్దేవతాస్తా ఇదగ్ం శమయంతు స్వాహాకృతం జఠరమింద్రస్యగచ్ఛ స్వాహా। అద్భిరభ్యవసీయాచమ్య। ఘసీనామేమాసంవృక్థాఊర్జం మేనాభేస్సిందేంద్రస్యత్వాజఠరే సాదయామి। నాభిదేశమభిమృశతి। వాఙ్మ ఆసన్। యథాలింగమంగాని। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రం। బాహువోర్బలం। ఊరువోరోజః। అరిష్టావిశ్వాన్యంగాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తుమా మాహిగ్ంసీః। అవశిష్టాన్యంగాని। ప్రణీతాపాత్రం పూరయిత్వా। దిశోజిన్వ। ప్రాచీనయతి। మార్జిన్వా। శిరస్యభ్యాత్మం। అధ్వర్యుః। ఇడాపాత్రే ఉపస్తీర్య। మనునాదృష్టాం ఘృతపదీంమిత్రావరుణసమీరితాం। దక్షిణార్ధాదసంభిందన్నవంద్యాం మేకతో ముఖాం। హవిర్భ్య దక్షిణార్ధాత్ప్రథమమవదానమవద్యతి। సంభేదాద్వితీయం। పూర్వార్ధాచ్చయజమానభాగముణుమివదీర్ఘంతమాజ్యేన సంతర్ప్య। ధ్రువాయా ఉపోహతి। యజమానః। సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్

ద్రాంధుర్యాగ్ అభ్యేహిమామను వ్రతాన్యేతుశీర్షాణి మృథ్వమిడఏ
హ్యదితఏహి సరస్వత్యేహి రంతిరసి రమతిరసి సూనర్యసి జుష్టే జుష్టింతే
శియోపహూత ఉపహవం తేశీయ । అవదీయమానామిడామనుమం
త్రయతే అభిఘార్యేడాగ్ హోతా త్రేప్రదాయాపివా ప్రాచీమిడాము
పోహ్య। దక్షిణాతిఆసీనస్సువేణ హోతురంగుళీ పర్వణీఆనక్తి ఉప
స్పృష్టోదకాయ। అధ్వర్యుః ప్రథమ ముపదాన మవద్యతి । స్వయగ్
హోతోత్తర మవద్యా విపరీతం । లేపాదుప స్తరణా భిఘారణే భవతః।
ఉపహూయ మానామన్వారభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ సప్తదేవగ
వ్యేమేమంత్రాః। భూయస్యేహి। శ్రేయస్యేహి। వసీయస్యేహి । చిత్త ఏ
హి। దక్షిణ ఏహి ఇడఏహి। సూనృత ఏహి। ఇడాయా ఉపాగ్ శూపహవే స
ప్తదేవగవీర్జపతి । చిదసి। మనాసి। ధీరసి । రంతిః । రమతిః । సూ
నుః। సూనరీ। ఉచ్చైరుపహావీస ప్తమనుష్యగవీః। దేవీర్ద్వైరభిమానివర్త
ధ్వగ్స్యోనాస్యోనేనఘృతే నమాసముక్షత। నమఇదముపదంభిషగ్ర
షిర్బ్రహ్మా యద్దదే సముద్రాదుదచం నివసృచావాగగేరి విప్రస్యతిష్ఠ
--ప్రంగేభిర్దశభిర్దశ్య ఇతిచోపహూయమానాయాం । వాయవిడా తే
మాతా వాయో । హోతార మీక్షమాణో వాయుం మనసా ధ్యా
యేత్ । దైవ్యాఅధ్వర్యవ ఉపహూతా ఇత్యభిజ్ఞాయ । ఉపహూతాః
పశుమానసానీత్యధ్వర్యుర్జపతి। ఉపహూతోఽయంయజమానఇత్యభి
జ్ఞాయ । ఏతమేవమంత్రం యజమానః । సామేసత్యాశీరస్య యజ్ఞ
స్యభూయాదరేడ తామన సాతచ్ఛకేయం యజ్ఞోదివగ్ రోహతు య
జ్ఞోదివంగచ్ఛతు యోదేవయానః పంథాస్తేనయజ్ఞో దేవాగ్ అప్యేత్వ
స్మాస్వింద్రఇంద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉయజ్ఞాస్స చంతామస్మా
సుసంత్వాశిషస్సానః ప్రియాసుపత్తూర్తిర్మ ఘోనీజుష్టిరసిజుషస్వనో
జుష్టానోసిజుష్టింతేగ మేయం । ఆశీర్మ ఊర్జముతసుప్రజాస్త్వ మిషందధ
ధాతుద్రవిణగ్ సవర్చసం । సంజయన్క్షేత్రాణి సహసాహమింద్రకృ
ణ్వానోఅన్యాగ్ అధరాన్ త్సపత్నాన్ । ఆశీష్షుజపతి । ఇడామాత

హం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । ఉపహూతాం । ఇడా
ధేనుస్సహవత్సాన ఆగాదూర్జం దుహానా పయసా ప్రపీనా । సా నో అ
న్నేన హవిషోద గోభిః డాధ్యస్మాగ్ ఆగాత్ । భక్షాయా హ్రియమా
ణాయామ్ముక్తః । ఉపహూతః పశుమానసాని । ఇత్యధ్వర్యుర్యజతి ।
ఇడే భాగం జుషస్వనో జిన్వగా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్స్యా
మ సర్వాత్మాన స్సర్వగణాః । యజమానపంచమా ఇడాం ప్రాశ్నీయాచ
మ్య । వాగ్యతా ఆసతా ఆమార్జనాత్ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం
విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్తనుతా మిమన్నో వి
శ్వే దేవా ఇహ మాదయంతాం । అద్భిరంతర్వేది ప్రస్తరే మార్జయం
తే । ఆగ్నేయం పురోడాశం చతుర్ధా కృత్వా బర్హిషదం కరోతి । య
జమానః । బ్రధ్నపిన్వస్వ దదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోప
దశద్దిశాం క్లృప్తిరసి దిశో మే కల్పంతాం కల్పంతాం మే ప్రదిశో దైవీశ్చ మా
నుషీశ్చాహోరాత్రే మే కల్పేతాం అర్ధమాసా మే కల్పంతాం మా
సా మే కల్పంతాం ఋతవో మే కల్పంతాగ్ం సంవత్సరో మే కల్పతాం క్లృప్తి
రసి కల్పతాం మే । బర్హిషి పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । అథైనం
ప్రతిదిశం వ్యూహతి । ఆశానాం త్వాశాపాలేభ్య శ్చతుర్భ్యో అమృతే
భ్య ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యో విధేమ హవిషా వయం బ్రధ్న పాహి భజ
తాం భాగీ భాగం మా భాగో భక్త నిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వౌష
ధీర్జిన్వ ద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణా
నామిదగ్ం హవిస్సోమ్యానాగ్ం సోమపీథినాం । నిర్భక్తో బ్రాహ్మణో నే
హ బ్రాహ్మణస్యాస్తి । ఇదం బ్రహ్మణః । ఇదగ్ం హోతుః । ఇదమధ్వ
ర్యోః । ఇదం యజమానస్య । ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానభాగం నిర్దిశ
తి । ఉపహూతో ద్యౌః పితోప మాం ద్యౌః పితా హ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రా
దాయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయోప హూతా పృథివీ మాతోప
మాం మాతా పృథివీ హ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషే వర్చసే
జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఇదమగ్నీధః । ఆగ్నీధ్రభాగస్యైశేష కర్తస్థా

ష్టాసుగ్నీధే। పడవత్తగ్‌ం సంపాదయతి । ఉపస్తరణావదానాభిఘారణా సద్విస్త్విరాగ్నీధ్రభాగస్య । ద్విరుపస్తృణాతి ద్విరాదధాతి ద్విరభిఘారయతి । అగ్నేరాగ్నీధ్రమస్య గ్నేర్భ్యామితిమసి నమస్తే అస్తుమా మాహిగ్‌ంసీః। ఆగ్నీధ్రోభక్షయతి। వేదేన బ్రహ్మయజమానా భాగం పరిహరతి। పృథక్పాత్రాభ్యామితిరయోః । స్రువేణ హోతుః। జుహ్వాధ్వర్యోః। పృథివ్యైభాగోసీతి హోతాభక్షయతి। అంతరిక్షస్య భాగోసీత్యధ్వర్యుః। దక్షిణాగ్నావన్వాహార్యం మహాంతం బ్రహ్మాంతమపరిమితమోదనం పచతి క్షీరేఽధిపతిత్యేకే। తమభిఘార్యాన భిఘార్యవోద్వాస్య తస్యోద్యాపాద్య। బ్రహ్మన్ప్రహ్మాసి బ్రహ్మణేత్వా ఋతాత్యమామాహిగ్‌ంసీరహంతే మహ్యగ్‌ంశివోభవ। బ్రహ్మాభిమృశతి। యజమానః। బ్రహ్మపిన్వస్వ దదతో మే మాక్షాయి కుర్వతో మే మోపదస ప్రజాపతేర్భాగోస్యూర్జస్వాన్పయస్వాన్ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్యక్షితోస్యక్షిత్యైత్వామా మే క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిం ల్లోకే। ఇదమగ్ స్థాల్యమృతస్య పూర్ణామసపాత్రధారమక్షీయమాణా। సదానా శతపృథివీమంతరిక్షం దివంచ తేన ఓదనేనాతితరాణి మృత్యుం। అంతర్వేద్యన్వాహార్యమాసన్నమభిమృశతి। అధ్వర్యుః। దక్షిణసద్భ్య ఉపహర్తవై। సంప్రేక్ష్యతి। ప్రబ్రాహ్మణా ఉత్తరతస్తా యజమాన ఆహ। దక్షిణతివత। ఇతరేభ్యోన్వాహార్యందదాతి। బ్రాహ్మణాఅయంవ ఓదనో యథాభాగం ప్రతిగృహ్ణీధ్వం। తేన ప్రదత్తే కృత్య్వోపాస్య। —1— ఓం దేవస్యత్వా + పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనం తేనామృతత్వమశ్యాం వయోదాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రేక ఇదం కస్మా అదాత్కామః కామాయ కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీతా కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తే ఏషా తే కామదక్షిణోత్తానస్త్వాంగిరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉత్తరతః పరి

తేతియజమానస్యాపిప్యతి । అధ్వర్యుః॥ హవిశ్శేషానుద్వాస్య ప్రహ్మాప్రస్థానీయమస్సమిధ మాధాయాగ్నీత్పరిధీన్ శ్చాగ్నించ సకృత్సకృత్సంమృజ్య । సంప్రేష్యతి॥ బ్రహ్మ। దేవసవితరేతత్తే ప్రాహ త్యత్ప్రచసువప్రచయజబృహస్పతిర్ బ్రహ్మాసయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞపతింపాహి సమాంపాహి। ఓంప్రతిష్ఠ। అనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా అగ్నీత్సమ్యజూయాజకాన్ సమిధమాదధాతి । ఏషాతేఅగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వచాప్యాయస్వ వర్ధతాంచతే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాం వర్ధిషీమహిచవయమాచప్యాశిషీమహిస్వాహా। యాజమానోప్యేతే నైవాధియమానాం। అగ్నయఇదం। యాంతేఅగ్నఆవృశ్చామ్యహం వాత్పితస్సరన్। ప్రజాంచతస్య మూలంచనీచైర్దేవానివృశ్చత అగ్నే యోనోభిదాసతి సమానోయశ్చనిష్ట్యః। ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మాతస్యోచ్ఛేషికించన। యోమాంద్వేష్టిజాతవేదోయంచాహంద్వేష్మియశ్చమాం। సర్వాన్ స్తానగ్నేసం దహాయాన్ శ్చాహం ద్వేష్మియేచమాం। ఆహితాయామగ్నిం పూర్వవదగ్నీత్పరిధీన్ శ్చాగ్నించ సకృత్సకృత్సంమృజ్య। అగ్నేవాజజిద్వాజంత్వా ససృవాన్ సంవాజం జిగివాన్ సంవాజనం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। సకృదగ్నిం ప్రాంచం॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। విక్రమావృత్య-రేత్యాగః॥ యో భూతానా మధిపతీరుద్ర స్తంతిచరోవృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్ంసీరేతదస్తు హుతంతవస్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతిచరాయేదం। అథఉపస్పృశ్య। వేదిర్బర్హిస్సుతగ్ హవిరిధ్మః పరిధయస్స్రుచః। ఆజ్యంయజ్ఞఋచోయజూగ్ంషి యాజ్యాశ్చవషట్కారాస్సంమే సన్నతిం యాంతు మాంతామిధ్మసన్నహనే హుతే। సంమార్గానుహుతాః। హోతారం వదేత్పురస్తాదనూయాజానాముపరిష్టాద్వా। మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృ

స్య శాఖాం ప్రతిధృష్ణుశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్యోద్గాతా । సర్వ
మస్మా ఉపభృతం జుహ్వామానీయ । జుహూపభృతావధ్వర్యుస్సరానాయదక్షి
ణాసక్థ్యదతిక్రాంతః పూర్వేణాఘారసంభేదం ప్రతిచస్త్రీసమాయజా
యజతి । ప్రథమం పూర్వార్ధే సమిధిజాహోతి మధ్యే ద్వితీయం ప్రాం
చముత్తమగ్ స్థాపయంస్త్రీనిరాననుసంభిద్య । దేవాన్యజేతి ప్రథమ
సంగ్ ప్రేష్యతి యజయజేతీతరాన్ । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ ।
దేవాన్యజ । దేవాయాబర్హిషేగ్గ్స్మ యాఇదం । బర్హిషోహం దేవ
యజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం । ఆ-య । అ-ట్ । యజ । దేవా
యనరాశగ్ సాయాగ్నయ ఇదం । నరాశగ్ సస్యాహం దేవయజ్యయా
పశుమాన్ భూయాసం । ఆ౩ శ్రా౩వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । యజ ।
దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్య
యాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్యాయతనే
సృచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీభ్యాం వ్యూహతీత్యుక్తే వాజవత్యౌ జుహో
తి । వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । దక్షిణేన హస్తేనో
త్తానేన సప్రస్తరాం జుహూముద్యచ్ఛతి । అథా సపత్నాగ్ం ఇంద్రో మే
నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । సవ్యేనోపభృతం నియచ్ఛతి । ఉద్గ్రాభం చ ।
దక్షిణేన జుహూముద్యచ్ఛతి । నిగ్రాభం చ । సవ్యేనోపభృతం నియ
చ్ఛతి । బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ । దక్షిణేన ప్రాచీం జుహూం ప్రోహతి ।
అథా సపత్నానింద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతాం । సవ్యేనోపభృ
తం ప్రతీచీం బహిఃపరిధి నిరసిత్వా । హస్తాభ్యాముపస్పృశ్య । ఉ
త్తరేణ ప్రోక్ష్య । ఏనామభ్యుదాహృత్య । జుహ్వా పరిధీనక్తి । వసు
భ్యస్త్వా । మధ్యమమనక్తి । వసుభ్య ఇదం । వసూనాం దేవానాం యజ్ఞేనా
విషం । రుద్రేభ్యస్త్వా । దక్షిణం । రుద్రేభ్య ఇదం । రుద్రాణాం దేవ
[illegible] ృశ్య । ఆదిత్యేభ్యస్త్వా । ఉత్తరం । ఆది
త్యేభ్య ఇదం । ఆదిత్యానాం దేవానాం యజ్ఞేనావిషం । పరిధీనజ్యమానాన్ ।
[illegible] నాయాగ్ం సాదయతి । సంజానాథాం ద్యావాపృథివీ మిత్రా

వరుణౌ త్వా వృష్ట్యావతాం । విధృతిభ్యాం ప్రస్తరముపాదాయ బర్హి
షి తూష్ణీం విధృతీ అపిసృజ్య । స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి । అక్తగ్ం రిహాణా
వియంతు వయః । జుహ్వామగ్రమనక్తి । ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృ
క్షం । ఉపభృతి మధ్యమం । ఆప్యాయంతామాప ఓషధయః । ధ్రువా
యాం మూలం । దివం త్రిః । యజమానః । సమక్త్వా బర్హిర్హవి
షా ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభి
ర్దేవేభిరక్తం దివ్యన్నభో గచ్ఛతు యత్ స్వాహా । ప్రస్తరమజ్జమా
నం । ఆయుషే త్వా । అక్తస్తృణముపాదాయ । పరిజ్ఞాతం నిధా
య । దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాగ్ం సహ శాఖయా ప్రస్తరం గృ
హీత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్యాసీనః । ఆ౩శ్రా౩వయ । అస్తు శ్రౌషట్

ఇషితా దైవ్యా హోతారో భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుష సూ
క్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి । సంప్రేష్యతి । అనూచ్యమానే సూక్త
వాకే । మరుతాం పృషతయస్థ దివం గచ్ఛత తతో నో వృష్టిమేరయ । సహ
శాఖయా ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి । యజమానః । అగ్నయ
ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యా
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహము
జ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదం । అగ్నే స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దర్శే । అ
గ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నే స్విష్టకృతో
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । యదాచార్యా హోతా నామ గృహ్ణీయాద
ధ్వర్యుర్బ్రూయాత్ । ఏమా అగ్మన్నాశిషః

కాయా అహం దేవ యజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । రాకాయా అహం దేవయజ్యయా ప్రజావతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । సినీవాల్యా అనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । సినీవాలీం యజ । సినీవాల్యా ఇదం । సినీవాల్యా అహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । కుహ్వా అనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । కుహూం యజ । కుహ్వా ఇదం । కుహ్వా అహం దేవయజ్యయా పుష్టిమాన్పశుమాన్భూయాసం । పుష్టిమతీ పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఆహవనీయస్య పశ్చిమే దేవపత్నీ దక్షిణే వా । ఏకం । దేవానాం పత్నీభ్యోఽనుబ్రూహి । అ - య । అ - ట్ । దేవానాం పత్నీర్యజ । దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం । ఏకం । అగ్నయే గృహపతయేఽనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । అగ్నిం గృహపతిం యజ । అగ్నయే గృహపతయ ఇదం । దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్రభూయాసం । — 4 — స్రువేణ పూర్వవత్ తురంగులిపర్వణీ అనక్తి । ఉపస్తృప్త్యోదకాయ । పాత్ర్యాం హస్తే చతుర ఆజ్యేన ద్విరిడామవద్యతి । షడగ్నీధః । ఉపహూయమానామన్వారభంతేఽధ్వర్యురాగ్నీధ్రః పత్నీ చ । ఉపహూతాం ప్రాశ్నంతి హోతాగ్నీధ్రశ్చ । యజమానః । ఇడా స్వానువర్త్మా ఘృతేన యస్యాః పదే పునతే దేవయంతః । వైశ్వానరీ శక్వరీ వావృధానోప యజ్ఞమస్థిత వైశ్వదేవీ । ఆశ్యేందాం । అత్రిస్రువేణ సంపత్నీయజమానౌ హూతిః । పత్న్యామన్వారబ్ధాయాం । సంపత్నీ పత్యా సుకృతే నగచ్ఛతాం యజ్ఞస్య యుక్తౌ ధుర్యావభూతాం । సంజానానౌ విజహతామరాతీర్దివి జ్యోతిరజరమారభేతాగ్ స్వాహా । దివిజ్యోతిషే పరమాత్మన ఇదం । అంతర్వేది వేదం నిధాయాభిమృశతి । యజమానః । వేదోఽసి విత్తిరసి పాత్మనో వ్యావృత్తిం విదేయ కర్మాసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాసి సనేయం ఘృతవంతం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు

ప్రాజీవం । అధ్వర్యుః । దక్షిణాగ్నావిధ్మప్రవ్రశ్చనాన్యభ్యాదాయ ।
పిష్టలేపఫలీకరణహోమౌ జుహోతి । ఫలీకరణహోమం పూర్వ
మేకద్వ్యావిపరీతం చతుర్గృహీతఆజ్యే ఫలీకరణానోహ్య । అగ్నేదబ్ధా
యోశీతతనోపాహ్యిమాద్యదివః పాహిప్రసిత్యైపాహిదురిష్ట్యైపాహిదు
రద్మన్యై పాహిదుశ్చరితాదవిషన్నః పితుంకృణుసుషదాయోనిగ్ స్వా
హా । అగ్నయేదబ్ధాయవే అశీతతనవఇదం । యాసరస్వతీ విశోభగీ
నాతస్యాంమ్మేరాస్వతస్యాస్తే భక్తివానో భూయాస్మఫలీకరణహో
మేహుతేముఖ విమృష్టే । ఏవంపిష్టలేపాన్ । తులాఖలేముసలేయ
చ్చశూర్పఆశిశ్లేష దృషదియత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయ
జామిపిశ్వేదేవాహవిరిదంజుషంతాం । యజ్ఞేయావిప్రుషస్సంతిబర్హి
రగ్నౌతాస్సర్వాస్స్విష్టా సుహుతాజుహోమిస్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవే
భ్యఇదం । జుహ్వాంత్రిస్స్రుహీతం గృహీత్వా । యాసరస్వతీవిశోభగీ
నాతస్యైస్వాహా । సరస్వత్యైవిశోభగినాయాఇదం । యాసరస్వతీవే
శభగీనాతస్యైస్వాహా । సరస్వత్యైవేశభగినాయాఇదం । ఇంద్రోపా
నస్యకేహామనసోవేశాన్కురు । సుమనసస్సజాతాంస్స్వాహా । ఇం
ద్రాయసుమనసఇదం । ఇమంవిష్యామివరుణస్యపాశం యమబధ్నీత
సవితాసుకేతః । ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్యలోకేస్యోనంమేసహాప
త్యాకరోమి । పత్నీంయోక్త్రంవిముంచతి । పత్న్యస్సయోక్త్రం[illegible]
లౌతూష్ణీం పూర్ణపాత్రమానయత్యధ్వర్యుః । సమాయుషాసంప్రజ
యాసమగ్నేవర్చసాపునః । సంపత్నీపత్యాహంగచ్ఛే సమాత్మాతను
వామమ । ఆసీయ్యమానేపత్నీజపతి । నినీయ్యముఖంవిమృజ్యోత్తిష్ఠ
తి । తూష్ణీంపుష్టిమతీపశుమతీ ప్రజావతీగృహమేధినీ భూయాసం ।
యథితమాహవనీయంగత్వా జుహ్వాస్రువేణవాసర్వప్రాయశ్చిత్తాని
జుహోతి । అస్యామిష్టౌసర్వప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । — 5 — । బ్ర
హ్మప్రతిష్ఠామనసోబ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ హవిషామాజ్య
స్య । అతిరిక్తం కర్మణోయచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరన్నేతికల్ప

యన్థ్స్వాహాకృతాహుతిꣳ ఏతు దేవాన్థ్స్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఆ
శ్రావితమత్యాశ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తం చ యజ్ఞే । అతిరిక్తం
కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయం న్థ్స్వాహా
కృతాహుతిꣳ ఏతు దేవాన్థ్స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । యద్వో దేవా అతి
పాతయాని వాచా చ ప్రయుతం దేవహేడనం । అరాయో అస్మాꣳ అ
భిదుచ్ఛునాయతే న్యత్రాస్మన్మరుత స్తన్నిధేతన స్వాహా । మరుద్భ్య ఇ
దం । తిలం మమ ఆవస్త్రదుతా యశ్చేపున స్వాదిష్టా ధీతిరుచథాయ శస్య
తే । అయగ్ం సముద్ర ఉత విశ్వభేషజ స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుత ఋభ
వ స్వాహా । ఋభుభ్య ఇదం । ఉద్వయం – ఉత్తమగ్గ్ స్వాహా । సూర్యా
యేదం । ఉదుత్యం – సూర్యగ్గ్ స్వాహా । సూర్యాయేదం । చిత్రం దే
వానాం – తథ్సువశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఇమం మే వరుణ –
రాచకే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్త్వా యామి – ప్రమోషీ స్వా
హా । వరుణాయేదం । త్వన్నో అగ్నే – ప్రముముగ్ధ్యస్మథ్స్వాహా । అ
గ్నివరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నో అగ్నే – సుహవోన ఏధి స్వాహా ।
అగ్నివరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాసి – భేషజగ్గ్ స్వాహా । అ
యసేగ్నయ ఇదం । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పత
యో రయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇష్టేభ్యస్స్వాహా । ఇ
ష్టేభ్య ఇదం । వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । వషడనిష్టేభ్య ఇదం । భేష
జం దురిష్ట్యై స్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యా ఇదం । నిష్కృత్యై స్వాహా ।
నిష్కృత్యా ఇదం । దౌరార్ధ్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యా ఇదం । దైవీభ్య
స్తనూభ్యస్స్వాహా । దైవీభ్యస్తనూభ్య ఇదం । ఋద్ధ్యై స్వాహా । ఋ
ద్ధ్యా ఇదం । సమృద్ధ్యై స్వాహా । సమృద్ధ్యా ఇదం । అయాశ్చాగ్నేస్య
నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతో యసా
హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా । అయసేగ్నయ ఇదం ।

యదస్మిన్ యజ్ఞేంతరంగామమంత్రలః కర్మతోవా। అనయాహులత్వా తచ్ఛమయామిసర్వం తృప్యంతుదేవా ఆవృషంతాంఘృతేనస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। అజ్ఞాతమనాజ్ఞాతమనుతం చమతంచయత్। జాతవేదస్త్వంధేహిత్వగ్ంహివేథయథాతథగ్ంస్వాహా। అగ్నయేజాతవేదస ఇదం। యదకర యన్నాకర్మ యదత్యరేచియన్న్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ంస్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। యదస్యకర్మణోత్యరీరిచం యద్వాన్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ంస్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। యతఇంద్రభయామహేతతోనోఅభయంకృధి। మఘవంఛగ్ధి తవతన్నఊతయేవిద్విషోవిమృధోజహిస్వాహా। ఇంద్రాయమఘవతఇదం। స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ। వృషేంద్రఃపురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరస్స్వాహా। ఇంద్రాయఅభయంకరాయేదం। ఆభిర్గీర్భిర్యదతోనఊనమాప్యాయయ హరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజోఅధతేస్యామస్వాహా। ఇంద్రాయహరివతఇదం। అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్ంస్వాహా। అగ్నయఇదం। పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్ంస్వాహా। అగ్నయఇదం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్య మన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ంఋతుశోయజాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసస్సృష్టాదేవీచముంచతాగ్ంస్వాహా। అగ్నయేశ్రద్ధాభ్యామిదం। అయాదగ్నిర్గార్హపత్యోవేదా అంతరఃపూర్వోఅస్మిన్నిషద్య। సన్వన్ సనిగ్ంసువిముచావిముంచధేహ్యస్మాసుద్రవిణం జాతవేదోయచ్ఛ భద్రగ్ంస్వాహా। అగ్నయేజాతవేదసఇదం। యేతేశతంవరుణయేసహ

ప్రియజ్ఞరూః పాథాంవితతాః పురస్తాత్। తేభ్యోన ఇంద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వేదేవా అముంచంతు మరుతస్స్వస్త్యా స్వాహా। వరుణేంద్రస విత్రు ర్విష్ణుర్విశ్వేదేవమరుద్భ్య ఇదం। యోభూతానామధిపతి రుద్ర స్తంతిచరో వృషా। పశూనస్మాకం మాహింగ్ సీతేతదస్తుహుతంతవ స్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతిచరాయేవం। అపతి పస్పృశ్య। ఉద్భృత్య స్వాగ్నే(క్రతిజాగ్ని) హేయ్నసమిష్టా పూర్తేనగ్ సృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వాగ్ స్త్వాపితరంయువాన మన్వాతాగ్ సీత్వయిరంతుమేతగ్ స్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం। ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ। అథావయమా దిత్యవ్రతే తవానాగసో అదితయేస్యామ స్వాహా। వరుణాయేదం।

భూస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। అస్యామిష్టౌ పయుక్తౌ యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూస్స్వాహా। గార్హపత్యే। అగ్నయ ఇదం। అస్యామిష్టౌ యజుర్భ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భువస్స్వాహా। దక్షిణాగ్నౌ। వాయవ ఇదం। అస్యామిష్టౌ సర్వతో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే సూర్యాయేదం। అస్యామిష్టౌ వర్ణానాం మధ్యేందరాగమనదోష నివారణార్థం కర్మాంగత్వ శ్వానకేష్టిస్థానే స్రువాహుతిం హోష్యామి। అగ్నయే పథికృతే స్వాహా। అగ్నయే పథికృత ఇదం। అగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్యామిష్టౌ యుక్తౌ గ్నిర్ముఖాదాపత్తి ద్వారణదోషనివారణార్థం సారస్వతేష్టిస్థానే స్రువాహుతిం హోష్యామి సరస్వత్యై స్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। సరస్వతే స్వాహా। సరస్వత ఇదం। అస్యామిష్టౌ కర్మ్యసంపూర్త్యర్థం విష్ణుముద్దిశ్య స్రువాహుతిం హోష్యామి। విష్ణవే స్వాహా। శ్రీమహావిష్ణవ ఇదం। పూర్వవత్ప్రా ణాయామ్యా। అప్యాహుతాం - అగ్నిన్ అంతర్వేద్యాం నిక్షిప్య

కృతయాపవిష్ట యజుర్జుహోతి। మధ్యమేన స్వాహాకారేణ బర్హి
రనుప్రహరతి । బర్హిర్ధ్రువాయా అధస్తాత్కృత్వా । దేవాగాతువి
దోగాతుం విత్వాగాతుమితమనస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్ం
స్వాహా వాచస్వాహా వాతేధాస్వాహా। దేవేభ్యోగాతువిద్భ్యో యజ్ఞా
యపరమాగ్నిః ఇదం। వసుర్యజ్ఞో వసుమాన్ యజ్ఞస్తస్యమాయజ్ఞస్య
వసోర్వసుమతో వస్వాగచ్ఛతు పరమేశ్వరప్రసాదో మామాగచ్ఛతు। య
జ్ఞో మామాగచ్ఛతు। సమిష్టయజుర్హోతం యదియజమానః ప్రవసేత్।
ప్రజాపతేర్విభాన్నామలోకస్తస్మిగ్ంస్త్వాదధామి సహయజమా
నేన। ధ్రువాయాం యజమానభాగమవధాయ। సమిష్టయజుషా సహ
జుహుయాత్ దేవాగాతు విద ఇత్యాది। అభిస్తృణీహి పరిధేహి వేదింజా

మింమాహిగ్ంసీరముయాశయానా హోతృషదనా హరితా స్సువర్ణా
నిష్కా ఇమే యజమానస్య బ్రధ్నే । హోతృషదనైర్వేది ముప
స్తీర్య । కోవో యుంక్తి స వో విముంచతు । అంతర్వేది ప్రణీతా ఆసా
ద్య విముంచతి। అంతర్వేది ప్రణీతాస్వప్స్వర్యు స్సంతతముదక ధారాగ్ం
స్రావయంతి యజమానో మంత్రాన్ జపతి । సదసి సన్మే భూయాస్సర్వ
మసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా
మే క్షేష్ఠాః । అప్సు యజమానాయాం జపతి । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆ
త్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేన బ్ర
హ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా
పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణా
భిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు। ప్రాచ్యాం దిశి దే
వా ఋత్విజో మార్జయంతాం। దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మా
ర్జయంతాం । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం । ఉదీ
చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతాం । ఊర్ధ్వా
యాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం । [illegible]

గంవ్యృత్విచ్య। సాముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత
అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మా పరాసేచిమత్పయః। శేషమంత
ర్వేదివినీయ్య। యదప్సు తే సరస్వతిగోష్వశ్వేషు యన్మధు। తేన మే
వాజినీవతి ముఖమంగ్ధిసరస్వతి। యా సరస్వతీ వైశంభల్యా తస్యాం
మే రాస్వ తస్యాస్తే భక్షీయ తస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ
ముఖం విమృష్టే। ఏష వైదర్శపూర్ణమాసయోరవభృథః। యం
వా మనుష్యేషూపవేశమధారయన్। యే అస్మదపచేత సప్తాస్మభ్య
మిహాకురుత। ఉప వేషోపవిధ్ధి నః ప్రజాం పుష్టిమథో ధనం ద్విపదో నశ్చ
తుష్పదో ధ్రువాననపగాన్ కురు। పురస్తాత్ప్రత్యంచ ముత్కరదేవవే
దం స్థవిమత ఉపగూహతి। చతుష్పదీ యమృక్। యాని ఘర్మే కపా
లాన్యుపచిన్వంతి వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపివ్రత ఇంద్రవాయూ విముం
చతాం। ఉపలోకపాల విమోచనం జపతి। సంఖ్యాయో ద్వానయతి
యజమానస్య గోపిథాయ। అత్రాధ్వర్యోః కర్మసమాప్తిః। బ్రహ్మ
ణో భాగోసి బ్రహ్మభాగం పాశ్నాతి। అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంత
రః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య। సన్వం త్సనిః సువిముచా విముంచధే
హ్యస్మాస్సు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛ భద్రం ప్రణో యచ్ఛభి పన్యే
అనగ్నఘ్నన్నస్పృజ సుమత్యా జపతి। ఆహవనీయముపస్థాయ।
యథేతం ప్రతిపర్యావృత్య విహారమిష్టిమనుబధానాం బ్రహ్మ
త్వం బ్రహ్మత్వ। యజమానో దక్షిణో వేద్యం శేదక్షిణేనవదా చతు
రో విష్ణుక్రమాన్ క్రామతి। —౯— విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతి
హాగాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమనువిక్రమే నిర్భక్తస్స
యం ద్విష్మః। విష్ణోః క్రమో స్యభిమాతిహా త్రైష్టుభేన ఛం
దసాంతరిక్షమనువిక్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మః। విష్ణోః క్ర
మో స్యరాతీయతో హంతా జాగతేన ఛందసా దివమనువిక్రమే నిర్భ
క్తస్స యం ద్విష్మః। విష్ణోః క్రమోసి శత్రూయతో హంతానుష్టుభేన
ఛందసా దిశోనువిక్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మః। అగ్నినా దేవేన పృత

నాజయామి గాయత్రేణ ఛందసా త్రివృత్స్తోమేన రథంతరేణ సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణ పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదే అస్మిన్క్షయే అస్మిన్భూమిలోకే యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । ఇంద్రేణ దేవేన పృతనాజయామి త్రైష్టుభేన ఛందసా పంచదశేన స్తోమేన బృహతా సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణ సహజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదే అస్మిన్క్షయే అస్మిన్భూమిలోకే యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । విశ్వేభిర్దేవేభిః పృతనాజయామి జాగతేన ఛందసా సప్తదశేన స్తోమేన వామదేవ్యేన సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణాపరజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదే అస్మిన్క్షయే అస్మిన్భూమిలోకే యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । యే దేవా యజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । ఆగన్మ మిత్రావరుణా వరేణ్యా రాత్రీణాం భాగో యువయోర్యో అస్తి । నాకం గృహ్ణానాః సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధి రోచనే దివః । యే దేవా యజ్ఞహనోఽంతరిక్షే మధ్యాసతే । వాయుర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషోఽంతరిక్షే మధ్యాసతే । వాయుర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యాస్తే రాత్రీస్సవితర్దేవయానీరంతరా ద్యావాపృథివీ వియంతి । గృహైశ్చ సర్వైః ప్రజయా న్వగ్రే సువో రుహాణాస్తరతా రజాంసి । యే దేవా యజ్ఞహనో దివ్యధ్యాసతే । సూర్యో మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషో దివ్యధ్యాసతే । సూర్యో మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యేనేంద్రాయ సమభరః

యాగ్ం స్యుత్సమేవహావిషాజాతవేదః । తేనాగ్నే త్వముతవర్ధయామగ్ం
సజాతానాగ్ం శ్రైష్ఠ్యఆధేహ్యేనం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే । అగ
న్మసువస్సువరగన్మ సందృశస్తేమాఛిత్సియత్తేతప స్తస్మైతేమావృ
క్షిసుభూరసిశ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మేపాహి ధేహివ
ర్చోమేధాఅసివర్చోమయిధేహిఇతి మహాహిపాప్మానాం । శ్రౌత్ర
ర్యమాభ్యోదిగ్భ్యస్త్యదివోస్మాదం దరిశుంద స్త్యైరృథివ్యా అస్మా
దన్నాద్యయుష్మిగృజామి నిర్భక్తస్సయాంద్విష్యః । సంజ్యోతిషాభూ
మ। ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । నవత్మాన్నేజసినశః । దినైవాన్విమ్యా
త్తాజహి । స్రమోచన్నధరాన్పృధి । ఉద్యాంస్నద్యవినోభజహి । పి
తా పుత్రేభ్యోయథాదీర్ఘాయుత్వస్య హిశిషే । ॥స్యానోధేహిసూ
ర్య । ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాందివం । హృద్రో
గంమమసూర్య । హరిమాణంచనాశయ । సుకేషుమేహరిమాణం।
రోపణాకాసుదధ్మసి । అథోహారిద్రవేషుమే । హరిమాణంనిదధ్మసి।
ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేనసహసాసహ । ద్విషంతంమమరంధ
యన్ । మోఅహంద్విషతోరధం । యోనశ్శపాదశపతః । యశ్చన
శ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చ।సర్వంపాపగ్ం సమూహతాం।
వింద్రీమామృతమాన్వావర్తే। ప్రదక్షిణమావర్తతే। పుణ్యాభవంతు
యాలక్ష్మీః శాంతాభవంతుయాఃపాపీః । ఇత్యుక్త్వాపునరావర్తతే । స
మహాంప్రజయాసం మయాప్రజాసమహాగ్ం రాయస్పోషేణసంమ
యారాయస్పోషః । ఇతిచ । సమిద్ధోఅగ్నేదీదిహీనమద్ధాతే అగ్నే
దీద్యానం । ఆహవనీయముపసమింధే । వసుమాన్ యజ్ఞోవసీయా
న్భూయాసం । ఆహవనీయముపతిష్ఠతే । యోనస్సపత్నోయోర
ణోమర్తోభిదాసతిదేవాః ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో మామాతస్యోచ్ఛేషికిం
చన । ఇతిచ । అగ్నిపావమానాన్యాదిమేముచా । అగ్నిపావమానీభ్యాం
గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అగ్నఆయూగ్ం
వనః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సు

వీర్యం । గార్హపత్యముపసమింధే । దధత్సోషగ్ం రయింమయి । అ
గ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహంత్వయాగృహపతినాభూయాసగ్ం
సుగృహపతిర్మయాత్వం గృహపతినాభూయాః । శతగ్ం హిమాతా
మాశిషమాశాస్తే । యజ్ఞస్యరశర్మనే జ్యోతిష్మత్యా మాశిషమాశా
స్తే । జ్యోతిషితింతవేత్వాయజ్ఞస్యరశర్మన్ననుమాతన్యస్తినోదైవ్యం।
స్తంతుమామనుష్యశ్చేద దివ్యాధామ్నో మాభిచ్ఛి మామ్మాను
షాత్ అగ్నేవహ్నే స్వదితన్నస్తనయొపితుంకచ। శంతో కాయతనువే
ష్యోనః । దక్షిణాగ్నిముపసమింధే । పునర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతి ।
జ్యోతిషితం తవేత్వాయజ్ఞస్యరశర్మా ననుమాతన్వంతిం నోదివ్యస్తం
తుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నో మాచిచియమామానుషాత్ ।
జ్యోతిషితం తవేప్రతిరుతం మంత్రావృత్తిః । వేదముపసఆదా
యాంతశ్వేద్యాసినోతిమోహనం జపతి । ఏదేనాయజ్ఞహసఇత్యాది
సజాతానాన్ క్రిష్ఠా ఆని హ్యాసమిత్యంతం । కస్త్వాయుసక్తిసిత్వావి
ముంచతు । ప్రతంవిసృజ్య । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషంతదశకంత
న్మేరాధి । వాయోవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । ఆ
దిత్యవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకంతన్మేరాధి । వ్రతానాంవ్రతప
తే వ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। యజ్ఞోబభూవసఆబభూవస్మప్రజ
జ్ఞేనవావృధే । సదేవానామధిపతిర్బభూవసోఅస్మాగ్ంఅధిపతీన్క
రోతువయగ్ం స్యామపతయోరయీణాం । ప్రాఙ్గుదేత్యగోమతీ–జప
తి। ఇగాంమాగ్ అగ్నివిమాగ్ అశ్వీయజ్ఞోనృవత్సఖాసదమిదంప్రమృ
ష్యః । ఇడావాగ్ వేషాఅసురప్రజావాందియన్ రయింకృధుబుధ్నస్స
భావాన్ । సంయజ్ఞపతిరాశిషా । యజమానభాగంప్రాశ్నాతి । ఇ
దగ్ం హవిః । ప్రాతర్దోహం । దధిప్రప్యోఘ్నే ఇతిదధి । యజ్ఞశంచమ
ఉపచమఏతుయచ్ఛమేబలంచమే యజ్ఞావామేసంతిష్ఠస్వయజ్ఞస్యోషామే
సంతిష్ఠస్వయజ్ఞరిష్టామేసంతిష్ఠస్వ । దర్శపూర్ణమాసాభ్యాగ్ం హో
మేసంశునావేష్ట్యాజయతి । వృష్టింసివృశ్చమేసాస్నాన మ్యత్సర్గ్య

ముపాగాం । అథఉదకస్పృశ్య । బ్రాహ్మణాన్ తర్పయిత్వా । తస్మై సమిత్యాదివద్దక్షిణాం కుర్యాత్ ॥ హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

ఆ ధా న ప న్న మ్.

హరిః ఓం । పూర్వేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా । దర్భేష్వాసీనో ద ర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య । దేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వకర్మార్థ్యం । పూర్వాగ్ం హోమేనయక్ష్యమాణో గ్నీనాధాస్యే । సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం । ప్రాయశ్చిత్తకృచ్ఛ్రత్రయాగ్ం స్ప్రశిష్య మ్యప్రహోమాస్తుమితిసంకల్ప్య । అయజ్ఞత్వాన్నవిన్యస్య । అస్మిన్ ఆ ధానే అగ్నీనాధాస్యే । బ్రహ్మాధానేఽస్యార్త్విజ్యం త్వా మహాం వృణే । వృతోస్మికరిష్యామి । బ్రహ్మాణం త్వా మహాం వృణే । హోతారం త్వా మహాం వృణే । అగ్నిధం త్వా మహాం వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి । ఏ వం బ్రహ్మాదీనాం వరణం । బ్రహ్మాధానేఽస్య స్థిత్వా వైశ్వానర సూ క్తం జపేత్ । వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః । అగ్నిరుక్థేన వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిం । అజ స్రం ఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్య దగ్ం సనాభ్యో బృహదరిణా దేక స్స్వపస్యయా కవిః । ఉభా పితరా మహయన్నజాయతాగ్ని ర్ద్యావా పృథివీ భూరిరేతసా । పృష్టో దివిపృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్సనో దివా స రిషః పాతు నక్తం । జాతో యదగ్నే భువనా వ్యఖ్యః పశున్న గోపా ఇర్యః పరిజ్మా । వైశ్వానర బ్రహ్మణే విన్ద గాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః । త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముఞ్చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా । అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయా నామి క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం । వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభిః । వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభిశ్రీః । ఇతో జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ । అధ్వర్యుః ॥

దాఽశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహ త్వే సచా। తం తే హరామి బ్రహ్మ
ణా యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ। శమీగర్భస్యాశ్వత్థస్యారణీ ఆహరతి।
ఆశ్వత్థీ శమీగర్భస్యేతి వాజసనేయకం। అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధి జాతా
మగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి। శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భ
మగ్నయే ప్రజనయితవ ఆయుర్మయి ధేహ్యాయుర్యజమానే। యుగ
పదరణీ అభిమంత్ర్య సప్తపార్థివాన్ సంభారానాహరత్యేవం వానస్ప
త్యాన్। పంచపంచ వా భూయసో వా పార్థివాన్ సంభారాన్ సంభరేదితి
వాజసనేయకం। వైశ్వానరస్య రూపం పృథివ్యాం పరిస్రసా। స్యోన
మావిశంతు నః శివాః। యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాస్సంజజ్ఞా
నే సినం బభూవతుః। ఊషాన్కృష్ణమవతు కృష్ణమూషా ఇహో
భయోర్యజ్ఞియమాగమిష్ఠాః। ఊషాన్। ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీ
మచరో గుహాకారమాఖురూపం ప్రతీత్య। తత్తే న్యక్తమిహ సంభరం
తశ్శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః। ఆఖుకిరం। ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభ
రంతశ్శతం జీవేమ శరదః పురూచీః। వమ్రీభిరనువిత్తం గుహాసు
శ్రోత్రం త ఉర్వ్యబధిరా భవామః। వల్మీకవపాం। ప్రజాపతిసృష్టా
నాం ప్రజానాం క్షుధోపహత్యై సువితన్నో అస్తు। ఉపప్రభిన్నమిష
మూర్జం ప్రజాభ్యస్సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి। సూదం।
యస్య రూపం బిభ్రదిమామవిందద్గుహా ప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే। త
స్యేదం విహతమాభరంతోఽఛంబట్కారమస్యాం విధేమ। వరాహవి
హతం। యత్ఃశర్ద్రమగ్ం హ జగతః ప్రతిష్ఠా మూర్వీమిమాం విశ్వజనస్య భ
ర్త్రీం। తాసశ్శ్వాశ్శర్కరాస్సంతు సర్వాః। శర్కరాః। అగ్నే రే
తశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు। తత్సంభరం
న్నుత్తరతో నిధాయాతి ప్రయచ్ఛందురితింతరేయం। త్రీణి హిరణ్యశ
కలాని నిధాయ। ఇత్యష్టౌ పార్థివాన్ సూష్ణీం త్రీణి రజతశకలాని నిధాయ
యదిపంచోదుంబరాణి లోహశకలాని పంచ మోభవతి। అశ్వోయా
ఉంకృత్వా యదశ్వత్థేష్వసనం వత్సరం దేవేభ్యస్సిలాయ। తత్తైన్య

మిహ సంభరం తచ్ఛృతం జేనేయుశరదస్సవీరాః । అశ్వత్థం । ఊర్జః పృథి
వ్యా అధ్యుద్భిత్తో౽సి వనస్పతే శత వల్శో విరోహ । త్వయా వయ మిష
మూర్జం మదంతో రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ । ఔదుంబరమ్
గాయత్రియా హ్రియమాణస్య యత్తే పర్ణమపతత్తృతీయస్యై దివో
ధి । సోయం పర్ణస్సోమపర్ణాద్ధి జాతస్తతో హరామి సోమపీథస్యావరు
ద్ధ్యై । దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యదుపాశృణోస్సుశ్రవా వై
శ్రుతో౽సి । తతో మామావిశతు బ్రహ్మవర్చసం తత్సంభరంస్తదవరుం
ధీయ సాక్షాత్ । పలాశ్యాం పాలాశసఙ్గ్రం । యయా తే సృష్టస్యా
గ్నేర్హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః । తామిమాం ప్రహరామ్యహం శమీం
శాంత్యై హారామ్యహం । శమీం । యత్తే సృష్టస్య యతో వికంకతం
భా ఆర్చ్ఛజ్జాతవేదః । తయా భాసా సంమిత ఉరుం నో లోక మనుప్రభా
హి । వైకంకతం । యత్తే తాంతస్య హృదయ మాచ్ఛిందం జాతవేదో
మరుతోద్భిస్తమయిత్వా । ఏతత్తే తదశనే సంభరామి సాత్మా అగ్నే స
హృదయో భవేహ । అశనిహతస్య వృక్షస్య శకలం । యత్పృథివ్యా
త్సనిరస్యామధ్య ఉర్వ్యా మపశ్యజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్ । తత్పుష్కరస్యాయత
నాద్ధిజాతం పర్ణం పృథివ్యాః ప్రథనగ్ం హరామి । పుష్కరపర్ణమేకం ।
సంభారాంతూష్ణీమేకస్మిన్పాత్రే సంభృత్య । యం త్వా సమభరం జా
తవేదో యథా శరీరం భూతేషు న్యక్తం । స సంభృతస్సీద శివః ప్రజాభ్య
ఉరుం నో లోకమనునేషి విద్వాన్ । సంభృత్య నిదధాతి । తతో నాందీ
ముఖం । మాతుశ్శ్రాద్ధం తు పూర్వం స్యాత్ పితౄణాం తదనంతరం
తతో మాతామహానాం చ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతం । అగూరర
ణ్యోర్వారణాది యంత్వా శ్రాద్ధం భవేన్నాందీముఖాభిధానం । ఉద్ధ
న్యమానం పవం నిఖానం బ్రహ్మారణ్యాగ్నే శరణం చకృష్వ ॥ ఉద్ధ
న్యమానమస్యా అమేధ్యమపపాప్మానం యజమానస్య హంతు । శివా
స్సంతు ప్రదిశశ్చతస్రశ్శన్నో మాతా పృథివీ తోకసాతా । ప్రాచీన
ణగాం కేవలబిన ప్రోక్ష్య । శన్నో దేవీరభిష్టయఇ

శోధవంతుపితయే । శంయోరభిస్రవంతునః । అద్భిరవోక్ష్య । తస్మి
న్నుదీచీనవగ్ంశగ్ం శరణంకరోతీతి స్యాగ్రేణమధ్యమవగ్ం శంగార్హప
త్యాయతనం భవతి । తస్మాత్ప్రాచీనమష్టాసుప్రక్రమేషుబ్రాహ్మణ
స్యాహవనీయాయతనమేకాదశ సురాజన్యస్య ద్వాదశసువైశ్య
స్యచతుర్విగ్ం శత్యా మపరిమితే యావదావా చక్షుషామన్య
తేతస్మాన్నాతిదూరమాధేయఇతి సర్వేషామవిశేషేణాన్వాయతే ద
క్షిణాగ్నిః పురస్తాద్వాతృతీయదేశే గార్హపత్యస్యనేదీయసి దక్షిణా
గ్నేరాయతనమన్యదాహవనీయాగార మన్వగ్ంగార్హపత్య స్యాగ్రే
ణాహవనీయగ్ం సభాయాగ్ం సభ్యగ్ంపూర్వేణావసథఆవసథ్యః ।
ప్రాచీందిశ్చిగ్నేతత్ప్రశ్చస్మధ్యాస్మన్వాంగులేనతు । సూత్రేణాభ్రమయే
ద్గార్హపత్యాయతనముచ్యతే । తద్బహిఃప్రాక్పదాన్యష్టౌగత్వా
తుచతురశ్రకంద్విసూర్యాంగుళమానేనకుర్యాదా । హవనీయకం
ప్రత్యగ్నేఃప్రాక్పదంగత్వా దక్షిణేనపదద్వయం । అంగుళ్యైకోనవిం
శత్యామండలంతుదక్షిణా । చతుష్షష్ట్యంగుళం తిర్యక్ప్రత్యగ్నేః పు
రతోభవేత్ । పశ్చాదాహవనీయస్య చతుస్సూర్యాంగుళంభవేత్ ।
పార్శ్వేసన్నమయేద్వ్రీజంద్వ్యంగుళాధికసూత్రతః । వేద్యాయతనని
ర్మాణంద్విత్రిపంక్తిక్రమాత్ । కేశశ్మశ్రునవపతేనఖానినికృంతతే
స్నాత్వాలంకృత్యాఽఽవర్జం క్షౌమేవసానౌజాయాపతీ అగ్నిమాదధీ
యాతాంతే దక్షిణాకాలేఽర్వ్యవేదత్తో పరాహ్ణేఽథవృష సూర్యా
పానవాదగ్నిమాహృత్య । అపరేణగార్హపత్యంబ్రాహ్మణౌదనిక
మాధధాత్యుపాసనం వాసత్యంనిర్మథ్యంవా । ప్రాచీపూర్వముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్ । తతోదీక్షిపురస్సంస్థంపశ్చిమా
రంభమాలిఖేత్ । అపాకృరోభ్యుక్ష్యనిధాయవహ్నిముత్థిప్యతే
వోక్షణతోయశేషం । ప్రాక్తోయమన్యంవిదధాత్యుదగ్వాయథాబ
హిస్స్యాచ్చపరిస్తరాణాం । ప్రాక్తోయనిధానాంతమగ్నిప్రతిష్ఠాపన
మగ్నిమలంకృత్యపరిస్తరణం । తతోజాయాపత్యోస్సర్వేజనగ్ సా

ఘూాప ననహాోఘహు తేవ రేణ బ్రాహ్మౌదనికం లోహితే చర్మణ్యా
నడుహే ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ్ని పాచకే వానిశాయాం బ్రహ్మౌ
దనం చతుశ్శరావం నిర్వపతి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బా
హుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే ప్రాణాయ జుష్టం నిర్వపామి ।
దేవస్య త్వా– పూష్ణో హస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే పానాయ జుష్టం నిర్వపామి।
దేవస్య త్వా – పూష్ణో హస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే వ్యానాయ జుష్టం నిర్వ
పామి । దేవస్య త్వా– హస్తాభ్యాం బ్రహ్మణే జుష్టం నిర్వపామి । తూ
ష్ణీం నానర్వాణి తూష్ణీమవహత్య చతుఃస్రాదపాత్రేషు చరిలప్రత్యా
శ్రయతి న ప్రవ్రావయతి నగాలయతి క్షీరే భవతి త్యే కేచిత్ తండులమివ
శ్రిపయతి ఇతి విజ్ఞాయతే । ఉద్వాస్యాపానసదర్వ్యా ఉద్ధృత్య బ్రహ్మౌదనాదు

ద్ధృత్య । ప్రవేధ నైకవయే సుధ్యాయ [illegible] వందారు వృషభాయ వృ
ష్ణే । యతో భయమభయం తన్నో అస్త్వవ దేవాన్ యజే హేడ్యాం
స్వాహా । ప్రవేధసే బ్రహ్మణ ఇదం । వ్యుద్ధారణాది యజమానం యు
జమానశ్చతుర్ధా బ్రహ్మౌదనాదుద్ధృత్య । ప్రభూతేన సర్పిషాఽభిషిచ్య
కల్మషం నను చ్ఛిందగ్ శ్చతురుధ్యత [illegible] నియెత్య ఋత్విగ్భ్య ఉపో
హాత్మ పాత్రాః ప్రీశమిపిండాధవంత్య ప్రతిహాతాః పాణయో [illegible]
హితపిండ ఏవఃధ బ్రహ్మౌదన శేషగ సంక్షిప్య తస్మిన్ [illegible] శే
మాసి యతిస్మిన్ [illegible] ప్రసన్న [illegible] సమిధా అ[illegible]
వపలాశ్వః ప్రాదేశ మాత్ర్యో [illegible] । [illegible]
త్రియా దశ్వత్థాస్సంభృతా బృహత్య [illegible] । ప్ర
జాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితాస్తి [illegible]
చయ శేపెలోడ ఇత్యాద్యాధాతి ఘృతవతీభిరాగ్నేయీభిర్గాయత్రీభి
ర్బ్రాహ్మణస్య త్రిష్టుభీ రాజన్యస్య జగతీభిర్వైశ్యస్య । సమిధాగ్నిం
దువస్యత ఘృతైర్బోధయతాతిథిం । ఆస్మిన్ హవ్యా జుహోతన । అ
గ్నయ ఇదం । ఉపత్వాగ్నే హవిష్మతీర్ఘృతాచీర్యంతు హర్యత । జుష
స్వ సమిధో మమ । అగ్నయ ఇదం । తం త్వా సమిద్భిరంగిరో ఘృతే

వర్ధయామసి। బర్హిషశ్చోపచాయవిష్య । అగ్నయ ఇదం । సమిత్త్సమితి
ప్రావత్థ్సరీర్దధాతి । అధ్వర్యో త్విమాః ప్రవత్థ్సరీస్తే దదామి । ప్రతిగృ
హ్ణామి । ప్రాశ్నంతి బ్రాహ్మణా ఓదనం । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానం వ
రం దదాతి ప్రాశితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానం వో వరం దదామి।
ప్రతిగృహ్ణీము । అధ్వర్యుః । ప్రజా అగ్నే సం వాసయాశాశ్చ పశుభి
స్సహ । రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహి యాన్యాసన్త్సవితుస్సవే । ఉత్తరేణ
గార్హపత్యాయతనం కల్మాషమజం బధ్నాత్యథ యజమానో వ్రత
ముపైతి వాచం చ యచ్ఛతి । అనృతాత్సత్యముపైమి మానుషాద్దైవ్య
ముపైమి । వ్రతముపైతి । దైవీం వాచం యచ్ఛామి । వాచం చ య
చ్ఛతి । వీణాతూణవేనైవమేతాగ్ం రాత్రిం యజమానం జాగరయం
త్యపి వా న జాగర్తి న వాచం చ యచ్ఛతి । శమ్యా రేతాగ్ం రాత్రిమేతమ
గ్నిమింధానాస్తే । శమ్యారగ్నిమింధాన ఉభౌ లోకౌ సనేమహం । ఉభ
యోర్లోకయోరృధ్వాతి మృత్యుం తరామ్యహం । ప్రతిశల్కం మం
త్రావృత్తిః । తస్మిన్నుపవ్యుష మరణీ నిష్టపతి । జాతవేదో భువనస్య రేత
ఇహ సించ తపసో యజ్జనిష్యతే । అగ్నిమశ్వత్థాదధి హవ్యవాహగ్ం శ
మీగర్భాజ్జనయన్ యో మయోభూః । అయం తే యోనిరృత్వి
యో యతో జాతో అరోచథాః । తం జానన్నగ్న ఆరోహాథా నో వర్ధ
యా రయిం । ఏతాభ్యామరణీ నిష్టప్యాగ్నిమనుగమయ్యాథ సమ్మరోతి।
అగ్నీరక్షాగ్ంసి సేధతి శుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిః పావక ఈడ్యః। అ
రణీ అభిమంత్ర్య । దోహ్యా చ తే దుగ్ధభృచ్చోర్వరీ తే తే భాగధేయం ప్ర
యచ్ఛామి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి । మహీ విశ్పత్నీ సదనే ఋత
స్యార్వాచీ ఏతం ధరుణే రయీణాం । అంతర్వత్నీ జన్యం జాతవేదస
మధ్వరాణాం జనయథః పురోగాం । అరణీ ఆహ్రియమాణే యజమానః
ప్రతీక్షతే । ఆరోహతం దశతగ్ం శక్వరీర్మమర్తేనాగ్న ఆయుషా వర్చ
సా సహ । జ్యోగ్జీవంత ఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమాం దర్శమహం పూ
ర్ణమాసం యజ్ఞం యథా యజై । అరణీ హస్తయోః ప్రతిగృహ్య।

ఋత్వియవతీస్థోఽగ్నిరేతసౌ గర్భం దధాథాం తే వామహం దదే । తత్స
త్యం యద్వీరం బిభృథో వీరం జనయిష్యథః । తే మత్ప్రాతః ప్రజనిష్యే
థే తే మా ప్రజాతే ప్రజనయిష్యథః । ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన
సువర్గే లోకే । ప్రతిగృహ్యాభిమంత్రయతే యజమానః । మయి గృ
హ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ।
మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్యరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః ।
యో నో అగ్నిః పితరో హృత్స్వంతరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । తమా
త్మన్పరిగృహ్ణీమహే వయం । మా సో అస్మాగ్ం అవహాయ పరాగాత్ ।
అథాజపతి । అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేఽత్రస్థ పురాణా యే చ నూత
నాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యాః అక్రన్నిమం పితరో లోక
మస్మై । గార్హపత్యాయతనముద్ధత్యాప ఉపస్పృశ్య । శన్నో దే
వీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే । శం యోరభిస్రవంతు నః । అద్భిరవో
క్ష్య । ఏవం దక్షిణాగ్నేరాహవనీయస్య సభ్యావసథ్యయోశ్చైవమ
ను పూర్వాణ్యన్యైర్వ్యతిషజ్యం తిర్యాఞ్చి క్రియంతే । సికతానామర్ధం
త్రైధం విభజ్యార్ధం గార్హపత్యాయతనే నివపత్యర్ధం దక్షిణాగ్నేశ్చ
ష్టార్ధమాహవనీయస్యైతేనైవ కల్పేన సర్వాన్పార్థివాన్త్సంభారాన్ని
వపతి । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి । సికతా నివపతి । సంజ్ఞాన
మసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్ । యదదశ్చంద్ర
మసి కృష్ణం । తదిహాస్తు । ఊషాన్నివపన్ననుధ్యాయతి । ఉదేవ్యా
గ్నే అధిమాతుః పృథివ్యా విశ్వే ఆవిశ మహతస్సధస్థాత్ । ఆఖుం త్వా
హాదధితే దేవయంతో హవ్యవాహం భువనస్య గోపాం । ఆఖుకరీషం
యత్పృథివ్యా అనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిరగ్నయే దదా
త్తస్మిన్నాధీయతామయం । గార్హపత్యాయతనే వల్మీకవపాం ని
వపతి । యదంతరిక్షస్యానామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్ని
రగ్నయే దదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । దక్షిణాగ్న్యాయతనే వల్మీ
కవపాం నివపతి । యద్దివోఽనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిర

గ్నిర్యోద దాత్తస్మిన్నాధీయతాఽమయం । ఆహవనీయాయతనే వాల్మీకవపాంనివపతి । ఉత్క్షస్సముద్రాన్మధుమాగ్ం ఊర్మిరాగాత్క్షాన్నమాజ్యాయుప్రతరాందధానః । అమీచయెనుఘ వానోవయుం చెమమూర్జంమధుమత్సంభరేను । సూదం । ఇయత్యగ్రఆసీః । వరాహవిహతం ।అదో దేవీ ప్రథమానా పృథగ్యద్దేవైర్న్యుప్తావ్య సర్పోమహిత్వా । అదృగ్ హధాస్సర్కరాభిస్త్రి విష్టప్యజయోలోకాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । పాప్మాన్ । శర్కరాః । ద్వేష్యంచ మనసాధ్యాయతి । ఋతగ్గ్ స్తృణామి పురీషంపృథివ్యామృతేధ్యగ్ని మాదధే సత్యేధ్యగ్ని మాదధే । నివపనక్రమెణాయతనేషు సంభారాననువ్యాహరతి । సంయావః ప్రియాస్తనువస్సం ప్రియాహృదయానివః । ఆత్మావోఅస్తు సంప్రియస్సం ప్రి

యాస్తనువోమమ । సంవస్సృజామి హృదయానిసగ్ స్పృష్టంమనోఅస్తువసగ్ స్పృష్టః ప్రాణోఅస్తువః । నాసస్పత్యాస్తగ్ సృజ్యసికతావద్విభజ్యనివపతి । ఇతః ప్రథమంజజ్ఞే అగ్నిస్స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః । సగాయత్రియాత్రిష్టుభాజగత్యా దేవేభ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్ । నివపతి । యాస్తేశివాస్తనువోజాతవేదో యాఅంతరిక్షే దివియాఃపృథివ్యాం । తాభిస్సం భూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్యగ్నే । గార్హపత్యాయతనే సౌవర్ణగ్ం హిరణ్యశకలముత్తరతస్సంభారేష్వావాస్యతి । చంద్రమగ్నించంద్రరథగ్ం హరిత్వచం వైశ్వానరమప్సుషదగ్ం సువర్విదం । విగాహంతూర్ణిం తవిషీభిరావృతంభూర్ణిం దేవాసఇహసుశ్రియందధుః । ఉపాత్తమనుమంత్రయతే । ద్వేష్యాయరజతంప్రయచ్ఛతి । పాప్మానరజతం । దక్షిణస్యాందిశిరజతశకలం నిరస్యాదుపస్పృశ్య । ఏవగ్ం సర్వేష్వావాస్యకరోతి ప్రాహస్మాదనిశాద్భహస్మాహోహ్యతస్మించ్ఛమీ గర్భాదగ్నింమంథత్యద్యశ్ఛురశ్మిషుదశవాత్రారణీసముపదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । పహాగ్ం సి

నాజాయస్వసహరయ్యాసహపుష్ట్యా సహప్రజయాసహ పశుభి
స్సహబ్రహ్మవర్చసేన । ఏతేనైవమంత్రేణ మంథనం కరోత్యుపతిష్ఠత్యేవాగ్నిం
చ ధృతిబలవతిజాతే। యజమానః। ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు
ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే । నిర్మథ్యమానమను మంత్రయతే
యజమానః । అత్ర చతుర్హోతౄన్ యాజమానం వాచయతి । చి
త్తిః పృథివ్యగ్నిస్సూర్యాశ్చేచక్షుర్మనోహావిర్హోతా । చిత్తిస్స్రుక్-
సామాధ్వర్యుః । పృథివీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ ।
బృహస్పతిరుపవక్తా । సూర్యశ్చక్షుః । వాతః ప్రాణః । ద్యౌః పృ
ష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞః । పృథివీగ్ంశరీరైః । మహా
హవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అ
చ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభి
గరౌ । అయాస్యశ్చోద్గాతా। అజాగ్నిః పూర్వః పూర్వేభ్యః పవమా
నశ్శుచిః పావక ఈడ్యః । జాతమభిమంత్రయతే జాతేయజమానోవ
రం దదాతి । అధ్వర్యోర్వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । జాతం యజ
మానోఽభిప్రాణితి ప్రజాపతేస్త్వా ప్రాణేనాభిప్రాణిమి పూష్ణః పోషేణ
మహ్యం దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే
వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఉపర్యగ్నేరుచ్ఛ్వసితి । అజీజనన్నమృ
తం మర్త్యాసోఽస్రేమాణం తరణిం వీడుజంభం । దశస్వసారో అగ్రువస్స
మీచీః పుమాగ్ంసం జాతమభిసగ్ంరభంతాం । జాతమధ్వర్యురంజలి
నా ప్రతిగృహ్య। సమ్రాడసి విరాడసి సారస్వతౌ త్వోత్సౌ సమింధా
తామన్నాదం త్వాన్నపత్యాయ । ఉపసమిధ్య। అత్రైవ ప్రాంచముద్ధృ
త్యాసీనస్యోపాంశుమంత్రేణ మంతేనయథాన్యాధానేన ప్రథమ
యా వ్యాహృత్యా ద్వాభ్యాంవాద్వితీయాభ్యాంచ సర్వా రాత్రీభ్యాం
ప్రథమమేవ చతుర్ణాశిరసా । వ్యాహృతిస్సర్వారాత్రీ ధుర్యాశిరాగ్ సీతిప
శేషా జాగ్నిషు యజమానోఽనుమంత్రయతే। అత్ర వ్యాహృత్యారంభో

ణం యజమానపశ్యోః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతే
నాదధామి । భూః । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం
మహిత్వా । ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయాదధే।
అయంగౌః పృశ్నిరక్రమీద సదన్మాతరం పునః పితరంచ ప్రయం
స్సువః । ధర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । ఛర్ది
స్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ । నయాజమానః । యా స్తే శివా స్తనువో
జాతవేదో యా అంతరిక్షే ఉత పార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయ సగణస్స
జోషా హిరణ్యయోనిర్వహ హవ్య మగ్నే । ప్రాణం త్వామృతే ఆదధా
మ్యన్నాదమన్నాద్యాయ గోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణ పృథి
వ్యై మహిమ్నా । అంతరిక్షస్య పోషేణ పశూనాం తేజసా సర్వపశు
మాదధే । అజస్రగృహపతే అహిర్బుధ్నియః । పరి ద్యా దివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నా
దధామి యజ్ఞియే లోకే యోనౌ అగ్నే నిష్ట్యో యోఽభి దాసతి దమ
వాంతం త్వయాభినిదధామి । గార్హపత్యాయత్వా సంభారేషు నిదధా
తి । సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీరుషస్స్రేయసీ శ్శ్రేయసీర్దధత్ ।
అగ్నే సపత్నాఁ అపబాధమానో రాయస్పోష మిషమూర్జ మస్మాసు
ధేహి । అనీయమానం మంత్రయతే యజమానః । ధర్మశిరా అగ్
నిచైన మాహవనీయ స్యావచయతి । ధర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః ప
శుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ । వాతః ప్రాణ స్తద
యమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । స్వదితం తోకాయ తనయాయ
పితుం పచ । అర్కశ్చక్షు స్తదసౌ సూర్య స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః
పశుభిర్భువత్ । య త్తే శుక్ర శుక్రం వర్చశ్శుక్రా తనూః । శుక్రం జ్యోతి
రజస్రం । తేన మే దీదిహి తేన త్వాదధే । అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణా । ఆనశే
మన ఆహూయమానః । పర్యావధీరాజ్యమిశాగ్నిః కృత్వా జనా జహాతి ।
అసీనః । యా తే అగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా తనూర్యా పృథివ్యాం
యాగ్నౌ యా రథంతరే । యా గాయత్రే ఛందసి తాం త ఏతే నావ

యజేస్వాహా । అగ్నేః పవమానాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే
ప్సుపావకా ప్రియా తనూరాంతరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే ।
యా త్రైష్టుభే ఛందసి తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । అగ్నేః పావకా
యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూ
ర్యా దివి యాదిత్యే యా బృహతి । యా జాగతే ఛందసి తాం త ఏతేనావ
యజే స్వాహా । అగ్నేశ్శుచ్యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । సమిధ ఆదధా
తీత్యేకే । సర్వత్రాహితమగ్నిగ్ం శమనహోమాత్పూర్వం నస్పృ
శేత్ । అగ్రేణ దక్షిణేహార్య ఆహవనీయమాదధాత్యుదితే బ్రహ్మాన్వగ్న్య
పరాణుస్వగార ఏత్య ప్రణయనీయమాశ్వత్థ మిధ్మమాదీపయతి
సికతాశ్చోపయమనీరుపకల్ప్యయ తే తముద్యచ్ఛతి । ఓజసే బలాయ

త్వోద్యచ్ఛే వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । సపత్నతూరసి వృత్ర
తూర్యస్తే దేవేషు మహిమా సువర్గః । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః పు
ష్టిర్యా తే మనుష్యేషు పప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి దివః
పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యో య
త్రయత్ర జాతవేదస్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి ।
ఉదు త్వా విశ్వేదేవా అగ్నే భరంతు చిత్తిభిః । స నో భవ శివతమస్సుప్ర
తీకో విభావసుః । పంచాభిస్సికతాభిరుపరి అగ్నిముద్యచ్ఛత్యుద్ధారిత ప
యమనం ధారయత్యథాశ్వస్య దక్షిణే కర్ణే సిహిగ్ంసి ముఖం యజమాన
మగ్నిం తనూర్వాచయతి । యా వాజం అగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా
తనూస్తామావహ । యా వాజం అగ్నే అప్సు పావకా ప్రియా తనూస్తా
మావహ । యా వాజం అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూస్తామావహ ।
ధారయత్యేవాగ్నిమథాగ్నిం క్రోశతి అగ్నిం మావ్యృత్య మధత్వా
గార్హపత్యోక్షర్గ్ం రాణీన్ దక్షిణాగ్నిమాదధాతి ద్వితీయయా
వ్యాహృత్యాతిపృచ్ఛిన్నపరాక్షే ఖిర్త్యితిహోప చతుర్గృహీతవా । అగ్నా
వన్వారంభోయం యజమానపత్యః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం
వ్రతపతే వ్రతేనాదధామి । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా

రిక్షంమహిత్వా। ఉపస్థే తేదేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాద
ధే। ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్ర మీదసనన్మాతరంపునః। పితరంచప్ర
యం త్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామవిరాజతి వాక్పతం గాయశిశ్రియే।
ప్రత్యస్యవహద్యుభిః। వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః। సంప్రియఃపశు
భిర్భువత్। స్వదితంతోకాయతనయాయపితుంపచ। నయజమానః
యాస్తేశివా స్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః। తాభి
స్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్య మగ్నే।
ప్రాణంత్వా మృత ఆదధామ్యన్నాద మన్నాద్యాయగోప్తారంగుప్త్యై
దివస్త్వావీర్యేణ పృథివ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణప
శూనాంతేజసా సర్వపశుమాదధే। అగ్నేన్నపామరయో భువస్ప
తేవదిః। పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథి
వ్యాస్త్వామూర్ధంస్త్వాదయామియజ్ఞియేలోకేయోనోఅగ్నవిష్ట్యోయో
విష్ట్యోబినాసతిదమాహాంతంత్వయాభివిదధామి।దక్షిణాగ్నియాయత
నేసంభారేషునిదధాతి। పూర్వవచ్ఛమనహోమః। అగ్నిప్రథవవజ
హోతి। వామదేవ్య మభిగాయతి ఉద్ధ్రియమాణే। ప్రాచీమనుప్రది
శంప్రేహివిద్వానగ్నే రగ్నేపురోఅగ్నే ర్భవేహ। విశ్వాఆశాదీధ్యా
నోవిభాహ్యూర్జంనోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే। విక్రమస్వమ
హాగ్ అసివేదిషన్మానుషేభ్యః। త్రిషులోకేషు జాగృహిప్రజయాచ
ధనేనచ। ఇమాఉమాముపతిష్ఠంతు రాయఆభిః ప్రజాభిరిహాసంవ
సేయ। ఇహోఇడాతిష్ఠతు విశ్వరూపీమధ్యే వసోర్దీదిహిజాతవే
దః। ప్రాంచోశ్వప్రథమా అభిప్రవ్రజంతి। దక్షిణతో బ్రహ్మారథగ్
రథచక్రం వ్యావర్తయతి యావచ్ఛక్రంత్రిః పరివర్తతే పట్సప్తకృత్వో
పేమ్యన్వ।జానుదఘ్నేధారయమాణః ప్రతియమధ్యేనాగ్నిగ్ వారతి
నాభిదఘ్నే ద్వితీయమాస్య దఘ్నేతృతీయం నకర్ణదఘ్నే మధ్యేగృహ్య
హాతి యద్యుద్గృహ్యానిగృహ్ణీయాన్ముఖేన సంమాయాదధ్యాన్నాగ్ని
హూతిత్యంచ వ్యవేయాదక్షిణతః పరిగృహ్యాహారత్యర్ధగార్హే యజమా

నోపరం దదాతి । అశ్వారోఽశ్వతరం తేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । అర్ధార్ధే
హిరణ్యాని నిధాయ । నాకోఽసి బ్రధ్నః ప్రతిష్ఠా సంక్రమణః । అతిక్రామతి
ప్రాంచమశ్వం । అభ్యస్థాద్విశ్వాః పృతనా అరాతీః తదగ్నిరాహ
తదుసోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషా మాధాత్సుకృ
తస్య లోకే । దక్షిణేన పదోత్తరంతస్సంభారాక్రయతి । యథాహిత
స్యాగ్నేరంగారా అభ్యవవర్తేరంస్తి । ప్రదక్షిణమావర్తయిత్వా । యద
క్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్థ్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ ।
శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుత్యం జనిమ తత్తే అర్వన్ । పు
నరేవాక్రమయతి । ప్రాఙ్ముఖస్యాశ్వస్యాథ యజమానశ్శివా జపతి ।
యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ । తే మా విశతాం తే

మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । సమ్రాట్చాభిభూశ్చ । తే
మా విశతాం తే మా జిన్వతాం యే తే అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూ
శ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీ చ
ప్రభూతిశ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యాస్తే అగ్నే శివాస్తను
వః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ ।
అస్నుక్చానాహుతిశ్చ అశనయా చ పిపాసా చ । సేదిశ్చామతిశ్చ ।
ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిః పాప్మానం గచ్ఛ । యోఽస్మాన్
ద్వేష్టి । యంచ వయం ద్విష్మః । స్నిక్చ స్నీహితిశ్చ స్నిహితిశ్చ । ఉష్ణా
చ శీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదాంవీ సేదిరనిరా । ఏతాస్తే అగ్నే
ఘోరాస్తనువః । తాభిః పాప్మానం గచ్ఛ । యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యంచ
వయం ద్విష్మః । ఇతి శర్కరా భవతి । యదిదం దివో యదదః । పృథి
వ్యాస్సంవిదానే రోదసీ సంబభూవతుః । తయోః పృష్ఠే సీదతు జాత
వేదాశ్శంభూః ప్రజాభ్యస్తను వేస్యోనః । అగ్నిమభిమంత్ర్య । పుర
స్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖ స్తిష్ఠన్నాహవనీయ మాదధాతి । పర్యాభిర్వ్యాహృతి
భిస్సర్వాభిస్సర్పరాజ్ఞీభిస్తృతీయేనచ ధర్మశిరసా । అశ్వస్యవ్యాఘ్రం భో
యం యుజ గాన పర్వోః । అంగిరసాంత్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్ర

శేనాదధామి । భూర్భువస్సువః భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరి క్షంమహిత్వా..వ్యకమ్మన్మహిమస్సువః । అక్షుశ్చక్షు స్తదసౌ సూర్య స్తదయమగ్నిః । సంశ్రితయః పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రం వర్చ శ్శుక్రాతనూశ్శుక్రం జ్యోతిరజస్రం। తెవమాదీదిహి. తేనత్వాదధేగ్ని నాగ్నేర్బ్రహ్మణా । నయజమానః । యాస్తేశివా స్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స జోషాహిర ణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే అపానత్వా మృత అదధామ్యన్నా దమన్నా ద్యాయగోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణపృథివ్యై మహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణపశూనాంతేజ సాసర్వపశుమాద ధే । అగ్నే సంమ్రాడిద్మైకపాదాహవనీయదివః— తంత్వయాభినిదధా మి । అహవనీయాయతనేసంభారేషునిదధాతి । యజమానస్యఆయ తినఉపవిశ్య । అనశేన్యానశేసర్వమాయుర్వ్యానశే । అహంత్వద స్మిమదసిత్వమేతన్మమాసియోని స్తవయోనిరస్మి । మమైవసన్వహ హవ్యాన్యగ్నే పుత్రః పితేలోకకృజ్జాతవేదః । ఆధీయమానమనుమం త్రయతేయజమానః । పూర్వవచ్ఛమనహోమః । త్రిస్త్రిరేవఆశ్వ త్థప్సమిధఏకైకస్మిన్ న్నాదధాత్యాహవనీయెవాతి స్రః । అగ్నఆయూంషి పవసఆసువోర్జమిషంచనః॥ ఆరెబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్న యేపవమానాయేదం । అ గ్నేపవస్వ స్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం । దధత్పోషగ్ రయింమయి । అగ్నయేపవమానాయేదం । అగ్నిరృషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః । తమీమహేమహాగయం । అగ్నయేపవమానాయే దం । శమీమయ్యో ఘృతాన్వక్తాస్తిస్రస్త్రిస్త్రిరేవఏకైకస్మిన్నాదధా త్యాహవనీయెవాతిస్రః । సముద్రాదూర్మిర్మధుమాంగ్ ఉదారదుపాగ్ శునాసమమృతత్వమానట్ । ఘృతస్యనామగుహ్యం యదస్తిజిహ్వా దేవానామమృతస్యనాభిః॥ ఆదిత్యాత్మనెబ్రహ్మణఇదం। వయంనామ ప్రబ్రవామఘృతేనాస్మిన్ యజ్ఞెధారయామనమోభిః॥ ఉపబ్రహ్మాశృణ

వధ్వాసహాసనంచతుశ్శృంగోవమీద్గౌరఏతత్ । యజ్ఞాత్మనేబ్రహ్మణఇ
దం । చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఅ
స్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివే
శ । దేవాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । ఏవంహానావృత్తిః యాస్సమిధోఘృ
తాక్తాఏవ । ప్రేద్ధోఅగ్నేదీదిహిపురో నోఽజస్రయాసూర్మ్యాయవి
ష్ఠ । తాగ్ంశశ్వంతఉపయంతివాజాః । ఔదుంబరీగ్ం సమిధమాదధా
తి । అగ్నయఇదం । విధేమతేపరమేజన్మన్నగ్నే విధేమస్తోమైరవరేస
ధస్థే । యస్మాద్యోనేరుదారిథాయజేతం ప్రత్వేహవీగ్ంషిజుహురేస
మిద్ధే [illegible] । అగ్నయఇదం । తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్యచిత్రామా
హంవృణేసుమతిం విశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ప్రపీనాగ్ం
సహస్రధారాం పయసామహీంగాం । శమీమయీం । సవితఇ
దం । తతస్తూష్ణీం మగ్నిహోత్రం జుహోత్యపివాద్వాదశగృహీ
తేనస్రుచంపూరయిత్వా । ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్జుహోతి ।
సాగ్నిహోత్రస్యస్థానేభవతి । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అథయ
జమానో ఘోరాజుహోతి । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపా
ప్మానంగచ్ఛ । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చతృష్ణాచ । అ
స్నుక్చానాహుతిశ్చ । అశనయాచపిపాసాచ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏ
తాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి ।
యంచవయంద్విష్మః । స్త్రీకృచ్ఛ - ద్విష్మః । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచం
పూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త
ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి । సప్తయో
నీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహో
తి। అగ్నయేసప్తవతఇదం। హుతాయాంయజమానోవరందత్వాశివా
జపతి । యేతేఅగ్నేశివేతనువౌ - తాభిస్త్వాదధే। శివాజపాంతమగ్న్యా
ధేయగ్ం శివాజపాం తెవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తాని యద్యగ్న్యాధేయసూ
ర్యోవావిస్యాదుద్వయం తమసస్పర్యు దుత్యం చిత్రందేవానామిత్యా

హుతీర్జుహుయాత్ । అనాజ్ఞాతం పురుషసం మితోయత్పాకత్రాత్వం నోఅగ్నే సత్వంనోఅగ్నఅభిర్గీర్భిరిదంవిష్ణుర్వ్యా హృతీర్విహృతాన మస్తాశ్చజుహుయాత్ । అస్మిన్నాధానేయజుర్భిష ప్రాయశ్చిత్తంక రిష్యే । భువస్స్వాహా । దక్షిణాగ్నా వాయవఇదం । అస్మిన్నాధానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే ప్రజాపతయఇదం । జుహ్వాగ్ సకృద్గృహీత్వా । యేఅగ్నయోదివో యేపృథివ్యాస్స ఆగచ్ఛంతుపమూర్ధంద్రుహణాః । తేఅస్యాఅగ్న యోద్రవిణం । ధత్తేస్తాంప్రీతా ఆహుతి భాజోభూత్వాయనాలోకం పునరస్తంపరేతస్వాహా । అగ్నిభ్యఇదం । అథవిరాడ్త్రైర్యజమా నఉపతిష్ఠతే । అథర్వపితుంమే గోపాయాన్నం ప్రాణేనసంమ్మితంత్వ యాగ్ స్తాఇషమూర్జంమదం తోరాయస్పోషేణసమిషామదేమ । అ న్వాహార్యపచనం॥ నర్యప్రజాంమేగోపాయ మూలంలోకస్యసంతతిం। ఆత్మనో హృదయాన్నిర్మితాం తేపరిదదామ్యహం । గార్హపత్యం । శగ్గ్స్యపశూన్మే గోపాయవిశ్వరూపంధనంవసు। గృహాణాంపుష్టిమా నందంతాగ్ స్తేపరిదదామ్యహం । ఆహవనీయం । పంచదాగ్నిస్త్ర త్రామద్విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వాద్యోఅదోపాణీర్మానిర గ్నిః ప్రతిష్ఠితః । సర్వాన్ । ఇత్యాధానవిధిసమాప్తం.

అథ పావమానేష్టి

అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః ప్రా క్శ్యానప్రాణానాయమ్య । సంకల్పంకరోతి । అద్యావేతిపరమా త్రాత్యపావమాన్యాదీక్షితేణిహవిర్ పైర్యాత్రాగ్నఆదిత్యాచాగ్నే యే వసవహసమాన తంత్రేణకుర్వాం । నిష్ట్యాయత్యై । వర్షి । కుర్వతీ ష్ట్యాయత్యై । విద్యుదసి । అద్యయజ్ఞాయ । ఇషూమూర్జం పంచద శీం । విష్ణగ్ హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది । ఇంద్రాగ్నస్యముఖ్యత్వా దమావాస్యంతంలోం । అన్వాధాయ ప్రతిపవేశః । సప్తదశసామిధే

న్యః । అదిత్యైరాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపం కృత్వాప్రావిశస్త్వంవ
వనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోనిగ్ శతిధా సంభరామిసుసంభృతా ।
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । అనఘోనిదధాతి । ఇధ్మప్రవ్రశ్చనానిని
దధాతి । వేదంకృత్వావేదిః, త్వయా వేదిమిత్యాది । యేనకేనచి
త్కాష్ఠేనోపవేష కరణముల౦ కృత్యపరిస్తరణం । దేవాదేవేషుకర్మ
ణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే । త్రిచత్వారిగ్ శత్కపాలానిస్థాలీస్స్రు
శ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణిప్రకృతివత్ । పవిత్రకర్ణాదీ
నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేజుష్టంనిర్వ
పామ్యగ్నయేపవమానాయజుష్టం నిర్వపామ్యగ్నయేపావకాయజు
ష్టంనిర్వపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్టంనిర్వపామీంద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంని
ర్వపామ్యదిత్యైజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది ః అదిత్యా
స్థ్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నేపవమానహవ్యగ్ రక్ష
స్వాగ్నేపావకహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నేశుచేహవ్యగ్ రక్షస్వేంద్రాగ్నీహ
వ్యగ్ రక్షేథామతిథేహవ్యగ్ రక్షస్వశశూకాయామిత్యాది । ప్రోక్షి
తాస్థ్సేత్యంతంకృత్వా । క్లుప్తిసామనసీభ్యామగ్నీన్ । యజమానఉప
తిష్ఠతే । క్లుప్తిసామనస్యావిమేబుుచా । కల్పేతాం ద్యావాపృథివీక
ల్పం తామాప ఓషధీః కల్పంతామగ్నయః పృథఙ్మమజ్యైష్ఠ్యాయస
వ్రతాఃయేఽగ్నయస్సమనసోం తరాద్యావాపృథివీ వాసంతిశావృతూఅ
భికల్పమానా ఇంద్రమివ దేవాఅభిసంవిశంతు । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యా
మీత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేవోజుష్టంప్రో
క్షామ్యగ్నయేపవమానాయవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయేపావకాయ
వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయే శుచయేవోజుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్ని
భ్యాంవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యదిత్యై వోజుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినా
దానాది । ఉత్కరేత్రిన్నినీయ । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । ఇదమ
గ్నేరగ్నేః పవమానస్యాగ్నేః । పావకస్యాగ్నేశ్శుచేరింద్రాగ్నియోః ।
పురోడాశార్థాన్ । ఇదమదిత్యాః । చర్వర్థాన్ । కృష్ణాజినాదానా

డి। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్న యేపవమానాయజుష్ట మధివపామ్యగ్నయే పావకాయజుష్టమధివపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్ట మధివపామీంద్రాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపామిధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధాన కాలేచతుర్ణామష్టావుపధాయఇంద్రాగ్న్యస్యాష్టా వుపధాయతూష్ణీంత్రీణి। కపాలానాముపధానకాలెపరిధమేనకపాలమంత్రేణ చరుస్థాలీముపదధాతి। ధ్రువోసీతిమంత్రగ్ సన్నమతి। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయె పవమానాయజుష్టగ్ స పపామ్యగ్నయేపావకాయజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్న యేశుచయేజుష్టగ్ సంవపామీంద్రాగ్నిభ్యాజుష్టగ్ సంవపామి। తూష్ణీగ్ సర్వం। పిష్టానాముత్పవన కాలేతండులానుత్పునాతి। స్థాల్యాం ఘృతమాసిచ్య। దేవో వ స్స వి తో త్పు నా తు ... అ చ్ఛి దే ణ ప వి త్రే ణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। మఖస్యశిరోసి। యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం। త్రిః। యథాభాగంవ్యావర్తేథాం। ఇదమగ్నేశ్శుచేః। ఇదమింద్రాగ్నియోః। ఇదమహగ్ సేనాయాఇత్యాది। ఘర్మోసివిశ్వాయుః। అధిశ్రయణకాలే। అధిశ్రయణమంత్రేణతండులానావపతి। ప్రథనాదిపురోడాశానాం। అంతరితగ్ రక్షఇతిసర్వేషాం। ఆజ్యలేపంనినీయ। తూష్ణీగ్ స్ఫ్యమాదాయ। బ్రహ్మన్నుత్తరమిత్యాది। ఉద్వాసనకాలే। ఆప్యాయతాంఘృతయోనిః। తేజసాగ్నయేజుష్టమభిఘారయామి। ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపవమానాయజుష్టమభిఘారయామి। ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపావకాయ జుష్టమభిఘారయామి। ఆప్యాయతాం = తేజసాగ్నయేశుచయే జుష్టమభిఘారయామి। తూష్ణీమైంద్రాగ్నం। ఆప్యాయతాం— తేజసాదిత్యైజుష్టమభిఘారయామి। స్యోనంతఇత్యాది। ఆగ్నేర్భువనస్యేతిచరోరుద్వాసనం। ప్రియేణేత్యాసాదనం। యజ్ఞోసీతిపంచకృత్వః। ఆయంయజ్ఞో యోనిః కనీయోమమాగ్నేఽపంచహోతా। వేదినిధానాది। ఆజ్య

భాగాభ్యాంప్రచర్య । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తు
శ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయఇదం। అగ్నేరహందేవయజ్యయా
న్నాదోభూయాసం । అగ్నయేపవమానాయాఽనుబ్రూహి । ఆ3
శ్రా3వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపవమానంయజ । అగ్నయేపవ
మానాయేదం । అగ్నేఃపవమానస్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో
భూయాసం । అగ్నయేపావకాయానుబ్రూహి । ఆ3 శ్రా3 వయ।
అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపావకంయజ । అగ్నయేపావకాయేదం । అ
గ్నేఃపావక స్యాహందేవయజ్యయాన్నాదోభూయాసం । అగ్నయే
శుచయేనుబ్రూహి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ం శుచిం
యజ । అగ్నయేశుచయఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహందేవయజ్య యా
న్నాదోభూయాసం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామనుబ్రూహి । ఆ3శ్రా3వయ।
అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రాగ్నీయజ । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రా
గ్న్యోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదోభూయాసం । అది
త్యాఅనుబ్రూహి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అదితింయజ। అ
దిత్యాఇదం। అదిత్యాఅహందేవయజ్య యాప్రజయాచ పశుభిశ్చ
జనిషీయ । ప్రత్యాక్రమ్యనపార్వణ హోమానాదిష్టాన్ హుత్వా।
స్విష్టకృదాది । ఇంద్రాగ్నివర్జితానాం విరుజప్రాశిత్రం । చతుర్ధాకర
ణంచ । చతుర్ధాకర్ణకాలఆదిత్యం బ్రహ్మణేపరిహరతి । తంచత్వార
ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవరందదాతి । ప్రా
శితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానంవోవరందదామి । ప్రతిగృహ్ణామి।
ఆగ్నేయస్యదక్షిణాకాల ఆధానదక్షిణాందదాతి । అగ్నీత్ । అజం
పూర్ణపాత్రముపబర్హణగ్ం సార్వసూత్రిం తేదదామి । బ్రహ్మన్।
పష్ఠౌహమశ్వం తేదదామి । హోతః। సవత్సాంధేనుం తేదదామి।
అధ్వర్యోఅనడ్వాహం తేదదామి । బ్రాహ్మణాః । వాసోమిథునాగా
వానవంచరథంగాంచవోదదామి । అయజ్ఞత్వాన్న ప్రతిగ్రహామం
త్రాః । హవశ్శేషాద్వ్యపనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయఇదం । అగ్నే

రహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం। సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం। అగ్నయే పావకాయేదం । అగ్నేః పావకస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే శుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అదిత్యా ఇదం । అదిత్యా అహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతో౽హముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । యజ్ఞోపభూవయజ్ఞశంచ మవర్గమిష్టిస్సమాప్యతే । హరిః ఓం తత్సత్ — పావమానేష్టిస్సమాప్తః.

అథ పశుపన్నమ్.

హరిః ఓం । ప్రావృషి పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరగ్నిహోత్రం హుత్వా పరేణగార్హపత్యం దక్షిణ ఉపవిష్టో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి । పశుబంధమారప్స్యే । తేన సంవత్సరే సంవత్సరే ప్రావృషియక్ష్యే । ఇత్యారంభసంకల్పః । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఇంద్రాగ్నే నసిరూఢపశుబంధేనయక్ష్యే । తేన పరమేశ్వరం ప్రీణయాని। సమారోప్య దేవయజనం గత్వా మథిత్వోపావరోహ్యాయతనే నిధాయ । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । మమాస్మిన్నిరూఢపశుబంధే అధ్వర్యుం త్వా మహం వృణే । వృతో౽స్మి కరిష్యామి। బ్రహ్మాణం త్వా మహం వృణే । హోతారం త్వా మహం వృణే। అగ్నీధం త్వా మహం వృణే । ప్రతిప్రస్థాతారం త్వా మహం వృణే । ప్రశాస్తారం త్వా మహం వృణే । వృతో౽స్మి కరిష్యామి । తతో౽ధ్వర్యు రాహవనీ

య్యంవిహృత్య । జుహ్వాగ్ంసకృద్గృహీత్వా। ఇత్యుపాగ్ంశు। సూ
ర్యంతేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా।
అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ంశరీరైః । వాచస్పతేచ్ఛిద్రియావాచా। అ
చ్ఛిద్రయాజుహ్వా। దివిదేవావృధగ్ం హోత్రామేరయస్వస్వాహా।
వర్ధో తారంమనసానుద్రుత్యా హవనీయేన్యగ్నిహాగ్ంహుత్వా । వా
చస్పతయేబ్రహ్మణ ఇదం । తమగ్నిం పరిత్యజ్యాగ్నావైష్ణవేష్టిఃవి
హరణాది । అధ్వయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జంపంచదశీం । ఆగ్నావై
ష్ణవగ్ంహవిః । అంతరాగ్నీత్యాదిపాణిమానంతంత్రం । బర్హి
తాహృత్యప్రవత్రప్రవేశః । పంచదశనామిధేన్యః । త్వయావేదిమిత్యా
ది యేన కేనచిత్కాష్ఠే నోపవేషకరణమలంకృత్యపరిస్తరణం
దేవాదేవేషుకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ఏకాదశకపాలా
నిస్ఫ్యశ్చద్వంద్వమన్వాహార్య స్థాలీవర్జ మితరాణిప్రకృతివత్ । పవి
త్రకరణాదినిర్వాపకాలే దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నావిష్ణ
భ్యాంజుష్ట నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది । అదిత్యాస్త్వోపస్థే
సాదయామ్యగ్నా విష్ణూహవ్యగ్ రక్షేధాం । నశూకాయామిత్యాది।
దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నా విష్ణుభ్యాం వోజుష్టం ప్రో
క్షామి । కృష్ణాజినాదానాది । దేవస్యత్వా ... పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నా విష్ణుభ్యాం జుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది । కపాలానా
ముపధానకాలే ష్టావుపధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా...పూష్ణో
హస్తాభ్యామగ్నా విష్ణుభ్యాం జుష్టగ్ంసంవపామి । ఉద్వాసనకాలే
తూష్ణీమభిఘారణం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞో సుమా
గ్నేచతుర్హోతా । వేదనిధానాది । ఆజ్యభాగాభ్యాం ప్రచర్య।
అగ్నావిష్ణుభ్యామనుబ్రూహి । ఓ౩ శ్రా౩వయ । అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నావిష్ణూయజ । అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణవోరహాందేవ
యజ్యయావృత్రహాభూయాసం । ఇత్యాక్రమ్యాన పార్వణ హో
తా వారిష్ఠాగ్ హుత్వా । స్విష్టకృదావినవిదుజ్యపాశిత్రంనచతుర్ధా

కరణంచదక్షిణా । యజమానభాగం పరిహృత్య హావిశ్శేషోద్వా
సనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయఇదం । అగ్నేరహముజ్జితి మనూ
షం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితి మనూజ్జేషం
అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణ్వో రహముజ్జితి మనూజ్జేషం
దేవేభ్యఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది। యజ్ఞశంచమవృష్టి వర్జమిష్టిస్సమా
ప్యతే ।— సర్వేషామగ్నీనాంధారణమిష్టేరన్వా ధానార్ధత్వాత్।
ఇష్ట్యంతే శాఖాహరణం । ఇషేత్వా । ఊర్జేత్వా । ఇమాంప్రాచీం।
తూష్ణీంప్లక్షశాఖాం । పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాద్యాదిత్యోపస్థా
నాంతే । ధారయత్యాహవనీయం । ఉరువిష్ణోవిక్రమ స్వోరుక్షయా
యనఃకృధి । ఘృతంఘృతయోనేపిబప్రప్రయజ్ఞ పతింతిరస్వాహా।
స్రువేణాహవనీయే యూపాహుతింజుహోతి । విష్ణవఇదం । స్రౌవ
మాజ్యశేషగ్గ్స్వధితించాధ్వర్యురాదత్తే । తతశ్శస్త్రింయత్రయూప
స్తద్యంతి అధ్వర్యుర్బ్రహ్మాయజమానాః । అత్యన్యానగాం నాన్యాను
పాగామర్వాక్త్వాపరైర విదంపరోవరైః । యూపమభిమంత్రయతే ।
తంత్వాజుషేవైష్ణవం దేవయజ్యాయై । యూపముపస్పృశతి । దేవ
స్త్వా సవితామధ్వానక్తు । స్రువేణప్రదక్షిణగ్ సర్వతోమూలంపర్య
ణక్తి । ఓషధేత్రాయస్వైనం । ఊర్ధ్వాగ్రందర్భ మంతర్ధాయ। స్వధి
తేమైనగ్ హింగ్సీః । స్వధితినా ప్రహరతి । అథైనంప్రథమపరాపాతి
నగ్ శకలమాహరతి।గుల్ఫదఘ్నేవృశ్చేజ్జానుదఘ్నేనక్షసంగంవా। దివ
మగ్రేణమాలేఖీరంతరిక్షంమధ్యేనమాహింగ్సీః।పృథివ్యాసంభవ।పా
చంపాలయత్యుదంచంప్రాంచముదంచంవా। వనస్పతేశతవల్శోవిరో
హస్వాహా। ఆవ్రశ్చనేస్రువేణైవజుహోతి। వనస్పతయఇదం। సహ
స్రవల్శావిపయగ్ రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృ
శ్య। యంత్వాయగ్ స్వధితిస్తేతి జానః ప్రణినాయమహతే సౌభగా
య। అన్వగ్రిమద్గాగ్ చ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఏకంద్వౌత్రీణిచత్వారి
వా। అచ్ఛిన్నో రాయస్సువీరః । అగ్రంపరివాసయతి। అప ఉపస్పృశ్య।

మూలతో౽తష్టో యూపమష్టాశ్రింకరోత్య గ్రాచ్చషాలం । పృథమా త్రిమష్టాశ్రిమధ్యేసన్నతగ్ స్వరుమథిమంథనగ్ శకలంచాదత్తే। రథ మాత్రినిరూఢపశుబంధస్యవేదిః । అష్టాశీతిశతమీషా తిర్యగక్షశ్చతు శ్శతం। షడశీతి ర్యుగంచాస్యసరథశ్చారణఉచ్యతఇతిరథపరిమాణం। అరత్నిభిర్వాచతుర్భిఃపశ్చాత్ ।షడ్భిఃప్రాచీత్రిభిఃపురస్తాత్ । షడరత్ని త్రిరథ్యస్యద్వ్యర్ధదైనతుసిలాంచ్ఛనం। అరత్నిద్వయేనశ్రోణీస్యాత్తాస్సార్ధా రత్న్యవథాంసకౌ। మిమాయవేదిం ఖలుశుల్బమానత స్త్వయాపరిగ్రా హవిపర్యయస్త్వయా । తాంవేదింకృత్వా । దర్శపూర్ణమాసవత్సన్న మనవర్జంత్వయా వేదిమిత్యాదివిపరీతపరిగ్రహః । ఋతమసి । య జ్ఞస్యత్వా । ఋతసదనమసి । ఋతశ్రీరసి । అపారరుమదేవయజనమి

త్యాది । ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహః తత్కృత్వాపరేణ యూపావటదేశంప దమాత్రగ్ సంచరమవశిష్య । వేద్యాముత్తరవేదిం దశపదాగుసోమే కరోత్యగ్ హ్యాసీం పురస్తాదిత్యేకేతాం యుగేనయజమానస్య వాపదై ర్మిమాయశమ్యా యూపరిమిమీతే । శమ్యామాత్రినిరూఢపశుబంధ స్యోత్తరవేదిః । శమాంపురస్తాదుదగగ్రాం నిధాయస్ఫ్యేనోదీచీమ ధ్యఃతరము పలిఖతి । విత్తాయనీమెసి । అపఉపస్పృశ్య । ఏవందక్షి ణతఃప్రాచీం । తిక్తాయనీమెసి । ప్రసవ్యమేత్యపశ్చాదుదీచీం । అవ తాన్నాథితం । ఉత్తరతఃప్రాచీం । అవతాన్నావ్యథితం । ఉత్తరస్మా ద్వేద్యగ్ సాదుదక్ప్రక్రమేచాత్వాలః । తముత్తరవేదివత్తూష్ణీంగ్ శస్య శమ్యయాపరిమిమిత్య । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదేభ్రిర సినారిరసి । అభ్రిమాదాయ । పరిలిఖితగ్ రక్షఃపరిలిఖితాఅరాతయఇ దమహాగ్ రక్షసోగ్రీవాఅపికృంతామి యోస్మాన్ ద్వేష్టియంచ వ యంద్విష్మఇదమస్యగ్రీవా । అపికృంత్యామి । త్రిఃప్రదక్షిణంపరిలిఖి తతూష్ణీంజానుదఘ్నం త్రివితస్తింవాఖాతోత్తరవేద్యర్ధాన్పాగ్ సూ మహరతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరోయోస్యాం పృథివ్యా మస్యాయుషానామ్నా హియత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియంతేనత్వా

దధే । హారతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసి మహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాంనివ
పతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యోద్వితీయస్యాం పృథి
వ్యామస్యాయుషా నామ్నే హియంయత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేన
త్వాదధే । హారతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసి మహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాం
నివపతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరోయస్తృతీయస్యాం - తే
నత్వాదధే । హారతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసి మహిషీరసి । ఉత్తరవే
ద్యాంన్నివపతి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ హుత్వా । సిగ్ంహీరసిమహీంషీ
రసి । ఉరుప్రథస్వోరుతేయజ్ఞపతిః ప్రథతాం । వ్యుప్తంప్రథమయ
[illegible] । ధృవా౽సి । శమ్యాయాపరిమర్ధయతి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభి
మంత్రియ । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ ।
సికతాభిరవకీర్య । ప్రోక్షణీశేషముత్తరత ఉత్తరవేద్యైనినీయ్య । ఆ
పోరిప్రంనిర్వహాత । స్ఫ్యేనోదీచీఘెకస్యాం నిస్సార్య । బిభ్రాడ్బృహ
త్పిబతుసోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం । వాతజూతో
యోఅభిరక్షతుత్మనా । ప్రజాఃపిపర్తి బహుధావిరాజతి । ఉత్తరవే
ద్యాఅంతాన్కల్పయతి । సమ్మృశతీత్యేకే । తూష్ణీంచాత్వాలాత్పాగ్
సూనాహృత్య । అథాస్యామధ్యేప్రా దేశమాత్రీం గోపదమాత్రీమ
శ్వశఫమాత్రీంవోత్తరనాభించతురస్త్రీంకృత్వా । చతుశ్శిఖండేయు
వతీకనీనేఘృతప్రతీకేభువనస్యమధ్యే తయోర్దేవా అధిసంవసంతఉత్త
మేనాకఇహమాదయంతాం । ఉభేఅభిమంత్రియ । అగ్నిహోత్రహ
వణ్యామపఆనీయ ఇంద్రఘోషస్త్వావసుభిః పురస్తాత్పాతు । పురస్తా
త్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । మనోజవాస్త్వాపితృభిర్దక్షిణతః పాతుదక్షి
ణత ఉదఙ్ముఖః । ప్రసవ్యమేత్య । ప్రచేతాస్త్వారుద్రైఃపశ్చాత్పాతు ।
పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । విశ్వకర్మాత్వాదిత్యైరుత్తరతః పాతు । ఉత్తర
తోదక్షిణాముఖః । పునః ప్రసవ్య మేత్యపశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । త్వష్టా
త్వారూపైరుపరిష్టాత్పాతు । మధ్యం । ప్రోక్షణీశేషందక్షిణత ఉత్తరవే
ద్యైనినయేత్ । శుచా త్వా ర్పయా మి పి స్మన్ ఆ పో రి ప్రం

నిర్వాహత । పూర్వవదేకస్ఫ్యాదక్షిణాశ్రోనిస్సార్య । జుహ్వాంపంచ
గృహీతంగృహీత్వా । సర్వత్రహిరణ్యముపాస్యం నక్షిణయోరుత్తర
వేదిముత్తరనాభింవావ్యాఘారయతి । సింగ్హీరసిసపత్నసాహీస్వా
హా । దక్షిణమగ్సం । సిగ్ంహీరసిసుప్రజావనిస్వాహా । ఉత్తరాగ్
శ్రోణింసింగ్ హీరసిరాయస్పోషవనిస్వాహా । దక్షిణాగ్ శ్రోణిం ।
సింగ్ హీరస్యాదిత్యవనిస్వాహా । ఉత్తరమగ్సం । సిగ్ంహీరస్యావ
హదేవాందెవయతేయజమానాయస్వాహా । మధ్యంపంచానాము
త్తరవేద్యాఇతిత్యాగః । భూతేభ్యస్త్వా । స్రుచమగృహ్యా । పౌతు
ద్రవైఃపరిధీ భిరుత్తరవెదింపరిదధాతి । ఔదుంబరైర్వా । విశ్వాయు
రసిపృథివీందృగ్ంహ । మధ్యమం । ధ్రువక్షితస్యంతరిక్షందృగ్ంహ ।
దక్షిణాం । అచ్యుదక్షిదసిదివందృగ్ంహ । ఉత్తరం । అగ్నేర్భస్మాస్య
గ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరవేద్యాగ్ సంభారాన్నివపతి । గుగ్గులుసుగం
ధితెజనగ్ స్వైతామూర్ణాస్తుకాంపెత్వ స్యాంతరాశృంగీయాలూన
స్యాలూనపూర్వస్యవావ్యాఘారణప్రభృతి సంభారనివపనాంతము
త్తరవెద్యాముపర్యగ్నిధార్య మాణవకేనమామనంతి । ప్రోక్షాం
తాన్మృత్పౌదుంబరశాఖాభిః ప్లక్షశాఖాభిర్వా ప్రచ్ఛాద్యవసతి ।
యద్యసద్యస్కాలః పశుర్భవత్యాహవనీయెప్రణయ నీయమిధ్మమా
దీప్యసికతాభిరుపయమ్య । అగ్నయెప్రణీయమానాయానుబ్రూహి ।
ఉద్యమ్యాగ్నిమాహవనీయఉద్యత హోమంజుహోతి । యత్తెపావ
కచక్రుధాకచ్ఛిదాగః పూర్వాయత్సన్నపరోభవాసి । ఘృతెనత్వం
తన్వంవర్ధయస్వమామాహిగ్ంసీరధిగతం పురస్తాత్స్వాహా । ఆపా
దానభూతాయాగ్నయఇదం । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయామ
పయమనీభిరుపయమ్యాహరతి । ఊర్ణావంతంప్రథమస్సీదయోనిమి
తి హోతురభిజ్ఞాయ । అగ్నేబాధస్వవిమృధోనుదస్వ పాహివా
అపరత్వాగ్సిసేధ । అస్మాత్సదనమూర్ధాద్బృహతోదివోవాంపాం భూ
మానమపనస్పృజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌసుశేవా ఆత్వావ

సూనిపురుధావిశంతు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయకృణ్వంన ధా
మృతేనజరితారమంజ్ఞీహాయజ్ఞః ప్రత్యక్షాత్ద్సంభారేష్వగ్నింప్రతి
ష్ఠాప్య । అగ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరతఉపయమనీర్న్యస్య । మను
ష్వత్త్వానిధీమహి మనుష్వత్సమిధీమహి । అగ్నేమనుష్వదంగిరోద్దే
వాందేవాయతేయజ । ఉపసమిధ్య । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూ
రయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధా
మప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహోతి । అ
గ్నయెసప్తవతఇదం । అథచాస్రోతిముక్తీద్ఘహోతి । సకృద్గృహీ
తేనాజ్యేన । అగ్నిర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం యజ్ఞహానోవిదందేవే

భ్యో యజ్ఞంప్రబ్రూతాత్త్వప్రయజ్ఞపతింతిరస్వాహా । అగ్నయఇదం।
వాయుర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । వాయవఇదం।
ఆదిత్యోయజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । ఆదిత్యాయే
దం । విష్ణుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । విష్ణవఇ
ద । అగ్నిర్వాయురాదిత్యో విష్ణుర్యజ్ఞన్నయతుప్రజానన్ । ఏవమప
శుదంధస్యాహవనీయోయతః ప్రణయతిసగార్హపత్యః । ప్రణీతే
చేదగ్నిహోత్రికాల ఏతస్మిన్నేవాగ్ని హోత్రంజుహుయాదేవమ
న్యత్రనిప్రక్రాంతెతంత్ర ఇధ్మాబర్హిరాహరతి । ఉత్తరేణగార్హప
త్యమిత్యాది । ఆర్ద్రవాలః ప్రస్తరఐక్షవీవిధృతీకార్ష్మర్యమయాః
పరిధయః । అదిత్యైరాస్నాసి । యుత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావి
శస్త్వంవనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోవిగ్ నతిథాన భరామి సుసంభృ
తా । త్రీన్పరిధీగ్ స్త్రిస్సమిధః —సుసంభృతా । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో
దేవపురశ్చరసఘ్యా సంత్వా । సన్నహ్యతి । నేధ్మప్రవశ్చనస్థానం
సత్వాయావేదిం, అంతర్వేదిశాఖాయా ఇత్యాదినపర్ణవల్కః । పశు
గ్ హవ్యంకరోతుమె । సమూహంత్యజ్ఞీగార్హముపలింపంతీత్యాది । న
వాపశుకుంభిషావచ్ఛర్కరం గోష్ఠ్యేనానులిప్తాభవతి । [illegible]

ర్ణంచపరిస్తృణీతదేవానెవేషుకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ।
స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీముపరతః । స్రువస్వధితో స్ఫ్యశ్చజుహూద్వ
యస్యద్వద్వం ధృవాయాఉపభృద్వయస్య స్థాల్యాచవేదేన సహప్ర
యోజ్యేవేషేణ సార్ధంసమవత్తధానీం । ప్లక్షస్య శాఖాహృదయా
గ్ధశూలోవపాశ్రపణ్యౌచ తథాపశూకా । శాఖాపవిత్రేణ సహప్ర
యోజ్యేదండేనసార్ధంరశనే ప్రయోజ్యే । యూపేన సార్ధతుయవాః
ప్రయోజ్యోదర్భా ప్రయోజ్యాశకలైశ్చసార్ధం । యూష్ణస్యతాళ్య
స్యఘృతస్యపాత్రేవేదాగ్రయోక్త్రేప్యరణిద్వయంచ । దర్భాస్వరుం
చాప్యధమంధనంచ క్రమేణయోజ్యాః పురతోఽవవర్గాః । పవిత్రకర
ణాది । బ్రహ్మవరణం । భూపతే । అహంభూపతిః । ఉపవిష్టేబ్రహ్మ
ణి । యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశంతాం । అగ్నిగ్ఁహోతారం ।
కస్త్వాయునక్తి సత్వాయునక్తు । అనాహితేకర్మణి యజ్ఞయోగః పా
త్రాభిమర్శోత్తరకాల ఇష్టః । పాత్రాబహుత్వేపిచ సంవిశంతాం
శుంధధ్వమేతే యజుషీనూహ్యే । అగ్నిహోత్రహవణ్యామపల
నీయపూర్వవదుత్పూయాభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్రహ్మ
న్ప్రోక్షయజ్ఞం । తూష్ణీం ఓంప్రోక్ష శుంధధ్వమిత్యాది । ప్రోక్షణీశే
షమగ్రేణ గార్హపత్యంనిధాయ । తూష్ణీగ్ఁస్ఫ్యమాయ । బ్రహ్మ
న్నుత్తర మిత్యాది విపరీతపరిగ్రహః వసవస్త్వాపరిగృహ్ణంతు । యజ్ఞ
స్యత్వా । రుద్రాస్త్వా । ఆదిత్యాస్త్వా । ధాఽసీత్యాది । ప్రోక్షణీ
రాసాదయేధ్మాబర్హి రుపసాదయ స్రువంచస్వధితించ స్రువశ్చసం
మృడ్ఢిపత్నీగ్ఁ సన్నహ్యాజ్యేనదధ్నేహి । ప్రోక్షణీరభిపూర్వేత్యా
ది । స్రుచాగ్ఁసంమార్జనకాలే స్రువగ్ఁసంమృజ్య । గోష్ఠంమానిర్మృ
క్షం । తస్యావృత్యాస్వధితిం । జుహూగ్ఁ సంమృజ్య । వాచంప్రాణం
జుహూవద్వసాహోమహవనీం । తేసభృతగ్ఁసంమృజ్య । చక్షుశ్శ్రో
త్రం । ఉపభృద్వత్స్రువధాజ్యధానీం । ప్రజాంయోనిమిత్యాది ।
శ్రూషాణాంబిలేపిమ్యతు । అదితిస్తే ఛిద్రపత్రే । మహీనాంపయోసి ।

ఆజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య। మహీనాం పయోఽసి। దధిస్థాల్యాం దధిని
ర్వపతి। అధిశ్రయణవర్జం దధని క్రియతే। తేజసి స్థస్తేజోఽనుప్రేతం హంతి। అ
గ్నిస్తే తేజో మా వినైత్। ఆహవనీయే అధిశ్రిత్య। అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూ
ర్దేవానాం ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజుషే భవతి। ఆ
జ్యం దధి స్థస్సత్యే స్థస్సత్యాయా ధ్యుష్ఠి స్థో హవిషి స్థో వైశ్వానరే వైశ్వ
దేవే ఉత్పూతశుష్మే సత్యౌజసౌ సహోఽసి సహమానే స్థస్సహే ధా
మరాతి స్సహే ధామరాతీయత స్సహే ధాం పృతనా స్సహే ధాం పృత
న్యతః। సహస్రవీర్యే స్థస్సే మా జిన్వత మాజ్యస్యాజ్యం తద్ధ్వే దధి స్థస్స
త్యస్య సత్యే స్థస్సత్యాయుషీ స్థస్సత్యశుష్మే స్థస్సత్యేన వామభిఘార
యామి తయోర్వాం భక్షీయ। శుక్రమసి। జ్యోతిరసి। తేజోఽసి। ఆజ్య
ముత్పూయ। తేనైవ దధి చోత్పునాత్యప శ్చోత్పునాతి। అద్భిరా
జ్యం దధ్యాజ్యేన దధ్నాప స్సమ్యక్పునీత సవితుః పవిత్రైః।
తా దేవీః శ్శక్వరీ శ్శాక్వరా భ్యామిమం యజ్ఞమవత స్సంవి
దానాః। ఆజ్యగ్రహణకాలే చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రం త్వా
శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిషి పంచానాం
త్వా వాతానాం। చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। పంచానాం త్వా దిశాం పం
చానాం త్వా పంచజనానాం పంచానాం త్వా సలిలానాం పంచానాం
త్వా పృష్ఠానాం। చతురుపభృతి। దధని బహ్వాజ్యమానీయ। మహీ
నాం పయోఽసి విశ్వేషాం దేవానాం తనూరృధ్యాసమద్య పృషతీనాం
గ్రహం పృషతీనాం గ్రహోఽసి విష్ణోర్ హృదయమస్యేకమిష విష్ణుస్త్వా
నువిచక్రమే భూతిర్దధ్నా ఘృతేన వర్ధతాం తస్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణ
మాగమ్యాజ్జ్యోతిరసి వైశ్వానరం పృశ్నియై దుగ్ధం। పంచగృహీతం
పృషదాజ్యం। జ్యోతిరసి విశ్వరూపం విశ్వేషాం దేవానాం సమిదితి
వా। సుప్రజాస్త్వాయ త్వా। రాయస్పోషాయ త్వా। బ్రహ్మవర్చసా
య త్వా। భూరస్మాకం। చతుర్ధ్రువాయాం। ఆపో దేవీరిత్యాది। సా
దనకాలే ఆజ్యాని సాదయతి। ఉపభృదసి ఘృతాచీ మన్నా। ఆవాహ్య

ఖా ధ । ఉపభృద్వత్ప్రు వ ఖాజ్యధానీం । ఋప భ్రాష్టశ్యా క్వ శాఖ్యత్ర
తాచీనాగ్ సూనూ । ప్రియేణనామ్నా ప్రియెసదసిసీదతం । స్యోనో
మెసీదత గ్ సుప దాపృథి వ్యాం ప్రథయిత్వా జ యా పశుభిస్సువ గ్గేణ కే
చిః సీదతం పృధివ్యాయుం తరిక్షేహము త్వరో భూయానమధ రేమత్ర్వప
త్నాః । ఇమాస్రువస్వధితిఅభిజిహ్రితో హిమాంచ్ఛతకరాచ్ఛం
దసాన్సుభేన । సర్వాయజ్ఞస్యసమనంజ్వాలవిస్తాబార్హాస్ప త్యేన
శర్మణాద్దైవ్యేన । ఇమేస్థాల్యాఘృతస్వదధ్నః పూర్ణేచ్ఛిన్న పయసా
శంధారావృత్తో । మారుతేనశర్మణాద్దైవ్యేన । ఏతాఅసదంనిత్యాది।
అయంయజ్ఞోమమాగ్నేపంచహోతా । పూర్వవదాజ్యాన్యభిమం
త్ర్య । అగ్రేణాహవనీయం యూపావటంపరిలిఖతి । అర్ధమంతర్వేత్య
ర్ధంబహిర్వేది। పూర్వవదభ్రేరాదానం । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తా
భ్యామాదదేభ్రిరసినారిరసి । అభ్రిమాదాయ। పరిలిఖితగ్ రక్షః పరి
లిఖితాఅరాతయః - అపికృంతామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖ్యాథఖ
నతి । యథానావిరుపరం భవిష్యతీత్యగ్రేణావటం ప్రాచంయూపం
నిధాయ । యత్తేశిక్వః పరావధీస్తక్షాహస్తేనవాశ్యా । ఆపస్తత్స
ర్వాంజీవలాశ్శుంధంతు శుచయశ్శుచిం । యూపం ప్రతక్ష్యాద్ధైనం
యవమతీభిః ప్రోక్షతి । పృథివ్యైత్వా । మూలంప్రోక్షతి । అంతరి
క్షాయత్వా మధ్యం । దివేత్వా। అగ్రం। ప్రాచీనావీతీ। శుంధతాంలో
కఃపితృషదనః । ప్రోక్షణీశేషమవటేనినీయ । యజ్ఞోపవీత్యప ఉప
స్పృశ్య। యవోసియవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీః। యవమవాస్య
పునఃప్రాచీనావీతీ పితృణాగ్ సదనమసి । అవాచీనాగ్రేణ బర్హిషావ
స్తీర్య। యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య । స్వావేశోస్యగ్రేగానేతౄణాంవనస్పతి
రధిత్వాస్థాస్యతితస్యవిత్తాత్ । ప్రథమపరాపాతినగ్ శకలమవాస్య।
ఘృతేనద్యావాపృథివీఆపృణేథాగ్ స్వాహా । స్రువేణశకలేహుత్వా
ద్యావాపృథివీభ్యాం త్వేదం । యూపాయాజ్యమానా యానుబ్రూ
హి । అథైనమవగ్ స్కృతేనాజ్యేన యజమానోగ్రతశకలేనానక్తి।

చంద్రమసి । అధ్వర్యుస్స్రుగ్గ్ స్ర్వృతేచషాలమక్త్వా । సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్యః । ప్రతిముచ్య । దేవస్త్వా సవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ సంతతమవచ్ఛిందన్నగ్నిష్ఠామశ్రిమనక్త్వా పర్యాత్సర్వతోయూపగ్ం సంమృశతి । రశనాదేశే త్రిః । ఆంజనాదియూపం యజమానోనోత్థస్యజత్యా పరివ్యయణాత్ । యూపాయోచ్ఛ్రీయమాణాయానుబ్రూహి । ఉద్దివగ్ం స్తభానాంతరిక్షం పృణ పృథివీముపరేణ దృగ్ంహ । ఉచ్ఛ్రియతి । తే తే ధామాన్యుశ్మసీగ మధ్యేగావో యత్ర భూరిశృంగా అయాసః । అత్రాహ తదురుగాయస్య విష్ణోః పరమం పదమవభాతి భూరేః । అవటేవదధాతి । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షురాతతం । ద్వాభ్యామూర్గవనిరసు గ్నిష్ఠాగ్ం స్న్వమినోతి । బ్రహ్మవనింత్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి । ప్రదక్షిణా పాగ్ం సుభిః పర్యూహ్య । బ్రహ్మదృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ । రాయస్పోషం దృగ్ంహ । మైత్రావరుణదండేన సమాం భూమిం పరిదృగ్ంహణం కృత్వా । ఉన్నంభయ పృథివీం భింధీదం దివ్యం నభః । ఉద్నో దివ్యస్య నో దేహీశానో విసృజా దృతిం । అద్భిః పరిషించతి । దర్భమయా రశనే భవతో ద్విగుణా ద్వ్యాయామా యూపపరశనా త్రిగుణా త్రివ్యాయామా యూపస్య । దేవస్య త్వా—పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । యూపరశనామాదాయ । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । సరశనేన పాణినా యూపమున్మార్ష్టి । తద్విష్ణోః ప—రాతతం । అగ్రం ప్రేక్షతే । యూపాయ పరివీయమాణాయానుబ్రూహి । పరివీరసి పరి త్వా దైవీర్విశో వ్యయంతాం పరీమగ్ం రాయస్పోషో యజమానం మనుష్యాః । నాభిదఘ్నే రశనయా త్రిః ప్రదక్షిణం యూపం పరివ్యయతి మధ్యదేశే వా । ఆంతంతిస్యృపరివేష్ట్య । అశిమత స్థవిమత్స్వవీయ । దివసూన్సురసి । స్వ

రుమాదాయ । అంతరితేషు న్యత్వా సా నా వ ప గు హతి।
ఉత్తరేణాగ్నిష్ఠాంమధ్యమే రశనే గుణేవ గూహతి । ఉత్త
మేసర్వేషువా । ద్వయోరథకయోరితి వాజసనేయకం । అథపశు
ప్రాయశ్చిత్తాని। అస్మిన్పశౌకూటాది దోషనిర్హారణార్థం తదుక్తప్రా
యశ్చిత్తానికరిష్యే । కూటకర్ణకానఖండవండశ్లోణ సప్తశభవర్జం య
ద్వ్యంగహీనస్య దంగతో వాపిరుజ్య। అత్రైకేషాం వైష్ణవీమాగ్నావై
ష్ణవీం। సారస్వతీబార్హస్పతీమితిహుత్వా ప్రయోజయేత్ । యో
పంన్నదమలంతత్పసూనా మితివిజ్ఞాయతే । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రే
ధాని దధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ సురేస్వాహా । విష్ణవఇదం ।
అగ్నావిష్ణూసజోష సేమావర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగ
తగ్ స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాభిర్వాజనీవతీ
ధీనామవిత్ర్యవతు స్వాహా । సరస్వత్యాఇదం । బృహస్పతేఅతియద
ర్యోఅర్హాద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్ర
జాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రగ్ స్వాహా। బృహస్పతయఇదం।
అథపశుగ్ స్తవయంతి । అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా । యజమానా స్తవన
కర్తారః । అధ్వర్యో దేవతాహ విరవదానార్థ మైంద్రాగ్నం పశు
ముపాకురు । ఇషేత్వా । ఇషేత్వా బర్హిషీఆదత్తే ఉపవీరసీప్లక్ష
శాఖాం ఉపోదేవాం దైవీర్విశఃప్రాగురుర్వహ్నిరుశిజో బృహస్పతేధార
యావసూనిహవ్యాతేస్వదంతాం దేవత్వష్టర్వసురణ్వ రేవతీరమధ్వం
ప్రజావత్తేర్జాయమానాః ప్రజాజాతాశ్చయాఇమాః । తస్మైప్రతిప్ర
వెదయాచికిత్వాగ్ అనుమన్యతాం । ఇమంపశుంపశుపతే తేఅద్యబ
ధ్నామగ్నేసుకృతస్యమధ్యే । అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం
దేవానామిదమస్తు హవ్యమింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టముపాకరోమి. ।
పురస్తాత్ప్రత్యంచం పశుముపాకరోతి । ఉపాకర్ణదర్భప్రజ్ఞాతాన్ని
ధాయ । ఉపాకృత్యపంచజుహోతి । ఉపాకృతాపావ్య వపావసాగ్ని
కలాభిహోమాః పరివప్యయాస్యాః చపాలసంజ్ఞప్త యదస్యపా

ర్యాలసంస్కృతాజ్యా భవతాసమత్యా । ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతి పూర్వే ప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం । సువర్గం యాహిపథిభిర్దేవ యానైరోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైస్స్వాహా । పశవఇదం । యేషామీశేపశుపతిః పశూనాంచతుష్పదాముదచద్విపదాం । నిష్క్రీతోఽయం యజ్ఞియంభాగమేతురాయస్పోషాయజమానస్యసంతుస్వాహా । పశుపతయఇదం । యేబధ్యమానమనుబధ్యమానా అభ్యైక్షంతమనసాచ క్షుషాచ । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రేప్రముమోక్తుదేవః ప్రజయాసంవిదానస్స్వాహా । అగ్నయఇదం । యఆరణ్యాః పశవోవిశ్వరూపా విరూపస్సంతోబహుధైకరూపాః । వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః ప్రజాపతిః ప్రజయాసంవిదానస్స్వాహా । వాయవఇదం । ప్రముంచమానాభువనస్య రేతోగాతుంధత్త యజమానాయదేవాః । ఉపాకృతగ్ం శశమానం యదస్థాజ్జీవందేవానామప్యేతుపాథస్స్వాహా । దేవేభ్యఇదం । పంచహుత్వాగ్నింమథతి । అగ్నేర్జనిత్రమసి । అధిమంథనగ్ం శకలంనిదధాతి । వృషణౌస్థః । ప్రాంచౌదర్భౌ । ఉర్వశ్యసి । అధరారణిమాదత్తే । పురూరవాః । ఉత్తరారణీం । దేవోవాగ్ం సవితామధ్వానక్తు । ఆజ్యస్థాల్యా ఆజ్యేనబిలేలక్త్వా । ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం । ఉభేఅభిమంత్ర్య । ఆయురసి । సమవధాయ । అగ్నయేమథ్యమానాయానుబ్రూహి । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయాం । త్రిః ప్రదక్షిణమగ్నింమంథతి । గాయత్రంఛందోఽనుప్రజాయస్వ । ప్రథమం । త్రైష్టుభంఛందోఽనుప్రజాయస్వ । ద్వితీయం । జాగతంఛందోఽనుప్రజాయస్వ । తృతీయం । తతోయథాప్రాశుంమంథతి । యదిమథ్యమానోనజాయేత । రక్షోఘ్నీరనుబ్రూయాత్ । జాతేఅగ్నౌజాతాయానుబ్రూహి । ప్రవరన్ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి । భవతన్నస్సమనసౌసమోకసావరేపసౌ । మాయజ్ఞగ్ంహిగ్ంసిష్టం మాయజ్ఞపతిం జాతవేదసౌశివౌభవతమద్యనః । అగ్రేణోత్తరంపరిధిమాహవనీయే ప్రహరతిసంధనావా । అగ్నావగ్నిశ్చరతిప్రవిష్ట ఋషీణాంపు

త్రో అధిరాజఏషః । స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మాదే
వానాం మిధుయాకర్భాగధేయగ్గ్ స్వాహా । ప్రహృత్య స్రువేణాభిజు
హోతి । ప్రవిష్టాయాగ్నయ ఇదం । సావిత్రేణ రశనామాదాయ ।
స్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । పశురశనామాదాయ ।
కిణౌబాహా పరివియోగ్య ముత్కృష్య । ఋతస్యత్వా దేవ
విః శేనారభే । దక్షిణౌర్ధశిరసి । సాశేగాతుణయా ప్రతిముచ్య ।
ధర్షా మానుషానింద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టం నియునజ్మి । ఉత్తరతో
యూపస్య నియునక్తి దక్షిణతైకాదశినాత్ । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రో
క్షామీంద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజుష్టం ప్రోక్షామి । ప్రోక్షతి । అపాంపే
రురసి । పాయయతి । యదినపిబేత్ । నవా ఉ వేతన్మ్రియస ఇతి మంత్రే
ణ బలాత్కారేణ పాయయతి । స్వాత్తం చిత్సదేవగ్ం హవ్యమాపోదే
వీస్వదతైనం । ఉపరిష్టాదధస్తాత్సర్వతశ్చ ప్రోక్ష్య । అయం వేద ఇత్యా
ది వేదం నిధాయ । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । స్రుచ్యమాఘార్య
ప్రత్యాక్రమ్య జుహ్వాం పశుగ్ం సమనక్తి । సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛ
తాం । శిరసి । సంయజత్రైరంగాని । ద్విః । అగ్ం సౌచ్ఛలయోః । సం
యజ్ఞపతిరాశిషా । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాం । మఖస్యశిరోసీత్యాది
భృ సమంజనాదికర్మ ప్రతిపద్యతే । సమానమా ప్రవరా దైవంచ
మానుషంచ హోతారౌ వృత్వా పునరాశ్రావ్య మైత్రావరుణం వృణీ
తే । మిత్రావరుణౌ ప్రశాస్తారౌ ప్రశాస్త్రాత్ । ప్రశాస్తృశర్మామా
నుషః । ఘృతవతీశబ్దయుత్యాదితిష్ఠతి వశావేకాదశ ప్రయాజాన్య
జతి । సమిద్భ్యః ప్రేష్యేతి । ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి । ప్రేష్య ప్రేష్యే
తీతరాన్ చతుర్థాష్టమయోః ప్రతిసమానీయ దశమ్యైకాదశాయా
ఆజ్యమవశినష్టి । తానుయజమానః ప్రాకృతైర్హాదితశ్చతుర్భిశ్చతురో
నుమంత్ర్య । చతుర్థస్యానుమంత్రేణ దురః ప్రభృతి త్రీగ్ం స్త్రీనుత్తమే
న శేషం । పృథివీ హోతా । సమిద్భ్యోఽగ్నయ ఇదం । వసంతమృ
తూనాం । ఏకోమమైకాదస్య । అశ్రౌశివయ । పెశిష్య । తనూన

షాత్త్వేన్నయఇదం । గ్రీష్మమృతూనాం । ద్వాదశమద్వేతస్య । అతి
ప్రశాశివయ । ప్రేష్య । ఇధ్మోర్భ్యగ్నయఇదం । వర్షాఋతూనాం।
త్రయోదశమతిప్రస్తస్య । అర్ధమూపభృతంజుహ్వామానీయ । అతి
శ్రాశివయ । ప్రేష్య । బర్హిషేగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం।
చత్వారోమమ। శరదంచత్వారి । అతిశ్రాశివయ। ప్రేష్య। దురోర్భ్య
గ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ । అతిశ్రాశివయ।
ప్రేష్య । ఉషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చ
త్వారోమమ । అతిశ్రాశివయ । ప్రేష్య। దైవీభ్యాగ్హోతృభ్యా
మగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ। సర్వమూప
భృతంజుహ్వామానీయ । అతిశ్రాశివయ । ప్రేష్య । తిసృభ్యోగ్నయ
ఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించనయో
స్మాంద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః । అతిశ్రాశివయ । ప్రేష్య। త్వష్ట్రే
గ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించన।
అతిశ్రాశివయ । ప్రేష్య । వనస్పతయేగ్నయఇదం । హేమంతశిశి
రావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించవ । ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాస్వ
రుస్వధితీఅనక్తి । త్రిస్వరుగ్ సకృత్స్వధితేరన్యతరాంధారాగ్ స్వరు
మంతర్ధాయ। స్వధితినాపశుగ్ సమనక్తి । ఘృతేనాక్తౌపశుంత్రాయె
థాం । శిరసి । ననాస్వధితినాస్వరుణ్ణైవాక్తయాశ్రుతస్యావద్యతి। ప
శుమితరయావిశాస్తి । పునస్వరుముపగూహ్య । శమిత్రేస్వధితింప్ర
యచ్ఛంనాహ । శమితరేషాతేశ్రీస్వస్తాస్తు । ఆయతనేస్రుచౌసాద
యిత్వా । పర్యగ్నయేక్రియమాణాయానుబ్రూహి । ఆహవనీయా
దుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః । పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్ర
మీత్ । దధద్రత్నానిదాశుషే । త్రిః ప్రదక్షిణంపర్యగ్నికరోతిప
శుం । పర్యగ్నౌక్రియమాణె హావ్యానిజుహోతి । ఏకంద్వేత్రీణిచ
త్వారివా । ప్రిజానంతః ప్రతిగృహ్ణాంతిపూర్వేప్రాణమంగేభ్యః ప
ర్యాచరంతం। సువర్ణంయాహిపథిభిర్దేవయానైరోషధీషుప్రతితిష్ఠా॰

ర్రైస్వాహా।పశుపఇదం। పశుపతేఃపశవోవిరూపాస్సదృశా ఉత। తేషాం
యంప్రథమంవివిదేవాస్తగ్గ్ స్వారాడనుమన్యతాగ్ స్వాహా। పశుపతయఇదం।
శమితా్రిప శౌవిముచ్యమానె। యెబధ్యమానమనుబధ్య మానాఆ
భ్యైక్షంతమనసాచక్షుషాచ। అగ్నిస్తాగ్ అగ్రేప్రముమోక్తు దేవః ప్ర
జాపతిః ప్రజయాసంవిదానస్వాహా। అగ్నయఇదం। గృహీత్వాసిధా
య। రెవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధావిశత। వషా ... శుం ...
రథే తేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ। అతిశా్రితవయ। ఉప ప్రే ... హోతర్
హ్యదేవేభ్యః। ప్రాస్మా అగ్నింభరతిస్తృణీతబర్ హిరితిహో
తురభిజ్ఞాయ।ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీ ... ప్రతిపద్య
తే।శమితాపశుంన్నయంతి। ఉరోరంతరిక్షసజూర్దేవేనవాతేనాస్యహవి

షస్త్మనాయజసమస్యతనువాభవవర్ షీయోవర్ షీయసియజ్ఞేయజ్ఞ
పతింధాః। అంతరాచాత్వా లోత్కరావుదంచం పశుంనయంతి।
ప్రతిప్రస్థాతా। ప్రముంచమానాభువనస్య రేతో గాతుంధత్తయజ
మానాయదేవాః। ఉపాకృతగ్ శశమానంయదస్థాజ్జీవం దేవానామ
ప్యేతుపాథస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। నానాప్రాణో యజమానస్యప
శునాయజ్ఞోదేవేభిస్సహ దేవయానః। జీవందేవానామప్యేతుపాథ
స్సత్యాస్సంతుయజమానస్యకామాః। అధ్వర్యుర్యజ్ఞపతి। ఊవధ్యగోహం
పార్థివం ఖనతాదితిహోతురభిజ్ఞాయ। ఊవధ్య గోహం ప్రతిప్ర
స్థాతాఖనతి।అభిపర్యగ్నికృతేదేశఉల్ముకం నిదధాతిసశామిత్రః।తం
దక్షిణేనపరిత్యంచంపశుమవస్థాప్యపృథివ్యాస్సంవృచఃపాహి।తస్యా
ధస్తాద్బర్ హిరుపాస్యతి। ఉపాకరణయోరన్యతరస్తస్మింత్సంజ్ఞపయ
తి। ప్రత్యక్శిరసముదీచీనపాదమమాయుం కృణ్వంతగ్ సంజ్ఞపయత।
ఇత్యాపరాఙ్గావర్తతే ధ్వర్యుర్యజమానః। స్వావిదసిస్వర్విత్త్వాస్వర్
హిస్వః మహ్యగ్గ్ స్వః పశుభ్యోలోకవిదసిలోకం విత్త్వాలోకమహిలో
కంమహ్యంలోకంపశుభ్యోగాతువిదసిగాతుంవిత్త్వాగాతుమిహిగాతుం
మహ్యంగాతుంపశుభ్యోనాథవిదసినాథంవిత్త్వానాథమిహినాథం

షుహ్యాంసాధంపశుభ్యః । నవాఉ వేతన్మ్రియసేనరిష్యసిదేవాగ్ ఇదేషి
పథిభిస్సుగేభిః । యత్రయంతి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తత్ర త్వాదే
వస్సవితాదధాతు । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్య అమృతే
భ్య ఇదంభూతస్యాధ్యక్షే భ్యోవిధేమహవిషావయం। విశ్వాఆశామధు
నాసగ్ సృజామ్యనమీవాఆపఓషధయోభవంతు । అయంయజమా
నోమృధోవ్యస్యతామగృభీతాఃపశవస్సంతుసర్వే ఉక్త్వాపరాఙ్గావ
ర్తతే। యజమానః। నానాప్రాణోయజమానస్య పశునాయజ్ఞోదేవే
భిస్సహదేవయానః । జీవందేవానామప్యేతుపాథస్సత్యాస్సంతుయజ
మానస్యకామాః । అధ్వర్యుర్జపతి ।యాసామూధశ్చతుర్బిలంమధోః
పూర్ణంఘృతస్యచ । తానస్సంతుప యస్వతీరస్మిన్గోష్ఠేవయోవృధః।
ఇహాపశవో విశ్వరూపారమంతామస్మిన్ యజ్ఞెవిశ్వవిదో ఘృతాచీః।
అగ్నింకులాయ మభిసంవిశానాఅస్మాగ్ అవంతుపయసాఘృతేన ।
పృషదాజ్యం ద్వయమవేక్షమాణౌ వాగ్యతావాసాతే ధ్వర్యుర్యజ
మానశ్చ । ఇంద్రస్యభాగస్సువితేదధాతనేమం యజ్ఞంయజమానంచ
సూరౌ యోనోద్వేష్ట్యనుతగ్ రవస్వానాగసో యజమానస్య వీరాః।
వాశ్యయూనేవేక్షేతే । అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని । అస్మిన్ పశౌ వా
శాదిదోషనిర్ హారణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । యదస్యపా
రేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నే వైశ్వా
నర। స్వాహా।అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠాస్త
తోనోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ
మీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం। యఇదమకస్తస్మై నమ
స్తస్మైస్వాహా । రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్య
పారే। యస్మాద్భీషాన్యషదః। యఇదమకః । యదస్యపారే ! యస్మా
ద్భీషావెపిష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాపలా
ఇష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థాః ।
యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషానిమేషాసి । యదస్యపా

తి । యస్మాద్భీషాశకృత్కరోషి । వాశిన్యషదవేషిష్ఠాః పలాసమశీ
మెశకృత్ । అదిర్యదస్యసప్తానాయ ఇదంనాత్యయోర్ధ్వయోః య
తపశుర్మాయుమకృత్సోరోవాపద్భిరాహతే। అగ్నిర్మాతస్మా దేవసావి
శ్వాన్ముంచ త్వగ్ హాసస్వాహా । సంజ్ఞప్తే సంజ్ఞప్త హెూమంజు
హోతి। అగ్నయఇదం । సంజ్ఞప్తహెూమేతుహుతే ప్రతాప్యైసప్ల
క్షశాఖేతువపాశ్రపణ్యౌవిష్టప్త మిత్యాహావసీయ ఏవముఖ్యాభిషే క్రి
ప్రతిపత్న్యనర్వా । నిష్టప్తగ్ రక్షోనిష్టప్తో ఘశగ్ సః । శమితారఉపే
తనయజ్ఞం దేవేభిరిన్వితం । పా శాత్ప శుం ప్ర ము ంచ తు ।
బంధాద్యజ్ఞ ప తిం ప రి । ప పా శ్ర ప ణీ భ్యాం ప శు ము పై
తోర్ధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప శోః పా శం ప్ర ముం చ తు । అ దితిః
పాశంప్రముమోక్త్వేతన్నమఃపశుభ్యః పశుపతయేకరోమి। సంవేష్ట్య
రశనాంగ్రీవాసునిధాయ । ఏకశూలయోపస్నజ్యచాత్వాలఉదస్యతి।

అరాతీయంతమధరంకరోమి । తతఃప్రతిప్రస్థాతాపత్నీ ముదానయతి
నమస్తఆతాన । పత్న్యాదిత్యముపతిష్ఠతే। అనర్వాప్రెహి ఘృతస్య
కుల్యామనుసహ ప్రజయా సహరాయస్పోషేణ । ప్రాచీముదాన
యతి। ఆపోదేవీశ్శుద్ధాయు వశ్శుద్ధాయూయు దెవాగ్ ఊఢ్వగ్ శు
ద్ధావయంపరివిష్టాః పరివేష్టారోవో భూయాస్మ చాత్వాలెపత్న్య
పోవమృశతి । ఋత్విజోయజమానశ్చపత్నీత్యేకే । అద్భిః పశోస్స
ర్వాన్ప్రాణానాప్యాయయతి । సర్వాణ్యంగాన్యధ్వర్యుర్భిషించతి। ప
త్న్యాప్యాయ యత్యేతద్వావిపరీతం । వాక్తఆప్యాయతాం । శమ
ద్భ్యః । వాచం । ప్రాణస్తఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । ప్రాణం ।
చక్షుస్తఆప్యాయతాం। శమద్భ్యః। చక్షుషీ। శ్రోత్రంతఆప్యాయతాం।
శమద్భ్యః । శ్రోత్రేయాతేప్రాణాంచ్ఛుగ్జగామయా చక్షుర్యాశ్రో
త్రంయత్తేక్రూరం యదాస్థితం తత్తఆప్యాయతాం తత్తఏతేన శుంధ
తాం। శమద్భ్యః । హృదయదెశం। నాభిస్తఆప్యాయతాం శమద్భ్యః
నాభిం । పాయుస్తఆప్యాయతాంశమద్భ్యః । గుదం । మేఢ్రం. తత

స్యాయతాంశమధ్యః శుద్ధాశ్చరిత్రాః । తూష్ణీంపాదానేకీకృత్య ।
షుధ్యః । పాదౌ । శమోషధీభ్యశ్శంపృథివ్యై శమహోభ్యాం
భూమ్యాగ్ శేషంనినీయ్య । ఓషధేత్రాయస్వైనం ఉపాకరణయో
రవశిష్టం దక్షిణేన నాభిమంతర్ధాయ స్వధితేమైనగ్ హిగ్‌సీః ।
స్వధితినాపార్శ్వత స్తిర్యగాచ్ఛ్యతి।అపఉపస్పృశ్య। బర్‌హిషోగ్రగ్ స
వ్యేనపాణినాదత్తే।అథమధ్యంయతఆచ్ఛ్యతి। తదుభయతోలోహితేనా
క్త్వారక్షసాంభాగోసి।ఉత్తరమపక్షమవాంతరదేశంవా నిరస్యాపఉప
స్పృశ్య।రక్షోభ్యఇదంఅ। నైనెత్థస్వ్యేనపదాభితిష్ఠతి। అవపాయాదర్
శనాత్ । ఇదమహగ్‌రక్షోవబాధ । ఇదమహగ్ రక్షోధమంత
మోనయామియోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మ ఇదమేనమధమం
తమోనయామి । ఇషేత్వా । వపాముత్ఖిద్య । ఘృతేనద్యావాపృథి
వీప్రోర్ణ్వాథాం । వపయాద్విశూలాంపరిచ్ఛాద్య । ఊర్జేత్వా । తని
ష్మంతతిఏకశూలయోపతృణత్తి । దేవేభ్యఃకల్పస్వ । అభిమంత్ర్యం।
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ । స్వధితినా
వపాంనిమృజ్య । అచ్ఛిన్నోరాయస్సువీర ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజు
ష్టాముత్క్రాంతామి । ఉత్క్రాంతతి । అపఉపస్పృశ్య । ముష్టినాశ
మితావపోద్ధరణమపిధాయాస్తే ఆవపాయాహోమాత్ । ప్రత్యు
ష్టగ్ రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । శామితేప్రవ
పాంప్రతితప్య । నమస్సూర్యస్యసంధృశే । ఆదిత్యముపస్థాయ । ఉ
ర్వంతరిక్షమన్విహి । అభిప్రవ్రజతి। ఉల్ముకైకదేశమాదాయాగ్నీధ్రః
పూర్వః ప్రతిపద్యతే । వపాశ్రపణీపునరన్వారభతేయజమానః । ఉ
ల్ముకైకదేశ మాహవనీయే ప్రత్యపిసృజతి । నిర్దగ్ధగ్ రక్షోనిర్దగ్ధాఅ
రాతయః । ఆహవనీయస్యాంతిమేంగారేవపాం నికూద్య । అంతరా
యూపమాహవనీయంచదక్షిణాతిహృత్య । ప్రతిప్రస్థాత్రేపరియచ్ఛ
తి । తాం దక్షిణతఆసీనః । ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయేశ్రపయతి । వా
యోవీహిస్తోకానాం । బర్‌హిషోగ్రమధస్తాద్వపాయాఉపాస్యతి ।

ర్వము తేదధిరే హవ్యవాహగ్ శ్రృతంక ర్తారముతయజ్ఞియంచ । అ గ్నే సదక్షస్సతనుర్ హిభూత్వాథహా వ్యాజాత వెదో జుషస్వస్వాహా । స్రువేణవపామభిజుహోతి । జాత వేదసఇదం । ప్రాదుర్భ్యాతేషుస్తో కేషుస్తోకేభ్యోను బ్రూహి । అలోహినీగ్ సుశృతాంకృత్వా । యు స్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టః । దృగ్ హాగాద్భృగ్హా । సుపిప్పలాఓషధీః కృధి । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యాంబర్హిషిప్లక్షశాఖాయాంవపాశ్ర పణీభ్యాగ్ సహాసాద్యా । శ్రయుతాద్వేషాగ్సి । వపాశ్రపణీప్రహృ త్యతూష్ణీం నిధాయ । ఇదమింద్రియమయం యజ్ఞోమమాగ్నె పంచ హోతా । ఘృతవతీశబ్దేజుహూపభృతావాదాయదక్షిణాసకృదతి క్రాంతః।ఆశ్రావయ। స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య।పృథివీహోతా। స్వాహా కారాయాగ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమన తస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్య । శేషేణాజ్యవామభిఘార్య । పృష జ్యాద్వాయమిభిఘారయతి । అథవపాంనోపభృతం । ఆజ్యభాగాయజ తి । ఆప్యాయతాం । త్రిః । అగ్నయఆజ్యస్యాను బ్రూహి । ఆప్యా యతాందక్షిణాతిక్రమ్యఆశ్రావయ । అగ్నయఆజ్యస్యప్రేష్య । అగ్నయఇదం । అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నె రాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । పూర్వవదవద్యంత్సంప్రే ష్యతి । సోమాయాజ్యస్యాను బ్రూహి । ఆశ్రావయ । సోమా యాజ్యస్యప్రేష్య । సోమాయేదం । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్సోమ స్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ఆప్యాయంతాం । స్వాహాదేవేభ్యః । పూర్వంపరివప్యగ్ాహుత్వా । దేవేభ్యఇదం । అ గ్నిర్హోతా । ఆప్యాయతాంజుహ్వాముపస్తీర్య । స్రువేణహిరణ్యశ కలమవదాయ కృత్స్నాంవపాగ్ స్రువేణతూష్ణీం మవదాయ । హిర ణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । ఇం ద్రాగ్నిభ్యాంఛాగస్యవపాయామెదసోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయామేదసః ప్రేష్య । జాత వేదోవప

యాగచ్ఛదేవాంత్వగ్ హి హోతా ప్రథమో బభూథ । ఘృతేనత్వం
తనువోవర్ధయస్వస్వాహాకృతగ్ హవిరదంతు దేవాస్స్వాహా । వష
ట్కృతే జుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం
దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య ।
ఆప్యాయంతాం । దేవేభ్యస్స్వాహా । ఉత్తరంపరివప్యగ్ హుత్వా । దే
వేభ్య ఇదం । స్రువేణవపోద్ధరణమభిఘారయతి। ఉత్తరత స్తిష్ఠన్ప్రతిప్ర
స్థాతా హవనీయేవ పాశ్రపణీంప్రహరతి । స్వాహోర్ధ్వనభసం మారు
తంగచ్ఛతం । ఊర్ధ్వనభసే మారుతాయేదం । అథనేధ్వర్యుస్స్రగ్గ్ సౌ
వేణాభిజుహోతిజుహ్వైన । స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । అత్రయ
జ మా నో వ రం ద దా త్య న డ్వా హం । తి స్రో వా ధే ను

స్త్రి స్రో వా ద క్షి ణాః బ్ర హ్మా న్బ్ర హ్మా సి । బ్ర ధ్న పి న్వ స్వే
త్యాది । సహస్రధార ఉత్సో అక్షీయమాణః । సదాధారపృథివీమం
తరిక్షందివంచ తేనానడుహాతి తరాణి మృత్యుం । దక్షిణాసద్భ్య ఉపహ
ర్త్రవై । దక్షిణతపత్రద్వాబ్రహ్మణాః । అయంవోనడ్వానహీగ్ సంతో
యథాభాగంప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేనత్తదశకృత్వోవాన్య । ఓంఓం ।
దేవస్యత్వా - రుద్రాయగామితి ప్రతిగ్రహః । ఉత్తరతఃపరీతే తియజ
మానస్సంప్రేష్యతి । సముత్క్రమ్యసహపత్నీకాః పంచభిశ్చాత్వా
లేమార్జయంతే । హుతాయాం వపాయాం మార్జయిత్వా । ఆపోహి
ష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః । ఇదమాపః ప్రవహతావ
ద్యంచమలంచయుత్ । యద్వాహమభిదుద్రోహయద్వా శేపే అభివృ
ణం । ఆపోమాతస్మాదేన సోదురితాత్పాంతు విశ్వతః । నిర్మాముం
చామిశపథా నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్య పడ్బీశాత్సర్వస్మా
ద్దేవకిల్బిషాదథో మనుష్య కిల్బిషాత్ । పశుపురోడాశస్య పాత్రసగ్గ్ సా
దనాదకర్మప్రతిపద్యతే । వ్రీహిమయంపశు పురోడాశం నిర్వపతి ।
ఏకాదశపురోడాశకపాలాని శూర్పంచ ద్వంద్వమితరాణి ప్రకృతివత్
పురతఃపాత్రీం ప్రాశిత్రహరణం మేక్షణం మదం త్వగ్ధముపవేష మ

త్పవనార్థంచ । నబ్రహ్మావరణం। యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశేత తామిత్యాది నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది అదిత్యాస్త్వో పస్థేఽదధామీంద్రాగ్నీహవ్యగ్ం రక్షేథాం । నశూకాయామిత్యాది। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం వోజుష్టంప్రోక్షామి। శుంధధ్వమిత్యాది । సర్వాభిరద్భిః ప్రోక్షణం । కృష్ణాజినాదానాది । హవిష్కృతావాచం విసృజ్యపశుంవిశాస్తి । హృదయం జిహ్వావక్షోయకృద్వృక్యౌ । సవ్యందోరుభయపార్శ్వే దక్షిణాశ్రోణీగ్గుదతృతీయమితిదైవతాని। దక్షిణందోస్సవ్యాశ్రోణీగ్గుద తృతీయమితి సౌవిష్టకృతాని । క్లోమానంప్లీహానం పురితతుం వనిష్టుమధ్యర్థింమేదోర్జాఘనీమిత్యుద్ధరతి । గుదంమానిర్లైషీర్వనిష్టుం మానిర్లైషీరితి సంప్రైష్యతి। మావిపర్యాస్త ఇత్యర్ధ్వో భవతి। హృదయశూలగ్ం శాఖాపవిత్రముపవేషం కుంభీంచ । నిష్టప్తగ్ం రక్షోనిష్టప్తోఘశగ్ంసః శామిత్రే ప్రతితప్య । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాదాయ । నిరూఢంజన్యంభయం నిరూఢాస్సేనాఅభీత్వరీః । శామిత్రాదుదీచోంగారాన్నిరూహ్య । నబహిః మాతురిశ్వనోఘురిష్మసి। భృగూణామంగిరసాంతపసాతప్యస్వ। వసూనాంపవిత్రమసి । దేవస్త్వాసవితాపునాతు వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణసుపువా । ఇకాదశకృత్వః । ఉదకపవిత్రే కుంభ్యాంపశుమవధాయ శూలేప్రణీయ । హృదయగ్ం శామిత్రే శ్రపయతి । అవరక్షోదివస్సపత్నమిత్యాది అవహననాది కర్మప్రతిపద్యతే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిందాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధానకాలే ష్టావుపధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టగ్ంసంవపామి । పిష్టాన్యుత్పూయాన్యాహ యజుషోత్పూయ। సృవేణాద్భ్య ఇత్యాది। ఆప్యలేప బర్హిషి నినీయ్య । ఘృతాగ్నేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వాయతి దేవయజ్యాయై ప్రాశిత్రమాదాయ। ప్రత్యు

ష్టగ్ం రక్షః పరిత్యృష్టా అరాతయః అనిశితమసి సపత్నక్షయణం। యూ
షంవర్ణంపశూనాం । అగ్నేస్త్వా తేజిష్ఠేన। దివశ్శిల్పం। అయంప్రా
ణశ్చాపానశ్చ ప్రస్తరే కవితే అపిసృజ్య । ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీ
మభిఘారణం ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞోమమాగ్నే పంచ
హోతాపుసః పంచహోతా శృతేవాపశౌ । జుహ్వాముపస్తీర్యే
త్యాది। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యానుబ్రూహి । ఆ 3 శ్రా 3
వయ। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్య ప్రేష్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం।
ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యంన్నాదో భూయా
సం। ప్రత్యాక్రమ్యసపార్వణ హోమానానారిష్టాః । జుహ్వాముప
స్తీర్యేత్యాది । అగ్నయేనుబ్రూహి ః ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అగ్న
యే ప్రేష్య । అగ్నయఇదం । అగ్నేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్
యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య। ప్రస్తరాదన్యత్ర స్రుచో
స్సాదనం । నవైశ్వానరే హవిః। నవిరుజ్యప్రాశిత్రం । నయజమాన
భాగమిడాంతస్సంతిష్ఠతే । ఉపహూతాం మైత్రావరుణ పష్టాం భక్ష
యిత్వా । పూర్వవత్ప్రస్తరే మార్జయిత్వా । సృవేణ పృషదాజ్య
స్యోపహత్య । వేదేనోపయమ్య। త్రిః పృచ్ఛతి। శృతగ్ం హవీ3శ్శమి
తః।శృతం।పూషామాపశుపాః పాతు ప్రథమేభిపరివ్రజతి। శృతగ్ం హవీ
3శ్శమితః । శృతం । పూషామాధిపాః పాతు। అర్ధార్ధే ద్వితీయం।
శృతగ్ం హవీ 3 శ్శమితః ।శృతం । పూషామాధిపాః పాతు । కుం
భీం పరివృత్య తృతీయం । శూలాత్ప్రవృహ్య హృదయం కుంభ్యామవ
ధాయ। సంతేమనసామనస్సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం
ఘృతవత్స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టమభిఘారయామి । పృ
షదాజ్యేన హృదయమభిఘారయతి । ఉత్తరతః పరిక్రమ్యాజ్యేన
పశుం । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః । స్వాహాత్మనో వ్య
ధిష్ఠై। ఉద్యంతమూష్మాణమనుమంత్రయతే। దృగ్ఘాగా దృగ్హా ।
పశుగ్ం హరం స్వార్వ్యతో హృదయ శూలం ధారయత్యనుప స్పృశే

న్వాహార్యానమితరాగ్ శ్చాతరాయూప మాహవనీయంచ దక్షిణాగ్ని మ్పాత్య । పంచహోత్రాప శ్రోతాౖవా । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యా మాసాద్య । ఇమానీంద్రియాణ్య మృతానివీర్యాణ్యేభిరింద్రాయ పశ వోచికిత్సన్ । తైర్దేవాఅవతోపమామిహేమమూర్జం యశస్సహౌ జస్సనేయగ్ శృతానిమయి శ్రయంతాం । అయంయజ్ఞోమమాగ్ని పంచహోతా పునః పంచహోతా । చతస్రుష్షూప స్త్రణీతే । జు హోపభృద్ధ్రువా హోమహవన్యాగ్ సమవత్తధాన్యామితి । జు హూపభృద్ధ్రువాఉప స్తీర్య ఇతరయోస్థాలీగతేనా జ్యేనజుహూప భృతోర్హిరణ్య శకలముపధాయ । హృదయాద్వృక్యాభ్యాంచ మే దోగృహీత్వాన్యత్రనిధాయ । హృదయశ్యాగ్రేవద్యతి । మాభీర్మా సంవిక్థాః । బర్హిషిప్లక్షశాఖాయా మవదానాన్యవద్యోత్సంప్రేష్య తి । మనోతాయైహవిషోవదీయ మానస్యాను బ్రూహి । అధద్వితీ యం । అధజిహ్వాయా అధవక్షసః । యధాకామీతరేషాం యధో ద్ధృతందైవతానాం ద్విర్ద్విరవదాయ । జుహ్వాందైవతాన్య వధాత్యుప భృత్సౌవిష్టకృతానాగ్ సకృత్సకృత్ । గుదంత్రేధా విభజ్య । స్థవిమ దుపయడ్భ్యోనిధాయ । మధ్యమంద్వైధం విభజ్య । దైవతేష్వవద ధాత్యణిమత్స్విష్టకృతేషు । గుదమవధాయ ప్రత్యభిఘార్య । యద వదానానితేవద్యన్ । త్రేధామేధోవద్యతి । ద్విభాగగ్ స్రుచోస్సృతీ యగ్ సమవత్తధాన్యామితి ।యూపే మేదోవధాయ । మేదసాస్రుచౌ ప్రావృత్యహిరణ్య శకలముపరిష్టాత్కృత్వా । అప్యాయతాం । అభి ఘారయతి । సమవత్తధాన్యాగ్ షడాద్యానిడామవద్యతి । వనిష్ఠుగ్ం సప్తమమవధాయ వాపనిష్టోస్సప్త మాదనస్థిభిరిడాం వర్ధయంతి । క్లో మానంప్లీహానం పురితతుమిత్యన్యవధాయ । యూష్ణోపసిచ్యాభిఘార యతి । అపాంత్వౌషధీనాగ్ రసంగృహ్ణామి । వసాహోమహవన్యాం వసాహోమం గృహ్ణాతి । స్వధితినానవ్యేన ధారాంచ్ఛినత్తి । హస్త త్రైధారవదవస్పృశ్య । తూష్ణీమభిఘార్య । శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాతు ।

షస్పమరిణస్ । పార్శ్వేనవపా హోమంప్రయాతి । వాతస్యత్వా
ధ్రజ్యైపూష్ణోరగ్ంహ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై । తేనైవాష్టి
ధాయా । స్వధితినావాప్రయాతి స్వధితినాపిదధాతీత్యేకే । అథయ
స్మశిగ్ణోవద్యతి । నాగ్ం పయోర్గ్రాణ్యాకస్య నాపరసక్థ్యోరనవదాని
యానితానిశృత్తైస్నం విధాయనకిస్పృశతి । ఖాదిః ప్రాణోఅంగేఅం
గేనిదేధ్యద్దెంద్రోపానో అంగే అంగేవిభోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరి తేసగ్ం
సమేతువిషురూపాయత్స లక్ష్మాణోభవథదేవత్రా యంతమవసేసఖా
యోనుత్వామాతాపితరోమదంతు । నస్పృశతి । అథహవిషాప్రచర
తి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషః ప్రేష్య । యాజ్యాయార్ధర్చే । ప్ర
తిప్రస్థాతావసా హోమంజుహోతి । ఘృతంఘృతపావానః పిబత
వసాంవసపావానః పిబతాంతరిక్షస్య హవిరసిస్వాహాత్వాంతరిక్షాయ
స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । ఉద్రేకేణదిశః ప్రదిశ ఇతిప్రతిదిశంజు
హోతిమధ్యే పంచమేనపాంచ ముత్తమగ్ం సగ్గ్ స్థాప్య । నమోది
గ్భ్యఇత్యుపతిష్ఠతే దిశస్వాహా । దిగ్భ్యఇదం । ప్రదిశస్వాహా । ప్రది
గ్భ్యఇదం । ఆదిశస్వాహా । ఆదిగ్భ్యఇదం । విదిశస్వాహా । విదిగ్భ్యఇ
దం॥ఉద్దిశస్వాహా । ఉద్దిగ్భ్యఇదం । స్వాహాదిగ్భ్యః । దిగ్భ్యఇదం। న
మోదిగ్భ్యః । ఉపతిష్ఠతే ఏషట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయాజేమానంమహిమానం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । నారిష్ఠహోమాస్తువనస్పతేఃప్రాక్ ।
దశహోతమవఇత్యాది । నారిష్టాగ్ం హుత్వా । జుహ్వాముపస్తీర్య । స
కృత్పృషదాజ్యస్యోపహత్యద్విరభిఘార్య । వనస్పతయేనుబ్రూహి ।
ఆశ్రావయ । వనస్పతయే ప్రేష్య । వనస్పతయఇదం । వనస్పతేర
హందేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । తత్రస్థవ
ఏ । ఉపర్యాహవనీయేజుహ్వామా పభృతానివికర్త్యస్యం నాహ । అ
గ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి । అగ్నయేస్విష్టకృతే ప్రేష్య । అగ్నయే

స్విష్టకృతఇదం। అగ్నేస్విష్టకృతో౽హం దేవయజ్యయా౽యుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం ప్రత్యాక్రమ్యాజుహ్వామతఆసీయ । వైశ్వానరేహ
విః । ఆయతనేస్రుచౌసాదయిత్వా । అత్రేడాయానిర్వదానమేకేస
మామనంతి । పర్యాంగజనాద్య వాంతరేడామవద్యతి । మేదసావస్తీ
ర్య । మేదసాభిఘారయతి । ఉపహూతాం మైత్రావరుణషష్ఠాభక్ష
యంతి । ప్రతిప్రస్థాతాసప్తమః । వనిష్టుమగ్నీధే । షడవత్తమగ్ం
సంపాదయత్యృద్ధిగ్ం హోత్రేహరణిమూర్జనాంతే । అగ్నీదౌప
యజానంగారానాహరోపయష్టురుపసీద। బ్రహ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమి
ద్ధమాదాయాగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించసకృత్సంమృడ్ఢి । ఆగ్నీధ్రాదౌ
పయజానంగారానాహరతి । హూత్రీయఉపయజతి । శామిత్రాం

నిరూఢపశుబంధఉత్తరస్యాం వేదిశ్రోణ్యాం గుదకాండమేకాదశధా
తిర్యక్ఛిత్వా । అసంభిందన్న పర్యావర్త యన్ననూయాజానాంవష
ట్కృతేవషట్కృత ఏకైకం గుదకాండం ప్రతిప్రస్థాతాహస్తేనైవజు
హోతి । సముద్రంగచ్ఛస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం । బ్రహ్మా ।
దేవసవితరేతతేత్యాది । అధ్వర్యుః । పృషదాజ్యంజుహ్వామానీయ।
పృషదాజ్యధాని ముఖభృతంకృత్వా తేనైకాదశానూయాజానుయ
జతి దేవేభ్యః ప్రేష్యేతిప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి ! ప్రేష్యప్రేష్యేతీత
రాంస్తాంయజమానః ప్రాకృతైరనుమంత్రయతే । పరిధీనాగ్ం
శచ్చతురోదశమంచ । ద్వితీయేనప్రాగ్వనస్పతేరుత్తమేనశేషముత్తర
ఔర్వికారే షూఘాహూతార చోదయ తోధ్వర్యుర్మైత్రావరు
ణశ్చయజయజేతి। దేవాయబర్హిషేగ్నయఇదం। సముద్రాయేదం।
బర్హిషోహం దేవయజ్యయాప్రజావాన్భూయాసం । దేవీభ్యోద్వా
రేభ్యోగ్నయఇదం। అంతరిక్షాయేదం। ద్వారామహం దేవయజ్యయాప్ర
జావాన్భూయాసం। దేవీభ్యాముషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం। దేవా
యసవిత్రఇదం । ఉషాసానక్తయోరహం దేవయజ్యయాప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీభ్యాం జోష్ట్రీభ్యామగ్నయఇదంఅహోరాత్రాభ్యా

మిదం । దైవ్యయోర్జోష్ట్రీయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీడూర్జాహుతీ భ్యామగ్నయ ఇదం । మిత్రావరుణాభ్యా
మిదం। ఊర్జాహుత్యో రహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం।
దైవీభ్యాగ్ంహోతృభ్యామగ్నయ ఇదం।సోమాయేదం।దైవ్యోర్హో
త్రోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం దేవీభ్యస్తిసృభ్యస్తి
సృభ్యోఽగ్నయ ఇదం।యజ్ఞాయేదం। తిసృణాంతిసృణాం దైవీనామహం దే
వయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవాయనరాశగ్ంసాయాగ్నయ
ఇదం । ఛందోభ్య ఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశు
మాన్భూయాసం । దేవాయవనస్పతయేఽగ్నయ ఇదం । ద్యావాపృథివీ
భ్యామిదం । వనస్పతేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్ర
తిష్ఠాంగమేయం । దేవాయబర్హిషో వారితీనామగ్నయ ఇదం । నభ
సేదివ్యాయేదం । బర్హిషో వారితీనామహం దేవయజ్యయా ప్రజావా
న్భూయాసం । దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నయే వైశ్వాన
రాయేదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రతిప్రస్థాతా సర్వాణి హుత్వాఽద్భ్యస్త్వౌష
ధీభ్యః । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । మనో మే
హార్దియచ్ఛ తనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ । జపతి । అధ్వర్యుః ।
ప్రత్యాక్రమ్య జుహ్వాగ్ం స్వరుమవధాయానూయాజాంతే జుహో
తి । ద్యాం తే ధూమో గచ్ఛత్వంతరిక్షమర్చిః । పృథివీం భస్మనాపృ
ణస్వాహా। స్వరవ ఇదం। ఆయతనే స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీ
భ్యామిత్యాది । జుహూర్వ్యయస్వోపభృద్వ్యయస్వ । ఉద్యమనాదిప
రిధ్యంజనసంజుహ్యేవ । అక్తగ్ంరిహాణా ఇత్యావృత్తిః । సమానమాప్ర
త్యాశ్రావణాత్సూక్తవాకః ప్రైషోనువిక్రియతే । తం మైత్రావరుణో
యాదగ్ని మద్య హోతారమవృణీతేతి । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహ
ముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహము—షం । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । వస

ష్పతయఇదం । వనస్కితేరహాముజ్జితిం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇత్యాదీ ।
ధ్రువావజ్ఞంచతస్రుభిఃస్రుగ్భ్యస్స్రావ హోమః । పరిధీనభిజుహోతి ।
అగ్నేర్వోపన్న గృహస్యసదసిసాదయామి సుమ్నాయసుమ్నినీస్సు
మ్నేమాధత్త । ధురిధుర్యాపాత । తత్సీదేన। విహారంజాఘనీగ్ం హృ
త్వా । తాయాపత్నీ స్సంయాజయంత్యా జ్యేనసోమ స్త్వష్టారాకావి
ష్టా । ఉత్తానాయైజాఘన్యైదేవానాంపత్నీ భ్యోవద్యతి । నీచ్యాగ్న
యే గృహపతయే । ఉత్తానాయైహోత్రేడామవద్యతి । నీచ్యాగ్నీ
ధే । తాంపత్న్యైప్రయచ్ఛతి । తాగ్ం సాధ్వర్యవేన్యస్మైవాబ్రాహ్మ
ణాయ । బాహుగ్ం శమిత్రేవగ్ంసబ్రాహ్మణాయ । సపిష్టలేపఫ
లీకరణహోమాః । యానరస్వతీఇత్యాది । నపూర్ణపాత్రనినయనం।

తూష్ణీంపుష్టిమతీపశుమతీప్రజావతీగృహమేధినీ భూయాసం । య
ధేతమాహావసీయమిత్యాది । ప్రాయశ్చిత్తాంతే । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛేతి
త్రీణిసమిష్టయజూగ్ంషిజుహోతి । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛయజ్ఞపతింగ
చ్ఛస్వాంయోనింగచ్ఛస్వాహా । యజ్ఞాయేదం । ఏష తేయజ్ఞో
యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా। యజ్ఞపతయఇదం । దేవా
గాతువిదఇత్యాది । అభిస్తృణీహి । ప్రణీతానినయనం యందేవామ
నుష్యేషు । యానిఘర్మేఅనుపస్పృశన్ హృదయశూలముదప్పరేత్యా
సంచరేవఉపనినీయ । శుష్కార్ద్రయోస్సంధావుద్వాసయతి । శుగ
సితంపాప్మానమభిశోచయోఽస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః । సుమి
త్రాఃఆపఓషధయస్సంతుదుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః । తస్మిగ్ంశ్చాత్వాలేసహపత్నీకామార్జయంతే।
ధామ్నోధామ్నోరాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపోఅఘ్నియావ
రుణేతిశపామహేతతో వరుణనోముంచ । ఉదుత్తమం వరుణపాశమ
స్మదవాధమం విమధ్యమగ్ంశ్రథాయ ! అథావయ సూదిత్యవ్రతేత
వానాగసోఅదితయేస్యామ ఆదిత్యముపస్థాయ । ఏధోస్యేధిషీమహి।
సమిదసి । తేజోసితేజోమయిధేహి । ఆహవనీయే సమిధఆధాయ ।

అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ం రసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమాసగ్ం సృజవర్చసా । ఉపతిష్ఠంతే । బ్రహ్మా । అయా డగ్నిరిత్యాది । యజమానోఽవిష్ణ్వతిక్రమాదిగోమజ్జపాంతే ! నమస్వ రుభ్యస్సన్నాన్మావగాత । పశ్చాద్దఘ్యాన్నంభూయాసం । శృంగాణీ వేచ్ఛృంగిణాగ్ం సందదృశ్రిరే । చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యాతేదే వాసస్స్వరవస్స్థిరాగ్ం సః । నమస్సఖిభ్యస్సన్నాన్మావగాత । ఆశా సానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం స్వశ్వియం । బృహస్పతినారాయా స్వగాకృతో మహ్యంయజమానాయతిష్ఠ । యూపముపస్థాయ । అయ జ్ఞేనచమఖిజపతి । వృష్టిరసివృశ్చమే పాప్మాన మృతాత్సత్యముపా గాం । బ్రాహ్మణాగ్ం స్తర్పయతవై । అగ్నే నయేత్యాది । ప్రాంజహి తగ్ం సమారోప్య దేవయజనంగచ్ఛతి । సమాప్తో నిరూఢపశుబంధః । హరిః । ఓంతత్సత్ ।

శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

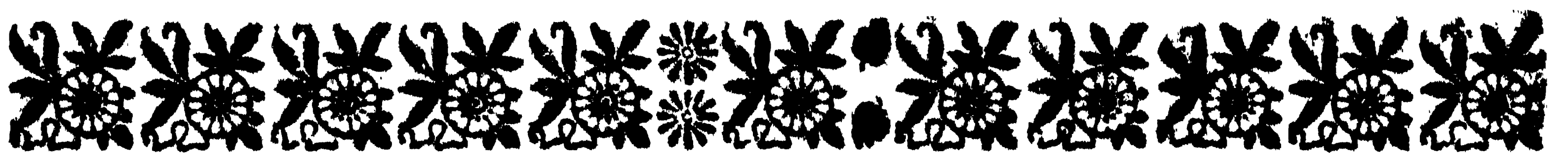
శ్రౌతకాండే ఆధానపంచకస్సమాప్తః.

యాజుష శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ప్రథమభాగస్సమాప్తః

గుంటూరునివాసులైన బ్రహ్మశ్రీ వ్యాకరణం ప్రసాదశ్రౌతిగారిసహాయముచేత ఆధానపంచకం యిందుముద్రింపబడినది వారివంశమును పరమేశ్వరుడురక్షించుగాత.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం ద్వితీయభాగప్రారంభః.

అథ ద్వితీయభాగ ప్రారంభః.

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ । ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ం సోమాయ । దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ । ఈశాన్యాంబాణాకారం బుధాయ । ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే । ప్రాక్పంచకోణగ్ం శుక్రాయ । పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ । నైరృత్యాంశూర్పాకారంరాహవే । వాయవ్యాంధ్వజాకారంకేతవే । అర్కసమిధమాదిత్యాయ । పాలాశగ్ంసోమాయ । ఖాదిరమంగారకాయ । అపామార్గం బుధాయ । అశ్వత్థంబృహస్పతయే । ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ । శమీగ్ం శనైశ్చరాయ । రాహవేదూర్వాః । కేతవేకుశాః ॥ ఆ(సత్యేనా)కృష్ణే వాగ్నిం ద్దూతం కద్రుద్రాయేత్యాదిత్యాయ ॥ ఆప్యాయ స్వాప్సు మే గౌరీమిమాయేతి సోమాయ ॥ అగ్నిర్మూర్ధా స్యోనా పృథివి క్షేత్రస్యపతినావయ మిత్యంగారకాయ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ఇదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షా పురుష ఇతిబుధాయ ॥ బృహస్పతే బ్రహ్మజజ్ఞాన మింద్రంవో విశ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే ॥ శుక్రం తే అన్య దింద్రాణీంద్ర మరుత్వ శుక్రాయ ॥ శమగ్నిర్ద్యమాయ । ప్రజాపతే నేతి శనైశ్చరాయ ॥ కయా

నశ్చిత్ర ఆయంగార్హ్మపో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి రాహవే॥ కేతుంకృణ్వన్ క్
పచిత్రచిత్రం బ్రహ్మదేవాహామితి కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ నూతన వస్త్రద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥తస్యోపరి యథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య । తత్రతామ్రనిర్మితకలశద్వయం నిధాయ । తత్రిపంచ పల్లవానినారికేళాదిఫలపుష్పాదికలశేనిధాయ॥నూతనవస్త్రేణావేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ- సువర్ణము.
సూర్యప్రతిమ- సువర్ణము.
చంద్రప్రతిమ- వెండి.

} ఈమూడు ప్రతిమలుమాత్రము నవగ్రహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుండవలయును

ఆచమ్య-ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాంమధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణాంఅనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యుపరిహార ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహ మంటపారాధనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేనప్రతిమాశోధనంకరిష్యే॥శ్లో॥దధిసర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణఫలైస్సహ। పరిక్షాళనంప్రకుర్వీతప్రతిమాం శోధయేత్తతః॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం భవావాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషంజిష్ణోరశ్వస్యవాజినః । సురభినోముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషితారిషత్॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తము

తోవస్తి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః । మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధు
మాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవన్
తునః॥ తాశ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో
వైశర్కరాః పశవస్త్వగ్నిం ర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవ
స్మైపశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతా స్తస్మాచ్ఛ్రే
యాన స్థేయ ప్రానోపహార త్త్రిస్తప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహి
ష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవ
శ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅ
రంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి
పంచామృతేన శుద్ధోదకేన స్నపయిత్వా॥ ఓం గణానాంత్వా...సాదనం॥
గణాధిపతిమా—మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదే
వతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతుసంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచకారయేత్।
సూర్యధ్యానంప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧। ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః। సవితాదే
వతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత
సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితమలేకర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వోఽరో
ఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకా
శ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥
పద్మాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః॥ పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః॥ దివా
కరోలోకవపుఃకిరీటీ। మయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా

వర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథేన
నాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్॥ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే
హాగచ్ఛ।సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరంరక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితందివ్యరథసమాయా
థం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖంపద్మాసనస్థం।ద్విభుజం।సప్తా
శ్వం।సప్తరజ్జుంకళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాంకృత్తికానక్షత్రేజాతంసింహారాశ్యధిపతిం । భా
నువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతంగ్ర
హమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేమధ్యే వర్తులాకారమండలేసూ
ర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥అగ్నిందూతంవృ
ణీమహేహోతారంవిశ్వవేదసం।అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాంఅగ్నింసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతంసూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మిపూజయామి॥కద్రుద్రాయ ప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వో
చేమశంతమగ్ంహృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రం సాంగం
సాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహ
స్యఉత్తరతఃరుద్రమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ చంద్రార్చిష్టేతుసంప్రాప్తేచంద్రపూజాంచకారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే॥

౨॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రోదేవ
తా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహి
తచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆగ్నేయ
భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠేగదాధరాంగో హిమవత్ప్రభావః॥ శ్వేతాంబరశ్వేతవ

పు॥ కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః। చంద్రో ౽మృతాత్మావర దః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్య సంగథే, ఓంభూర్భువస్సువః భద్రగ్రహేహాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపు ష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రిధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం, దండధర, యామునదేశాధిపతిం। ఆత్రేయసగో త్రం సౌమ్యసంవత్సరే కార్తికమాసే శుక్లపక్షే దశమ్యాం ఉత్తరాభా ద్రానక్షత్రే జాతం కర్కాటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందువాసరప్రయుక్తం కిరీటి నం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్న ధికరణే సూర్యగ్రహస్యాఽగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలే చం ద్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీ దంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్ర పరివారసమేతాః చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతః అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్ప దీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం గౌరీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తి పుత్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమా వాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ కుజార్తిక్షేతు సంప్రాప్తే కుజపూజాంచ కారయేత్।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయేత్॥

౩॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మంత్రస్య॥ విరూపఋషిః॥ అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారక గ్రహారాధ నేవినియోగః॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదోయా మ్యముఖోఽతిరక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణస్తస్మిన్ భర ద్వాజకులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమోగదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీసదా మమస్యాద్వరదఃప్రశాంతః ॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్ప తిః పృథివ్యాఅయం । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ ఓంభూ... వః । అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ । అంగారకగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం । రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వ జరథపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథ సమారూఢం । మేరుం ప్రదక్షి ణీకుర్వాణం॥ మేషవాహనం దక్షిణాభిముఖం॥ చతుర్భుజం॥ గదాశూలశ క్తిధరం॥ అవంతిదేశాధిపతిం॥ భారద్వాజసగోత్రం॥ రాక్షసనామసంవత్స రే ఆషాఢమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంమృగశీర్షానక్షత్రేజాతం॥ మే షవృశ్చికరాశ్యాధిపతిం । భౌమవాసరప్రయుక్తం॥ కిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం॥ గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూ ర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే అంగారకగ్రహమావా హయామిస్థాపయామిపూజయామి । స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివే శనీ॥ యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః॥ అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీంసాం గాం సాయుధాంసవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంఅంగారక గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమా ... మి ॥ క్షేత్రస్యపతినా వయ గ్ం హితేనేవ జయామసిగా మశ్వంపోషయిత్వా మృడాతీదృ శే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం సాయు

ధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం। అంగారక గ్రహ స్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ బుధారిష్టేతు సంప్రాప్తే బుధపూజాంచ కారయేత్ ।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

ర॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః॥ బుధగ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితబుధగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హరిస్థశ్చాత్రేయ గోత్రశ్శర మండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఙ్గ స్త్వైశానభాగే వరదస్సుపీఠః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదో బుధశ్చ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగంసృజేథా మయంచ। పునఃకృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితంతుమేతం॥ ఓం భూర్భువః॥ బుధగ్రహేహాగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీతగంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్రధ్వజరథ పతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం।సింహవాహనం।ఉదఙ్ముఖం।మగధదేశాధిపతిం। చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబరధరం।ఆత్రేయసగోత్రం । అంగీరసనామసంవత్సరేమార్గశీర్షమాసేశుక్లపక్షేసప్తమ్యాం పూర్వాభాద్రానక్షత్రేజాతం। కన్యామిథునరాశ్యాధిపతిం। సౌమ్యవాసరప్రయుక్తం। కిరీటినంసుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యేశానదిగ్భాగే బాణాకారమండలే బుధగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం।

సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్త్రపరివారసమేతం బుధగ్రహ స్యదక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ స్రహ స్రశీర్షా + ద్దశాంగులం ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం నారాయ ణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమే తంబుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి ...మి॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాంచకారయేత్।
గురుధ్యానంప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

గ॥ బృహస్పతే అతియదర్యే త్యస్య మన్త్రస్య। గృత్సమ దఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః । యజమాన స్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృ హస్పతిగ్రహారాధనేవినియోగః ॥శ్లో॥సౌమ్యేసుదీర్ఘేచతురశ్రపీఠేరథే జ్గిరాఃపూర్వముఖస్వభావః । దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీసింధ్వా ఖ్యదేశేవరదస్సురేశః । కనకాంబరఃకనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగు రుఃప్రశాంతః । తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదో స్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జ నేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్త ప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రం॥ ఓంభూర్భువస్సువః । బృహస్పతి గ్రహేహాగచ్ఛ । బృహస్పతి గ్ర హం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాం బరధరం కనకచ్ఛత్త్ర ధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం । మే రుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం । చతుర్భు జం । దణ్డాక్ష మాలాధారిణం । సింధుద్వీపదేశాధిపతిం ఆంగీరస గోత్రం । ధాత సంవత్సర వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షేచతుర్దశ్యాంభ రణీనక్షత్రేజాతం।ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువారప్రయుక్తం ।కిరీటినం సుఖాసీనం । పత్నీ పుత్త్రపరి వారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్

స్యధికరణె సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలేబృహ
స్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః। సబుధ్నియా
ఉపమాఅస్యవిష్ఠాస్సతశ్చయోనిమసతశ్చవివః॥ బృహస్పతి గ్రహా
ధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ
పుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావా
హయామిస్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవా
మహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధి
దైవతం ఇంద్రంసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రి పరి
వారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి॥ (అథశుక్రగ్రహారాధనమ్)

శ్లో॥ శుక్రారిష్టేతు సంప్రాప్తేశుక్రపూజాంచ కారయేత్ ।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోప శాంతయే॥

ఋ॥ శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।
శుక్రగ్రహోదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే విని
యోగః॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భోజకటిప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వ
ముఖస్స్వభావః। సపంచకోణేశరథాధిరూఢో దండాక్షమాలా వర
దాంబుపాత్రః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేత వపుః కిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగు
రుః ప్రశాన్తః। తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్ష సూత్రాద్వర
దోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహ
నీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూష
న్నిహరాతిరస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ శుక్రగ్రహేహాగచ్ఛ। శుక్ర

గ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం । శ్వేతమాల్యాంబర ధరం శ్వేతచ్ఛత్రిధ్వజ రథపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భుజం దండాక్షమాలా జటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం । పార్థివసంవత్సరే శ్రావణమాసే శుక్లపక్షే ద్వాదశ్యాం జ్యేష్ఠానక్షత్రే జాతం తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమణ్డలే శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇంద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీమహమశ్రవం । నహ్యస్యా అపరంచన జరసా మరతే పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రమరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబస్సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నావివాసంతి కవయస్సుయజ్ఞాః ॥ శుక్రగ్రహప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రమరుత్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మా... మి॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్ ।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణిపీడోప శాంతయే॥

2॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనైశ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితశనైశ్చరగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్రతీచ్యాం । సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ శౌరిః

నీలద్యుతిర్నీలవపుఃకిరీటీ గృధ్రస్థితిశ్చాపకరోధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతః ప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవరమందగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభి స్కరచ్ఛన్న స్తపతు సూర్యః । శంవాతో వాత్వరపా అపస్రిధః॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ శనైశ్చరగ్రహేహాగచ్ఛ। శనైశ్చరగ్రహంనీలవర్ణంనీలగంధం నీలపుష్పం నీలమాల్యాంబరధరం నీలచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం । చాపాసనస్థం।ప్రత్యఙ్ముఖం।గృధ్రరథం।చతుర్భుజం।శూలాయుధధరం। సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం విశ్వామిత్రఋషిం ప్రమోదూతసంవత్సర పుష్యమాసే కృష్ణపక్షే అష్టమ్యాం స్వాతీ నక్షత్రే జాతం మ కర కుం భ రా శ్యధి పతిం । మందవారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగేధనురాకారమండలే శనైశ్చరగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహుతా హవిః । యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥ శనైశ్చరగ్రహాధిదైవతం యమం సాంగం సాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంశనైశ్చరగ్రహస్య దక్షిణతః యమ మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ప్రజాపతేనత్వదేతా న్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు। వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాం॥ శనైశ్చరగ్రహప్రత్యధి దైవతం ప్రజాపతిం సాంగంసాయుధం సవాహనంసశక్తి పత్నీపుత్రపరివారసమేతం శనైశ్చరగ్రహస్యోత్తరతః । ప్రజాపతిమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ రాహ్వోరిష్టేతు సంప్రాప్తే రాహుపూజాంచకారయేత్ ।
రాహుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి చక్షుపీడోప శాంతయే॥

ఋ॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్య మన్త్రస్య । వామదేవఋషిః । రాహుర్గ్రహోదేవతా । గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధి...సహిత రాహుగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహారాధనే వినియోగః ॥ శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బరదేశజాత శ్శూర్పాసనస్సింహగతస్వభావః। యామ్యాననో నైరృతదిక్కరాళో వరప్రద శ్శూలసచర్మఖడ్గః॥ నీలాంబరో నీలవపుః కిరీటీకరాళవక్త్రః కరవాలశూలీ। చతుర్భుజ శ్చర్మధర శ్చరాహు స్సింహాధిరూఢో వరదోస్తుమహ్యం ॥ ఓంకయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయాశచిష్టయావృతా॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ రాహుగ్రహేహాగచ్ఛ- రాహుగ్రహం- నీలవర్ణం-నీలగంధం-నీలపుష్పం- నీలమాల్యాంబరధరం- నీలచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుమ్ప్రదక్షిణీకుర్వాణం - సింహాసనం- నైరృతిముఖం- శూర్పాసనస్థం- చతుర్భుజం-కరాళవక్త్రం- ఖడ్గచర్మవరకరం- పైఠీనసగోత్రం- బర్బరదేశాధిపతిం- రాక్షసనంవత్సర భాద్రపదమాసేకృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంహస్తానక్షత్రే జాతం భానువారేసింహరాశిప్రయుక్తం కిరీటినంసుఖాసీనం- పుత్రపరివారసమేతం- గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య నైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకారమండలే రాహుగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః । పితరంచప్రయంత్సువః ॥ రాహుగ్రహాధిదేవతాం గాంసాంగాం సాయుధాంసవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం రాహుగ్రహస్య దక్షిణతః గామావాహయామిస్థా + మి॥
నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యేకేచపృథివీమను । యేఅన్తరిక్షే యేదివి

తేభ్యస్సర్వేభ్యోనమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదేవతంసర్వం సాంగం
...... రాహుగ్రహస్య ఉత్తరతఃసర్వమావాహయామిస్థా + మి॥

శ్లో॥ కేత్వగ్రేప్తేతు సంప్రాప్తే కేతుపూజాంచ కారయేత్ ।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానపీడో పశాంతయే॥

మ॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః - కేతుగణోదేవతా - గాయత్రీఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితకేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనేవినియోగః॥

శ్లో॥ ధ్వజాసనోజైమినిగోత్రజో౽ంతర్వేదేషుదేశేషువిచిత్రవర్ణః।
యామ్యాననో వాయుదిశిప్రఖడ్గశ్చర్మాసి భిశ్చాప్తసుతశ్చ కేతుః॥
ధూమ్రోద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ।
కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సచాస్తు మేకేతుగణః ప్రశాంతః॥

ఓం కేతుంకృణ్వన్నకేతవే పేశోమర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణేహాగచ్ఛ - కేతుగణం- చిత్రవర్ణం- చిత్రగంధం చిత్రపుష్పం- చిత్రమాల్యాంబరధరం - చిత్రచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం- ధ్వజాసనస్థం- దక్షిణాభిముఖం - అంతర్వేదిదేశాధిపతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం- జైమినిగోత్రం రాక్షస సంవత్సరే చైత్రమాసేకృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం రేవతీనక్షత్రేజాతం ఇందువారే కర్కటకరాశి ప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం- గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే కేతుగణమావాహయామి స్థాప + మి। సచిత్రచిత్రం చితయన్తమస్మేచిత్రక్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రం రయిం పురువీరం బృహన్తం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతేయువస్వ॥ కేతుగణాధి దేవతంచిత్రగుప్తం సాంగం + సమేతకేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమా

వాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాంమహిషో మృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనా నాగ్ంసోమః పవిత్రమత్యేతిరేభన్॥ ద్రైకేతుగణప్రత్యధిదేవతం బ్రహ్మాణం సాంగం + సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ ...మి ॥

అ థ ఉ ప గ్ర హాః

ఓం జాతవేదసేసునవామ సోమమరాతీ యతోనిదహాతి వేదః। సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గామావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ...... ఓం గణానాంత్వాగణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మాణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వా న్నూతిభిస్సీదసాదనం॥ గణపతి మా + మి॥ ... క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్నా సనోమృడాతీదృశే ॥ క్షేత్రపాలకమా + మి॥ ... స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా + మి॥ ... ఇంద్రంవోవిశ్వ తస్పరిహవామహేజనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావా + మి॥ ... అగ్నిందూతంవృణీమహేహోతారం విశ్వవేదసమ్। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్॥ అగ్నింలోకపాలకమా + మి ॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహుతాహవిః। యమగ్ం హయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥

యమంలోకపా + మి॥ ... మోషుణః పరా పరానిర్‌ృతిర్
దృహణావధీత్ క్షత్రీష్టతృష్ణయాసహ ॥ నిర్‌ృతింలోకపా + మి॥
ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ । త్వామవస్యు
రాచకే॥ వరుణంలోకపాలక + మి॥ ... తవవాయువృతస్పతే త్వ
ష్టుర్జామాతరద్భుత । అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుంలోక + మి॥
...సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యం
దదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయం । పితుశ్శ్రవణం యోదదాశ
దస్మై॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం
ధియంజిన్వ మవసేహూమహేవయం । పూషానో యథా వేదసామస
ద్వృధేరక్షితా పాయురదబ్ధ స్స్వస్తయే॥ ఈశానంలోక + మి॥...
ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే తిష్ఠాదేవోన సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య
సనితాయదంజిభి । ర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుషమా
+ మి॥...స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్ర
థాః॥పృథివీమా × మి॥...వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్త్స్వావేశో
అనమీవో భవానః । యత్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధి
ద్విపదేశంచతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥బ్రహ్మదేవానాం +
రేభన్॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥...ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ
ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సురే॥విష్ణు
మా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునంతో యత్రధీరా మనసావాచ

మక్రత। అత్రాసఖాయ స్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితా ధివాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥రుద్ర మా + మి॥...గౌరీమిమాయసలిలా + వ్యోమన్॥ గౌరీమా + మి॥ ...క్షానాశిశుర్మహీనాం।హిన్వన్నృతస్యదీధితింవిశ్వాపరిప్రియా।భు తా। ఆదిత్యాత్నస్యరేతసోజ్యోతిఃపశ్యంతివాసరం। పరోయ దిధ్యతేదివా॥అశ్వినీదేవతామా + మి॥...ప్రపోషపాఅపూర్వ్యావ్యచ్ఛ తిప్రియాదివః। స్తుషేవామశ్వినాబృహత్॥ అశ్వినీదేవతామా + మి॥...సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరోగాయత్రం చక్షుః స్తోమ ఆత్మాసామ తేతనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరేపక్షౌ యజ్ఞాయ జ్ఞియంపుచ్ఛంఛందాగ్ం స్యంగానిధిష్ణి యాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్దివంగచ్ఛసువః పత॥ గరుడమావా + మి॥ ...ధన్వనాగాధన్వనా జింజయేమధన్వనా తీవ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రో రపకామం కృణోతుధన్వనాసర్వాః ప్రదిశో జయేమ। ధన్వంతరిమా + మి॥ ముంచామిత్వాహవిషాజీవ నాయకమజ్ఞాత యక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహి యదివైతదేనం తస్యా ఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యదిక్షితాయు ర్యదివా పరేతోయది మృత్యోరంతికం నీతఏవ। తమాహరామి నిర్‌ృతేరుపస్థాదస్పార్షమేనం శతశారదాయ॥ నిరృతిమా-మి॥... తంపృష్టంధనమాభయం। సమాకృతమస్మభ్యం। ధత్తాంవరుణశ్చ

మన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిలయంతాం॥ శత్రుఫలమా + మి॥...దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతు భీతాః తదింద్రాగ్నీ కృణుతాంతద్విశాఖే । తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు । నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్య గోపౌ । విషూచశ్శత్రూనపబాధమానౌ । అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా——మి॥

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబక రుద్రో దేవతా । దేవదేవ్యౌ ప్రణవో బీజశక్తిః । అత్రమూలమన్త్రేణ కరశుద్ధింకృత్వా । ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య । వ్యాహృత్యాది మన్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగుళీషువిన్యస్య।తతస్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వా దేహాంగన్యాస మారభేత్। ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । త్ర్యంబకంయజామహే । తర్జ। సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। మధ్య । ఉర్వారుకమివ బంధనాత్ । అనా। మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ । కని। ఓంభూ + వః । త్ర్యంబకం + తాత్। కర। త్ర్యంబకమితిశిరసి । యజామహ ఇతిలలాటే । సుగంధిమితి × ముఖే। పుష్టివర్ధనమితి హృదయే। ఉర్వారుకమితికుక్షౌ। ఇవేతినాభౌ। బంధనాదితికట్యాం। మృత్యోరిత్యూరుద్వయే । ముక్షీయేతిజానుద్వయే । మేతిజంఘద్వయే। అమృతాదితిపాదద్వయే।ఏవం దేహాంగన్యాసంకృత్వా షడంగన్యాసమారభేత్॥ ఓంనమోభగవతే త్ర్యంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా । హృద॥ ఓం నమోభగవతే రుద్రాయామృతమూర్తయేమాం ... జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన + తేనీలకంఠాయ చంద్రశిరసేజటినేస్వాహా। శిఖా।ఓంన + తే।త్రిపురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తే।త్రిలోచనాయఋగ్యజు

స్వామాథర్వణమూర్తయే। నేత్ర॥ ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్ని త్రయాయజ్వలజ్వలస్వమాం రక్షరక్ష అఘోర, అస్త్రాయఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణం స్రవదమృత పూర్ణచంద్రికళాధరం॥ యోగముద్రాక్షమాలా బద్ధాదరహస్తద్వయాం ధృతామృత పూర్ణకనకకలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటం నాగయజ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరంభక్తానుకంపసంభస్మానులేపనం శ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణం వ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబకమహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః। తావకస్త్వద్గతప్రాణస్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ। ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌవజ్రధరో దేవ ఆదిత్యానాంప్రభుర్మతః। సహస్రనయనశ్చంద్రగ్రహపీడాం వ్యపోహతు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యంబకం యజామహే సు + మామృతాత్॥ మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపక్షుధమపేశ్య్సపథం జహి। అథానోఅగ్న ఆవహారాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతేసహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా॥ మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥ శ్లో॥ అచ్యుతఃకల్పవృక్షశ్చఅనంతః కామధేనవః। చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రియముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్॥ ఇతినవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఆదౌఅఖండ

దీపారాధనంకరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచకృత్వా॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః।సవితా దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః।యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలేకర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వో౽రో౽రుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః । గోత్రేరమ్యేబహువిధ గుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః । కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరోద్విబాహుః । పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః । దివాకరోలోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆకృష్ణేన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ।హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్యన్॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం । కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ంహృదే॥

౨। ఆప్యాయ స్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచంద్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరోద్విబాహుః । చంద్రో౽మృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే॥ అప్సుమే సోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః। గౌరీమిమాయ సలిలాని

తత్రస్యైకపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ।
సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్।

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః । అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం* అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్యముఖోఽతిరిక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజకులేప్రసూతః । రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసిజిన్వతి ॥ స్యోనా పృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయామసి । గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

4॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః । బుధ గ్రహోదేవతాత్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం.........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజోహరిస్థశ్చాత్రేయగోత్రశ్శరమండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఙ్గ స్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీచతుర్భుజోదండధరశ్చసౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢోవరదోబుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య...మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే ॥ సహస్రశీర్షా...గులం ॥

5॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమదఋషిః । బృహస్పతిగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థంబృహస్పతిగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేషుదీర్ఘే...మహ్యాం॥

మంత్రః॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ బ్రహ్మజ...విమః॥ఇంద్రవో...కేవలః॥

౬॥ శుక్రంతేఅన్యదిత్యస్యమన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।శుక్రగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమా...ర్థంశుక్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భో... మహ్యాం॥ మం॥శుక్రంతేఅన్య...రస్తు॥ ఇంద్రాణీమా...పతేః॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాః॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరితస్య మన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనైశ్చరగ్రహోదేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంశనైశ్చరగ్రహజపంకరిష్యే ॥శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ ॥ మం ॥ శమగ్నిర...థః ॥ యమాయసో...కృతిః ॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్యమంత్రస్యవామదేవఋషిః । రాహుగ్రహోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంరాహుగ్రహజపంకరిష్యే॥శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర ...మహ్యాం ॥మం ॥ కయానశ్చి...వృతా॥ ఆయంగౌః పృ...వః॥ నమోఅస్తు...నమః ॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్యమధుచ్ఛందఋషిః, కేతుగ్రహోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంకేతుగ్రహజపంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రసాంతః॥ మం ॥ కేతుంకృణ్వ...యథాః ॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్వ ॥ బ్రహ్మాదేవానాం... రేభన్ ॥

జాతవేదసే-అనుమంత్రము మొదలు అపమృత్యు మంత్రములవరకును, నవగ్రహారాధనములో జూడదగును. గ్రంథవిస్తరభయమువలన వ్రాయనైతిని. చే॥ ల॥

అథనవగ్రహజపహోమతర్పణాదిః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచషట్సతంద్విసహస్రకం । చతుఃపంచసహస్రేణ త్రిశతందినసర్జయః॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూరులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు,శనికి ౩౦౦ మున్నూరు. ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగాని లేక తదర్ధముగానియథాశక్తిగ్రహజపము చేయించవలయును

౧ జపసంఖ్యా దశాంశేన తర్పణం కారయేత్సుధీః।
తద్దశాంశేన జుహుయాద్దశాంశం విప్రభోజనమ్ ॥

తా॥ పై చెప్పట అయినజపసంఖ్యలో పదవయంశముతర్పణము ఆసంఖ్యలోదశాంశము హోమము, ఆసంఖ్యలోదశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాం నవధాన్యాని సద్విప్రాయ నివేదయేత్ ।గ్రహదోషం నిహంత్యాశు గార్గేయవచనంతథా॥ అపిచ॥ అరిష్టకాలేచారిష్ట గ్రహమంత్రంజపేత్సుధీః।మహాసౌరవిధానేన మండలంబ్రాహ్మణేనచ। అరుణోక్తప్రకారేణ చార్కమారాధయేత్సుధీః॥ పూర్వజన్మకృతం పాపంవ్యాధిరూపేణబాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమార్చనాదిభిః॥ ఇతినవగ్రహజపహోమసంఖ్యావిషయస్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహతర్పణమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరేవర్తమానవర్తిష్యమాణ వాతపిత్త శ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్తజ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠ శూలాతిసారధాతుక్షయ వ్రణమేహాభగంధరాదినానామేహ సమస్తామయ నిదాన హేతుర్భూత దురితక్షయద్వారా క్షిప్రమేవాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ... ప్రీత్యర్థం యవసహితక్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణైఃకార్యమ్॥ నక్షత్రాది నవగ్రహమంత్రములన్నియు ఈగ్రంథములో ముందేవ్రాయఁబడి యున్నందున నిచ్చట చేర్చనైతిని॥ ఇతినవగ్రహతర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహహోమః.

ఆదౌగణపతిపూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్య

ర్థంనక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః చతుర్విధ హోమం కరిష్యే॥ ఆదౌగణప తిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాంకుర్యాత్ — తతః అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ ఏకపాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ హోమార్థం। ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- అథాజ్యభాగా స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయేస్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయఇదం (నమమ) ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ- మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి॥ తతః యథోపదేశం పరిధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - * చరుమధా ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ ఆదౌవిధి ప్రకారేణ నక్షత్రహోమంకుర్యాత్॥ అధిదేవతాప్రత్యధి దేవతా సహితమాద్యంతయోః నక్షత్రహోమంసమాపయేత్॥ అథనవ గ్రహహోమం కుర్యాత్॥ ఆకృష్ణేన... నిపశ్యన్స్వాహా॥ సూర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిందూతం...సుక్రతుర్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ... సంగథే స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సుమే...భేషజీస్స్వాహా॥ అద్భ్యఇదం॥ గౌరీమిమాయ...పరమేవ్యోమన్త్స్వాహా। గౌర్యాఇదం(నమమ) అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాస్స్వాహా॥ పృథివ్యాఇదం॥ క్షేత్రస్యపతి...దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే...మెతగ్ స్వాహా॥ బుధగ్రహాయేదం॥ ఇదంవిష్ణు...సురేస్వాహా॥ విష్ణవఇదం॥ సహస్రశీర్షా...

* (జమదగ్నివత్సయో స్త్రిరవదానమ్)

ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా॥ నారాయణా యేదం॥ బృహస్పతే... చిత్రగ్గ్ స్వాహా॥ బృహస్పతిగ్రహా యేదం॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం... వివస్స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదం॥ ఇంద్రంవో విశ్వ... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రా యేదం॥ శుక్రం తే అన్య... రస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహా యేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు... పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యా ఇదం॥ ఇంద్ర మరుత్వ... యజ్ఞాస్స్వాహా॥ ఇంద్ర మరుత్వత ఇదం॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్క... స్సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహా యేదం॥ యమాయ... అరంకృతస్స్వాహా॥ యమా యేదం॥ ప్రజాపతే... రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపత య ఇదం॥ కయానశ్చిత్రశ్చిత్ర యావృతా స్వాహా॥ రాహుగ్రహా యేదం॥ ఆయంగాః... ప్రియంత్సుస్వాహా॥ గవ ఇదం॥ నమో అస్తు... సర్వేభ్యోనమస్స్వాహా॥ సర్వేభ్య ఇదం॥ కేతుంకృణ్వ... రజాయథాః స్వాహా॥ కేతుగణా యేదం॥ సచిత్ర చిత్రం... దువస్వ స్వాహా॥ చిత్రగుప్తా యేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్ త్స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదం॥ ఇంద్రంవో... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయలోకపాలకా యేదం॥ అగ్నిం దూతం ... సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకా యేదం॥ యమాయ... అరంకృతస్వాహా॥ యమాయలోక... యేదం॥ మృగాషు ణఃపరా... సహాస్వాహా॥ నిరృతయేలోక... యేదం॥ ఇమంమే... రాచకేస్వాహా॥ వరుణాయలోక... యేదం॥ తవవాయు... వృణీమహే స్వాహా॥ వాయవేలోక... యేదం॥ సోమోధేనుగ్ం... తస్మైస్వా

హా॥ కుబేరాయలోక... యేదం॥ తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా॥ ఈశానాయలోకపాలకాయేదం॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా॥ దుర్గాయాఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదనస్వాహా॥ గణపతయఇదం॥ క్షేత్రస్య... దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ యతఇంద్ర... విమృధోజహిస్వాహా॥ అభయంకరాయేదం॥ వాస్తోష్పతే ... చతుష్పదేస్వాహా ॥ వాస్తుపురుషాయేదం ॥ త్ర్యంబకం ... మృత్యుమామృతాత్ స్వాహా॥ మృత్యుంజయాయేదం॥ గంధద్వారాం... శ్రియంస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ హవ్యవాహ మభిమాతిషాహం । రక్షోహణం పృతనాసుజిష్ణుం - జ్యోతిష్మంతం దీద్యతంపురంధిం । అగ్నిగ్ స్విష్టకృతమాహువేమ- స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి- విశ్వాదేవ పృతనా అభిష్య- ఉరున్నఃపంథాం ప్రదిశన్విభాహి జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనాన్య ద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయేదం - అప ఉపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రధమాఘార హోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరం యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం సుప్రేణోక్తం కపర్దినా॥ తతఃజయాదిహోమంపూర్ణాహుతించ కుర్యాత్॥

ఇతి నవగ్రహహోమ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

రవికి కెంపు, చంద్రునకు మంచిముత్యము, కుజునకు పగడము, బుధునకు మరకతము, గురునకు పుష్యరాగము, శుక్రునకు వజ్రం, శనికినీలం రాహువునకుగోమేధికము, కేతువునకు వైడూర్యము,

సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకుకంది లు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శని కి తిలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉల వలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండుల ములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రతిమే కుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు బ్రహ్మవిష్ణుమ హేశ్వరులకు తాంబూలసహిత ఫలదానము, ఈప్రకారము నవగ్ర హదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును. (ముందుగాచేయు నక్షత్రములకుతండులములుబంగారము)

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్ష త్రప్రథమచరణె జాతస్యకుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జాది సకలారి ష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రియాణాం ఆయురారో గ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే। తతః ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపస్యబ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్॥సుఖాసనమ్॥ఇదం పాద్యమ్॥సుపాద్యం॥శ్లో॥నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయేస హస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతేస హస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ అయంవో గంధః। సుగంధః॥అలంకారా ర్థాఇమేఅక్షతాః॥సంత్వక్షతాః॥సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥ఓంభూర్భువ స్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాణ్యప ఠిత్వాఅస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖా ధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ + గోత్రః + య్యాదాతాధర్మపత్నీసమేతోఽహం మమసకలారిష్టని వృత్త్యర్థం...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహంసంప్రద దేసమమ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూ

ష్ణోహస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి॥ గృహ్ణీయాత్ ॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్॥ తాంబూలఫలదానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ శతమానంభవతిశతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య॥ ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతి భువనానిపశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయే గోధూమాంస్తుభ్య + నమమ॥

చంద్రస్య॥ ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణియంభవావాజస్యసంగథే॥ + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

కుజస్య॥ ఓంఅగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం- అపాగ్ంరేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ + అంగారక గ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బుధస్య॥ ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథా మయంచ॥ పునఃకృణ్వగ్స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతం ॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బృహస్పతేః॥ ఓంబృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు-యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణంధేహి- చిత్రం॥ + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాస్తుభ్యమహం + నమమ॥

శుక్రస్య॥ ఓంశుక్ర

సీదార్వివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాత్రేపూషన్నిహరాతిరస్తు॥ × శుక్రగ్రహప్రీత యే రాజమాషాంస్తు + నమమ॥

శనైశ్చరస్య॥ ఓంశమగ్నిరగ్నిభిస్కర చ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః॥ శంవాతోవాత్వరపా అపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహ ప్రీత యే-తిలగండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర అభువదూతీసదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీత యే మాషాంస్తు...మ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవేపేశో మర్యా అపేశసే-సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగ్రహప్రీత యేకులుత్థాన్ తుభ్యమహం...మ॥

త్ర్యంబకస్య॥ + త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥త్ర్యంబకప్రీత యే శ్వేతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥... మృత్యుంజయస్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య + నమమ॥... శ్రీమహావిష్ణోః॥ + ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదంసమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీతి యేధాన్యంమహం + నమమ॥...అపమృత్యుమపతుధమపైలకపథంజహి। అథానోఅగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం-యే తేసహస్రమయుతంపాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవయ జామహే॥ మృత్యవేస్వాహామృత్యవే స్వాహా॥ పుమసర్వాపి మృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం॥ + అపమృత్యుప్రీ

తయేలాయః ఖండశార్కరాపలవణదానంతుభ్యమహం + సమమ...
అతనామంత్రయప్రీతయే. తండులదానందద్యాత్॥శ్లో॥ తాంబూలంశ్రీ
కరంభద్రం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలంప్రదదాతిసదానృణాం।
పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణప్రీత్యర్థంఇదంఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్యమహం సంప్ర
దదేనమమ॥ ఏవం + ర్థంమంటపదేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే॥ఛ
త్రింధారయామి॥ చామరంవీజయామి॥ నృత్యందర్శయామి॥గీతంశ్రా
వయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాంఆరోపయామి॥ అశ్వా
నారోపయామి॥ గజానారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥అనయా
పూజయా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయా
మి॥ అథస్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమా మంటపదానంకరిష్యే॥ పూర్వో
క్తమేవబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ తతఃమంటపదానందద్యాత్॥ బ్రాహ్మ
ణేభ్యఋత్విగ్భ్యః దక్షిణాందద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభిషేకజపాది
బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాందద్యాత్॥

అథ నవగ్రహ స్తోత్రమ్.

రవిః అస్యశ్రీసూర్యకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -కణ్వఋషిః - అను
ష్టుప్ఛన్దః - శ్రీసూర్యనారాయణో దేవతా - మమసూర్యనారాయణ-
ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే-జపేవినియోగః॥ ధ్యానమ్॥ దేవాసురవరైర్వన్ద్యంగ్రి
హైశ్చపరిసేవితమ్। ధ్యాయేత్పఠేత్సువర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంస
దా॥ అథునాసంప్రవక్ష్యామి కవచంసర్వకామదమ్। ఇదంతుకవచం
బుధ్వావిచరేద్వీరభైరవ॥ ఘృణిఃపాతుశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలా
టకమ్। ఆదిత్యోలోచనేపాతు శ్రుతీపాతుదివాకరః। ఘ్రాణంపాతు
సదాభానుః ముఖంపాతుసదారవిః॥ జిహ్వాం పాతుజగన్నేత్రః కంఠం
పాతువిభావసుః॥ స్కంధౌ గ్రహపతిఃపాతు భుజౌ పాతుప్రభాకరః॥క
రావుష్ణకరఃపాతు హృదయంపాతు భానుమాన్। మధ్యంపాతుచప

ష్టాశ్వోనాభి పాతునభోమణిః॥ ద్వాదశాత్మాకటింపాతు సవితాపాతు సక్థినీ । ఊరూపాతుసురశ్రేష్ఠో జానునీపాతుభాస్కరః। జంఘేమేపాతుమార్తాండో గుల్ఫౌపాతుత్విషాంపతిః॥ పాదాదినమణిఃపాతు పాతుమిత్రోఖిలంవపుః । యఇదంసూర్యకవచంపురుషార్థప్రదంన్మృణామ్॥ సంతతంప్రాతరుత్థాయ పఠేన్నియతమానసః వసు రాణామపిశ్లాఘ్యశ్లాఘ్యోబుద్ధిమతామపి॥ సర్వకామమవాప్నోతిసూర్యసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । గ్రహరోగభయాత్పాపాన్ముచ్య తేనాత్రసంశయః॥ ఆదిత్యకవచం పుణ్యమభేద్యంవజ్రసన్నిభం । సర్వరోగభయాదిభ్యోవిముచ్యంతేనాత్రసం శయః॥ సంవత్సరముపాసిత్వా సామ్రాజ్యపదవీంలభేత్ । అనేకరత్నసంయుక్తం స్వర్ణాభరణభూషితమ్॥ కల్పవృక్షసమాకీర్ణంకదంబకుసుమప్రభం । అశేషరోగశ్యాంత్యర్థం ధ్యాయేదాదిత్యమండలమ్॥ ఇతిసూర్యకవచం సమాప్తమ్.

(చంద్రః) అస్యశ్రీ చంద్రకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- గౌతమఋషిః- అనుష్టుప్ఛందః- సోమోదేవతా మమసోమప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః ॥ ధ్యానం॥ సోమంచతుర్భుజం దేవం కేయూరమకుటోజ్జ్వలం । వాసుదేవస్యనయనం శంకరస్యచభూషణమ్॥ ఏవంధ్యాత్వాజపేన్నిత్యం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్ । శశిఃపాతుశిరోదేశం భాలంపాతు కళానిధిః । చక్షుషీచంద్రమాఃపాతు శ్రుతీపాతుకళాత్మకః॥ ఘ్రాణంతుపాకరఃపాతు ముఖంకుముదబాంధవః । సోమఃకరౌచమే పాతు స్కంధౌపాతుసుధాత్మకః । వక్షోజైవాతృకఃపాతుమధ్యం పాతునిశాకరః॥ కటింతుపాకరః పాతుఊరూశశధరోవతు । మృగాంకోజానునీపాతుజంఘేపాతుద్విజాధిపః॥ పాదౌహిమకరఃపాతు పాతుచంద్రోఖిలంవపుః । ఏతద్ధికవచంపుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వత్రవిజయీభవేత్ । ఇతి శ్రీబ్రహ్మవైవర్తే- దక్షిణఖండే- చంద్రకవచం సమాప్తమ్.

(కుజః) అస్యశ్రీ అంగారక కవచస్తోత్రమహామంత్రస్య విరూపఋ

షిః-అనుష్టుప్ఛందః- మమఅంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ నమామ్యంగారకందేవం రక్తాంగంవరభూషణం। జానుస్థంవామహస్తాభ్యం సాభయేతరపాణినం ॥ చతుర్భుజంమేషవాహంవరదంవధరాసుతమ్॥ అంగారకః శిరోరక్షేత్ ముఖంవైధరణీసుతః॥ కర్ణౌరక్తాంబరఃపాతు నేత్రేమేరక్తలోచనః నాసికాంమేశక్తిధరః। ఓష్ఠంమేపాతుభౌమిజః। భుజౌచరక్తమాలీచహస్తౌశక్తిధరస్తథా। చతుర్భుజోమేహృదయం కుక్షింరోగాపహారకః। కటింమేభూమిజఃపాతు ఊరూపాతుగదాధరః॥ జానుజంఘేకుజఃపాతు పాదౌభౌమఃస్సదావతు। సర్వాణియానిచాంగాని పాతుమేమేషవాహనః॥ యఇదం కవచంనిత్యం సర్వశత్రువినాశనమ్। భూతప్రేతపిశాచానాం నాశనంసర్వసిద్ధిదం। సర్వరోగహరంచైవ సర్వసంపత్ప్రదంశుభం। భుక్తిముక్తికరంనృణాం సర్వసౌభాగ్యవర్ధనం॥ ఋణబాధవిమోక్షంచ సత్యమేవనసంశయః॥ స్తోత్రపాఠస్తుకర్తవ్యో దేవస్యాగ్రేమహాద్యుతేః। రక్తగంధైశ్చపుష్పైశ్చధూపదీపగుడో[illegible]ః। [illegible]ంగళంపూజయిత్వాతుమంగళేహనిసర్వదా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు చతురోద్వాదశాష్టవా। అనేనవిధినాయస్తు కృత్వావ్రతమనుత్తమం। నచైనంవేధయంతీహవృశ్చికా ద్యుగ్రజంతవః। తమోమిహిరసంబాధాత్ మార్తాండస్యోదయేయథా। విలయంయాంతి పాపానిశతజన్మార్జితాన్యపి ।ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రదదాతిసదానృణాం॥ ఇతిమార్కండేయపురాణే- శివఖండే- మార్కండేయ సనత్కుమారసంవాదే- అంగారకకవచం-సమాప్తమ్.

అథ బుధకవచప్రారంభః.

(బుధః)అస్యశ్రీబుధకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- కాత్యాయనఋషిః అనుష్టుప్ఛందః-బుధోదేవతా-మమబుధగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ బుధపుస్తకహస్తశ్చ కుంకుమస్యసమద్యుతిః। పీ

తాంబరధరస్స్రగ్వీ పీతమాల్యానులేపనః॥ బుధఃపాతుశిరోదేశం సౌమ్యఃపాతుచఫాలకం । నేత్రేజ్ఞానమయః పాతు శ్రుతేపాతునిధోస్సుతః॥ ఘ్రాణంగంధధరఃపాతు భుజౌపుస్తకభూషితః॥ మధ్యంపాతుసురారాధ్యః పాతునాభింఖగేశ్వరః॥ కటింకలాత్మజఃపాతు ఊరూపాతు సురేశ్వరః। జానునీరోహిణీసూనుః పాతుజంఘేఫలప్రదః॥ పాదౌబాణాసనఃపాతు పాతుసౌమ్యోఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం సర్వోపద్రవనాశనం॥ సర్వరోగప్రశమనం సర్వదుఃఖనివారణం । ఆయురారోగ్యఫలదం పుత్రపౌత్రఫలప్రదం॥ యః పఠేచ్ఛృణుయద్వాపి శ్రావయేద్వాసమాహితః॥సర్వాన్కామానవాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవిందతి॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఉత్తరఖండే-బుధకవచం సమాప్తమ్.

అథ బృహస్పతి కవచప్రారంభః.

(గురుః) అస్యశ్రీ బృహస్పతికవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - ఈశ్వరఋషిఃఅనుష్టుప్ఛందః బృహస్పతిర్దేవతా మమబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ అభీష్టఫలదందేవంసర్వజ్ఞంసురపూజితం । సర్వకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం ప్రణమామిగురుంసదా॥ బృహస్పతిశ్శిరఃపాతులలాటంపాతుమేగురుః। కర్ణౌసురగురుఃపాతు నేత్రేమేభీష్టదాయకః॥ నాసాంపాతుసురాచార్యోజిహ్వాంమేవేదపారగః । ముఖంమేపాతుసర్వజ్ఞోభుజౌపాతు శుభప్రదః । కరౌవజ్రధరఃపాతు వక్షోమేపాతుగీష్పతిః స్తనౌమేపాతువాగీశః కుక్షింమేశుభలక్షణః। నాభింమేపాతునీతిజ్ఞః కటింమేపాతుసర్వగః॥ ఊరూమేపాతు పుణ్యాత్మాజంఘేమేజ్ఞానదఃప్రభుః । పాదౌమేపాతు విశ్వాత్మాసర్వాంగం సర్వదాగురుః॥ ఇత్యేతత్కవచందివ్యం త్రిసంధ్యంయఃపఠేన్నరః । సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ఇతివామనపురాణే బృహస్పతికవచం సమాప్త

అథశుక్రకవచ ప్రారంభః.

(శుక్రః)అస్యశ్రీశుక్రకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -భరద్వాజఋషిః-

అనుష్టుప్ఛన్దః శుక్రో దేవతా మమశుక్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవిని
యోగః॥ ధ్యానం । మృణాళకుందేందుపయోజహిమప్రభం సితాంబ
రంస్నిగ్ధవరాక్షమాలినం। సమస్తశాస్త్రశ్రుతితత్వదర్శినంధ్యాయేత్క
వింవాంఛితకస్యసిద్ధయే ॥ శిరోమేభార్గవఃపాతు ఫాలం పాతుగ్రహాధి
పః । నేత్రేదైత్యగురుఃపాతు శ్రోత్రేశ్రీచందనద్యుతిః। కావ్యోమేనా
సికాంపాతు వదనందైత్య వందితః। రసనాముశనాఃపాతు కంఠం శ్రీ
కంఠభక్తిమాన్ ॥ భుజౌ తేజోనిధిఃపాతు వక్షో యోగవిదాం వరః॥అ
క్షమాలాధరోరక్షేత్కుక్షిం మేశాస్త్రపారగః॥ కటింమేపాతువిశ్వా
త్మానక్థినీసర్వపూజితః। జానునీభృగుజఃపాతు జంఘేమేదేవతావరః।
గుల్ఫౌగుణనిధిఃపాతు పాదౌమె పాండురాంబరః॥ సర్వాణ్యాంగానిమే
పాతుశుక్రఃకవిరహర్నిశం॥ఇదంతుకవచందివ్యంపఠంతిశ్రద్ధయాన్వితాః
నతేషాంజాయతే పీడాభార్గవస్య ప్రసాదతః॥ ఇతిశ్రీస్కాన్దపురాణే -
శుక్రకవచం ॥ సమాప్తమ్.

అథశనైశ్చరకవచ ప్రారంభః.

(శనిః)అస్య శ్రీశనైశ్చరకవచ మహామంత్రస్య -కాశ్యపఋషిఃఅ
నుష్టుప్ఛన్దః॥శనైశ్చరో దేవతా-శంబీజం-నంశక్తిః- మంకీలకంశనైశ్చ
రకృతపీడా పరిహారార్థే జపేవినియోగః - శనైశ్చరాయ- అంగుష్ఠా
భ్యాంనమః- మందగతయెతర్జనీభ్యాంనమః- అధోక్షజాయమధ్యమా
భ్యాంనమః-సౌరయేఅనామికాభ్యాంనమః- శుష్కోదరాయకనిష్ఠికా
భ్యాంనమః- ఛాయాత్మజాయకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః- శనైశ్చరా
యహృదయాయనమః॥మందగతయేశిరసేస్వాహా।అధోక్షజాయశిఖా
యైవషట్॥ శుష్కోదరాయ కవచాయహుం। ఛాయాత్మజాయనేత్ర
త్రయాయవౌషట్-శనైశ్చరాయ అస్త్రాయఫట్-భూర్భువస్సువరోమి
తిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ నీలద్యుతిశ్శూలధరః కిరీటీగృధ్రస్థితశ్శూలధరో
ధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతఃప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవర
మందగామీ ॥ ౧ ॥ కృష్ణాంబరధరం దేవంద్విభుజం గృధ్రసంస్థితం ।

సర్వపీడాహరంనృణాంధ్యాయేత్ గ్రహగణోత్తమం॥ ౨ ॥ శనైశ్చ
రశ్శిరోరక్షేన్ముఖం భక్తార్తిభంజనః । కర్ణౌకృష్ణాంబరః పాతు నేత్రేస
ర్వభయంకరః ॥౩॥ కృష్ణాంగోనాసికాం రక్షేత్కంఠంమేశితికంఠకః ।
భుజౌమేసుభుజఃపాతు హస్తౌనీలోత్పలప్రభః॥౪॥ పాతుమేహృదయం
కృష్ణఃకుక్షింశుష్కోదర స్తథా । కంఠంమేవికటః పాతుసక్థినీఘోరరూ
పవాన్॥౫॥ జానునీపాతుదీర్ఘోమేజంఘేమే మంగళప్రదః । గుల్ఫౌగు
ణకరఃపాతు పాదౌమేపంగుపాదకః॥ ౬ ॥ సర్వాణ్యపిమమాంగానిపా
తుభాస్కరనందనః॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వపీడాహరంనృణాం ।
పఠతిశ్రద్ధయాయుక్తో సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥౭॥ తిలధాన్యే
చసంస్థాప్యయంత్రంలోహవినిర్మితం । కృష్ణగంధాక్షతైఃపుష్పైరర్చయే
న్మూలమంత్రతః॥౮॥ కృష్ణవస్త్రయుతం దద్యాచ్ఛ్రోత్రియాయకుటుం
బినే । ప్రీతశ్శనైశ్చర స్తస్య సర్వబాధాం వ్యపోహతి ॥ ౯ ॥ దద్యా
త్సర్వసమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । ఆయుష్యం దీర్ఘమారో
గ్యంసర్వత్రవిజయం దిశేత్ ॥౧౦॥

ఇతిదశరథరాజవిరచితం - శనైశ్చరకవచం, సమాప్తమ్.

అథరాహుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీరాహుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- చంద్రఋషిః అను
ష్టుప్ఛందః రాహుర్దేవతా- మమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥
ధ్యానం॥ ప్రణమామి సదారాహుంసర్పాకారం కిరీటినమ్ ॥ సైంహి
కేయంకరాళాస్యం భక్తానామభయప్రదమ్। । నీలాంబరః శిరఃపాతు
లలాటం లోకవందితః చక్షుషీపాతు మేరాహు, శ్రోత్రేమేర్ధశరీర
వాన్॥ నాసికాంమేకరాళాస్య శ్శూలపాణిర్ముఖంమమ। జిహ్వాంమే
సింహికాసూనుః కంఠం మే కంఠనాశనః ॥ భుజగేశోభుజౌపాతు నీల
మాల్యాంకరౌమమ। పాతువక్షస్తమోమూర్తిః పాతుకుక్షింవిధుంతుదః।
కటింమేవికటఃపాతు ఊరూమేసురపూజితః। స్వర్భాను ర్జానునీపాతు
జంఘేమేపాతుజాడ్యహా॥ గుల్ఫౌగ్రహాధిపఃపాతు పాదౌమేభీషణా

కృతిః ॥ సర్వాణ్యంగాని మే పాతు నీలచందనభూషితః ॥ శ్లో॥ రిదంకవచ మృషిసిద్ధిదం యోభక్త్యాః శత్యనుదినం నియతశ్శుచి స్సన్। ప్రాప్నోతి కీర్తిమతులాం శ్రియమృద్ధిమాయురారోగ్య మాత్మ విజయిత్వమహిప్రసాదాత్ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే శంకర సంహితాయాం రాహుకవచం సమాప్తమ్.

కేతుకవచ ప్రారంభః.

అస్య శ్రీ కేతుకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - పురందరఋషిః అనుష్టుప్ఛందః - కేతుర్దేవతా మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః॥ ధ్యానం ॥ కేతుం కరాళవదనం చిత్రవర్ణంకిరీటినం । ప్రణమామి సదా కేతుం ధ్వజాకారం గ్రహేశ్వరం చిత్రవర్ణశ్శిరః పాతు ఫాలం మే ధూమ్రవర్ణకః। పాతు నేత్రే పింగళాక్షః శ్రోత్రే మే రక్తలోచనః। ఘ్రాణం పాతు సువర్ణాభః చుబుకం సింహికాసుతః । పాతు కంఠంచ మే కేతు స్స్కంధౌ పాతు గ్రహాధిపః॥ బాహూ పాత్వసురశ్రేష్ఠః కుక్షిం పాతు మహోరగః । భీమాకారో మే కటిం పాతు మధ్యం పాతు మహాసురః । ఊరూ పాతు మహాశీర్షో జానునీ మే ప్రకోపనః । పాతు పాదౌచ మే క్రూరః సర్వాంగం నరపీడకః॥ య ఇదం కవచం దివ్యం సర్వరోగ వినాశనమ్। సర్వశత్రు వినాశనం ధారయేత్స విముచ్యతే నరః॥

ఇతి నవగ్రహ స్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

అథ నవగ్రహాష్టక ప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్కాశ్యప గోత్రజో ఽరుణరుచి ర్యస్సింహపో ఽర్కస్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగశ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమస్సఖాయ స్సదా । శత్రూ మందసితౌ కళింగజనప శ్చాగ్నీశ్వరౌ దేవతే । మధ్యే వర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ చంద్రః కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చతురశ్ర వారుణముఖ శ్చాపోప్యుమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగశ్శు

భకరో నారిర్బుధార్కప్రియః స్వామీ యామునజః పలాశసమి
ధః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨ ॥ శ్లో॥ భౌమో దక్షిణ దిక్త్రికోణనిల
యో వింధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్స్వామీ వృశ్చికమేషయో స్సుగురుశ్చార్క
శ్శశీ సౌహృదః । జ్ఞోరిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చ వసుధాపుత్రో ఽర్యమా దేవ
తా భారద్వాజకులోద్భవో ఽరుణగుణః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥
శ్లో॥ సౌమ్యః పీతఉదఙ్ముఖ స్సమిధపామార్గో ఽత్రిగోత్రోద్భవో ।
బాణేశానదిశస్సుహృద్రవిసితౌ వైరీందురన్యేసమాః । కన్యాయుగ్మ
పతిర్దశాష్టకచతుష్షణ్ణేత్రగ శ్శోభనో విష్ణుర్వ్యభగద్దైవతో మగధపః
కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవశ్చాఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీ
ర్ఘోత్తరాశాస్థితః । పీతో ఽశ్వత్థసమిత్పురందరగురుః కోదణ్డమీ
నాధిపః । సూర్యేన్దుక్షితిజప్రియో బుధసితౌ శత్రూ సమస్సూర్యజ॥
స్సప్తాఙ్కద్వికపఞ్చగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౫॥ శ్లో॥ శు
క్రో భార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వాదిక్పాఞ్చాలశో వృ
షపస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపౌదుమ్బరః । ఇన్ద్రాణీ మఘవా చ సౌ
మ్యరవిజౌ మిత్రే ఽర్కచన్ద్రావరీ షడ్వ్యధృద్దశవర్జితో భృగుసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౬॥ శ్లో॥ మన్దః కృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖస్సౌరా
ష్ట్రపః కాశ్యపో నక్రేశో ఘటపస్సుహృద్బుధ భృగుర్వైరీన్ద్వినఝ్మాసు
తః । స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమౌ దేవౌ ధనుస్త్వాసనం । షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్ఛమీ రవిసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సింగ
హళదేశపో నిఋఋతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో । యః పైఠీనసిగోత్రజో
ఽస్య తు సమిద్దూర్వా ముఖం దక్షిణం । యస్సర్పో ఽప్యధిదైవతం నిర్
ఋతిః ప్రత్యాఖ్యదేవస్సహ । షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయ
వ్యకోణేస్థిత । శ్చిత్రాఙ్కధ్వజలాఞ్ఛనో హి భగవాన్యో దక్షిణాశా
ముఖః । బ్రహ్మా చైవ తు చిత్రగుప్త అధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా । షట్త్రి
శ్శుభకృచ్చ బర్బరపతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౯॥

అథ మంగళాష్టకాని.

శ్లో॥ ప్రహ్లాదందురన్త శోకజలధే రుత్తారయన్నిగమాన్।
బాహ్యైతః పరిపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభాంవిభిందన్ బలాత్।
హేమాతుగ్రజమాజఘాన నఖరైర్యోమంగళానాంనిధిః। శ్రీమాన్
శ్రీవిభురీశ్వరో నరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧॥ సోమేశాబ్జభవా
ష్టదిక్పతిముఖై ర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షిప్రవరైశ్చ నారద ము
ఖై ర్దేవర్షిభిస్సూపితే। ఆసీనోరమయాత్ర వాసవమహా వైకుంఠే
కేయుంటపే శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జ మరంద
బిందుసదృశీ గంగాజగత్పావనీ యన్నామస్మరణం దదాతిసకలానా
మూర్ణృణామన్వహమ్। యత్సేవాభవసాగరైకతరణి స్సోయం జగ
న్నాయకశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతన స్సుజని
తాకల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణక
ల్యాణదః। కల్యాణాదిసమానసార విభవః కల్యాణ సారాత్మకశ్శ్రీ
మా... మంగళమ్॥ ౪॥ అన్యోన్యాభినవాంకురార్పణవిధౌ శృంగార
భంగ్యావహాం। లక్ష్మీవీక్షణవైఖరీ మనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే।
సానందంస్మరపారవశ్య పిశునంరోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా ...
మంగళమ్॥ ౫॥ లక్ష్మీదత్తవరాంపుళింద తనయాం లావణ్యసారాత్మి
కాం। సంరక్తాంసుమమంజరీంకరుణయా జగ్రాహలీలాస్పదః। సర్వజ్ఞః
ప్రథితశ్చిరంతనమునిస్సు బ్రహ్మచారీతియశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥
౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియ స్సత్యవాక్సత్యజ్ఞాన సు
ఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారోహరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనా
సత్యావహస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ రాజీవాయతలోచనః
ప్రవిమల స్సద్రాజీవమిత్రప్రభః। రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజినబ్ర
హ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనా ముఖలసద్రాజీవ పుష్పంధ
యశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౭॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వర మంగళాష్టకమి
దంలక్ష్మీనృసింహాస్పదః। కల్యాణోత్సవవేదికా సుకృతతేవధ్యావర

స్వ...స్త్రైః మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తించ దత్వావిభు
శ్శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరోఽసరహారిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯॥

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహాఃకమలభూస్సూను ర్గరుత్మాన్రథః॥ పౌత్రౌచంద్రవిభీషణౌసురగురుశ్శేషశ్చశయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండంవర మందిరంసురగణాయస్యప్రభోస్సేవకాః।స్వత్రైలోక్యకుటుంబ పోషణ పరఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడాదేవేంద్రకామౌగురుః। శ్చంద్రార్కౌవరుణానలౌ మనుయమౌవిత్తేశవిఘ్నేశ్వరౌ। నాసత్యౌనిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్యమిత్రాదయస్సస్త్రీ కాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ విశ్వామిత్రపరాశరౌర్వభృగవోఽంగస్త్యః పులస్త్యఃక్రతుః। శ్రీమానత్రిమరీచికౌత్సపురవశ్శక్తిర్వసిష్ఠోఽంగిరాః। మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభరద్వాజాదయస్తాపసాస్సస్త్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినంకుర్యాత్సదా మంగళం॥3॥ మాంధాతానహుషాంబరీషసగరారాజాపృథుర్హైహయ శ్రీమాన్ ధర్మసుతోనలోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకు శ్చవిభీషణశ్చభరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా। విత్యేతేభువిభూభుజః ప్రతి దినం కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరుర్మందారకల్పద్రుమౌ। జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చయేక్షీరిణః। సర్వేతేఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం।రమ్యం చైత్రరథం సునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం ॥౫ ॥గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రువినతే జ్యోతిస్తుపూర్ణావతీ। సావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్య వ్రతారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీ చరుక్మభగినీదుస్స్వప్న విధ్వంసినీవేలాచాంబునిధేస్సమీరసహితా కుర్యాత్స దామంగం॥౬॥ ఆదిత్యాది నవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో। నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చతిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవ స్తథైవదివసా స్సంధ్యాదయోరాత్రయ। సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్యా

త్సదా మంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీన
ర్మదా । కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసరయూశ్శ్రీగండకీగోమతీ । కావేరీ
కపిలాప్రయాగ విరజావేత్రావతీత్యాదయో । నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంక
జభవాః కుర్వంతు వాంమంగళం॥౮॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతో దేవాన్ మనుష్యోరగా
సంస్థాతుంకరుణానిధిః కరుణయామార్తాండ వంశేయుయా । కౌస
ల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణా జాతశ్శ్రీరఘునాయకో
న్యజననం దేయాదిదం మంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం కా
మగసకామంకృతం । విఖ్యాతం భువనత్రయం హరధనుర్భఙ్క్తకృతం
లీలయా । విశ్వామిత్రిపరాశరాది మునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం । సీ
తారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదం మంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫు
ల్లామలనీలవారిజదళ శ్యామోన్నతం కోమలం । పార్వత్యాచమహే
శ్వరేణచశిరశ్లాఘీకృతం సర్వదా । శాపాత్తిర్వరగౌతమస్య వనితా
శైలాసుశీలాకృతా । దంపత్యోరిహ వామభాగవనితం దేయాదిదంమం
గళం॥3॥ శ్రీరామంజనకాత్మజా సురగురుః ప్రత్యఙ్ముఖిప్రాఙ్ముఖం ।
దోర్భ్యామంజలి మంచితైశ్చవనితామాపూర్యముక్తాఫలైః । నానా
రత్నవిరాజమాన కలశైరానీయతంసాగరాత్ । సీతారాఘవయోర్వి
వాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥౪॥ కల్యాణాం కమనీయకోమలక
రైరాదాత్రిణేతు తారోపణం । కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశి
షానుగ్రహం । బాహ్వోః కంకణబంధనం దశగుణం మాంగల్యసూ
త్రాన్వితం । సీతారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదంమంగ
ళం॥౫॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలంచంద్రబలంతదేవ । వి
ద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతే తే ఘ్రియుగం స్మరామి ॥౬॥ శ్రీరా
మపత్నీ జనకస్యపుత్రీ సీతాంగనాసుందరకోమలాంగీ । శ్రీవిష్ణుపత్నీ
భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవంతు॥

శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం।కుర్యా ద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ ॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమిసంస్థితాః । యేభూతావిఘ్నకర్తార స్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు॥ భూతపిశాచాః... సమారభే ॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్ర దేవతాముద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థంసంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తిధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥అస్య శ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య నారాయణ ఋషిఃగాయత్రీఛందః శ్రీపురుషోత్తమోదేవతా శ్రీనారాయణారాధనేవినియోగః॥ ఓమ్నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః ఓం మాధవాయతర్జనీభ్యాంనమః ఓంహృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాంనమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాంనమః ఓంశ్రీవిష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతికరన్యాసః॥ అథాంగన్యాసమారభేత్॥ మూర్ధ్నికేశవాయనమః॥ లలాటేనారాయణాయనమః॥ కర్ణయోః మాధవాయనమః॥ నేత్రయోఃగోవిందాయనమః భ్రూణేవిష్ణవేనమః॥ ముఖేమధుసూదనాయనమః ॥ కంఠేత్రివిక్రమాయనమః॥ భుజయోఃవామనాయనమః॥ హృదిశ్రీధరాయనమః॥ నాభౌహృషీకేశాయనమః॥ కట్యాంపద్మనాభాయనమః॥ పాదయోః దామోదరాయనమః॥ కవచమ్॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణశ్శంఖీ నీలజీమూతసన్నిభః॥ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవోఽవ్యాద్గదాధరః। గోవిందోదక్షిణేపార్శ్వే ధన్వీచంద్రప్రభో మహాన్॥ ఉత్తరేహలభృద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః। ఆగ్నేయ్యామరవిందాభోముసలీమధుసూదనః త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః। వాయవ్యాం వామనో వజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ । ఈశాన్యాం పుండరీకాక్ష శ్రీధరఃపట్టి

పాయుధః । విద్యుత్ప్రభో హృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశి ముద్గరీ॥ హృత్పద్మే పద్మనాభో మే సహస్రార్క సమప్రభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తో౽పరాజితః । స బాహ్యాభ్యంతరం దేవో వ్యాప్య దామోదరస్స్థితః॥ ఏవం సర్వత్ర నిశ్ఛిద్రం నామద్వాదశపంజరం । ప్రవిష్టో౽హంన మే కించిద్భయమస్తి కదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే । ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః॥ సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥ దక్షిణహస్తే॥ పురుష ఏవేదగ్ంసర్వం। యద్భూతం యచ్చ భవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ వామపాదే॥ ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః॥ పాదో౽స్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః॥ పాదో౽స్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ వామజంఘే ॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ దక్షిణజంఘే ॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత। వసంతో అస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ గుహ్యే ॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయః॥ త్రిస్సప్తసమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ నాభౌ ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ పురుషం జాతమగ్రతః॥ తేన దేవా అయజన్త। సాధ్యా ఋషయశ్చ యే॥ హృది॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూ

గ్ స్తృగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే॥ కంఠే॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ వామబాహౌ ॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త। యే కే చోభయాదతః॥ గావోహ జజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ దక్షిణబాహౌ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః॥ కతిధా వ్యకల్పయన్ ।ముఖంకిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ ముఖే॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూరాజన్యః కృతః। ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ంశూద్రో అజాయత॥ వామకర్ణే॥ చంద్రమామనసోజాతః। చక్షోస్సూర్యో అజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ దక్షిణకర్ణే ॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం। శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత ॥ పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ వామనేత్రే॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణనేత్రే॥ ధాతాపురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాఽన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే॥... శిరసి॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజన్తదేవాః । తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సచంతే। యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః ॥ అతోదేవా అవంతు

న్తో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః॥ హృదయా
యనమః॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ం
సురే॥ శిరసే స్వాహా॥ త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః।
తతో ధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయై వషట్॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత
యతో వ్రతాని పస్పశే। ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥ కవచాయ హుమ్॥
తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః। దివీవ చక్షు
రాతతం॥ నేత్రత్రయాయ వౌషట్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస
స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయ ఫట్॥ ఓం భూర్భువస్సు
వరోమితి దిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥ శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుండరీకాయతాక్షం చక్రాబ్జాద్యై
ర్భూషణైర్భూషితాంగం। శ్రీభూమిభ్యామర్చితే యోగపీఠే య
స్తం దేవం పూజయే త్పౌరుషేణ॥ శ్లో॥ యోజపేత్పౌరుషం సూక్తం
త్రివారం తు దినే దినే। పారాయణఫలం తస్య వేదానాం వై సహస్రశః॥
బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేన సత్యేన మే దేవతీర్థం
దేహి దివాకర॥ సూర్యమండలాదంకుశముద్రయా తీర్థాన్యావాహ్య॥
శ్లో॥ యస్య కేశేషు జీమూతో నద్యస్సర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌ సము
ద్రాశ్చత్వార స్తస్మై తోయాత్మనే నమః॥ తతః కలశపూజాం కరిష్యే॥
శ్లో॥ కలశస్య ముఖే... సమాశ్రితాః॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః... ప్రచోద
యాత్॥ ఇతి గాయత్ర్యా త్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేన దశవారానభి
మంత్ర్య॥ శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణ దశదిగ్బం
ధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకం ప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేన శంఖమా
పూర్య॥ శంఖే గంధపుష్పాక్షతాన్ నిక్షిప్య॥ తతః శంఖపూజాం కరిష్యే॥

శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ శంఖమధ్యే ఆదిత్య మావాహ
యామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహయామి॥ శంఖాగ్రే గంగాం
సరస్వతీం ఆవాహయామి॥ శంఖేహస్తం ప్రసార్య ॥ శ్లో॥ శంఖంచం
ద్రార్క దైవత్యం వరుణం చాధిదైవతః పృష్ఠే ప్రజాపతిం వింద్యాదగ్రే
గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శం
ఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్ ॥ త్వం పురా సాగరోత్ప
న్నో విష్ణునా విధృతః కరే । సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్య నమో
ఽస్తుతే ॥ గర్భాదైత్యాది భూతానాం విదీర్యంతే సహస్రశః । తవనాదే
న పాతాళే పాంచజన్య నమోఽస్తుతే ॥ దర్శనేనాపి శంఖస్య స్పర్శనేన
తు సర్వతః ।విలయం యాంతి పాపాని హిమవద్భాస్కరోదయే॥ స్తుత్వా
శంఖం కరే ధృత్వా మంత్రైరేభిస్తు వైష్ణవైః । పృథివ్యాం యానితీర్థాని
వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా । శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజ
యేత్ । అనేన మంత్రేణ దేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యా
ణి సంప్రోక్ష్య— దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ పునశ్శంఖం పూరయి
త్వా॥ తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్ ॥ ఆధారశక్త్యై నమః। మూలప్రకృత్యై
నమః। మత్స్యాయ నమః। కూర్మాయ నమః। అనంతాయ
నమః। శేషాయ నమః। -గరుడాయ నమః। ప్రాగ్ద్వారే -
ద్వారశ్రియై నమః। ధాత్రే నమః। విధాత్రే నమః। దక్షిణద్వారే -ద్వా
రశ్రియై నమః। చండాయ నమః। ప్రచండాయ నమః। పశ్చిమద్వారే -
ద్వారశ్రియై నమః। జయాయ నమః। విజయాయ నమః। ఉత్తరద్వారే -
ద్వారశ్రియై నమః।బలాయ నమః।ప్రబలాయ నమః।-చిచ్ఛక్త్యై నమః।మా
యాశక్త్యై నమః।గంగాయై నమః।యమునాయై నమః।దిగ్గజేభ్యో నమః।
సకేభ్యో నమః। తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయ నమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికా
యై నమః।వేదికామధ్యే కల్పవృక్షాయ నమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్న
సింహాసనాయ నమః। తన్మధ్యే శ్రీరామచంద్రాత్మనే నమః॥ ధ్యానమ్.
శ్లో॥ శాన్తాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం గగ
నసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం । లక్ష్మీకాన్తం కమలనయనం యో

గిహ్యద్ధ్యానగమ్యం వందేవిష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥ సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమింవిశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్॥ శ్లో॥ జ్యోతిశ్శాన్తంసర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యంయోగిహృద్ధ్యానగమ్యం। సాంగంశక్తింసాయుధం భక్తసేవ్యం । సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః॥ ఆవాహనంసమర్పయామి॥ పురుషఏవేదమిత్యాసనమ్॥ పురుషఏవేదగ్ం సర్వం । యద్భూతంయచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమూలేమణివేదిమధ్యే సింహాసనంస్వర్ణమయంసురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో। గృహాణలక్ష్మీధరణీసమన్విత॥ ఆసనం॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥ ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః । పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని। త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానామధిక స్సర్వకామదః । మయానివేదితంతుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకమ్ ॥ పాద్యం॥

త్రిపాదిత్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనేఅభి॥ శ్లో॥ గంగాజలంసమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం ।అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ శాలరూపనమోఽస్తుతే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజోఅధిపూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథోపురః ॥ శ్లో॥ జనార్దనాయదేవాయనమ స్తజగదాత్మనే । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్త మాచమనీయకమ్ ॥ ఆచమనీయమ్

యత్పురుషేణేతిమధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ
మతన్వత । వసన్తోఅస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥శ్లో॥ మ
ధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కం గృహా
ణత్వంలక్ష్మీకాంతనమోఽస్తుతే। మధుపర్కం॥ సప్తాస్యాసన్నితిస్నా
నమ్। సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః । దేవాయద్య
జ్ఞంతన్వానాః । అబధ్నన్పురుషంపశుమ్॥శ్లో॥ తీర్థోదకైఃకాంచనకుం
భసంస్థైస్సువాసితైర్దేవకృపారసార్ద్రైః । మయాఽర్పితస్నానవిధింగృ
హాణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ॥ స్నానమ్॥ తంయజ్ఞమితివస్త్రమ్॥
తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషంజాతమగ్రతః । తేనదేవాఅ
యజన్త । సాధ్యాఋషయశ్చయే॥శ్లో॥స్వర్ణాంచలంస్వర్ణవిచిత్రశోభితం
కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితంమయా। దామోదరప్రావరణం గృహాణ
మాయాచలప్రాకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీ
తమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్।పశూగ్ం
స్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే॥ శ్లో॥ సువ
ర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూతమనేకరత్నమ్।గృహాణ
తత్త్వత్కృతముత్తరీయంస్వకర్మసూత్రం ధరశేషనమోఽస్తు॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాదితిగంధం॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి
కాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనంస్వీకురు
దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ॥ గంధం॥తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పమ్॥
తస్మాదశ్వాఅజాయన్త । యేకేచోభయాదతః। గావోహజజ్ఞిరేత

స్మాత్ ।తస్మాజ్జా తా అజావయః॥ శ్లో॥ చామంతికావకుళ చంపక పాటలాబ్జపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళ తులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వర వాసుదేవ॥ శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణిమనోహరాణిజలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితానిగృహాణ శ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరైర్జాజికుసుమైశ్చం పకైర్వకుళైశ్శుభైః। శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥ కేయూరకటకైశ్చైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం । మాణిక్యోల్లాసి మకుటంకుండలే హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురాపాదపద్మయోః । అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యతాం మస్మదర్పితాః॥ ఆభరణం॥ అథ శ్రీరామాద్యష్టోత్తర శతనామావళి పూజాంకరిష్యే॥ యథాశక్తిపుష్పాణిపూజయేత్ ॥ యత్పురుషమితిధూపం ॥ యత్పురుషంవ్యదధుః కతిధావ్యకల్పయన్। ముఖంకిమస్యకౌబాహూ। కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారస కుందదివ్య కర్పూర కాలాగరుచందనాని। ఖచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాచీయుతాన్నేన జపూరితికాశ్చ॥ ధూపం॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూరాజన్యఃకృతః। ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రోఅజాయత॥ శ్లో॥ సూర్యేందుకోటిప్రభ వాసుదేవ। దీపావళీగోఘృతవర్తియుక్తం। స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోఽస్తు॥ దీపం॥ చంద్రమామనసేతినైవేద్యమ్॥ చంద్రమామనసోజాతః। చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత ఓమ్భూర్భువస్సువః...త్ ॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణ ఖచితేగోఘృ

అ-కా: సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యాన్ నపరిమితరసాన్చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా...ఓం సమానాయస్వాహా॥ నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలమ్॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగం అకల్పయన్॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీ దళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం॥ వేదాహమేతమితి నీరాజనమ్॥ వేదాహమేతం పురుషంమహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణివిచిత్యధీరః । నామానికృత్వాభివదన్యదాస్తే ॥ సర్వప్రజాంమేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే। జాతాంజనిష్యమాణాంచ। అమృతేసత్యేప్రతిష్ఠితాం । అథర్వపితుంమేగోపాయ। రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషంనఃపితుంకృణు । శర్గ్స్య పశూన్మేగోపాయ । ద్విపాదో యేచతుష్పదః। అష్టాశఫాశ్చయఇహాగ్నే । యేచైకశఫాఆశుగాః । సప్రథసభాంమేగోపాయ। యేచసభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు। సర్వమాయురుపాసతాం।అహేబుధ్నియమంత్రంమేగోపాయ। యమృషయస్త్రైవిదావిదుః। ఋచస్సామాని యజూగంషి । సాహిశ్రీరమృతాసతాం । మానోహిగ్సీ జాతవేదోగా మశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామాపరిపాతయ । స్వరాజంచ వైరాజం

చాభిశ్రీర్యాచనోగ్గృహే। లక్ష్మీర్రాష్ట్రిస్య్యయా ముఖేతయామ్త్రానగ్ం సృజామసి॥ సంతతశ్రీరస్తు॥ సమస్తమంగళాని భవంతు॥ నిత్యశ్రీరస్తు- నిత్యమంగళానిభవంతు॥ ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ । ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహభవతి । నాన్యఃపన్థాఅయనాయవిద్యతే ॥ సహస్ర శీర్షం దేవం విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర...నమః॥ సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని జన్మాంతరకృతానిచ । తానితానివినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవ శరణం మమ। తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ...నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్త్రంసమర్పయామి। చామరంసమర్పయామి॥ గీతంసమర్పి(శ్రావయామి। నృత్యంసమర్పయామి । నాట్యం సమర్ప యామి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేజనార్దనమ్। మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ అనేన ... మస్తు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజ... న్తదేవాః॥ యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సమాప్తమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవంవిశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్।విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరంపరమంపదమ్। విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవిశ్వంనారాయణగ్ంహరిమ్। విశ్వమేవేదంపురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి।

పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్। నారాయణం
మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్। నారాయణపరో జ్యోతిరా
త్మానారాయణఃపరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః
పరః। నారాయణపరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణఃపరః। యచ్చకించి
జ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా ॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణస్స్థితః। అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం
విశ్వశమ్భువమ్। పద్మకోశప్రతీకాశగ్ం హృదయంచాప్యధోముఖమ్।
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం
భాతీవిశ్వస్యాయతనం మహత్। సన్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ
సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ంసూక్ష్మంతస్మిన్ త్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్।
తస్య మధ్యేమహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్వి
భజ న్తిష్ఠన్నాహార మజరః కవిః। తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్శాయీరశ్మ
యస్తస్యసన్తతా। సన్తాపయతిస్వం దేహ మాపాదతలమస్తకః।తస్య
మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా
ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా।నీవారశూకవత్తన్వీపీతా భాస్వత్యణూపమా।
తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి
స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్ ॥ రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసా
హినే। నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే। సమేకామాన్కామ
కామాయ మహ్యం ॥ కామేశ్వరో వైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయ

వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓంతద్బ్రహ్మ।ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా । ఓంతత్సత్యం । ఓంతత్సర్వం । ఓంతత్పురోర్నమః । అన్తశ్చరతిభూతేషు గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వంవిష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాపఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాంబ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మశివోమే అస్తుసదాశివోమ్॥ యోఽపాంపుష్పంవేద । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి । చన్ద్రమావా అపాంపుష్పమ్ । పుష్పవా...న్భవతి ॥ యఏవంవేద । యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయతనంవేద। ఆయతనవాన్భవతి। ఆపోవా అగ్నేరాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యఏవంవేద । యోఽపామాయతనంవేద। ఆయతనవాన్భవతి। వాయుర్వా అపామాయతనమ్।ఆయ...తి। యోవాయోరాయతనంవేద। ఆయ...తి। ఆపోవై వాయోరాయతనమ్। ఆయ...తి। యఏవంవేద।యోఽపామాయతనంవేద । ఆయ...తి। అసౌవై తపన్నపామాయతనం। ఆయ...తి। యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద। ఆయ...తి।ఆపోవా అముష్య తపత ఆయతనమ్ । ఆయ...తి। యఏవంవేద । యోఽపామాయతనంవేద । ఆయ...తి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్। ఆయ...తి।

యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి । కింతద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కింపరాయణం । ఏకో యద్ధారయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణోరేకముత్తమం ॥ రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః ॥ ఓం తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం ॥ ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ

త్రిషు । త్వంయజ్ఞ స్త్వం వషట్కార స్త్వ మింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసో౽మృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర స్సర్వభూతానాం। బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణో౽ధిపతిర్ బ్రహ్మాశివో మే అస్తుసదాశివోమ్॥ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూరయః । దివీవచక్షురాతతం॥ తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాగ్ం స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ । ఋతగ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మపురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతంవిరూపాక్షం విశ్వరూపాయవైనమోనమః॥

లక్ష్మీం క్షీరసముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ । దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్ర గంగాధరామ్ । త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీం సరసిజాం వందేముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ । శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమసర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్క కోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వ మంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవినారాయణినమో౽స్తుతే॥ మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః ॥శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమి

సాక్షిణః । యేభూతావిఘ్నకర్తా రస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థంబోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే॥ తదంగకలశారాధనంకరిష్యే॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః...సమాశ్రితాః ॥ ఇతికలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయనమః । మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయనమః । అధారే షోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయనమః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థానికరైస్స్పృష్టానితేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థావ్యాకృష్య॥ ఆకలశేషుధావతి...వస్వ వరాప్తఓమ్॥శ్లో॥గంగేచయము నేకృష్ణేగోదావరిసరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ప్రణవేన దశవారానభిమంత్ర్య గాయత్రీం త్రివారం జపేత్। ఓంభూర్భువస్సువః... త్॥ అత్రగాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టి కరీశ్వరీ ఆయాంతుకలశపూజార్థం (మమ) దురితక్షయకారకాః। కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి । శంఖహృదయే ఆదిత్య మావాహయామి। శంఖమధ్యేచంద్రమావాహయామి । శంఖాగ్రేగంగాం సరస్వతీంచావాహయామి। శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ త్వం పురాసాగరోత్పన్నోవిష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥శంఖంచంద్రార్కదైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీం॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్॥ అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారంపూరయిత్వా స్థాపయిత్వా । తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్ । ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। ఛిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః।

శ్రీయాశక్త్యైనమః । దుర్గాయైనమః । గణపతయేనమః క్షేత్రపాల కాయనమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయనమః । దక్షిణద్వారే ద్వార శ్రియైనమః। పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః॥ ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రి యైనమః। తదుపరిపృథివ్యైనమః । తన్మధ్యేద్వాదశకళాత్మనే చంద్ర మండలాధిపతయే రుద్రాయనమః । సంసత్త్వాయనమః । రంరజసేన మః।తంతమసేనమః।అంఆత్మనేనమః।పంపరమాత్మనేనమః।సర్వాధారపీ ఠశక్తిభ్యోనమః।అర్ఘ్యేనగంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాం బూలైరభ్యర్చ్య॥అథప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥ఓమ్అసునీతేపునర స్మాసు...ముపహ్వాయతే॥ స్థిరోభవ।వరదోభవ॥ ఓమ్భూః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్భువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓగ్ం సువఃమహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఆయాతుభగవాన్ మహాదేవః ఇతిపుష్పోదకేన ఆవాహ్య। స్వాగతమాగతంభగవతే మహాదేవాయ ఇతిస్వాగతమా పృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్ మహాదేవఃఇత్యా సనందద్యాత్॥ భగవతోఽయంకూర్చోదర్భమయః త్రివృత్ హరిత్ప సువర్ణాస్తంజుషస్వేతి కూర్చంప్రయచ్ఛతి। పూర్వతః బ్రహ్మణేకల యామి॥ విష్ణవేకల్పయామి॥ దక్షిణతః స్కందాయకల్పయామి।వినా యకాయకల్పయామి॥ పశ్చిమతః శూలాయకల్పయామి । మహాకా లాయకల్పయామి॥ ఉత్తరతఃఉమాయైకల్పయామి॥ నందికేశ్వరాయ కల్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥భగవతేమహాదేవాయపాదయోఃపా ద్యంసమర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయహస్త యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ సోదకక లశేనసహోఽదిత్యందర్శయిత్వా। సావిత్ర్యాపాత్రమభిమంత్ర్య॥పాత్రం త్రిఃప్రక్షాళ్య॥అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణ సహోఽదిత్యందర్శయేత్॥ ఓమితి(వ్యాహృతిభిః)నిర్మాల్యమపోహ్య॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువఇ

తి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన పురుషసూక్తేనచ అభిషేకంకుర్యాత్ ॥(కేచిత్)నమకం చమకంచైవ పురుషసూక్తం తథైవచఇత్యాదిపఠంతి ॥ ఓంనమస్తే రుద్రమన్యవ ...ఆయుర్వర్ధతామ్॥ హరిఃఓం అగ్నావిష్ణూసజోషసేమా వర్ధంతు... శోభామైపితరోఽనుమదంతు ॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా...నిధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామైూర్జ యంత్యాపునాతు ॥ ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః... శంచతుష్పదే ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఓంభూర్భువస్సువఃభగవతేమహాదేవాయశు ద్ధోదకస్నానంసమర్పయామిస్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్ప యామి॥ భవందేవంతర్పయామి॥ శర్వందేవంతర్పయామి॥ ఈశానందే వంతర్పయామి॥ పశుపతిందేవంతర్పయామి॥ రుద్రందేవంతర్పయామి॥ ఉగ్రందేవంతర్పయామి॥ భీమందేవంతర్పయామి॥ మహాంతందేవంతర్ప యామి॥ భవస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ శర్వస్యదేవస్యపత్నీంతర్ప యామి॥ ఈశానస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥పశుపతేర్దేవస్యపత్నీం తర్పయామి॥ ॥ రుద్రస్యదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ భీమస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి ॥ మహతోదే వస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయ వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి॥వస్త్రధారణానంతరంఆచమనీయం...మి యజ్ఞోపవీతం... తేజః॥యజ్ఞోపవీతం...మి॥నమస్తేరుద్రమన్యవ...మ్యుత తేనమః॥ శ్రీగంధం...మి॥ ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం। స్తో మ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరం। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి॥ జహి శత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వ॥ అలంకరణార్థంఅక్షతా...మి॥

సహస్రాణిసహస్రశో యేరుద్రాఅధిభూమ్యాం। తేషాగ్ంసహస్రయో జనేఽవధన్వానితన్మసి ॥ పుష్పాణి...మి॥ ఓంభవాయదేవాయనమః॥ ఓంశర్వాయదేవాయనమః॥ఓం ఈశానాయ దేవాయనమః॥ఓంపశుపతయేదేవాయనమః॥ ఓంరుద్రాయ దేవాయనమః॥ ఓంఉగ్రాయదేవాయనమః॥ ఓం భీమాయదేవాయనమః। ఓం మహతేదేవాయనమః॥ అథశివాష్టోత్తరశతనామపూజాంకుర్యాత్ ॥ నానావిధపరిమళపత్రిపుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥ఓంభూర్భు...ధూపమాఘ్రాపయామి॥ఉద్దీప్యస్వజాత...దిశోదిశ॥ఓంభూర్భు...దీపం దర్శయామి॥ధూపదీపానంతరంశుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్ ॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి। అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ దేవస్యత్వా సవితుః...పూష్ణోహస్తాభ్యాం॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయనమః। జుష్టంచరుంనివేదయామి ॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా...... సమానాయస్వాహా॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ । భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చలేహ్యాన పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం। తాంబూలంచాపి విష్ణోఃప్రతిదివసమహంమానసేకల్పయామి॥ రాజాన్నం మధురాన్వితాత్తమృదులంమాణిక్యపాత్రేస్థితం।హింగూజీరకసమ్మరీచిమిళితైశ్శాకైరనేకైశ్శుభైః।శాకంసమ్యగపూపసూపసహితైస్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః।శ్రీమృత్యుంజయపార్వతీప్రియవిభోసాపోశనంభుజ్యతామ్॥ఓంసద్యోజాతముఖాయస్వాహా॥ ఓం వామదేవముఖాయస్వాహా। ఓం అఘోరముఖాయస్వాహా। ఓం

తత్పురుషముఖాయస్వాహా। ఓం ఈశానముఖాయస్వాహా। ఓం పర
బ్రహ్మణేస్వాహా॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా ... సమానాయ స్వాహా॥
అమృతాపిధానమసి। ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి॥ హస్తౌప్రక్షాళ
యామి। పాదౌప్రక్షాళయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం। ముక్తాచూర్ణస
మాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥
భగవతే మహాదేవాయనమః తాంబూలం సమర్పయామి॥ సర్వప్ర
జాంమేగోపాయ। అమృతత్వాయజీవసే ...... మానసగ్ంసృజామసి॥
ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయనమః। ఆనందనీరాజనమ్
సమర్పయామి॥ అథ కర్పూరనీరాజనమ్॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః
పూర్ణందధాతి। మధవ్యోఽసానీతి। ఏకధా బ్రహ్మణ ఉపహరతి॥
ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి। సామ్రాజ్యం భోజ్యం।
స్వారాజ్యంవైరాజ్యం। పారమేష్ఠిగ్ంరాజ్యం। మహారాజ్య మాధి
పత్యం॥ అయగ్ం సముద్రపర్యాయై స్స్యాత్సార్వభౌమా స్సార్వా
యుషా। ధాదాపరార్థాత్పృథివీ సముద్రపర్యంతాయా ఏకరాడితి॥
యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం॥ త్వమేవరాజ్యాధిపతి ర్బభూవ।
సంకీర్ణ నాగాశ్వపతి ర్నరాణాం। సుమంగల్యంసతతం దీర్ఘమా
యుః ... కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి॥ సహస్రశీర్షం దేవం
విశ్వాక్షంవిశ్వశంభువం ... ఓంభూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవా
యనమః। సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని

చపాపాని... రక్ష రక్షమహేశ్వర॥ ...ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఛత్త్రింసమర్పయామి॥ చామరం... మి॥ గీతంస... మి॥ నృత్యం స... మి॥ నాట్యం స... మి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి॥ తత్పురుషాయవిద్మహే... ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజపంకుర్యాత్ ॥ తదుపరిశంఖనైవేద్యంకుర్యాత్ ॥యస్యస్మృత్యాచ... పరిపూర్ణంతదస్తుతేఅనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు ॥యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత...ద్దేవాః॥ ఓంభూః మహాదేవముద్వాసయామి ॥ ఓంభువఃమహాదేవముద్వాసయామి ॥ఓగ్ం సువఃమహా...మి ॥ఓం భూర్భువస్సువః॥శ్లో॥...ప్రయాతుభగవానీశస్సర్వదేవ నమస్కృతః । అనేన హవిషాతృప్తఃపునరాగమనాయచ ॥ శ్లో॥శంఖమధ్యేస్థితం తోయం భ్రామితంకేశవోపరి అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ ॥సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః ॥ ఆజన్మ కృతపాపానాంప్రాయశ్చిత్తందినేదినే ॥శ్లో॥అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం । సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంపిబ॥

అథశంఖతీర్థస్వీకరణవిధిః.

చతుర్గుణీకృతవస్త్రే పాణింనిధాయ తే నాదౌశంఖతీర్థంశిరసిధారయేత్ ॥వ్యాసః ॥శంఖస్థంప్రోక్షయేద్దేహంపుత్త్రమిత్రపరిగ్రహం।వస్త్రం చతుర్గుణీకృత్య పాణౌపాణింనిధాయచ ॥ పవిత్రంవిష్ణుపాదాంబుత్రిః పిబేద్బిందువర్జితం । సాలగ్రామశిలాతీర్థం హస్తేనైవ పిబేత్సుధీః॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థపపీత్వాయస్తుమస్తకే। ప్రక్షేపణం ప్రకుర్వీత బ్రహ్మహాసనిగద్యతే॥ సాలగ్రామ... పిబ ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య సర్వదుష్టగ్రహాపహం। తులసీమిశ్రితంతీర్థం పిబేన్మూర్ధ్నాచ ధారయేత్ ॥ స్వకృతదేవతార్చనవిషయేతుఉద్ధరి

ణ్యాదినా పాత్రాంతరేణ ప్రాశయేదితి విశేషః॥ విష్ణోః పాదోదకం పీతం కోటిహత్యాఘనాశనమ్। తదేవాష్టగుణం పాపం భూమౌ బిందునిపాతనే॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థం యః పిబేతచ్యుతాంఘ్రిజం। తస్య జన్మకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి॥ ఆదిత్యమంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం। బ్రాహ్మణాః పూజయేత్పంచ పంచపూజాపరాయణః॥ ఈశే విష్ణుర్భాస్కరో వహ్ని దేశే సామ్యే శక్తిర్గతే విఘ్నరాజః। మధ్యే శంభుస్సమాఖ్యాతః పూజనీయో పంచాంగోఽయం పూజితోఽయం చిదాత్మా॥

ఇతి పంచాయతనపూజా సమాప్తా.

అథ శివాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం శివాయనమః	విరూపాక్షాయనమః	విష్ణువల్లభాయనమః
మహేశ్వరాయనమః	కపర్దినేనమః	శిపివిష్టాయనమః
శంభవేనమః	నీలలోహితాయనమః	అంబికానాథాయనమః
పినాకినేనమః	శంకరాయనమః ౧౦	శ్రీకంఠాయనమః
శశిశేఖరాయనమః	శూలపాణయేనమః	భక్తవత్సలాయనమః
వామదేవాయనమః	ఖట్వాంగినేనమః	భవాయనమః

శర్వాయనమః
త్రిలోకేశాయనమః ౨౦
శితికంఠాయనమః
శివాప్రియాయనమః
ఉగ్రాయనమః
కపాలినేనమః
కామారయేనమః
అంధకాసురసూదనాయనమః
గంగాధరాయనమః
లలాటాక్షాయనమః
కాలకాలాయనమః
కృపానిధయేనమః ౩౦
భీమాయనమః
పరశుహస్తాయనమః
మృగపాణయేనమః
జటాధరాయనమః
కైలాసవాసినేనమః
కవచినేనమః
కఠోరాయనమః
త్రిపురాంతకాయనమః
వృషాంకాయనమః
వృషభారూఢాయనమః ౪౦
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాయనమః
సామప్రియాయనమః
స్వరమయాయ
త్రయీమూర్తయే
అనీశ్వ
సర్వజ్ఞాయనమః
పరమాత్మనేనమః
సోమసూర్యాగ్నిలోచనా

హవిషేనమః
యజ్ఞమయాయనమః ౫౦
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
వీరభద్రాయనమః
గణనాథాయనమః
ప్రజాపతయేనమః
హిరణ్యరేతసేనమః
దుర్ధర్షాయనమః
గిరీశాయనమః
గిరిశాయనమః
అనఘాయనమః

భర్గాయనమః
గిరిధన్వనేనమః
గిరిప్రియాయనమః
కృత్తివాసనేనమః
పురారాతయేనమః
భగవతేనమః
ప్రమథాధిపాయ ౭౦
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ

భూతపతయే
స్థాణవే ౮౦
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్త
అనేకాత్మనేనమః
సాత్త్వికాయనమః
శుద్ధవిగ్రహాయనమః
శాశ్వతాయనమః
ఖండపరశవేనమః
అజాయనమః
పాశవిమోచకాయన ౯౦
మృడాయనమః
పశుపతయేనమః
దేవాయనమః
మహాదేవాయనమః
అవ్యయాయనమః
హరయేనమః
పూషదంతభిదేనమః
అవ్యగ్రాయనమః
దక్షాధ్వరహరాయనమః
హరాయనమః ౧౦౦
భగనేత్రభిదేనమః
అవ్యక్తాయనమః
సహస్రాక్షాయనమః
సహస్రపదేనమః
అపవర్గప్రదాయనమః
అనంతాయనమః
తారకాయనమః
పరమేశ్వరాయనమః ౧౦౮

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్ సత్యముపైమి। హస్తావవనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యంపాణింపాదౌ ప్రోక్ష్య-త్రి శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతే ఓమ్-ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ - యస్మిన్ దేవా అధివిశ్వే నిషేదుః। య స్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే। ఏవం త్రిః॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓం భువః భర్గో దేవస్య ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ఓం భువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్। ౨। ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।3। (పరోరజసి సావదోం) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్। ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మావస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి। హరిః ఓమ్। బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతం। క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతం। ఇషగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాం మే

జీవ్యాతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాంమేజీన్వతం । పుష్టిగ్ం సంధత్తతాం మేజీన్వతం । ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాంమేజీనతం । పశూన్సంధత్తం తాన్మేజీన్వతం । స్తుతో సిజనధాః । దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి। వారిః ఓం॥ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోః శ్రుతంమా చ్యోఢ్వంమమాముష్య ఓమ్ । ఋతంతపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తప శ్శాంతం తపోదమస్తప శ్శమస్తపోదానం తపో యజ్ఞం తపోభూ ర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥యథావృక్షస్య సం పుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గంధో వాతియ థాసిధారాంకర్తే ఽవహితా మవక్రామేయద్యువే— —

యిష్యామికర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్। ...ఓమ్ శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ అహంవృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోక్షితః॥ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనమ్। (ఋగ్వేదః) అగ్నిమీళేపురోహితం।యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం। హోతారంరత్న ధాతమమ్।(సామ) అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతాసత్సిబర్హిషి। (అథర్వణః)శం నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః॥

అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా।అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా।అథాతో శర్వ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్త్యమః॥ వృద్ధిరాదైచ్- ఓంనమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచే నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవేబృహతేకరోమి॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ఓంమ్భూర్భువస్సువ స్సత్యంతపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి॥ వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షి-పితృతర్పణమ్.

స్నాత్వాచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మాయజ్ఞాంగ దేవర్షిపితౄ నుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి-పితృతర్పణంకరిష్యే॥ బ్రహ్మాదయో యేదేవాఃతాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి।సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీగ్ స్త...మి-॥సర్వానృషీగ్...మి-॥సర్వాన్ ఋషిగ...మి॥-॥ సర్వాఃఋషిపత్నీ స్త + మి-॥సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త + మి-॥సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్త + మి-॥భూర్ ఋషీగ్ స్త...మి-॥భువర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామితర్ప...మి-॥సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి-॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్స్త...యామి॥అథకాండర్షితర్పణం॥ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామితర్పయామి॥ సోమంకాండఋషితం...మి-॥ అగ్నింకాండఋషితర్ప...మి-॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ స్త...మి-॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి-॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి-॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి-॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం + తర్పయామి-॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి॥-॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృమాః యమో౽oగిరస్వానగ్నిష్వాత్తా౽గ్నిః కవ్యవాహనాద యో యేపితరః॥ తాన్ పితౄగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ॥ సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాః పితృపత్నీ స్త...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్ స్త...మి 3॥ సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్ స్త...మి3॥ భూః పితౄగ్ స్త...మి3॥ భువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ అనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షి పితృతర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ప్రీతస్సుప్రీతో వరదో భవతు. ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞ స్సమాప్తః.

అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితా తథా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా। మాతామహా స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీ త్వనంతరమ్ ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులా స్సహ భార్యకాః। దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవ శ్వశ్రూశ్చ గురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదప సవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొనర్ప వలయును

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థ మస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే । దక్షిణాభిముఖః- ప్రాచీనావీతి॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3॥ మాతరం + గోత్రాం + దాం॥ స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమస్తర్పయామి3। ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3।మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3। మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3। మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3। మాతుః ప్రపితామహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం + దాంస్వధానమ స్తర్పయామి3। సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। పితృవ్యం .. గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతులం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహితరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3। మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3। జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం స్వధానమ + మి3 । శ్వశురం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి3। స్యాలకం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి।శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 । గురుం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3।

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ ।యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రా గోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణాంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే-దాయాం ఇతి కేచిత్స్మరః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యోధార్యోఽనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహా
ర్య ఉపవాసశ్చాస్యాగ్నిరస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి వా త్ర
రయాజ్ఞికాగ్నావేవ వసేత్। ఆప॥ గృ॥ ఖం౧॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపఁదగినది (ఆత్మయందారోపణచేయఁద
గినది) (అయాగ్ని) నల్లారినయెడల మధింపఁదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నుని యొ
క్క గృహమునుండి తీసికొని రాఁదగినది భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయంప్రాతః
కాలములలో * నొక్క కాలమందుపవాసము. లేక నల్లారినట్లయితే ఉత్తరమంత్రముచే
త (అయాశ్చా అనుమంత్రము)చేత హోమము చేసినయెడ ఉపవాసము చేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని నల్లారినయెడల సాయంకాలముదాఁక నుపవాసము,
సాయంకాలమున నల్లారినయెడల మఱదినంబున మధ్యాహ్నముదాఁకనుపవాసము. ఆ
యుపవాసము దంపతులిద్దఱును చేయవలసినదని కొందఱిమతము; దంపతులలో నొక్క
రు మాత్రమే చేయవలసినదని కొందఱిమతము.

సూ॥ చతుర్థహోమాదూర్ధ్వముపాసనాగ్నావనుగతేఽయా
శ్చాగ్నేతి రాత్రావన్తోజ్యోతిర్జుహుయాదితి చానన్తరం రాత్రాదత ఊ
ర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్రిన్తస్తు మహతస్తంతుమత్స్వన్, ఉద్బుధ్యస్వా
గ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవ, ఇతిచ ప్రాయశ్చిత్తం చాపంచరాత్ర
రాత్రాదుపవాసం చాత్రిగుణమితి రాత్రాదత ఊర్ధ్వ మామాసాద్రాత్రి
ప్రోరాత్రీరుపవసే దత ఊర్ధ్వ మాసంవత్సరాత్ పౌనరాధేయికం విహిత
మిత ఊర్ధ్వం కాలబహుత్వే దోషగురుత్వే మేనస్సు గురుషు గురూణి
లఘుషు లఘూని నైమిత్తికాని భవంతి॥ ఇతి శాట్యాయన॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మహావ్యాహృతయః- మనోజ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింశ
త్తంతవోయేవితత్నిరే- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం - ఉద్వయం- ఉదు
త్యం- చిత్రం దేవానాం, అగ్నేర్భ్యావర్తిన్, అగ్నే అంగిరశ్శతం- పున
రూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీః॥

సాయంప్రాతర్హోమము తరువాత ఔపాసనాగ్ని నల్లారితే మూఁడుకాల
ములకుఁ (హోమము లేనియెడ) "అయాశ్చాగ్నే" అనుమంత్రముచేత (హోమము
చేయవలసినది) పండ్రెండుకాలములు లేనియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అనుమంత్ర
ము చేత (హోమము చేయవలసినది (అటుపిమ్మ

యెడ) మూడుతంతుమతీబుక్కులు అనగా "తంతుంతన్వన్ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రిణాత్రిగ్ంశత్తంతవః" అను మూడు మంత్రములచేత హోమము చేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ) మూడు మార్లు ప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ బుక్కుల చేహోమమును చేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీబుక్కులచే హోమమున్ను చేయవలసినది.

అటుపిమ్మట అఱువదరోజు పర్యంతము మూడురోజు లుపవాసము చేయవలసినది. అటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము చెప్పబడినది. అటుపిమ్మటకాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చిత్తములు స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల వైశ్వానరీన అగ్నిసంధానప్రాయశ్చిత్తహోమములను చేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంకల్పంకరోతి। అద్య .....ఏవంగుణ......శుభతిథౌ మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య.....ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే। (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమితి కేచిత్పఠంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। యత్రాగ్నిః స్థాస్యతే తత్ర శ్వేతతండులమార్గేణ ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్రం (మండలం) స్థండిలం కృత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య। తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా। అద్భిరవోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ । చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీం వామేస్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం

గౌరవర్ణంమహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వ
కామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష
హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హ జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః ॥ స విజాయ
మానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే మమాఽభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ ॥

యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్ర
చోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః ॥

హుతవహాయనమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః ॥ దేవము
ఖాయనమః ॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వానరాయనమః ॥ జాతవేద
సేనమః ॥ ప్రాగాదిదర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥
పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్ దర్భాంత్సంస్తీర్య ॥
ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌప్రోక్షణ్యస్రు
వావితి ॥ సమావాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ । ప్రోక్ష్య । తస్యామప
ఆనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రేగృహీత్వా ॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య ॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణీశేషం దక్షిణతో
నిధాయ ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥
అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యంనిరూప్య ॥
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాదర్భేణావ
ద్యోత్య ॥ ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । అగ్నౌప్రాస్య ॥
అపఉపస్పృశ్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

త్రిగుణస్వాయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రత్యాశ్య । ప్రాగగ్ర మగ్నౌ
పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైర్నం
మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ । దర్భా
నద్భి స్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ ॥ అను
మతేఽనుమన్యస్వ ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ ॥ దేవసవితః ప్రసువ ।
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా ॥ ప్రజాప
తయఇదంనమమ॥ ... అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్త్వమ
యా అసి। అయస్సామనసా ధృతోఽయసాహవ్య మూహిషేఽయా
నో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥ పునఃప్రాణాయామ్య...
ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సక్తుహోమాకా
రం హోష్యామి। అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ। ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్
అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరా
అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ । విధేమ తే నామ ।
విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మా దైవ్యస్తం
తుశ్ఛేది మా మనుష్యః॥ నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్ప
తయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥...భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥

అథ ప్రాతరౌపాసనమ్। ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్... గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహం-శ్రీమతః... గోత్రస్య + నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి। ఇతి సంకల్ప్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య... విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాఽభిముఖో భవ, సుముఖో భవ, సుప్రసన్న...వరదో భవ యుగ్నే సప్తజిహ్వా యాహావిర్గృహాణ। ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయే నమః - హుతవహాయ నమః - హుతాశనాయ నమః - కృష్ణవర్త్మనే నమః - దేవముఖాయ నమః - సప్తజిహ్వాయ నమః - వైశ్వానరాయ నమః - జాతవేదసే నమః। ఇత్యలంకృత్య। పరిషేచనమ్- అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। ఇతి సమంతం పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ। ఇతి మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి।.....అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ। అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి। ఓం ఓం తుభతి ఖా॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే॥ యత్రవేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ। అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + దేవసవితః ప్రాసావీః। ఉపస్థానమ్। అగ్నే త్వం నో అంతమః॥ ఉత త్రాతా శివో భవ

వసూనాధ్యః॥ తంత్వా శోచిష్ఠదీదివః । సుమ్నాయనూన మీమహే సఖి
భ్యః॥ వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః అచ్ఛానక్షి ద్యుమత్తమో రయిందాః। సనో
బోధి శ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ హోమసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞా
తం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య
కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా
న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్,
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హో
మేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞే
శ్వరార్పణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బు
ద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ య
స్యస్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూ
ర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥
...గోత్రముచ్చార్య॥ చతు + అహం భో అభివాదయే। బృహత్సామ
క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన
పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈమంత్రముతో [illegible]
[illegible]) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ న
మస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః॥
కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపా
య యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ అహంపురస్తాదహ మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమోవవార। యదన్తరిక్షం తదుమే పితా భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స మానానాం ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణముచేయునప్పుడు) యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూ స్తయేహ్యారోహాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యుపావనమ్॥ (పాకమా పాసనమ్-అనిపాకుంకాలము సంకల్పించవలయును)

అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థం ప్రాతరౌపాసనం సమిదాధాన పూర్వకం తండులైర్హోష్యామి॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహినో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయిష్యే। అయం తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయా రయిమ్॥

(ఎప్పటికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనహోమానంతరమున సమిదారోపణ సంకల్పముసంకల్పించి, అయంతే, అనుమంత్రమును చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచిఅగ్రమునగాలచెను కాని అసమిత్తును దర్భనుజుట్టి జాగ్రత్తగా దాచి మరల ఔపాసన

చేసికొను సమయమునందు సమిదాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపావరోహ, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వర ఆబ్దిక ప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧) పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః॥ అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహంత స్తథ్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృజ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ం సువః... పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరీకమృతాహఃఖ్యాస్న శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్త తీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రాంఘ్రి దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదం॥ (౩) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో

ద్విర్వేదిత్వే నమస్కార్యా న్నాస్తీల కృత్తయే ద్రేతా ప్యవద్దేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్య పితుః(మాతుః) ప్రతిసాం వత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం(ముఖ్యకాలాభావాత్) అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు సర్వేషాంచ యోగా భవంతు॥ (౮) దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ। నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః...బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (౯) తిథిర్విష్ణు స్తథా వారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ। యోగశ్చ కరణం చైవ సర్వం విష్ణుమయం జగత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద..ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్య ...మాతుః ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే...పితృపితామహ ప్రపితామహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం...దా॰హీనాం...గోత్రాణాం...దానాం

సవ్యంపురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాందేవానాంచ (ప్రా...తీ) పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా నదైవమద్యకరిష్యే॥ (కురుష్వ)...పితుః (మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతి త్రిః భవిష్యతి॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ...పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం దానాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యం భవద్భి
శ్చ । (త్వయా) మయాచ శ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణే గోమయస
హితేన గోమూత్రేణ ఉదకప్లావంచ మండలం క్రమేణోదీచ్యాం దక్షి
ణస్యాం దిశి యజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయేనానులిప్త
యాంభువి కర్తవ్యం ।(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం
దేవానాం పాద్యస్థానే ఫాతుశా ఇమే కుశాః । పుష్పసహితా ఇమే అక్ష
తాః । అయంగంధః । ఇమే కుశాః సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు । (ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గో	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...
త్రాణాం శర్మణాం	గోత్రాణాం...దాయీనాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలా ఇమే కుశాః । పుష్పస
హితా ఇమే తిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థా ఇమే కుశాః సకలా
రాధనైస్స్వర్చితమస్తు । (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః
స్వాగతం ।సుస్వాగతం । పురూర...దేవానాం పాద్యస్థానే ఇదమాస
నం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే । శంయోరభి
స్రవంతునః । పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ।సుపాద్యం।
పవిత్రం విసృజ్య ॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవో వస్సవితోత్పు
నాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః ॥ చరణం పవిత్రం విత
తం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని । తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన
పూతా అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ । లోకస్య ద్వారమర్చిమత్పవిత్రం
జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్య
ధారాబహుధా దోహమానం చరణం నో లోకే సుధితాం దధాతు
౧౦॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయ చ । జగద్ధితాయ
కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః । పవిత్రం కృత్వా ।విప్రపాద

దకం శిరసి ధృత్వా। పునఃపాద్యం॥౧౧ ॥మయి మహిమామయియ శ్రీమయింద్రియంవీర్యం ॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితా మహాః వా మిదమాసనం॥సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితా మహీ వా మిదమాసనంసుఖాసనం॥

శంనో + స్రవంతునః ॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గో త్రాః...శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గో త్రాః, దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదంవఃపాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజో౽సిదేవోవ స్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥ చరణంపవిత్రం వితతంపురాణం। యేనపూత స్తరతిదుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వార మర్చిమత్పవిత్రంజ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ । అమృతస్య ధారా బహుధాదోహమానం చరణం నోలోకే సుధితాం దధాతు॥ ౧౫॥నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥పవిత్రంధృత్వా। ప్రాచీనావీతీ॥ వి ప్రపాదోదకంశిరసిధృత్వా॥పునఃపాద్యం॥౧౬॥శ్లో॥యదీచ్ఛసిమహారా జ్యసర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయే॥ ౧౭॥ మయిమహిమామయియశ్రీ మయింద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య॥ వి శ్వేదేవాఃప్రాఙ్ముఖాః॥ పితరఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య। పునరపర్ద్రిప

సంక్షి శావి శ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్ర ఉపవిశామః॥ *ప్రా...తీ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయంవోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। అత్రోపవిశామః। ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే। భవదనుజ్ఞయా పక్వాన్నేన శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ ♦ (సవ్యం)కురుష్వ॥ ప్రా...తీ॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః॥ అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరో హవేషు॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। తిలాన్ వికిరేత్। తూష్ణీంవర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనావోక్ష్య॥ తత్రచతురశ్ర మండలం కృత్వా। గాయత్ర్యా చాన్నాన్నద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥ గు॥ ఓంభూర్భువస్సువః...దయాత్॥ గా॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోఽపివా। యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥

శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశః కాలశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। ఇతివదేత్। శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు॥ ఇతిప్రతివదంతి॥ ౨౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమాగయాంధ్యాత్వా

---

*అపసవ్యముదాహరితే మంత్రోచ్చారణతేయది। త్రయస్తేపరకంఠాంతికర్భోక్తారఃథాహితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాద్బ్రోవంచదర్భపవిత్ర్యద్బే సప్తభిస్తథాతీర్థమహాలయే చైవ నవదర్భస్తుకూర్చకః।

భ్యాత్వా దేవం జనార్దనం (గదాధరం) తాభ్యాం చైవ నమస్కృత్య తత
శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిద మాసనం। సుఖాసనం। హస్తోదకం దత్త్వా। విశ్వేదేవస్యైవేక్షణః
క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నువామ। తతః
ప్రాదక్షిణ్యేన వర్త్మనా అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానే ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృ
త్య। యవాన్వికీర్య। ఉదకేనాపూర్య। ౧౧। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః। ౧౨। యవోఽసి ధాన్య
రాజో వా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్। (యవాః తిష్ఠన్తు) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః॥ అయం కుశః। అయం కుశః।
కూర్చోదకేన అష్టా...అస్తు। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం గృహ్ణామి।
అత్ర చ విశ్వేభ్యో...మిః వః పాత్రే సంపన్నే। సుసంపన్నే। స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః
భవతో వాహయిష్యే। ఆవాహయ। ౧౩। విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా
మ ఇమం హవం। ఏదం బర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమం
హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం। ౧౪। ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవా మహాబలాః। యే హ్యత్ర విహితాః శ్రాద్ధే సావధానా భవం
తు తే। సావధానాస్స్మః॥ బ్రాహ్మణహస్తే కూర్చం వామ ప్రదాయ
హస్తే శుద్ధోదకం దర్భాన్నిధాయ। ౧౫॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సం
బభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తా న ఆ

శశ్యగ్ స్త్ర్యోహాభవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽అ
ర్ఘ్యం । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ ౨౬।యాదివ్యాఆపః ...భవం
తు। ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽ర్ఘ్యంఅస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శు
ద్ధోదకమ్। అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్ । అర్చనంకుర్యాత్ ।
౨౭।అర్చతప్రార్చతప్రియమేధాసో అర్చతార్చంతు పుత్రకాఉతపురం
నధృష్ణ్వర్చత।అర్చతప్రార్చత॥ ౨౮।గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్య
పుష్టాంకరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః। అమీవోగంధాః॥సుగం
ధాః॥ ౨౯॥ఆయనే తేపరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రదా
శ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వే
దేవాఃఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ౩౦॥ధూరసిధూర్వధూర్వంతం
ధూర్వతంయో౽స్మాన్ ధూర్వతితంధూర్వయంవయం ధూర్వామః॥
పురూర...దేవాః॥అయంవోధూపః॥సుధూపః॥ ॥౩౧॥ఉద్దీప్యస్వజాతవే
దో౽పఘ్నన్నిర్ఋతింమమ ।పశూగ్ శ్చమహ్యమావహజీవనంచది
శోదిశ॥పురూరవా...దేవాః॥అయంవోజ్యోతిః॥సుజ్యోతిః౩౨॥యువాసు
వాసాఃపరివీతఆగాత్సఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తంధీరాసః
కవయఉన్నయంతిస్వాధ్యో మనసా దేవయంతః ॥ పురూరవా ...
దేవాఃఅంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవి
త్రార్థమలంకరణార్థ మిదం వోవాసః॥ సువాసః॥ తదభావేసాక్షతా
మకుశాః॥ సుకుశాః॥ అర్చనంసంపూర్ణం। అస్తునఃకల్పసిద్ధిరస్త్వితి

భవంతో బ్రువంతు। అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు। యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః ప్రాచీనావీతీ।

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + వస్త్రోదకం దత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం=గోత్రాణాం= దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + ఇమాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణాః క్రియతామ్। ఓమ్‌తథా। ప్రాప్నుతుభవాన్। ప్రాప్నవాని। (తతోదక్షిణాగ్రేషుదర్భేషుదక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్యతిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। 33। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభి స్రవంతునః ॥34॥ తిలోఽసిసోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవస్స్వధయాపితౄన్ ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణాహి నస్స్వధానమః॥ తిలోఽసి...ప్రీణాహి॥

పితరం=గోత్రం=శర్మాణం=వసురూపం ఇమం స్వధానమః	మాతరం=గోత్రాం దాయీం వసురూపాం ఇమాం + నమః పితామహీం - గోత్రాం- దాయీం-రుద్రరూపాం ...నమః
పితామహం=గోత్రం శర్మాణం= రుద్రరూపం ఇమాన్=నమః ప్రపితామహం=గోత్రం	ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయీం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥
ఆదిత్యరూపం= ఇమాన్=నమః॥	

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయంగంధః ఇమానిపుష్పాణి। అయంధూపః... దీపః॥ మార్జనోదకే అర్ఘ్యా...అస్తు।

పితః తే అర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహ తే అర్ఘ్యం గృహ్ణామి। ప్రపితామహ తే...మి।	మాతః తే అర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహి తే...మి। ప్రపితామహి తే...మి॥

వః పాత్రాణి సంపన్నాని। సుసంపన్నాని। స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాస్సంతర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహీః గోత్రాః + దాయీః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవత్స్వావాహయిష్యే। 35। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా

వామహ ఉశంతస్సమిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ । పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతు నః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయా మదన్తోఽధిబ్రువన్తు తే అవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య॥ సావధానా భవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తే శుద్ధోదకం దర్భచ్ఛిన్న సియ॥

యాదివ్యా ఆపః... తు. పితః - గోత్ర శర్మన్- వసురూప- ఇదం తే అర్ఘ్యం, అస్త్వర్ఘ్యం తతత్స్వధోదక । యాదివ్యా ...తు పితామహ గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దకమ్॥ యాదివ్యా...తు ప్రపితామహ- గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప ...దకమ్॥

యాదివ్యా ఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే- దాయి- వసురూపే + దకమ్॥ పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దకమ్॥ ప్రపితామహి- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దకమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్ర నిదధ్యాత్॥ అర్చనం॥ 3౬॥ అర్చత ప్రార్చత... ప్రార్చత॥ గంధద్వారాం దురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అమీ వో గంధాః॥ సుగంధాః॥ 3౭॥ ఆయనే తే పరా...ఇమే॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసి ధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయం వో ధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వ జా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయం వో జ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువా సువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంభః ప్రావణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం వస్త్రం.. సమమః సువాసః॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥

అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు। యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్రమండలోద్వర్తనం కరిష్యే। కురుష్వ।...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)...తీ) పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే। (సవ్యం)।కురుష్వ। అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నం చతుర్ధా విభజ్య। ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య।(ప్రా...తీ। తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। మేక్షణముప స్తీర్య। తేన ఉపదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అగ్నంజా

ః॥సోమాయ పితృపీతాయేదం నమమ। శేషం పాత్రాంతరే నిధాయ।(ప్రా...తీ। మేక్షణముప స్తీర్య। తేన ఉపదాయాభిఘార్య।హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। (సవ్యం)యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః। అగ్నంజుహోతి శేషం పాత్రాంతరే నిధాయ। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే ఇదం నమమ। హోమద్రవ్యశిష్టమాదాయానుప స్తరణాభిఘారణే వర్జం జుహోతి। అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమః। అగ్నయే కవ్యవాహనాయే + మ।(ప్రా...తీ)తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। మేక్షణమగ్నౌ ప్రహరతి। (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యంతం...అహంభో అభివాదయే।ప్రాచీనావీతి। పితృస్థానస్య హస్తోదకం దత్వా।భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య। వాయవ్యభాగమాదాయ। స్వధేయం స్వధేయం। 3 అస్తుస్వధా। పువ రభిఘార్య। పునః హస్తోదకం దత్వా। అస్తు స్వధేత్యాశ్రావయతి। అస్తు స్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి। స్వధానమ ఇతి వషట్కరోతి। స్వధాకారోహి పితౄణామ్। సవ్యేన విశ్వే దేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా। పాత్రే అభిఘార్య। పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య। పూర్వోక్తవవంగుణ...పుణ్యతిథౌ। ప్రాచీనావీతి। పితుః (మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అన్నసూక్త మంత్రజపం కరి

ష్యే॥ సవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ అశ్రావయ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచేనమో వాచస్పతయే నమోవిష్ణవే బృహతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవంత్రిః॥ అన్నసూక్తం జపిత్వా ॥ భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ అభిఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥హస్తోదకందత్వా॥దేవసవితః ప్రసువ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాము జుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా నిదధేపదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। స్వాహా(విశ్వేదేవహస్తమంగుష్ఠ రహితంగృహీత్వా) శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదంవోహవ్యం సపరికరం। విశ్వేదేవాదేవతేద మన్నం హవ్యంబ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తందాస్యమానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయేయం భూద్దదాఫరో భోక్తా। అన్నంబ్రహ్మ। అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। సౌవర్ణమిదంపాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఃఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ తృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదినమస్తతీర్థేషు దత్తమ స్త్వితిభవంతో బ్రువం + స్తు॥ యేదేవాద్దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అక్షిదక్షిణం ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా వసుక్తే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాన్తావయోర్జు
హోమ్యమృత మస్మిన్మేషాం క్షేష్మా అముత్రామిష్మిన్ లోకే ॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే ॥

స్వధా ప్రవిష్టో కవ్యం గతుష్య ... ...పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాఃపితరస్తే కవ్యం సపరికరం । పితృపితామహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాః పితృదేవాదేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తృప్యన్తు గయాయాం ధూర్గ్గదాధరోత్తాన్నం బ్రాహ్మణానాంచ బ్రాహ్మణోత్తాన్న బ్రాహ్మణాజఠరమిదం పాత్రం అక్షయ్యాంకటప్యాయామం పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యో వసురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః ॥

స్వధా ప్రవిష్టః కవ్యం గతుష్య...... మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాఃపితరస్తే కవ్యం సపరికరం మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః ...దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః మాతృదేవాదేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తృప్యన్తు గయాయాం ధూర్గ్గదాధరోత్తాన్నం బ్రాహ్మణానాంచ బ్రాహ్మణోత్తాన్న బ్రాహ్మణాజఠరమిదం పాత్రం అక్షయ్యాంకటప్యాయామం మాతృపితామహీప్రపితామహీభ్యః...గోత్రాభ్యః... దాయీభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః ।

ఇదమన్నం మమ్మృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధానమమ॥గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు॥ యేచేహ పితరో యేచ నేహ యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ। అగ్నే త్వం వేత్థ యతి తే జాత వేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషస్వ॥ ఓం ఓం మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే॥ గాయత్రీమంత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ శ్లో॥ న తత్ర వ్యాధానశాస్త్రేషు మృగాః శాలాంజ నేగిరా। చక్రవాకాశ్చరద్వీపేహాంసాన్నరసిమాససి। యేష్వన్నాశాః కురుతే శ్రేష్ఠ బ్రాహ్మణా వేదపారగాః । క్రస్థితాదిగ్గ్ సుధ్యావంయామామం తేభ్యః ప్రసీదత॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాంచ

త్యాగా దీప్త తేజసామ్। నమస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగ చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ। హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స మే విష్ణుః ప్రసీదతు॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే॥ త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్। కర్తా క్రియాణాం స

చ ఇజ్యతే క్రతు। స ఏవ తత్కర్మఫలంచ యచ్ఛ। స్ఫిగాదియత్సాధన మత్యశేషం। హాగేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి। గయాయాం ధర్మపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవ పిత్రాణాం దత్తమక్షయం॥ దేశ కాల పాత్ర మంత్ర తంత్ర కర్తృ భోక్తృ హవిస్థం లదక్షిణాదిభిస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు॥ ఉశాన

విష్ణుకమలాసన కార్తికేయ వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణాం సభ్యావసథ్యదక్షిణ్యాముతంగజానాం క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాం। పాదాన్నమామి సతతం పితృముక్తిహేతూన్॥ (ధారాదత్తం)

(గయ గయ గయ) అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే...అయనే... ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ... వాసరే శ్రీవిష్ణు నక్షత్రే...పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం - గోత్రాణాం - శర్మణాం - వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం

మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధే మాతృపితామహీప్రపితామహీః... గోత్రాః-దాయాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం...ఉద్దిశ్య మయా క్రియమాణే నానేన

పితౄః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేవపితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతాషాం

మాతుః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేవమాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాషాం

గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయాతృప్తిర్భూత్వా పిత్ర్యాణాం(మాతృణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సందర్భయవతిలోదక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహితశాశ్వత...రస్తు॥ సర్వంసగుణ మస్తు। యథాకాలదత్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః॥ స్వధా పితృభ్యః॥ఓంతద్బ్రహ్మ।ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా ఓంతత్సత్యం ఓంతత్సర్వం।ఓంతత్పురోర్నమః॥అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః। త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్। శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాం వ్యానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి॥బ్రహ్మణి మఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః। యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్వా। అథపితృస్థానే॥ ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥సత్యం త్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకందత్వా॥

పితరః అమృతమస్తు

మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి। ఇదంభూర్గయావతే బ్రాహ్మణాగదాధరాఃపితృరూపీ(మాతృరూపీ)శ్రీజనార్దనఃప్రీయతాం తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు।శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనివిష్టోఽమృ

శివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహా।శ్రద్ధాయామపానేని...

అపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానేని...వ్యానాయ స్వాహా।శ్ర

ద్ధాయా ముదానేని...ఉదానాయ స్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమా

నేని...సమానాయ స్వాహా ॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ॥ ఇతిప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్ ॥ యథాసుఖం జుషధ్వమ్। ఇతిక ర్తృవాక్యం ।జుషామహే। కలౌకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ సంభవాన్ । సర్వాన్ హరతిచిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః ।మంత్రశుద్ధ్యై క్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత త్కర్మసఫలంభవేత్ । అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే క్షితం । ఉపవిశ్య సుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్రయా

ద్వావ్యస్ర్రాన్వా?తౌక్షిప్తమస్తి। యద్ధస్తయోశ్చలితుర్యన్న ఖేష్తునర్వా

తా త్తేఽపిద్దేవేష్వస్తు। మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు। విద్యమానపదార్థే ష్వయద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతేతత్త్యాజ్యం । సుఖేనమా నేనభోక్తవ్యమ్। తతఃరాక్షసనిర్హారణార్థంబ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం అధిశ్రవణమస్త్రిపఠనం కరిష్యే। మహాజనైస్సహాశ్రావయిష్యే।ఆ

శ్రావయ॥(వాదికేతాంతము)రుణకథిత్రిరణమమంత్రిపాఠమునాదుజాడవలయును

ఓంభూర్భువస్సువ...త్॥ మధు వాతాఋతాయతేమధుక్షరం

తిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి । మ

ధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమా న్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతు నః ॥
అక్షన్నమీమదంతహ్య వప్రియా అధూషత అస్తోషత స్వభానవో విప్రా
నవిష్ఠయామతీ । యోజాన్విన్ద్ర తేహరీ ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధం సంప
న్నం । సుసంపన్నం ॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తి)

పితృపితామహ ప్రపితామహాః   మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్తాస్థ తృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః ॥ అసంస్కృతప్రమీతానాం
త్యాగినీర్యాః కులస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నం తాభ్య
శ్చపైతృకమ్ ॥ పరిషిచ్య ॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే
దేవాః తృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః ॥ అసోమపాశ్చ యే దేవా । యజ్ఞ
భాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం ॥
పరిషిచ్య । ప్రా...తి । దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య । దక్షిణాగ్రాన్ తిల
దర్భానాస్తీర్య । తేషు తిలోదకం నినీయ । యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్ని
దగ్ధా యే వా జాతాః కులే మమ । భూమౌ దత్తేన పిండేన తృప్తా యాంతు
పరాంగతిమ్ ॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత
మృతేభ్యః అయం వికిరపిండ స్స్వధానమః ॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా
శ్చమార్జయంతామ్ ॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్ ॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగేభ్య
ఽన్నం దీయతామ్ ॥ శ్లో ॥ యజమానకులే జాతా దాసా దాస్యోఽన్న
కాంక్షిణః । తేన సర్వే తృప్తి మాయాంతు మయా దత్తేన భూతలే ॥
అమృతాపిధానమసి ॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్వా ॥ శ్రద్ధాయాం ప్రా
ణే నివిశ్యాఽమృతగ్ం హుతమ్ । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధా
యామపానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । అపానమన్నేనా ప్యాయస్వ ॥
శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యానమన్నే నాప్యా

యస్వ॥ శ్రీద్ధాయామదానేసవిశ్వా మృతగ్ం హుతమ్ । శ్రద్ధానమ న్నేనాప్యాయస్వ ॥ శ్రీద్ధాయాగ్ం సమానేసవిశ్వా మృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నేనాప్యాయస్వ । అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్॥ రాగవేపుణ్యనిలయేపద్మాక్షుదనివాసినామ్ । అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవం గుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రా...తీ॥ పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానంకరిష్యే॥ (కుర్వ్య) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం భాజేపితృ శేషమన్నంచ,పాత్రేనిధాయ॥పి డత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణ భాగేగోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తారోమాఽకిష్టం జీవానిశ్శరద శ్శతమ్॥ ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరవోక్ష్య ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచావేక్షిషదః । (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య ॥

శుంధంతాంపితరః॥శుంధంతాం పితామహాః॥ శుంధంతాంప్రపితామహాః

శుంధంతాంమాతరః॥శుంధంతాం పితామహ్యః । శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః ।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః । సత్కృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదుస్యోనంపితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్ । అస్మిన్ సీదంతు మేపితరస్సోమ్యాఃపితామహాఃప్రపితామహా శ్చానుగైస్సహ॥దర్భానాస్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః। మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః॥

ఇతి తిలోదకం నినీయ। సవ్యాజాన్వాచ్య॥

ఏతత్తేపితః గోత్రశర్మన్ వసురూప యేచత్వామను। పితృగోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంబిందుః తస్మైతేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు

పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప పితామహాయగోత్రాయశర్మణే రుద్రరూపాయ... స్తు ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప... ప్రపితామహాయ గోత్రాయశర్మణేఆదిత్యరూపాయ + దత్తమస్తు॥

మాతః గోత్రేదాయి వసురూపేయా శ్చత్వామను। మాతేగోత్రాయై దాయ్యై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయంబిందుః తస్యై తేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు॥

పితామహిగోత్రేదాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దాయ్యై రుద్రరూపాయై--స్తు॥ ప్రపితామహిగోత్రేదాయిఆదిత్య రూపే ప్రపితామహ్యైగోత్రాయై దాయ్యై ఆదిత్య రూపాయై... దత్తమస్తు॥

యన్మేమాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్।
తన్మే రేతఃపితావృఙ్క్తామాభురన్యోఽవపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్య... నమః। ప్రపితామహేభ్య... నమః

మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య... నమః। ప్రపితామహీభ్య... నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంతపితరః। పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానాస్సమనసః॥ పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ యేసజాతాస్సమనసః॥ జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్। అస్మింల్లోకే

శతగ్‍ం సమాః ॥ వీరంధత్త పితరః । ఆఘ్రాయాచమ్య ॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః	మార్జయంతాం మాతరః । మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।
ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మణ వసురూప అక్షయ్యం । పితామహ గోత్ర శర్మణ రుద్రరూప అక్షయ్యం ప్రపితామహ గోత్ర శర్మణ ఆదిత్యరూప అక్షయ్యం । ఏవం అర్ఘ్యత్రయం	మాతః గోత్రే దాయి వసురూపే అక్షయ్యం పితామహి గోత్రే దాయి రుద్రరూపే అక్షయ్యం ప్రపితామహి గోత్రే దాయి ఆదిత్యరూపే అక్షయ్యం । ఏవం అర్ఘ్యత్రయం
అక్షన్నమీమదన్త పితరః ।	అక్షన్నమీమదన్త పితరః
ఏతానివః పితరో వాసాగ్‍ం స్యతో నోన్యత్పితరో మా యోష్ట । పితామహా మా యోష్ట । ప్రపితామహా మా యోష్ట ।	ఏతానివః మాతరో వాసాగ్‍ం స్యతో నాన్యన్మాతరో మా యోష్ట । పితామహ్యో మా యోష్ట । ప్రపితామహ్యో మా యోష్ట

నమస్కారావతే మన్త్రాః ॥ ఇతి వాసస్సోదశాం ఛిత్త్వా పిండేషు నిదధాతి ॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్ । స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్ తృప్యత । తృప్యత తృప్యత ॥ ఉదక పాత్రం తేషా ముపరి నిషిచ్య ॥

నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితర స్స్వధాయై నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మిం ల్లోకే స్థ యుష్మాగ్‍ం స్తేఽను యేఽస్మిం ల్లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మిం ల్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్థ యేఽస్మిం ల్లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ ॥ గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ ॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్‍ం

స చేమహి । యదన్తరిక్షం పృథివీ ముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ ॥ అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్ ॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేతశూరా యమస్య పంథా మనువేతా పురాణమ్ । ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు । ప్రవహాణీయమ్మృకు

పరేత పితరస్సోమ్యాః గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄ త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి ॥ మనో న్వా హువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః । ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే ॥ ఉపవీతీ ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే ॥ పిండపితృదేవతాభ్యో నమః ॥ దర్భపత్రికుశతిలయవాక్షతాన్ సమర్పయామి ॥ ధూపం పరికల్పయామి ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ తతః పిండనైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ గయగయ ॥ అద్యపూర్వోక్తఏవం...తిథౌ ప్రా...తి

పితుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేపితృపితామహప్రపితామహానాం గోత్రాణాం, శర్మణాం-వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం	మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేమాతృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః, దాయీః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

నవ్యమ్ । పునూర...వానుద్దిశ్య మయాక్రియమాణేనానేన

పితుః ప్రతిసాం వత్సరికప్ర...శ్రాద్ధ యతిలోదక పిండప్రదానేన పితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం-శర్మణాం -వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం	మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేన మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గోత్రాణాం-దాయీనాం-వసురుద్రా రూపాణాం-ఏతాసాం

మయాదత్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ గయాపిండసదృశా భవంతు ॥ పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ ॥

(సన్యేన) అయోధ్యామధురా మాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికా।పురీ ద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్సకృత్ కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణాం కులమేకోత్తరంశతమ్ ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు । ఇతిజలంప్రోక్ష్య ॥ స్వస్తిశోభనగ్ం హరిః॥ స్వస్థానే హసః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యద్యంతరితుం వృద్ధిపూర్వముతద్యాం...మనేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే। సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌప్రహరేత్॥ అథ ఆశీమాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పిత్రృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకందత్వా॥ దర్భాన్ దద్యాత్ ॥ దేవాః పితరః పితరోదేవాః॥ (మాతరఃమాతరోదేవాః) దేవతాపితృ (మాతృ) ప్రసాదేనఅస్మద్గోత్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసాదోఽస్తు	మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసాదోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్ఛాలయిష్యే॥ ఉచ్ఛాలయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యోదకమ్ ॥ స్వాహాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచయిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితోనధేనాః॥ అంతర్హృదామనసాపూయమానాః॥ ఘృతస్యధారా అభిచాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్ సుపర్ణో మధుకృ

తుళ్లాయీభజన్నాస్తేమధుద్దేవతాభ్యః। తస్యాన స్తేహరయస్స ప్రతీకస్స్వధాందుహానాఅమృతస్యధారామ్ ఇతికూర్చగ్రంధిం విస్రస్య। ప్రా...తి।

పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతామ్	మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్। ప్రీయంతాంవిశ్వే దేవాః॥ పితౄణాం (మాతౄణాం) వల్లభంయస్సాధర్మ్యం దోస్యశివస్యచ। రజతం పాహినస్తస్మాద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్। ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃసంతు॥ సంతుదక్షిణాః। వాజే వాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠతపితరః అనుఉత్తిష్ఠంతుసర్వేవిశ్వేదేవా। ప్రదక్షిణమ్। ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాఽఽదాద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాదామాసోమోఅమృతత్వాయగమ్యాత్।

ఏవంకర్తావదేత్	ఏవంబ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం	దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవచ।	వేదాస్సంతతిరేవవః।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్	శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు।	బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచనోబహుభవేత్	అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చలభేమహి।	అతిథీగ్శ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చనస్సంతు	యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిష్మకంచన।	మాచయాచిధ్వంకంచన।

సత్యాఃప్రతాఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః । పవిత్రంవిసృజ్య । అన్న శేషైః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్। స్వాధ్యమగ్నం సదః క్షితగోవర్యోహాః కృచ్ఛ్రైశ్చిత్రశ్శక్తిమంతో గభీరాః। చిత్రసేనాఇషు బలా అమృధాః స్సతోపిరాడ్తరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాస శ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా।పూషానఃపాతు దురితా దృతావృథో రక్షా మాకిర్నో అఘశగం సఈశత । ఆశీర్వాదః ఇహైవ స్తం మావ్యోష్టం విశ్వ మాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతు పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానా స్వేగృహే।సర్వస్మా ఆప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వ మేవ తే నాప్నోతి సర్వంజయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యే వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షం సుఖానిచ । ప్రయచ్ఛంతుతథా రాజ్యంప్రీత్యాన్నృణాం పితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్య మేసఫలం జన్మభవత్పాదాభివందనాత్ । అద్య మేవశంజా స్సర్వే యాతా వోఽనుగ్రహాద్దివమ్॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః । తత్క్లేశజాతంచిత్తేషువిస్మృత్య క్షంతుమర్హథ। సర్వంక్షమ॥ సర్వంసంపూర్ణమ్ । ప్రా...తీ పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న(శ్రాద్ధం మయాచరితంయథోక్తమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥యథోక్తమస్తు। అసీమాంతమన్వ్రజేత్ । అన్వ్రజ॥కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదావృధస్సఖా కయా శచిష్ఠయా వృతా। సామ్బదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబల ప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమ

నాయనమో ఘృణోన్నాయ నమః । అష్టావష్టా వన్యేషు ధిష్ణియే
షూపదధా త్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే షణ్మార్జాలీయే
షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాం
పితౄన్ ప్రీణాతి॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్య గృహే శ్రీ
మహాలక్ష్మ్యైశ్వర్యసిద్ధిరస్తు॥ పరేద్యుః తిలతర్పణం కుర్యాత్ ॥ కేచిత్
శ్రాద్ధాంగతర్పణం సద్యశ్ఛాలే కుర్వంతి । ఇత్యాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః॥

అథాన్నసూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహ వై దేవానాఞ్చా
సురాణాఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ స్వర్గం లోకమేష్యామో
వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురాః సన్నహ్య సహసైవాచరన్బ్రహ్మ
చర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేఽసురా అముహ్యగ్గ్ స్తేన పరాభవన్తేన
భవన్తేన స్వర్గం లోకమాయన్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్స్వర్గం
లోక మాయన్నప్రసృతేనాసురాన్పరాభావయన్ ॥ ప్రసృతో హ వై
యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కిఞ్చ బ్రాహ్మణో
యజ్ఞోపవీ త్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీ త్యే వాధీయీత
యాజయేద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినం వాసో వా దక్షిణత
ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తే సవ్యమితి యజ్ఞోపవీతమే

తద్దేవ విపరీతంప్రాచీనా వీతగ్ంస్సంవీతమ్మానుషమ్ ౧ రక్షాగ్ంసిహ
వాపురో౽నువాకే తపోగ్రమతిష్ఠన్తతాన్ప్రజాపతిర్వరేణోపామన్త్ర
యత తానివరమవృణీతాదిత్యో నో యోద్ధా ఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్ర
వీద్యోధయధ్వమితితస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హవాతాని రక్షాగ్ం స్యాది
త్యం యోధయన్తి యావదస్తమన్వగాత్తానిహవా ఏతానిరక్షాగ్ంసి
గాయత్ర్యాభిమన్త్రితేనామ్భసా శామ్యన్తి తదు హవా ఏతేబ్ర
హ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాంగాయత్ర్యాభిమన్త్రితా ఆప
ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా ఏతా ఆపో వజ్రీ భూత్వా తానిరక్షాగ్ంసి మన్దే
హారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మా
నమవధూన్వన్త్యుద్యన్తమస్తం యన్తమాదిత్యమభిధ్యాయ
న్కుర్వన్బ్రాహ్మణో విద్వాన్త్సకలం భద్రమశ్నుతే౽సావాదిత్యో
బ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతి య ఏవం వేద ౨ అహమస్మిప్రథమ
జా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః। యో మా దదాతి స
ఇదేవమావాః। అహమన్న మన్న మదన్త మద్మి। పూర్వమగ్నేరపి
దహత్యన్నమ్। యత్తౌ హాసాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్య పశ
వస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః। జహామ్యన్యం న జహా
మ్యన్యమ్। అహమన్నం వశమిచ్చరామి ౩। సమానమర్థం పర్యేమి
భుఞ్జత్। కో మామన్నమ్మనుష్యో దయేత। పరాకే అన్నం నిహితం

స్తోకపలితా । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోప్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । స
కృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చ పృశ్ని పృథివీఞ్చ సాకమ్ । తత్సమ్పిబన్తో
నమినన్తి వేధసః । నైతద్భూయో భవతి నో కనీయః ॥ అన్నం ప్రాణ
మన్నమపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీవాతుమాహుః ॥
అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజా
నామ్ । మోఘమన్నం విన్దతే అప్రచేతాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్స
తస్య । నార్యమణం పుష్యతి నో సఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి
కేవలాదీ । అహం మేఘ స్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహ
మద్మ్యన్యాన్ । అహగ్ంసదమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధి సర్వే
తపన్తి । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తి
రశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా ।
కస్స్విదేకాకీ చరతి క ఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజ కిగ్ం
స్విదావపనమ్మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి చన్ద్రమా జాయతే పునః
అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్ । భూమిరావపనమ్మహత్ । పృచ్ఛామి త్వా పర
మన్తమ్పృథివ్యాః । పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమ్ । పృచ్ఛామి
త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ ।
వేదిమాహుః పరమన్తమ్పృథివ్యా యజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్ ।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ
ఇతి చతుర్థోఽనువాకః ॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే
యోఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వద
తః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। ద
బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై
బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో
బ్రహ్మవర్చసితరః। ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో
వై హోతా। ఆగ్నేయో వై హోతా। తేజో వా అగ్నిః। తేజ ఏ
వాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో
వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ
బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిꣳ స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ।
ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః। దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే। కిꣳ స్వి
దాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమే
వావరున్ధే। కిꣳ స్విదాసీత్పిశఙ్గిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశఙ్గిలా।
రాత్రిమేవావరున్ధే। కిꣳ స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ। శ్రీర్వై
పిలిప్పిలా। అన్నాద్యమేవావరున్ధే। కః స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ। అ
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరున్ధే। క ఉ స్విజ్జాయతే పున
రిత్యాహ। చన్ద్రమా వై జాయతే పునః। ఆయురేవావరున్ధే। కిꣳ
స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ। అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ

అథాష్టసూక్తమ్.

ర్చసమేవావరున్ధే॥ కిꣳస్విదావపనమ్మహదిత్యాహ। అయంవై లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ పృచ్ఛామిత్వా పరమన్తమ్పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః॥ ...మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। యజ్ఞోవై భువనస్యనాభిః। యజ్ఞమేవావరున్ధే। పృచ్ఛామి త్వావృష్ణో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమోవైవృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథమేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మవై వాచః పరమంవ్యోమ। బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురన్ధిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాఽస్యయజమానస్యవీరో జాయతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్య శ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ। రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయత। దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో దధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత॥ వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవవీర్యందధాతి । తస్మాత్పురా వోఢాఽనడ్వానజాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవజవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ। యోషిత్యేవరూపందధాతి ।
తస్మాత్స్త్రీయువతిఃప్రియాభావుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వైతత్రజిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయోయువేత్యాహ । యోవైపూర్వవయసీ । ససభేయో యువా ।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియోభావుకః॥ ఆస్యయజమానస్యవీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆహవైతత్ర యజమానస్య వీరోజాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ నికామే నికామేనః పర్జన్యో వర్షత్విత్యా
హ। నికామే నికామే హవై తత్రపర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
నయజన్తే॥ ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యోహ
వైతత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేనయజ్ఞేన యజన్తే॥ యోగక్షే
మోనః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతేహవై తత్రప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేనయజన్తే॥ అన్నాద్వైప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చపృథివీగ్ శ్రితాః । అథోఅన్నేనైవజీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ంహిభూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నంబ్రహ్మోపాస
తే। అన్నగ్ంహిభూతానాంజ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే॥
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే। జాతాన్యన్నేనవర్ధంతే. అద్యతేఽత్తిచ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యతఇతి ।తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమ యాత్ । అన్యోఽన్తరఆత్మాప్రాణమయః । తేనైషపూర్ణః । సవాఏష .పురుషవిధఏవ । తస్యపురుష విధతామ్ । అన్వయంపురుషవిధః॥ తస్య ప్రాణఏవశిరః । వ్యానోదక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరఃపక్షః॥ ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేషశ్లోకోభవతి॥ సహనావవ తు...ఓంశాంతిశ్శాంతిః । ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

షట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వంయేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్ । పాద శౌచేతుయేదర్భా విష్టరాంతేవిసర్జయేత్ ॥ విష్టరాంతేతుయేదర్భావికి రాంతేవిసర్జయేత్ ।వికిరాంతేతుయేదర్భాపిండాంతేవిసర్జయేత్॥ పిండాం తేతుయేదర్భా ఆసీమాంతేవిసర్జయేత్ । ఆసీమాంతేతుయేదర్భాః తరేహానివిసర్జయేత్॥ ఇతిశ్రాద్ధేషట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్ ॥

ఇతి షట్పవిత్రవిషయ స్సమాప్తః.

వి శ్వే దే వ ని ర్ణ యః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ । నాందీ ముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ । ఏకోద్దిష్టేరుద్రస జ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మ హా ల య ప్ర క ర ణ మ్.

పితౄణాంపశ్చిమేభాగేమాతృపిండం యథాక్రమమ్। మహా మహాశ్చ తిత్పూర్వంఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరమ్। సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతామహాశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులా స్సహభార్యకాః॥ మహిశ్రాదితతోఽన్యేషాం శేషందక్షిణతో విధిః॥

పుంపిండదానామతః స్త్రీణాంతత్పుత్రం సముపస్థితమ్। అంగుష్ఠపరిమాణాంతు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత । నిరాశాః పితరోయాంతి విపరీతేభి వేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం।మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం। సపత్నిమాతుః గోత్రాయాఃదాయ్యాః రూపాయాః। మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయినాం... పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృవ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః। దౌహిత్రస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య। పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। మాతృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య। భావుకస్య గోత్రస్య...స్య।స్నుషాయాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్ర్వాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। స్వామినః। గురోః। రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాంచకన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్య సకృన్మ

ఖ్యాన్నశ్రాద్ధం అన్నేన హవిషాసద్దైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్ప విశేషః॥ ...దమావాస్యశ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి।తీర్థశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యేవమేవ।సపిండీకరణానుమాసికాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరాణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితృణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే। కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। నమస్తే...ప్రీణాతి। పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు। కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు...శివః। ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ ప్రా...తీ - పితుః పితౄణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవ మద్యకరిష్యే। ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...ణాం సపత్నీకానాం స్థానే...కరణీయః। మాతామహమాతుఃపితామహ... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః। అక్రోధనైః...తాభ్యాంచైవ సమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। అచమ్య ఏవం...తిథౌపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం ప్ర[illegible]ర్మ కరిష్యే। కురుష్వ। అపహతా...పితరోహవేషు।పితృప్ర

తామహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా। సవ్యమ్।విశ్వేదేవస్థానే ఉదకేనా ప్రోక్ష్య చతురశ్రమండలం కృత్వా తతఃహిరణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే
పవిత్రయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్ ॥ విశ్వే
దేవ ద్వైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్న
వాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ధనరు...వాః । అమీవోగంధాః॥
సుగంధాః । ఆయనే...మే పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥
ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వాః । అయంవోధూపః । సుధూపః
ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వాః । అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః ।యు
వాసు...తః॥ అంతః...నమమ । సువాసః । తదభావే సాక్షతాఇమే
కుశాఃసుకుశాః । అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చ
నంకరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిద
మాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...ణాం సపత్నీకానాం సంక్రమ
ణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా । ప్రాప్ను
వంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతఃపూర్వోక్తప్రకారేణగంధాదిసర్వంకుర్యా
త్॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహమాతుః...

ణాంసపత్నీకానా మిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధ
ప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ । ఓంతథాసర్వంపూర్వవ
త్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । పత
స్థానేషుహిరణ్యంనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ...స్వాహా॥
శ్రీవిష్ణోహిరణ్యంరక్షస్వ । ధనురు...వా ఇదం వోహిరణ్యంహవ్యంధ
ను...వాదేవతాఇదంవోహిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వహ...చ్ఛా
యేయం ధను...భ్యః ఇదంహిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ । స్వాహాన
మమ । గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా ... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీ
నావీతీ।దేవసవితః ప్రసువ।పృథివీ తే... స్వధా।శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ।పితృ
పితా...సపత్నీకాః ఇదంవోహిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా మాసా
దేవాదేవతాఇదం హిరణ్యంకవ్యం బ్రాహ్మ...హిరణ్యం కవ్యం తత్స
త్ । స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహ...సుకృతంజుషస్వ । దేవసవితః

ప్రసువ । పృథివీతే...సురే । మాతామహ మాతుః ...త్రికాణిదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపాదేవా దేవ తేదం హిరణ్యాం కవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు । యేచేహ...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్ ॥ సప్తవ్యాధా... సతతం పితృముక్తిహేతూన్ ॥ గయ గయా। ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పితృణాం అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపితృ...రూపాన్ సపత్నీకాన్ । మాతా మహ...రూపాన్ సపత్నీకాన్। ధనురుచి......దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేన-పితృపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంచ తేషాం ఏతానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకేనిత్యనివాససిద్ధి ...బ్భవంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సర్వంబ్రహ్మార్పణమస్తు॥హి రణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యక్తాగ్నేస్తుపి డో...క్తిస్తస్మాత్సం కల్ప్య భోజయేత్ ॥ సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్ । నావాహనాగ్నౌకరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి । ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః ॥ సంకల్పంతు యదాశ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ॥ ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.

పురుషాణాంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః

ఆదౌక్షౌరంకృత్వాస్నాత్వాచమ్య -గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్ ॥ తతః సంకల్పః మమ సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ... కరిష్యే ॥

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషద ముపేత్యస్నాత్వాఽచమ్య ప్రాణానాయమ్యైవం... ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్యమమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవన కౌమారవృద్ధత్వేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనోవాక్కా యేంద్రియ వ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంమహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమ రూపానుపాతకాన్యా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాంఅ

జ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞానత శ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిరకాలభ్యస్తానాంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంపరిషదుపస్థానపూర్వకం శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య । స్వశాఖయాసంకల్ప పురస్సరంమృత్తికాస్నానంవిధాయ । సంకల్పపురస్సరంపరిషదుపస్థానంకుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిషది స్వకమ్ । స్నానం శరీరశుద్ధ్యర్థంకరిష్యఇతికీర్తయేత్ ॥ పర్షదః ప్రాగుపస్థానాత్పశ్చాత్సాయంతనే

షివా । సంకల్పత్రయమామ్నాతం ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షతః॥ కేచన ప్రతి
గ్రహణాత్పూర్వేద్యుస్స్నాయాహ్న పరిషదుపస్థానం కార్యమితి వదం
తి । యజమానః ఆర్ద్రవాసాః పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య పరిషద్దక్షి
ణాంగ్రహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్ । విజ్ఞాపనప్రకారః । అ
శేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితామి
మాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర । అ
ముకగోత్రస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ
పర్యంతం మయా కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతా
తిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాము
పపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక
రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాత
కానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానామజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం
అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తా
నామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరం
తరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశే
తి విజ్ఞాప్య పునః ప్రణమేత్ । తతస్త్రిపంచవా విధాయకాన్ వృణు
యాత్ । అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహం వృణే । తతోఽనువా
దకవరణమ్ । అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం త్వామహం వృణే । ఇత్యనువ
దంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హే విద్వాన్ అశేషే హే
పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య...జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే
తత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం

వ్యస్తాశీతి షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమ స్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్వి
గుణితం అధమస్యత్రిగుణితంఏవంచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక
త్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకప్రాయశ్చిత్తమపనోదకంభ
వతి॥ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చి
తంనియోజయేత్ । పరిషదపి విజ్ఞాపితానాంనిమిత్తానా మపనోద
కంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తంఅధికార సామర్థ్యభేదాత్॥సాకూ ద్వాదశకృచ్ఛ్రప్ర
త్యామ్నాయ రూపేణవా నిర్ణయే దథనిర్ణీతం షడ్గుణితషడబ్ద
కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం సాకూ ద్వాదశకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ
మశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూ
తధేనుదానాదికంవాఽ స్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చితం నియోజయేత్॥
అనువాదప్రకారః॥సోపివి శేషనం. భావనాం సంప్రాశ్య । శ్లో॥హ
స్తౌప్రసార్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉత్థాయానువదే
ద్దేవభాషయా స్పష్టదీరితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివా
రంచపునః పునః । ప్రాయశ్చిత్తం బ్రాహ్మణస్య సాక్షాదుపదిశేద్బు
ధః । అంతరా బ్రాహ్మణం కృత్వా తు క్షత్రవిట్ఛూద్రజన్మనామ్ ॥ఇ
తిన్యాయే నానువదేత్ । అనువాదః । హేగోత్రనామధేయఅశేషే

హేపరిష త్త్వదీయాంవిజ్ఞాపనా మాకర్ణ్యత్వయాసమర్పితాం పరిషద్ద
క్షిణాంయథో క్తదక్షిణామేవ స్వీకృత్య త్వదుక్తనిమిత్తానాం సర్వే
షాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమఖండమేకంనిర్ణీయా
స్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తంతవోపదిశేతివిధాయకముఖేన మాంప్రేషి
తవతీ । అహముప్యుపదిశామి । సావధాన స్సమాకర్ణయ ॥ హే
గోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం
త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం
ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాదిదే
శిక రూపాతి పాతకానాంమహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముప
పాతకానాంసంకలీకరణానాంమలినీకర ణానామపాత్రీ కరణానాం జాతి

భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశి
కరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపా
తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞాన
తోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిర
బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపా
నామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపమ
శీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం నిర్ణీతమ్ । ఏతదు
త్తమాధికారిణః । మధ్యమస్యైతదేవ ద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్వి
సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకమ్।
అధమస్యైతదేవ త్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తర ద్విశతాధికత్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ।
ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంసాతూచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకు
రు । అసమర్థోఽహమితి బ్రూయా దసమర్థశ్చేచ్ఛక్య ప్రత్యా
మ్నాయేనాచార ప్రత్యామ్నాయాన్నాహ । ప్రాజాపత్యే పవాప
ధేనుదానాయుత గాయత్రీ మంత్రజపప్రాణాయామ శతద్వయ తిల
హోమసహస్రసంహితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగానదీ
స్నానద్వాదశ బ్రాహ్మణభోజనాదిసమానప్రత్యామ్నాయపరా
ణి । ఏతేషు దీక్షావశాత్ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై
ర్మహానదీ మృత్తికాస్నానైః షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపంసర్వప్రాయశ్చి
త్తంప్రాచోదీచ్యాంగసహితం సంపూర్ణంకురు । పూతోభవిష్యసి ।
మహానద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధానే నైకంస్నానం షట్కృచ్ఛ్రఫల
దమిత్యుక్తమ్ । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీస్నృత్తికాస్నా నానిభవంతి । అథమస్యచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ భూతానిమహానదీమృత్తికాస్నానాని భవంతి । అనేనయజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనాస్మిన్ షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతైస్స్నానవిద్యనుష్ఠితతత్సంఖ్యాక మహానదీమృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ సహితేసంపూర్ణమనుష్ఠితేసతి । హేగోత్ర నామధేయతవజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపాతకేభ్య స్సంకలీ కరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్య కృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహాపాతకాతి దిష్టరూప మహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య స్సంకలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో ఽపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతేభ్యఃజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యన్తాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యోబహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తోభూయాద్విముక్తోభూయా ఇత్యుచ్చైర్వదేత్। పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్విత్యేకవాక్యేనానువదేత్। పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూల దక్షిణాదికందద్యాత్ । యజమానః ప్రాణానాయమ్య । మమజన్మాభ్యాసాదిత్యాది సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పరిషదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్తంచత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితం పరిషదుపదిష్టప్రత్యా

మ్నాయ రూపేణాచరిష్యే । మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త
సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ
మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వ
రూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా ॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువ
నానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే।
అస్మైబ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం
తామ్రపృష్ఠాంకాంస్య దోహనాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం పయ
స్వినీమిమాంగాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమేతి దత్వాతతోదశ
దానానిదద్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । తస్యతస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య
ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య ॥ శ్లో॥ మేరుమందరతు
ల్యానిపాపానివివిధానిచ। కేశాన్యాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశా న్వపా
మ్యహమ్॥ జంఘోరువక్షఃకక్షాసులోమానిభుజయోఃక్రమాత్। కు
క్షిలోమవర్జంశ్మశ్రుకేశాంశ్చవాపయేత్। క్రమేణపాణిపాదస్య నఖా
నిచనికృంతయేత్। కేశానాం వపనంనాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః।
మహాదోషేషు సర్వేషుఛేదయే దంగుళద్వయమ్ । పాదయోశ్చైవ
పాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనమ్। వ్రతద్వైగుణ్యమాచరే త్కేశా
న్రక్షతిచేద్వ్రతీ। తథాపిలోమవపనం కారయేన్నఖకృంతనమ్ । అనేన
క్రమేణవపనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ రాజోవా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణో
వాబహుశ్రుతః । కేశానాం వపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాప
యేత్। కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ । ద్విగుణే
వ్రతఆదిష్టేదక్షిణాద్విగుణాభవేత్ ।ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయమ్॥
శ్లో॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతేకేశవాపనమ్ । ఋతే
మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః । ఇతివచనాత్ । సర్వప్రాయ
శ్చిత్తాంతరమహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణినో
దోష స్యాపనోదకమ్ । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలే సర్వేషాం వపనం
కర్తవ్యం । వపనం కృత్వాస్నాత్వా ప్రాణా నాయమ్య । ఏవం..ప్రీ

త్వర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వన్నో దేహి వనస్పతే॥ ఇతిమంత్రేణ దంతకాష్ఠమాదాయ దంతధావనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశవిధస్నానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతః పరమ్ । స్నాత్వా తదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్॥ అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూరజసో విమానో ఽజస్రో ఘర్మోహవిరస్మి నామ । ఇతిభస్మస్నానమ్ । గంధద్వారామితి గోమయస్నానమ్ । స్యోనాపృథివీభవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । ఇతిమృత్తికాస్నానమ్ । ఆపోహిష్ఠా మయో భువ ఇతి వారిణా స్నానమ్ । గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్ । గంధద్వారామితి గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యమ్ । దేవస్య త్వా సవితుః ...హస్తాభ్యాంగ్ సరస్వత్యై వాచో 'యంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి । ఇతికుశోదకస్నానం హిరణ్యశృంగం వరుణంప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతంకృతమ్ తన్న ఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతు పునః పునః॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః॥ యదపాంక్రూరంయదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానా ద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజాపాణినాహ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగేయమునేసర

స్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త పసోఽధ్యజాయత । తతోరాత్రి రజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవః। సముద్రాదర్ణవా దధిసంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణివిదధ ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ । దివంచపృథివీంచాంతరిక్ష మథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్వమంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః । పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా । ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యో ర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః।

సనస్సువ స్సగ్ంశిశాధి । ఇత్యఘమర్షణస్నానమ్ । ఏవంస్నాత్వాఽచమ్యపూతోఽహమస్మీత్యా త్మానంధ్యాయేత్। అథ । పంచగవ్యవిధిః। శ్లో। కృష్ణాయా ఆహరేన్మూత్రం రక్తాయా గోమయంతథా । పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి । కపిలాయాఘృతంచేతిగవాంవర్ణాః ప్రకీర్తితాః । పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయమ్ । క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యం దధిచత్రిపలంతథా । ఘృత మేకపలం గ్రాహ్యం పలమేకం కుశోదకమ్ । గోమూత్రంగోమయంక్షీరం దధిసర్పిః కుశోదకమ్ । పంచగవ్యమితిప్రోక్తమృషిభి ర్గౌతమాదిభిః । గాయత్ర్యాగృహ్యతే మూత్రం గంధమంత్రేణ గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ క్షీరం గ్రాహ్యమనంతరమ్ । దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతః పరమ్ । శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వా కుశోదకమ్ । అనేనవిధినా పంచగవ్యంతత్తామ్రపాత్రకే । మేళయిత్వా కుశాగ్రైస్తు త్రిరాలోడ్యవిశుద్ధయేత్ । ప్రాశయేత్ప్రీతయే ద్వాతుస్నాపయేత్ప్రీణవేనతు । నారాయణేతి మంత్రేణస్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే । ఇత్యేతదృషిణా ప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా। భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్యా

కుశేషునై । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్ని రివేంధనమ్ । మలాప కర్షణం కార్యం బాహ్యశౌచోపసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... తిథౌ పరిషదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్ని హోమం కరిష్యే। చతుష్పాత్రప్రయోగః। పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా ।భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్త దేవతాః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ..ప్రీత్యర్థం మమ సమస్త పాపక్షయార్థం పరిషదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యహోమం కరిష్యే । ఇరావతీదం విష్ణుః మానస్తోకేనశంవతీ।అగ్నయే చైవ సోమాయ ఇంద్రాయ స్వాహా అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా ॥ ప్రాశనం కరిష్యే

పంచగవ్యం ప్రాశ్య । ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే। ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్ని రివేంధనమ్। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధిప్రాశనానికరిష్యే।అగ్నిరస్మీతిభస్మప్రాశనమ్ గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనమ్। స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనమ్। ఆపోహిష్ఠేతి వారిప్రాశనమ్। గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్।గంధద్వారామితిగోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ ఇతి దధిప్రాశనమ్ । దేవస్య త్వేతి కుశోదకప్రాశనమ్ । అథతృతీయ సంకల్పః।ఏవం ...పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। పరిషదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాః । మయా ఆచరిత ప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన దశదానానికరిష్యే। శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ సముద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । తిలాః

పాపహారా నిత్యం విష్ణోర్గృహా సముద్భవాః । పాపంహరంతు మేశీఘ్ర
మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావ
సోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్స
ముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహారమత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణం
పరమ్। దేహాలంకరణం వస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ధనంకరో
షి దాతార మిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాం
తింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గుడో మధు విరాజితః ।
యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమే॥ పితృప్రీతికరంత్వం హి రౌప్యచంద్రస
ముద్భవ। త్వద్దానాదిహచాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతం మమ ॥ రసా
నాముగ్రతః శ్రేష్ఠం లవణ బలవర్ధనమ్ । యస్మాత్తస్మా...మే ॥ గో
భూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహు
ర్దశదానానిపండితాః ॥ ఏవమేవసర్వత్రకృచ్ఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు
ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపః కర్తవ్యః.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతో మృత్తికాస్నానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రహ్మచారిగృ
హస్థ వానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతే సహస్ర పరమాదే
వీతిభూమి దూర్వామభిమంత్ర్య।అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే
వసుంధరా । శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాంపదేపదే॥ సహస్ర
పరమా దేవీశతమూలాశతాంకురా । సర్వగ్ంహరతుమేపాపందూ
ర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ॥ ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరోష్టమాదాయ। ఉద్ధృ
తాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితి ద్వా
భ్యాం దూర్వా మాదాయ । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరు
షః పరుషఃపరి । ఏవా నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణశతేనచ। యా
శతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యాస్తే దేవిష్టకే విధేమ
హవిషావయమ్॥ మృత్తికేహనమేపాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతమ్।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా మృత్తికే దేహి మే పు
ష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణు
ద మృత్తికే। తయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్॥ యత ఇం
ద్ర స్వస్తిదా స్వస్తిన ఇంద్రస్త్రాతారమింద్ర మా పాంత మన్యుః పరం మృ
త్యో ఇతి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య। యత ఇంద్ర భయా
మహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవన్ ఛగ్ధి తవ తన్న ఊత యే వి
ద్విషో వి మృధో జహి॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృ
షేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః। స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్ర
వాః। స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తి నో
బృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్ర మవితారమింద్రగ్ం హవే హవే
సుహవగ్ం శూరమింద్రమ్॥ హువే ను శక్రం పురుహూతమింద్రగ్గ్ స్వ
స్తి నో మఘవా ధాత్వింద్రః । ఆ పాంత మన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధు
నిశ్శిమీవాన్ ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ । సోమో విశ్వాన్యతసావ
నాని నార్వాగింద్రం ప్రతి మానాని దేభుః। పరం మృత్యో అను ప
రేహి పంథామ్ యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్।చక్షుష్మతే శృణ్వ
తే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్। గంధద్వారా
మితి లోష్టమాదాయ। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్।
ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యం జాత
వేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। శ్రీర్మే
భజత్వలక్ష్మీర్మే నశ్యత్వితి శిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మే భజతు। అల
క్ష్మీర్మే నశ్యతు । సహస్రశీర్షేతి శిర ఆలిప్య। సహస్రశీర్షా పురుషః
సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । స భూమిం విశ్వతో వృత్వా ఽత్యతిష్ఠద్ద
శాంగులమ్। విష్ణుముఖా ఇతి ముఖమ్ । విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛందోభి
రిమాన్ లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్।ఓజో గ్రీవాభిరితి గ్రీవామ్।ఓ
జో గ్రీవాభిర్నిరృతి। ముష్టిభిరింద్రగ్ం స్వపసావ హేన రుద్రస్య విచ॥

ధో౽హోరాత్రయోర్ద్వితీయోర్ధమాసానాం తృతీయోమాసాచతు
ర్థఋతూనాంపంచమస్సంవత్సరస్యషష్ఠః॥ మహాగ్ఇంద్రోవజ్రబాహు
రితిబాహూ। మహాగ్ంఇంద్రోవజ్రబాహుషోడశీశర్మయచ్ఛతు।స్వస్తి
నోమఘవాకరోతుహంతుపాప్మానంయో౽స్మాన్ద్వేష్టి। సోమానగ్గ్
స్వరణమితికణ్ఠః।సోమానగ్గ్స్వరణంకృణుహిబ్రహ్మణస్పతే।కక్షీవంతం
యఔశిజమ్।శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరమ్। శరీరంయజ్ఞశమలంకుసీదం
తస్మిన్సీదతుయో౽స్మాన్ద్వేష్టి।నాభిర్మేచిత్రమితినాభిః। నాభిర్మే
చిత్తంమవిజ్ఞానమ్పాయుర్మే౽పచితిర్భసత్ । ఆపాంతమన్యురితికటిః।
ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధుని శ్శిమీవాన్ఛరుమాగ్ఋజీషీ ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః॥ విష్ణో

రరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువ
మసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా । వరుణస్య స్కంభనమ
సీతిమేఢ్రమ్ । వరుణస్య స్కంభనమసి వరుణస్య స్కంభ
సర్జనమస్యస్మక్తో వరుణస్యపాశః । ఆనందనందావిత్యండౌ । ఆనంద
నందావాండౌమే । భగస్సౌభాగ్యంపసః । ఊర్వ్యోరోజ ఇత్యూరూ।
ఊర్వ్యోరోజో౽రిష్టా విశ్వాన్యంగానితనూః । తనువామే సహావమస్తే
అస్తుమామాహిగ్ంసీః । ఊరూఅరత్నీజానునీతిజానునీ ఊరూఅరత్నీ
జానునీ। విశోమేంగానిసర్వతః॥ జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాం
పద్భ్యాంధర్మో౽స్మి । విశిరాజాంప్రతిష్ఠితః । చరణం పవిత్రమితి
చరణే । చరణంపవిత్రం వితతంపురాణమ్ యేనపూతస్తరతి దుష్కృ
తాని । తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ । ఇ
దంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధేపదమ్ । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే। త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణు
ర్గోపాఅదాభ్యః॥ధర్మాణిధారయన్ । సజోషాఇంద్రేతి శేషందూ
ర్వ్యాపహితంలోష్టగ్ంశిరసినిధాయ।సజోషాఇంద్రసగణోమరుద్భిస్సో
మంపిబవృత్రహాశూరవిద్వాన్ । జహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుద

స్వాధ్యాయం కృణు హి విశ్వతో నః ॥ హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం గ
త్వా ॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః। య
న్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। యన్మే మనసా
వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్। తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహ
స్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః। సుమిత్రా న ఆప ఇత్యాత్మానమభి
షించేత్। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సంతు। ఉదకాంజలిమాదాయ
నైరృతదేశే నినీయ। దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసురితి ప్రథమమ్। యోఽస్మాన్
ద్వేష్టీతి ద్వితీయమ్। యం చ వయం ద్విష్మ ఇతి తృతీయమ్। దుర్మిత్రా
స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। యం చ వయం ద్విష్మః। ఆపో హి
ష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చ మార్జయిత్వా। ఆపో హి ష్ఠా మయోభువః ... ఆపో జన
యథా చ నః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః ... విధ
ర్త! పవమానస్సువర్జనః ... జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ న
మోఽగ్నయేఽప్సుమత ఇతి నమస్కృత్య। నమోఽగ్నయేఽప్సుమ
తే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః।
యదపాం క్రూరమిత్యద్భిస్త్రిరాప్లుత్య। యదపాం క్రూరం యదమే
ధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్। అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉ
గ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్। తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు। సో
హమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠమారు
హ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్। యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్
షణః। ఇమం మే గంగ ఇత్యపోఽభిమంత్ర్య। ఇమం మే గంగే యమునే స
రస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా। ఋతం చ సత్యం చేత్యఘ
మర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహేత। ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసో
ధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా
దర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య

మితోవశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌ ధాతా యథా పూర్వమకల్ప
యత్ । దివంచ పృథివీంచాంతరిక్ష మథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం
రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ం స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః । పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః ।
ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష
మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రి
తగ్ం సువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య । ఆ
ర్ద్రంజ్వలతి జ్యోతి రహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యో
ఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమే
వాహంమాం జుహోమి స్వాహా । అకార్యకారీతి పునస్స్నాత్వా ।
అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽపామ
ఘమర్షణస్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రహస్య పాపానోదనా
ర్థంపునస్స్నాయాత్ । రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వప్రవదం
తిధీరాః । పునంతు ఋషయః పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వ
ఘమర్షణః । ఆక్రాంత్సముద్ర ఇతి జపేత్ । ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథ
మే విధర్మం జనయన్ప్రజా భువనస్య రాజా । వృషాపవిత్రే అధిసానో అ
వ్యే బృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇందుః ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవం

...త్యర్థం మయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్ది
శ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే । దేవాదీం
స్తర్పయేత్ । శుచీవో హవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య । శుచీవో
...పావకాః । దేవస్య త్వేతి వస్త్రమాదాయ । దేవస్య త్వా...దదే ।
అవధూతమిత్యవధూయ । అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయః ॥
ఉదుత్యంజాతవేదసమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యం...సూ
ర్యమ్ । ఆవహంతీతి పరిధాయ । ఆవహంతీ వితన్వానా...లోమశాం
పశుభిస్సహ స్వాహా । తతో ద్విరాచమ్య । ఉత్క్రామంతు భూతపిశా
చాః యే భూతాశ్చ నిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమా

రథే । ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశతగాయత్రీజప కృత్వా । ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థ ప్రదక్షిణమంత్రః) ॥శ్లో॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే । అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః । ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతో భవతి। బ్రహ్మహత్యా గోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయ సురాపానాది ప్రణాశన మితివిజ్ఞాయతే। ధ్యాత్వాదేవం నారాయణం ప్రపద్యేత ఇత్యాహ భగవాన్బోధాయనః॥ ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృతమృత్తికాస్నానప్రయోగః

(బ్రాహ్మణసభ)

సభవారు.

అనువాదకులు

విధాయకులు

దోషి

పరిపాలకుడు

అథాద్రావిధవా ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

స్నాత్వా॥ పూర్వోక్త...తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముకనామధేయాయాః జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణపర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహారక్షణ మలిన వస్త్రధారణ కేశధారణదేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్ప పటిమశాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థ రాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణ రహసి పరపురుషభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషా రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయరసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహననపరద్రవ్యాపహరణమిత్రద్రోహ భోజనసమయే పంక్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్యఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధ దుష్కర్మయుక్తపాపానాం బాల్య యౌవనకౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసి ప్రకాశే చ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వయా కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రత్యతిదేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృతమహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక ప్రత్యతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపా

తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బ
హువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞాన
తోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్య
స్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధా
నాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోష పరిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చి
త్తం నిశ్చిత్య (ఉపదిశేత్) మామనుగృహ్ణాతు భవంతః॥ ఇతి॥ పరిష
దుపస్థాన పూర్వకం కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ రూపేణాఽఽచరిష్యే ॥
పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ త్రిఃప్రదక్షిణీకృత్య॥ సమస్త - పదం ॥ ఇతి
పఠిత్వా॥ పరిషద్దక్షిణాన్నిధాయ॥ విజ్ఞాపయేత్॥ అశేషే హే పరిష
న్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షి
ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర, హే గోత్రాయాః నామ
ధేయాయాః। జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావి
తానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ
పర్యుషితాన్నభోజనప్రపాజలపాన దేహారక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశ
ధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్య
ధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే
తులసీతీర్థరాహిత్య। తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాకకర్మనిరీక్షణ రహసి పరపు
రుషభాషణ నానావిధదుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశు
రాదీనాం శుశ్రూష రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగు
రుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రస
ద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రో
హ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణాది
త్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ
అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌ

వస్కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కా యేంద్రియవ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వయా కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశ కృతానాంమహాపాతకాది దిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాఽతిదేశికరూ పాతిపాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపానుపతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతా నాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహా పాతకవ్రతాది దేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీ

కరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్ర కీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతా నాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకా లాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాంప్ర త్యేకంప్రతినిమిత్తం ప్రతిపదోక్తంప్రాయశ్చిత్తం కర్తుంఅశక్తత్వాదే తేషాం పాపానా మపనోదకం ఏవమఖండం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ని ణీయ్య అథసర్వప్రాయశ్చిత్తే సప్తపంచత్రయోవాసీతి న్యాయేన యథాశక్తి విధాయకాః యోజ్యాః॥

(సర్వప్రాయశ్చిత్తమందు సభవారితో విశదముగాఁ దెలియ పఱ్చుటకొఱకు 2-గి-3 శక్తికొలఁది విధాయకులను వరింపవలయును. అథవిధాయక వరణాంకరిష్యే॥ అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను ష్ఠానేభవద్భిర్విధాతుః త్రైర్భవితవ్యం॥ ఇతిఅశేష సభ్యాభవంతో పిత త్రైవాఙ్గీకృత్యమారతుంతు॥ (విధాయకులకుసర్వులనీయవలయును) అథఅనువాదకవరణం కరిష్యే। అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను

ష్ఠానే౽నువాదకత్వే భవతాభవితవ్యం ఇత్యశేష సభ్యానుజ్ఞయాథ వానపితథైవాంగీకృత్యమాంరతః॥ (అనువాదకునికి దర్భ ను) (అథపరిషద్వాక్యా) సభవారు యజమానురాలి నిమిత్తమైనిర్ణ యించినప్రాయశ్చిత్తమును యజమానురాలికిఁజెప్పుఁడనిసభవారువి ధాయకులతోఁ జెప్పవలయును.

అథవిధాయకాః ప్రాఙ్ముఖాస్సంతః॥ (విధాయకులు తూర్పు ముఖముగాను డవలయును) సముత్థాయానువాదక మిదంవదేయుః॥ (విధాయకులు నిలవఁబడి యనువాదకునితో నీక్రింది దఁజెప్పఁబోవుప్రకారముఁ జెప్పవలయును. త్వయావిజ్ఞాపితానాం పాపానాం అపనోదక ప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణయ్య॥ ప్రాయశ్చిత్తమును వినుఁడు. ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తమునకు మరణాంతప్రాయశ్చిత్తము, ద్వాదశాబ్దవతాదిప్రాయశ్చిత్తము, కృఛ్రచాంద్రాయణోపవాసాదిప్రాయశ్చిత్తము, దేవ బ్రాహ్మణపూజాది ప్రాయశ్చిత్తము, ధర్మకార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్తముఁగోమూత్రయావకాహారప్రాయశ్చిత్తము కృష్ణాస్నానాది పుణ్యక్షేత్రస్నానము, రుద్రాభిషేకము, వేదపారాయణము, క్షురకర్మము బ్రాహ్మణ సమారాధనము దేవతాప్రీతి దేవతాప్రదక్షిణముషోడశ మహాదానములు దశదానములు, మొదలగునవి

ఇవన్నియు నాచరింపవలయును. తద్దోషములు పరిహారమగును. పిమ్మట అనువాదకుఁడుయజమానురాలితో చెప్పవలయును.

తతః అసమర్థోఽహ మితిభ్రూయాత్ ఇతికర్తా॥

పిమ్మట (కర్త) అనువాదకునితో ఇట్లుగాఁజెప్పవలయును.

అయ్యా నన్ను రక్షింపవలయును. తాము సెలవిచ్చిన ఆప్రాయశ్చిత్తములన్నియును విటిని నేను అసమర్థురాలను బీదరాలును ఆ ప్రాయశ్చిత్తములను నూటికి నం॥ నేనుజీవించియుండినను జరుపలేను. నాకు జీవితము సరిపోవుచుండెను. గనుక నన్ను రక్షించినాకుకృతార్థత కలుగునట్లు తాము తగినప్రాయశ్చిత్తమును అనుగ్రహిం

పుడని తాము విధాయకులతోఁ జెప్పకోరినాను అని కర్తఅనువాద కునితోఁ జెప్పవలయును. అనంతరమాదు విధాయకులతో అనువాదకుఁడ ఆచిన్నది అసమర్థురాలని విజ్ఞాపనంబు చేయవలయును.

అథ విధాయకానుజ్ఞా అసమర్థశ్చేత్ తత్ప్రత్యామ్నాయం సంపూర్ణంకురు॥ తద్యథా॥ క్షురకర్మ పంచగవ్యప్రాశన వేదపారాయణ సింధుస్నాన ప్రాజాపత్యోపవాస అష్టోత్తరశతబ్రాహ్మణభోజన ప్రాచ్యోదీచ్యాంగగోదాన షోడశమహాదాన దశదానవిశేషదానసహితం సంపూర్ణంకురు॥ పూతాభవ। గోత్రాయాః నామధేయాయాః తవజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యః మ

పాతకాది ఉప్తరూపాతి పాతకేభ్యః మహాపాతకవ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః. ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్య అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్య ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్య అజ్ఞానతశ్చఅత్యంతాభ్యస్తేభ్యః నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయాః విముక్తోభూయాః॥ ఇతివదేత్॥ ఇత్యనుగృహ్ణంతుభవంతః॥ సాశుద్ధా భవతి॥ పునఃవదేత్॥ అనువాదకుండు ఆచిన్నదానితో సభవారు ఆజ్ఞయిచ్చినప్రకారము ప్రాయశ్చిత్తమును నీవు ఆచరింపవలసినది నీవు అట్లు జేసెదవేని జన్మప్రభృతి ఏతావత్పర్యంతంజ్ఞానకృత అజ్ఞానకృత సమస్త పాపములనుండియు విముక్తురాలవగుదువు, అనిఆచిన్నదానితో అనువాదకుఁడు చెప్పవలయును.

(పిమ్మట) పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య॥ తాంబూలదక్షిణాది కందద్యాత్॥ (అథవపనం) సువాసినీలకువపనముకూడదు, విధవలకు ముఖ్యముగా ఆచరింపవలయును.

ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగ వపనంకరిష్యే॥శ్లో॥ యానికాని చపాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ । కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాః వపామ్యహ్యం॥ స్నాత్వా॥ మయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే॥ ఆయుర్బలమితి దంతశుద్ధిం కృత్వా॥ పుణ్యోదకేనస్నానంకృత్వా॥ రుద్రాయనమఃఇతిభస్మధారణం కృత్వా॥(అథదశవిధస్నానాని) శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే । భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం । గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసర్పిఃకుశోదక ॥మమసమస్తపాపక్షయార్థందశవిధస్నానమహం కరిష్యే॥శ్లో॥ మృన్మేహరకృతంపాపం । మృన్మేభవశుభప్రదా । మూర్ధ్నిత్వల్లేపనాద్దేవి । పరమాస్తుగతిర్మమ॥ ఆదౌమృత్తికాస్నానంకృత్వా॥ భస్మస్నానం ॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మృత్తికేవిష్ణురూపిణి । సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రాపయపరాం గతిం ॥ అథ గోమయస్నానం ॥ గంధద్వారాం దురా ... యం॥ మృత్తికాస్నానం॥ స్యోనా పృథివి...నాప్రథాః॥వారిస్నానం॥ ఆపోహిష్ఠామయో — యథాచనః॥ గోమూత్రస్నానం॥ ఓంభూర్భువస్సుః...యాత్॥ గోమయస్నానం॥ గంధద్వారాం - శ్రియం॥క్షీరస్నానం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే॥ దధిస్నానం॥దధిక్రావ్ణ్ణో...తారిషత్॥ ఆజ్యస్నానం॥ శుక్రమసి ... పారశ్మిభిః॥ కుశోదక స్నానం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యైవాచోయంతుర్యం(తేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి॥ తతఃఅఘమర్షణస్నానం కరిష్యే॥ ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతఃసముద్రోఅర్ణవః — ద్యావాపృథివ్యోర్విహిరణ్మయగ్ం ... ... స్వగ్ంశశాధి॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్త-శుభతిథౌమయాఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్యప్రాచ్యాంగత్వేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశా

హిరణ్యేనకరిష్యే॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తకాలమందు కొన్నిదేశములయం దునాందీశ్రాద్ధముస్త్రీలచేత జరిపించుటయే లేదు. ఆశ్రాద్ధముచేయ కపోయినను శక్తిలేని శ్రీవిష్ణుప్రీతిగా హిరణ్యదానము మాత్రముత ప్పక జరింపవలయును. ఏవంగుణ + శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య + ప్రీత్య ర్థంయథాశక్తిహిరణ్యదానంకరిష్యే॥ అథహిరణ్యదానం కుర్యాత్॥

పాచ్యాంగ గోదానమ్.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మ ణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యామి దంపాద్యం॥ నమోస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయె సహస్రపాదా క్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నె పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకో టియుగధారిణే నమః॥ అయం గంధః అలంకారార్థాః.. మస్తు॥శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతా...

...ధరో దేవః

...భువనానిచతుర్దశ। య స్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మ ణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే -గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే + గోత్రవత్యై + నామధేయవ త్యైఃఅహం॥ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం। తామ్రపృష్ఠాం కాంస్య దోహాళాం। వస్త్రాలంకారసంయుతాం। పయస్వినీమిమాంగాం సవ త్సాంసదక్షిణాకాంసతాం బాలాం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదెనమమ॥ ఇత్యుదకపూర్వందద్యాత్॥ దేవ స్యత్వాసవితుః + ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షి ణెరుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమస్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ గోదాన సాద్గుణ్యార్థందక్షిణాం + నమమ॥ తదంగదశదానాని కరిష్యే॥శ్లో॥గో భూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్య గుడానిచ రౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశ దానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతిదశదానానికృత్వాతతః ప్రాచ్యాంగశాలాగ్ని

...మం స్త్రీణాం న కర్తవ్యం॥ అథపంచగవ్య ప్రాశనమ్॥ ఆచమ్య...
...ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్య ప్రాశనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః + పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥రు

ద్రాభిషేకార్థం ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥ శరీరశుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్ ॥ అథపంచగవ్యవిధిః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయేత్పూర్వే। గోమయందక్షిణేన్యసేత్॥ క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం। దధిచైవోత్తరేణతు॥ ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యాం మైశాన్యాంతుకుశోదకమ్॥ స్థాప్య పశ్చాదేకపాత్రే తతస్తాని సామియోజయేత్॥ బ్రహ్మకూర్చోదహేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నిరివేంధనమ్। పవిత్రంత్రిలోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్॥ ఓంభూర్భువస్సువః + ప్రచోదయాత్॥

గోమూత్రం॥ గంధ ద్వారాం ......శ్రియం॥ ఇతి గోమయం, ఆప్యాయస్వ......సంగథే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అ......తారిషత్॥ ఇతిదధి॥ శుక్రమసి......రశ్మిభిః॥ ఇత్యాజ్యం॥ దేవస్యత్వా ......షించామి॥ ఇతికుశోదకమ్॥ నిధాయ॥ ఓమితిబ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య॥ నారాయణనారాయణ॥ ఏవంగుణ...ర్థం మమసమస్త పాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనం కరిష్యే॥ శ్లో॥ య

త్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే। ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహాత్యగ్నిరివేంధనమ్॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరందధిసర్పిః కుశోదకం। నిర్దిష్టం పంచగవ్యం తు పవిత్రం కాయశోధనమ్॥ ఇత్యుక్త్వా॥ నారాయణ ఇతి మంత్రేణ పంచగవ్యం సర్వం పిబేత్॥ ఆచమ్యనూర్యావలోకనం కుర్యాత్॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారా కార్యం॥ పునః కృచ్ఛ్రత్రయాత్మక ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్॥ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఆచమ్య......ర్థం ప్రాయశ్చిత్తోదీచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గోదానంకృత్వా॥ తతః యథాశక్తి

మహాదానాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఇతి ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ
స్సమాప్తః॥ అథ సుమంగలీప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వాఽచమ్య... ఏవం ... ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్త
పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వే
న తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతి
మభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య... ర్థం మమజన్మాభ్యా
సాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం
సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం
గృహీత్వా॥ సమస్త సంపత్స ... పదం॥ మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలేసంభావితానాం పాపా
నాం స్వార్థక్రియాపరత్వ హీనజాతి పరపురుష సహావాస, దేవబ్రా
హ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ,
పతివంచన నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, సదాదు
ర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వభావ, శిశుహనన, గోహనన,
పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ, భర్తృశ్వశురశుశ్రూషరాహిత్య
భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక,
వివాదాయకత్వ, పఙ్క్తిభేదన శిశువధ, దేశత్యాగ, అజ్ఞానకృతసమస్త
పాపానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం,
మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, అవకీర్ణ
కానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం, మహాపాతకానాం, రహ
స్యకృత మహాపాతక సమూహాఽతిపాతకానాం, ఉపపాతకానాం,
ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యోపదిశంతు, మామనుగృహ్ణంతు
భవంతః॥ అనుగృహాణ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకర్తుం ... బ్రువంతు॥
అధికారసంపదస్తు॥ తక్కినప్రయోగ మంతయు విధవాప్రాయశ్చిత్త

ములో నున్న ప్రకారమే జరుపుకొన వలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడదు॥ పంచగవ్యహోమము స్త్రీలకు వైకల్పికము.

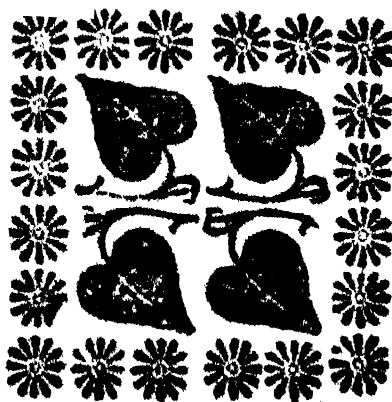
ఇతిసువాసినీ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ స్సమాప్తః॥

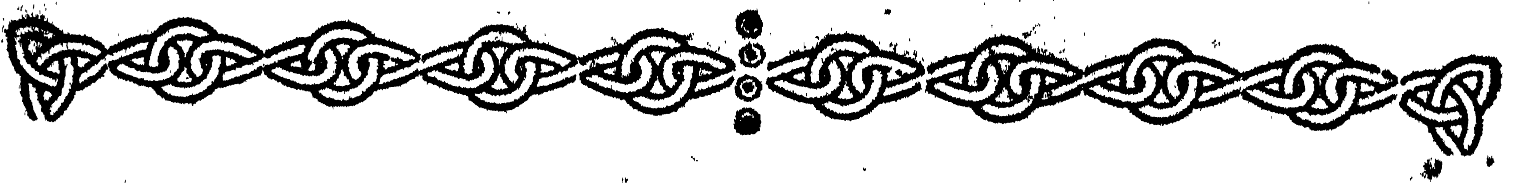
—వపనవిధి.—

శ్లో॥ సర్వాన్కేశాంత్సముద్ధృత్య ఛేదయేద గుళద్వయం। ఏవంనారీ కుమారీణాం శిరసో ముండనంస్మృతమ్॥ తా॥ సువాసినీస్త్రీలకును కన్యలకును ప్రాయశ్చిత్తమందు వపనము చేయింపవలసి వచ్చినపుడు వెండ్రుకల నన్నిటినెత్తిపట్టిరెండ గుళములు మాత్రముకత్తిరించవలె,

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగ స్సమాప్తః.

అథ తృతీయభాగ ప్రారంభః.

ఉపనయన ప్రయోగః.

అథాదౌ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాం కర్మభ్యాం సంస్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారం జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశనాంకురారోపణచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్సంస్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన ఆదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ...ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ సమాపయేత్ ॥...జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావా ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ యథాశక్తి పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆధివ్యాధిహరం నౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్ ॥ అశేషే హే పరిషదస్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయా సమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య॥ మమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాద (జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయన వ

ర్భాంతః కుక్ష్యేవ భావితానాం పాపానాం సకలానామపవర్గ ద్వారాక్షిజన
యిత్రీ పరిభృత్యనేక స్తన్యపాననిజస్తన్యపాన సహభోజనో
చ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-వివసనాన్నపాన- సజాతీయ విజా
తీయసహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనా
దీనాంతత్తత్కాలే శౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామప
నోదనార్థం పూర్వపూర్వకర్మాతిక్రమణదోషపరిహారార్థం ఉత్తరోత్త
రకర్మద్వ్యబాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం చతుర్వ్యేగం శత్యాతురమం
త్రోచ్చారణద్విజాశ్రమాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనా
రాయణముద్దిశ్య + ప్రీత్యర్థం ఇమాం సౌవర్ణీం శాస్త్రీయాం పరివస్థితి
ణాయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య- మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥
అస్యకుమారస్య × కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య
దంతజననప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్న పర్యంతం స భావితేభ్యః పా
పేభ్యోఽయం కుమారో విముక్తో భూయాత్ విముక్తో భూయాత్॥ ఉప
నయనాధికార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఉపనయనా...స్తు॥

ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥
స్వర్ణం పవిత్రమమల స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణం హి శంకరం యస్మా
దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూ
పాయ- శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశ
క్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతార
మిహలోకే పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదతశ్శాంతిం ప్ర
యచ్ఛ మే॥ శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం- నమమ॥
శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం దేవానామాజ్య
మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృ
చ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ
బీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం

కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం + నమమ। ఏభి స్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకశ్శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూత్వా మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యాదితి భవంతో బ్రువంతు। శరీరశుద్ధిరస్తు॥ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశహోమః.

ఆచమ్య x శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మాదీనాంతత్తత్కాలేషు తత్తత్కర్మాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వవత్పరిషేచనం కృత్వా॥ స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా॥ ఓం పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతః స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహ రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా॥ అగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహత ఇదం॥ భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా॥ వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహత ఇదం। సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివే చ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా। చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥ పాహి నో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా॥

పాహిప్రభావసవఇదం॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి శతక్రతవఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జం తృతీయయా। పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవఇదం॥ పునరూర్జానివ ర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా।విశ్వప్స్న్యావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం(నమమ)॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం(నమమ) అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకఃశ్రీయజ్ఞేశ్వరః సుప్రీణాతు। మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

పాహిత్రయోదశ హోమప్రయోగ స్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య దివస్పరీత్యనువాకేన కుమార మభిమృశ్య॥ (జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరీత్యాదిభిః) (దివస్పరి-కరికబ్ధః-వ చవ్యథానుహాదీఅయంజాతవేదాః

దివస్పరి ప్రథమంజజ్ఞే అగ్ని రస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః। తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధాన ఏనం జరతేస్వాధీః। విద్మాతే అగ్నే, త్రేధా త్రయాణి విద్మా తేసధ్మవిభృతం పురుత్రా।విద్మా

గుహా యద్విద్మాతముత్సం యత ఆజగంథ । సముద్రే త్వా నృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్ । తృతీయే త్వా రజసి తస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనా మహిషా అహిన్వన్ । అక్రందదగ్నిః స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యో జజ్ఞానో విహీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యంతః । ఉశిక్పావకో అరతిస్సుమేధా మర్తేష్వగ్నిరమృతో నిధాయి । ఇయర్తి ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆరోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రిమభినత్పరాయం జనా యదగ్నిమయజంత పంచ । శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసోస్సూనుస్సహసో అప్సు రాజా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః । యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం దేవ ఘృతవంతమగ్నే । ప్రతం నయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆతం భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజ శస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నే యజమానా అను ద్యూన్ । విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛ

ముశిజో

వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః ॥ అస్మిన్మహామితి(పిత్రా)

యజుషాంశుష్కవేత్యా। అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం పుష్యామ్యేధమానా స్స్వేవశే॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య। అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మా వై పుత్రనామాసి స జీవ శరదశ్శతం॥ అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం భవ। పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామి (రోహిణ) (శ్రీసుబ్రహ్మణ్యశర్మన్) తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి + జిఘ్రామి॥ (రోహిణ) తాభ్యామేవ దక్షిణకర్ణే జపం చ కృత్వా॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + (రోహిణ) నక్షత్రనామ చ నిర్దిశతి॥ తద్రహస్యం భవతి॥ ...దర్భేణ సౌవర్ణం నిష్టర్క్యం గ్రంథిం బధ్నాతి॥ తేన ఘృతయుక్తం మధు మేధాంత ఇతి భ్రాజో దధాత్విత్యం తేన కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ మేధాం తే దేవ స్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥ (భ్రాజో దధాత్విత్యం తేన కుమారం ప్రాశయేత్) క్షేత్రియై త్వేతి పంచభిస్స్నాపయిత్వా॥ క్షేత్రియై త్వా నిర్ఋత్యై త్వా ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్ని స్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావా పృథివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః

ప్రదిశో భవంతు । యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే । తాసాంత్వా ఽజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం పరాచైః । అమోచియత్వా దురితాదవద్యాత్ ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోన మప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య లోకే । సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచన్నసృజన్ వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ ॥ వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిః పృషదాజ్యం తాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్విధాయ । భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । ఓగ్ం స్వాహా । అద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ం సృజ్య గోష్ఠే నినయేత్ । మా తే కుమారమితి మాతురంక ఆధాయ । మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ । ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే ॥ అయం కుమార ఇతి మాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః । యస్మై త్వగ్గ్ స్తన ప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలం ॥ యద్భూమేరితి ద్వాభ్యాం పృథివీమభిమంత్ర్య ॥

భూమేర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం । తదుర్వీ పశ్యం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజావతి । వేదామృతస్య తే వయం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం । నామయతీతి యజమానపత్నీ సన్నిపిష్టం కుమారముపస్పృశ్య । నామ

యత్రినరుదతి యత్రిపయుం వ కామసియత్ర స్ఫాభిమృశామసి ॥ ఆప
స్సృష్టేష్వితికుమారస్య శిరస్సమీపే శుదకుంభం నిధాయ॥ ఆపస్సుప్తే
షుజాగ్రతరక్షాంసి నిరితోనుదధ్వం॥తత్రాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపరిస్తీర్య
పరిషిచ్య-సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానం జలినాసకృదవదాయతూష్ణీం
జుహుయాదయుంకలిమితి స్వాహాంతేఽష్టౌ ప్రతిమంత్రం తచ్ఛేషం
పునస్స్వాహాకారపూర్వం ద్విర్జుహుయాత్ ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథౌ
మమకుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాల సూతికయో
శ్చండాలాదిపిశాచేభ్యోరక్షణార్థంఫలీకరణహోమంకరిష్యే॥ అయం
కలింపతయంతగ్గ్ శ్వానమివోద్వృద్ధం । అజాంవాశితామివ మరుతః ప
ర్యాధ్వగ్ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ స్వాహా-మరుద్భ్య ఇదం॥ స్వాహా
మరుద్భ్య ఇదం॥ (ఏవంసర్వత్ర)శండేరథశ్శండికేరఉలూఖలః॥ చ్యవనో
నశ్యతాదితస్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ అయశ్శండో మర్క ఉపవీర
ఉలూఖలః॥ చ్యవనోనశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ కేశిని
శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః॥ అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా॥ మరు
ద్భ్య ఇదం॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకారక్షోరాజేన ప్రేషితాః॥ గ్రామగ్ం
సజానయో గచ్ఛంతిచ్ఛంత్యోఽపరిదాకృతాన్ త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం । ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః । తా
నగ్నిః పర్యసరత్తానింద్రః స్తాన్బృహస్పతిః॥ తానహం వేద బ్రాహ్మణ
ప్రమృశతః కూటదంతాన్వికేశాన్ లంబనస్తనాన్స్వాహా॥ మరుద్భ్య
ఇదం॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ శూలహస్తాన్కపాలపాన్

ఏషాం పితే త్యుచ్చైశ్శ్రావ్యక్షణికః । మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధుర మిచ్ఛంతీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీస్వసా సంధినా ప్రేక్షతే కులం। యాస్వపంతం బోధయతి యస్యై విజాతా యాం మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ । అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టేప్రపిష్ట ఏవం తూష్ణీమగ్నావావప తేతి॥ అద్రిత్యేఽన్యమగ్నిస్థాః + ప్రాణాపీ॥ అనేనఫలీకరణహోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః...అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమార + రస్తు॥

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

శ్లో॥ అయంకలింపతితి చ అముశండయితిక్రమః। కేశినీమిశ్రవాసోపి ఏతాఘ్నవతతఃపరం । నక్తంచారీనిశీథంచ ఫలీకరణవిధీయ్యతే॥

జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్రప్రమాణానివక్ష్యతే॥శ్లో॥జాతే పుత్రే పితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। జాతకర్మతతఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధమభ్యుదయంతతః ॥ కాలవ్యతిక్రమేనైవ మేధాజనకమిష్యతి । వ్యతిక్రమేపిబాలత్వం స్నానదానవిధిక్రియా । గర్భాధానేవివాహేచసవనేజాతకర్మణి।నామోపాకర్మస్నాతేషు వ్రతేషుచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేదంతే వాచయేదాశిషస్తతః। సీమంతోన్నయనంచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః । సూతకాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతేప్రథమార్తవే।పుంసిప్రతోపనిష్క్రాంతేపుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం । రక్షాబంధనమన్నాది చౌలాద్యంకురమేవచ। కార్యేషుక్రియమాణేషు బహునామథవాద్యయోః॥ రక్షాంకురానకృత్వానాందీశ్రా

మాంచైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామవ్రతస్నానప్రవేశేషు న కౌతుకం।
నాన్దీకారం పునర్వాద్యానాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు॥ నామకర్మచ జా
తేష్టిం యథాకాలసమాచరేత్ । అతిపాతే చ కుర్వీత ప్రశస్తే మాసి పు
ణ్యభే॥ యస్యాః క్రియాయా యాస్సంప్రోక్తః కాలో మాసైర్దినైరపి। తస్యాశ్చ
సమాసదోషో స్తిమూఢత్వం జీవశుక్రయోః ॥ ఇతివచనం తత్కాలవిష
యం దర్శ్యాఖ్యావేద్విజాఖ్యావే పరివాసే పుత్రజన్మని। ఆమశ్రాద్ధం ప్రకు
ర్వీత మాతాపిత్రోః శుచ్యాద్యతే॥ అతః పక్వాన్నశ్రాద్ధం జాతకర్మని షిద్ధం॥
జాతే కుమారే తదహః కామం కుర్యాత్ప్రతిగ్రహం। హిరణ్యధాన్యగోవా
సస్తిలాన్నగుడసర్పిషాం ॥ తత్ర సర్వం ప్రతిగ్రాహ్యం కృతాన్నం తు విసర్జ
యేత్। భక్షయిత్వా తు తన్మోహాద్ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ ఆశౌ
చే తు సముత్పన్నే పుత్రజన్మ యదా భవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీ శుద్ధిః పూ
ర్వాశౌచేన శుద్ధ్యతి॥ పుత్రజన్మని యాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమ
క్షయం ॥ ఋణమస్మిన్సన్నయతి అమృతత్వం చ గచ్ఛతి । పితా పుత్ర
స్య జాతస్య పశ్యేచ్చేజ్జీవతో ముఖమ్॥ కించ। జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకే నామకే చైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః ।
ఉపనయనే వివాహే చ పత్నీ పుత్రస్తు దక్షిణే ॥

దర్పణే॥ శ్లో॥ పుత్రే జాతే పితుస్స్నానం సచేలం తు విధీయతే ।
యావన్న ఛిద్యతే నాళం తావన్నాప్నోతి సూతకం । ఛిన్నే నాళే తతః
పశ్చాత్సూతకం తు విధీయతే॥...సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానాంజలినాఽ
స్మిన్నేవాగ్నావాగ్యతా ఆవపతేతి। ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః।ఏవ
మహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఇత్యాదిరానిర్దశతాయాః॥ అయం కలిమిత్యే
తైర్మన్త్రైస్తు తదహరేవ । ఆచ మర్యాదాయాం । తేన దశమేఽహని
రాత్రౌ క్షిపంతి ॥ శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి ।
ప్రాణాయామేన చాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

జాతకర్మవిధిస్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

శ్లో॥ జాతాదికంచమే షష్ఠే నిశీథే బలిమాహరేత్ । అర్చయేదష్టదిక్పాలాన్ గీతవాదిత్రనిస్వనైః॥కృత్వా జాగరణం దీపైః సూక్తైశ్శాంతిశ్చపాఠకైః। ద్వారే ద్వితీయభాగే చవర్తులైశ్చాపికజ్జలైః । ప్రథమేదివసే షష్ఠే దశమే చైవసర్వథా । త్రిష్వాశౌచం నకుర్వీతసూతకేపుత్త్రజన్మని ॥ దద్యాత్ప్రథమేదానం షష్ఠేహా కుంచమేపివా । దశమే బలిదానంస్యాదన్న దానంతథైవచ ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫-౬-వ దినముయొక్క రాత్రియందు బలిని చేయవలయును. గీతవాదిత్రనిస్వనములచే నష్టదిక్పాలకుల బూజింపవలయును. దీపములచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను,జాగరణము. చేయవలయును, ద్వారముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వర్తులములగు కజ్జములచేత ప్రథమదివసమందును షష్ఠ దినసమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏకప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్త్రజన్మాశౌచము ౧-౬-౫ దివసములందులేదు. అనఁగా ప్రథమదివసమునందు దానమును జేయవలయును. అట్లు సేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందయినను జేయవలయును. ౧౦ దినంబున బలిదానముచేయవలయును. ఏకాదశాహ్నే శుచిర్భూత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయే దితి ప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనమును జరిపించి బ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱచవలయునని ప్రయోగసారము,

అథపత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।సంస్కారకస్తుకర్తాత్రతిష్ఠేదుత్తరతస్సదా।స్మృత్యంతరే। జాతకేనామకేచైవహ్యన్నప్రాశనకర్మణి । నిష్క్రమే చైవచౌలే చపత్నీ పుత్త్రస్తుదక్షిణే। గర్భాధానేపుంసవనే సీమంతోన్నయనేతథా। వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానఏవచ। పూజనేమధుపర్కస్యకన్యాదానేతథైవచ । కర్మస్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణేతూపవేశయేత్ । కన్యాపుత్త్రవివాహేచగోదానే వ్రతబంధనే। ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచపత్నీ తూత్తరతోభవేత్ ।వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహోత్సవే। వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా । శాంతికేషుచ

సర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషు చ । వామే తూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనం యథా॥

తా॥ సంస్కరింపఁదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుండవలయును. సంస్కారకుఁడు ఉత్తరదిక్కునందుండవలయునని ప్రయోగ పారిజాతమునందుఁ జెప్పఁబడియె స్మృత్యంతరమందు జాతకర్మ నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీ పుత్రులు దక్షిణభాగమునందుండవలయును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, గృహప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కభోజనము, కన్యాదానము లనియెడి కర్మలయందు దక్షిణదిక్కున భార్యను గూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్రులవివాహమునందును, గోదానమునందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్యఉత్తరదిక్కునందుండవలయును. వాపీకూపతటాకములయొక్కయు, తత్ప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రతదినమందును, శాంతికవ్రతమునందును, భార్యఉత్తరమునందుండవలయును. స్వాపితములగు శాంతికములందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనములయందును, భార్య వామభాగమునందు గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడియె.

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తత్రాఽభ్యుదయం పుణ్యాహవాచకురాత్। కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ [illegible]ంభూః + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సభాసకలసత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థం మాసనామ్నా - నక్షత్రనామ్నా - వ్యావహారికనామ్నా చ సంస్కరిష్యావహే॥

అథ మాసనామాని.

చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీః
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోహిణ్యార్ద్రామఘామృగశీర్షరేవతిషు వృద్ధిరాద్యాస్థా త్వేచ వాంత్యాశ్రవ శాశ్వయుక్షు। శేషేషునాఙ్లో ఙ్వః కవలస్వరోంత్యస్స్వాష్ట్వోరదీర్ఘ స్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రోహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః - స్థా త్వేచ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యాశ్రవాశాశ్వ యుక్షు - అపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్- శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తి ష్యః - ఫల్గునః - హస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః-ఆఙ్లో ఙ్వః కవరస్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాష్ట్వోరదీర్ఘ స్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నామ్

అథవ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంత స్థం - అపివా యస్మిన్ త్స్వాత్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితిహి బ్రాహ్మణమ్। అయుజాక్షరంకుమార్యాః అవిషమాక్షర కుమారస్య॥ ఉత్తరోపరః॥ సువర్ణేనశ్రీకారాన్ లిఖిత్వా (ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుం నామ్నో రాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-అథమాసనామనక్షత్రనా మవ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా। వ్యావహారనామసమాక్షరంపుం సః॥ అసమాక్షరంస్త్రియః॥ ఓంఅసునీతేపునరస్మా + + + ము

షహ్వాయతే॥ స్థిరో భవ-వరదో భవ-సుముఖో భవ-సుప్రసన్నో భవ-స్థి
రాసనంకురు। నామత్రయదేవతాభ్యో నమః ధ్యానాదిషోడశోపచా
రైరభ్యర్చ్య॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ మూర్ధన్యవఘ్రా
ణం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే (వేదో వై) పుత్ర
నామాసి స జీవ శరదశ్శతం। అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం
భవ। పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవముత్తరా
భ్యాం మూర్ధన్యం వఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + అభిజిఘ్రా
మి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామాసి దీర్ఘాయుర్భవ। నక్షత్ర
మ్నా రైవతోऽసి దీర్ఘాయుర్భవ। వ్యావహారిక నామ్నా శ్రీనివాసోऽ
సి దీర్ఘాయుర్భవ॥ ఇతి మాతాపితరౌ తత్తదుపర్యక్షతాంచ్ఛిరసి
నిక్షిప్య॥ దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్నిరాయుష్మానితి పంచమంత్రాన్
దక్షిణకర్ణే జపేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాంత్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్
తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్త్స ఓష
రాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ ౨ ॥ యజ్ఞ
ఆయుష్మాంత్స దక్షిణాభిరాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరో
మి॥3॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మత్తేన త్వాయుషాయు
ష్మంతం కరోమి॥౪॥ దేవా ఆయుష్మంతస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మంత
స్తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ (ఘృతన్నిష్పిబత్వాయుర్వైఘృ
తగ్ంం హిరణ్యమమృతా దేవాయుర్నిష్పిబతి.)
శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే

వే త్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేననామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్యస్సకాలహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మణభోజనప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ దక్షిణా తో వరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతఃకర్మణః పుణ్యాహం

కుర్యాత్॥ ...సర్వస్మాద్గాత్రాత్సంభూతాసి స జీవశరదశ్శతమితి యజుషా బ్రాహ్మణైస్త్రిరాశీర్వచనం కారయేత్॥...శ్లో॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాదిచౌలాద్యంకురమేవ చ॥...మదనరత్నే బృహస్పతిః శ్లో॥ ద్వాదశేదశమే వాపి జన్మతో ఽపి త్రయోదశే। షోడశేవింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశేవ త్సరే క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతే నామకర్మవిధేయం స్వకులోచితం। నామపూర్వంతు బాలస్య మంగళం సుసమాహితైః॥ తత్రైవ గార్గ్యః॥మాసనామగుణోర్నామదద్యాద్బాలస్య వైపితా॥ శంఖః॥కులదేవతానక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనేనామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। సూక్త్వా బాలకనామాని స్వస్తిత్యస్య త్సమం భవేత్॥ నామకరణం సమాప్తమ్.

అథాన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనేనకర్మణా సగ్ంస్కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనేనకర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియంత్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం॥ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధన ముహూర్త + అస్తు॥ వటో శేవం

రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్॥ నవోనవో భవతీతి నవతంతుధారణం కుర్యాత్॥ఓంభూః॥ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తుష్టి మాచమనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే॥ నవతంతుదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుష సామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥ నవతంతుధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥కర్మణః పుణ్యాహం కృత్వా॥ దధిమధుఘృతౌదనాని సగ్ంసృజ్య భూరపామితి చతసృభిః సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్॥ ఓంభూరపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥ భువోఽపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥సువరపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ భూర్భువస్సువరపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ ముఖం శోధయేత్॥ తైత్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే॥ అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయేవత్సరేచౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే। శుక్లపక్షే శుభాఘ్ర్యేతుకృత్వాభ్యుదయికంతతః॥(జన్మనోఽథితృతీయేవర్షే చౌలం పునర్వసో్వః)ఓం భూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంచూడాకర్మణా సగ్గంస్కరిష్యే॥చూడాకర్మణాఽంగత్వేన కర్మాదౌరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవ, సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయుం కుశాన్ యవాన్ శలాటుదర్భపుంజిలాన్ శకృచ్ఛలల్యసీన్ క్షిపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిఃప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీః హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచత్వారిశృంగా త్రయో ...... షట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంనమమ॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ ధాతా దదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన

యచ్ఛతు॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయాఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వం భువనంజజాన। ధాతాపుత్రంయజమానాయదాతా తమస్మైహవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాదదాతునోరయింప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి.

సుష్టుతిగ్ంసత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషేవసూనిప్రజా కామాయమీఢుషేదురోణె। తస్మైదేవా అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వేదేవాసోఅదితిస్సజోషా స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదంనమమ॥ యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం నమమ॥ యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేదఉలోక మగ్నేకృణవ స్యోనం। అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతేస్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదంనమమ॥ త్వేసుపుత్రశవసోఽవృత్రన్కామకాతయః॥ నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణఇదంనమమ॥ ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః॥ యదీగ్ంసబాధఃపితరన్నపుత్రాస్సమానదక్షాఅవసేహవంతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదంనమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయచిత్తంచస్వాహా + + జయాదిప్రభృతివిసర్జనాంతే + నమమ॥ అపరేణాగ్నిం కుమారంప్రాచీముఖవేశ్య॥ త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సె నేతితూష్ణీం కేశాన్వినీయయథర్షి శిఖానిదధాతి। యథావైషాం కులధర్మ స్స్యాదపాగ్ం నగ్ం నర్జవాద్యాకేశనిధానాత్సమానం॥ తూష్ణీనవాయవయితి యజుషాఉష్ణాశ్శీతా స్స్వాత

ఆనీయ ॥. ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ॥ ఉష్ణోదకం
శీతోదకంనినీయ। ఆపఉందంత్వితికుమారస్యశిరఉనత్తి॥ఆపఉందంతు
జీవసేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। జ్యోక్చసూర్యం దృశే। యేనావప
దితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణం ప్రతిదిశంప్రవపతి॥ యేనావపత్స
వితాక్షురేణసోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్యవిద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణోవప
తేద మస్యాయుష్మాన్ జరదష్టి ర్యథాస దయం సబ్బాణ్యు శర్మా ॥
ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ
ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ
పనం మాతానుమంత్రయతే। యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా
వప్త్రా వపసి కేశాన్ । శుంధి శిరోమాఽస్యాయుః ప్రమోషీః । తేన
తేవపామి + శర్మణే॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చా
యుషేఽవపత్ । తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే॥ ఇతి
దక్షిణతోవపతి । తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథఉపస్పృశ్య
పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ ॥ యేనభూయశ్చరాత్ర్యాయం
జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం। తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయస్వస్త
యే॥ ఇతిపశ్చిమతో వపతి॥ తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథ
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ॥ యేనపూషాబృహ
స్పతేరగ్నేరింద్రస్యచాయుషేఽవపత్। తేనతేవపామి + శర్మణాఽఽ
యుషా వర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥
తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అథఉపస్పృశ్య॥ ఉష్ణాయ కేశా

సిత్యౌదుంబరమూలేదర్భ స్తంబే వానిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరు
ణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమోఅగ్నిః. తేభ్యోనిధానంబహుధా
న్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీఅపస్సువః॥ క్షురంప్రక్షాళ్యనిద
ధాతి॥ తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిశ్శేషలవత్కుర్యాత్ । కర్ణరంధ్రేకృ
త్వా॥ తతోబ్రహ్మణేవరందదాతి॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉప
దిశంత్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమి
తి॥ శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్ । పంచ
మాసా దధః కుర్యాతఊర్ధ్వం నకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వ
స్త్రే క్షురం సమాధాయ దీక్షామధ్యే నిధాయచ । చతుర్థదివసాదూ
ర్ధ్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

చౌలప్రయోగస్సమాప్తః.

అథమాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

ఉద్వాహేవ్రతచూడాసుమాతాయస్యరజ
స్వలా । తదాన మంగళంకార్యం శుద్ధేకార్యం శుభేప్సుభిః । ప్రారం
భాత్ప్రాగ్వివాహస్యమాతాయది రజస్వలా । నిఃవృత్తిస్తేన కర్తవ్యా
సహసాశ్రుతి చోదనాత్ । నాందీశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాన్మాతాయదిరజ
స్వలా । మౌంజీబంధం నకుర్వీతగార్గ్యస్య వచనంయథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడకర్మలయందును, తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని అంతటితో నామంగళ కార్యమును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో నాశుభకృత్యమును జాలింపవలయును, నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యుపనయనమును జేయఁగూడదని గర్గమునివరుఁడు జ్యోతిస్సారమునందుఁజెప్పెను.

ప్రయోగసారావళ్యామ్॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతృణాంభోజనాత్పూ
ర్వం యస్యమాతాస్పృశాయది।తదాకర్మ నకుర్వీత యదికుర్యాన్ని
రర్థకమ్॥ శౌనకః ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాద్వటోర్మాతా రజస్వలా।
తదాకర్మన కుర్వీతయావచ్ఛుద్ధిజననంగతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకుఁ బూర్వమునందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని యంతటితో కర్మము జాలింపవలయును, అట్లుగాక చేసినయెడల నిరర్థకమగునని గర్గాచార్యుఁడు చెప్పెను. ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధమును జేసినపిమ్మట వటువుయొక్క తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటితో నుపనయనము నుజాలింపవలయునని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। ప్రతిబంధోఽప్రశస్త స్స్యాదిత్యాహ భగవాన్యమః॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాత్కన్యామాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేద్భార్యా రజస్వలా। వివాహేనైవ దోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజబంధనే॥

తా॥ నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని వివాహమును మాత్రము చేయవచ్చుననియును, ఉపనయనమును జేయఁగూడదనియును, షట్త్రింశన్మతమునందును జెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీయాద్వివాహే భార్యయా సహ।
మాత్రా సహైవ భుంజీయాచ్చౌలమౌంజీక బంధనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును. వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనమును జేయవలె

మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయ స్సమాప్తః.

అథోపనయనమ్.

సూత్రమ్॥౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.
౨॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా. ప్రయోగః

అథ పితా వంతం కాలమనాశ్రమిణో ఽస్య కుమారస్యాఽశ్రద్ధికారసిద్ధ్యర్థ మధ్యయనసంపాదనార్థమాయుస్తేజోయశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగసకలవేదాధ్యయనాధ్యాపనత త్తత్ప్రీతిపాదనార్థం చతుర్విగ్ం శత్యక్షరమంత్రోచ్చారణ ద్విజాత్రీనం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదం పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ

ఉపనయనమ్,

ష్ఠాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంఇమం + గోత్రం + శర్మాణంకుమార ముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య)ఉపనయనం వసంతేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ కౌపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచంకుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య-స్వయము త్తరతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగత్వేనకర్మాదౌరక్షా ర్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావా హనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తా తేసవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయ త్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం + శుభతి థౌమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మాను ష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారైరభ్య ర్చ్య॥ ....సుజనాః యజ్ఞోపవీతంస్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవా యనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం య జ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునఃఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం తేరాజావరుణోధ్రువందేవోబృహస్పతిః।ధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ + తిః॥

అథనాందీసమారాధనంకుర్యాత్ ॥ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థంమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతం నాందీశోభ నదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనంకరిష్యే॥ తదంగత్వేనబ్రాహ్మ ణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాస నసహస్రమూర్తయేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే సహస్రనామ్నే పు

రుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః॥ శ్రీమహా + అయం వో గంధః॥సుగంధః॥ గంధానా ÷ శోభనమస్తు॥ వస్త్రాదికం దద్యాత ॥ ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభన దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభన దేవతా స్సుప్రీతో ÷ భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్॥ ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశన ప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కుమారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం)శ్లో॥ కుమారలగ్నకాలేతు మాత్రాచసహభోజనం। సప్రాణాహుతిమానంచ గురుర్జ్ఞాణవకం వదేత్॥ స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ఓంకర్మణఃపుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్ ॥

[వటుపాత్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధలుండవలయును శ్రౌతమునకు ౨౧ ఉండవలయును]

శ్లో॥ కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయన్। ఆచార్యస్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదిగౌతమః॥

ఉష్ణేన వాయవితి యజుషా। ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వశఆనీయ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యాదితిః కేశాన్ వపతు। ఉష్ణోదకంశీతోదకన్నినీయ॥ క్రియ॥ ఈమంత్రమును జెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతో చేర్చి

ఆప ఉందంత్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు + జీవసేదీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। యేనావపదితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యే నావప త్సవితా + సుబ్రయ్యశర్మన్ సాశ్లోక్యాయుస్స్వస్తయే॥ ఇతిపూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ చ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య త్రీన్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ। యత్క్షురేణ ప్రథమవ

వంతం మాతా౽నుమంత్రయతే

పిమ్మట మూడుదర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈమంత్రముచే వటునిశిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందువపనమును జే యవలయును.

యత్క్షురేణమర్చయతా + ప్రమోషీః॥ తేన తేవపామి + శర్మన్

వటునకు దక్షిణమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానివపనము ను జేయుచున్న ఆచార్యునిమంత్రముచే అభిమంత్రించవలెను।

యేన పూషాబృహస్పతే...స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుశ్శిరోదక్షిణ భాగమునవప నము జేయువలయును.

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచే పశ్చిమభాగమునందు వపనము జేసి

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ।అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ॥ యేన పూషాబృహస్పతే + తేన తేవపామి + శర్మన్నా యుష్మా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచేనుత్తరభాగమునవపనము జేసి

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥

తా॥ దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని ఎద్దుపేడచే చేయబడిన పేడబోతిలందుయువలనుంచి కేశములనుంచి ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభ మందుగాని విడువవల యునునట్టు

ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిః సవితా సోమో అగ్నిః

తేభ్యో౽నిధానంబహులుధాన్యవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్స్వః॥ తురం ప్రతిపాశ్యనిదధాతి॥ అథకుమారంస్నాపయిత్వా॥ స్నాతమగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్ర ప్రయోగకాలే॥ పాత్రప్రయోగే తుకుశాం బుకూర్చవస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ । దైవ్యానిపాత్రాణిసియుజ్య పశ్చాన్న్యాజీతచామూని సహా[illegible]తా॥

వటునిస్నానమునుచేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసిఅందుపాత్రాసాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించినతరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు ౧ దర్భలు, ౨ ఉదకము, ౩ కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు, ౬ దండము, ౭ అజినము, ౮ మేఖలము, ఈవస్తువులుగూడ నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మను జేయవలయును.

అగ్నిమిద్ధ్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా + షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆఘారావాఘారయతిదక్షిణ పూర్ణమాషవత్తూష్ణీం॥ ఇంద్రాయేదం॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ ఏకం + చత్వారి। సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ తతః కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం సమిధ ముత్తర యాధాప్య॥ మం॥ ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతపృష్ఠోఅగ్నే। ఘృతంపిబన్నమృతం చారుగవ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమమ్॥ ఆధేహి॥అగ్నయఇదం (నమమ(అథఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాప్య॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరోభవ। అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥

కుమారస్స్యైవ హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారః॥ ఆధేహీతిబ్రూయాత్॥ శ్లో॥ స్వాహాకారోపచాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధానకృతౌ। ఆధేహీత్యేవ మంత్రాంతేవటు మాణావ యద్గుణః॥

రేవతీస్త్వేతిద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ ఓంభూః + శుభ తిథౌ అస్యకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణోప శమన ద్వారాదేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్రమౌంజ్యాజినద ండధారణం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష న్కృత్తికాశ్చాకృన్తన్గ్స్త్వా। ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్॥ దేవీర్దేవాయ పరిధీసవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్మహిత్వనమ్ ॥ యాఅకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యాఅకృన్త న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చదేవీ రంతా నభితోఽదదంత । తాస్త్వా దేవీర్జర సే సంవ్యయం త్వాయుష్మా నిదం పరిధత్స్వవాసః। పరిధత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుతదీర్ఘమాయుః।బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా మభిశ స్తిపావా॥

(శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితోయేన వాసోఽపిపరిధాయచ। మేఖలామజినం చైవ యావదశ్మానమాచరేత్ ॥ శ్లో॥ మౌంజ్యాజినావస్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు । సమంత్రమేతా న్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథ వాచయేత్) శతంచజీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చపోష ముపసంవ్యయస్వ । పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే॥ పరీదం వాసో అధిథా స్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశ స్తిపావా। శతంచజీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసిజీవన్॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్ ॥ఇయం దురుక్తాత్పరిబా

ధమానా శర్మవరూథంపునతీన ఆగాత్। ప్రాణాపానాభ్యాం బలమా
భరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం॥ ఋతస్య గోప్త్రీ
తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమంతమను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ॥ అజినం మిత్రస్య
ప్రతీక్ష్య వాచయేత్॥ మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయ స్తేజోయశ
స్విస్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదంవాజ్య
జినం దధేఽహామ్॥ తేష్వాగ్రం త్రేత్యవస్థాప్య॥ అగ్రంత్రా సమగన్మహి
ప్రసుమృత్యుంయుయోతన। అరిష్టాస్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాది
హాస్వస్త్యాగృహేభ్యః॥ ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయ తాభిస్సము
ద్రాదితి త్రిః ప్రోక్ష్య॥ వాచయేత్॥ సముద్రాదూర్మి ర్మధుమాగ్ం
ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమేను తేరశ్మయ
సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
కుమారస్యదక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥ అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్॥
సోమస్తేహస్త మగ్రభీత్॥ సవితా తేహస్తమగ్రభీత్ ॥ సరస్వతీ తే
హస్త మగ్రభీత్॥ పూషాతేహస్తమగ్రభీత్। బృహస్పతిస్తేహస్తమ
గ్రభీత్॥ అర్యమాతే హస్తమగ్రభీత్॥ అగ్ంశుస్తే హస్తమగ్రభీత్॥
భగస్తే హస్తమగ్రభీత్ ॥ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్ ॥ మిత్రస్త్వమసి
ధర్మణాఽగ్ని రాచార్యస్తవ॥ అగ్నయే త్వేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యః

మాయత్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మణ ॥ సవిత్రేత్వా
సుబ్బయ్య శర్మణ ॥ సరస్వత్యైత్వా పరిదదామి + శర్మణ । మృ
త్యవేత్వా పరిదదామి + శర్మణ ॥ యమాయ త్వాపరిదదామి +
శర్మణ ॥ గదాయత్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ అంతకాయ త్వాపరి
దదామి + శర్మణ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి × శర్మణ ॥ ఓషధీ
భ్యస్త్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ పృథివ్యైత్వాస వైశ్వానరాయైపరిద
దామి సుబ్బయ్యశర్మణ ॥ తతస్సుముహూర్తే॥ స్వస్త్యస్తాశీతి సహ
ప్రాణాద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సు
ప్రసన్నావరదాభవంతు॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవఉపనయేఽసౌ ।
సుప్రజాఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి ॥ సుప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరో
వీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమిత్యాదిప్రసూ
తమిత్యంతం॥ శ్లో॥ అంతేతుసర్వ మంత్రాణాం హ స్తగ్రహణమిష్య
తే । దేవతాభ్యః పరీదానంరక్షణాయ పృథక్పృథక్॥ కుమార
ఆహ॥ బ్రహ్మచర్య మాగాముపమానయస్వదేవేన సవిత్రాప్రసూ
తః॥ కోనామాసీతిగురుణోక్తే॥ ఆచార్యః కోనామాసి॥ కుమారస్స్వ
నామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మ నామాస్మి॥ కస్యబ్రహ్మచార్యసి॥ సుబ్బ
య్యశర్మణ॥ ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్మి॥ సుబ్బయ్యశర్మైష తేదేవసూ
ర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘా
యు స్సమామృత । యాగ్ స్వస్తిమగ్ని త్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా

ఆపో౽నుపసంచరంతి తాగ్ స్వస్తిమనుసంచర సుబ్బయ్యశర్మన్ । అధ్వ
కుమారం వాచయతి॥ అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పా
రమశీయ॥ సుబ్బయ్యశర్మన్। అథయోగాదీన్ నవమంత్రాన్ వాచ
యేత్। ద్వితీయచతుర్థాన్ స్వయం బ్రూయాత్। ప్రతిమంత్ర మేకాదశాజ్యా
హుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥ శ్లో॥ యోగాదీన్ వాచయన్నేవ కు
మారం హావయేత్తథా । ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయాదాచార్యో జుహు
యాత్॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ కుమారో జుహోతి॥ యోగే
యోగే తవస్తరం వాజే వాజే హవామహే । సఖాయ ఇంద్రమూతయే
స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం (నమమ) తత - ఆచార్యః॥ ఇమమగ్న ఆయు
షే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమరాజన్ । మాతేవాస్మా
అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథా౽సత్స్వాహా॥ అగ్నివ
రుణసోమాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతికుమారః । శతమిన్ను శ
రదో అంతి దేవా యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనాం పుత్రాసో యత్ర
పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిషతాయుర్గంతోః స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం॥ తత ఆచార్యః॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్ర
తరాం కృణోతు । ఇంద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వ
సుభిరాదధాతు స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదాదిత్యవసుభ్య ఇదం॥ కుమా
రః॥ మేధాం మహ్య మంగిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః మే
ధాం మహ్యం ప్రజాపతి ర్మేధామగ్నిర్దధాతు మే
ఋషిప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం । అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ

యద్యశః । దైవీయామానుషీ మేధాసామామావిశతాదిహ స్వాహా॥
మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ
త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేద॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మ
ణావందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరు
ణేహబోధ్యురుశగ్ంస మానఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణా
యేదం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హే
డోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ం
సిప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ సత్వన్నో అ
గ్నేవమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణ
గ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవో నఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యా
మిదం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహి
షేఽయానో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం(సమి
ధమాదాయ॥ హుత్వా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సన్నహనం-రుద్రాయతం
తిచరా మేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః
జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తంచ
స్వాహా + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అపరేణాగ్ని ముదగ
గ్రం కూర్చం నిదధాతి॥ తస్మిన్ గురూ రాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవిశతి॥ ౧॥
రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం॥ ఆచార్యః పురస్తాత్ప్ర
త్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణంపాదమన్వార
భ్యాహ ॥శ్లో॥ ఆచార్యాయుపవటుః కూర్చాదవ్యాద గ్రముదగ్వథా।

తథానిధాయ తత్పూర్వేణప్రత్యఙ్ముఖద్వ్యజుషా గురుః । సావిత్రీం భో
అనుబ్రూహీతి బ్రూయాత్ ॥ తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోఽర్ధ
ర్చశః । తత స్సర్వాం వ్యాహృతీర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వన్తేషు వా తథార్ధ
ర్చశో రుత్తమాం కృత్స్నయాం దద్యాత్ ॥౨॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వ

౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బర్హిస్సును వేసిదానియందు నాచార్యుడు సావిత్రి హృదయను మంత్రమును జెప్పి ప్రాఙ్ముఖుడుగా కూర్చుండవలెను,

౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖముగా కూర్చునితనదక్షిణహస్తముచే నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈదిగువ వ్రాయబడు ఓంభూః అనుమంత్రములను, ఉపదేశపూర్వకముగాపఠింపదగును.

రేణ్యం-ఓం భువః-భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ఓగ్ంసువః ధియో యో
నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూః ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమ
హి ॥ ఓంభువః ధియో యోనః ప్రచో దయాత్ ॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥౩॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ స్వయముత్తర
మోష్ఠం శ్యావాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్ । అపృథఙ్మసాహ
మ్య ప్రాణస్య మ్నో గోపాయ ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ఇతికర్ణాయుగపత్కరా
భ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్ ॥౪॥ బ్రహ్మణఆణీస్థః ॥ సుశ్రవఇతిపాలాశం
దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ ఆచార్యవటోః
ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సర్వభయనివృత్త్యర్థం పాలాశదం
డధారణం కరిష్యే । సుశ్రవ స్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్ర
వస్సుశ్రవా అస్యేవ మహగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవా భూయాసం యథా
త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మ

గాన్తాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్॥౨॥ తతః స్మృతంచమఇత్యే
3॥ ఈప్రకారము ఆచార్యుడు వటువకు గాయత్రీమంత్రోపదేశమును జేయవలయును
౪॥ వటుడు అవృధ అనుమంత్రమునుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠమును స్పృశించుకొనవలయును
౫॥ వటుడు-బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అనుమంత్రమునుచ్చరించి కర్ణములను స్పృశించుకొనవలయును
వం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతంచమేఽ స్మృతంచమే తన్మఉభయం వ్రతం॥ నిందాచమేఽనిందా చమే తన్మఉభయం వ్రతగ్ం శ్రద్ధా చమేఽశ్రద్ధాచమేతన్మఉభయం వ్రతం॥ విద్యాచ్చమేఽవిద్యాచ మేతన్మఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతంచమేఽశ్రుతంచమేతన్మఉభయంవ్రతగ్ం॥ సత్యంచమేఽనృతం చమే తన్మ ఉభయం వ్రతం॥ తపశ్చమేఽతపశ్చ మే తన్మ ఉభయంవ్రతం॥ వ్రతం చమేఽవ్రతం చమే తన్మ ఉభయం వ్రతం॥ యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణివ్రతం॥ యదగ్నేస్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య యన్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్॥ గురో
వరం తే దదామీతి గురవే వటుర్వరం గాం దద్యాత్॥ ౭॥ గురుస్సప్త
దశకృత్వోఽపాస్య॥ దేవస్యత్వేతిగాం ప్రతిగృహ్ణాతు॥ రుద్రాయగామి
తిమంత్రపన్నామః॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వావరుణో నయతు దేవిద క్షిణేరుద్రాయగాం తేనామృతత్వ మశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఉదాయుషే త్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి॥ ఉదాయుషాస్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను॥ తచ్చక్షు

రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటురాదిత్య ముపస్థాయ తచ్చక్షుర్దే-

౬॥ సుశ్రవయను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపఁదగును.

౭॥ వటునిచే నీమంత్రములను జెప్పించవలెను,

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరద
శ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరద
శ్శతగ్ంశృణవామశరదశ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతాస్స్యామ
శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే॥యస్మిన్భూతమితికుమారస్యదక్షిణ
హస్తంగృహీత్వా।యస్మిన్భూతంచభవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహి
తా॥ తేన గృహ్ణామి త్వా మహంమహ్యంగృహ్ణామి త్వా మహంప్రజా
పతినాత్వామహ్యం గృహ్ణామిసుబ్బయ్యశర్మన్॥

అథాగ్నికార్యమ్.

ఈఅగ్నికార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మటఅగ్నికిఅష్టదిక్కుల యందు-అరిసెల-చక్కెరాలు-కత్తికోలది సమర్పించవలెను-ఇదిలోకాచారముగా సర్వత్రజరుగుచుండెను.

అగ్నింపరిత్వేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య॥ఆచమ్య+ఏవంగుణ+
శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః × నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాత
రగ్నికార్యంసమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యా
యుషా

వర్చావర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యా
సుమేధామేధయాసుబ్రహ్మాబ్రహ్మచారిభిః॥పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥అదితే
ఽనుమన్యస్వఅనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వ-దేవస

వి త్రః ప్రసువ॥ అథసమిధ మాదాయ॥ అగ్న యే

బృహ తెజాత వేదసే-యథాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యసఏవంమామా

యుషావర్చసాసన్యామేధయాప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా

ద్యేనసమేధయస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ ఏధోఽస్యేధిషీమహిస్వాహా॥

అగ్నయఇదం॥సమిదసిసమేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ తేజోఽ

సి తేజోమయిధేహిస్వాహా॥అగ్నయఇదం॥ అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ంర

సేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమాసగ్ం సృజవ

ర్చసాస్వాహా॥అగ్నయఇదం॥సంమాఽగ్నే వర్చసాసృజప్రజయాచధనే

నచస్వాహా॥అగ్నయఇదం॥ విద్యున్మేఅస్యదేవాఇంద్రోవిద్యాత్సహఋ

షిభిస్వాహా॥ఇంద్రాయేదం॥ అగ్న యేబృహతేనాకాయస్వాహా॥అగ్న

యే బృహతేనాకాయేదం ॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావా

పృథివీభ్యామిదం । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ

చతయాఽహం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయమానశ్చస్వాహా॥

అగ్నయఇదం॥ యోమాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్షతి

త్యభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నే భాగినం కురుస్వాహా॥ అగ్నయఇ

దం॥ సమిధమాధా యాఽగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ స్వాహా॥ అగ్న

యఇదం ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం ॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇ

దం॥సువస్స్వాహా॥సూర్యాయేదం॥ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ప్రజాప

తయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాణాపీ॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచ

సంకృత్వా॥ (అగ్న్యుపస్థానం)యత్తేఅగ్నే తేజస్తేన్నాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నెవర్చస్తేనా ఽహంవర్చస్వీ భూయాసంయ
త్తేఅగ్నేహరస్తే నాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాస॥ మయిమేధామ్మ
యిప్రజా మ్మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయిమేధా మ్మయిప్రజామ్మ
యీంద్రఇంద్రియన్దధాతు మయిమేధామ్మయి ప్రజామ్మయి సూర్యో
భ్రాజోదధాతు॥ మానస్తోకేతనయె మానఆయుషి మానోగోషుమా
నోఅశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తోనము
పావిధేమతే॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేఃకశ్యపస్యత్ర్యాయుషం యద్దే
వానాన్త్ర్యాయుషంతన్మే అస్తుత్ర్యాయుషం॥ భస్మనా శిరోలలా టవ
క్షస్కంధేషు తిలకానికుర్యాత్ ॥ మేధావీ భూయాసం తేజస్వీభూ
యాసంవర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం - ఆయు
ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదోభూయాసం యశస్వీభూయాసం సర్వస
మృద్ధోభూయాసం-పునస్త్వాదిత్యా రుద్రావసవస్సమిన్ధతాంపున్ర్బ్ర
హ్మణో వసునీథయజ్ఞైః ఘృతేనత్వ న్తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు
యజమానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం॥ స్వస్తి
శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలమాయుష్యం
తేజ ఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా
తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేత
మచ్యుతం॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనంహుతాశన।యద్ధు
తంతుమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర + అభివాదయె॥

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్.

తతో గురుర్మాతరమన్వాగ్శ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్య - భిక్షాం యాచయేత్ ॥ ౭ తతో గురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి । బాఢమేవం కరోమీతి వటుః బ్రూయాత్ । ఆచార్యః- బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః॥ బాఢం కామచారవాదభక్షణకామో న భవామి, ఆచార్యః॥ ఆపోశాన, కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥ కర్మకురు, కుమారః బాఢం కరోమి। ఆచార్యః మాసుషుప్థాః- కుమారః॥ బాఢం దివా న స్వపామి, ఆచార్యః। భిక్షాచర్యం చర, కుమారః॥ బాఢం చరామి, ఆచార్యః, ఆచార్యాధీనో భవ॥ కుమారః, బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృనమస్కారం కుర్యాత్ । చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు ॥ భవతి భిక్షాం దేహీతి స్త్రియం యాచయేత్ । భవాన్ భిక్షాం దదాత్వితి పురుషం యాచయేత్ ॥

యస్యత ఇతి పూర్వపరిషేచనం వటురాదిత్యముపస్థాయ। యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః। తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమనుజాయంతాం బహవస్సుజాతమ్। ఆశీర్వాదః॥ శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం జప్త్వా సూర్యమభ్యసేత్ । సూర్యేఽస్తశిఖరం ప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్ । అగ్నికార్యం తతః కుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోఽభివాదయేద్వృద్ధానసావహమితి బ్రువన్ ॥ సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణం అథాస్మై అరిక్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రే భిక్షస్వేతి బోధాయనగృహ్యాత్ ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానత్యను శిక్ష్యవటు గురుః। బాఢమిత్యేవ సర్వత్ర ప్రతిబ్రూయాత్తతో వటుః। ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితం। బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమం॥ వాసశ్చతుర్థీమారుత్తరయాదత్తేఽన్యత్పరిధాప్య॥

(బోధాయనప్రయోగసూత్రః.)

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినక్షత్రే షోడశే వర్షేఽగ్ని దాన్యోవా స్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికంకరిష్యే॥ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్॥బ్రాహ్మణాన్సంతోషయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవం × మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థంగోదానవ్రతహోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతఃషట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ శ్లో॥పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయోగోదానకర్మణ్యుపచాలవత్తు। నగ్నపుంజీలశలల్యాఇష్టాప్రత్రార్థలుస్తాహింభవంతియస్మాత్॥పవిత్రీకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారేధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః_సనః పూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ధాత్ర ఇదం॥ధాతాప్రజాయా + వదిద్ధేసు స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు × సత్యరాధసస్వాహా॥ధాత్ర ఇదం॥ధాతా దదాతు × అదితి ప్రసహాస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వాహృదా × తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదం॥ యస్మైత్వంసుకృతే × స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం॥ త్వేమపుత్రశవసో × తిరిచ్యత్తే పుత్రిణాఇదం

సోమ...హావంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచగాయేదం॥ అన్యకర్మణః స్విష్టకృత్ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ సువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ × × × జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమః॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాన్ కేశాన్ వాపయతి॥ స్నాత్వా ఉచమ్య బ్రాహ్మణే వరం దదాతి॥ అగ్నిగోదానమ్.

పక్షాంతరమాహ-అగ్నిగోదానో వా స్యాత్ ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ × ప్రీత్యర్థం ఇమంసుబ్రహ్మణ్యశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అథషట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ అగ్నయేకాండర్షయ ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం...జయాది హోమంకరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే। పరిషేచనాంతంకృత్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేకఉపదిశ్య త్యేతావన్నానాసర్వాన్కేశా న్వాపయ త్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః। ఆచార్యాయవరందదాతి। పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశప్రయోగః.

చతుర్థేఽహని పూర్వాహ్ణే స్నాత్వాఽఽచమ్యసంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ పాలాశవృక్షప్రదేశే అలం కృత్య॥ ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలే అలం కృత్య॥

ద్వ్యాప్రమూలే తత్ర త్రీణ్యుదగగ్రవర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా। తత్రకలశాన్ నవవస్త్రాణి నిధాయ। తేషుయథాక్రమ మావాహ్య॥ యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ। స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవధారణో భూయాసం। శరీరం మే విచర్షణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమఖండికే) గణప మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయాఽగ్నిస్సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే హవిః॥ శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని। వచసా వేదయామసి। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దదతః। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దిదాసతః। ప్రియం భోజేషు యజ్వసు। ఇదం మ ఉదితం కృధి। యథా దేవా అసురేషు। శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే। ఏవం భోజేషు యజ్వసు। అస్మాకముదితం కృధి। శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః। వాయుగోపా ఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా। శ్రద్ధయా హూయతే హవిః। శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే। శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి। శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి। శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా। శ్రద్ధా దేవానధివస్తే। శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్। శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥ (ఇతిద్వితీయఖండికే) శ్రద్ధామావాహయామి॥ మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్ బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వ

భూర్భువస్సువరోం ప్రతిశ్రుత త్వయా స్వయా జుష్టశ్చిత్రం విదం తే వసు హవ్యో
జుష స్వద్రవిణో న మేధే । మేధాం మ ఇంద్రో దధాతు మేధాం దేవీ సరస్వ
తీ। మేధాం మె అశ్వినౌ దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా । అప్సరసు చ
యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః । దైవీం మేధా సరస్వతీ స మాం మే
ధా సురభిర్జుషతాగ్ స్వాహా । ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హి
రణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా । ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం
మేధా సుప్రతీకా జుషంతామ్ । మయి మేధాం + సూర్యో భ్రాజో ద
ధాతు॥ (తృతీయస్థండిలే) మేధామావాహయామి॥

అశ్వత్థేవో నిషదనం పర్ణేవో వసతిః కృతా । గోభాజ ఇత్కిలాసథ
యత్సనవథ పూరుషం॥ అశ్వత్థనారాయణ మావాహయామి... వి॥
తతః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహ
నం కుర్యాత్॥ ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యో నమః॥ ఇంద్రాద్యష్టది
క్పాలక దేవతాభ్యో నమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం
సమర్పయామి॥ సమంతాదగ్నిమప్పూర్వైః పరిశ్రిత్య॥ ఆచమ్య + ఏవం
గుణ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్య మేధాజనన సిద్ధ్యర్థం పాలాశకర్మ
మంకరిష్యే॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ అగ్నేః ధ్యానాద్యాజ్య
భాగాంత పర్యంతం కుర్యాత్॥ (అత్రివృట్ప్రాత్రప్రయోగః) చతుర్భిః పం
చభిః మధ్యే కేంచత్వారీత్యుక్త్వా॥ చతుర్భ్యోర్ద్వాభ్యాం చతుర్భి శ్శేకేవ
ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగోంహావయిత్వా॥

యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః - ఛందోభ్యోఽధ్యమృతా
త్సంబభూవ-స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు-అమృతస్య దేవధారణో
భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శరీరం మే విచర్షణం-జిహ్వా మే

మధుమ — — ణ్ణ శ్యాః భూర్భువస్సువం బ్రహ్మాణ శ్రోత్రే ఉసిత్వా
యా విహితః స్తుతిం మే గోపాయతు స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం- ఆవహంతీ
వితన్వానా- కుర్వాణా చీరమాత్మనః- వాసాగం సి మమ గావశ్చ- అన్నపా
నే చ సర్వదా- తతో మే శ్రియమావహ- లోమశాం పశుభిస్సహ స్వా
హా ఛందోభ్య ఇదం। ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ఛందోభ్య
ఇదం। యశో జనేసాని స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। శ్రేయాన్ వస్యసోసాని
స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇ
దం॥ స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తస్మిన్ సహస్రశాఖే- ని
భగాహం త్వయి మృజే స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। యథాపః ప్రవతా యంతి-
యథా మాసా అహర్జరం ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయంతు సర్వత
స్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం। ప్రతివేశోసి ప్ర మా భాహి ప్ర మా పద్యస్వ
స్వాహా- ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం ॥ రుద్రాయ తంతి చరాయేదం। అ
స్య కర్మణః వాగ్మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరి
ష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ। ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + జయాది బ్రిష్ట
విసర్జనాంతే- అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్ర మేఖలాజిన దండాగ్శ్చ పాలా
శ్చ పాద్య- అన్యాని నూతన వస్త్రాణి ధారయేత్। శ్లో॥ మేఖలా మజినం దం
డం పాలాశ్రగేవినిక్షిపేత్। తద్వాసో గురవే దద్యా ద్వటురన్యాని
ధారయేత్। స్రుగేవ ఇమం మంత్రేణాజ్యదండమాదాయ। రేవతీస్త్వేతి
ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య। యా అకృంతన్నవయన్నితి తిసృభిర్వా
సం పరిధాప్యాచమ్య। ఆచార్యః- పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్ర
యతే। ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రివృతే

స్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛేదితి ॥ శ్లో॥ సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినావటుః। సర్వంపలాశేనిక్షిప్య నవాన్యన్యాని ధారయేత్ ॥ మేఖలాఽజిన దండ ముపవీతం కమండలుః॥ అప్సు ప్రాస్యేత నష్టానిగృహీత్వాఽన్యాని పూర్వవత్ ॥ నవసం మేఖలాదండం భైక్ష్యం చర్యావ్రతానిచ। నివర్తంతేద్విజాతీనాంపునస్సంస్కారకర్మణి॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః. ఉపనీతస్య ధర్మాఉపదిష్టాః ॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్.

పాలాశప్రయోగస్సమాప్తః.

ఉపాకర్మప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే॥ ఉపాకరణేసమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భావే శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం శిష్యైస్సహాచార్యః నదీంతటాకంవా గత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా-మృత్తికాస్నానంవారుణస్నానం కృత్వా॥ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య॥ నూతనవస్త్రేణ మంటప మాసాద్య॥ తస్యోపరియథాశక్తితండులాన్నిధాయ॥ ఆదౌదీపారాధనంకృత్వా ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య॥ అథ ప్రయోగః॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుంశశివర్ణంచతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం-స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ తతఃపుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య.. ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మచర్యప్రతిలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సాహిత్రదోదశహోమంకరిష్యే ॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వంకృత్వా॥ అత్రచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణాపా

హి, ప్రథమోదకే హోమం కుర్యాత్ । తతః అగ్నికార్యం సమాపయేత్ ।
అగ్నికార్యపూర్వముక్తం । ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవ
ర్షిపూజాం కరిష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥ సోమం కాండర్షిమావాహయామి॥ అగ్నిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీనావాహయామి॥ సాగ్ంహితీర్దే
వతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహ
యామి॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వ
యంభువమావాహయామి॥ సదసస్పతిమావాహయామి॥ ఉపవీతీ॥ ప్రా
జాపత్యాదికాండర్షి దేవతాభ్యో నమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారైర
భ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండర్షి తర్పణం కరి
ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిం తర్పయామి... మి॥ ౨॥ సో
మం కాండ... మి॥ ౨॥ అగ్నిం కాండ... మి॥ ౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్కాండ
ర్షీగ్ స్త... మి॥ ౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త... మి॥ ౨॥ యాజ్ఞి
కీర్దేవతా ఉపనిషద స్త... మి॥ ౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త... మి॥
౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం త... మి॥ ౨॥ సదసస్పతిం త... మి॥ ౨॥ అనేన
ప్రాజాపత్యాదికాండర్షితర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకస్సుప్రీణాతు । ఏ
తత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య... ఏవం గుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం (అస్యాం) శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామధీతానాం
ఛందసాం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥
తదంగత్వేన అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్య
గ్నిప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతం కృత్వా॥ అత్ర వట్ప్రత్ప్రయో
గః । అన్వారబ్ధేష్వంతేవాసిషు సహాజ్యాంతాహుతీర్జుహోతి॥ సక్తూ
నీతివ: । ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండ
ర్షయ ఇదం । సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయ కాండ
ర్షయ ఇదం॥ అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా॥ అగ్నయే కాండర్ష
య ఇదం॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవే

భ్యః కాండఋషిభ్య ఇదం। సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా ॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా। వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం ॥ సదసస్పతయే స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। ఉపవీతీ। సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం సనిం మేధా మయాసిషగ్గ్ స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। ఆచమ్య। ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణంచ కరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య। బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ।తతః ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్య ♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ।ఇత్యేకం ధృత్వా ఆచమ్య। ఆచార్య ప్రముఖాద ర్భపాణ్యాసీనా దర్భాన్ధారయమాణా వేదస్యాద్యాంశ్చతురోఽనువాకానధీయీరన్। హరిః। ఓమ్। ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసోరుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి। ౧।

♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ,

ఇషే॰ త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునాకృతా
స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్
హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మాత్వా
న్వఙ్మాతిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మారిషం దేవబర్హిశ్శ
తవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౧ ॥

విష్ణుయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాస్సంపృచః పాహి సుసంభృతా
త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాసీంద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే
గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే
బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥ ౩ ॥
సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవ
యజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి
పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధా
రం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్తోకో హుతో ద్రప్సో
ఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సావి
త్ర్యాయు స్సా విశ్వవ్యచా స్సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వ మృతావరీరూ
ర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాతనచ్మీం
ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥ సోమేనాష్టౌ చ ॥ కర్మణే వాం
దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా

తద్యోధూరసి ధూర్వధూర్వంతంధూర్వతం యోఽస్మాన్ధూర్వతి తం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహ్రుత మసిహవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వా చక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మాసం విక్థామాత్వా॥౧॥ హిగ్ంసిషమురువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానా మిదమున స్సహ స్ఫాత్యై త్వా నారాత్యై సువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహంతాందుర్యాద్యావా పృథివ్యో రుర్వంతరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ సూత్వాషట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథ వేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషే త్వోర్జే త్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమం స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్న ఆ యాహి...బర్హిషి స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శంనో దేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతు నస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తతః యజ్ఞోపవీత గ్రంథిం విస్రస్య ఆజ్యేనాక్త్వా శుచి విధాయ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తు తేజస్స్వాహా॥ అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం॥ అథ బ్రహ్మయజ్ఞం కుర్యాత్॥ ఉపాకర్మప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ విరజాహోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ తిలాన్ జుహోమి

త్యాది పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్సక్తుభిః హస్తేనజు
హోతి, అగ్నింప్రజ్వాల్య। తిలాఞ్జుహోమిసరసాగ్ంసపిష్టాన్గంధార
మమచిత్తే రమన్తుస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ గావోహిరణ్యం ధనమన్నపా
నగ్ంసర్వేషాగ్ంశ్రియైస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ శ్రియంచలక్ష్మీంచపు
ష్టించకీర్తించానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామే
ధేప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వే
తాస్తిలా స్సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పునస్తుమే పాపం యత్కించి
ద్దురితం మయిస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్ర
హ్మహాగురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ంసురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా
శ్శాన్తిగ్ంశమయన్తుస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టి
శ్చకీర్తిం చానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ। శ్రద్ధా
మేధేప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియాఇద॥ ప్రాణా
పానవ్యానోదాన సమానామే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజావి
పాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా॥ ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥ వాఙ్మనశ్చ
క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామేశుధ్యన్తాంజ్యో
తిరహంవిరజావిపాప్మా భూయాసగ్గ్స్వాహా॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిరమేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీనిమేశుధ్య
న్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥ శిరఃపాణి
పాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవోమేశుధ్యన్తాంజ్యో

తిర్తహంవిరజా...స్వాహా॥ శిరఆదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ ఉత్తిష్ఠపురుష హారితపిఙ్గలలోహితాక్షి దేహిదేహి దదాపయితా మేశుధ్యన్తాం జ్యో తిర్తహంవిరజా...స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదం॥పృథివ్యాప స్తేజోవాయురాకాశా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిర్తహం...స్వాహా॥ పృథివ్యాది భ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిర్త హం...స్వాహా॥ శబ్దాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మా ణిమేశుధ్యన్తాం జ్యోతిర్తహం...స్వాహా॥ మానసాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిర్తహం...స్వాహా॥ అవ్యక్తాది భ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ ఆత్మామేశుధ్యన్తాం జ్యోతిర్తహం...స్వాహా॥ ఆత్మనఇదం॥ అన్తరాత్మామేశుధ్యన్తాంజ్యోతిర్తహం...హా॥ అన్తరా త్మనఇదం॥ పరమాత్మామేశుధ్యన్తాం జ్యోతిర్తహం...స్వాహా॥ పర మాత్మనఇదం॥ క్షుధేస్వాహా॥ క్షుధఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయస్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాయేదం॥ వివిట్యైస్వాహా॥ వివిట్యాఇదం॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయేదం॥ కషోత్కాయస్వాహా॥ కషోత్కా యేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధించసర్వాన్నిర్ణుదమేపాప్మానగ్గ్‌స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసా దిభ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ అన్నమయప్రాణమయ మనోమయవిజ్ఞానమ యమానన్దమయమాత్మామే శుధ్యన్తాం జ్యోతిర్తహం... స్వాహా॥ అన్నమయాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ

ప్రహరతి॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తంచస్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం...నమమ॥ అనేనవిరజాహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అథ నవర్షిదేవతాభ్యోనమః॥ పునఃపూజాంకరిష్యే॥ పునఃపూజాంకృత్వా॥ అనయాపూజయాప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాస్సుప్రీతాస్సు ప్రసన్నావరదాభవంతు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ ఇతిపుణ్యతీర్థేఋషీనుద్వాస్య॥ ఆచార్యంవస్త్రాదిభిరలంకృత్య॥ యథావిధసంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా॥ స్వగృహంగచ్ఛేత్॥ విరజాహోమస్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణకుర్యాత్। తైష్యాంపౌర్ణమాస్యా ముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అధ్యయన సంపాదనార్థంఅధ్యాయోత్సర్జనంకరిష్యే॥ అదితశ్చగతురనువాకాధ్యయనంవినాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉపక్రమోత్సర్జనయోస్సశిష్య ఆచార్యఆప్లుత్యమహాపగాసు। స తర్ప్య వార్యంజలిభిర్మునీంస్తానేభ్యస్తు హోష్యన్ సదసస్పతించ। కేంద్వాగ్నివిశ్వాంశ్చనిమత్స్వయంభుం హుత్వాముఖాం తేనసదసస్పతించ। ఆద్యానువాకాం శ్చతురోఽపరార్ధ్యానధీయ తేత్రతతో జయాది। చరుప్రధానేష్వఖిలేషుకర్మసుప్రధానకత్వాచ్చరుణాముఖాహుతిః॥ ఉత్సర్జనోపాకరణప్రసక్తేష్వమృతేన కార్యాగ్నిముఖాహుతిస్స్యాత్। ఆవాహనాసనేపాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకం। స్నానవస్త్రోపవీతాని త్వర్ఘ్యనంత

దనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపా నైవేద్యమేవచ । తాంబూలంచతతోదద్యా ద్విధివత్తర్పయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేతాంస్తుతతోనత్వావిసర్జయేత్ । ఋషీణామర్చనంసర్వం కర్తవ్యంహినివీతినా॥

ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః॥శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్త కాలే వేదవ్రతానిచ । స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నథ వేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణేసంకల్పఇష్యతే । శ్రావణ్యాం వైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం । వేదవ్రతేషుచేతుష్షు విధివత్పూజయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేవైతాన్ పూజాంతే తర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణేచోదితాశ్చతే । ఋషయః కీర్తితాహ్యేమేయేచైవం మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్। వాక్యోక్త్యాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః॥ సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయఇతి సూత్రాచ్చతుర్ష్వపి।సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్రశేషంయథాక్రమం।అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవహికారయేత్॥ షణ్మాసేవాథమాసేవాపక్షేవాథపరేహని । తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా నైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః । ఆసన్నేద్వ్యాహఆగ్నోహా ఆపదిస్వాయమేవవా। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాద్వేదవ్రతచతుష్టయం । గోదానాదీని కర్మాణి వినాహత్పూర్వవాసరే । ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదో విదుః। వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సమ్యాఖ్యావ్రతవేతరేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్

ప్రకృత మనుసరామః॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే సద్యోవపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహపాణినాయమ్య॥ఏవంగుణ..

శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన స
గ్గ్ స్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాంకృత్వా॥ షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ ॥నివీ
తీభూత్వా॥ ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉ
పనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీ
ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం తర్పయా
మి। సదసస్పతిం తర్పయామి। ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య +
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదిహో
మంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వంకుర్యాత్ ॥తత్రపట్పాత్రప్రయోగః॥

అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహు
త్వాఽన్వారబ్ధే ప్రతినిజుహోతి- ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా॥
ప్రజాపతయే కాండర్షయఇదం॥ ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వా
జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు
వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ రయీ
ణాం పతింయజతం బృహంత మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజా
పతింప్రథమజామృతస్యయజామదేవమధినోబ్రవీతుస్వాహా॥ ప్రజాప
తయఇదం॥ ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణోదేవానాంపితాజనితాప్రజా
నాం॥ పతిర్విశ్వస్యజగతః పరస్పాఃహవిర్నో దేవవిహవేజుషస్వస్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం॥ తవేమేలోకాఃప్రదిశోదిశశ్చపరావతోనివత ఉద్వ
తశ్చ। ప్రజాపతేవిశ్వసృజ్జీవధన్యఇదన్నో దేవప్రతిహర్యహవ్యగ్గ్ స్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం॥ ప్రజాపతిం ప్రథమంయజ్ఞియానాందేవానామగ్రే
యజతం యజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్ంసువీర్యగ్ం రాయస్పోషం

విష్యతు నాభిమస్మే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ రౌద్రాయ ఈశేశ
తద్దాయ ఉక్థ్యోయః పశూనాగ్ం రక్షితావిష్టితానాం ప్రజాపతిః
పితమిజా బుతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్న స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం ॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం మదాజ్యాహుతీర్జుహోతి ॥
సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ సాగ్ంహితీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
ఇదం॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం॥ సదస
స్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వా
హా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ తతః ప్రత్యృత్థాయ। అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషి
భ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో
వ్రతపతే కాండ...తాం। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...తాం। వ్రతానాం వ్ర
తపతే ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం...రాధ్యతాం॥ అగ్ని పురోగాశ్చత
స్రో దేవతా ఉపతిష్ఠతే॥ జయాది హోమం కుర్యాత్ ॥ స్విష్టకృతగ్ం
హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్త్వా పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చకృత్వా॥
అనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్ ॥
తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం వాచయేత్ ॥ సమా
పనే ప్యేవమేవ ప్రయోగః ॥ సంవత్సరే పర్యవేతే॥

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమిమం శిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతో
త్సర్జనేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే

ర్ప-ఉపస్థానమంత్రేషు-అగ్నేర్వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మే రాధి-వాయో వ్రతపతే కాండ...రాధి-ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...రాధి। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండ...రాధి...పూర్వవదుపతిష్ఠతే- శేషం పూర్వవత్ -అభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ ...... అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథ సౌమ్యవ్రతం వక్ష్యే। ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షే శుభనక్షత్రే పూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రు వాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహ స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। సోమం కాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతిం తర్పయామి। ఏవం తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। తతో ఽపరాహ్ణే ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య। అరణ్యే ఽచ్ఛదిర్దర్శే ఽగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా ఽన్వారబ్ధే వ్రతీ జుహోతి। సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయ కాండర్షయ ఇదం। సోమో ధేనుమితి సూక్తేన షడాజ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదాశదస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సు పృతనాసు పప్రిగ్ం సుషామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్। భరేషుజాగ్ సుక్షితిగ్ సుశ్రవసం జయంతం త్వామనుమదేమ సోమ స్వాహా॥ సోమాయేదం। త్వగ్ం సోమ క్రతుభిస్సుక్రతుర్భూస్త్వం దక్షైస్సుదక్షో వి

శ్చవేదాః । త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
భవో నృచక్షాస్స్వాహా ॥ సోమాయేదం । యాతే ధామాని హ
విషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతి
రణస్సువీరో వీరహా ప్రచరాసోమ దుర్యాన్స్వాహా॥సోమాయేదం॥
త్వమిమా ఓషధీ స్సోమ విశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః॥ త్వ
మాతతంథోర్వంతరిక్షంత్వం జ్యోతిషా వితమోవవర్థస్వాహా॥సోమా
యేదం । యాతేధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీ
ష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ థ్సోమప్ర
తిహవ్యాగృభాయ స్వాహా॥ సోమాయేదం। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం।
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥యాజ్ఞికీభ్యో దేవతా
భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వా
హా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్య
కామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥సదసస్పతయఇదం।మదం
తీరుపస్పృశ్య ప్రథమే నానువాకేన శాంతింకృత్వా।నమోవాచే యా
చోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచేనమో నమోవాచే నమో
వాచస్పతయేనమ ఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యోమామా
మృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయఃపరాదుర్మాహమృషీన్మంత్ర

శృతోమాప్రశ్రుతీన్పరాదాం వైశ్వదేవీంవాచముద్యాసగ్ం శివామద
స్తాం జుష్టాందేవేభ్యశ్శర్మమేద్యౌశ్శర్మపృథివీశర్మవిశ్వమిదం జగత్।
శర్మచందశ్చ సూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ।భూతంవదిష్యేభువ
నం వదిష్యే తేజోవదిష్యేయశోవదిష్యేతపోవదిష్యేబ్రహ్మవదిష్యే
సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్తృణఉపస్తరణంమే
ప్రజాయైపశూనాం భూయాదుపస్తరణమహంప్రజాయైపశూనాం
భూయాసం। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతంప్రాణాపానౌమామా
సిష్టంమధు మనిష్యేమధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామిమధువదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే
భ్యస్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు।ఓం శాంతిశ్శాం
తిశ్శాంతిః॥ చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాక్తాఅభ్యాదధాతి।ఓం
పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ సమింధే। తామహగ్ం
సమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా।యశసా
బ్రహ్మవర్చసేన।అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా॥అగ్నయఇదం।అంత
రిక్షగ్ంసమిత్ । తాంవాయుస్సమింధే। సావాయుగ్ంసమింధే। తా
మహగ్ంసమింధే।సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా।వర్చసా శ్రియా
యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥వాయవఇ
దం।ద్యౌస్సమిత్।తామాదిత్యస్సమింధే। సాదిత్యగ్ంసమింధే।తామ
హగ్ సమింధే।సామాసమిద్ధా ఆయుషా తేజసా।వర్చసాశ్రియా।యశసా

బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదం। ప్రాజాపత్యా మేసమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహామేఽసి స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ అథదేవతోపస్థానమ్। అగ్నే వ్రతపతే త్వాం డర్షిభ్య స్సౌమ్యం వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతామ్। వాయో వ్రతపతే త్వాం...తామ్। ఆదిత్యవ్రతపతే త్వాం డర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే త్వాం డర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం। ఉపస్థాయ ॥ శుక్రీయమంత్రబ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమమనుదాత్యాభివ్యాహార్య వాచయిత్వాచార్యః। నమః। యుంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణే। బ్రహ్మణే। దశ ఆపశ్యణ। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః। సావిత్రం। పరిశ్రితే। బ్రహ్మణే। అగ్నిః శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుంజతేసవితేతి వా। జయాదిప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనసక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య। సగ్గ్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాత మిత్యాది పరిషేచనాంతకృత్వా మదంతీ రుపస్పృశ్యోత్తరేణానువాకేన శాంతింకుర్యాత్।

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వాశంనస్తపతు సూర్యః। అహాని శంభవంతు నశ్శగ్ం రాత్రీః ప్రతిధీయతాం। శముషానో వ్యుచ్ఛతుశ మాదిత్య ఉదేతునః। శివా నశ్శంతమాభవ సుమృడీకా సరస్వతి। మాతేవ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమద్వాస్తుమంతో భూయాస్మ మావాస్తోశ్ఛిత్స్మహ్యవాస్తు స్సభూయాద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టియంచవయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో

భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిద్యస్త్వం ప్రతిష్ఠస్సభూయా
స్మాదన్యేష్టియం చనయం ద్విష్మః । ఆవాత వాహి భేషజం వివాత
వాహి యద్రపః। త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే।
ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆసింధో రాపరావతః। దక్షంమే అన్య ఆవా
తు పరాన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహే మృతస్య నిధిర్
హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం । తతో నో
మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజం। శంభూర్మయో భూర్నో హృదే
ప్రణఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇంద్రస్య గృహోఽసి తంత్వా ప్రపద్యే
సగుస్సాశ్వః। సహ యన్మే అస్తి తేన। భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే
సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనార్తాం దేవతాం
ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్ర
పద్యే ఓం ప్రపద్యే। అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ
యయా వాత స్స్వస్త్యా స్వస్తిమాంతయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసా
ని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మా మాహాసిష్టం
మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మా
నరిష్టేభి రశ్వినా సౌభగేభిః। తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా
మదితి స్సింధుః పృథివీ ఉతద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదా

వృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయావృతా। కస్త్వాసత్యోమదానాంమగ్ం
హిష్ఠోమత్సదంధసః॥ దృఢాచి దారుజేవసు। అభీషుణస్సఖీనా మవి
తాజరితౄణాం।శతం భవాస్యూతిభిః॥ వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం
ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః॥అపధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి
చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవబద్ధాన్ । శంనో దేవీ రభిష్టయఆపో
భవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః । ఈశానావార్యాణాంక్ష
యంతీశ్చర్షణీనాం । అపోయాచామిభేషజం । సుమిత్రానఆపఓష
ధయస్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ
వయంద్విష్మః । ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తానఊర్జే దధాతన । మ
హేరణాయచక్షసే॥ యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః ।
ఉశతీరివమాతరః॥తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ ।ఆపో
జనయథాచనః । పృథివీశాంతా సాగ్నినా శాంతా సామేశాంతా
శుచగ్ంశమయతు । అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతంతన్మే
శాంతగ్ంశుచగ్ంశమయతు । ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతాసామే
శాంతాశుచగ్ం శమయతు । పృథివీశాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ
శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశా శ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతిర్వాయుశ్శాం
తిరాదిత్య శ్శాంతిశ్చంద్రమాశ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశ్శాం
తిరోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతిర్గౌ శ్శాంతిరజా శాంతి
రశ్వ శ్శాంతిః పురుషశ్శాంతిర్బ్రహ్మశాంతిర్బ్రాహ్మణశ్శాంతిశ్శాంతి

రేవ శాంతి శ్శాంతిర్మ అస్తు శాంతిః। తయాహాగం శాంత్యా సర్వశాం
త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాంతిం కరోమి శాంతిర్మ అస్తు
శాంతిః। ఏతా శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా
సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మా మాగం శ్రీ
శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మే ధా ప్ర తిష్ఠా శ్ర ద్ధా స త్యం
ధర్మశ్చైతాని మా మా హాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయు షోదోషధీ
నాగం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగం అను। తచ్చక్షు
ర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ
శరదశ్శతం నందామ శరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ
శరద శ్శతగం శృణవామ శరద శ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శతమజీతా
స్స్యామ శ రదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। య ఉదగాన్మహతోఽ
ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్స మా వృషభో లోహితా
క్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు। బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ ఆణీ
స్థో బ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారి తేయం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ ధారిత
మేనేన మహదంతరిక్షం దివం దాధార పృథివీగం సదేవాం యదహం
వేద తదహం ధారయాణి మామద్వేదోఽధివిస్రసత్। మేధామనీ
షే మావిశతాగం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యావరుద్ధ్యై సర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయు రయాణి। ఆభిర్గీర్భి ర్యదతో... తే స్యామ। బ్ర
హ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మా మా హాసీత్। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ నిమీల్యాగృహ మాగచ్ఛేత్। అహ తేనవాససా ప్రదక్షిణగ్ం సముఖం శిరో వేష్టయిత్వాఽస్తమితే గ్రామం ప్రపాదయతి। వాగ్యత ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యాస్తేవా। శ్వోభూతే పూర్వోక్తలక్షణేఽచ్ఛది ర్దర్శేఽగ్ని ముపసమాధా యాథాస్యమష్టయమభిదర్శయతి। నప్తత యమిత్యేకే। అగ్ని మాదిత్య ముదకుమ్భ మశ్మానంవత్స మాకాశం హిరణ్యాం నప్తతయమపి వా ఆదిత స్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద మితరాణి। అత్రైత ద్వాసోగురవేవరందత్త్వా।వయసుపర్ణా ఉపసేదు రింద్రం-బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మతన్నో మహాసీత్ ॥ ఆభ్యుదయికం కర్మ ణః పుణ్యాహ వాచనం కుర్యాత్ ॥ సమాపనేఽప్యేవ మేవప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే।పారిణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమంశిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్స్కరిష్యే। పూ ర్వవత్స్నానంతర్పణం హూమశ్చమదంతీ రుపస్పృశ్య ప్రథమేనా నువాకేనశాంతిం కృత్వా।ఓంనమోవాచేయాచోదితా + శ్లోఖార్ధా క్షితరోఽనుమదంతు॥ ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతప్రసౌదుంబరీన్స మిధోఘృతాన్వక్తాఅభ్యాదధాతి।ద్యౌస్సమిత్।తామాద్రిత్యస్సమింధే అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥అంతరిక్షగ్ంసమిత్ అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥అంతరిక్షా యేదం।పృథివీసమిత్ ।అ న్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా।అగ్నయఇదం।ప్రాజాపత్యామె + స్వా హా। ప్రజాపతయఇదం।ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్యవ్రతపతేశాండ్ర ర్షిభ్యస్సౌమ్యవ్రత మచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయోవ్రత పతే-రాధి।అగ్నే వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాంవ్రతపతే-రాధి।దేవతాని

పస్థాయ। యుఞ్జతేసవితేతివర్జయిత్వా। జయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్ట కృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాప్రభృతీన్సక్త్వా। పరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। మదంతీరుపస్పృశ్యోత్తమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। శన్నోవాతఃపవతాం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। గృహాన్గచ్ఛేత్ శ్వోభూతే। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నో మాహాసీత్। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। గురవేవరందత్త్వాగురోవరంతే దదామీతిబ్రూయాత్। కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మ॥ పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్।

(మదంతీరుపస్పృశ్యేత్యత్రాభిమంత్రితపాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిషత్సదసస్పతింతంత్రివజ్జుహుయాత్సకలాంనమః। శుక్రియేసమిధోఽగ్నఇతిప్రతీయుఞ్జతేసవితాజయమావిశేత్। మాలనేయతవాక్ఛరసివ్రతీచేష్టస్తమితేగృహానావిశేత్। స్త్రీయశేంధఇవతూష్ణీమస్యధోవాగ్యతేనతతోఽభ్యుదితక్రియా। తతః ప్రభాతేతు బహిర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం। ఆకాశమూర్ధ్వం చ గిరిం చ వత్సంపశ్యేద్ధిరణ్యంచ వయస్సుపర్ణాః। ఉత్సర్జనేతు యుఞ్జాదిమాలనాదిచవర్జయేత్। సమిదాధానమంత్రేషు ద్వ్యాస్సమిత్పూర్వ మిష్యతే। వ్రతేషు చాపరోవిధిర్న సూక్తంచిత్తమాదికం॰ ఉపస్థితిర్న దేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే। అధ్యాయీ సోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్। నక్తభోజీత్వధశ్శాయీ బ్రహ్మచారీజితేంద్రియః। శూద్రసంభాషణాన్నైవ నోపానచ్ఛత్రధారణం। నగ్నాస్త్రీం సమీక్షేత నారోహేచ్ఛకటాదికం। స్నానముష్ణాంబునానైవపర్వసూపవసేదిహ। ఏతానిశక్తితః కుర్యాద్వ్రతీతిప్రతసిద్ధయే। స్నానోపాకర్మ సమిధస్తర్పణంవపనం వ్రతీ। ఆచార్యశ్చ

తరత్సర్గం స్నానతర్పణపూర్వకం॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారోపి॥ శా
మ్యేవ్రతేషు సోమాయకాండర్షయఇతీరితం ।సోమోధేనుమిదంసూ
క్తంసాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః । మదంతీస్తాఉపస్పృశ్య నమోవాచే
తిశాంతికంజప్త్వా । చతస్రస్సమిధస్సాజ్యా ఔదుంబరీర్వటుః । పృథి
వీసమిదిత్యేతైరుక్తస్థాన్నాదధాతిహి । యుంజతేవృష్ణ ఇత్యాద్యాభ్యా
దశ ద్వాదశోత్తరే । మంత్రబ్రాహ్మణ తానువాకానాంపదవాచనం
యుంజతే సవితేత్యేతౌ । ద్వావావాచయతిస్ఫుటం । అగ్నివ్రతః తే
కాండాత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। శన్నోవాతిశ్యాంతిజపస్సమిన్మాల్యా
హతవాససా । శిరస్సంవేష్ట్య స్తమితేత్వగారం వ్రాప వేశయేత్।పరె
ద్యుబ్రాహ్మణానాం చ భోజనంకారయెదితి । ఉత్సర్జనం త్వేనమేవ
ద్యారాద్యైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతె కాండాత్యాద్యుపస్థాన
మాచరేత్ । వటోశ్చ కేశవపనంవ్రతేషూత్సర్గనేషుచ । వదంతి కేచి
త్సౌమ్యాఖ్యవ్రతపవేతి రేషున । ప్రకృతమనుసరామః॥

ఆగ్నేయవ్రతమ్.

ఆగ్నేయవ్రతేనచౌలంవపనపూర్వకం స్నాత్వాఽచార్యశ్శిష్యేణ
సహప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ ।ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశి
ష్యమాగ్నేయవ్రతేనసంస్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా।
పదృష్టీన్ తర్పయేత్ ।సపేతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి॥
సాంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషద
స్తర్పయామి ।వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్స్వ
యంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉప
వీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా
ఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా।అగ్నయే
కాండర్షయఇదం । అగ్నేనయసుపథారాయె అస్మాన్ విశ్వానిదేవ
వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతే

నమఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం।అచ్ఛా గిరోమతయో దేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణం భిక్షమాణాః।సుసందృ శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్‌స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ స్వా హా॥అగ్నయఇదం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి ర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయఇదం।అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్స్వ స్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకా యతనయాయశంయోస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ప్రకారవోమననా వచ్యమానాదేవద్రీచీం నయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రా చ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। సాగ్ం హితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ం హితీభ్యోదేవతా భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉ పనిషద్భ్యస్స్వాహా॥వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మ ణేస్వయంభువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతిమ ద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్‌స్వాహా॥స దసస్పతయఇదం। అథదేవతోపస్థానం। అగ్నేవ్రతపతే త్వరపిభ్య

ఆగ్నేయంవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। వ్రతానాంవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్‌స్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం + తిథౌ। ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్‌స్కరిష్యే పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య-రాధి। వ్రతానాం- తన్మేరాధి। దేవతాఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే। స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్‌స్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్గ్‌స్కరిష్యే। పూర్వవదృషి

పూజాంకృత్వా మధ్యపిగ్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సద సస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా । ఉపవీతీ।అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ఽన్వారబ్ధే ప్రతినిజుహోతి। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యఇదం । ఆనోవిశ్వేఅస్రా గమంతుదేవామిత్రో అర్యమావరుణస్సజోషాః । భువన్ యథానోవిశ్వేవృధాసః కరన్థ్సుసాహా విధురంవశవస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । శంనో దేవావిశ్వదేవా భవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శముర్రాతిషాచశ్శంనోదివ్యాః పార్థివాశ్శంనోఅప్యాస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। యొసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్య వ్రతేవరుణస్యదేవాః । తేసౌభగంవీరవద్గోమదప్నో దధాతనద్రవిణం చిత్రమస్మేస్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । అగ్నేయాహి దూత్యం వారిషేణ్యోదేవాగ్ం అచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షిదేవాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్థ్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । ద్యౌః పితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవోమృడతానః.। విశ్వఆదిత్యా అదితేసజోషా అస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియంతస్స్వాహా ।
భ్యఇదం । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవంమే

యెఅన్తరిక్ష్యేయఉత్తద్యువిష్ఠ । యెఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆస
ద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వగ్గ్ స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం॥
సాగంహితీభ్యో-భ్యస్స్వాహా। సాగంహితీభ్యో దేవ-భ్యఇదం। యాజ్ఞి
కీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం। వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం। బ్రహ్మణే
స్వాహా। బ్రహ్మణ-ఇదం । సదసస్పతి-యాసిష్మగ్గ్ స్వాహా। సదసస్పతయ
ఇదం । అథదేవతోపస్థానం । అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయ తన్మేరాధ్యతాం । వాయోవ్రత-భ్యో
వైశ్వదేవంవ్రతంచరిష్యామి-రాధ్యతాం । ఆదిత్యవ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతం చరిష్యామి। త-రాధ్యతాం । వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతంచరిష్యామిత-రాధ్యతాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతే
సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదర్వ్యా పరిధీనక్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్
స్రావ చక్రృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మ
ణాన్ సంతోషయేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకు
ర్యాత్। సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మాత
త్మిసమేతోఽహంమమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్ స్కరిష్యే॥
పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే
వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి
వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం-రాధి। దేవతా
ఉపస్థాయ । జయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా

పరిధీనస_క్తి। పరిధీ వ్రహ్మాత్యనగ్గ సాివంచకృత్వా ౽ నాజ్ఞాలమిత్యా
దిష్కరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ నంతోష యేత్॥ అభ్యుదయి
కంకర్మణః పుణ్యాహవాచనం చకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతు చ
త్వారః కాండాః కాండపతీన్మహీ। తర్పయంత్యర్చయం త్యేతానుప
చా రైర్ష్నసూరయః॥ ఋషింముఖాంతే జుహుయా ద్ద్వ్యేషు సూక్తో
క్తాహుఆమాన్ త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితి శ్చాపి చదేవతానాం జ
యాదయో బ్రాహ్మణతర్పణం చ॥ వ్రతేషుసువనె చైవ తద్దై వాధ్య
యనెచుఖే॥ పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లెపకార్యాం నవిద్యతె। సువనె
గ్రహపూజా ఋగాం ఉపాకర్మవ్రతోత్సృజె। పరిధిప్రహరణం కుర్యా
త్సప్రావస్తువిధీయతే॥ వ్రతానివేదవ్రతాని సువనంపుగ్ం సవనం॥ అ
ధ్యయనం ఉపాకర్మమఖః గ్రహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

అథ సమావ_ర్తన ముచ్యతె శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం
కర్మణాం సమతిక్రమె। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చి_త్తమభోజనం॥
ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధే
యః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమఉపా_త్తదురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాత
కవ్రతాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణ_స్తదంగ త్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం +
స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమా_ప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యా
హం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ +
గోత్రః + నామధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్యసమావ_ర్తనశుభలగ్న ప
ర్యంతంబ్రహ్మచర్య వ్రతలోపప్రాయశ్చి_త్తం కరిష్యే॥ యథాశ_క్తితం
ఢులసహిత పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఉపస్థాయ॥ అర్మ్యపదక్షిణ్యా

యంకృత్వా॥శ్లో॥ సను స్తసంపత్సమవాప్తి + + + యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేసం భావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందనజపహీన భిక్షాగ్నికార్యశూద్రాద్యస్పర్శ్యస్పర్శితాన్న భోజనఖట్వాంకశయనఖట్వాధిరూఢతోజలపానభక్షణక్షౌరకౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాఽజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిత్రయస్త్రింశన్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణా మపనోదనార్థం-బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తంనిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మామనుగృహ్ణాంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి- ఏతత్క్షణపర్యంతంసంభావితేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తిర్భూయాదిత్యేషాసభాఽనుగృహ్ణాతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రత్రయ్యాచరిష్యే॥శ్లో॥స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరం యస్మాత్తదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం కరోషిదాతార మిహాలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య + నమమ ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైస్సభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభవతు। మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా

యశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశ హోమం కరిష్యే॥స్థండిలే ల్లేఖనా ద్యాజ్యసగ్గ స్కారాంతే + అత్రచతుష్పాత్రి ప్రయోగంకుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి॥ పునరూర్జాని + విశ్వతస్స్వాహా॥అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యాని + స్పరిస్వాహా॥అగ్నయఇదం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా॥అగ్నయే చపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువో వాయవేచా + స్వాహా॥ వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతఇదం॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా॥ ఆదిత్యాయచదివేచమహతఇదం॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా॥ చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యమహతఇదం॥ పాహినో అగ్నఏనసేస్వాహా॥ పాహినోఅగ్నఏనసఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా॥ పాహినోవిశ్వవేదసఇదం॥ యజ్ఞంపాహివిభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞంపాహివిభావసవఇదం॥ సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహిశతక్రతవఇదం॥ పాహినోఅగ్నఏకయా × ర్వస్తో స్వాహా॥ వసవఇదం॥ పునరూ + స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥సహరయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గస్థా × ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...మమస్నాతక వ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి + తు॥స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ పారిజానాయమ్య॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికా

ర్థం సమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే + + + అహం భో అగ్ని
వాదయే॥ (అగ్నికార్యం పూర్వముక్తం) సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్।
ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః × నామధేయః॥
శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం ర
క్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవా
చ్యా యా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృ
తం వస్వపావృణోః స్వరభాయబుధ్న బాధవే॥ రక్షాబంధనముహూ
ర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా
చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే॥ మధ్యందినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపా
త్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగసమిత్స్రక్సుగంధాన్ ప్ర
వర్త్యౌ శీతోష్ణాంబు క్షురకటయవచ్ఛత్రదండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌ కు
శశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రే స్నానం యుంజ్యాత్సకృదిహ నరః కాష్ఠ
మౌదుంబరం చ॥

సూత్రే=రెండుసూత్రములు, వస్త్రే=రెండువస్త్రములు, మణియుగ=రెండుసువర్ణ
కంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాన్=గంధము, ప్రవర్త్యౌ=
పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము, ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=పెద్దచాప,
యవ=వడ్లు, ఛత్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ అంజన=కాటుక కాయ, ఆదర్శ=
అద్దము, ఉపానద్ద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూ
ర్ణ=నున్నపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన, చెంబులజోడు నరః=మనుష్యు
డు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమాఱు చేయవలయును, కా
ష్ఠమౌదుంబరంచ=మేడిపుల్లయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి
శృంగా + × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రువాజ్యం
జుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥
సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమంప్రాణ్యే

॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం ॥ అథ పాలాశీగ్ంసమిధ
ముత్తరయాధాయ॥ ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ
సమ్మహేమ మనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే
సఖ్యేమారిషామ వయం తవ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ అథ ఉత్త
రేణాగ్నింకటఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితి క్షురమభిమంత్ర్య। త్ర్యాయు
షం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం
తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥ శివో నామాసీతి యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥ శి
వో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ ఆహాగ్ంస
గ్ంసజ్జనాద్యాకేనిధానాత్సమానః॥ ఉష్ణేన వాయ ఇతి యజుషా ఉష్ణా
శ్శీతాస్స్వ ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వప
తు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకే సనీయ॥ ఆప ఉన్దన్త్వితి కుమారస్య శిరఉన
త్తి॥ ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చసూర్యం
దృశే॥ యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
ప్రవపతి॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య వి
ద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస
దయం + శర్మా। ఇతి పూర్వతో వపతి। తాన్ కేశాంశ్చ కృత్పిండే ని
ధాయ అపఉపస్పృశ్య। త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భానన్తర్ధాయ॥ యత్క్షురే
ణేతి ప్రథమం వపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణ మర్చ +
తేన తేవపామి + శర్మా॥ యేనపూషా బృహస్ప + సోమో వాయుస్య
స్తయే॥ ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్ కేశాంశ్చ కృత్పిండే నిధాయ॥ అప

ఉపస్పృశ్య॥ పునఃతిగ్ స్త్రీన్దర్భానన్తర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా +
త్యాజ్యోక్ఞాయస్య స్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృ
త్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీగ్ స్త్రీన్దర్భానంతర్ధా
య॥ యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నేరిన్ద్రస్యచాయుషే వపతు। తేన
తేవపామి × శర్మనాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః॥
ఇత్యుత్తరతో వపతి॥ తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృ
శ్య॥ ఉప్త్వాయకేశా నిత్యౌదుంబరమూలేదర్భస్తంబేవా నిదధాతి
ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా। సోమో అ
గ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అప
స్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి॥ జఘనార్ధేవిజస్యోత్తమవిశ్య విస్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ కాగ్ంస ఇదమహామితి యజు
షౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో
.........స్యప్రావ్మానముపగూహామ్యుత్తరో + శర్మాద్విషద్భ్యః॥ ఏవం
విహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్స్నాపయిత్వా॥ ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః + శగ్ స్యోనా
భవంతు॥ + బలమోజో నిధత్త॥ అన్నాద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠే
నదతో ధావతే అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు రహమన్నా
దో భూయాసం॥ సోమోరాజాయమాగమ మితిస్నానీయేన చూర్ణే
నోద్వర్త్యస్నాత్వా॥ సోమోరాజాయమాగమత్ స మేముఖం ప్రవే
క్ష్యతి భగేన సహవర్చసా॥ సోమస్యతనూరసీతి యజుషా అహతమ్

త్తరం వాసః పరిధాస్య । సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా మా తనూ రావిశ ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యో రతుణాయ దత్త్వా । నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాక జంజభాభ్యాం [illegible] గ్రాహిణః ॥ అప్సరస్వి త్యాత్మానం గంధేనానులిప్య ॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చ యద్యశః ॥ దైవో యో మానుషో గంధస్స మా గంధస్సురభి ర్జుషతామ్ ॥ మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోతమియమోషధ ఇత్యుదక పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య ॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు । అపాశోసీత్యధిచ్ఛత్త్రైణకం తే బద్ధ్వా ॥ అపాశో౽స్యురో మే మా సగ్ం శారీశ్శివో మా పరిష్వస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ ॥ బాదరమణిమప్యేవం కృత్వా ॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి ॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీ స్త్వేతి సమానం ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికా శ్చాకృన్తగ్ స్త్వా । ధియో౽వయన్నవగ్నా అవృంజన్ త్సహస్రమన్తాగ్ం అభితో౽అయచ్ఛన్ । దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహి త్వనం ॥ యా అకృన్తన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాస్య । యా అకృన్తన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రన్తానభితో౽దదన్త । తాస్త్వా

దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః । పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ంశతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ । పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్ ।

తస్యదశాయాం ప్రవర్తం ప్రబధ్య దర్వ్యామాదాధాయాఽఽజ్యేనాభ్యానయన్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టావాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యం । ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్ం స్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం ॥౧॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం । సర్వాస్సమృద్ధిరృద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్థ్సమాహితాస్స్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం ॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషమ్ । తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషేషు ప్రియం కురు స్వాహా ॥ హిరణ్యాయేద ౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు । ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం ॥౪॥ యాతిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి । తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ం రాధనీమహగ్గ్ స్వాహా ॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం ॥౫॥ సగ్ంరాధ

న్యై దేవ్యై స్వాహా। సగ్ంరాధస్యై దేవ్యా ఇదం ॥౬॥ ప్రసాధన్యై దే
వ్యై స్వాహా। ప్రసాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ సమ్రాజం చ విరాజం చా
భిశ్రీర్యా చనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖే తయా మాం సగ్ం
సృజామసి స్వాహా। లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౮॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం (నమ
మరుద్రాయ తంతిచరాయేదం (నమమ) అస్యకర్మణః హోమాప్ర
తిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమా
దాయ। ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + + అథ (జయాది హోమాం తు
ర్యాత్) జయాది బ్రహ్మోద్వాసనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభి
ర్వైకంకతీం సేకర్ణే జుహోతి। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషమౌద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మామ్।
ఉచ్చైర్వాదిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయమ్ । సర్వాస్సమృద్ధీర్
ఋద్ధయో హిరణ్యే ఽస్మిన్ సమాహితాః । శునమహగ్ం హిరణ్యస్య
పితురివ నామాగ్రభైషమ్।తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం।
కురు। ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు । ప్రియం
విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు । యాతిరశ్చీ నిపద్య
సేఽహం విధరణీ ఇతి । తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరా
ధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై । ప్రసాధన్యై దేవ్యై। సమ్రా
జం చ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చనో గృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖే
తయా మా సగ్ం సృజామసి। ఏతాభి స్సవ్యే స్వ్రీయం । ఆయుష్యం

వర్చస్యగ్ం + + + సృజామసి। అథశుభికేశిర ఇతి స్రజశ్శిరసి నిధా-
య। శుభికే శిర ఆరోహ శోభయంతీ ముఖం మమ। ముఖగ్ం హి మమ
శోభయ భూయాగ్ంసం చ భగం కురు। యామాహర దితి భాషితం
బద్ధ్వా। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయై కామాయాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేఽహం భగేన సహ వర్చసా। యదాంజన మిత్యంజనేన
చక్షుషీ ఆంక్తే। యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవత ఉపరి।
తేన వామాంజే తేజసే వర్చసే బలాయ చ। మయి పర్వతేతి చతుర్ణాం
యజుషామేకేన వా। మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వత వర్చసం
మయి పర్వత భేషజం మయి పర్వతాయుషం॥ యన్మే వర్చ ఇత్యాదర్శ-
మవేక్షతే। యన్మే వర్చః పరాగతమాత్మాన ముపతిష్ఠతి। ఇదం త-
త్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠే స్థ ఇత్యుపాన-
హావాగృహ్ణాతి॥ ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తం॥ ప్రజాప-
తేశ్శరణమసీతి ఛత్రం। ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్వి-
శ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి॥ దేవస్య త్వేతి వేణవం దం-
డమాదాయ। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసి వా-
ర్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ। దేవీష్షడుర్వీరిత్య-
ధచ్ఛత్రేణాదిశముపస్థాయ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత విశ్వే దేవా-
స ఇహ వీరయధ్వం। మా హాస్మహి ప్రజయా మా తనూభిర్మా రధామ

ద్విత్ర తేషాంమరాజే॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణిచంద్రమసం చరాతివా
సంభావ్య । యదాథఃం గచ్ఛత్యేవతురగ్గస్నానం తూష్ణీమేవతీర్థే
స్నాత్వా। తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నావాదధాతి। పాణిగ్రహణే స్నాతం
పుణ్యాహంవాచయిత్వా। ఆశీర్వాదః తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్।
కాశీయాత్రాయై॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహం కృతవ్రతచతుష్టయః।
శీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహిమేశుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం)
సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామితేద్విజ । పాణింగృహీ
త్వాసాగ్నిస్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యు
దయికంకర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయ మితిపాశ్చాత్యవైదికస
మ్మతవ్యవహారః॥

ఇతి స్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

వైకల్పికసమావర్తనమ్.

అథైతదవరం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధ
మాదధాతి।పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం
హోమధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనంకరిష్యే।తూష్ణీమేవతీర్థే
త్వా వి
కృత్వాపాలాశీగ్ంసమిధం । ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌతూష్ణీం
ప్రజాపతింమనసాధ్యాయ న్నాదధాతి ।శ్లో॥ స్నానంవత్యేగరంతూ
ష్ణీంతీర్థే స్నాత్వైవలౌకికం। వహ్నావూధాయ విధివత్పరిషిచ్యస
మంతతః । పాలాశీంసమిధంతూష్ణీమగ్నావాధాయ యత్నతః । పరి
షేచనంతతః కుర్యాద్యథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వైకల్పికసమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

సూత్రీయవివాహప్రయోగః

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనం ప్రథమం భవేత్స్వస్తిహోమం సుహృదాభిమంత్రి
ణమ్। సంగతాయవరాయసమర్ప్య తేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకమ్
శ్లో॥ స్థాప్య తేచవివాహమహీతి లేపావకో విధివన్మధుపర్కః॥ సోత్రగ్నో
వహీః ఉపహీతోపివాదీయ తేవరవృత్తసమీక్షయా॥
శ్లో॥ ఏవమేవపరావచిత స్తతోఽభ్రాతృమాతృజపోః సమీక్షణమ్।
అత్రచాగూః కరణావరకన్య యోర్భ్యన్తరం యజుషాపరిమృజ్యతే॥
శ్లో॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివా యదిహిరోదితి బంధువియోగతః।
తర్హిజీవవతీంతుజపేదృచంకన్యకావరణేయదివర్జనమ్॥
శ్లో॥ స్నాపనాదితుయద్బహు మంత్రకం కర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి।
గృహ్యతేఖలుపాణిరమాత్రకంగమ్యతేజ్వలనస్తుసమాత్రకమ్॥

అథప్రయోగః.

హరిఃఓమ్॥ ముహూర్తసమయేవరో మంగళస్నానంకృత్వా॥ పూ
ర్వమేవవధూంమంగళస్నానం కారయిత్వా॥ అయం ముహూర్తస్సు
ముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనే
భ్యోనమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు ..సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శు
భేశోభనేముహూర్తే...శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయోఽహం। శ్రీమ
తిః గోత్రస్య నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీ పర
మేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన
తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చమహాజనైః
స్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం
గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యా
హంవాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వరాన్ప్రే
షయిష్యే॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్॥ పు

ర్థం కన్యాం వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయతి॥ తానాదితో ద్వాభ్యామభి
మంత్రయేత॥ ప్రసుగ్మంతా... సుయమమస్తు దేవాః॥ తే కన్యాదాతారం
గత్వా బ్రువతే॥ అతిప్రథమం వరప్రవరముక్త్వా తతో వధూప్రవరము
చ్చరేత్॥ సత్రేః-పౌత్రాయ॥ పుత్రాయ॥ శర్మణే వరాయ। సత్రీం-
పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీము
హే వృణీధ్వం దాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవం త్రిః॥ కృతార్థా
వయమితి వరం మా వేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం గుణ...
ప్రీత్యర్థం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్గ్ స్త్రియముద్వహే॥ పునః ప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీత ధార
ణం కరిష్యే॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ యజ్ఞోపవీతం ధృ
త్వాఽఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం శ్రీల
క్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానం కరిష్యే॥ మహాసంక
ల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వర
స్యేదమాసనం। ఇదం పాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ... యుగధారి
ణే నమః॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూప వర॥ అమీ గంధాః। అలంకారా
ర్థా మే అక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం... ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అతిప్రవ
ధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ సత్రీం- పౌత్రీం - పుత్రీం నా
మ్నీం కన్యాం। సత్రేః - పౌత్రాయ - పుత్రాయ - శర్మణే వరాయ॥ తు
భ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వ
కం దద్యాత్॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే...
ర్త్వా వస్త్వాంగిరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం
తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ సాలగ్రామదానం॥ దాతా॥ ధర్మార్థ
కామేషు త్వయైషా నాతిచరితవ్యా॥ వరః॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచ
నం॥ తత్రైవ కన్యాఽఽస్తే॥ వరో వివాహవేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం

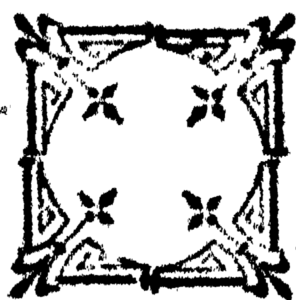
కుర్యాత్। వరః॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం। సకల శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ తతో మధుపర్కః॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య। మయా యమాణ కన్యాదానాంగత్వేన వరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥ కూర్చం ప్రయచ్ఛతి। యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతీతి తత్కూర్చ ఉపవిశతి॥ యథాపురస్తాత్॥ రాష్ట్రభృద...ద్యోషం॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ। ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య। ఆపః పాదా.. వర్చస్యసాని॥ దక్షిణం పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్। మయి మహో...శ్రీర్యం॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య॥ మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ। ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ ఆమాగన్యశసా...పశూనాం॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేత్ ॥ విరాజో దోహో...విరాజ॥ శేషం పురస్తాన్నినీయమానముత్తరయానుమంత్రయతే॥ సముద్రం వః...మత్పయః। దధిమధ్వితి సగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి ప్రాహ। త్రివృతమేకే ఘృతంచ పాంక్తమేకే ధానాస్సక్తూగ్ంశ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యైవిద్యాయై...పశూనాం। ఆమాగన్......పశూనాం॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదుపరిష్టాచ్చ॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ పీత్వా॥ ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య॥ యన్మధునో...మధవ్యోఽసాని॥ సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। అమృతాపిధానమసి॥ అపః పీత్వా। హస్తం ప్రక్షాళ్య। ద్విరాచమ్య। అనుకం

ప్యాయప్రయశ్చిత్తి రగ్నిస్త్వా పరాజస్థపతిర్వా పురోహితాయగా
రితిగాంప్రాపనోత్త రేణ యజుషా ఽభిమన్త్ర్య। గార్హస్పత...మన్యేచ।
తస్యైవపాగ్రేకపయిత్వోప స్త్రీణాభిఘారితాంమధ్యమేవా తమేనవాత
లాశపర్ణేనోత్తరయాజాహనోతి। అగ్నిః పాత్రిణ్ణాతు...బ్రాహ్మణేభ్యః॥
యమ్యైతస్యతమపాగం శూత్తరాజపిత్వా। యజ్ఞోపర్ధతాం...తృణా
వ్యత్తు। ఓముత్సృజత॥ ఉచ్చైరనుజనాతి। అన్నంప్రోక్తముపాగం
శూత్తరయాభిమన్త్ర్య। ఓంకల్పయతేత్యుచ్చైః। సిద్ధమన్నంభూతం।
దాతాప్రాహ। భూతం। వరః॥ సావిరాట్। తన్మాకూ...ఊర్జంధాః॥
ఓంకల్పయత। ఉచ్చైః। వరంవస్త్రాదిభిర్యథాహాంపూజయేత్। తత
స్స్వయంహూతేన్వయంద్రష్ట్వాత్పతియాంజపేత్। అభ్రాతృఘ్నీం...
న్సవితస్స్వన। దృష్ట్వైవచక్షుషీ ఉపసంహరతి। చతుష్యాసవిరా
జేతి। అఘోరచక్షు...శంచతుష్పదే। కృతప్రాణాయామా। ఆవా
భ్యాం కర్మాణికర్తవ్యాని। ప్రజాపతేశ్చాప్యదయిత్వాః॥ వధూవరౌ
సంకల్ప్యమతి। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుల్యాదర్భాగం సంగృ
హ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరంసమ్మృజ్య ప్రతీచీనంని
రస్యేత్। ఇదమహం...నిర్దిశామి। అథఉపస్పృశ్య। ప్రాప్తేసమిత్తరు
త్తరాంజపేత్। జీవాంరుదంతి...పరిష్వజే॥ యుగ్మాంత్సమవేతా
న్మంత్రవతఉత్తరయా ఽద్భ్యః ప్రహిణుయాత్। వ్యుతిత్రామ...రు
దచ్చుంశ్వ్రవః। ఉత్తరేణ యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ॥
త్యాస్తైన్దాగ్నిం...క్షేరాగ్ని। తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్ర
తిష్ఠాప్య। శన్నః శంపథః...సూర్యవర్చసం। ఛిద్రేసువర్ణం మ్ముత్తర

యాంతిర్థాయ। శంతే హిరణ్యగ్ం.....సగ్ంసృజస్వ। ఉత్తరాభిః పం
చభిస్స్నపయిత్వా। హిరణ్యవర్ణాః.........సవితా పునాతు। హి
రణ్య........భవంతు। యాసాగ్ం రాజా.........భవంతు। యా
సాం దేవా...భవంతు। శివేనత్వా...భవంతు। ఫక్కృత్స్నపయతి। ఉ
త్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య। పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః॥ ఆ
చమ్య। ఉత్తరయా యోక్త్రేణసం నహ్యతి। ఆశాసానా...సుకృతాయ
కం। ఉత్తరేణనాభిం నిష్ట్యర్గ్యం గ్రంథిం కృత్వా ప్రదక్షిణం పర్యావృత్య దక్షి
ణేన నాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతునా...శరదశ్శతం। మంగళ
సూత్రం కంఠే బధ్వా। తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్। వరః పయ
సావధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి। వరాంజ
లావప్యేవం కుర్యాదేవం వధ్వంజలేరుపరిస్థాప్య। కపిలాగ్ స్మారయంతు। బ
హుదేయంచాస్తు। పుణ్యాం వర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తి శివంకర్మా
స్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహేసనక్షత్రేసహసోమేనక్రియే
తాగ్ం శాంతిరస్తు॥ ప్రజాపతిస్త్రియాం యశః...ప్రజాం మే కామస్సమృ
ధ్యతాం। అన్యోన్యగ్ం శిరసి తండులారోపణం కుర్యాత్। పూర్వం వరో
వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్॥ ద్వితీయపర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం ప్రాప
యేత్। తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వం। చతుర్థే అన్యోన్యం
యుగపత్। ద్వితీయపర్యాయే। పశవో మే కామస్సమృధ్యతాం। తృ
తీయపర్యాయే। యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీం చతుర్థం।
విశ్వేత్తా తేత్త్యృచాపుంసాం బర్హియాద్దక్షిణాకరే। అథవామకరే స్త్రీ
ణాం బృహత్సామేతి మంత్రితః॥ సంకల్పానంతరం తస్య ముఖ్యకాలతః

స్మృతః । హస్తగ్రహణకాలో వాచతుర్థ్యాం సిశిమోచయేత్ ॥ ఏవం గుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వధ్వాసహపాణిగ్రహణాంగత్వేన । అవహోఃకహో ర్థంకహోబంధనంకరిష్యే॥ విశ్వేత్తా తే...బంధవే॥ తత॥ బృహత్సామ... సగరేణరతు॥ వధ్వావామకరేబధ్నాతి॥ బ్రహ్మగ్రంథింబధ్నాతి॥ అగ్నే వాముత్తరయాదక్షిణహస్తేగృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ ॥ తూష్ణీందక్షిణ హస్తేగృహీత్వా॥ పూషాత్వేతో...మావదాసి । ఏవంసూత్రీయ పాణిగ్రహణప్రయోగస్సమాప్తః॥

ఇచ్చట జరుగవలసిన ప్రధానప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదల గునవిముందు జూడఁదగును.

అథ భట్టీయ వివాహ ప్రయోగః

దంపతోర్మంగళస్నానం కారయేత్। పూర్వమేవ వధూంమంగళ స్నానం కారయిత్వా। తత్రాయం ప్రయోగః॥ శుభమస్తు। అయుర్ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...స ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః - ఏవ గుణ- శుభతిథౌ శ్రీమాన్-గోత్రః-నామధేయః। శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం-మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। అనుహవమితి శౌనకాదిమంత్రాన్వాచయేత్॥ అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షవమ్ దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకునమ్। మృగస్యస్రుతమక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే। నివాతే త్వాఽభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే। నమః కృత్స్నాయ ... రుద్రాయ నమో రుద్రాయ ... కృత్స్నదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। సిగ్ంసి గస్తి నసి వజ్రోసి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్ధృతాసి వరాహేణ ... నామ గాయసి బ్రహ్మపుత్రి ... వనసి। స్వస్తి నః కృణు అస్తు ప్రతిష్ఠ స్సుమనా భవ॥ వివాహాగార

కృత్యపాణా ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రాణానాయమ్య। ఓంభూః-ఏవంగు
ణ-శుభతిథౌ వతామ్-ధర్మప్రజానంశ తత్సర్థం స్త్రీయముద్వహే। ఓమ్
భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాం
గత్వేకకర్మాదారమ్భ ధన కరిష్యే। రమ్భబంధన దేవతాభ్యోనమః
ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి। ఓమ్విశ్వే
త్తా త్రేనవనేషుప్రివాచ్ఛాయాచ్ఛకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావ
త్రాయత్పుర్గు సంభృతః వస్వపావృణో శ్వరభాయుబూపేబ ధ వేః రమ్భ
బంధనమః స్వాహా...అస్తు॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచ స ధార్య। ఓమ్భూః
ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యక
ర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (మద్వాహాంగకాలే శ్వశురదత్తద్వి
తీయ) యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే। యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా। చ

జ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతధారణము
వాచస్త్రిస్ముమహార్త్వోఽస్తు। సుహృదస్సమనేతాన్మాత్రివసో వరా

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మా శేతిద్వా
భ్యామభిమన్త్రయేత్। ఓమ్, ప్రసుగ్మన్తాధియస్తానస్య సక్షణివరేభి
ర్వరాగంఅభిప్రప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతియత్సౌమ్య
స్యాన్ధసోబుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో
యన్తినోవరేయమ్। సమర్యమా సంభగోనోనినీయాత్ సంజాస్పత్యగ్ం
సుయమమస్తుదేవాః॥ కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే। గౌరీకంక
ణపూజాస్థలేఅఖండదీపారాధన కృత్వా ప్రణమ్య। ఆచమ్య-ఓంభూః
ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం।
గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య- ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే।

గౌరీకంకణపూజాం చకృత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ముహూర్తాభిమంత్ర్య + సంగ రేణి
రత్నవర్ధ్యా నామక కేబన్నీయాత్ ॥రత్నాబ ధనముహూర్తస్సు + అస్య
వాత్స్యాయనస్య పౌత్రాయ × గోత్రాయ + శర్మణే వరాయ ధర్మప్ర
జాసంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్।
ఇతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మ
ణేభ్యశ్శుభం భవతు... వస్త్రే। పౌత్రాయ। పుత్రాయ। నామధేయాయ
వరాయ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు...
వస్త్రీః। పౌత్రీః। పుత్రీః। నామ్నీం కన్యాం। వృణీమహే వృణీధ్వ
మితి దాస్యామీత్యుక్త్వా॥ (సుదర్శనం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ ఇ
తి విప్రాః॥ (అటుపైని "అంగః పట" లాకృత్వా తెరను కట్టవలయును)
తతః వరసమీపే సధూమాసీనః॥ ప్రత్యఙ్ముఖో వర ఉపవిశేత్। తస్యా
పహ్రాఙ్ముఖీ। కన్యా వాణా వధూముపవేశ్య। ఆచమ్య। ఓమ్ గౌః॥
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగ
తిమిమావరం మధుపర్కద్రవ్యేణ పూజయిష్యే॥ అథ వరాయ మధుప
ర్కం కుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చం సదద్యాత్॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృత
సీతి మజాషోపవిశేత్ ॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృతిస్థాచార్యా
స్త్రాదీమ్మాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసందీ మాత్వద్యోషగం
రాష్ట్రభృదస్యధి పత్నాస్యసందీ మాత్వద్యోషమ్॥ ఆపః పాద్యా ఇతి
దాతా ప్రాహ॥ ఆపః పాద్యా॥ ఉత్తరయాభిమంత్ర్య॥ ఆపః పాదావనేజని
ద్విషంతంనాశయంతు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ పూర్వం
దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తతో వామపాదం ప్రక్షాళయేత్॥ ప్రక్షాళము
తారముగన్న శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య ప్రాహ్మణస్య
భాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్త
యే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శా

స్వతే సహస్రకోటియుగధారిణే నమః। వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్య చస్యా।
వర్చో మయి మహ ఇతి యజమానః ప్రత్యభిమృశేత్ ॥ వరః॥ మయి మ
హో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యమ్। కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్యా
ప్యన్నాయే నాహార్హణీయా అప ఇత్యుక్త్వా। అర్హణీయా ఆపః। అపః అమాగ
న్నిత్యభిమంత్ర్య। అమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ం సృజ పయసా తేజ
సా చ తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్। అర్ఘ్యైకదే
శ ఆనీయమానే వరో విరాజో దోహోఽసీతి యజుర్జపిత్వా। వరః విరా
జో దోహోఽసి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజః। (వరః అ
పః అపాస్య) శేషం పురస్తాన్నినీయమానాసగ్ం సముద్రం వ ఇత్యభిమంత్ర
యేత। సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజ
యా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అత్ర వాసోగవాదికం యథా
శక్తి దత్త్వా। వరమలంకృత్య। యువం వస్త్రాణి + సశేధే। ఇతి మంత్ర
ముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామవదేత్। మధుపర్కద్వయం ధృత్వా చ
మ్య। దధిమధు సగ్ం సృజ్య కాగ్ంసేనవర్షీయసాపిధాయ కూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్చరేత్॥ + మధుపర్కః॥ త్రయ్యా
విద్యాయా అమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య। త్రయ్యై విద్యాయై య
శోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియం ప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ం సృజ ప
యసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥
అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా। అమృతోపస్తరణమసి। (పీత్వా
ద్విరాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కగ్ం త్రిః కృత్వా ప్రాశ్య। యన్మధునో

మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేనప
రమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని॥ సకృ
న్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం అమృతాపిధానమసీత్యపః పీత్వా॥ అమృతాపిధా
నమసి॥ (అపః పీత్వా,) హస్తం ప్రక్షాళ్య, ద్విరాచామేత్॥ గౌరిత్యు
క్త్వా గౌరసీతి యజుషాగామభిమంత్రయేత్॥ గౌః గౌరస్యపహత
పాప్మాఽపపాప్మానం జహి॥ మమచాముష్య చేతివరదాతృనామ్నో
రితిషష్ఠ్యంతనిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమచ । కేశవ శర్మణోము
ష్యచ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్సహి వేదయథా హవిః । శివ
మస్మాకంకృణ్వన్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః॥యజ్ఞో ధర్తామిత్యు
పాగ్ంశూక్త్వా । యజ్ఞోవర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధతాఽపచితిరస్య
పచితిం మాకుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ । గౌర్ధేను
భవ్యామాతారుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా
మమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగా
మదితింవధిష్ట । పిబతూదకంతృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజతేత్యుచ్చైర్వ
రో బ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత॥ సిద్ధమన్నం భూతిమిత్యుక్త్వా॥సావి
రాడిత్యేతైరుపాగ్ంశ్వన్న మభిమంత్ర్య॥ భూతమ్ । సావిరాట్ । త
న్మాక్షాయితస్యతే ఽ క్షీయతన్మ ఊర్జంధాః । ఓమ్ కల్పయత॥ తతః
కన్యాదానమహం కరిష్యఇతిసంకల్ప్య॥ ఓంభూః । ఏవంగుణ + శుభ
తిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యాదానమహా
మహాసంకల్ప కరిష్యే॥ మహాసంకల్పకథనం కృత్వా ॥

కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥ కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయాస్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యః సర్వదేవతాః ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ పునః కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరపర్యంతం —— భవతు॥ ప్రపౌత్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ ప్రపౌత్రాయ-పౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాం హస్తముదకపూర్వం వరహస్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదకకన్యామహాదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే (న మమ)॥ *వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽస్మై హరయే కన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షిణా + నమమ॥ తతో గోదానభూదానసాలగ్రామదానాని షోడశమహాదానాని చ కుర్యాత్। తతః కులాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్॥ స్వస్తి స్వస్తి ప్రతివచనం॥ ధర్మే చ-అర్థే చ-కామే చ-నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్॥ నాతిచరామి॥ ఏవం చరామీతి వరో బ్రూయాత్

* కన్యాదానే, నమమేతి, న వక్తవ్యమితి కేచిత్॥

త్యక్త్వాగ్నినాతిచరామి॥ ఇతి॥ ఆచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా
॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దై
వబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంఽఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీతనయో శివ
స్సుఖకరో మిత్రః శశి కవనస్సః శ్రీమాంగాంగోఽచలాదగ్నిదిక్పాలకా
మృగేంద్రాద్యామృగాః నద్యః పుణ్యాః నగో వరాః దితిజాః స్త్రీర్వా ఖిలౌ జానశ్చేం
ద్రోపహార్యమరాన దాజలధయః కుర్వంతు వో మంగళమ్॥ సావధాన-
సుముహూర్తే- దైవజ్ఞో ఘటికాయం తేనముహూర్తం సమ్యగవలోక్య-
సతు త్రిమార్గానవలోక్య। స్వస్వశాఖోక్తవివాహప్రాణాం ద్విజగురుదైవ
త్యానాం... స్థపీతాస్సుముహూర్తాస్స్రసన్నా వరదాభవంతు॥ సు
ముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్। ధ్రువం తే
రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువంత ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ
రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువం। ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రు
వన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం
విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువా హ పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయం।
ఇహైవైధి మాపచ్యోష్ఠాః। పర్వత ఇవావిచాచలిః। ఇంద్ర ఇవేహ
ధ్రువస్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రము ధారయ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే
సంతు శత్రవః। ఇంద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ। అపక్షేత్రాణి సంజ
యః। ఇంద్ర ఏణమదీధరత్। ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా
అధిబ్రువన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ అనంతరం ముహూర్తస్సుముహూ
ర్తోఽస్త్వితి సుముహూర్తే న్యాయ దృష్ట్వా। చతుష్షష్టి నగం హ్యా
అభ్రాతృఘ్నీం వరుణ జపిత్వా। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహ
స్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ। అఘోర

హాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। (ఆవరణవస్త్రమపాస్య) అత్రవరవధ్వా స కల్పయత॥

పునః ప్రాణానాయమ్య । ఓమ్భూః... శుభతిథౌ అనయో ర్దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం । ఆజ్యభాగాంతం కర్మాణి కర్తవ్యాని-ప్రణీతాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పూతయోరాజ్యయోః॥ అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుల్యాదర్భాగ్రం సంగృహ్యేదమహమితి తస్యా భ్రువోరంతరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ । ఇదమహం యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాం నిర్దిశామి। అథ ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగ్ంరుదన్తీతిమన్త్రేజపిత్వా॥ జీవాగ్ంరుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిందీధియుర్నరః । వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే। యుగ్మాన్విప్రాన్ వ్యుత్క్రమ్యోరమితి స్నానీయాద్యుక్ష పేష హేత్॥ [illegible]

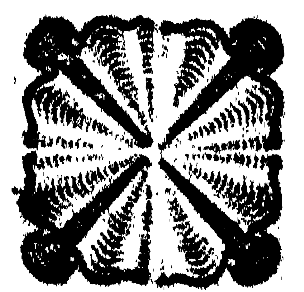
బ్రాహ్మణానన్నుకవగ్ం హరన్తు అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః। అర్యమ్ణ ఇతి యజుషా। తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ । అర్యమ్ణో అగ్నింపరియన్తుక్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాం శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ। ఖేఽనస ఇతి తస్మిన్దక్షిణం బాహ్యగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య। ఖేఽనసః ఖే రథః ఖేయుగస్య శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిః పూత్వ్యకర త్సూర్యవర్చసమ్ । శంతేహిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ। శంతే హిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాపః శం మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ। శంత ఆపః శతపవిత్రా

శతస్వధా ఉతత్వగ్ంసగ్ం సృజస్వ । హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి
స్సకృత్స్నాపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్
హిత్వావద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవ
స్సవితా పునాతు। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్య
పో యాస్వగ్నిః॥ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్
స్స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే
అవపశ్యం జనానామ్। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప
శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్త
రిక్షే బహుధా భవన్తి॥ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప
శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా త
న్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా
స్త ఆపశ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు॥ పంచభిస్సకృత్స్నాపయతి॥ పరిత్వేత్యహ
తవాసోభ్యామాచ్ఛాద్య । పరిత్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః
వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । మాంగల్యతంతు
కృతమంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్ । ఆశాసానేత్యాసీనాం యో
క్త్రేణ సన్నహ్యతి॥ ఆచమ్య— ఓమ్ భూః — శుభతిథౌ ఆవమోర్ధం
పత్న్యాః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణవర్షశతపర్యంతం
సుఖేనజీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాం కరిష్యే । అథ యోక్త్ర
మాంగల్యపూజాం కుర్యాత్ । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌ
గ్యం

కమ్। ఉత్తరేణ నాభిం స్వర్ణ్యం గ్రంథింకృత్వా। ప్రదక్షిణం కన్యాయా దక్షిణేన నాభిసువస్థాపయతి। మాంగల్యతంతునానేనమమ జీవన హేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగేత్వం జీవశరదాం శతమ్। రౌణాక్త్ మాంగల్యధారణముహూర్త అస్తు। తతఃఆగ్న్యాత్ తారోపణం కుర్యాత్ యథా। వధూశ్చపూర్వం ప్రథమే తృతీయేవరశ్చపూర్వం ద్వితుర్థయోఽస్తు। వధ్వాఽఽదాతలోపరేణచ కార్యం। కపిలావాచనాది మంగళాచారప్రాప్తం కుర్యాత్। తస్యాయం ప్రయోగః వరః వయుపావధ్వాంజలావుపస్తీర్యద్విస్తండులానోష్యద్విరభిఘారయతి (వరాంజలావ్యః కుర్యాదేవం వధ్వా జలేరుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశమాదాయ బ్రాహ్మణైస్సహ కపిలాగస్సంతుమ। దక్షిణాఃపాంతు-బహు దేయంచాస్తు- పుణ్యం వర్ధతాగం శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు-తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- అవిఘ్నమస్తు-ఆయుష్యమస్తు- ఆరోగ్యమస్తు-స్వస్తిశివ కర్మాస్తు-కర్మసమృద్ధిరస్తు- దంపత్యోర్నామజన్మనక్షత్రేగ్రహే...దైవతేనవాసోమేన క్రియేతాగం శాంతిరస్తు। ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః। ముష్కయోరదధాత్సపం। కామస్యతృప్తిమానందం। తస్యాగ్నేభాజయేహమా। మోదః ప్రమోద ఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వేవకామస్యతృప్యాణిదక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి। పశూనాగం రూపమన్నస్య। యశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి। యథాఽహమస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్। యథాస్త్రీతృప్యతి పుగ్ంసిప్రియేప్రియా। ఏవంభగస్యతృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యాప్రియః దద్దామిత్యగ్నిర్వదతి। తథేతివాయు రాహ్వాతత్। హంతేతిసత్యం చంద్రమాః। అదితంమనుంమోదయతి। ...

య్యజ్ఞస్య దత్త్వాం। ప్రజానమే గ్నున్సమృధ్యతాత్। ఇతివధూవరయో శ్శిరస్యక్షతారోపణంకృత్వా। ఏవం సభ్యేనకక్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యోరుపస్తీర్యేత్యాది॥ ౨॥ ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతామ్ ।౩। యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయే॥ శ్రీర్మే కామస్సమృధ్యతామ్। పూర్వంవరోవధ్వాశ్శిరసిప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం... । చతుర్థపర్యాయేఅన్యోన్యం యుగపత్॥ ఏవమక్షతారోపణంకృత్వా॥ అక్షతైశ్చైభిరితిబ్రహ్మగంధిం కుర్యాత్॥ అక్షతైశ్చైభిస్సునీక దేనైరూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్। కులాయనంఘృతవంతగ్ం సవితేర్యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు॥ యోవైతాం బ్రహ్మణోవేద। అమృతేనావృతాంపురీమ్।తస్మైబ్రహ్మచబ్రహ్మాచ। ఆయుఃకీర్తిం ప్రజాందధుః॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతియాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
వివాహ ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషాత్వేతోనయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూంతదక్షిణహ స్తేగృహీత్వా॥ పూషాత్వేతో నయతుహస్తగృహ్య శ్వినాత్వాప్రవ హతాగ్ంరథేన। గృహాన్గచ్ఛగృహ పత్నీయథాఽసోవశినీత్వంవి దథమావదాసి॥ఆచమ్య। ఓంభూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా వధ్వాసహ మమాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన హోమంకరిష్యే॥ ఉత్తరోపరః॥ తిదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రంస్థండిలం చతురశ్రమండలంకల్ప యిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య। శ్లో॥ ప్రాచీఃపూర్వముద క్సంస్థందక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీఃపురస్సంస్థంపశ్చిమారంభ మాలిఖేత్। అవాక్కర్మోఽభ్యుక్ష్యనిధాయ వహ్నిమున్సృజ్య తేఽపో ఽపోక్ష్య శేషం। ప్రాక్తోయమన్యన్నిధ ధాత్యుదగ్వాయథాబహి ష్యాచ్ఛపరి సరాణామ్॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ పర్యాప్రాణి ప్రయోగం కుర్యాత్। అగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥వధ్వం జలిహోమవిధానదర్వీంద్వితీయదర్వీం సహచాజ్యధాన్యా। ప్రోక్షణ పాత్రేణసహాప్రణీతామిధ్మంచ మ్యాస్సుచా లాజమశ్మా॥పవిత్రక రణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూపాస్తయో స్పదన ప్రోక్షణాదివనవ మ్మార్జనానికరోతి॥ సోమఃప్రథమ ఇతిద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥ సోమఃప్రథమోవివిదేగన్ధర్వోవివిద ఉత్తరః। తృతీయోఽగ్నిష్టేపతిస్తు రీయస్తేమనుష్యజాః॥ సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయగన్ధర్వోఽదదదగ్నయే। రయించపుత్రాగ్శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథోఇమామ్॥ అథాస్యైదక్షి ణేన నీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాద్యది కామయేతస్త్రీ రేవజనయేయ మిత్యంగుళీ రేవ గృహ్ణీయాద్యది కా మయేత పుగ్ంసఏవజనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సాభి వాంగుష్ఠమ్॥

ప్రధానహోమః.

గృభ్ణామి త ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వామపాణిం గృహీత్వా। గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః। భగో అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥ తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి। తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽను పవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్స త్వా మన్మనసం కృణోతు॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీముదీచీం వా దిశమభిప్రక్రమయ త్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగం సప్తపదాని గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। సఖేత్యాదిసూనృత ఇత్యంతగం సప్తమే పదే జపతి॥ సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తే గమేయగం సఖ్యాత్తే మా యోషగం సఖ్యాన్మే మా యోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాంసి సం వ్రతా సముచిత్తాన్యాకరమ్। సా త్వమస్యమూఽహమమూహమస్మి సా త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగం రేతోఽహగం రేతోభృత్త్వం మనోఽహ

మస్మిన్నాక్త్యగ్ం సామ్రాజ్ఞ్యమస్య శ్వశ్ర్వాగ్ం సామ్రాజ్ఞ్యుత దేవృతాధవ
పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవవహి సూనృతేన
బ్రహ్మణాం ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా పశ్చాదగ్నేః స్థానముపవిశ్య। సోమాయజ
నివిదే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమన్త్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా। ఏ
కం ద్వే త్రీణి చత్వారి॥ సోమాయజనివిదే స్వాహా॥ సోమాయజనివిద ఇ
దం॥ గన్ధర్వాయజనివిదే స్వాహా। గన్ధర్వాయజనివిద ఇదం॥ అగ్నయే
జనివిదే స్వాహా॥ అగ్నయేజనివిద ఇదం। కన్యలా పితృభ్యో యతీపతిలోక
మవదీక్షామదాస్థ స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। ప్రేతో ముఞ్చా
తి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్। యథేయమిన్ద్రమీఢ్వస్సుపుత్రా
సుభగాసతి స్వాహా। ఇన్ద్రాయమీఢుష ఇదం। ఇమాంత్వమిన్ద్ర
మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాంకృణు। దశాస్యాం పుత్రానాధేహి
పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయమీఢుష ఇదం॥ అగ్నిరైతు
ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్
తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీపౌత్రమ
ఘం న రోదాత్ స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్। ఇమామగ్నిస్త్రా
యతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః॥ అశూ
న్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభిప్రబుధ్యతామియగ్ం
స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥ మాతే గృహే నిశి ఘోష
ఉత్థా దన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు। మాత్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా

జీవపత్నీ పతిలోకవిరాజపశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా।
అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్। కేషాం చిత్త్వాత॥ వధ్వై సూర్యాయా
ఇదమ్। ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చస్తనం ధయ
న్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వేదే
వా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా। ద్యువాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వే
భ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం
శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా। వ
వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా। వరుణాయేద
మ్। తత్త్వాయామి... మోషీః స్వాహా। వరుణాయేదమ్। త్వంనో అగ్నే...
ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్। సత్వంనో అగ్నే ...వీ
ధి స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్। త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మన
సాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా।
అయసేఽగ్నయ ఇదమ్। అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత
శ్మానమాస్థాప్య। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరా భవ। అ
భితిష్ఠ పృతన్యతః సహస్వ పృతనాయతః। వధ్వాఞ్జలావుపస్తీర్య ద్విర్లా
జానోప్యద్భి రభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతి తత్కాలే
ఇయం నార్యుపబ్రూతే ఇతి స్రుచేవ శీర్షం త్రియక్ జుహోతి। ఇ
యం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మే
పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। ఉ
త్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మానమాస్థా।

యథాపురస్తాత్। తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్ సూర్యాం వహతునాస హ। పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ। పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా। దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్। విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ। అతిగాహేమహి ద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమ శ్మేవత్వగ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ అథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానో ప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతి త్యేకే అర్యమణ మితి జుహోతి। అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత। స ఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముంచాతి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరత్స్వాహా। అర్యమ్ణేఽగ్నయ ఇదమ్। తుభ్యమగ్నే...మహి ద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ అథాంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతి త్యేకే త్వమర్యమేతి జుహోతి। త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామస్స్వధావన్ గుహ్యం బిభర్షి। అంజన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా। అర్యమ్ణే అగ్నయ ఇదమ్। తుభ్యమగ్నే పర్యవహ...మహి ద్విషః॥ అగ్నయ ఇదమ్। సమిధమిధ్మసన్నహన చాధ్య। ప్రజాపత్యాగ్నే ప్రహారతి। ఉదాయుతంతి చరాయేదమ్ (నమమ)। అన్యాకర్మణః హోమప్రతి షాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యాహుతిం కుర్యాత్। ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా

...జయాదిబ్రహ్మ విసర్జనాంతే ... నమమ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రత్యా
ముంచామీతిద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥ ప్రత్వాముంచామి
వరుణస్య పాశా ద్యేన త్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః। ధాతు
శ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహపత్యా కరోమిః। ఇమం
విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ
యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహపత్యా కృణోమి॥ హరిః
ఓమ్ తత్సత్। వివాహప్రధాన హోమస్సమాప్తః.

అథ వివాహప్రవేశహోమః

ఆచమ్య...ఓమ్ భూః...ఏవంగుణ ..శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా
వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రవేశహోమం
కరిష్యే॥ అథ అధూర్గృహాత్ స్వగృహాన్ప్రత్యానయేత్ ఉదుత్తరమితి
తిసృభి రభిమంత్ర్య। ఉదుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః
మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే
భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దే
వృషు। స్నుషాణాం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం
చ దేవృాణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ॥ సంకాశయా మీతి
దర్శయతి। సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షు
షా మిత్రేణ। పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్య
స్సవితా కృణోతు తత్। ఆ న్మగన్ధుమతీ రాజనీ వసూ వశినా

హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంశత। అభూత్తగ్గోపా మిథునా శుభస్పతీ
ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి। అయం నో దేవ స్సవితా
బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా
సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముంచతు॥ శర్మ
వర్మేతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్త
రలోమా స్తీర్య॥ శర్మవర్మేద మాహర అస్యై నార్యా ఉపస్తిరే।
సినీవాలి ప్రజాయతాం ఇయం భగస్య సుమతా అసత్॥ గృహాన్భద్రా
నితి దృహాన్ ప్రపాదయ పత్నీం వాచయిత్వా॥ గృహాన్భద్రాన్థ్సు
మనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవతః సువీరాన్। ఇరాం వహతో ఘృత
ముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా స్సంవిశామి। అగారస్యేశాన
దేశే। వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఓమ్
భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారి శృగాం... మట్వాతి ప్రయోగం కుర్యాత్॥
అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగ్నేయమితి ప్రతిమం
త్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి॥
ఆగ్నేయం మహి స్త్రీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్
బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తుసుర త్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యా
త్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। ౧। అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ం
సత్పుష్టివర్ధనః। యథాభగస్యాభ్యాందదద్రయింపుష్టిమథో ప్రజాగ్ం
స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్। ౨। ప్రజయా అభ్యాం ప్రజా
పతత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్నప్రమీయాతా ఉభ
ప్రజాస్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। 3। తేనభూ

తేనహవిషాఽఽయుష్మాన్వర్ధయిత్వా పునః ప్రజాయాం యజమానస్తం త్రప
స్తాగ్ం౦ సేనాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౪॥ అభివ
ర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్। రయ్యాసహస్రపోషస్సేమౌ
స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా
వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయేదమ్॥౬॥ ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వాఽదాద్బృహ
స్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరదశ్శతగ్ం స్వాహా॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥౭ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్। త్వష్టా స
హస్రమాయూగంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ం స్వాహా॥ త్వష్ట్ర
ఇదమ్ ॥౮॥ ఇమం మే వరుణ ... రా చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం ॥౯॥
తత్త్వా యామి ... ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ ౧౦॥ త్వం నో
అగ్నే ... ముముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ ౧౧॥ స త్వం
నో ... వధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥౧౨॥ త్వమగ్నే ... భేష
జగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ సమిధ మిధ్మసన్నహనం
చాద్భిః ప్రోక్ష్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి। అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తం
తి చరాయేదమ్। అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జ
యాదిహోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వా
హా... జయాది ప్రభృతి విసర్జనాంతే భవత్ప్రార్థిబ్రహ్మత్వదక్షిణాం... స
మర్పు। యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥ అపరేణాగ్నిం

నీయుగ్ వసుపవిశతః। ఉత్తరో వరః॥ ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా

ఇహపూరుషాః । ఇహాగోసహస్రదక్షిణో రాయస్పోషోనిషీదతు॥ ఉత్త
రోవరోయాపుంప్రసూర్జీవ పుత్రాస్త్రిస్యాః పుత్రిం వధ్వాలంకేసో
మేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య॥ సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేన పృథివీ దృ
ఢా । అథోనక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమఆహితః॥ తస్మైస్మఫలానిప్ర
దాయ॥ ప్రజన్వన్తః ప్రేయం ప్రజయాభువనే శోచేష్ట । యాఃఫలినీ
ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో
ముంచన్త్వగ్ంహసః॥ ఇహప్రియమితిద్వేజపతీ॥ ఇహప్రియంప్రజ
యా తేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనా
పత్యాతన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వాధాజిర్విదధమావదాసి॥

సుమంగలీరితిగంధర్వంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్రీమ ... శుభతిథౌ అన
యానవోఢయావధ్వాసహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహగంధ
ర్వప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ గంధర్వపూజాంకుర్యాత్॥ సుమఙ్గలీరియం
వధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యైదత్త్వా యథాస్తంవి
పరేతన॥ గంధర్వోవిశ్వావసుః పర్యముష్టాత్సప్తరాత్రీః పరిముషి
తోవసత్ । తస్మాత్సప్తరాత్రీఃక్షిత్రసోమోవసతి తేద్వేవాఃబ్రువన్
స్త్రీకామావైగంధర్వాస్త్రియామిచ్ఛన్తామితితే వాచగ్ంస్త్రియమే
కహాయనీంకృత్వా తయానిరక్రీణన్థ్సారోహిద్రూపంకృత్వాగంధ
ర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వావసోత్రిగంధర్వద డే రాత్రిత్రియంవస । అవ
యోఃప్రీతిముత్పాద్యరక్షమాం శుభలక్షణమ్॥ వివాహగంధర్వప్రతి
ష్ఠాపనముహూర్తోఽస్తు॥ ఉభౌ॥ వాచంయచ్ఛత్వానక్ష
త్రోదయాత్। ఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥

ధ్రువక్షితిరితి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చ దర్శయతి॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువతస్స్థితమ్। త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమా పాహి పృతన్యతః। సప్త ఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహంతీయమస్మాక మేధత్వష్టమీ॥...శ్లో॥ కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః। వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవహూత్యామభూత్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూల్లోకపూజితా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యో నమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥ ప్రవేశహోమస్సమాప్తః.

అథ ఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య.. ఓం భూః ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలిపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే జుష్టమధివపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్న్యవహంతి చతుర్గృహీతమయుత్య్వాఽభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారి శృంగా... పట్ప్రయోగం కుర్యాత్। అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయే

వమ్॥ తతస్సౌవిష్టకృత్తీర్య - చరుమధ్యా * ద్వితీయవదాయ। అభిఘా
ర్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం (న
। పునస్స్విష్టకృత్తీర్య। చరుమధ్యా ద్వితీయవదాయ-అభిఘార్య-
హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదమ్ (నమమ) ఇస్మిన్నన్నహవనాన్యప్సు స్రుగ్స్రువాభ్యాగ్నౌ ప్ర
హరతి-అగ్నయ ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అ
స్యకర్మణః పాశమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదితర్గం ప్రాజాప
త్యహోమం కరిష్యే॥ ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా। వాయ
వ ఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥ దర్వ్యా పరిధీనక్తి। పాత్రిప్రయుక్తద
ర్భాగ్రాణి దర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూలాం
ఈనేదక్షిణం పాణిమధః కుర్యాత్॥ ఏవం త్రిః॥ కించిత్తృణమపాదాయ
ప్రజ్ఞాతం నిధాయ। పాణిభ్యాం దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతా ఉ
ద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇన్ద్రాయేదం। అగ్న
య ఇదం। సోమాయేదం। అగ్నయ ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
అంజలినా త్రిరుద్ధృత్య తృణం ప్రహరతి। తీర్థగుహ్యాని ద్దిశ్య। ఏతత్
ఏతత్ ఏతత్। అగ్నిమభిమంత్ర్య భూమిముపస్పృశేత్। మధ్యమపరిధిం
ప్రహృత్య ఇతరౌ పరిధీ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్ర మంగారేష్వాపోహతి
పరిధీభిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి। దర్వ్యామితరదర ప్యగ్ర
మవధాయ స్రగ్ సాగ్రివే ణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య
స్సగ్ స్రావభాగేభ్య ఇదమ్। అస్మిన్ప్రాకృతే కర్మణీ త్యాది......సిద్ధము
త్తర కరిష్యే వనం। తతః ప్రణీతా విమోకో జపి। తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ

* పంచావత్తినాం త్రిరవదా

గంభోజకేదోష్యేఽస్వాపచిత స్తస్మాయుక్తం దదాతి.....ఏవమత ఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యుక్తే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవకంచదర్శ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణాయామః॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ ఏవం గుణ...ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యక్ష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాకవత్। వృషభదానం నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యుక్తే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకానంతరమౌపాసన హోమః। సాయంప్రాతరతఊర్ధ్వం గృహస్థైనైతే అహుతీ తండులైర్వ్రీహిభిర్వాజుహుయాత్। స్థాలీపాకవద్దశతగ్నిసారీ పూర్ణాహుతిః ప్రోక్తేత్యుక్తే।

అత్రస్థాలీపాకే। శ్లో॥ దర్వ్యామనస్త్రిక మతోఽరస్యాం మధ్యంసమూలం త్రిహస్తిమాత్రిః। పక్షే ద్వితీయే సహస్ర దేవయూలం ద్వితీయుడర్వ్యామితర చ్ఛదర్వ్యాం। అక్త్రోవహసి యాక్తత్త్రణంనిధాయదర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన। నిరస్తసవ్యః ప్రహారేత్ప్రహ్రాత్యత్రిరత్రిచోద్ధృత్యత్రిణా ప్రహారః। నిర్దేశకంచాగ్న్యభిమంత్రిణం చభూమౌ నిక్షిప్తః పరిధి ప్రహారః। సంస్రావహోమాంత మమంత్రకంస్యాత్పాత్రమిత్యుక్తం తృణమత్రచహోమా॥

అథ ఔపాసనమారభ్య-తేనయావజ్జీవం హోష్యామీత్యథ యోగ్య కల్పః। పునః ప్రాణానాయమ్య + ఓం భూః...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓం భూర్భువస్సువరోమ్-ఔపాసనమ్పూర్వముక్తమ్। గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే।

మహాసంకల్పః

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ—॥ దేవలః మహాదానేషు యజ్ఞాదౌ ప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్ప

మాచరేత్ । — ॥ మరీచిః ॥ కన్యాదానేనదీస్నానే తులాదానాదిషు ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్తేషుయజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషువిశేషతః ॥ ఏతదాదిషుసర్వత్రమహాసఙ్కల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతేకర్మతద్దానన్త్యాయకల్పతే । — ॥ సఙ్కల్పప్రకారః ॥

అథానంతవీర్యస్య- శ్రీమదాదినారాయణస్య- అచింత్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్యమహాజలౌఘమధ్యేపరిభ్రమమాణానామనేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమేఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహంకారాకాశవాయువహ్నిజలపృథివ్యావరణైః సప్తభిరావృతేఽస్మిన్ మహతిబ్రహ్మాండకరండమండలే-ఆధారశక్తిశ్రీవరాహకూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గజోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోకస్యో పరితలే- ప్రతిలోమేనసత్యాదిలోకషట్కస్యాఽధోభాగే-మహానాళాయమానఫణిరాజరాజశేషస్యసహస్రఫణామండలమండితే- దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే- లోకాలోకాచలవలయితే-లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరోదకార్ణవైఃపరివృతే-జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాక శాల్మలిసప్తద్వీపైరావృతే-ఇంద్రద్వీప కశేరు తామ్రగభస్తి నాగసౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్యనవఖండమండితే- మహాసరోరుహాకారే- పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే-లక్షయోజన విస్తీర్ణజంబూద్వీపే-సుమేరు నిషధహేమకూటహిమాచలానాం హరివర్షకింపురుషవర్షయోర్దక్షిణే-సేతుబంధమలయాచలయోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతేభరతవర్షే- భరతఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రేదండకారణ్యే- కర్మభూమౌ-అయోధ్యాకాశీకురుక్షేత్రగయాప్రయాగ కాంచీశ్రీరంగశ్రీవేంకటాచలాదిపుణ్యక్షేత్రైర్గంగాయమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిర్విరాజితే-సమభూమధ్యరేఖాయాఃపూర్వదిగ్భాగే-శ్రీశైలస్య-ఈశాన్యప్రదేశే-కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతాబ్రాహ్మణసన్నిధౌ-అస్మిన్కల్యాణమంటపే-పరబ్రహ్మణానియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః పరార్ధద్వయజీవినః-కారణబ్రహ్మణః- పంచాశత్తమవత్సరే - ప్రథమ

మాసే-ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే-అహ్నిద్వితీయే యామే -తృతీయే ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే- స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మనుషు షట్స్వతీతేషు సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే -బౌద్ధావతారే-అష్టావింశతితమే మహాయుగే -కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు కలియుగే ప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక సంవత్సరే అముకాయనే- అముక ఋతౌ - అముకమాసే... పక్షే... దినే... వాసరే- ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్యజన్మవిశేషం ప్రాప్తవతో మమ జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయకర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోపపాతకాదీనాం నవవిధానాం పాపానాం సద్యః అపనోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభిన్నప్తర్షిమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక వాలుకాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షపరిమిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం- తిలైః సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక తిలాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష పరిమితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం యవైః అగ్నిమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్ష క్రమేణ సర్వ...ర్థం॥ మాషైః ధ్రువమండల... ఏకైక మాషాపకర్ష...ర్థం॥ పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మిత దేశేవృషలోమభిర్నక్షత్రమండల——ఏకైకలోమాపకర్ష...ర్థం॥ త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామవాజపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మయా సహ దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మధ్యమానాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ మహాసంకల్పస్సమాప్తః.

అథ చూర్ణికా.

స్వ స్త్యశ్రీ స్వాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదాధార మహామండూక కూర్మ్మయజ్ఞవరాహ శేషపృథివీనాం. పురందర పావకయమనిర్ ఋతివరుణవాయువ్యకుబేర ఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం। జలజభవహరిహరముఖ్య దేవగణానాం నారదవిశ్వామిత్రపరాశ రాత్రివాల్మీకిగౌతమభృగువ్యాసాది మహర్షీణాం।సీతా ఉరుంధత్యహల్యాద్రౌపతీతారామందోదరీపాంచాలిదమయంత్యాదిమహాపతివ్రతానాం హరిశ్చంద్ర నలకార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాదిపుణ్యపురుషాణాం। గంగానర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీభీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూ నింబ కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకవకళ

లశకన్యకా గృహమేధిక విశ్వ వీణావాదిమేఘధ్వనీనాం।అయోధ్యాకాశీపురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైలవింధ్య హేమాచల గోవర్ధనకైలాసాది మహాశైలానాం। తర్కమీమాంసా

న్యాయవైశేషిక భాట్టప్రాభాకరవ్యాకరణాదిషట్ఛాస్త్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాఽథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాః స్సునక్షత్రాశ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదాస్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు।

ఇతిచూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాల మహోపాసనం కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభిస్సహాఽలంకృత్య- భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైస్స్వస్తివాచక మంగళపాఠకపుణ్యాంగనా దిభిఃఆ ప్తజనైర్వధూవరైస్సహకల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః సు పవిశ్య ॥ తత్రనూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరితండులాన్నిధాయ॥ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ. దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోజయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహాదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ ఓం భూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభి...త్యవత్ ॥ మహాసరస్వతీమా...మి॥తతః అష్టసుదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్రమంత్రాః పూర్వోక్తాః॥షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ వస్త్రగంధపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ ॥(ఉభయత్ర)దద్యాత్ ॥తతస్సభాపూజా॥సర్వేషాం

మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాంసర్వత్రఇమాన్యాసనాని॥ఇతికర్తృవాక్యం ।సుఖాసనానీతిసభావాక్యం॥ సర్వైర్దేవేశః క్రియతాం॥ ఓం తథా।ప్రాప్నువంతుభవంతః॥ ప్రాప్నువామ॥ అర్చితప్రా...తి॥గంధద్వారాం...శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మైఅత్ర వేదికాస్థితానాం శేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు ॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహాదాశీర్వచనంకుర్యాత్ ॥

ఇతిసదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

కంకతో౽నకంకతో౽థో౽సతీనకంకతః । ద్వావితిప్లుషీఇతిన్యాఅ
దృష్టాఅలిప్సత॥ శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్యరక్షాసూత్రాన్న కదాచన।
మయిరక్షాంస్థిరాం బద్ధ్వా శివత్వంగచ్ఛకణ॥

మిథునవిడియమంత్రః.

తస్మాద్దేతాంద్వంద్వమింద్రేణదేవతాస్యస్యంతే ।ద్వంద్వంవై
స్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే।ప్రజాత్యైప్రజాయతే।
ప్రజయాపశుభిర్య ఏవం వేద॥ . అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై
దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతివధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణిపీవ
సావసాథేయువోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః । అవాతిరతమనృతా
నివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతివరస్య॥ హిరణ్యరూపస్స
హిరణ్యసందృగపాన్న పాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యయాత్పరి
యోనేర్నిషద్యహిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై॥

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.

అష్టవర్షాభవేత్కన్యాపుత్రవత్పాలితా మయా । ఇదానీంతవ
దాస్యామిదత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం
తవపుత్రస్యదత్తాంస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం
తవపౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా । ఇదం స్నేహ
తుతవభ్రాతృదత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీ
తృనమయే పఠేత్॥

అథ శేష హోమః.

పూర్వోక్తామేవగారీగంధర్వపూజాం కుర్యాత్॥ తంచతుర్థ్యామపరరాత్రే ఉదీర్ష్వాతఇతిద్వాభ్యాందండముత్థాప్య। ప్రక్షాళ్య। నిధాయ। ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా। అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యాసృజ। ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషావిశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీట్టే। అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతే భాగోజనుషాతస్యవిద్ధి। స్వస్థానాదన్యత్ర నిదధాతి॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తఇతిప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీ హుత్వా॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్యాం నవోఢయా వధ్వాసహఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ శేష హోమంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధ...దంపత్యోః॥ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తేత్వందేవానాంప్రాయశ్చిత్తిరసిబ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యేయాఽస్యాంపతిఘ్నీతనూః ప్రజాఘ్నీపశుఘ్నీలక్ష్మీఘ్నీజారఘ్నీమస్యై తాం కృణోమిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ వాయోప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా॥ వాయవఇదమ్॥ ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా॥ఆదిత్యాయేదమ్॥ ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ప్రసవశ్చో పయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చద్రవిణంచభగశ్చాన్తరిక్షం చ సిన్ధుశ్చసముద్రశ్చసరస్వాగ్శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టితమేషాం జమ్భేదధ్మ

స్వాహా॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబలిహ్మవిసర్జనాంతేఖవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥ అపరేణాగ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నయతి॥ భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా హోగ్ స్వాహా॥ అపశ్యం త్వేతి ద్వాభ్యాం వధూ ర్వర మీక్షేత॥ అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానంతపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథ ద్వితీయం అపశ్యం త్వేతి వరో వధూమీక్షేత। అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం * ఋత్వ్యే జేనాథమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే। సమంజంత్విత్యాజ్య శేషేణహృదయే

* ఋత్వియే

శేసంమృజ్య। సమంజన్తు విశ్వేదేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ। సం
మాతరిశ్వా సంధాతా సము దేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ॥ ప్రజాపత ఇతి తిస్రో జపి
త్వా॥ ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టృ దేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్ర
విశ్వై ర్దేవై రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం
మాతరస్స్యామ। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజం మను
ష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహా
రేమ శేఫమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరుము పబర్హస్వ బాహుం...దేవేషు కృణుతో దువః॥ సమా
వేశనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ ఇతి శేషహోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యోపాసనం కృత్వా। తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గౌరవర్ణ మృణ్మయేనానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా॥ దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్పైర్గజౌ లిఖిత్వా - ఇంద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షు నాకబలిమృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ - తంతునావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపాన్ నిధాయ - ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య - సువాసిన్యా దీపసహితకాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య। త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్ సర్వతో నిధాయ - ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య - చతుర్దిక్షు

అగ్నిర్దేవతా వా
తో దేవతా సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా
దేవతా ఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి
ర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా
యన్త్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యం
త్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే
త్వా బలాయ త్వా॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్ । శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... సర్వే
భ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః
ఆయురారోగ్యయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణాస్త... కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ అద్యానిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూ
జాం. కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...
ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే । పూజాం కృత్వా। అత్ర కుసూలా

స్యాజ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే । నీలలోహితధారణ... సుముహూ
ర్తోఽస్తు। ప్రాణానాయమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ క
రిష్యే। ఫలపుష్పాక్షతదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు-
తం మే వాత్రో సమర్థయ। గర్భాధానముహూర్తస్సు... అస్తు॥ తతః ఫల
ప్రదానాని కరిష్యే। బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యాత్। సువా
సినీభ్యః కూర్పవాయనదానాని దద్యాత్ ॥ తతః॥ ఇంద్రాణీం చ ప్రార్థయేత్ ।
ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హస్తిన్యం తం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం
కృత్వా। ఇంద్రాణీ రాజ్ఞే భాస్కరో మహనా నురాజేశయో ముఖ్యా

రాజ్ఞ ఋశ్యఋష్టభాయ రాజ్ఞే గవయ శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః పురుష రాజాయ సృక్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలంగోః క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ సింధోశ్శిగ్ంశుమారో హిమవతో హస్తి॥ బంధుభ్యో మధునేత్యస్తాంబూలాని దద్యాత్॥ అథాశీర్వాదః॥ కంకణవిమోచనం కుర్యాత్॥ తతో వసంతమాధవపూజాం కేచిత్కుర్వంతి॥ అథమార్జనం॥ వసంతే నర్తునా దేవాః॥ వసవ స్త్రివృతా స్తుతం। రథంతరేణ తేజసా। హవి రింద్రే వయో దధుః॥ గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా। రుద్రాః పంచదశే స్తుతం। బృహతా యశసా బలం। హవిరింద్రే వయోదధుః॥ వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః। స్తోమే సప్తదశే స్తుతం। వైరూపేణ విశౌజసా। హవిరింద్రే వయోదధుః। శారదేనర్తునా దేవాః॥ ఏకవిగ్ంశ ఋభవ స్తుతమ్। వైరాజేన శ్రియా శ్రియం। హవి...దధుః॥ హేమంతే నర్తునా దేవాః॥ మరుత స్త్రిణవే స్తుతం। బలేన శక్వరీస్సహః॥ హవి—— దధుః॥ శైశిరేణర్తునా దేవాః। త్రయ స్త్రిగ్ంశే మృతగ్ స్తుతమ్। సత్యేన రేవతీః క్షత్రం। హవిరింద్రే వయోదధుః। దేవస్యత్వా...మి॥ ఇతి మంత్రేణ పూర్ణకలశద్వయోరత్నద్వయం నిధాయ॥ అథావేసువర్ణరజితేనిధాయ। శ్లో॥ దేవింద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని। వివాహం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే॥ ఇతి వధూవరయోశ్శిరసి సమ్మార్జనం కుర్యాత్॥ ఇతి నాకబలిస్సమాప్తః.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్య శ్రీ విష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీమహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయబీజం - అనం

తాయశ్శక్తిః - గోవిందాయకీలకం - శ్రీమహావిష్ణుప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
జపేవినియోగః - కేశవాయఅంగుష్ఠాభ్యాం నమః - నారాయణాయ
తర్జనీభ్యాంనమః - మాధవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః - గోవిందా
యఅనామికాభ్యాంనమః - విష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - మధుసూద
నాయకరతల కరపృష్ఠాభ్యాంనమః - త్రివిక్రమాయ హృదయాయ
నమః - వామనాయశిరసేస్వాహా - శ్రీధరాయశిఖాయై వౌషట్ -
హృషీకేశాయ కవచాయహుం పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయవౌ
షట్ - దామోదరాయఅస్త్రాయఫట్ - భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బం
ధః॥ ధ్యానం॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం
విశ్వాకారంగగనసదృశం మేఘవర్ణంశుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతం
కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందేవిష్ణుం భవభయహ
రం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతోమాంహరిఃపాతు పశ్చాచ్చ
క్రీచదక్షిణే । శ్రీకృష్ణఉత్తరేపాతు శ్రీశోవిష్ణుశ్చసర్వతః । ఊర్ధ్వా
మానందకఃపాతు అధస్తాచ్ఛార్ఙ్గభృత్సదా । పాదాపాతునరో
జాంఘ్రి ర్జంఘేపాతుజనార్దనః ॥ జానునీమేజగన్నాధః ఊరూపా
తుత్రివిక్రమః । గుహ్యంపాతుహృషీకేశః పృష్ఠంపాతు మమావ్య
యః॥ పాతునాభింమమానంతః కుక్షింరాక్షసమర్దనః । దామోద
రోమేహృదయంవక్షఃపాతునృకేసరీ । పక్షౌమేకాళియారాతి ర్భుజౌ
భక్తార్తిభంజనః । కంఠంకాళాంబుదశ్యామః స్కన్ధౌమేకం సమర్ద
నః । నారాయణోవ్యాన్నాసాంమే కర్ణౌకేశిప్రభంజనః । కపోలౌ
పాతువైకుంఠః జింహ్వాంపాతుదయానిధిః ॥ ఆస్యందశాస్యహంతా
వ్యాన్నేత్రేమేపద్మలోచనః । భ్రువౌమేపాతుభూమీశః లలాటం
మేసదాచ్యుతః॥ ముఖంమేపాతుగోవిందో శిరోగరుడవాహనః॥ మాం
శేషశాయీసర్వేభ్యో వ్యాధిభ్యోభక్తవత్సలః॥ పిశాచాగ్నిజలేభ్యో
మాంపాపేభ్యో పాతువామనః॥ సర్వేభ్యోదురితేభ్యశ్చ పాతుమాం
పురుషోత్తమః॥ యఇదంవిష్ణుకవచం సర్వమంగళదాయకమ్ । సర్వ

రోగప్రశమనం సర్వశత్రునివారణం । ఏవంజజాపతత్కాలే స్తోత్రం రత్నాకరంపరమ్ । ప్రతిసంఖ్యంపఠేచ్ఛుద్ధః సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతోగిరీశ స్తదన న్తరం హరిః। ఏతేసదా దేవగణా దిశన్తువటో శ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౧॥ సుమేరు సారత్న గిరీన్ద్రనీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమ కూటాః॥ సర్వే గిరీన్ద్రాస్సతతందిశన్తు వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥౨॥ గోదావరీ సిన్ధు మలాపహారీ వేగావతి నాదవతిప్రశస్తాః।నద్య స్సమస్తా స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తివిద్యాః ॥౩॥ కృష్ణాజినందభఙ్గమయీ చమౌఞ్జీ పాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ।యజ్ఞోపవీతంచదిశన్తు నిత్యం వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౪॥ తామ్బూల గన్ధాక్షత పత్రపుష్ప దీపాఙ్కురా శీర్వచనాని యాని।పుణ్యాహ వాక్యానిదిశన్తుతాని వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దారధాత్రీరుహ పారిజాత సంతానకల్పద్రుమచన్దనాఖ్యః । కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశన్తుతానివటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్బూరివైశ్వానర కాలపుణ్యాస్సరిత్పతి ర్వాయుకుబేరశర్వాః । ఏతేసదాదిక్పతయో దిశన్తు వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౭॥ ఓఙ్కారసవ్యాహృతిమన్త్రముద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాంసివేదాశ్చదిశన్తుసర్వే వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలి పరాశరాత్రివాధూల బోధాయనజామదగ్న్యాః । భృగ్వఙ్గిరోగౌతమ కాశ్యపాశ్చ వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయన సంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాంవినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మాగధావంతిదక్షిణాపథాది దేశగమనేసింధుతరణే, మద్యపానే-విణ్మూత్రప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యుశ్చోపనయనే -

శక్త్యేషాం పునరుపనయనం కార్యమ్ । స్వబ్రహ్మచారిణస్తు పితృమా తృమాతామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతులవ్యతిరిక్త ప్రేతకార్య కరణే - పితృమాతృశ్వశ్రుభ్రాత్రాచార్య వ్యతిరిక్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతాన్నశౌచాన్నగణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్నసూతకాన్నశ్రాద్ధాన్న భోజనే, అనిర్దశాహక్షీరపానే, మధుమాంసభక్షణే, మాతిరిజస్వలాయా ముఖనయనసేవ, పునరుపనయనసంకార్యం । ఉపనీతకరిత్యాగేమత్స్యబ్రాహ్మణీకృత్వా, పునరుపనయనంకుర్యాత్ । వపనాజినమౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతానిచ పునరుపనయనేవర్జయేత్ । ఇతిపునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్,

గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాంప్రవిశ్య। అథగంగాధ్యానమ్।

శ్లో। గంగాగంగేతియో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి। ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానే స్నానజం ఫలం । స్వర్గారోహణసోపానే మహాపుణ్యతరంగిణి। విశ్వేశం కేశవం ఢుండిం దండపాణించ భైరవం। వందేకాశీంగుహాంగంగాం భవానీంమణికర్ణికాం। అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ। భైరవాయ నమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి। త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వమేవ జగతఃపితా। యాచితోదేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపనుత్తయే। యోఽసౌసర్వగతో విష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః। సఏవ ద్రవరూపేణ గంగాంభో నాత్రసంశయః। నందినీనలినీసీతామాలినీచ మహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగాత్రిపథగామినీ । భాగీరథీ భోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్ర జలాశయే। స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్ ।

నాభిమాత్రజలేస్థిత్వా - శిఖాంద్విధావిధాయ, నిరుద్ధకర్ణనాసఃత్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా- దేహంప్రక్షాళ్య - ఆచమ్య..ర్థం ప్రాతః [illegible]

హిరణ్యశృంగ మితి సూక్తం జపేత్ ॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః ॥ యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం । తన్న ఇంద్రో బృహస్పతి స్సవితా చ పునంతు పునః పునః ॥ స్నాత్వాచమ్య ॥ తతో మార్జయేత్ ॥ ఓం ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే ॥ యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః ॥ తస్మా అరంగ మామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్వింద్రః । అగ్నిం యా గర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు ॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్ జనానాం । మధుశ్చ్యుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు ॥ యాసాం

స్నానవిధిః ॥ శ్లో ॥ ప్రాతస్సోఽభిముఖః స్నాయాత్ మార్జనే చాఘమర్షణే । అన్యత్రార్కముఖో రాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవ వా ॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం । దేవాదితర్పణం చైవ స్నానం పంచాంగముత్తమం ॥ తతో నదీం సమాగత్య గంగాధ్యానపురస్సరం నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా త్రివారం స్నానమాచరేత్ ॥ విశ్వామిత్రః ॥ నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా కృత్వా కేశాన్ ద్విధా ద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారం మజ్జనం చరేత్ ॥ విష్ణుః ॥ త్రిరాప్లుత్య సమాచమ్య శిఖాం బద్ధ్వా సమాచమేత్ । ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య త్రివారం మజ్జయేత్సునః ॥

దేవాద్రివిక్రృణ్వన్నిభృతంయా అన్తరిక్షే బహుధాభవన్తి । యాఃప్ర
థివీంపయసోన్దన్తి శుక్రాస్తానఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనాభవన్తు । శివేన
చక్షుషాపశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే । సర్వాగ్ం
అగ్నీగ్ంరప్సుషదోహువేవో మయివర్చో బలమోజోనిధత్త । ఇద
మాపః ప్రవహతావద్యంచ మలంచయత్ । యచ్చాభిదుద్రోహానృ
తంయచ్ఛేపే అభీరుణం । ఆపోమాతస్మాదేనసః విశ్వాన్ముంచ
త్వగ్ంహసః । నిర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మా వరుణాదధి । నిర్మా
యమస్యపడ్బీశా త్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషా దథో మనుష్యకిల్బిషాత్ ।

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతు
మా । పునన్తుమాదేవజనాః । పునన్తుమనవోధియా । పునన్తువిశ్వఆ
యవః । జాతవేదఃపవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణదేవ
దీద్యత్ । అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను । యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అగ్నే
వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః । పవి
త్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగా
త్ । యస్యైబహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదన్తస్సధమా
ద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా
పునాతు । వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీపయసా
పయోభిః । ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృ

భిః । వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైః పునాహిమా ॥ యేనదేవా
అపునత । యేనాపోదివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా । ఇదంబ్రహ్మ
పునీమహే ॥ యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం ।
సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి । స్వదితంమాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యే
తి ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । తస్మైసరస్వతీదుహే । క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూ
దకమ్ । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభి
స్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । పావమానీర్దిశంతు
నః । ఇమంలోకమథో అముం । కామాంథ్సమర్ధయంతునః । దేవీర్దేవై
స్సమాభృతాః ॥ పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృ
తశ్చ్యుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితమ్ ॥
యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానంపునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ ।
పావమాన్యః పునంతుమా ॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం
హిరణ్మయం । తేనబ్రహ్మవిదోవయం । పూతంబ్రహ్మపునీమహే ॥ ఇన్ద్ర
స్సునీతీసహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమో
రాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా । జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥
పునర్నిమజ్జ్య ॥ (సలిలస్నానముచేసి) ॥ నమోఽగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య ॥
నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో
వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూ
త్రేణాఽలోడితాభిరద్భి స్త్రిరాప్లుత్య ॥ ఆలోడనపూర్వక మవగాహ

నమ్ । యద్దపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛ
తాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో
వరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు । సో௨హమపాపోవిరజోనిర్ము
క్తోముక్తకిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం ।
యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగ ఇత్యపో
ఽభిమంత్ర్య । ఇమంమేగంగే యమునేసరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచ
తాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా
సుషోమయా ॥ అఘమర్షణ సూక్తమ్.

ఋతం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహేత । ఋతం
చసత్యంచాభీద్ధాత్తపసో௨ధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతస్స
ముద్రోఅర్ణవః । సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహో
రాత్రాణివిదధ (విదధ)ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ
యథాపూర్వ మకల్పయత్ ।దివంచపృథివీం చా
సువః । యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ంస్త
దాపోవరుణఃపునాత్వఘమర్షణః । పునంతువసవఃపునాతువరుణఃపునా
త్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్యమధ్యేభువనస్యగోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం
ల్లోకా నేషమృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం ।
సగ్ంశ్రితగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతి
ర్వా । ఆర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి

రోఽహ మస్మ్యబ్రహ్మాహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాఽహమస్మి
అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥

పూర్వోక్తఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేనతర్పణంకుర్యాత్॥ బ్రహ్మాదయో యేదేవాః తాన్ దేవాన్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥భువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥భూర్భువస్సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥నివీతీ॥ఋషితీర్థేనద్విరావృత్త్యా॥కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః తాన్ ఋషీన్ స్తర్పయామి॥భూర్ ఋషీ + మి॥భువర్ ఋషీన్...మి॥సువర్ ఋషీన్...మి॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీన్...మి॥ ౨॥ప్రాచీనావీతీ॥పితృతీర్థేనత్రిరావృత్త్యాతర్పయేత్।సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిఃకవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పితౄన్ స్తర్పయామి॥3॥ భూః పితౄన్ స్తర్పయామి।3॥ భువః పితౄన్...మి॥3॥ సువః పితౄన్ స్తర్పయామి॥3॥ భూర్భువస్సువః పితౄన్...మిః3।సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేనభగవాన్ + మస్తు॥(స్నాత్వా)ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలేపితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాంవసు...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం॥ సర్వేషాం పితౄణాంఅక్షయ పుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం ...స్నానమహంకరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥ సూర్యార్ఘ్యప్రదానాని కరిష్యే॥ ఓమిత్యుద్యన్నద్యమిత్రమహః। ఆరోహన్నుత్తరాందివం। హృద్రోగం మమసూర్య।హరిమాణంచనాశయ। శుకేషుమేహరి

మాణం। ద్రోప్తణాశాస దధ్మసి। అథోహారిద్ర్వేషు మేహారిమాణాంనిద ధ్మసి। ఉదగాద్రయమాదిత్యః। విశ్వేనసహా సా సహ। ద్విపంతంమమ రంధయన్। మోఅహంద్విష తేరథం॥ ఓమ్మిత్రరవిసూర్య భానుఖగ పూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ స్నాత్వా॥ తటేఉదకప్రక్షేపణం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం। తస్మాత్పాప విశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహామ్॥ అసంస్కారాశ్చయే కే చిజ్జలాశాః పితరోమమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయదీయ తేసలిలం మయా॥ శ్లో॥ యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రిణోమృతాః॥ తేగృహ్ణాంతు మయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్ ॥ ఇతి వస్త్రం నిష్పీడ్య॥ శ్రీరామరామర్పామ॥

తత శ్శుభ్రవస్త్రంధృత్వాచమ్య ॥ విధివత్రికాలేణ భస్మధారణ సంధ్యావందనాదికంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతైర్వినావైదక్షిణేకరే। యఆచమయతే మోహాద్ద్విజాంతేరుధిరంభవేత్॥ విష్ణుః॥ శ్లో॥ ఉత్తమంతునదీస్నా నం తటాకేమధ్యమంస్మృతం। కూపేస్నానంతుసామాన్యం భాండ స్నానంపృథాభవేత్॥ నదీషుదేవఖాతేషుప్రాతస్స్నానాయాద్దినేదినే। తదభావేతటాకేచ కూపేవాస్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ శ్వానకుక్కుట మార్జాల మద్యభాండరజస్వలాః। స్పృష్ట్వాదేవలం కంచైవసచేలం స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ చితించచితికాష్ఠంచయూపంచండాలమేవచ। స్పృష్ట్వాదేవలకంచైవ సవాసాజలమావిశేత్ ॥

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయంభస్మసద్యోజాత మితిపంచబ్రహ్మమంత్రైఃపరిక్ష్య॥ సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః। భవే

భవేనాతిభవే భవస్వమాం । భవోద్భవాయనమః ॥ వామదేవాయ
నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ
నమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయనమోబలాయనమో బల
ప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమనాయనమోమనోన్మనాయ నమః॥
అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వశ
ర్వేభ్యోనమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥ తత్పురుషాయవిద్మహే మహా
దేవాయధీమహి। తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యా
నామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణో ఽధిపతిర్బ్ర
హ్మాశివో మేఅస్తుసదాశివోమ్॥ అభిమంత్రణమ్॥ అగ్నిరిత్యనేనచాఽభి
మంత్ర్య॥ అగ్నిరితిభస్మ। వాయురితిభస్మ। జలమితిభస్మ। స్థలమితిభస్మ
వ్యోమేతిభస్మ। సర్వగ్ంహవా ఇదంభస్మ। మనఏతాని చక్షూగ్ంషి
భస్మాని॥ మానస్తోక ఇతి సముద్ధృత్య జలేనసంసృజ్య॥ మానస్తోకేతన
యే మానఆయుషి మానోగోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరా
న్మానోరుద్రభామితోవధీర్ హవిష్మన్తో నమసావిధేమతే ॥ త్ర్యాయు
షైః త్ర్యంబకైః తిర్యక్త్రిస్రో రేఖాః కుర్వీత॥ త్ర్యాయుషంజమదగ్నేః
కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషంతన్మేఅస్తుత్ర్యా
యుషం॥ త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ
బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ । యే తే సహస్రమయుతం
పాశామృత్యోమర్త్యాయహంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా స

ర్త్వాసవయజామహే॥మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ శ్లో॥ శ్రీకరంచపవిత్రంచ శోకరోగనివారణం। లోకేవంశీకరంపుంసాం భస్మం త్రైలోక్యపావనమ్ ॥ ఇతిభస్మధారణమ్ ॥ తతః విధిపూర్వకేణ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ యమతర్పణమ్.

వృద్ధమనుః॥శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంకార్యంచయమతర్పణమ్। కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంసదైవచ॥ సయమస్తు॥ దక్షిణాభిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః ప్రేతాధిపత్యతః। ఏవంకుర్వతఃఫలమాహమనుః॥యత్రక్వచనసద్యాంహిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్యధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వకిల్బిషైరితి॥ ఆచమ్య...ఏవం...గుణ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్పణంకరిష్యే॥ దక్షిణాభిముఖః స్తీర్ణేబర్హిషి దేవతీర్థేనసతిలమిశ్రితంజలందద్యాత్॥ యమంతర్పయామి॥ధర్మరాజం తర్పయామి॥మృత్యుం తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి। వైవస్వతం తర్పయామి॥కాలంతర్పయామి॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥ ఔదుంబరం తర్పయామి॥దధ్నంతర్పయామి॥ నీలం తర్పయామి॥ పరమేష్ఠినం తర్పయామి॥ వృకోదరం తర్పయామి॥ చిత్రం తర్పయామి॥ చిత్రగుప్తం తర్పయామి॥ ఇతి తర్పయేత్॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయ చ। వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయనీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యామితితత్తిథిసంకల్పవిశేషః॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః॥శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయోజలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య...శ్రీత్యర్థం మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణంకరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం

సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్రవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం సాంకృతి అపుత్రప్రవరం వర్మాణం తర్పయామి॥ ఇతితర్పయేత్॥ అస్యైవ స్మృత్యర్థకల్పః॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రాయ సాంకృతిప్రవరాయచ। గంగాపుత్రాయ భీష్మాయ ప్రదాస్యేఽహం తిలోదకమ్॥ అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలం భీష్మాయ వర్మణే॥ ఇతి భీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః.

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరా సేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌ కదాచన। అశ్వత్థం మందవారేతు సాగరం పర్వణిస్పృశేత్॥ అత్రసముద్రోదకేనాచమనం నకార్యం కింతూదకాంతరేణైవ తథాచోక్తం। అపో రాభిరద్భిరాచామేదితి॥ తత్త్రివాచమః యోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణేచ ప్రభాసేచ గంగాసాగర సంగమె। జగన్నాథే రామసేతౌ ఏష్వాచమనం చరేత్॥ సింధౌకృత్యమహ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్య శ్రుతింజపేత్। సింధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణి సరత్నం సహరీతకమ్॥ సింధుతీరం ప్రాప్య తత్రధనుర్బాణౌ లిఖిత్వా॥ శ్లో॥ రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాంసవే। దశకంఠ శిరశ్ఛేద హేతవే సేతవే నమః॥ యానికానిచ...రతురతుసరిత్పతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ సింధూనాం పతయే నమః॥ నదీనాం సర్వాసాం పిత్రే జుహుతా విశ్వకర్మణే విశ్వాహామర్త్యగం హవిః॥ ఇతినమస్కృత్య॥ రత్న హరీతక సహితాని యజ్ఞోపవీతాని అథవా ఫలపుష్పతాంబూలానిసింధౌ ప్రక్షిప్య॥ శ్లో॥ పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరి। పాషాణం తేమయా దత్తమాహారార్థం ప్రకల్ప్యతామ్॥ ఇతిపాషాణం ప్రక్షిప్య ప్రార్థయతే॥

శ్లో॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేర్విశాంపతే। సాన్నిధ్యం కురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి॥ త్రితత్త్వాత్మకమాశాసం। నమోవిష్ణు

ముమాపతిం। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ నమస్తే వి
శ్వగుప్తాయ నమో విష్ణవపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం
పతయే నమః॥ ఇతి నమస్కృత్య॥ నమస్తే జగదాధార శంఖచక్రగదాధ
ర। దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య।
మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ యోనిరనిలశ్చ దేహో రేతోధవామ్మృ
త్యురమృతస్య నాభిః। ఏతచ్ఛుభం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావ
గాహేత పతిం నదీనాం॥ తతస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠా మయోభువ
ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చేత్యాదిభిస్స్నాయాత్। పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీ
నావీతీ యజమానస్య పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్య
ర్థం- ఆకామావైత్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితా
మహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం॥ మాతృపితామ
హీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం। మాతామహ
మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూ
పాణాం- సపత్నీకానాం। సర్వేషాం పితౄణామక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం...స్నానమహం కరిష్యే॥ ఇతి స్నానం కృత్వా॥ సూర్యార్ఘ్యం॥
ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥ మిత్ర...నమః॥ ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ ఆచమ్య...ర్థం
సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే। శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ
శ్శ్రీమాన్ సర్వరత్నాకరో యతః। సర్వరత్నప్రదాత స్త్వం గృహాణా
ర్ఘ్యం మహోదధే॥ ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా॥ ఉదకాంతరేణాచమ్య...ఏవం...
ర్థం సింధుస్నానాంగ పిప్పలాదాది తర్పణం కరిష్యే। పిప్పలాదం కలింక
ణ్వం కృతాంతం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవంచ పరాశరముమాప
తిం। వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాంస్తథైవచ। నలం నీలం గవా
క్షంచ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం
చాంగదం తథా। మైందంచ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామంచ

లక్ష్మణం చైవ సీతాం చైవ యశస్వినీం। ఏతాంస్తు తర్పయేద్విద్వాన్ జలము ద్ధృత్య విశేషతః। ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం యత్కించిత్సచరాచరం। మయా దత్తేన తోయేన తృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ ఆచమ్య॥ యన్మయా దూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్య పాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణం తర్పయామ్యహం। అసంస్కారాశ్చ యే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా॥ ఇతి కచ్ఛే హస్తాభ్యాం ఉదకం నిక్షిప్య॥ యే కేచాస్మత్కుల...నోదకమ్॥ శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తి గోదానాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఆ శా మాసైత్రప్రయుక్త మహాలయాది మహాపర్వణి యోగ్యం॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వా మృత్తికయా చోర్ధ్వ పుండ్రం కుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలే మృదా కుర్యాత్సంధ్యాకాలే చ వారిణా। భస్మనా హోమ కాలే తు చందనం సార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందన పాపఘ్న విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాంకిత నమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదో భవ॥ ఇతి మృత్తికామాదాయ॥ ఇమం మే గంగే యమునే... శృణుహ్యా సుషోమయా॥ ఇతి జలమాదాయ॥ విష్ణో రరాటమసీతి మర్దయేత్॥ విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి ... విష్ణవే త్వా॥ అతో దేవా ఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యా చ త్రివారమభిమంత్ర్య॥ అతో దేవా అవంతు నో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాః సప్తధామభిః॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే...సురే। త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః...ధారయన్॥ తద్విష్ణోః పరమం పద ... ప్రచోదయాత్॥ శంఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత। గోవింద పుండరీకాక్ష రక్షమాం శరణాగత మితి ధ్యాత్వా గృహస్థో లలాటాదిస్థానేష్వనామికాం గుళ్యా

విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్వా ధారయేత్ । బ్రహ్మచారీవానప్రస్థో వాలలాటకంఠహృదయమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యా కృష్ణాది పంచనామభిర్వా ధారయేత్ । యతీ స్తర్జన్యా శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేన ధారయేత్ । పరమహంసో లలాటే వైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం తృతీయభాగస్సమాప్తః

అథ చతుర్థభాగప్రారంభః.

ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధిః.

బ్రహ్మాండపురాణే॥ శ్లో॥ ఘటశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత సపిండే పతితే సతి। జ్ఞాతిభిర్బాంధవైస్సార్ధం కర్తా తత్కారణేచ్ఛయా। పతితానాంచ ధాక్లీబగర్భభ్రష్టసురాపిణాం కులటానాంవిథాద్రోహి మాహినాం నాస్తినిష్కృతిః । నాశౌచం నోదకం నాత్ర నకుర్యాత్పైతృమేధికం । మహాపాతకసంజ్ఞాని పాపానివివిధానిచ । యోమోహాత్సమనుప్రాప్త స్తస్యనాస్తిప్రతిక్రియా। పతితంపాతయేద్వంశా జ్జీవితంవామృతంచ వా। జ్ఞాతయోబాంధవాశ్చాన్యే గ్రామవృద్ధాస్తథాపరే ఘటోత్సర్గవిధింకృత్వా త్యజేయుర్వనగహ్వరే॥ కర్తాప్రణమ్యచసభాంవిజ్ఞాప్యతదనుజ్ఞయా । అమారిక్తాష్టమీ షష్ఠ్యైకాదశీషుచ నైరృతే । దక్షిణస్యాందిశిమహానద్యాం దేవాలయేతథా । పతితస్యముఖంబాహూబధ్వానీయతదంతికం। సమ్మార్జనీంజలఘటం దాస్యాసంవాహ్యచస్వయం । రక్తగంధాక్షతకుశాన్ ధృత్వాబంధుజనైస్సహ । సదధ్యోదనపాత్రంచ పక్వార్ధంపాత్రితండులాన్। అన్యమంబుఘటం నూత్నమాజ్యంవస్త్రంచనూతనం। అన్నంపక్త్వాజలఘటే ప్రేతమావాహ్యాచార్చయేత్। పిండందత్వావామపాద పార్ష్ణినాపాతయేద్ఘటం। పతితస్యముఖందాస్యా సమ్మార్జన్యాచమార్జయేత్। తంఘటం తుసమావృత్య పాతయేత్పృష్ఠతోభువి। స్వగృహంస్వజనాంశ్చైవత

గచ్ఛేత్పతితో జనః॥ మమగోత్రసముద్భూత పాపిష్ఠ మమ వంశజ। ఇద మన్నంచ పానీయం భుక్త్వా గచ్ఛ యథేచ్ఛయా ॥ ఇతి దధ్యోదనంచా న్నం పాత్రస్థసలిలం దిశేత్ । తద్వస్త్రం తు ద్విధా కృత్వా బ్రాహ్మణా భ్యాం ప్రదాయ చ । త్యక్తబంధం సముత్సృజ్య తన్ముఖం నావలోక యేత్॥ నద్యాం స్నాత్వా గృహం గత్వా పుణ్యాహం వాచయేత్తతః । లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః। తత్రచాజ్యాహు తీర్హుత్వా గాయత్ర్యాష్టోత్తరం శతం । పతితే తు మృతే తస్మిన్ నా శౌచం నోదకక్రియా ॥

అథ ఘటశ్రాద్ధప్రయోగః.

యస్మిన్ కస్మిన్ పతితే జనే తత్సపిండః కర్తా యథాశక్తి దక్షి ణాం గృహీత్వా। సమస్తసంపత్స—నమః॥ ఇతి పరిషదం సభాం చ త్రిః ప్రద క్షిణీకృత్య। తత్పురతో దక్షిణాం నిధాయ॥ నమో మహద్భ్యో నమో దేవాః॥ ఓం నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే। నమో దివే నమః పృథివ్యై సప్రథ సభాం మే గోపాయ మే చ సభ్యాస్సభాసదః తానింద్రియావతః కురు సర్వమాయురుపాసతాం॥ సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఇతి నమస్కృత్య। అశేషే హే పరిషత్ మదీయాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్య మయా సమర్పితామిమాం ద క్షిణాం స్వీకృత్య అస్మద్వంశజాతః కశ్చిజ్జనః సదాచారపరిభ్రష్టః దు రాచారనిరతః। బ్రాహ్మణ్యాత్పతితశ్చాసీత్ । తస్య కా వా నిష్కృతిః శిష్టైరస్మాభిః కింకర్తవ్యమితి యథాశాస్త్రవిధిం నిశ్చిత్య ఉపదిశ్య మామనుగృహాణ॥ ఇతి ప్రార్థయేత్ । తతో ఽనువాదకః॥ హే యజ మాన అముకగోత్ర అముకనామధేయ। అశేషా పరిషత్త్వదీయాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్య త్వయా సమర్పితాం దక్షిణాం గృహీత్వా। యుష్మద్వంశే జాతస్య పతితజనస్య। పతితానామిత్యాది బహవశ్చేత్। బ్రహ్మాండపురాణోక్తప్రకారేణ ఘటశ్రాద్ధేన విసర్జనం కర్తవ్యం। ఏ వం త్వయా సమ్యగాచరితే సతి భవాన్ నిష్కల్మషో భవేత్ । ఇత్యుక్తేస

భాసదోపితథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్ తతః కర్తాబంధుభిరాలోచ్య రాజ్ఞేనివేద్య తత్కార్మణ్యాధికారార్థం స్వయంకృతశిరోవపనః తతఃకృచ్ఛ్రత్రయంకుర్యాత్। తతోరిక్తతిథౌకృష్ణాష్టమ్యాంకృష్ణైకాదశ్యాం అమాయాంవా గ్రహానుకూల్యేసతిజ్ఞాతిర్బంధుభిస్సహ జలపూర్ణఘటంసమ్మార్జనీంచదాస్యావాహాయిత్వా। అన్యంజలపూర్ణఘటం సదధ్యోదనశరావం పిండార్థంతండులాన్ । పచనార్థంపాత్రంనూతనైకవస్త్రంరక్తగంధాక్షతపుష్పకుశాన్ గృహీత్వా। దక్షిణస్యాంనైరృత్యాంవాదిశిగత్వా। తత్రాశ్వత్థమూలేదేవాలయే చతుష్పథే [illegible] శుద్ధజలేనసమ్మార్జన్యామార్జయిత్వా। అద్భిఃప్రోక్ష్య।ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య । తేషూదకఘటాదికాని నిధాయ । పతితే ఏతత్కార్మాణం గీకారె భుజముఖాని బధ్వా౽నీతంపతితజనం తత్సమీపేసంస్థాప్యకర్తాస్నాత్వా౽ర్ద్రివాసాః దర్భేష్వాసీనః। దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ=పుణ్యతిథౌ । మద్వంశేమద్గోత్రోద్భవస్య పతితస్య ఘటశ్రాద్ధవిధినావిసర్జనంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య । స్వశిఖాంవిస్రస్య।ప్రాచీనావీతీ। తండులైఃపచనపాత్రేన్నంకృత్వా। ఏకంజలఘటం రక్తగంధాక్షతపుష్పైరభ్యర్చ్య। వస్త్రేణాచ్ఛాద్య॥ శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్య పథోత్తమైః॥ వ్రజామస్మభ్యమాయాచ్ఛ రయిందీర్ఘాయుకేవచ॥ ఇతిమంత్రేణఘటరూపపతిత ప్రేతదేవతామావాహయామి । ఇత్యావాహ్య ఉచితోపచారైరభ్యర్చ్య ! అన్నంపాత్రాంతరే నిక్షిప్య అభిఘార్యనివేదయిత్వా। తత్పురతో భూమింసమాలిప్య। దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తచ్ఛేషాన్నేనపిండంకృత్వా। పతితాయేమం ప్రేతాయేమందదామ్యుపతిష్ఠతు । ఇత్యవాచీనపాణినా పిండందత్వా తదుపరితృప్యస్వేత్యుదకందత్వా। పచనపాత్రేఉదకంనిషిచ్య॥

శ్లో॥ మయాసృష్టోజలఘటః ప్రేతేనసహచాద్యవై। పతితంపాలయాశుత్వమనేన కృతకర్మణా॥ అంభస్త్వం సర్వజగదామాప్యాయన

కరంసదా।యస్మాదనేనపతితం తద్ధామనయచోన్నతం॥

. ఇతికలశస్థోదకైః పతితంమార్జయిత్వా ఉత్థాయ । తద్ఘటంపృష్ఠతోనవేక్ష్యమాణః వామపాదపార్ష్ణిణా ఘటంతేనపాతయిత్వా। తతఃదాస్యానమ్మార్జన్యాపతితస్య ముఖంత్రిర్మార్జయిత్వా। తయాదాస్యాజలఘటంస్కంధేవాహయిత్వా పతితంచిశాగ్నిమేవత్రి రప్రదక్షిణం కారయిత్వా పృష్ఠతోభూమౌకలశం విసృజేత్। (నారాయణ స్మరణంకృత్వా)

శ్లో॥ స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ నగచ్ఛేత్పతితో జనః। మమగోత్ర సముద్భూత పాపిష్ఠ నునుపంశజ । పతితత్వంవిసృష్టోసియథేచ్ఛంగచ్ఛమాచిరం । యదాకదావిపునర్మాగచ్ఛమమ మందిరం। గచ్ఛాస్మాభిర్విసృష్టోద్యత్యక్తస్త్వం సర్వకర్మభిః॥ నాస్మాకంతుత్వయాకృత్యంశుభ నాస్మాకమంశకేషుతిపతిత్వా॥

. తతః అఖండిత వస్త్రం పతితాభిముఖం ద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణాభ్యాందత్వాశరావదధ్యోదనభక్తయ । ఉచనపాత్రస్థోదకంపిబేదితిసర్గిశేత్॥ ఇత్యుక్త్వా తంపతితంనావలోక్య విసర్జయేత్॥

శ్లో॥ విశ్వంభరః పంచభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః । మయాత్యక్తోద్యపతితశ్శృణ్వంతువచనంమమ॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్ । కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ నమస్కృత్య నిర్వృతాఽన్యమార్గేణగత్వా। ఉపవీతీబద్ధశిఖోభూత్వాబంధుభిస్సహనద్యాదౌ సమ్యక్స్నాత్వా శుభ్రవస్త్రాణిధృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో గంధపుష్పాక్షత తాంబూలాని దత్వాస్వయమలంకృత్యతైస్సహగృహంగత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా దశదానానికృత్వా॥ గృహమధ్యే లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తప్రకారేణగాయత్ర్యాష్టోత్తరశతంహుత్వా హోమశేషంసమాప్య । బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తతః ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః । జ్ఞాతిభిస్సహ భుంజీత తతఃపతితఃదేశాంతరంగత్వావా స్వదేశేస్థిత్వావా మృతి

శ్చేత్ । జ్ఞాతీనాం సూతకంనాస్తి । ప్రేతకర్మాణిచనకుర్యాత్ । ఘటోత్సర్గకరణాత్పూర్వం మృతశ్చేత్ తత్ప్రతికృతిదర్భగ్రంథంకృత్వా తస్యైతత్కర్మకుర్యాత్ పితృసూతృపితృవ్యాణాం జ్యేష్ఠభ్రాతౄణాంఘటోత్సర్గవిధినకుర్యాత్ ॥

ఘటస్ఫోటతిహానము మొదలగు విషయములు ప్రత్యేకగ్రంథములో ముద్రించినందున యీగ్రంథమందు చేర్చనైతి.

అర్ధోదయ మహోదయ స్నానమ్.

శ్లో॥ అమార్క పాతశ్రవణై ర్యుక్తాచేత్పౌషమాఘయోః ।
అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కించిన్న్యూనం మహోదయమితి ॥ ....

అర్ధోదయంవా మహోదయంవా సంప్రాప్తేసతిసముద్రస్నానం గంగాస్నానంవా సంకల్పపూర్వకంకార్యం మహాఫలమితి॥ అత్ర షోడశమహాదానాని అథవాశక్తిదానానికారయేత్ ॥ విధిప్రకారేణ స్నానదానాదికంకార్యం ॥ అత్రస్నానకాలేస్నానమహాసంకల్పంపఠిత్వా॥ అత్రసంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థంమమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమారవయోవృద్ధత్వేషు, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియైరహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ మయాకృత మహాపాతకనివృత్యర్థం అధ్యాత్మికఆదిభౌతిక ఆదిదైవికాది తాపత్రయజనిత సర్వాపమృత్యు పరిహారార్థం భౌమాంగిరస దుస్స్వప్నదృత దర్శనాదిశకునాదిదుర్నిమిత్త జనితతద్దోష పరిహారార్థం పరకృతక్రియమాణ మంత్రయంత్రతంత్రక్రియాభిచారిక భూతప్రేతపిశాచబద్ధబ్రహ్మరాక్షసయక్షయమదూత శాకినీఢాకినీ సప్తశ్వాపదతస్కరాద్యనేకోపద్రవాదిసకలమహాభయనివృత్యర్థం, వాతపిత్తకఫోద్భవనానాకారణనిమిత్తజ్వరపాండుకుష్ఠశూలవ్యాధిరోగభగంధరాదినానావిధజనిత సకలరోగనివృత్యర్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామమోక్ష చతుర్విధ

ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం ఇహలోకే బహుప్రకారేణ కాయిక వాచిక మానసిక స్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్తాది నానావిధ దోషనివృత్త్యర్థం దేహారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చింతితమనోరథ ఫలప్రాప్త్యర్థం మమచిత్తస్వాస్థ్యసిద్ధ్యర్థం అశ్వగోమహిష్యాది పశుబాల్యసిద్ధ్యర్థం మమజన్మనక్షత్రవశాత్ - నామనక్షత్రవశాత్ - మమజన్మలగ్నవశాత్ - నామలగ్నవశాత్ - మమజన్మాంశవశాత్ - నామాంశవశాత్ - ఏవ్రగహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తైస్తైః క్రియమాణకరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాన సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారార్థం అర్ధోదయ మహాపర్వణి (మహోదయమహాపర్వణి) సింధుస్నాన మహంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ విధిప్రకారేణ స్నానంకృత్వా॥ నదీతీరే వస్త్రదానాని సువర్ణదానాని హిరణ్యదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ మహాఫలమితి ॥

సూర్యోపస్థానమ్.

సహనావవతు...తి॥ ఓమ్ ఆదిత్యోవాఏషఏతన్మణ్డలం తపతి తత్రతాఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ంసఋచాం లోకోఽథయ ఏషఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తానిసామాని ససామ్నాం లోకోఽథయ ఏషఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తానియజూగ్ంషిసయజుషా మణ్డలగ్ం సయజుషాం లోకస్సైషాత్రయ్యేవ విద్యాతపతి యఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ఆదిత్యోవైతేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రోవాయురాకాశః ప్రాణోలోక పాలకః కింకం తత్సత్య మన్నమమృతో జీవోవిశ్వఃకతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృతఏష పురు

స ఏష భూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ంసలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవదేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతియఏవం వేదేత్యుపనిషత్। సహనావవతు...తిః॥ మండలాంతరగతంహిరణ్మయం భ్రాజమానవపుషంశుచిస్మితం। చండదీధితిమఖండవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం॥ ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీహారీహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః॥ నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే॥

శ్లో॥ నారాయణోనామనరోనరాణాం ప్రసిద్ధచోరఃకథితఃపృథివ్యామ్। అనేకజన్మార్జితపాపసంచయంహరత్యశేషంస్తుతమాత్రఏవ॥

... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... గోత్రస్య నామధేయస్య - ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీ సూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే ॥ అత్ర సంకల్పవిశేషః శరీరేవర్తమాన వర్తిష్యమాణ వాతపిత్త కఫోద్భవ నానాకారణజ్వర, క్షయ, కుష్ఠుశూలాతిసార, పాండు, ధాతుక్షయ వ్రణ, మేహాభగంధరాది సమస్తామయనిబర్హణార్థం హరిహరనామాత్మక త్రయీమూర్తయే భగవతేఛాయోషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే। శ్లో॥ ధ్యేయస్సదాసవితృ + శంఖచక్రః॥ భానోభాస్కరమార్తాండ చండరశ్మిదివాకర। ఆరోగ్యమాయుర్విజయం శ్రియః పుత్రాంశ్చదేహిమే॥ ఆదిదేవనమస్తుభ్యం ప్రసీదమమభాస్కర। దివాకరనమస్తుభ్యం ప్రభాకరనమోస్తుతే॥ మిత్ర, రవి, సూర్య, భాను, ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ, మరీచ, ఆదిత్య, సవితృ, అర్క, భాస్కరేభ్యోనమః ॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి హ్రాం- హ్రీం- హ్రూం- హ్రైం- హ్రౌం- హ్రః

శ్రీ ఛాయాపద్మినీఉషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణపరబ్రహ్మణేనమః॥ నమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఇతి సూర్యోపస్థానమ్॥

రథసప్తమీస్నానవిధానమ్.

మాఘేశుక్లసప్తమ్యామరుణోదయవ్యాపిన్యేవ స్నానయోగ్యా॥ స్నానప్రార్థనా॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతం పాపం మయా జన్మసుజన్మసు। తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హంతు సప్తమీ॥ ఏతజ్జన్మకృతం పాపం యచ్చజన్మాంతరార్జితం। మనోవాక్కాయజంయచ్చ జ్ఞాతాజ్ఞాతేచ యేపునః॥ ఇతిసప్తవిధంపాపం స్నానాన్మేసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాధి సమాయుక్తం హర మాకరసప్తమి। ఏతన్మంత్ర త్రయంజప్త్వా స్నాత్వా పాదోదకేనరః। కేశవాదిత్యమాలోచ్య క్షణాన్నిష్కలుషో భవేత్॥ ఇక్షుఖండేన జలం చాలయిత్వా॥ సప్తార్కపత్రాణి బదరీపత్రాణి శిరసినిధాయ॥ పూర్వోక్తమంత్రైస్స్నాత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం మమ సమస్తపాపక్షయార్థం... స్నానమహంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతంపాపం...సప్తమీ॥ ఏతజ్జన్మకృతంపాపం...సప్తమీ॥ ఏవంత్రిః॥ (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం (ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం- మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ...రూపాణాం-మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...రూపాణాం- సపత్నీకానాం-మమసర్వేషాం పితౄణామక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం రథసప్తమీ ప్రయుక్త...స్నానమహంకరిష్యే॥ (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ అర్కపత్రైస్సబదరైర్దూర్వాక్షతసచందనైః అష్టాంగవిధినాచార్ఘ్యం దద్యాదాదిత్యచతుష్టయే॥మంత్రః॥ సప్తసప్తవహప్రీత సప్తలోకప్రదీపన। సప్తమీసహితోదేవ గృహాణార్ఘ్యందివాకర॥ ఓమ్॥ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః...ద్విషతేరధం॥ మిత్రాయనమః॥ రవయేనమః। సూర్యాయనమః॥ భానవేనమః॥ ఖగాయనమః॥ పూష్ణే

నమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచయేనమః। ఆదిత్యాయనమః। సవిత్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। ఇతి ద్వాదశార్ఘ్యాని దద్యాత్॥ అథప్రార్థనా॥ జననీ సర్వలోకానాం సప్తమీసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాహృతికే దేవి నమస్తే సూర్యమండల॥ తతః యథాశక్తిదానాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ మహాఫలమితి॥

ఇతి రథసప్తమీస్నానవిధానం సంపూర్ణమ్.

అథ మాఘస్నానమ్.

మాఘమాసము. మకరసంక్రమణము మొదలు కుంభసంక్రమణమువఱకును. కొందఱు మాఘశుక్ల ౧ మొదలు ౩౦ వఱకును మాఘస్నానము ప్రాముఖ్యమందురు. అరుణోదయము మొదలుకొని స్నానయోగ్యము. సూర్యోదయమైనపిమ్మట స్నానయోగ్యముకాదు.

శ్లో॥ మాఘమాసేరటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ। బ్రహ్మఘ్నంవా సురాపంవా కంపతంతం పునీమహే । తా ॥ మాఘమాసమునందు సూర్యోదయము కాఁబోవునప్పుడు జలము లన్నియు బ్రహ్మహత్యదోషమును సురాపానదోషమును గూడఁబోగొట్టి పవిత్రునిజేయఁగలవు.

శ్లో॥ తప్తేన వారిణా స్నానం యద్గృహే క్రియతేనరైః। షడబ్దం ఫలదం తద్ధి మకరస్థే దివాకరే॥ తా॥ మాఘమకరమందు నుష్ణోదకముచేనైనను గృహమందుస్నానముచేసిన వారు సంవత్సరములస్నానఫలము. వాపి మొదలగు వానియందు స్నానముచేసిన ఇంద్రెండు సంవత్సరముల ఫలముకలుగును. తటాకమందుఁ జేసినవాని ఫలము ద్విగుణము. నదియందుఁ జేసినఁజతుర్గుణము. మహానదియందు శతగుణము. గంగయందు సహస్రగుణము. గంగాయమునాసంగమమందు శతగుణము. ఎక్కడస్నానముచేసినను ప్రయాగస్మరణము చేయవలెను. స్నానము సంకల్పపూర్వకముగాఁ జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ శ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ। ప్రాతస్స్నానం

కరోమ్యద్యమాఘే పాపవినాశనం । మకరస్థేరవౌమాఘే గోవిందా
చ్యుతమాధవ । స్నానేనానేన మేదేవ యధోక్తఫలదోభవ॥ అనగా
దుఃఖములును దారిద్ర్యమును నశించుటకై పాపనాశకమైనమాఘప్రా
తస్నానము శ్రీవిష్ణుప్రీతిపూర్వకముగా జేయుచున్నాను; కనుక ఓ
గోవింద॥ ఓఅచ్యుత॥ ఓబిందుమాధవుఁడ॥ నేఁజేయుఈస్నానమునకు
యధోక్తఫలమిమ్మనుట॥ఈశ్లోకములు పఠించిమౌనముతో స్నానము
చేయవలెను ప్రత్యహముచేయు సూర్యార్ఘ్యమంత్రము ॥ సవితే
ప్రసవిత్రేచ పరంధామజలేమమ। త్వత్తేజసాపరిభ్రష్టంపాపంయాతు
సహస్రధా॥ పిమ్మట బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయవలయును.
మాఘస్నానము బహుపుణ్యప్రదంబు. చే॥ ల॥

అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః.

శ్లో॥ పూర్ణిమాతుఃణనాయాంతు విధినాపాసనస్యచేత్।ప్రతిపద్యే
వకుర్వీతయాగద్వయముదాహృతమ్।ప్రాతఃకాలేముహూర్తాద్యాయది
ప్రథమపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాం తేహ్యన్వారంభః పరేఽహని॥
చతుర్థహోమయుద్యేతుప్రోచ్యతే యదిపూర్ణిమా।తస్యామారభ్యవిధి
వదన్వాధానపురస్సరమ్॥ పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరిధ్మాబర్హిషీఆసాద్య
ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా।వధూముత్తరతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీ
నః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థందర్శపూర్ణమాసోపక్రమ
ణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయాజయిష్యే॥విద్యుదసి...
శ్వాత్రప్రాగ్నిరగ్నావిష్ణూసరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగీచప్రధానదేవతాః
స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమన్యస్మిన్నాపలేవుపవ
శ్యామీతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ (అథవటాప్రాతప్రయో
గః) ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారిశృంగా...అగ్నేరుపసమాధా
జ్యభాగాంతే పూర్ణాపశ్చాద్యత్తేదేవా అదధురితిద్వేఆజ్యా
హుతీహుత్వా।పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమా

సీదగాయ। తస్యాం దేవా అధిసంవసంతఉత్తమే నాకఇహమాదయంతాగ్ స్వాహా॥ పౌర్ణమాస్యా యేదమ్॥ యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయమమావాస్యే సంవసంతో మహిత్వా। సానో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే రయింనో ధేహి సుభగే సువీరగ్ స్వాహా॥ అమావాస్యాయా ఇదమ్॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్। పునరవదానధర్మేణావదాయ। అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నావిష్ణుభ్యామిదమ్॥ పునరవదాయ। సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ పునరవదాయ॥ అత్ర పరిధిప్రహరణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతమ్। సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ పునరవదాయ। అగ్నయే భగినే స్వాహా॥ అగ్నయే భగిన ఇదమ్॥ పునరుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ పశుపతయే స్విష్టకృతే చరాయేదమ్ న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య। అస్య కర్మణః హోమమధ్యే ప్రాయశ్చిత్తార్థం జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్॥ చిత్తంచ స్వాహా...జయాది ప్రతిపద్యతే॥ సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా॥ దర్వ్యా పరిధీనక్తి పరిధీన్ప్రహృత్యానగ్ సార్వం చ కృత్వా॥ అస్మిన్ స్వకృతే కర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా॥ ప్రణీతా మార్జనం బర్హిర్హోమ ధ్యానసనం చ కుర్యాత్॥

శ్లో॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేషు బిభ్రేష్టౌ వృషోత్సృజే। చరో ప్రథానికే చైవ కమ్యాపవనసంశయః॥ అత్ర వృషభ దక్షిణానాస్తి

పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే ॥ తల్లక్షణమ్ ॥ అష్టముష్టిభవేత్కించి
త్కించిచ్చత్వారి పుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవచత్వారి ఆఢకః పరికీర్తి
తః। ఆఢకాశ్చైవచత్వారి పూర్ణపాత్రస్స ఉచ్యతే॥ అత్ర కేచన స్విష్టకృ
తేఽవదాయ దర్వ్యాం సంస్థాప్య జయాదిహోమాంతేజుహుయాదితి
పరిధ్యర్థేశమ్యాః కార్యా ఇతిచవదంతి। తత్ర శ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరే
వా వివాహే న సంపూర్ణే వా యాతి చేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీ
యాఖ్యహోమం కుర్యాత్ప్రాతః పౌర్ణమాస్యాం యథోక్తమ్॥ శ్రౌతే
ఽన్వారంభణీయాయామగ్నావిష్ణూ సరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీ చ స్మా
ర్తే హ్యేతాశ్చ దేవతాః॥ అగ్నిగ్స్విష్టకృతం చాంతరేణేత్యస్మాచ్చ సూత్ర
తః। ఆద్యోఽగ్నిస్స్విష్టకృచ్చాంత్య స్సర్వేషు చరుకర్మసు॥ తస్మాదన్వా
రంభణీయే చరౌ షడ్దేవతా ఇతి॥ కారికాకృద్భిస్తత్రోక్తా గృహ్యావిద్భిః పు
రాతనైః। అనాహితాగ్నేః ప్రథమే చరౌ చ యా దేవతాస్తాః ప్రవదంతి
తద్జ్ఞాః। తస్యాపి కాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వ్యదంత్యేన కపర్దిశి
ష్యాః॥ అగ్నిస్తథాఽగ్నా సహితశ్చ విష్ణుస్సరస్వతీ చైవ తథా సరస్వాన్।
అగ్నిర్భగీ స్విష్టకృదగ్ని రేతాః క్రమేణ హుత్వాథ తతో జయాది। ఆద్యే చ
రౌ దక్షిణతో వరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్తు ధీమాన్। క్రమేణ
చాగ్న్యాదిచతస్ర ఆహుతీర్హుత్వాగ్నయేఽస్త్రై భగినేఽవదాయ। శి
ష్టం హవిః ప్రత్యభిఘార్య పశ్చాద్ధోమస్తతస్స్విష్టకృతేఽవదాయ। సంస్థా
ప్య దర్వ్యాంతు జయాదిహోమాం తేయ దన్యతు స్విష్టకృతం చ హు
త్వా॥ స్థాలీపాకే దేవతా వైశ్వదేవే విశ్వేదేవా ఇత్యనేనోపదిష్టాః। మంత్రా
మానానుక్రమేణైవ చాగ్న్యాద్యా రౌద్రాంతా దేవతాస్త్రింశదుక్తాః॥
పర్వోత్సర్గే దేవతా పౌర్ణమాసీ కర్మణ్యుక్తా శ్రావణీ మార్గశీర్షే। తత్రా
ప్యన్వారంభణీయే చరౌ చ శ్రౌతోక్తా యా దేవతాస్తా ఇహ స్యుః॥ ధర్మ
ప్రశ్నోక్తే మహారాజసంజ్ఞే స్థాలీపాకే దేవతాశ్చైవ హుత్వా। సమంత్ర
వంబర్హిపివపశమ్యాః పరేఽహ్ని తత్ప్రతి హోమ ఉక్తః। సమిత్సు బ
ర్హిష్యవ్యశనాహుతిషు ప్రాప్తాస్వదం తంత్యభిఘారితంచ। శిష్టం హవిస్స్వ

ష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానమ్.

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థంపౌర్ణమాసేనాగ్నయేస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే॥తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చదేవతే।వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమన్యస్మిన్కాలఉపవత్సాన్యమిత్యన్వాధానంకృత్వా। ఇధ్మాబర్హిషీసన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాందార్శికేనాగ్నయేస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే । ఇత్యన్వాధానంకుర్యాత్।

అథ బ్రిభ్రష్టేష్టిః.

శ్లో॥ అగ్నయేచ తథేంద్రాయ సోమాయస్విష్టకృత్పునః పావకాయేదిధ్మతంత్రేణ బిభ్రష్టేష్టింజయాదికమ్ । ఆచమ్య...ఏవం। గుణ ... ప్రీత్యర్థం ప్రథమపర్వణిప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం అన్వారంభణ్యాధికారసిద్ధ్యర్థం బిభ్రష్టేష్టింకరిష్యే(ఇతిసంకల్ప్య) తత్రాగ్నీంద్రసోమాఃప్రధానదేవతాః।స్విష్టకృదంగదేవతాః।వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యం స్థాలీపాకేనసద్యోయాజయిష్యే।ఉత్పూయనపాంతిచరుగ్గ్రపయిత్వాఽభిఘార్యప్రాచీనముద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య।అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమాధాయద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నయేస్వాహా।అగ్నయఇదమ్॥ఇంద్రాయస్వాహా॥ఇంద్రాయేదమ్।సోమాయస్వాహా॥సోమాయేదమ్॥అవదానధర్మేణజుహుయాత్। ఉత్తరార్ధాత్సకృదవదాయద్విరభిఘార్యనహవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్‌స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య।అస్యకర్మణః

మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాదీన్ హుత్వా బ్రహ్మాసనం జపం కృత్వా సమ్యాః పరిధ్యర్థేఽస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణీత్యాది బ్రహ్మోద్వాసనాన్తే...నమమ॥ హోమాన్తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః...ఏతత్ఫల శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ తతః అన్వారభణీయాం కృత్వా ప్రతిపద్ధోమం కుర్యాత్॥ ఇతి బ్రహ్మేష్టిస్సమాప్తః

వైశ్వదేవార్థ గృహ్యపాకార థః.

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుర్భాషాం కాసం క్షుపథుమిత్యభిముఖోఽన్నం వర్జయేత్ కేశానంగం వాసశ్చాలభ్యోపస్పృశేదార్యాధిష్ఠితా వా శూద్రా సంస్కర్తారస్స్యుస్తేషాం స ఏవాచమనకల్పోఽధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనం చ సహ వాససాపి వాష్టమీష్వేవ పర్వసు వా వపేరన్నపోఽష్యన్నగం సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్ తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధేఽన్నే తిష్ఠన్ భూతమితి స్వామినే ప్రబ్రూయాత్ తత్సుభూతం విరాడన్నం తన్మాక్షాయీతి ప్రతివచనో గృహమేధినో యదశనీయస్య హోమా బలయశ్చ స్వర్గపుష్టిసంయుక్తా ఇతి॥

వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగః.

౧ అగ్నయే స్వాహా॥

౨ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥

3 ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥

౪ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥

౫ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥

౬ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥

ఔపాసనాగ్నియందుగాని అథవా లౌకికాగ్నియందుగాని ఈయాఱుహోమములను చేయవలయును.

౭ ధర్మాయస్వాహా॥
౮ అధర్మాయ స్వాహా॥
౯ అద్భ్య స్స్వాహా॥
౧౦ ఓషధివనస్పతిభ్య స్స్వాహా॥
౧౧ రక్షో దేవజనేభ్యస్స్వాహా॥

అగ్నికిఁబడమటను (తనకెదురుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮మంత్రములతో బలిద్వయమిడవలయును

౯ బలికిఁదూర్పున ౯. బలిని.

ఈరెండుబలులను గృహముధ్యము నందుగాని లేక ౯-వ బలికిఁపూర్వనభూ తుద్దినారభ్య పాక్ప్రమాప్తిగా ౧౦-౧౧ బలులనుంచునది.

౧౨ గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥
౧౩ అవసానేభ్యస్స్వాహా॥
౧౪ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥
౧౫ సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥

ఈ ౪-నుగృహమునీశానన భాగమందుఁగాని, అథవా ౮-వ బలికిను త్తరముగా ప్రారంభించి ప్రాక్ప్రాక్తిగా ప్రాగపవర్గముగా ౪- బలుల నుంచవలయును.

౧౬ కామాయస్వాహా॥

ఈబలిని శయ్యాగృహంబున నుంచవలయును. అథవా ౮- బలికిఁదూర్పున నుంచునది.

౧౭ అంతరిక్షాయస్వాహా॥

౧౬-వ బలికిఁదూర్పున ౧౭-బలినుంచవలయును.

౧౮ యదేజతిజగతియచ్చచేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా

తలుపు ప్రాంతమీఁదను-అథవా-౧౭ బలికిఁ దూర్పున ౧౮- వ బలినినుంచవలయును.

౧౯ పృథివ్యైస్వాహా॥
౨౦ అంతరిక్షాయస్వాహా॥
౨౧ దివే స్వాహా॥

వాస్తువిద్యాప్రసిద్ధమయి గృహము

౨౨ సూర్యాయస్వాహా॥
౨3 చంద్రమసేస్వాహా॥
౨౪ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥
౨౫ ఇంద్రాయస్వాహా॥
౨౬ బృహస్పతయే స్వాహా॥
౨౭ ప్రజాపతయేస్వాహా॥
౨౮ బ్రహ్మణేస్వాహా॥

ధ్యమున కుడు బ్రహ్మపదమున ఈ ౧౦ది బలులను ఉంచవలయును. శేక ఈపదిబలులను పైవానికి దక్షిణమునప్రాక్సమాప్తిగ నుంచవలయును. ఇందలి ౨౪-వ బలి ౭-వ బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుట యాచారము కనుక జాగ్రత్తగా నుంచవలయును.

౨౯ స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా
30 నమోరుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥

౧౦ బలికి దక్షిణమున వాడితేడు దూరమును ౨౯ బలినుంచి- ఈపితృ బలికి ఉత్తరమున అనగా ౧౯వ బలికి దక్షిణమున 30-వ దగు రుద్రబలి ను చవలెను.

3౧ దేవేభ్యస్స్వాహా॥

అగ్నియందు హోమము జేయునది

3౨ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు

అగ్నికి దక్షిణమున 3౨-వ దగుపితృబలినుంపవలయును
జీవపితృకుఁడీయజ్ఞముచేయఁగూడదు,

33 భూతేభ్యోనమః॥

అగ్నికి నుత్తరమున 33-వ బలినుంపవలయును

3౪ మనుష్యేభ్యోహంతా॥
3౫ ప్రజాపతయేస్వాహా॥

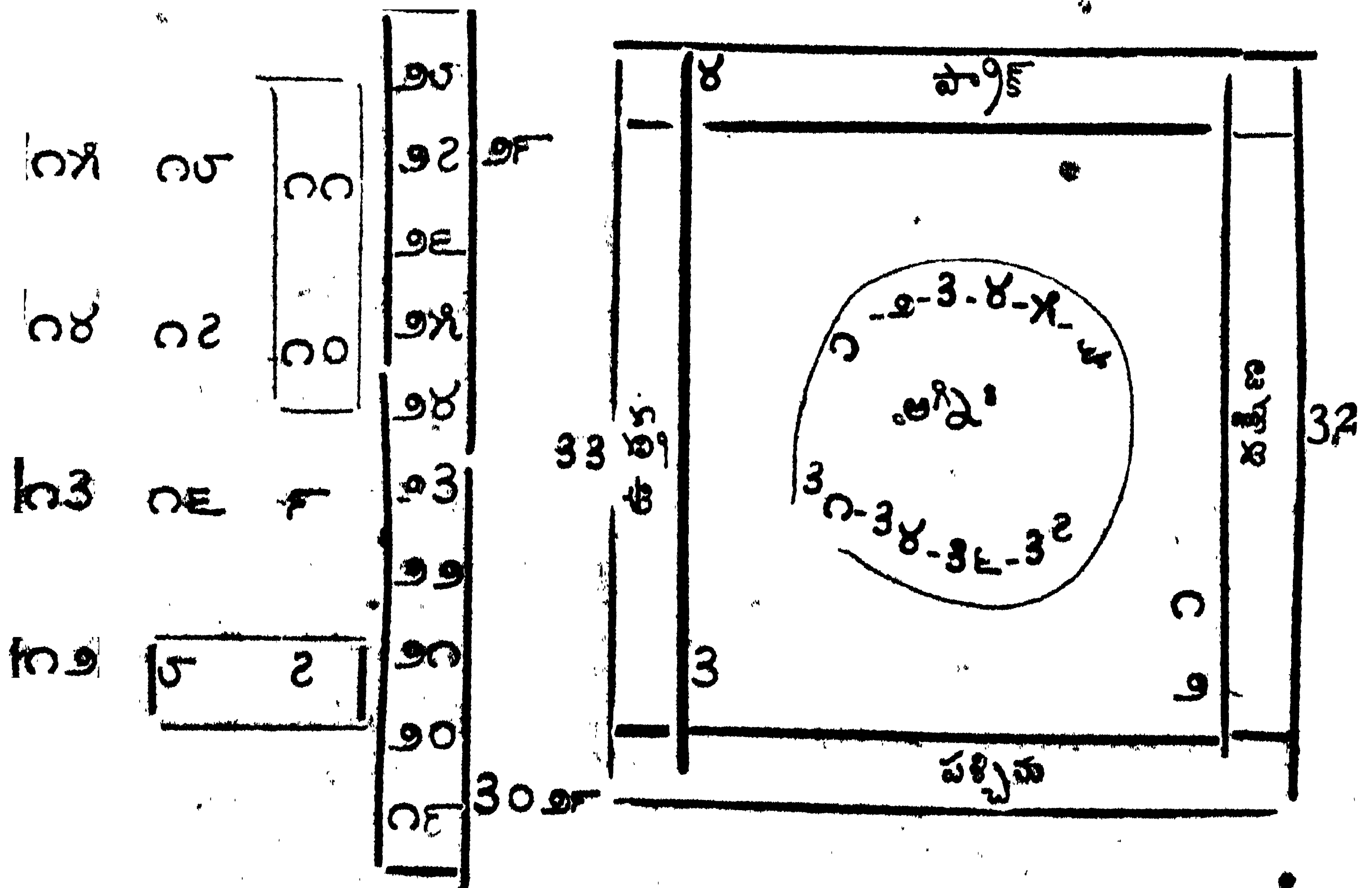
అగ్నిలోహోమముచేయవలయును ౨౭ బలికిదక్షిణంబుననుంపవలయును

3౬ పరమేష్ఠినేస్వాహా॥
3౭ యథాకూటశ్శ్య..ధన-ధాన్యై స్వాహా॥

3౬-3౭ అగ్నిలో హోమముచేయ వలయును

౩౮ యేభూతాః ప్రచరంతి... పుష్టివర్ధదాత్తు స్వాహా॥ } రాత్రులయందు ౩౦ వ- బలిదనుక వైశ్వదేవముచేసి ౩౮-వ దగుఈవక్త బలినుంపవలయును

ఇది నారాయణానువాకమునందు చెప్పిన వైశ్వదేవమంత్రానుక్రమణిక. ఈమంత్రక్రమముగనే ఆపస్తంబులు వైశ్వదేవము నొనర్చెదరు ఈమంత్రములనే గాక "శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ" అను శ్లోకద్వయముచేత శ్వానబలిని వేసెదరు. ఈరీతిగా నాపస్తంబధర్మ సూత్రోక్తప్రదేశములందు చుట్టియుత్తమపక్షము. ఈ ప్రకారమున సంభవము కానిచో బలులన్నియు అగ్నిసమీపమున నొక్కచోటనే వ్యజనాకారముగా వ్రాయంబోవు పటమునందువలె ఏకదేశమునం దుంచుట పక్షాంతరము. వైశ్వదేవబలినిక్షేపణమ్.

అగ్నికుండమునకు నలువైపులనుండు గీరదిక్కునందుండువాదిన ౧-౨-౩-౪ సంఖ్యలు పరిషేచనక్రమమును బోధించును, ౫-౩౦ బలులు ౨౪ వ బలికి ఎదురుగ క్రింద ఉంచెదరు

అథ వైశ్వదేవప్రయోగః.

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథాశాస్త్రం జ్ఞాత్వా॥ ఆచార్యం సంపూజ్య, తదనుజ్ఞాం గృహీత్వా, యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవం ప్రతిదినమాచార్యసన్నిధౌ కుర్యాత్॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశే సగ్ సాంగోపాంగ్ హస్తేన పరిమృజ్యావోక్ష్యన్యస్య పశ్చాత్పరిషేచనమాపాసనేవచనేవావసక్ష్యరాద్భ్యాః ప్రతిమంత్రం హస్తేన జుహుయాదుభయతః పరిషేచనం యథా పురస్తా దేవం బలీనాం దేశేదేశే సమవేతానాగ్ంసకృత్సకృదంతే పరిషేచనగ్ంసతి సూపసగ్ంస్పృష్టేన కార్యా॥ అపరేణాగ్నిగ్ంసప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమే మధ్యేఽగారాస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గముత్తరపూర్వదేశేఽగారాస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః॥ శయ్యాదేశే కామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యా ముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథాదేవతాభ్యస్తయోర్నానా పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమే వోత్తమేన వైహాయసం యుపతా సవ్యగ్ని యథోపదేశం కురుతేనిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చాగ్రంచ దేయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥

అనుష్ఠానక్రమశ్చ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్త్యై చగృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాత్ హవిష్యం అహవిష్యంచ పృథగాదాయ॥ అగ్నా వధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। హవిష్యం (ద్విధా కృత్వా) (*కేచి పంచధాకృత్వా) అభిఘార్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్, ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా॥ ధ్యాత్వా॥ చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదా...అలంకృత్య॥ అగ్ని

* * గా భాగించుట యు కలదు

యే నమః... జాతవేదసే నమః అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రాసువః॥ హవిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ॥ ఔపాసనే పచనేవా వహ్నౌ షడ్భిరాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాత్॥

హవిష్య ప్రథమభాగమునుండి గైకొని ఔపాసనాగ్నియందుఁ గాని లౌకికాగ్నియందుఁ గాని ఈయాఱుహోమములను చేయవలయును.

(షడాహుతిహోమః) అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదమ్॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః... ప్రాసావీః॥

శాకహోమః॥ అహవిష్యం కించిదాదాయ ఉదీచీన ముఖం భస్మాపోహ్యతూష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥... స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్। (ఇతిహుత్వా)

అహవిష్యమనఁగా శాకముగాని మూపముగాని కొంచెము గైకొని,... ఉత్తరమునవేడిభస్మము వెలుపలికితీసి అందుపైఁ జెప్పిన శాకాదికము ఊరక స్వాహా అని పలికి హోమమును జేయవలయును

అథహవిష్యప్రథమభాగం అహవిష్యేణ సంసృజ్య బలీన్ హరేత్.

పిదప హవిష్యముయొక్క ప్రథమ భాగముచే హవిష్యమగు సూపములోనగు వానితోఁగలిపి బలుల నీక్రిందఁ జెప్పిన చొప్పున నిడవలయును

సతిసూప సగ్ం స్పృష్టేన కార్యాః

పప్పు ఉన్నయెడల వానితోఁగలిపి బలుల నిడవలయును

బలీనాంతస్యతస్య దేశేసగ్గ్‌స్థానే హస్తేన పరిమృజ్యాపో

ఎచ్చటెచ్చట బలులుంచెదరో అచ్చటచ్చట సమార్జనమును ప్రోక్షణమును నొనర్చి చేతివ్రేళ్లు భూమికిఁదగులునట్లు బలుల

త్యన్యత్యకళ్చాత్పరిషేచనమ్॥	అనిదేవలయునుపిదపపరిషేచనముచేయునది
తూష్ణీం సమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్ ॥	బలుల నిడి యంతమున సమంతము గ అనగా చుట్టును ప్రతిబలికిఁ బరిషేచనముచేయవలయును
ఏవం బలీనాం దేశేదేశేసమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనమ్॥	ఒకచోట నుంచిన అనఁగా బ్రహ్మసదనము మొదలగు గృహభాగములందు అచ్చటచ్చట నుంపఁబడుబలులకు నన్నిటికి నంతమున నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును వేరువేరుగా నక్కఱలేదు
అపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గమ్॥ అగ్నేః పశ్చాత్ స్వస్యపురతః.	అగ్నికిఁ బడమటను (తనకుముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయ మిడవలయును

* హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, ధర్మాయస్వాహా ॥ ధర్మాయేదమ్॥ హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అధర్మాయస్వాహా ॥ అధర్మాయేదమ్॥

ఇత్యుదగపవర్గంవిధాయుఅంతేద్వయోఃసకృత్పరిషిచ్య,	పైరీతిగనుత్తరపరిసమాప్తిగా నుంచి అంతమున రెంటికి నేకముగా పరిషేచనముచేసి
ఉదధానసన్నిధౌ నవమేన ధర్మాయస్వాహేతి బలేః పురస్తాద్వా	పిదప, నుదకభాండముల యొద్దఁగాని ౭ బలికిఁదూర్పునఁగాని
పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య,	భూమిని శుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ౯-బలి పెట్టవలయును పిదప పరిషేచనము
మధ్యేఽగారస్యదశమైకాదశాభ్యాంప్రాగపవర్గంతత్ ...	ఈక్రింద ౧౦-౧౧ రెండు బలుల గృహమధ్యమునఁ గాని, లేక ౯వబలికిఁ

---

* పరిమృజ్య అనఁగా స్థలశుద్ధిచేసి, అవోక్ష్య అనఁగా ఉదకముతోఁ బ్రోక్షించి ఈప్రకారముగా సర్వదా గ్రహించునది.

అద్భ్యస్స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా॥ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య,

దూర్పునఃగాని భూశుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి పాశ్చిమాప్తిగా పైరెడు బలులను నుంచవలయును,

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదమ్ ॥ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య ॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా ॥రక్షోదేవజనేభ్య ఇదమ్॥ ఇతిప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ ద్వయోః పరిషిచ్య॥

ఉత్తరపూర్వదేశే ఉగార
[illegible]॥

ఈ౧౦ దిక్=బలులను గృహామునకీశాన్య
[illegible] వలెను

ప్రాక్ప్రత్యక్ ... ప్రాక్సత్తు-
ర్వాను ఉధగ్వాయస్వాహేత్యస్యఉత్తరత ఆరభ్య ప్రాగపవర్గమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥

[illegible] ౧౦-వబలికి నుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్ప్రాక్తిగా పాశ్చిగపవర్గముగాని క్రింది ౪-బలులనుంచవలయును, భూశుద్ధియొనర్చి ప్రోక్షించి ఈ౧౨-వ బలినుంచవలయును,

గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥గృహ్యేభ్య ఇదమ్॥పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥

౧౨ బలికిదూర్పున ౧౩ బలినుంచవలయును.

అవసానేభ్యస్స్వాహా॥అవసానేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥

పై ౧౩-బలికిదూర్పున ౧౪-వ బలినుంచవలయును,

అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదమ్॥పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥

పై౧౪-బలికి దూర్పున ౧౫-వ బలినుంపవలయును,

సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా। సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ఇతిప్రాగపవర్గం నిధాయ॥

౧౨-౧౩-౧౪-౧౫ బలులను పాశ్చిమాప్తిగనుంచి,

అంతే సకృత్పరిషిచ్య,

పై ౪ బలులకు నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును,

శయ్యాదేశే కామలింగేన, అథర్వాయుః స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య. అవోక్ష్య॥

ఈ ౧౬-బలి శయ్యాగృహంబున, శయ్యాగృహంబున చోటులేనిచో ౧౦ బలికిఁదూర్పున ౧౬-వబలినుం పరలయును

కామాయస్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాత్వా మంతరిక్షలింగేన,

౧౭-బలి గడపయొద్దనుంపవలయును,

కామాయస్వాహేత్యస్యపురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥

లేక ౧౬బలికిఁ దూర్పున ౧౭ బలి నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ఉత్తరేణాపిధాన్యామ్

తలుపుగ్రంథిమీఁద ౧౮-బలిని నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥

లేక ౧౭-బలికిఁదూర్పున ఈ౧౮బలి నుంపవలయును

యదేజతి జగతియచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ నామ్న ఇదమ్॥ పరిషిచ్యతే॥ *ఉత్తరైర్బ్రహ్మసదనే,

బ్రహ్మసదనమున ఈక్రింద జెప్పఁబడు ౧౦-దిబలుల నుంపవలయును. లేక ఈ ౧౦ బలులను పైవానికి దక్షిణమునప్రాక్సమాప్తిగ నుంపవలయును, ఇఁదలిరెం-వ బలి ౭-బలికి సమానముగా నుండునట్లుం చుటయాచారము ఈక్రింద ౧౯-ది మొదలు౨౮ వఱకు,

పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-పృథివ్యైస్వాహా॥ పృథివ్యాఇదమ్॥ పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరి

* గార్హ్యకర్మములయందు అగ్నికి దక్షిణమున బ్రహ్మ యెచ్చటఁ గూర్చుండునో అచ్చోటు బ్రహ్మసదనమగును,

విద్యమే ..పైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య । పూర్వవత్ షేచనమ్ । అది తేఽనుమన్యస్వ.. ప్రసువ(ద్వితీయభాగాదాదాయ) మనుష్యేభ్యో హంతా॥మనుష్యేభ్యఇదమ్॥ ఇదిఅగ్నిలో హోమముచేయవలయును

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః । వృష్టిరసివృ...ముపాగామ్॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ,ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మాయజ్ఞేన యక్ష్యే॥విద్యుథసివిద్య...పైమి॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రజాపతిబలే ర్దక్షిణతః పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ద్వితీయ భాగాదాదాయ॥ (౨౨ బలికిదక్షిణమున) ఈక్రింది 3౫-వ బలినుంపవలయును

ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ (ప్రదక్షిణం) పరిషిచ్య॥ వృష్టి రసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇతి అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్రిదానమ్॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే॥ అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ॥ ఈక్రిందిరెండుమంత్రములతో హోమముచేయవలయును పరమేష్ఠినేస్వాహా ॥ పరమేష్ఠిన ఇదమ్॥ యథాకూప శ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః॥ ఏవామే అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్। ధనధాన్యై స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః... ప్రాసావీః॥

శ్వానబలినిధానమ్॥సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ॥శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ । తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా॥ఐంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యా నైరృతికోద్భవాః।వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితమ్॥ శ్వపతితశ్చ పచనాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతిదేవతీర్థేనని వేశనద్వారదేశే దద్యాత్ ॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ వైశ్వ

దేవాంగాఽతిథినిరీక్షణమ్॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ (పావుఁడియ అతిథినిరీక్షణమునకై ముంగిటియందు నిలువవలయును,) రాత్రౌ రాత్రాంత వైశ్వ దేవానంతరమ్. రాత్రులయందు ౩౦-వబలివనుక వైశ్వదేవము చేసి ౩౧-వదగు ఈకిరింద వ్రాయఁబోవునక్తబలి నుంచవలయును)

నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తం బలిమిచ్ఛంతో విదుదస్య పేపా ॥ తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ (స్వస్తి) శ్రద్ధాం మేధాం...పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర...యే॥

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః.

శ్లో॥ ప్రథమః పూర్వదిగ్భాగేద్వితీయంచతథోత్తరే । తృతీయం మధ్యమ ప్రోక్తం చతుర్థందక్షిణేతథా । పంచమంపశ్చిమంప్రోక్తమితి భాగాదినిర్ణయః॥ అత్రకేచనద్వాభాగాకుర్వంతి ॥ కేచిత్పంచభాగాఃకుర్వంతి॥ తత్రతత్రదేశాచారానుక్రమేణగ్రాహ్యాః॥

అథ భాగవినియోగః.

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయేశాకహోమకమ్। ద్వితీయేబలిదానంస్యా దగ్రదానంతృతీయకే । తృతీయేదేవభూతేపి పిత్రర్థేచచతుష్టయమ్।పంచమేమానుషోహోమో వైశ్వదేవస్యలక్షణమ్॥ స్మృత్యంతరే । హవిష్యంపంచధాకృత్వా పూర్వభాగాష్షడాహుతీః। ద్వితీయభాగాదాదాయ జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానందేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞంచతుర్థకమ్ । పంచమంతునృయజ్ఞంస్యా ద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః ।

మతత్రియ వైశ్వదేవప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవం..॥ ప్రత్యర్థంసిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవంకరిష్యే॥ తతోగృహస్థాకార్ధవిష్యమాదాయ తదను ఁకంచ...

తేఽనుమన్యస్వ.. ప్రాసువ। ఔపాసనాగ్నిం పరిషిచ్య॥ ప్రథమభాగా
దాదాయ షడాహుతీర్హస్తేన జుహుయాత్। అగ్నయే స్వాహా। అగ్న
య ఇదమ్ ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ॥
ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా। ధ్రువాయ భూమాయేదమ్। ధ్రువక్షి
తయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యు
తక్షితయ ఇదమ్ ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత
ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః.. హిః ॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥
ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ ॥ ఉదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య॥ తూ
ష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ప్రథమభాగే
ద్వితీయభాగశేషం సంసృజ్య బలీన్ హరేత్। యత్ర యత్ర బలిహరణం
తత్ర తత్ర స్థలేషు సమ్మార్జనమవోక్షణంచ కృత్వా యథాంగుల్యగ్రాణి
భూమిం స్పృశంతి తథా బలీన్ హరేత్ । సర్వత్ర బలిషు గంధపుష్పాది
భిరభ్యర్చ్య । తూష్ణీం సమంతం పరిషేచనం కుర్యాత్ । ఏకదేశసమ
వేతానామపి బలీనాం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనం కుర్యాత్। అగ్నేః
పశ్చాత్స్వస్య పురతః । హస్తేన సమ్మృజ్య ద్వయోరవోక్ష్య । ధర్మా
య స్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్। అధర్మాయ స్వాహా । అధర్మాయేదమ్॥
ద్వయోః పరిషిచ్య। అధర్మాయ స్వాహేతి బలేః పురస్తాత్॥ ఉదధాన
సన్నిధౌ । అద్భ్యస్స్వాహా । అద్భ్య ఇదమ్ ॥ పరిషిచ్య తత్పురస్తాత్।
మధ్యేఽగారస్య । ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా ॥ ఓషధి వనస్పతిభ్య
ఇదమ్॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాగప
వర్గం నిధాయ పరిషిచ్య। అధర్మాయ స్వాహేతి బలేరుత్తరతః । ఉత్తర

పూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్పంక్తౌ గృహ్యేభ్యస్స్వాహా ॥ గృహ్యేభ్య ఇదమ్। అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్య ఇదమ్॥ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా ॥ సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ । పరిషిచ్య । అగారస్యోత్తరపూర్వదేశే॥ కామాయ స్వాహా। కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహళ్యామ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య ॥ తదపిధాన్యామ్ ॥ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ధర్మాయ స్వాహేతి బలేర్దక్షిణతః ప్రాక్పఙ్క్త్యా వ్యజనాకారేణ। పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదమ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయేదమ్ ॥ దివే స్వాహా ॥ దివ ఇదమ్॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ చంద్రమసే స్వాహా॥ చంద్రమస ఇదమ్॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్య ఇదమ్॥ ఇంద్రాయ స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ బృహస్పతయే స్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదమ్॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ పరిషిచ్య॥ దశానాం బలీనాం దక్షిణతః॥ (ప్రాచీనావీతీ) పిత్ర్యతీర్థేన । స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా ॥ స్వధా పితృభ్య ఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ దశానాం బలీనాం దక్షిణతః పితృబలేరుత్తరతః॥ నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥ రుద్రాయ పశుపతయ ఇదమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ రుద్రబలేరుత్తరతః భూమిం

సమ్మృజ్య। కించిదన్నమాదాయ । యేభూతాః ప్రచరంతిదివా బలి మిచ్ఛంతో + + స్వాహా॥దివాచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ర్థంఅగ్రదానం కరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచ నంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ। దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథే తివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య మోమితి॥ ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్॥ మ మోపా త్వదురితయోమే కామస్సమృద్ధ్యతాగ్ స్వాహా॥ విష్ణవఇదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థందేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుతసి...పైమి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ఇతి పరిషేచనంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ । దేవేభ్యస్స్వాహా ॥ దేవేభ్యఇదమ్॥ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య...ఏవం ...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే (ప్రా + తీ) విద్యుదసి...ముపైమి ॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య । అగ్నేర్దక్షి ణతో భూమాసంమృజ్యావోక్ష్య॥ చతుర్థభాగాదాదాయ। పితృభ్యః స్వధాఽస్తు॥ పితృభ్యఇదమ్॥ అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। వృష్టిరసివృ... పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ యజ్ఞోపవీతీఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్య ర్థంభూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥అగ్నే రుత్తరతో భూమాసంమృజ్యాఽవోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదాయ । భూతేభ్యోనమః। భూతేభ్యఇదమ్॥పరిషిచ్య॥వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ నివీతీభూత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమను ష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే ॥ విద్యుదసి...పైమి॥ పంచమభాగాదాదాయ॥

పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । మనుష్యేభ్యోహంతా । మనుష్యే ఇదమ్ । అదితేఽన్వ...ప్రసావీః ॥ వృష్టిరసి...గామ్ ॥ ఇత్యప ఉపస్పృశ్య॥ ఉపవీతీభూత్వా॥ సర్వభాగాన్న శేష మాదాయ॥ శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామిరక్షేతాంపథిసర్వదా॥ ఐంద్ర వారుణ వాయవ్యాయామ్యా నైరృతతోద్భవాః। వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌపిండం మయార్పితమ్॥ శ్వపతితశ్వపచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేవతీర్థేనని వేశనద్వారదేశేదద్యాత్॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వేచ చత్వారి ప్రత్యేకంత్రిసప్తచ। పృథివ్యాదిదశస్వేకమతఊర్ధ్వంపృథక్ పృథక్॥ నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివా నక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలిం పుష్టికామో హరామిమయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదమ్॥ రాత్రౌ॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తంబలి మిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలిం...స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ ఏతత్కర్మైనైవ బహవఃకుర్వంతి॥ సమాప్తః.

అథ ప్రియభోజనమ్.

పర్వసుచోభయో రుపవాసయోః ఉపవస్తమేవ కాలాంతరేభోజనంతృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోఃప్రియంస్యాత్తదేతస్మిన్నహని భుంజీయాతామథచ్చ శయీయాతాం మైథునవర్జనంచ॥

అథ స్థాలీపాకః.

శ్వోభూతేస్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాతః॥ పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వా పత్న్యవహంతీత్యాది ప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతంకృత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే

స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య హవిః ప్రత్యభి
ఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం
నిమృజ్య। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ।
ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య॥ ఆగ్నేయ
లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య॥ తతః స్విష్టకృల్లేపం ప్రాశ్య॥
ఉత్సృప్యాచామతి॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్నాత్యు
త్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హిర్హోమం
జనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా॥ నవృషభదానమ్॥ పూర్ణపా
త్రస్తు దక్షిణత్యేకే॥ వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్॥

హృదయసంసర్గహోమః.

ఆచమ్య...ర్థం॥ హృదయసంసర్గహోమం కరిష్యే॥ ఉభ
యోర్హృదయసంసర్గేషు త్రిరాత్రావరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా
స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽ
న్వారబ్ధాయాగ్ం స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిప
ద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్వ్యవరాన్
బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత॥ చర్వాహుతయః॥ ప్రాత
రగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా।
ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతః సోమముత రుద్రగ్ం హు
వేమ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమ
రుద్రేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమది
తేర్యో విధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భ
క్షీత్యాహ స్వాహా॥ భగాయేదమ్॥ భగ ప్రణేతర్భగ సత్య రాధో భ

గేమాం ధియముదవదదన్నః । భగప్రణోజనయ గోభిరశ్వైర్భగప్ర
నృభిర్నృవన్తస్స్యామస్వాహా॥ భగాయేదమ్॥ ఉతేదానీంభగవన్త
స్స్యామోత ప్రపిత్వఉతమధ్యే అహ్నాం। ఉతోదితామఘవన్త్సూర్య
స్యవయందేవానాగ్ంసుమతౌస్యామస్వాహా॥ మఘవత ఇదమ్ । భగ
ఏవభగవాగ్ంఅస్తుదేవాస్తేనవయంభగవన్తస్స్యామ । తంత్వాభగస
ర్వఇజ్జోహవీమిసనోభగపురఏతాభవేహస్వాహా॥ భగేభ్యఇదమ్॥ సమ
ధ్వరాయోషసోనమన్తదధిక్రావేవ శుచయేపదాయ। అర్వాచీ
నంవసువిదం భగంనోరథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతుస్వాహా॥ భగే
భ్యోవాజభ్య ఇదమ్ ॥ అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసోవీరవతీ స్సదము
చ్ఛంతుభద్రాః। ఘృతందుహానావిశ్వతః ప్రపీనాయూయం పాతస్వ
స్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాజిభ్యఇదమ్॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥
అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్ ॥ తంత్రశేషం పార్వణవత్సమాపయేత్ ॥

ఇతిహృదయసంసర్గ హోమః సమాప్తః.

అథమూలికాపహరణప్రయోగః.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం భర్తృపరిగ్రహార్థం పాఠోత్పాటనాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ శ్వోభూతే ఉత్తరయోత్థాప్య । ఇమాం ఖనామ్యోష
ధీం వీరుధం బలవత్తమాం । యయాసపత్నీం బాధతే యయాసంవిం
దతేపతిం॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్య ॥ ఉత్తానపర్ణే సుభగేసహ
మానేసహస్వతి । సపత్నీంమే పరాధమపతిం మేకేవలంకృధి॥
ఉత్తరాహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః । అథాసపత్నీయామ

మాంధత్రా సాఽధరాభ్యః । నహ్యస్యై నామ గృభ్ణామినో అస్మి
న్రమతే జనే । పరామేవపరావతగ్ంసపత్నీంనాశయామసి । ఉత్త
రయా ప్రతిచ్ఛన్నాగ్ంహ స్తయోరాబధ్య। అహ మస్మి సహమా
నాథ త్వ మసి సాసహిః । ఉభేసహస్వతీ భూత్వా సపత్నీంమేసహా
వహై। శయ్యకాలే బాహుభ్యాంభర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన
లింగయా వశ్యోభవతి। సపత్నీ బాధనంచ। ఉప తేధాగ్ంసహమానా
మభిత్వాధాగ్ంసహీయసా । మామనుప్రతే మనోవత్సంగౌరివ ధా
వతుపథావారివధావతు। ఏతేనైవకామేనోత్తరేణాను వాకేనసదాది
త్య ముపతిష్ఠతే । ఉదసౌ సూర్యోఅగా దుదయంమామకోభగః।అ
హం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షివిషాసహిః। అహం కేతురహంమూ
ర్ధాఽహముగ్రావివాచనీ। మమేదనుక్రతుంపతి స్సేహానాయాఉపా
చరేత్ । మమపుత్రాశ్శత్రుహణోఽథో మే దుహితావిరాట్। ఉ
తాహమస్మిసంజయాపత్యౌశ్లోకఉత్తమః । యేనేంద్రోహవిషా
కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహంతదక్రిదేవా అసపత్నాకిలాఽభవం।
అసపత్నా సపత్నిఘ్నీజయంత్యభిభూవరీః। ఆవిత్సిసర్వాసాగ్ం రా
ధోవర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమిమాఅహాగ్ం సపత్నీ రభిభూ
వరీః। యథాఽహమస్యవీరస్యవిరాజామిధనస్యచ।

వివాహే ఋతుసంభవః.

వివాహే వితతేతంత్రే హోమకాలఉపస్థితే। కన్యాంఋతు
మతీంప్రాప్తాంకథంకుర్వంతియాజ్ఞికాః । హవిష్మతీ రితిస్నాపయిత్వా

అన్యవస్త్రాభ్యామలంకృత్య, యుంజానః ప్రథమం మనఇతిద్వేఆజ్యాహుతీహోష్యామి, ఇతితథాతంత్రంప్రయోజయేత్ ॥

పిమ్మట ఆచిన్న దానిని రజస్వలానియమములతో నుంచవలయును శుద్ధిస్నానమును జేసినపిదప అనంగా 5వ దివసమున తక్కినవివాహకృత్యములను జేయవలయును

కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవప్రకారః.

తేషాంమంత్రాణా ముపయోగే ద్వాదశాహ మధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచోత్తమస్యైక రాత్రముపవాసః। శుక్లద్వితీయాయాంతస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్యధశ్శయనం బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచకృత్వా భర్తాచతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనంకృత్వా॥ అన్వారంభణీయాంకృత్వా॥ అన్వాధాయవైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకంకుర్యాత్ ॥

అథమ పూర్ణిమాతిక్రమ కృత్యమ్.

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా పాహిత్రయోదశ హోమంకృత్వా ॥ అనుగతమగ్నింపున స్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాంభ్రేషేష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకంసప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంకృత్వా వైశ్వదేవ మారభ్యప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకః॥

ఔపాసనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అజ్ఞానాశక్తివిషయేతు కాత్యాయనః ॥ చతుర్థీహోమాదుపర్యౌపాసనాగ్నా వనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతా మితివాసప్తరాత్రాదతఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిసప్తస్తంతు మతీస్తంతుతన్వన్నుద్బుధ్యస్వాగ్నే త్రియస్త్రి[illegible]త్తంతవ ఇతి

చప్రాణాయామశతం చావింశతిరాత్రా దుపవాసంచాత్రిగ్ంశతి రాత్రి దతఊర్ధ్వమాసమష్టిరాత్రా త్రిస్రోరాత్రీరుపవసేదతఊర్ధ్వమా సంవత్సరాత్రాప్రాజాపత్యంవిహితమతఊర్ధ్వంకాల బహుత్వాద్దోషగురుత్వ మేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణిభవంతి నిర్వేషోయథాకర్మాభ్యాసో గరీయానితిశ్రుతత్వాదితి॥

ఆలస్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాట్యాయనః ॥ ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసఃపయోవాభక్ష యేదుభయత్ర యావత్కాలస్యాత్తావద్ధోమద్రవ్యాంత్వ శేషతోదానంచైవం విప్రాయదద్యాద్యథా హోమ స్తథైవస్యాదితిసహితో౽గ్నిరుత్సృష్టస్తద్వర్ధగ్ంసంవత్సరవ్యతిక్రమే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగ్ం సర్వకర్మస్వనధికారోన ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి॥

కామకృతపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామకారవిషయేతుమనురాహ ॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ బ్రాహ్మణఃకామకారతః। చాంద్రాయణంచరేన్మాసం వీరహత్యాసమంహితత్। అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ మాసా దూర్ధ్వం తుకామతః।కృచ్ఛ్రంచాంద్రాయణంచైవకుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

నాస్తిక్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

నాస్తిక్యవిషయేతువ్యాఘ్రః॥ యో౽గ్నింత్యజతి నాస్తిక్యాత్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః। అన్యత్రపునరాదధ్యాద్దాన మేవతథైవచ॥

వైశ్వదేవ పరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాధవీయే ప్రజాపతిః॥ హావిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్య లుప్తమప్యేకమాదితః। ప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి। అకృత్వాన్వాతిపుంయజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః।ఉపవాసేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు

చైవహి। సూత్రపీయే కాత్యాయనః॥ పిత్ర్యయజ్ఞాత్యయేచైవ వైశ్వదే
వాత్యయేఽపిచ। అనిష్ట్వానవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనేతథా। భోజనే
పతితాన్నస్య చరుర్వైశ్వానరోభవేత్॥ కాత్యాయనీయే॥ అథపంచ
మహాయజ్ఞానామే కైకస్మిన్నతీతే ద్వ్యహేత్ర్యహేవాతీతేతి స్రస్తం
తుమతీర్జుహుయాదిమంమే వరుణతత్త్వాయామీతియచ్ఛిద్రియత్సిం
చేద మిత్యాదవరాత్రా దతఊర్ధ్వమాద్వాదశ రాత్రాదగ్నేఽభ్యా
వర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తినీర్హుత్వా ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూ
రయిత్వా॥ సప్తతేఅగ్నేసమిధ స్సప్తజిహ్వా ఇతి సప్తవత్యా పూర్ణా
హుతింజుహుయా ద్వఽగ్నయేతంతుమతే స్థాలీపాకంకుర్యాదతఊర్ధ్వం
పునరాధేయమ్॥ చ॥ ల॥

అథ సర్పబలిః.

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయ
మౌపాసనంహుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యే। ఇతిసం
కల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠి
తాభిఘారణంచకృత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగే దేవ
పాత్రప్రయోగే దేవపాత్రాణాంసం తేద్వితీయదర్వ్యాసహాన్యోంజలిః
ప్రక్షేప్తవ్యః। అంజలేశ్చ ప్రోక్షణతపనసమ్మార్జనాని కరోతి।
ఆజ్యభాగాంతేముఖాహుతింహుత్వా। శ్రావణ్యైపౌర్ణమాస్యై
స్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అత్ర శ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా।
జగ్ధోమశక ఇతిస్వాహాకారాంతై ర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకార మంజ
లినాకింశుకానిపలాశపుష్పాణి జుహోతి। జగ్ధోమశకో జగ్ధావి
తృప్తిర్జగ్ధావ్యధ్వర స్స్వాహా॥ మశకాదిభ్య ఇదమ్॥ జగ్ధోవ్యధ్వరో
జగ్ధోమశకో జగ్ధావితృప్తిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదమ్। జగ్ధా
వితృప్తి జగ్ధోవ్యధ్వరో జగ్ధోమశకస్స్వాహా॥ వితృప్త్యా దిభ్య

ఇదమ్ । అత్రాపిద్విరవదానోక్త స్తరణాభి ఘారణే । అశక్తౌతత్త్వాత్
వాక ర్తవ్యాసీత్యుక్తమ్। అంతేషు తాభిఘారణమ్ । కిగ్ంశుకహో
మేషు సర్పా దేవతాః । ఇంద్రజహీతితిసృభిస్తిస్ర ఆరగ్వధమయీ
సమిధ ఆదధాతి । అత్రప్రథమర్చ ఇంద్రో దేవతా । ఇంద్రజహి దంద
శూకం ప్రతిక్షిణాం యస్సరీసృపః । దంష్ట్ర్యంతంచ దశంతంచ సర్వాగ్
స్తాపం దర్జంభయస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ అప్సుజాతస్సరేవృద్ధ
దేవానామపిహాస్త్య । త్వమగ్న ఇంద్ర ప్రేపితస్సన్నో మాహిగ్ంసీ
స్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి।
అన్నేన మనుష్యాగ్ స్త్రాయసే తృణైః పశూనర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన
దేవాన్ స్వధయా పితౄన్ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ తత్సత్యమితిచత
సృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆసాం సర్పా దేవతాః।
తత్సత్యం యత్తేమావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచ విషబలిగ్ం
హరంతి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి సంవిశంతి త్వయిన
స్సంతస్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి స్వాహా । సర్పేభ్య
ఇదమ్ । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
కేచ పృథివీ మను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ
స్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదమ్। యే దో రోచనే దివో యేవా సూర్యస్య
రశ్మిషు। యేషామప్సు సదః కృతం తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా॥
సర్పేభ్య ఇదమ్॥ యా ఇషవో యాతు ధానానాం యేవా వనస్పతీగ్
రను । యేవా వటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా॥ సర్పే

ధ్య ఇదమ్। తత స్స్రుచోరుత్తరార్ధా త్సకృత్స్విష్టకృతే ఽవదాయ ద్వి
రభిఘార్య నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ ప్రతిపత్ స్థాలీపాకవల్లేపప్రాశనమ్।
జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ప్రణీతామార్జనమ్।
బ్రహ్మోద్వాసనంచకృత్వా ॥ వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభా
రాన్ సక్తూన్ ధానాలాజా నాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి సంభా
రానాదాయ ప్రాచీ ముదీచీం వాదిశ ముపనిష్క్రమ్య శుచౌ దేశే
పీఠంకృత్వా తత్ర ప్రాచీరుదీచీశ్చ తిస్ర స్తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా రేఖాకర
ణప్రకారః పూర్వమేవోక్తః। తాస్వద్భిరుపనినీయ । నమో అస్తు స
ర్పేభ్యో యే పార్థివా ఇత్యాదిబలింహరిష్యామీత్యంతే రేఖానుక్ర
మేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవమంత్రః నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
పార్థివా యే అంతరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః। తేభ్య ఇమం బలిగ్ం
హరిష్యామి తేభ్య ఇమం బలిమహార్షమ్। ఇత్యుత్సృజన్నేవ శేషః॥ సం
పుష్ప ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీర మితి తూష్ణీం నివ
పతి। తతక్షవైశాలేయేతి తిసృభి స్సమీచీనామాసి ప్రాచీ దిగ్ఘేతయో
నామస్థేతి ద్వాదశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ॥ తతక్షవైశాలేయ ధృత
రాష్ట్రైరావత స్తేజీవా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో
నః పరిదేహి। ధృతరాష్ట్రైరావత తతక్షవైశాలేయ స్తేజీవా స్త్వయి
న స్త్వయి సద్భ్యో వసంతభ్యో నః పరిదేహి । అహిగ్ంస్ప్రాతిబల స్తేజీ
వా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । అతిబ
లాహిగ్ంస స్తేజీవా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి
దేహి। యే దందశూకాః పార్థివా స్తాగ్ స్త్వమితః పరోగవ్యూతిం నివేశ

య। సంతి వైనశ్శ్వపిస్తస్సంతి దండినస్తేహ్యేనేద్దినసాన్యేద్యూయమస్మా
హింసాత। ద్వాదశపర్యాయాణా ముపస్థానప్రయోగఉచ్యతే। ప్ర
ాచీనామాసి ప్రాచీదిక్తస్యాస్తేఽగ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చా
ధిపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాన్నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వా జంభే దధామి। ఓజస్వినీ నామాసి దక్షి
ణా దిక్తస్యాస్త ఇంద్రోఽధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో యశ్చనో
ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి॥ ప్రాచీనామాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే
సోమోఽధిపతి స్స్వజో రక్షితా యశ్చా...దధామి। అవస్థావా నామా
స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోఽధిపతి స్తిరశ్చరాజీ రక్షితా యశ్చా...
దధామి। అధిపత్నీ నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతి రధి
పతి శ్శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధామి। వశినీ నామాసీయం
దిక్తస్యాస్తే యమోఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధా
మి। హేతయో నామ స్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలి
లో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి। నిలింపా నామ స్థ తేషాం వో
దక్షిణా గృహాః పితరో న ఇషవ స్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో
జంభే దధామి। వజ్రిణో నామ స్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్న

న ఇషవ_స్త్రోగవ్యారో వాతనా మంతేభ్యోవోనమస్తేనోమృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టితం వో జ భేదధామి। అవస్థా వా నో నామస్థ తేషాంవఉత్తరా గృహా ఆపోవ ఇషవ స్సముద్రో వాతనామం...తంవ్రో జంభేదధామి। అధరతయో నామస్థ తేషాం వ ఊపరిగృహాఃవర్షం వ ఇషవో వస్వాక వాతనామం తేభ్యోవో నమ...త వ్రో జ భేద ధామి। క్రివ్యానామస్థ పార్థివా స్తేషాంవ ఇహ గృహా అన్నంవ ఇషవో నిమిషోవాతనామం తేభ్యో నమస్తే... తంవో జంభేదధామి। ఏవం ద్వాదశ పర్యాయై రుపస్థాయాపః పరి షిచ్యా ప్రతీక్షస్త్రూక్షి మేత్యాపః శ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యా ముదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో గారంపివేశనం వ్యాపరిషిచ్య। అప శ్వేతపదా జహిపూర్వేణ చాపరేణచ। స ప్తచమానుషీరిమా స్త్రిస్రశ్చ రాజబంధవీః। నవైశ్వేత స్యాధ్యాచారే హిర్జఘాన కంచన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమోనమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥ బ్రాహ్మ ణాన్ భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తంకర్మహ రిః ఓంతత్సత్ ॥ ఏవ పహన్యహ న్యోదనేన సక్తుభిర్వైతం బలిగ్ం హారే దోత్సర్గాత్॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః.

ఆగ్రయణ ముచ్యతే। వర్షాసుశ్యామాకాగ్రయణం శరదివ్రీ హీణాం శ్యామాకానాం స్వమాస ఉపలభ్యతే। వసంతేయవానామ్॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాంవా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహ నాదినపాం స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితా

భిఘారణం చకృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ము
ఖాహుతిగ్ం హుత్వాదర్వ్యా ముపస్తీర్య స్థాలీపాకా న్మధ్యాద్ద్విర
వదాఽయాఽభిఘార్య। ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మధ్యేజుహోతి। ఇం
ద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। పున శ్చైవమవదా యాభిఘార్య। విశ్వేభ్యోదేవే
భ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। పున శ్చైవమవదాయాభి
ఘార్య తు తాభిఘారణంచకృత్వా। ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥
ద్యావాపృథివీభ్యామిదమ్। పున స్సుచ్యుప స్తీర్య। ఉత్తరార్ధా
త్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి।
అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఇధ్మసన్నహ
నాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్।
అప ఉపస్పృశ్య। లేపయో రిత్యాదిపరిషేచనాం తేనవా నాం తండు
లానామపక్వానాం ముఖం పూరయిత్వా గీర్త్వాభక్షయి త్వాచమ్య।
చరుశేషా త్కించిదోదనం పి డగ్గ్ సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతియజుషా
పృష్ఠవంశ ఉద్విధ్దేత్। పరమేష్ఠ్యసిపరమాం మ్రాగ్ శ్రియంగమయ॥
శ్యామాకాగ్రయణేసోమఏవప్రధానదేవతా। సమాప్తమాగ్రయణమ్॥

అథ ఈశానబలిః.

అథ ఈశానబలి రుచ్యతే। ఉదగయనాదిషుకృతప్రాణాయామః ఏవం . ప్రీత్యర్థం ఈశానబలింకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। ఈశానార్థమితి బుద్ధ్యా స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వా। కర్తాయ్యావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారా స్తేషాంభోక్తుం పర్యాప్తం మృద్భాండేలౌకికేఽగ్నౌ త్రిపత్యం చరుగ్ శ్రపయిత్వాభిఘా ర్యాపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేన ద్రవ్యే ణాథ ఖపతితాః సర్వానాదాయ పత్నీర్దైర్యశ్చసహప్రాచీ ముదీచీంవా

దిశ ముపసమ్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రేవా
స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగ కాలే। దేవ
పాత్రాణా మంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ
ద్వే ద్వే ప్రయుజ్య కాంస్యపాత్రపలాశపర్ణానా మపి పృథక్ తపనస
మ్మార్జన ప్రతిగ్రహణ ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని । అగ్నిముఖాంతే ఽపరే
ణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపియ
థావకాశో భవతి తథా కుటీ కరోతి। ఆత్వావహంత్విత్యృచా ద్వయోః
కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవ మావాహయతి।
ఆత్వావహంతు హరయ స్సచేతస శ్శ్వేతై రశ్వై స్సహ కేతుమద్భిః।
వాతాజవైర్బల వద్భిర్మనోజవై రాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ
శర్వోమ్। ఉత్తరస్యాం కుట్యాంమీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి
మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి । మధ్యే ఽవకాశే ఆయా
జయంతేతి జయంత స్సుబ్రహ్మణ్య భగవత మావాహయామీతి।
ఆవాహ్య। ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతా యేత్యావాహనక్రమే
ణ షోడశోపచారపూజాంకృత్వా । కాంస్యత్రయ మాదాయాపరేణా
గ్నిం కుట్యోః పురస్తా దావాహనక్రమేణ నిధాయ। త్రిషు కంసేషు ఈశా
నస్థాలీపాకోదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాః కంసానాదా యాగ్ని
సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్
మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనం। ఉపస్పృశతు మీఢు
షీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదన ముపస్పృశతి।
జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా ॥ ఇతియజుషా జయంతం స్వ
మోదన ముపస్పృశ్య। దర్వ్యా ముపస్తీర్య। ఈశానస్యోదనాద్ద్విరవ
దా యాభిఘార్య । భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాన్త

తైర్మంత్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి । అంతేషు తాభిఘారణం చ । ఓం భవాయ దేవాయ స్వాహా ॥ భవాయ దేవాయేదమ్ । శర్వాయ దేవాయ స్వాహా ॥ శర్వాయ దేవాయేదమ్ । ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా ॥ ఈశానాయ దేవాయేదమ్ । పశుపతయే దేవాయ స్వాహా ॥ పశుపతయే దేవాయేదమ్ । రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా ॥ రుద్రాయ దేవాయేదమ్ । ఉగ్రాయ దేవాయ స్వాహా ॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదమ్ । భీమాయ దేవాయ స్వాహా ॥ భీమాయ దేవాయేదమ్ । మహతే దేవాయ స్వాహా ॥ మహతే దేవాయేదమ్ । ఏవం మీఢుష్యా ఓదనా ద్విరవదాయాభిఘార్య । భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి । అంతేషు తాభిఘారణంచ । భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ భీమస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ మహతో దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । స్రుచ్యుపస్తీర్య । మధ్యాదోదనాదవదాయాభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ జయంతాయ స్వాహా ॥ జయంతాయేదమ్ ॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య । సర్వతః స్సకృత్సకృద -

యద్విరభిఘార్య। అగ్న యేస్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం కామానాగ్ సమర్ధయిత్రేస్వాహా ॥ అగ్న యేస్విష్టకృత ఇదమ్ । ఉత్తరేణాయజుషాఽగ్నిముపస్థాయ । ప్రత్యస్తినఃపూర్ణముఖః పరిక్రామతు । సమిత్సన్నహనంచకృత్వా । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతేపలాశపర్ణాన్యాదాయ సమీపేనిధాయ । ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య। గృహాపోపస్పృశగృహాపాయ స్వాహా। గృహాపాయేదమ్। ఈశానాయ దక్షిణస్యాంకుట్యాందత్వా పునరపిపర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణై వేశానాయదత్వా । ఏవమితరయోరపిఆవాహానక్రమేణ ఉత్తరస్యాం।గృహోపృషస్పృశగృహోప్యై స్వాహా । గృహోప్యై ఇదమ్ । ఇతిద్వేపర్ణేదాతవ్యే । ఘోషిణఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా। ఘోషిభ్యఇదమ్ । ఇత్యేకేన మంత్రేణ మధ్యేద్వేపర్ణే దాతవ్యే । పునశ్చ । శ్వాసినఉపస్పృశత శ్వాసిభ్యస్స్వాహా । శ్వాసిభ్యఇదమ్ । దక్షిణస్యాంద్వేదాతవ్యే । విచిన్వంత ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే। విచిన్వంత ఉపస్పృశతవిచిన్వద్భ్యస్స్వాహా। విచిన్వద్భ్యఇదమ్॥ ప్రపున్వంత ఉపస్పృశతప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా॥ ప్రపున్వద్భ్యఇదమ్ । మధ్యేద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్నద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్యఇదమ్ । దక్షిణస్యాంద్వే । దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్యఇదమ్ । ఇతిదక్షిణస్యా మేవదశపర్ణాని సోదనానిదదాతి । యాఆఖ్యాతా ఇతిదశ

ఞత్వా స్తస్యా మేవకుట్యాంపునర్దదాతి । యాఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనాఉపస్పృశతదేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య
ఇదమ్॥ ద్వారపౌపస్పృశ ద్వారపాయస్వాహా॥ ద్వారపాయేదమ్ ।
ఇతి దక్షిణస్యాంద్వే । ద్వారపృ్యుపస్పృశ ద్వారపైస్వాహా ॥
ద్వారపాశ్యైఇదమ్ । ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే । అన్వాసారిణ ఉపస్పృశ
తాన్వాసారిభ్య స్స్వాహా ॥ అన్వాసారిభ్యఇదమ్ । ఇతిమధ్యేద్వే ।
నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణేస్వాహా ॥ నిషంగిణ ఇదమ్ । దక్షిణ
స్యాంద్వే । ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానమ్ । తత్రశ్లోకః ॥
త్రిభిర్యథోఢం పరిదాయమంత్రై స్తథాపరైర్మ్స్ముఖ్యకుటత్రిభిస్తు త్రిభి
ర్యథోఢం పునరుక్తమేకం ముఖస్యసందేశ కపర్దిశిష్యః । పర్ణదాన
శేషోదనంపిండంకృత్వాపర్ణపుటేఽవదాయ । నమోనిషంగిణ ఇషు
ధిమతే । ఇత్యేవమంత్ర ముక్త్వావృక్షే ఆసజతి । తస్మిన్కాలేనమస్తే
రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్రశ్నంజపేత్ । ప్రథమోత్తమానువాకౌవా।
ఉత్తమానువాకేవిశేషః। సహస్రాణి సహస్రశఇతిదశసు మంత్రేషు
తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి
సహస్రశో యేరుద్రాఅధిభూమ్యామ్। తేషాగ్ంసహస్రయోజనేఽవ
ధన్వానితన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షే భవాఅధి। తేషాగ్ం...సి।
నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా శ్శర్వాఅధఃక్షమాచరాః । తేషాగ్ం.. సి। నీల
గ్రీవా శ్శితికంఠా దివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...సి। యేవృ
క్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవావిలోహితాః। తే...సి। యేభూతానామధి
పతయో విశిఖాసః కపర్దినః । తే...సి। యేఅన్నేషు వివిధ్యంతిపాత్రే

ష్షు పిబతో జనాన్ । తే...సి । యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయు
వ్యుధః । తే...సి । యే తీర్థాని ప్రచరంతి సృకావంతో నిషంగిణః ।
తే...సి । య ఏతావంతశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే ।
తే...సి । పశ్చాదయం విశేషః । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యే
షాం అన్నమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా...దధామి । నమో
రుద్రేభ్యో యేఽన్తరిక్షే. యేషాం వాత ఇషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీ...
దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ
ప్రాచీ...దధామి । అభిత ఏత మగ్నిం గాః స్థాపయతి । యథా ప్రధాన
హోమకాల ఏవైనా గాః ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి । తస్మి
న్నాలేతా గాశ్చందనాదిగంధేన దర్భాగ్రముష్టినా వోక్షతి । వృషాణ
మేవాగ్రే వోక్షతి । అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజతే । శుచౌ దేశే
ఆత్వావహం త్విత్యృచా ఆవాహ్య కూర్చం నిధాయ లౌకికపర్ణాని
చత్వారి సప్త వా ఉదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణమాదాయ ఉప
స్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నాదవదాయ । క్షేత్రస్య పతయే త్వాదదా
మీతి దత్త్వా । ఏవం త్రిః కృత్వః షట్కృత్వో వా । అథ క్షేత్రస్య పతినా
వయమిత్యగ్భ్యాం క్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే । క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం
హితేనేవ జయామసి । గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో మృడాతీదృశే ।
క్షేత్రస్య పతే మధుమంత మూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ ।
మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూత మృతస్య నః పతయో మృడయంతు ॥
సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణాన్భోజ
యేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ । తతస్సపిండాస్సస్త్రీకాః క్షేత్రపత్యం ప్రా

శ్నంతి । తతశ్చోపాసనాగ్ని మాదాయగృహం గత్వా యత్రక్వచ నాగ్ని మిత్యాది విధినాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయేత్॥ సమాప్తమ్॥

అథ మాసశ్రాద్ధమ్.

మాసశ్రాద్ధముచ్యతే॥ అపరపక్షేయస్మిన్కస్మిన్నహనిక్రియతే। తతఃపూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృత ప్రాణాయామః। ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతేమాసశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి మనసా సంకల్ప్య। తస్మిన్నేవకాలేకృతసాయమాశనాన్ బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే। నిమంత్రణప్రకారః। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాతత్ర విశ్వేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః। ప్రాచీనావీతీశ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాతత్ర పితృపితామహ ప్రపితామహార్థే క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః। మాతామహాధికారీ చేత్। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాతత్ర మాతామహమాతుః పితామహ మాతుఃప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంమాసశ్రాద్ధంకరిష్యే। తత్రభవతా దేవార్థేక్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ప్రాచీనావీతీ। పితృపితామహప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తుకరణీయః। మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః...ణీయః॥ అత్ర గోత్రనామాదికముచ్చరేత్॥ అక్రోధనైః=కర్మణి। తతోగృహంగనే త్యాద్యగ్చ్వానాంతంకుర్యాత్।శ్రద్ధయతామగ్నౌచక్రియతామితికర్తా। కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతామితి భోక్తారః ప్రతి బ్రూయుః। హవిష్యమన్న మగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అద్భి ప్రోక్ష్య అభిఘార్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। అన్న స్యోత్తరార్ధాజ్జుహోతి। యన్మేమాతేత్యాదిభిస్తిసృభిః ప్రత్యృచం షడాహుతీర్జుహోతి। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ద్విరవదాయాఽఽ

ఘూర్య । యన్మేమాతా ప్రలు లోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః
పితా వృఙ్క్తాంమాభురన్యోఽవపద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరా
ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః=స్వాహా ॥ యజ్ఞే=దమ్॥
బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః=స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర ఇదమ్ = పూర్వవత్పునరవదాయ । యాస్తిష్ఠంతి యా ధావంతి యా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరితస్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరంతరన్యం పితుర్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । పూర్వవత్పునరవదాయ । యన్మే
పితామహీ ప్రలులోభ చరత్యనువ్రతా ! తన్మే రేతః పితామహో
వృఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్ । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ॥
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదమ్ । ద్విపితామహీకస్య । యన్మే
పితామహ్యౌ ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః = స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పితామహాయేదమ్। బహుపితామహీకస్య। యన్మే
పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః పితా =
స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర=యేదమ్ । పూర్వవదవదాయ। అంతర్దధే పర్వ
తైరంతర్మహ్యా పృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భిరనంతాభిరంతరన్యం పితా
మహాద్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహా

యేదమ్ । పునరవదాయ। యస్మై ప్రపితామహీ ప్రలుభ్య చరత్యే
పననువ్రితా। తస్మై రేతః ప్రపితామహీ వృజ్తా మాభు ర్న్యోవ
పద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా।యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహా
యేదమ్। ద్విప్రపితామహీకస్య।యస్మై ప్రపితామహ్యా ప్రలులుభత్తు
శ్చిరత్తఅననువ్రితే। తస్మై రేతః ప్రపితామహా=స్వాహా । యజ్ఞేశ్వర
శర్మణే ప్రపితామహా యేదమ్ । బహుప్రపితామహీకస్య॥ యస్మై ప్రపి
తామహ్యాః ప్రలులుబు శ్చరం త్యననువ్రితాః।తస్మై రేతః – స్వాహా।

య – దమ్। పునరవదాయ।అంతర్దధబుుతుభిః హా రాత్రైస్సంధి
భిః । అర్ధమాసైశ్చమాసైశ్చాంతర్దన్యం ప్రపితా మహా ద్దధే। యజ్ఞే
శ్వరశర్మణేస్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితా మహా యేదమ్ । పున
రవదాయ । యేచేహపితరోయేచ నేహయాంశ్చవిద్మ యాంగం
ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నేతాన్ వేత్థ యదితేజాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్గ్
స్వధయా మదంతుస్వాహా॥ అవిజ్ఞాతేభ్యః పితృభ్యఇదమ్ । స్వాహా

పిత్రే ఇతి షడ్భిః ప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి। స్వాహా
పిత్రే। పిత్రఇదమ్। పిత్రేస్వాహా॥ పిత్రఇదమ్।స్వాహాపిత్రే।పిత్రఇదమ్
పిత్రేస్వాహా। పిత్రఇదమ్॥స్వధాస్వాహా॥ స్వధాయాఇదం॥ అగ్నయే
కవ్యవాహనాయ స్వధాస్వాహా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదమ్ ।
ఏతద్వావికరీతమ్ । యజ్ఞోపవీతీస్విష్టకృతమవదాయ। అగ్నయేస్విష్ట

కృత్తేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ప్రాచీనావీత్యుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య। అహావిష్యాత్కించిదవదాయ। స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥యజ్ఞోపవీతీసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రాచీనావీతి లేపయో రిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా। ఏష తేత తేత్యాది యజూగ్ంషి తేమహిమే త్యేతదంతముక్త్వా స్నంవ్యంజనాసచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిఘార్యనే మంత్రావృత్తిః। ఏష తే తతమధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చతావ త్యస్యమాత్రా తావతీం తవైతాంమాత్రాం దధామి యథాగ్నిరక్షితోఽనుపద స్తవేవంమహ్యంపిత్రేఽక్షితోఽనుపద స్తస్స్వధా భవతాం త్వాగ్ంస్వధాం తైస్సహాపజీ వచ్ఛస్తేమహిమా। ఏష తేపితామహమధుమాగ్ంఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్వాయుశ్చాంతరిక్షంచ తావత్యస్యమాత్రా తావతీంతవైతాం మాత్రాం దధామి యథావాయు రక్షితోఽనుపద స్తవేవంమహ్యం పితామహాయాఽక్షితోఽనుపద స్తస్స్వధా భవతాంత్వాగ్ం స్వధాంతై స్సహాపజీవసామాని తేమహిమా। ఏష తేప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చతావత్యస్య మాత్రాతావతీంతవైతాం మాత్రాం దధామి యథాఽదిత్యోఽక్షితోఽనుపద స్త ఏవం మహ్యంప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపద స్తస్స్వధాభవతాంత్వాగ్ం స్వధాంతైస్సహాపజీవయజూగ్ంషి తేమహిమా। అథతృతీయమామంత్రణమ్। దైవేక్షణఃకర్తవ్య ఇతిదేవార్థే। శ్రాద్ధేక్షణఃకర్తవ్య ఇతి

ష్ఠితతీర్థే । యజ్ఞోపవీతీ హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవ
కాంస్యేనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతేపాత్రం... లోకే ।
ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే... సురేస్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ । పురూ
రవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వేదేవా ఇదంవోహవ్యంసపరికరం... సమస్త
తీర్థేషుదత్తమస్తు । యేదేవా దివ్యే... జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ।
హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ । పితృపాత్రేనిధాయ । పృథివీతే
పాత్రం... లోకే । ఇదం... సురే । స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ । పితృ
పితామహా ప్రపితామహాః ఏతద్వఃకవ్యమ్ । సపరికరం... దత్తమస్తు ॥
యే చేహపితరో యే... జుషస్వ ॥ సప్తవ్యాధా దశార్ణేష్విత్యాదిబ్రా
హ్మణభోజనాంతే తృప్తాఃస్థేత్యాదిఫక్కిః పిండాంతే ఉత్తరాపోశనంద
ద్యాత్ । భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య । కుశతిలపుష్పాణీత్యాది
మాచయ్యాచిమ్మకంచనేత్యంతంకృత్వా । అథసర్వేభ్యోఽన్నశేషే
భ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థంచోద్ధృత్య అన్నశేషఃకిం క్రియతామితిశే
షం నివేదయేత్ । తేచ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితిబ్రూయుః । అద్య
మేసఫలంజన్మేత్యాద్యాసీమాంతంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...
ప్రీత్యర్థం మాసశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే । శుచౌదేశే
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య । ఏవం మాతామహమాతా
మహీనామపిదర్భాన్ సంస్తీర్య । తేషూత్తరైరపోదత్వా । పూర్వస్మి
న్నాస్తరణే మార్జయంతాం మమపితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవ
ర్గంపిత్రాదీనాంయథాక్రమమపోదత్వా । మార్జయంతాంమమపితరో
మార్జయంతాంమమపితామహాః మార్జయంతాంమమప్రపితామహాః
పశ్చిమాస్తరణే । మార్జయంతాంమమ మాతరో మార్జయంతాంమమ
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహ్యః । యదిమా
తామహాః । మార్జయంతాంమమ మాతామహోమార్జయంతాం మమ
మాతుః పితామహః మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహః ।

మాసశ్రాద్ధమ్.

మార్జయంతాం మమ మాతామహ్యః మార్జయంతాం మమ మాతుః పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహ్యః। ఓదనా ద్వ్యంజనేభ్య శ్చోపాదాయ షట్పిండాన్ కృత్వా। మాతామహాధి కారీ చేత్। ద్వాదశపిండాన్ కృత్వా। ఏతత్తే పితః గోత్రశర్మన్ రూప యేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। పితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయే చ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। ఏతత్తే మాతః గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। పితామహి గోత్రే...నమః। ప్రపితామహి గోత్రే...నమః ఏతత్తే మాతామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ త్వామను। తేభ్యః — పిండః। తస్మై తే స్వధా నమః। మాతుః పితామహ గోత్ర శర్మన్...నమః। మాతుః ప్రపితామహ గోత్ర...నమః। ఏతత్తే మాతామహి గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయం

పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। మాతుః పితామహి గోత్రే — నమః। మాతుః ప్రపితామహి గోత్రే — నమః। ద్విమాతృకస్య ఏతద్వాం మాతరౌ। గోత్రే। దాయయ్యౌ। రూపే। యాశ్చ యువామను। తాభ్య శ్చాయం పిండః। తస్మై తే స్వధా నమః॥ బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో మాతరో గోత్రా దాయ్యో రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య — నమః॥ ద్విపితామహీకస్య। ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రే దాయయ్యౌ రూపే యాశ్చ వామను। తాభ్య — నమః। బహుపితామహీకస్య। ఏతద్వః పితామహ్యో గోత్రా దాయ్యో రూపా యాశ్చ వోను। తా — నమః। ద్విప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌ గోత్రే దాయయ్యౌ రూపే యాశ్చ యువామను। తాభ్య...నమః। బహుప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వః ప్రపితామహ్యో గోత్రా దాయ్యో రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య శ్చాయం — నమః। మార్జయంతామితి సర్వత్ర మార్జయిత్వా। యేచ్చ

వో త్రేతిపితృపిండానుపస్థాయ । యేచవో త్రేయేచ్చాస్మా స్వాశగ్ం సంతే । యాశ్చవో త్రేతిమాతృపిండాన్ । యాశ్చవో త్రే యాశ్చా స్మాస్వాశగ్ంసంతే । తేచవహంతామితి పితృపిండాన్ । తేచవహం తామ్। తాశ్చవహంతామితి మాతృపిండాన్ । తాశ్చవహంతామ్ । తృప్యంతుభవంత ఇతిపితృపిండాన్। తృప్యంతుభవంతః। తృప్యంతు భవత్యఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతు భవంత్యః। తృప్యతతృప్యత తృప్య తేతిసర్వేషాముపస్థానమ్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత । పుత్రా న్పౌత్రా నభితర్పయంతీ త్యృచాత్రిః ప్రసవ్యపిండాన్ పరిషించతి । పుత్రాన్పౌత్రా నభితర్పయంతీ రాపోమధుమతీ రిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం దుహానాఆపో దేవిరుభయాగ్ స్తర్పయంతు।పరి షిచ్య । న్యుబ్జపాత్రాణి । యస్మింశ్చ పిండార్థ మన్నం గృహీతంతద పిన్యుబ్జమ్ । ఉత్తరంతృప్యత తృప్యత తృప్య తేతియజురనవానన్త్రివ రార్థ్య మావర్తయిత్వా ।తృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృ ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత । పాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదా హృత్య । ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్థ్యంప్రాశ్నీయాత్ । ప్రాణేనివిష్టోమృతం జుహోమిబ్రహ్మణీమ ఆత్మామృతత్వాయ।ప్రా శ్యాచమ్య । శిష్టై రిష్టై ర్బంధుభి స్సహ భుఞ్జీత॥ సమాప్తమ్.

అథ పుత్రీదానప్రయోగః.

శ్లో॥ యస్యస్మృ...మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య...ర్థం మమపిత్రా ణాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

ఐహికాముష్మికఫల సిద్ధ్యర్థం పుత్రదానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః... పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఏవం...ర్థం మమపితౄణాం శాశ్వత...ర్థం పుత్రదానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగ దంపతీపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం...మస్తు॥ అథనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్॥ అథపుత్రదానసమయేమహాసంకల్ప మంత్రపఠనంకుర్యాత్ ॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకారసంయుతమ్ । ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రందేహివరంమను॥ ఇతియాచయేత్॥ అథదాతా॥ శ్లో॥ మమబీజసముత్పన్నః సర్వాలంకారసంయుతః। ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తోమయాసుతః॥ ఇంద్రాగ్నియమనైరృతి వరుణానిలయక్షపాః । ఈశానోబ్రహ్మవిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః। విశ్వంభరాస్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ మమపుత్రంకుమారం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన...నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రజాపతయే పుత్రమ్॥ దానసాద్గుణ్యార్థం సువర్ణపూర్వకందక్షిణాందద్యాత్॥ శ్లో॥ సాక్షిణస్సోమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః॥ ఇమంకుమారమదదాం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ పుత్రదానప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ దత్తహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం అపుత్రస్య మేస్వీకృతస్య పుత్రస్యపుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ మాతేకుమారమితికుమారం మాతురంకఆదాయ॥ మాతేకుమారగ్ంరక్షో...గృహే॥అయఁకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనంప్రతిధాప్య॥ అయంకుమారో...యశోబలమ్॥తతఃఅష్టదిక్పాలకబ్రహ్మాదిపంచపాలక

పూజాంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం దత్త
ముంకరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణఅగ్నిముఖంకుర్యాత్ ॥ తత్రవిశేషాత్ర
ప్రయోగః ॥ ఆజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్త
ఽజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥౧॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాత
ర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్ప
తిం ప్రాతస్సోమ ముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రమిత్రావ
రుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రాతర్జితంభ
గ ముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్ర మదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం
మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగా
యేదమ్ ॥౩॥ భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ ముదవదదన్నః
భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృవన్త స్స్యామ స్వాహా ॥
భగాయేదమ్ ॥౪॥ ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్త్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥౫॥ భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వ
యం భగవన్తస్స్యామ । తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పుర ఏతా
భవేహ స్వాహా ॥౬॥ భగాయేదమ్ ॥ సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధి
క్రావేవ శుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా
వాజిన ఆవహన్తు స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్ ॥౭॥ అశ్వావతీర్గో
మతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వ
తః ప్రపీనా యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదా నస్స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇద

మ్॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థసమృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా... జయాదిప్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥ అథనాష్కరణం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ అంగాదంగా..మి॥మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా...మి॥ఆభ్యుదయకంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వాదః॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥

ఇతి దత్తహోమ స్సమాప్తః.

అథ కదళీవివాహః

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ బ్రాహ్మణైస్సహవరః కదళీసమీపంగత్వా॥ స్నాత్వాఽచమ్యగణపతి మభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ వృక్షమూలే వేదికాం నిర్మాయతద్వేదికామధ్యే ఆఢకపరిమిత శ్వేతతండులోపరికదళీం సంస్థాప్యపంచగవ్యేన శుద్ధోదకేనఆపోహిష్ఠామయోభువఇతితిసృభిఃపవమానసూక్తేనాభిషిచ్య గంధాదిభిః సంపూజయిత్వా॥ వస్త్రభూషణాదిసర్వాలంకారైరలంకృత్య । కదళీవివాహాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య ॥ అనుహవమితిమంత్రేణ పఠిత్వా॥ పాద్యంప్రక్షాళ్య॥ఆచమ్య॥ రక్షాబంధనంయజ్ఞోపవీతం కన్యావరణం వినాగౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతి కదళ్యాంకంకణంబద్ధ్వా॥ మహాసంకల్పముచ్చార్య॥ నప్త్రేగోత్రాయ పౌత్రాయ పుత్రాయ వరాయ కదళ్యాం గోత్రనామానివర్జయిత్వా॥ కదళీనామ్నీమిమాంకన్యామ్॥ ప్రతిపాదయామీతి తతోవరస్తుబ్రుక్సామవేదేభ్యో యజ్ఞరేమఘ్నాన్మంత్రాన్ జపిత్వా॥ అథ వరమిత్యాది సంకల్పాయతేత్యంతం జపేత్। తత స్సుముహూర్తేస్వయం దృష్టేష్వేత్యాది. పఠిత్వాకపిలావాచనాది బ్రహ్మగ్రంథి పర్యన్తంకుర్యాత్॥ లాజహోమం వినాప్రధానహోమంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వచనంకారయేత్ । అత్రతండుల వస్త్రద్వయసహితవధూ మలంకారసహితా మాచార్యాయదద్యాత్। పృథివీంగ

చ్ఛేత్ తతస్సాన్త్వకదలీమన్యత్రస్థాప్యన ఛేదంత్యజేత్ । స్నాత్వాచమ్య-గోదానాదిమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ శూర్పవాయన దానంచద ద్యాత్ ॥ ఏవమేవార్కవివాహః॥

సామాన్యాశీః

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తువయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ। మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ । మమదేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్ష మురు లోక మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయిదేవాద్రవిణ మాయజంతాం మయ్యాశీ రస్తు మయిదేవహూతిః। దైవ్యా హోతారావనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః । మహ్యం యజంతు మమ యాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనోమానిగాంకత మచ్చనాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతామే। దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వే దేవా స ఇహ వీరయధ్వమ్।మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుంప్రతి నుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచోయంతు నిగుతః పునస్తేఽమైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితార మభిమాతిషాహమ్ । ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభాబృహస్పతిర్దేవాఃపాంతుయజమానం న్యర్థాత్ । ఉరువ్యచానోమహిష శ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురు

త్సు। సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేంద్ర మానో రీరిషో మాప
రాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా
మహేతాన్ । వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తార
మధిరాజ మక్రన్। అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యోగోజి
ద్ధనజి దశ్వజిద్యః । ఇమంనో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్యకుర్మో హరి
వో మేదినంత్వా॥ ఆశుశ్శిశానో వృషభోనయుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ
శ్చర్షణీనామ్। సంక్రందనో నిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాక
మింద్రః । సంక్రందనే నానిమిషేణ జిష్ణునాయుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన
ధృష్ణునా। తదింద్రేణజయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా
స ఇషుహస్తైస్సనిషంగిభిర్వశీ సగ్గ్ స్రష్టా సయుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ం
సృష్టజిథ్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహ
స్పతే పరిదీయారథేన రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః। ప్రభంజన్
త్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్। గోత్ర
భిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయంత మజ్మ ప్రమృణంత మోజసా ।
ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అనుసగ్ం రభ
ధ్వమ్। బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః ప్రవీర స్సహస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః ।
అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ ।
అభిగోత్రాణి సహసా గాహమానో దాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః ।
దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యో స్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు ।

ఇంద్రఆసాం నేతాబృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞఃపురఏతుసోమః । దేవ
సేనానా మభిభంజతీనాంజయంతీనాంమరుతో యంత్వగ్రే। ఇన్ద్రస్య
వృష్ణోవరుణస్య రాజ్ఞఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధఉగ్రమ్ । మహా
మనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషోదేవానాంజయతా ముదస్థాత్ ।
అస్మాకమింద్రస్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాక యాఇషవస్తాజయంతు ।
అస్మాకం వీరాఉత్తరేభవం త్వస్మానుదేవా అవతాహవేషు । ఉద్ధ
ర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్త్వానాం మామకానాం మహాగ్ంసి।
ఉద్వృత్రహన్ వాజినాంవాజినా న్యుదరథానాం జయతా మేతు
ఘోషః । ఉపప్రేత జయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో
వశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ । అవసృష్టాపరా పతశరవ్యే
బ్రహ్మసగ్ంసిత - గచ్ఛామిత్రా న్ప్రవిశమైషాం కంచనోచ్ఛిషః ।
మర్మాణితేవర్మభిశ్ఛాదయామిసోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తామ్ ।
ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతం త్వామనుమదంతు దేవాః ।
యత్రబాణాస్సంపతంతి। కుమారావిశిఖాఇవ। ఇంద్రోన స్తత్రవృత్ర
హావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ఇతిసామాన్యాశీః ॥

అథ చంద్రగ్రహణహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం రాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్తగ్రహ
ణహోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల॥పూర్వపరిషేచనం
కృత్వా।ఏకం- ద్వే- త్రీణి చత్వారి - ఆప్యాయస్వసమేతు...సంగథే స్వా
హా॥ సోమా యేదమ్॥ సంతేపయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృ

ష్టియాణ్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమదివిశ్రవాగ్ స్యుత్తమాని ధిష్వ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ యాతే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతే ష్వోషధీ ష్వప్సు। తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజన్ త్సోమ ప్రతిహవ్యా గృభాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః కార్యః॥ ఇతి చంద్రగ్రహణ హోమాః॥

అథ సూర్యగ్రహణ హోమాః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగప్రయుక్తగ్రహణ హోమాన్కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం...రి॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమాభాసి రోచనగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉద్వయం..జ్యోతిరుత్తమగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ఉదుత్యం...సూర్యగ్గ్ స్వాహా॥సూ...దమ్॥ చిత్రం...శ్చ స్వాహా॥ సూర్యా...మ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధా మిత్యాది నమస్కారః॥

జన్మోత్సవమ్.

మాసిమాసిప్రత్యబ్దం వా జన్మర్క్షే కుహూశనివారసంక్రమణచంద్రసూర్య గ్రహణాదిషు జన్మనక్షత్రయోగే జ్వరాదిమహావ్యాధిపీడాయాం వా అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్య హోమం కుర్యాత్॥ స్నాత్వాఽచమ్య॥ శుక్లాంబరధరం ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్య హోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్య

ర్వ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ తతఃవిధిప్రకారేణ నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహారాధనం మృత్యుంజయదేవతారాధనంచకుర్యాత్॥ ఆయుష్యహోమార్థం బ్రాహ్మణాయ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥

ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆయుష్యహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ముఖాహుతింహుత్వా॥ ఆయుష్మచ్ఛరో రవదానధర్మణావదా యాయుష్టే విశ్వతో దధదితిపురోనువాక్యామనూచ్యాయుర్దా అగ్న ఇతి యాజ్యయాహుత్వా —నవగ్రహహోమం మృత్యుంజయహోమంచ కుర్యాత్॥ తతఃజయాదిహోమం కుర్యాత్॥ తతఃయథాశక్తి నవగ్రహదానాని కుర్యాత్॥ భూరిదానం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ ఆశీర్వాదః॥

ఆయుష్యహోమవిధిః

మదనరత్నే శౌనకః॥ శ్లో॥ ఆయుష్యహోమం వక్ష్యామి శౌనకోఽహం ద్విజన్మనామ్। కుర్యాత్తుజన్మనక్షత్రేవిషువే సంక్రమే తథా॥ పౌర్ణమాస్యామమాయాంవా గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః। అలంకృత్వాస్వస్తివాచ్యమన్నందద్యాద్ద్విజాతయే॥అథాజ్యభాగపర్యంతం అవదానస్య సంపదా। ఆనోభద్రాః క్రతవఇత్యృచాంచదశకేన తు। ఇమంస్తోమమర్హత ఇత్యృచాం షోడశకేనచ। జాతవేదసేత్యృచాహుత్వాష్ట కృత్తంతతః॥ హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః। స్వస్తివాచ్య ద్విజానన్నైర్ధేనుం దద్యాచ్చదక్షిణామ్॥ ఇత్యాయుష్యహోమః॥

ఆయుష్యహోమః.

యో బ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఉజ్జహార ప్రాణైశ్శిరః కృత్తివాసాః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు తస్మై జుహోమి హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఈశానాయేదమ్ ॥౧॥ విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। స మృత్యుపాశానపనుద్య ఘోరానిహాయుషేణో ఘృతమత్తు దేవః స్వాహా॥ ఘర్మరుచయ ఇదమ్

బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషుగర్భంయమాదధాత్పురురూపంజయం
తమ్। సువర్ణరంభగ్రహమర్కమర్చ్యంతమాయుషే వర్ధయామో
ఘృతేనస్వాహా॥ బ్రహ్మణేజ్యోతిషఇదమ్ ॥౩॥ శ్రియంలక్ష్మీమౌపలా
మంబికాంగాం షష్ఠీం చయామింద్రసేనేత్యుదాహుః। తాంవిద్యాం
బ్రహ్మయోనిగ్ంసరూపామిహాయుషేతర్పయామోఘృతేనస్వాహా॥
బ్రహ్మయోనయఇదమ్॥౪॥ దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సయోన్యస్స
హస్రశోవిశ్వరూపా విరూపాః। ససూనవస్సపతయస్సయూథ్యా ఆయు
షేణోఘృతమిదంజుషంతాగ్ స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్యఇదమ్॥ ౫॥ ది
వ్యాగణబహురూపాఃపురాణా ఆయుశ్ఛిదోన ప్రమథ్నంతు వీరాః
తేభ్యోజుహోమి బహుధాఘృతేనమానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమో
తవీరాస్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్యఇదమ్ ॥ ౬ ॥ ఏకః పురస్తాద్య ఇదం
బభూవ యతో బభూవ భువనస్యగోపాః। యమప్యేతి భువనం
సాంపరాయే సనోహవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తు దేవస్స్వాహా ॥ ఈశా
నాయబ్రహ్మణఇదమ్॥౭॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోఽథసాధ్యా
నృభూన్యక్షాన్గంధర్వాగ్ంశ్చ పితౄగ్ంశ్చవిశ్వాన్। భృగూన్
సర్పాగ్ంశ్చాంగిరసోఽథసర్వాన్ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యా
మహయామశశ్వత్—వస్వాదిభ్యఇదమ్॥ ౮ ॥ విష్ణోత్వన్నో అంతమ
శ్శర్మయచ్ఛసహంత్య। ప్రతేధారా మధుశ్చుత ఉత్సందుహ్రతే
అక్షితమ్—విష్ణవఇదమ్॥౯॥ ఇత్యేకాహుతిరంతే॥

ఆయుష్కాములైనవారు వారివారిజన్మనక్షత్రమునందు జన్మతిథియందును కొన్నిర
కాలంబులలోను ఈయాయుష్యహోమమును చేయుచు వచ్చినవారుఆయుర్వృద్ధిగల్గి

వర్ధిల్లెదరు- తుదకు సంవత్సరమున కొకతూరి యైనను తనపుట్టినదినమునాఁడుచేయుట మిక్కిలి మంచిదని ఫలితార్థము- శ్రేయోభివృద్ధికై అన్నబ్రాహ్మణసమారాధనము - నవగ్రహదానములు మొదలగునవి జన్మపుట శ్రేయోఽభివృద్ధి,

అథ జన్మోత్సవవిధిః.

వర్షదినే అథవా జన్మనక్షత్రే కుమారం ఆదౌ మంగళస్నానం కార్యం। నూతన కటిసూత్రం వస్త్రంచ ధారయిత్వా। అలంకృత్య- విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ స్వజన్మ నక్షత్ర నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ తతః ఆయుస్సూక్తపఠనం-తతః ఆయుస్సూక్త హోమంచకుర్యాత్ ॥ఆశీర్వాదః ఇత్యబ్దపూర్త్యుత్సవః

అథ వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్.

వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ ఔపాసనారంభ శేష హోమయోర్మధ్యే అగ్నినాశే దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్నినాశే త్రిరాత్ర మధ్యే ఉపనయనాగ్ని నాశేచ క్రమేణ వివాహాగ్నిసంధానం జాతకర్మాగ్నిసంధానం ఉపనయనాగ్నిసంధానం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। అపహతా అసురాః। శన్నో దేవీరితి ద్వాభ్యాంతద్భస్మప్రోక్ష్య। అయంతే యోనిరితితద్భస్మ సమిధః సమారోప్య। మథితాగ్నౌ వివాహశ్చేన్మథితాగ్నిమ్। శ్రోత్రియాగారాదాహృతేఽగ్నౌ వివాహశ్చేచ్ఛ్రోత్రియాగారాదాహృతమగ్నిమ్। జాతకర్మోపనయనయోర్లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాంతాం సమిధ మగ్నావాధాయ పరిస్తీర్య। ఆజ్యందర్వీం చసంస్కృత్య - పరిషిచ్య। అయాశ్చాగ్నే- అగ్నిర్హోతా- ఇతిద్వాభ్యామ్- బ్రాహ్మణ ఏకహోతేత్యనువాకేన దశభిః- మనోజ్యోతిః - యన్మ ఆత్మనో మిన్దా- పునరగ్ని రితి తిసృభిః - భూరగ్నయే - భూరన్న మగ్నయే- భూ రగ్నయే చేత్యనువాకత్రయేణ ప్రతిస్వాహాకారం- వ్యస్తాభిస్సమస్తాభి ర్వ్యాహృతిభిః- అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చహుత్వా- పరిషిచ్య,

తంతం శేషం సమాపయేత్ - ఇతి వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వయో రౌపాసనాగ్న్యోస్సంసర్గే, తమగ్నిం ద్వావపి యుగపత్ - అయం తే యోనిరితి ద్వయో స్సమిధో స్సమారోప్య తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- మమాయమంశో మమాయమం ఇతి ద్వావపి ప్రత్యేక మభిమత్య - స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నౌ స్వాం స్వాం సమిధమ్। ఆజాహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాధాయ పూర్వహోతా స్వాం శే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। పశ్చాద్ధోతా స్వాం శే అగ్నయే పథికృతే స్వాహేతి హుత్వా- ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। తత స్తావుభౌ స్వైస్వైవసమారోపయేతామ్ ॥ ఔపాసనాగ్నిలౌకికాగ్నినాసంయోగే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా, పాహి పంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చ జుహుయాత్॥ కించ॥ శ్లో॥ ఔపాసనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ స్యావానలేసూతికపావకేచ। శాంతిగతేచోపహతేచ నష్టేశవాగ్నౌ దేవీరత్యద్భిరపోఽప్యభస్మ। తస్మిం త్సమారో ప సమిధయుంతాం ఆజాహ్వా ఉద్బుధ్య పదద్వయర్చా। లౌక్యానలే తాం సమిధం ప్రిభృత్యదద్యాద్వరం కా చన మేవమూల్యం। ఆయాశ్చ పంచాహుతా బ్రాహ్మణ ఏక హుతాదశ। వైవస్వతీచమిందాచ మహావ్యాహృతయ స్తథా। తదనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృత్య ప్రణవాదికం॥

భార్యాద్వయాగ్నిసంసర్గః.

భార్యాయాం విద్యమానాయాం ధర్మార్థం ప్రజార్థం కం వా పునర్వివాహే కర్తవ్యే పూర్వస్మిన్నగ్నౌ లౌకికాగ్నౌ వా ద్వితీయవివాహహోమః కార్యః॥ లౌకికాగ్నౌ ద్వితీయాదివివాహశ్చేత్ తయోరగ్న్యోస్సంసర్గం కుర్యాత్। దక్షిణవామపార్శ్వస్థాభ్యాం జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాభ్యాం సహ ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య॥ ద్వితీయాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృత్య పరిషిచ్య

కనిష్ఠభార్యయా అన్వారబ్ధః ప్రధానదర్వ్యేతరదర్వ్యాజ్యం చతు
ర్ధా గృహీత్వా- సమస్తపేఙ్గదఅన్యథాయైత్వా స్వధాయైత్వా
మాన ఇంద్రాభి త స్త్వద్రుష్టారిష్వాసః ప్రవాబ్రహ్మాణ ల వేదస్తుష్వా
హేతిహుత్వా- అయం తే యోనిరితి తమగ్నిం సమిధాసమారోప్య ।
ఆజుహ్వానః । ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాం పూర్వస్మిన్నగ్నౌ తాం సమిధ
మాధాయ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిముఖాంతే పత్నీభ్యామన్వారబ్ధః
యోబ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఇతి షృతసూక్తేన ప్రత్యాహుతి చతుర్గృహీత
మష్టావాహుతీర్హుత్వా- అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిష్ఠితాదభిఘారితాదన్నా
ద్ద్వ్యవదాయాఽభిఘార్య- సమితగ్ం సఙ్కల్పేథామితి వాక్య (చతు
ష్టయం) (ద్వయం) ప్రణవాంతముక్త్వా అగ్నే పురీష్య త్యృచా
హుత్వా పురీష్యస్త్వమగ్న ఇత్యనువాకాంతం ప్రతిమంత్రం ద్వాభ్యాం
వాక్యాభ్యామష్టా దశాహుతీరాజ్యేన హుత్వా స్విష్టకృదాద్యుపస్థా
నాంతంకృత్వా దక్షిణాం నిపాదితాయ బ్రాహ్మణాయ గాం దత్త్వా ।
అగ్నేః పురస్తాద్దర్భేస్తంభేషు బ్రహ్మజిజ్ఞానమ్- పితా విరాజామితి ద్వా
భ్యాం హుతిశేషమన్నం నిదధ్యాత్ । ఏవం సంసృష్టేఽగ్నౌ పృథయోః
పత్న్యోః పుంసవనాదికుర్యాత్ । అథవా సంసృష్టాగ్ని విభాగం కరిష్య
ఇతి సంకల్ప్యైతమగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీంచ సంస్కృ
త్య- పరిషిచ్య- సత్త్వన్నగ్న ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా అయం తే
యోనిరితి తమగ్నిం ద్వయోస్సమిధోర్యుగపదారోప్య అచ్ఛాగిరోమ
తయ ఇత్యృచా తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- ఆజుహ్వానః- ఉద్బుధ్యస్వేతి
ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోస్సమిధానాధాయ అయాశ్చాగ్నే సీత్యేత
యా వ్యాహృతిభిః అనాజ్ఞాతమిత్యాదిభిశ్చ తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం
హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేగ్నౌ జ్యేష్ఠాయాః వామభాగస్థేగ్నౌ కనిష్ఠా
యాశ్చ పుంసవనాదికుర్యాత్ । పూర్వస్మిన్నగ్నౌ ద్వితీయవివాహ

హూ మేష్వేవమేవవిభాగం కుర్యాత్। బహుపత్నీకేష్వేవ మేవా గ్నీనాం సంసర్గంవిభాగంచకుర్యాత్ ॥ సమాప్తః.

శ్రీ సీతారామకల్యాణోత్సవః.

హారి॥శ్రీ.మ్॥ ఏవంనవమ్యాంమధ్యాహ్నే శ్రీరామజన్మోత్సవం కృత్వా ॥ జన్మోత్సవానంతరం కల్యాణోత్సవాచరణస్యావశ్యకత్వాత్ - నవమ్యాం రాత్రౌ దశమ్యాంవా కల్యాణోత్సవః కార్యః ॥ సయథా॥ కదళీస్తంభైర్వితానతోరణధ్వజపతాకాదిభిః కల్యాణమంటపంనిర్మాయతదంతర్వివాహవేదింకృత్వా రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య తత్రకల్యాణపీఠంసంస్థాప్య తదుపరివస్త్రంనిధాయ ప్రస్థపరిమితంతండులం నిక్షిప్యతదుపరి కలశం సంస్థాప్యతం గోధూమఫలపుష్పాదిభిరాపూర్య-కౌశేయేన వస్త్రేణాఽఽచ్ఛాద్య తదుపరితండులపూరితం పూర్ణపాత్రంనిధాయ। తస్మిన్ కుంకుమాదినాఽష్టదళపద్మం లిఖిత్వా- తత్రశ్రీసీతారామప్రతిమాం సౌవర్ణీంప్రాణైః ప్రతిష్ఠాపితాం సంస్థాప్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య- కల్యాణోత్సవంకుర్యాత్॥అశక్తౌపుస్తకంవాసంస్థాప్య।తత్రైవసర్వంకుర్యాత్॥తదుక్తం॥ శ్లో॥అథోచ్యతేచసీతాయాః పాణిగ్రహణముత్తమమ్। సర్వకల్యాణజననం సౌఖ్యశ్రీకీర్తివర్ధనమ్ ॥ వివాహాదివసేప్రాప్తేముహూర్తే దేశికోత్తమః। పృథగ్దేవస్య దేవ్యాశ్చ బధ్నీయాత్కరకౌతుకమ్॥ బ్రాహ్మణాన్బంధూంశ్చాహూయ॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ వివాహప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య- శ్రీభగవత్ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం-శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ...ష్యే॥ తతఃరక్షాబంధనాదిసర్వం వివాహప్రయోగానుసారేణకుర్యాత్॥ ప్రతిమాయాఅసంభవే పుస్తకోపరికల్యాణోత్సవకరణపక్షే॥మహీద్యౌరితిమంటపాంతర్భూమింస్పృష్ట్వా॥ మహీద్యౌఃపృథివీచన...భరీమ

భిః॥ అభివస్త్రాసువసనా నీతివస్త్రమభిమంత్ర్య॥అభివస్త్రాసువసనా + దేవసోమ॥ ఓషధయఇతితండులానభిమంత్ర్య॥ఓషధయః— పారయామసి॥ ఆకలశేష్వితికలశంస్పృష్ట్వా॥ ఆకలశేషుధా...వర్ధతే॥ తస్మిన్ కుంకుమాదినా విలిఖితాఽష్టదళేషు విమలాదిశక్త్యష్టక మావాహయేత్॥ ఓంవిమలాయైనమః- ఉత్కర్షిణ్యైనమః- జ్ఞానాయైనమః- క్రియాయైనమః- యోగాయైనమః- ప్రహ్వ్యైనమః-సత్యాయైనమః- ఈశానాయైనమః - మధ్యేఅనుగ్రహాయైనమః- ఏవమావాహ్యపూజయిత్వా॥తతఃపాణిగ్రహణవిధ్యంకారేణతత్తన్మంత్రాన్ వాచయేత్॥

ఆదౌ కౌతుకధారణమ్.

అస్య దేవస్య చతుర్దశభువనాధీశ్వరస్య శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య జగత్కుటుంబినః సకలలోకజనన్యాః సీతాయాశ్చపాణిగ్రహణాధికారసిద్ధ్యర్థంజగద్రక్షణార్థంఆదౌకౌతుక...కర్మకరిష్యే॥సువర్ణకౌతుకంసుగంధేనానులిప్య।అర్యమణ మితిమంత్రేణాభిమంత్ర్య॥ అర్యమణం బృహస్పతి మింద్రం దానాయ చోదయ। వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ సవితారం చవాజినమ్ । సోమగ్ం రాజానంవరుణ మగ్నిమన్వారభామహే।ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ంసూర్యం బ్రహ్మాణంచబృహస్పతిమ్॥ విష్ణోరరాటమసీత్యష్టవారమభి మంత్ర్య॥ విష్ణోర్రరాటమసి...విష్ణవేత్వా॥ కౌతుకదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్ సమర్పయామి॥

శ్రీసీతారామకల్యాణప్రవరనిర్ణయః.

యజుర్వేదశాఖాధ్యాయినే వాసిష్ఠమైత్రావరుణ కౌండిన్యత్రార్షేయప్రవరాన్విత వసిష్ఠగోత్రోద్భవాయత్రిభువనాధీశాయ అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకాయ తత్త్వాతీతాయ సచ్చిదానందమూర్తయేసూర్యవంశపావనాయ శ్రీమదిక్ష్వాకువంశోద్భవస్య రఘును

హారాజవర్మణోనప్త్రే- అజమహారాజవర్మణః పౌత్రాయ—దశరథ మహారాజ వర్మణఃపుత్రాయ ॥ శ్రీరామచంద్రవర్మణే సాక్షాన్నారాయణస్వరూపవరాయ॥

యజుర్వేద శాఖాధ్యాయినీం- ఆంగీరసాయాస్య గౌతమత్రయ్యార్షేయప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రోద్భవాం చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయికాం తత్త్వస్వరూపిణీం- చంద్రవంశప్రదీపికాం నిమివంశోద్భవస్య స్వర్ణరోమ మహారాజవర్మణోనప్త్రీం॥ హ్రస్వరోమమహారాజవర్మణః పౌత్రీం ॥ జనకమహారాజవర్మణః పుత్రీం॥ శ్రీసీతానామ్నీం సాక్షాల్లక్ష్మీరూపిణీం కన్యామ్॥

ఇయం సీతా మమసుతా సహధర్మచరీతవ । ప్రతీచ్ఛచైనాంభద్రం తేపాణింగృహ్ణీష్వపాణినా ॥ పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవానుగతా సదా ॥ కన్యాదానసమయే ఆదౌ కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా ॥ తతః గోదానభూదానాది షోడశమహాదానానికుర్యాత్ ॥సుముహూర్తే మంగళాష్టకాని చూర్ణికాని పఠిత్వా ॥ సుముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసిసజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ అఘోరచక్షురితి శ్రీరామస్సీతాందృష్ట్వా ॥ అఘోరచక్షు...చతుష్పదే॥ తతస్సీతాంవస్త్రభూషణాదిభిరలంకృత్య । తతఃమాంగల్య తంతునానేతి మంగళసూత్రంకంఠేబధ్నాతి ॥ మాంగల్యపూజాం కృత్వా ॥ మాంగల్యంతంతునానేనజగజ్జీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే సాజీవ శరదశ్శతమ్॥ ఇతిమంగళసూత్రంబధ్వా॥ తతఃఏకస్మిన్ స్వర్ణాదిపాత్రే ప్రస్థపరిమిత మంగళాచారతండులాంస్సిధాయ॥ సఘృతేనక్షీరేణ శ్రీసీతారామయోరంజల్యోరుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘార్య బ్రాహ్మణైర్వేష్టవైస్సహకపిలాగ్ స్తారయేత్ ॥ దక్షిణాఃపాంతు బహుదేయంచాస్తుపుణ్యంవర్ధతాగ్ంశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । దంపత్యోర్నానా

జన్మనక్షత్రేశతభిషక్పూర్వాసూనక్షత్రే శనిచంద్రగ్రహే- వరుణాదితి
దైవతేనసహాసోమేన క్రియేతాగ్ం శాంతిరస్తు ప్రజాపతిః స్త్రియాం
యశః...ప్రజాస్మేకామస్సమృధ్యతాం॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరస్యక్షు
తారోపణంకృత్వా॥ పశవోస్మేకామస్సమృధ్యతామ్। యజ్ఞోస్మే...
తామ్॥ ద్వితీయంతృతీయంమంత్రవత్కృత్వా॥ తూష్ణీంచతుర్థమ్॥ ఏవ
మక్షతారోపణంకృత్వా॥ యోనైతామితి బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ ॥
ధ్యానైతా...దమః॥ అనంతరం శ్రీసీతారామయోః కల్యాణోత్సవప్ర
యుక్తషోడశోపచారపూజాంకృత్వా మహానీరాజనందద్యాత్ ॥ ఏవం
కల్యాణోత్సవంకృత్వా- తత్ప్రతికలశవస్త్రసహిత శ్రీరామప్రతిమాం
...చకాయాచార్యాయవాదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥

ఇతి శ్రీసీతారామకల్యాణోత్సవస్సమాప్తః. ఛ॥ ల॥

శ్రీసీతారామకళ్యాణసర్గ విషయః.

సీతావివాహసర్గేతుపఠ్యమానే సదానరైః । ఆచార్యస్తు
సుసంపూజ్య స్తథాఽన్యే ద్విజసత్తమాః ॥ సీతాసమేత ప్రతిమాం
రాఘవస్యస్వశక్తితః। జాంబూనదమయీంకృత్వా వాంఛితార్థస్య
సిద్ధయే॥ నిధాయపూర్ణ కుంభే శుభ్రవస్త్రేణవేష్టితే। యథావిధిసుసం
పూజ్యసద్భక్త్యాదక్షిణాయుతమ్॥ ధరణీగర్భసంభూతేధరణీధరవల్లభే
ధరణీంమేప్రయచ్ఛాశుప్రీత్యాభవశుచిస్మితే॥ కౌసల్యాగర్భసంభూత
భూభారోత్తారణాయచ। ప్రతిమాదానతుష్టస్సన్ వాంఛితంయచ్ఛ
రాఘవ॥ మంత్రద్వయంసముచ్చార్య దద్యాద్వక్త్రే ద్విజన్మనే । ఏవం
సంపూజ్యవిధివద్వక్తారం శ్రావకస్సుధీః ॥ తతోవిప్రాన్ సమభ్యర్చ్య
సభ్యాన్ శిష్టాన్ స్తుభోజయేత్ । విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ తాంశ్చైవా
రాధయేన్సుదా ॥ ఏవంకృత్వానరోభక్త్యా తతః శ్రవణమారభేత్॥

తస్యపుణ్యఫలం వాహం వక్తుం శక్తో మునీశ్వర॥ కిమన్యత్ బహునోక్తేన సవై రామార్థ వేత్తి వమతి॥ ఇతి శ్రీరామాయణ మాహాత్మ్య సారసంగ్రహే చోక్తమ్ ॥

అథ పుత్త్రకామేష్టిప్రయోగః.

ఆర్యా! పుత్త్రసంతానము కలుగనివారియందు ఈప్రయోగము జరుపుటవలన దంపతులకు సుఖప్రదం బగు పుత్త్రప్రదం బగును. ఋతుకాలమునకాదిన దినమునందు భాగ్యతో సాఫల్యంగము చేసికొని పిమ్మట ఈ ప్రయోగము శక్త్యనుసారముగ జరుపవలయును.

ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... నమః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం మమ ఇహామనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థం పుత్త్రకామేష్టి నామకం కర్మ కరిష్యమాణః... స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ విధి ప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం పుత్త్రప్రాప్త్యర్థం పుత్త్రకామేష్టిం కరిష్యే ॥ తతః అభ్యుదయార్థం నాందీసమారాధనం కుర్యాత్ ॥ అథ ప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య॥ తత్రనూతనవస్త్రం పరిస్తీర్య॥ తదుపరి యథాశక్తి తండులాన్నిక్షిప్య ॥ తత్ర బ్రహ్మవిష్ణురుద్రకలశాన్ తదుపరినూతన వస్త్రాణినిధాయ॥ ఆచమ్య... ర్థం బ్రహ్మాది మంటపదేవతావాహనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ గణపతిమావాహ్య॥ గణానాం త్వా... సాదనమ్॥ గణాధిపతిమా... మి॥ బ్రహ్మదేవానాం + రేథన్॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥ ఇదం విష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥ రుద్రమా + మి॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ నవగ్రహారాధనం కుర్యాత్ ॥ తతః అష్టదిక్పాలక పూజాంచకృత్వా షోడశోపచారపూజాంచ కుర్యాత్ ॥ అత్రక్షీరాన్నం నివేద్య॥ తతః రుద్రాభిషేకం కుర్యాత్ ॥ తతః కులదేవతా పూజాం చ కుర్యాత్॥ పిమ్మట హోమప్రకరణము వ్రాయుచున్నాను.

శ్రేష్ఠమైన తెల్లనిగోవుయొక్క క్షీరములను సంపాదించి పిమ్మట అటువది

ముష్టులగునట్లుగా తండులములు నొకపాత్రలో నుంచి పిమ్మట ప్రో
క్షించి క్షీరములో ముంచు ప్రతిష్ఠచేయఁబోవు ప్రతిష్ఠాగ్ని యందు
పచనము చేయవలయును. ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం పుత్త్రప్రాప్త్యర్థం వం
శాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాదిసకలదేవతాప్రీత్యర్థం సమిదాజ్య చరువ్రీహి
భిః చతుర్విధహోమం కరిష్యే ॥ హోమార్థం ఆచార్య బ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణం కరిష్యే॥ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతి
వచనమ్ ॥ తతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥ అత్రపట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అథాజ్యభాగౌ
స్రుచాజుహోతి॥ ఏకం + రి॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వా
ర్ధే అగ్నయ ఇదం॥ ఏకం + రి॥ సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం॥ సమంపూర్వేణ - మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥
తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి॥ ఓం ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్ బాణ ఇవేషుధిమ్।
ఆవీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥
౧॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే। అనూనః పూర్ణో
జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ౨॥
పుమాంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం। తాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తు నౌ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ 3॥ యాని భ
ద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః। తైస్త్వం పుత్రాన్ విందస్వ సా ప్రసూ
ర్ధేనుకా భవ స్వాహా॥ అగ్నయ...మ॥ ౪॥ కామస్సమృధ్యతాం
మహ్యమపరాజితమేవమే। యంకామం కామయే దేవ తన్మే వా

త్రయోసమర్థయస్వాహా ॥అగ్నయ ఇదం॥౫॥అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతా
నాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ ।తదయగ్ం రాజా
వరుణోఽను మన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీపౌత్రమఘన్న రోదాత్స్వా
హా॥ వరుణాయేదం॥౬॥ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజా
మస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః॥ అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తు మాతా
పౌత్రమానంద మభిప్రబుద్ధ్యతా మియగ్ం స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౭
॥మా తే గృహే నిశిఘోష...సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా॥ వరుణాయే
దం॥౮॥అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం...ప్రతిముంచామి పాశగ్ం స్వాహా॥
వరుణాయేదం॥౯॥దేవకృతం బ్రాహ్మణ కల్పమానం తేన హన్మి యో
నిషదః పిశాచాన్। క్రవ్యాదో మృత్యూనధరాన్పాతయామి దీర్ఘ
మాయుస్తవ జీవంతు పుత్రాః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥౧౦॥

నేజమేష పరాపత.........యః పుమాన్ స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౧॥యథేయం పృథివీమహీ తిష్ఠం......వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం ॥ ౧౨ ॥ విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూ......మాసి సూతవే స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౩॥ సోమో ధేనుగ్ం......దస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం॥ ౧౪ ॥ తాం పూషఞ్ఛివతమా.....ప్రహరామ శేపమ్ స్వాహా॥ సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం॥౧౫॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాదిహోమం స్విష్టకృద్ధోమం చకృత్వా॥ వధూవరయోః మూర్ధని శేష

మూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వయమ్ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతు చకృమ యాని దుష్కృతా స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యేనత్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం
తమసోనిర్మమోచ । యేనేంద్రో విశ్వాఅజహాదరాతీస్తేనాహం
జ్యోతిషాజ్యోతిరానశానఆక్షిస్వాహా ॥ అగ్నయే జ్యోతిష్మత ఇదమ్ ॥
యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయేహ యేనయమస్య నిధినాచరామి
ఏతత్తదగ్నే అనృణోభవామి జీవన్నేవప్రతితత్తే దధామి స్వాహా ।
అగ్నయ ఇదమ్ (యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదంతరిక్షం య
దాశసాఽతిక్రామామి) తేదేవా దివిజాతా యదాప ఇమంమే వరుణ
తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి ।
యన్మయి మాతాగర్భస్థే నశ్చకార యత్పితా । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు
మామనేనసగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ యదాపిపేష
మాతరం పితరం పుత్త్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహింసితౌ పితరా
మయా తత్తదగ్నే అనృణోభవామి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ య
దంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజహింసిమ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ య
దాశసా నిశసా యత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమా నూతనం య

త్పురాణమ్। అగ్నిర్మా...స్సగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥
అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామిరిప్రం పరమే సధస్థే। యత్ర
యంతి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తమారోహామి సుకృతాన్ను లోకగ్గ్
స్వాహా॥ సుకృతాన్ను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా అమృజ తైత
ః॥ త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। తతో మా యది కించిదాన
శే । అగ్నిర్మాతస్మా...స్సగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్।
దివి జాతా అప్సుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః । అథోయా అగ్నిజా
ఆపః స్తాన శ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా ॥ అద్భ్యశ్శుంధనీభ్యఇదమ్॥
యదాపో నక్తం దురితంచరామ యద్వాదివా నూతనం యత్పురా
ణమ్ । హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతనస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోహిరణ్య
వర్ణాభ్యఇదమ్ । ఇమం మే వరుణ...చకేస్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥
తత్వాయామి...మోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే...
గ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో అగ్నే...ఏధి
స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ త్వమగ్నే అయా స్యయా...భే
షజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయఇదమ్॥ యదదీవ్యం నృణ మహం
బభూ వాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః॥ అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చసంవి
దానౌ ప్రముంచతాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదమ్॥ యద్ధస్తా
భ్యాం చకర కిల్బిషా ణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః॥ ఉగ్రం
పశ్యాచరాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని స్వాహా॥

హా॥ అగ్నయఇదమ్॥ అగ్నేయోనో౽భితోజనో వృకోవారోజిఘా
గ్ంసతి । తాగ్స్త్వంవృత్రహం జహివస్వస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
అగ్నయేవృత్రఘ్నఇదమ్॥ అగ్నేయోనోభిదాసతిసమానో యశ్చని
ష్ట్యః । తంవయగ్ంసమిధం కృత్వాతుభ్యమగ్నే పిదధ్మసిస్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యోనశ్శపాదశపతోయశ్చనశ్శ పతశ్శపాత్ ॥
ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చసర్వంపాపగ్ంసమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషో
నిమ్రుగ్భ్యఇదమ్॥ యోనస్సపత్నో యోరణో మర్తోభిదాసతిదేవాః ।
ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతో మాతస్యోచ్ఛేషికించన స్వాహా ॥ దేవేభ్య
ఇదమ్ ॥ యోమాం ద్వేష్టిజాతవేదోయం చాహం ద్వేష్మియశ్చ
మామ్ । సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహయాగ్ శ్చాహంద్వేష్మి యేచ
మాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదమ్॥ యో అస్మభ్యమరాతీయా
ద్యశ్చనో ద్వేషతేజనః । నిందాద్యో అస్మాన్దిప్సాచ్చ సర్వాగ్స్తా
న్మష్మషాకురు స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ సగ్ంశితంమే బ్రహ్మసగ్ం
శిత వీర్యా౨ఇ బలమ్। సగ్ంశితంక్షత్రంమేజిష్ణు యస్యాహమస్మిపు
రోహితస్స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదమ్॥ ఉదేషాంబాహూఅతిర
ముద్వర్చోఅథోబలమ్। క్షిణోమిబ్రహ్మణా౨ఉమిత్రా నున్నయామి
స్వాంఅహాగ్గ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్ ॥ పునర్మనఃపునరాయుర్మఆగా
త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతంమ

పాలవబాధతాం దురితానివిశ్వాస్వాహా॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయతి
నూనపఇదమ్॥ స్రువేణహోమః। స్రిగ్ంహేన్త్వాఖ్యఘ్నద్ఛలయాకృదాక్తా
త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యేయా। ఇంద్రం యాదేవీ సుభగా
జజాన। సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానాస్వాహా॥ ఇంద్ర జననై
దేవ్యాఇదమ్॥ యారాజన్యేదుందుభావాయతాయామశ్వస్యక్రంద్యే
పురుషస్య మాయౌ। ఇంద్రంయా ... దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజన
నైదేవ్యాఇదమ్। యాహస్తినిద్వీపిని యాహిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు
పురుషేషుగోషు। ఇంద్రంయాదేవి ... దానాస్వాహా। ఇంద్రజన
నైదేవ్యాఇదమ్। రథేఅక్షేషువృషభస్యవాజే। వాతేపర్జన్యే వరు
ణస్యశుష్మే। ఇంద్రంయాదేవీసు...దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజననై
దేవ్యాఇదమ్। అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయుషావర్చసాసన్యా
మేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా॥ అగ్నయేభ్యావర్తినఇదమ్॥ అగ్నే
అంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోష
స్యపోషేణ పునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధి స్వాహా॥
అగ్నయేఽంగిరస ఇదమ్॥ పునరూర్జాని.. తస్వస్వాహా। అగ్నయ
ఇదమ్। సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా। అగ్నయఇదమ్। అథ
సమిత్పాణిరగ్నిముపతిష్ఠతే। అథోపస్థానమ్। వైశ్వానరాయప్రతివేద
యామోయదీఋణగ్ం సంగరో దేవతాసు। సఏతా న్పాశాన్..

న్నః షని త్రైర్యత్సంగిరమభిధావామ్యాశామ్। అనాజానన్మనసా యాచ
మానో యదత్రైనో అవతత్స్వామి । అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నా
మతారకే । ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతాం మేతద్బద్ధకమోచనమ్ । విజిహీ
ర్ష్వ లోకాన్కృధి బంధాన్ముంచాసి బద్ధకమ్ । యోనేరివ ప్రచ్యుతో గ
ర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ । స ప్రజానన్ ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాప
తిః ప్రథమజా ఋతస్య । అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమను
సంచరేమ । తతం తంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమా
యనవత్ । అబంధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నువాగ్ం సస్స్వ
ర్గ ఏషామ్ । ఆరభేథామనుసగ్ం రభేథాగ్ం సమానం పంథామవథో ఘృ
తేన । యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయా
పతీ సగ్ం రభేథామ్ । యదంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పిత
రం వా జిహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ఉన్నో నేష
ద్దురితా యాని చకృమ । భూమిర్మాతాఽదితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాం
తరిక్షమభిశస్త్యా నః । ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం భవాసి జామి
మిత్వా మా వివిత్సి లోకాత్ । యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతే వి
హాయ రోగం తన్వాగ్ం స్వాయామ్ । అశ్లోణాంగైరహ్రుతాః స్వర్గే త
త్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రాన్ । యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి య
ద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు । యదన్న

మద్మి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య ముతగామజా మవిమ్। య
ద్దేవానాం చక్షుషాగో అస్తి యద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్నిర్మా
తస్మాదనృణంకృణోతు। యన్మయా మనసా వాచా కృతమేనః కదా
చన। సర్వస్మా త్తస్మాన్మేళితో మోగ్ధిత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం
స్వాహా॥ సమిద్ద్వయమగ్నౌ ప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదమ్। అవధాన
ధర్మేణ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్।
ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణే వరం దదాతి। తతస్సమిధమిధ్మ
సన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాది
తంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః॥ సావిత్ర్యాగ్నిముఖాం
తేన్నహావనం యద్దేవాయను వాకత్రయమ్। సిగ్ంహే వ్యాఘ్రచతురశ్చ
సకలా అభ్యావర్తినీ రాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖ ముపతిష్ఠే తధృత
వైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరం దదా త్యతిథయే కుర్యాజ్జ
యాదీన్న వా॥ ఇతి కూశ్మాండహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గణహోమమంత్రాః.

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం
గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అహం ఆగ
మనో నివృత్త్యర్థం సకృత్పతుమాశ్రిత్య సవనత్రయం గణహోమాన్క
రిష్యే ఇతి సంకల్ప్య। ఉత్తరతో దర్భాన్నిరస్య వఉపస్పృశ్య।
పునస్సంకల్ప్య। అహం... త్యర్థం ప్రాతస్సావనిక గణహోమాన్క
రిష్యే। పత్న్యాసహ ఔపాసనాగ్నౌ చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీ
చీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్యాఽగ్నిం ధనాద్యాజ్య భా
గాంతే। అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభ మాసాద్య॥ ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్ం
స్కృత్య అద్భిస్సంపూర్య ఫలపుష్పాదిభి రభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్ని

ముఖాంతే ఆజ్యేన । ఓం భూర్భువస్సువః ...య్యాత్స్వాహా॥ సవిత్ర
ఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ
ఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ।
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ అథ చారవః । అగ్నే నయ సుపథా రాయే
అస్మాన్విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహు
రాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥
ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే
సుపూతమ్ । యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మ
నా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయం
తీరగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వం
చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥
అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః।
పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా।
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి
దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తన
యాయ శంయోస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్॥ ప్రకారవో మననా
వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావా డ్వాజినీ
ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్॥
సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో

వృత్వాఽత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా। పురుషాయనారాయణాయే
దమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్ । ఉతా
మృతత్వ స్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి స్వాహా । పురుషాయనారా
యణాయేదమ్॥ ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరు
షః॥ పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి స్వాహా॥ పురు
...దమ్ ॥ త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహా భవాత్పునః॥
తతో విష్వ జ్వ్యక్రామ త్సాశనానశనే అభిస్వాహా । పురు...దమ్॥
తస్మాద్విరా డజాయత విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత
పశ్చా ద్భూమి మథోపుర స్వాహా । పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషే
ణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసంతో అస్యాసీ దాజ్యగ్ం గ్రీ
ష్మఇధ్మశ్శర ద్ధవి స్వాహా । పురు...దమ్ ॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయ
స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్ పు
రుషం పశుగ్గ్ స్వాహా। పురు...దమ్ ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్
పురుషం జాత మగ్రతః । తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయ
శ్చ యే స్వాహా । పురుషా...దమ్ ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యా నారణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చ యే స్వాహా॥ పురు...దమ్।తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సా
మాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాదజాయత స్వాహా।
పురు...దమ్। తస్మాదశ్వా అజాయంత యే కేచోభయాదతః।గావోహ

జఘ్నిరేత స్తస్మాత్తస్మాజ్జాతా అజావయ స్స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ య
త్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖంకి మస్య కౌ బాహూ
కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే స్వాహా। పురు...దమ్॥ బ్రాహ్మణోఽస్య
ముఖ మాసీ ద్బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః
పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ చంద్రమా
మనసో జాతశ్చక్షోః సూర్యో అజాయత। ముఖా దింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ
ప్రాణా ద్వాయు రజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ నాభ్యా ఆసీ
దంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రా
త్తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ స్వాహా। పురు... దమ్॥ వేదాహ
మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి
రూపాణి విచిత్య ధీరో నామాని కృత్వాభివదన్ యదాస్తే స్వాహా।
పురు...దమ్॥ ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రది
శశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి నాన్యః పంథా
అయనాయ విద్యతే స్వాహా। పురు ... దమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహ నాకం మహిమాన
స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాస్స్వాహా। పురు ...
దమ్॥ అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాంచజన్యం బహవ
స్సమింధతే। విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ంసమీమహే స నో ముంచ
త్వగ్ంహసస్స్వాహా। అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ యస్యేదం

ప్రాణం నిమిషద్యదేజతి యస్య జాతం జనమానంచ కేవలమ్ । స్తో
మైరగ్నిం నాథితో జోహవీమి సనో ముంచత్వగ్ంహస స్స్వాహా ॥
అగ్న యేఽగ్ం హోముచ ఇదమ్॥ ఇంద్రస్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేత
సో వృత్రఘ్నస్స్తోమా ఉప మాముపాగుః । యో దాశుషస్సుకృతో హవ
ముపగంతా స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహో
ముచ ఇదమ్ ॥ యస్సంగ్రామం నయతి సంవశీ యుధే యః పుష్టాని
సగ్ంసృజతి త్రయాణి । స్తోమైరింద్రం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచ
త్వగ్ంహసస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యన్నుదేథే । యా
రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో ముంచతమాగసస్స్వాహా॥ మి
త్రావరుణాభ్యా మాగోముగ్భ్యామిదమ్॥ యో వాగ్ం
స్సత్యధర్మా మిథుశ్చరంత ముపయాతి దూషయన్ । స్తోమైర్మిత్రావ
రుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచతమాగస స్స్వాహా । మి
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ వాయోస్సవితుర్విదథాని
మన్మహే యావాత్మన్వ ద్బిభృతో యౌచ రక్షతః । యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతు స్తౌనో ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవి
తృభ్యా మాగోముగ్భ్యా మిదమ్ ॥ ఉపశ్రేష్ఠాన ఆశిషో దేవయోర్ధ
ర్మేఅస్థిరన్ । స్తోమైర్వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌనో
ముంచత మాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యా మాగోముగ్భ్యామి

దమ్ । రథీతమా రథీనామహ్వ ఊతయే శుభం గమిష్ఠా సుయమేభి
రశ్వైః । యయోర్వాం దేవౌ దేవేష్వనిశిత మోజః స్తానో ముంచ
తమాగసస్స్వాహా । అశ్విభ్యా మాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యదయా
తం వహతుగ్ం సూర్యాయా త్రిచక్రేణ సగ్ంసద మిచ్ఛమానౌ ।
స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమి తౌనో ముంచత మాగస
స్స్వాహా । అశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ మరుతాం మన్వే అధి
నో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్ హు
వే సుయమా నూతయే తే నో ముంచంత్వేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య
ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ తిగ్మమాయుధం వీడితగ్ం సహస్వ ద్దివ్యగ్ం శర్ధః
పృతనాసు జిష్ణు । స్తౌమి దేవాన్మరుతో నాథితో జోహవీమి తే నో
ముంచంత్వేనసస్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ దేవా
నాం మన్వే అధినో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే ।
ఆశూన్ హువే సుయమా నూతయే తే నో ముంచంత్వేనస స్స్వా
హా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ యదిదం మాభిశోచ
తి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమి విశ్వాన్ దేవాన్నాథితో జోహవీ
మి తే నో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య
ఇదమ్ ॥ అను నోద్యానుమతి ర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్ । అగ్నిశ్చ
హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ । అన్విదనుమతే త్వం మన్యాసై శంచ నః కృధి । క్రత్వే దక్షా

యో నో హింస్తు ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిష త్స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ ॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః ॥ అగ్నిరుక్థేన వా
హసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ పృష్టో దివి పృష్టో
అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానర స్సహసా
పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా సరిషః పాతు నక్తగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ యేఽప్రథేతా మమితేభిరోజోభిర్యేప్రతిష్ఠే
అభవతాం వసూనామ్ । స్తామిద్యావాపృథివీ నాధితో జోహవీమి తే
నో ముంచత మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహో
ముగ్భ్యామిదమ్ । ఉర్వీరోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధినో
బ్రూయాతం । స్తామిద్యావాపృథివీ నాధితో జోహవీమి తేనో ముంచత
మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృ.. మిదం ॥ యత్తే వయం పురుషత్రా
యవిష్ఠా విద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనాగః ॥ కృధీ స్వస్మాగ్ం అదితే
రనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే స్వాహా । అగ్నయ ఉగ్ం
హోముచ ఇదమ్ ॥ యథాహ త్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పది షితా మ
ముంచతా యజత్రాః । ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచా వ్యగ్ంహః ప్రాతా
ర్యగ్నే ప్రతరాం న ఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఉగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥
యా వామింద్రావరుణా యతవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ
తగ్గ్ స్వాహా । ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ంహోముగ్భ్యమిదమ్ ॥
యా వామింద్రావరుణా సహస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ

త్వగ్ స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్। యా వామింద్రావరుణా రక్షస్యాతనూస్తయామే...స్వాహా॥ ఇంద్రావ...మిదమ్। యావామింద్రావరుణా తేజస్యాతనూ స్తయే...స్వాహా॥ ఇంద్రావరు...మిదమ్। యోవా మింద్రావరుణా వగ్నౌ స్రామ స్తంవామే తేనావయజే స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదమ్॥ యోవా మింద్రావరుణా ద్విపాత్సుపశుషు స్రామ స్తం వామేతే నావయజేస్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదమ్॥ యోవా మింద్రావరుణా చతుష్పాత్సుస్రామ స్తంవా... యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామింద్రావరుణాగోష్ఠేషుస్రామ...యజేస్వాహా॥ఇంద్రా...దమ్। యోవా మింద్రావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా...స్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవా...ణాప్సుస్రామ స్వాహా। ఇంద్రావ...దమ్। యోవా...ణౌషధీషుస్రామ... యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్।యోవామింద్రావరుణావనస్పతిషుస్రా...యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...మిదమ్। పవమాన స్సువర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతాసపునాతు మాస్వాహా॥ అగ్నయేపవమానాయేదమ్॥ పునంతుమాదేవజనాః। పునంతుమనసో ధియా। పునంతు విశ్వ ఆయవః స్వాహా॥ దేవజనమనువిశ్వాయుభ్య ఇదమ్॥ జాతవేదః పవిత్రవత్పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణదేవదీద్యదగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను స్వాహా॥ జాతవేదసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ యత్తేపవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మంతరా।

బ్రహ్మ తేన పునీమహే స్వాహా॥ అగ్నయే పవమానాయేదమ్॥ ఉభా
భ్యాం దేవ సవితః పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥
దేవాయ సవిత్ర ఇదమ్ ॥ వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీ
స్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదంత స్సధమాద్యేషు వయగ్గ్ స్యామ
పతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదేవ్యై పునత్యా ఇదమ్॥ వైశ్వా
నరో రశ్మిభిర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యా
వాపృథివీ పయసా పయోభిర్ ఋతావరీ యజ్ఞియే మాపునీతాగ్
స్వాహా॥ వైశ్వానరాయ వాతే ఋతాయ ద్యావా పృథివీభ్యామృతావ
రీభ్యామిదమ్ ॥ బృహద్భి స్సవితస్తృభిర్వర్ షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః ।
అగ్నే దక్షైః పునాహిమా స్వాహా । సవిత్రే దేవాయేదమ్ ॥ యేన
దేవా అపునత యేనాపో దివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం
బ్రహ్మపునీమహే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్ ॥ యః పావమానీరధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ ॥ సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి స్వదితం
మాతరిశ్వనా స్వాహా ॥ పావమానీభ్య ఇదమ్ ॥ పావమానీర్యో అధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పి
ర్మధూదకగ్గ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీ స్సుదుఘాహి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రా
హ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్గ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥
పావమానీర్దిశంతు న ఇమం లోకమథో అముమ్ । కామాన్ సమర్ధ

యంతునో దేవీర్దేవ వైస్త్వమాభృతాస్స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్ ।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభి
స్సంభృతోరస బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్ స్వాహా ॥ పావమా
నీభ్య ఇదమ్ ॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ... పునంతు మా స్వాహా ॥ పావ
మానీభ్య ఇదమ్ ॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా ॥
ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రా యేదమ్ ॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు...
పునాతు స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా
సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృ
ణాభి స్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితా యేదమ్ ॥ యద్దే
వా దేవహేడనం దే...మాముత స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదమ్ ॥
దేవా జీవన...మూర్దిమ అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముం
చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేన స్సగ్ స్వాహా ॥ దేవే
భ్యో ఽగ్నయే గార్హపత్యా యేదమ్ ॥ ఋతేన ద్యావాపృథివీ...స్వాతీ ॥
ఋతాన్మాముంచతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా ॥ ద్యా
వాపృ... ఇదమ్ ॥ సజాతశగ్ంసాదుత వా జామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శ
గ్ం...యసః ॥ అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాన్ జాత
వేదో ముముగ్ధి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్ । యద్వాచాయ
న్మ...అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హ... నేన స్సగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
గా...దమ్ ॥ యద్ధస్తాభ్యాం చకర కి...ఘ్నమానః ॥ దూరేపశ్యా చ రాష్ట్ర

భృచ్ఛృతాస్యప్సరసావ.. ద్రిస్వాహా॥ దూరేపశ్యా రాష్ట్రభృద్భ్యమి దమ్॥ ఆదీవ్యంన్తృణాం యద్గృహంచ కారయద్వాదాస్యత్ లిస్వంజగా రా జసేభ్యః॥ అగ్నిర్మాతస్మాత్తేనసో... నేనసగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్ హపత్యాయేదమ్॥ యన్మయి మాతాగర్భే... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యా యేదమ్॥ యదాపిపేష + భవామ్యస్వాహా అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥యదన్తరిక్షం + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్న యేగార్హపత్యాయేదమ్॥యదాశసా + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్। అతిక్రామామి దురితంయదే...సగ్గ్ స్వాహా। సుకృతాంను లోకాయేదమ్। త్రితేదేవా... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ దివిజాతా + శుంధనీస్వాహా॥అద్భ్య శ్శుంధనీభ్య ఇదమ్॥ యదాపో నక్తం + సీతన స్వాహా॥ అద్భ్యో హిరణ్యవర్ణాభ్య ఇదమ్॥ ఇమం మే వరుణ తత్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి। వైశ్వానరో + వాహాస్వాస్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్॥ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతి షస్పతిమ్।అజస్రంఘర్మమీమహేస్వాహా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయే దమ్॥ వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః। ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసాస్వా హా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్। పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే...యేదమ్॥ ...తో యదగ్నే భువనావ్యఖ్యః షశుంన...పాఠ

ర్యాః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణేవిందగాతుంయూయం పాతస్వస్తిభిస్స దానస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్। త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః। త్వం దేవాగ్ంఅభిశ స్తేరముంచో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సుధారయా నామి క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్। వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభి స్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్। వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామరాజాహికంభువనానామభిశ్రీః। ఇతో జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ సమిత్సన్నహన ప్రహరణాది తంత్రః। అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభి ర్దర్భపుంజీలై స్త్రిరాత్మానం సంపాదయేత్॥ హూమాం తే యజ్ఞ ... మి॥ సమాప్తమ్.

అథ సింహానువాకః.

యజమానః పూర్వమగ్నే రుత్తరతః ప్రాచ్యాంవా స్థాపితం స్వర్చితం కలశంగృహీత్వా। మహాజనైస్స్వస్తివాచన పఠనైస్సహ చతుష్పథంగత్వా తత్రరంగవల్ల్యా శోభిత దేశే కలశంనిధాయ పత్నీసమేతస్సన్ ఆసీన శ్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య వైశ్వదేవాఖ్యంకర్మప్రారంభమాణ అదానపస్తాం హూనాసివృత్త్యర్థం సింహానువాకమంత్రజపనం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనం కుర్యాత్॥ మయాకృత

ప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవనప్రయుక్తగణహోమాం
గత్వేనేతి సవనపశుసంకల్పవిశేషః

సిగ్ంహే మే మన్యుః। వ్యాఘ్రే మే౽న్తరామయః। వృకే మే
క్షుత్। అశ్వే మే ఘుసిః। ధన్వని మే పిపాసా। రాజన్యగృహే మే౽శనయా।
అశ్మని మే తంద్రిః। గర్దభే మే ఉర్యః। శయ్యాకే మే హ్రీః। అశ్వత్థే
మే వేపథుః॥౧॥ కూర్మే మే౽ంగరోగః। బస్తే మే పసర్యా। ఆప్రియే
మే మృత్యుః। భ్రాతృవ్యే మే పాప్మా। సపత్నే మే నిర్బుతిః। దుష్కృక్తే
మే వృద్ధిః। సరస్వతి మే సమృద్ధిః। ఖడ్గే మ ఆర్తిః। గవయే మ
ఆంధ్యమ్। క్షారే మే బాధిర్యమ్॥౨॥ ఋక్షే మే శోకః। గోధా
యాం మే స్వేదః। జరాయాం మే హిమః। కృష్ణశకునే మే భీరుతా।
కశే మే పాపగంధః। ఉలూకే మే శ్వభ్యశః। శ్లోకే మ ఈర్ష్యా। మర్కటే
మే దుర్బుద్ధిః। కులతే మే మగ్గ్స్యా। ఉలతే మే ప్రిథ్యా॥౩॥ ఉష్ట్రే
మే తృష్ణా। ఋశ్యే మే శ్రమః। అహ్యాం మా ఆవ్యమ్। క్రోశే మే గంధః।
కుమార్యాం మే౽లంకారః। సూకరే మే క్లదథుః। పృదాకుసి మే
స్వప్నః। అజగరే మే దుస్స్వప్నః। విద్యుతి మే స్మయః। లోభా
యాం మే క్లేదః॥౪॥ శలభే మే పాప్మా౽లక్ష్మీః। స్త్రీషు మే౽నృతమ్।
అజాసు మే కర్కశః। బ్రాత్యే మ ఈత్యా। శూద్రే మే స్తేయమ్। వైశ్యే మే కా
ర్మకృత్యమ్। రాజన్యబంధుని మే జ్ఞానమ్। నైషాదే మే బ్రహ్మహత్యా।
కులుంగే మే వేపథుః। ఉలత్వే మే బలాసః॥౫॥ ఉద్దిణే మే వ మనిః

కింపురుషే మేగ్రోదః । ద్వీపిని మేనిష్టపత్ । హస్తిని మేకిలాసః । శుని మే మరిప్రిస్నా । వన్యేషు మే మ్లేచ్ఛః । విదేహేషు మే శీప్రథుః । మహావర్షేషు మే గ్లాః । మూజవత్సు మే తప్మా । దుందుభౌ మే కాశికాఽఽ ఇక్ష్వాకుషు మే పిత్తమ్ । కళింగేషు మే మేధ్యమ్ । అశ్వతర్యాం మే ప్రజస్తా । పృగ్ద్ర్వల్యాం మే దుశ్చరిత్రమ్ । ఆఖుని మే దంతగోగః । మక్షికాయాం మే శ్వల్క్రతః । శుకేషు మే హరిమా ॥ మయూరే మే జల్ప్యః । వృషే మే జరా । చాషే మే ప్రమాదః అప్సు మే శ్రమః ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మాస్యేషు మే కిల్బిషమ్ । అపేహి పాప్మన్ । పునరపనాశనో భవాసః । పాప్మన్త్సుకృతస్య లోకే । పాప్మన్ ధేహ్యవివ్రృతః । యోనః పాప్మన్న జహాతి । తముత్వాజహితో వయమ్ । అన్యత్రాస్మన్నివిశతాత్ । సహస్రాక్షో అమర్త్యః । యోనో ద్వేష్టి పరిష్యతు । యముద్విష్మస్తముజహి ॥ కలశోదకం కించిద్భూమావిస్మృజ్య । కలశ ఆత్మానం సమ్యగాలోక్య । సుమిత్రాన ఆప ఓషధయ స్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై సంసు ర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ఇతి యస్యాం దిశి ద్వేష్యస్తస్యాం దిశి కలశం నిరస్య పాణిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రతీక్షమాణో గృహాంగచ్ఛేత్ ॥ సింహానువాకస్సమాప్తః.

అథ గృహనిర్మాణమ్.

ఆచమ్య ...థ గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్త... స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే" ఇతి ప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ తతః స్థలశుద్ధిం కృత్వా ఈశాన్యభాగే వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచ కుర్యాత్ ॥ జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్తప్రకారేణ శంకుస్థాపనం సుముహూర్తే కృత్వా ॥ అగ్నినవరత్నాదికం సుము

పూర్వాదౌ నిక్షిప్య శంకుస్థాపనం కుర్యాత్॥ తతః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥. ఇతి గృహనిర్మాణం సమాప్తమ్.

అథ గృహప్రవేశః

ఆచమ్య...ర్థంనూతనగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ అథ వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగేప్రతిష్ఠాప్య గృహదేవతాపూజాది కం కృత్వా॥ తతఃవాస్తుహోమంకరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదినేర్వాం కుర్యాత్॥ పట్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా...చతుష్పదేస్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥వాస్తోష్పతేశగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో। అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వ స్వాహా॥ వా...దమ్॥ అమీవహా వాస్తోష్పతేవిశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసుశేవఏధినస్స్వాహా॥ వాస్తు...దమ్॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ వాస్తుహోమంకేచిత్ నకుర్వంతి॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ తతః బ్రాహ్మణ సమారాధనం కృత్వా॥ ఆశీర్వాదః॥ గృహప్రవేశస్సమాప్తః.

అథ పక్షహోమాః॥

ఆచమ్య...ఏవ...ర్థంప్రతి పక్షాయంప్రభృతి చతుర్దశీసాయమౌపాసనహోమా నహకృష్య పక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతంతుమైహోష్యామి॥ పక్షదినాని సంఖ్యాయా సంకల్పః కార్యః॥తత్సంఖ్యయా ఆహుతిద్రవ్యోన్నయనంచ కార్యం అస్మిన్నపి పక్షే ఔపవసథ్యేహని సాయంహోమః కర్తవ్యః। ఏవమే వద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్యహకృత్య పక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతంతుమైహోష్యా

మి॥ పశుదిః సంఖ్యాన పూర్వవత్ । అత్రయజనీయేఽహని ప్రాతర్హోమశ్చకర్తవ్యః॥ ఇతిపశుహోమప్రకరణమ్.

అథాక్షరాభ్యాసః.

ఆచమ్య...ఏవం...గుణసకలవిద్యాపారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ గణపతిపూజాంపుణ్యాహంచకృత్వా ॥ ఏవం...గుణంఅంగదేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥ ఆదౌఅష్టదిక్పాలకపూజాంకుర్యాత్॥ మధ్యే సరస్వతీ-దక్షిణతో హరిం-పశ్చాల్లక్ష్మీం- ఉత్తరతో దేవీంచావాహ్య ॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ...జేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు। సరస్వతీమా...మి॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభన్। బ్రహ్మాణమా...మి॥ సక్తుమివతితఉ...వాచీ॥ లక్ష్మీమా...మి॥ ఇదంవిష్ణు...మామి॥ గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్॥ గౌరీమా...మి॥ షోడశోపచారపూజాంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ హోమంనకుర్వంతి ॥ తత్కారణేఅగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా ॥ ప్రణోదేవీ...వతు॥ సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ బ్రహ్మ దేవా...స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ సక్తుమివ... స్వాహా॥ లక్ష్మ్యై ఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదమ్॥ గౌరీమిమాయ...స్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదమ్ ॥ దేవ్యైస్వాహా॥ దేవ్యా ఇదమ్ ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వావస్త్రాదికందత్వాప్రత్యఙ్ముఖం శిష్యంశివాయనమ ఇతిమంత్రము పదిశేత్। ఆశీర్వాదః॥ అక్షరాభ్యాసస్సమాప్తః॥

విధురాపాసనమ్.

[illegible] ర్వకృష్ణీయే॥ శ్లో॥ ఉద్ధృత్యవహ్నిం ప్రణవేనచాదావన్వగ్ని

రిత్యావిహితాపురస్తాత్ । నిధాయపృష్ఠోదివిమంత్రకేనతతస్తు హోమ
శ్శకలైశ్చతుర్భిః ॥ రేఖాదయో నైవచ తత్సతాంస విశ్వానిసోద్వాన
ఇమేతిమంత్రాః । వివాహసన్యాస మృతాంతమేతం గృహీనకుర్యా
ద్విధురోపయాజన్ ॥ (శాకలహోమములు) తత్సవితృవృణీమహే
వయం దేవస్యభోజనం శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం తురంభగస్యధీమహి
స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం। తాగ్ంసవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా
మహం వృణేసుమతింవిశ్వజన్యాం। యామస్యకణ్వోఅదుహత్ ప్రపీ
నాగ్ సహస్రధారాం పయసామహీంగాగ్ స్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥
విశ్వానినోదుర్గహా జాతవేదస్సింధుంననావాదురితాతిపర్షి । అగ్నే
అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితాతనూనాగ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌ
భగం పరాదుష్వప్నియగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ (విధురోప
యాజ ।। ఆవివాహాంతమాసన్యాసాంతమామరణాంతం ఏవం ప్రకా
రేణకుర్యాత్ ।) ఇతివిధురోపాసనంసమాప్తమ్.

అథ విధురవైశ్వదేవః.

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవమాహ వృద్ధవసిష్ఠః ॥ అనగ్నికస్తుయో
విప్రస్సోన్నం వ్యాహృతిభి స్స్వయమ్ ॥ హుత్వా శాకలమంత్రైశ్చ
శిష్టం శాకబలింహరేత్ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యా శ్శాకలమం
త్రాః ॥ విష్ణురపి ॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రైశ్చ
శాకలైః । ప్రాజాపత్యేర్వవిహుత్వా పూజయేదతిథీన్ తతఇతి ॥
ప్రథమతస్సర్వప్రాయశ్చిత్త పూర్వకంవైశ్వదేవ మారభేత్ ॥ తత్ప్ర
కారః॥ ఆచమ్య...ర్థం ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే। అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాది
అన్నమగ్నౌ పర్యగ్నికృత్య । ఉదగుద్వాస్యఅన్నం ద్వేధావిభజ్యాఽభి
ఘార్య। ప్రథమభాగమాదాయ । భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ।
భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదమ్ । సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ ।
భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ శాకబలిః ॥ ఉదీచీన

ముష్ణంభస్మాపోహ్యా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ దేవయజ్ఞవర్జం
మహాయజ్ఞానగ్రదానంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం వైశ్వదేవాంగత్వేన
శాకలహోమా న్కరిష్యే । సమిధ ఆహృత్య తైర్జుహుయాత్ ।
దేవకృతస్యైనసోఽవయజన మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ మను
ష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ పితృకృత
స్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ ॥ ఆత్మకృతస్యైన
సోఽవ యజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ అన్యకృత...స్వాహా॥
అ...దమ్ । అస్మత్కృత...స్వాహా ॥ అ...దమ్ ॥ యద్దివాచనక్తం
చై...స్వాహా॥ అగ్న...దమ్॥ యత్స్వపం...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదమ్॥ యత్సుషుప్తశ్చ జా...మసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ యద్వి
ద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ం స...మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఏనస
ఏనసోఽ.వ...సిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఇతిశాకలహోమాన్
హుత్వా॥స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినానమస్కృత్యశ్వానబలింహృత్వాఽ
తిథీన్పూజయేత్॥ అత్రవైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణ పూర్వోత్తరపరి
షేచనాదికంసర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవవద్ద్రష్టవ్యమ్॥
ఇతి విధురవైశ్వదేవ ప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశే వర్షేఽ
గ్నిదానోవాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమే
తస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజ
నైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదావిర్విఘ్నేనపరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతి పూజాం
కృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యా
యుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణంకుమారం గోదానాఖ్యేన
కర్మణాసగ్గ్స్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయి

కంకుర్యాత్। బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య యుష్మాభి వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత సిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత హోమంకరిష్యే। తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాది ॥ తతఃపట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥శ్లో॥ పాత్ర ప్రయోగే ఖలుయోజనీయో గోదానకర్మణ్యపిచౌలవత్తు। నగ్లప్స పుంజీలశలల్యఇష్టా అత్రార్థలుప్తాహి భయంతియస్మాత్ ॥ పవిత్రకర ణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితి చతస్రో యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతస్రఇత్యష్టాజ్యా హుతీర్హుత్వా ॥ ధాతాదదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః - సనఃపూర్ణేన వావన త్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాప్రజాయా + వద్విధేమస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + సత్యరాధసస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వా హృదా + తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం ॥ యస్మైత్వాగ్ం సుకృతే + స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం॥ త్వేసుపుత్రిశవసో + తిరిచ్యతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం॥ ఉక్థఉక్థేసోమ + హవంతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవతఇదం ॥ అగ్న యఇదం॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతి ష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ సువేణాజ్య మా దాయ॥ ఓంచిత్తంచస్వాహా॥ + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే ...నమమ॥ తతః శిఖామాత్రమవశిష్య సర్వాన్కేశాన్ వాపయతి॥ స్నాత్వాఽచమ్య బ్రహ్మణేవరందదాతి॥ గోదానవ్రతం సమాప్తమ్

అథ స్థాలీపాకపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతిరయాశ్చ యదస్మిన్ యజ్ఞేస్వ స్తినఇంద్రేతిచతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకం కుర్యా త్ప్రాగష్టమ్యాఅతిఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసం కుర్యాద్వయోర్వాత్రి ష్వత్రయఇత్యేవగ్ం సంకల్ప్యతే ప్రథమం పార్వణ్గ్ స్థాలీపాకం

కుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపాకకృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతి శాట్యాయనః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః.

ఏవంచ వైశ్వదేవస్య కయాచిదనుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యనారంభే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానరస్థాలీపాకం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వా యథోక్తప్రకారేణ వైశ్వదేవమారభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్యవ్రతంచ కృత్వా। ఉక్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపి ప్రథమపర్వాతిక్రమే బ్రహ్మేష్టింకృత్వా॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ హుత్వా స్థాలీపాకమారభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । ఔపాసనేనత్వేవాయంకల్పః । తదనుగమే తు చతుర్హోమాదిత్యారభ్య యదుక్తం తత్సర్వం కృత్వా ఆరభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం నశ్యేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్తవిషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ కృత్వా ఆరంభః ॥ వైశ్వదేవస్థాలీ పాకయోరారబ్ధాతిక్రమే తు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ ।అత్రాప్యాలస్యాద్వ్యతిక్రమేతు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ । తదుపరి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచ కృత్వా ఔపాసనం కుర్యాత్ ॥ సర్వత్ర ప్రథమ కుర్యాతిక్రమ మారభ్య గృహిణో వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్ప్రాహిం త్రయోదశహోమశ్చకర్తవ్యః॥

అథ వేదవిషయానుక్రమణికా.

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అత ఊర్ధ్వమౌపాసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయే పతిత్వానే సర్వప్రా

యశ్చిత్తం । పర్యుదస్తవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ॥

అథ వైశ్వదేవే కేచనవిశేషాః.

ఆపస్తంబినాం లౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యాత్। తథాహాపస్తంబః॥ పరోక్షమన్నగం సగ్న్సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవ పవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానా మపిత త్పవిత్రంకిం పునర్మనుష్యాణామితి । ఏతేనభార్యాపుత్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయ జుహుయాదితి ॥ శ్లో॥ ప్రాతర్హోమంతు నిర్వర్త్య సముద్ధృత్యహుతాశనాత్ । శేషంమహానసేపక్త్వాత్రిపాకం సమాచరేదితి మనువచనాత్ ॥ యస్మిన్నగ్నౌ భవేత్పాకో వైశ్వదేవంతు తత్రవై ఇతిశాతాతపవచనాచ్చ। అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌ వైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః । లౌకికాగ్నిపక్షే పరగృహాదగ్నింనాహరేదితి । యతఃపరాగ్నిపక్వేనకృతస్య కర్మణోఽర్ధంఫలమగ్నిదస్యభవతి ॥ అపరార్కే ॥ పచనాగ్నింనగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మని జాతుచిత్ । తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం । తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్ధ మగ్నిదస్యభవేన్నృపేతివచనాత్ । పచనస్యాగ్నిర్లౌకికాగ్నిః । అచోదితేన పాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా । లౌకికాగ్నిస్సవిజ్ఞేయో హోమేనాచోదితేన చేత్యాదివచనాని భార్యాగ్నివిషయాణి॥ లౌకికాగ్నిపక్వపక్షేతు గృహ్యాగ్నౌరికాకాఽఽహ । అవోఢ్యోర్ద్వాన్యస్య ఘృతాభ్యక్తం భువినవ్యం నిధాయచేతి॥

అథ దేవతార్చనా త్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయః.

ధర్మఖండే ॥శ్లో॥ అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనమ్। సద్యః పాషండతా మేతికర్మోచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్॥ నివేదితే నచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే । వినియుక్తవిరోధేన మీమాంసాయాః ప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయోనహిశంకాహఃస్మృతివాక్య విరోధతః॥ వైశ్వదేవ

విధాయాదౌ తదన్నం మంత్రసంస్కృతం। దేవేభ్యశ్చపిత్రిదాతవ్యం బలికర్మావసానకం। ఖడ్గధారాసమం విద్యాత్స్మార్తకర్మమునీరితమ్॥ సూత్రస్మృత్యాత్మస్మరంతచ్ఛుద్ధం తత్ స్మృతివిలోపనాత్। స్మృతిజ్ఞానా దనుష్ఠానమనంతరఫలదంవిదుః॥ స్మృత్యభావేపి వృద్ధాభ్యః స్త్రీభ్యోధర్మావగాహనం। శ్రుతిస్మృతిభ్యాం హీనోఽంధః కాణోప్యాత్యేకయాఽనేతి॥ శ్రుతిస్మృతీహి విప్రాణాం చక్షుషీపరమేమతే। కాణస్తత్రైకయాహీనో ద్వాభ్యామంధః ప్రకీర్తితః॥ అధీత్య చతురోవేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్। స్మృతిహీనానశోభంతే చంద్రహీనేవశర్వరీ॥

అథ వైశ్వదేవసంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయః.

హేమాద్రౌ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వైశ్వదేవంద్విజైః కార్యమన్న శుద్ధ్యై ప్రయత్నతః ఆదరాత్। పంచసూనాపనుత్త్యర్థం లవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥ శాకాద్యైః॥ ద్విజస్త్వహరహః కుర్యాద్వైశ్వదేవం హుతాశనే। అన్యథా దోషమాప్నోతి మృతస్స్యాత్కంటకీభువి॥ అన్నందుష్టంత్రివిధం॥ సంస్కారదుష్టం। క్రియాదుష్టం। స్వభావదుష్టం చేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితం సంస్కారదుష్టం॥ ఏకశంక్త్యాభుంజానోద్విజఃభోజనంత్యక్త్వాగచ్ఛతి శేషైర్యదుచ్ఛిష్టం తత్క్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం స్వభావదుష్టం॥ తథాహమనుః॥ సంస్కారదుష్టం విజ్ఞేయం వైశ్వదేవవివర్జితం। ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్ట స్త్యక్త్వా పాత్రంగతో యది। క్రియాదుష్టం హివిజ్ఞేయం తదోచ్ఛిష్టానాం ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టం లశునం విప్రైస్సర్వత్రగణ్యతే॥ తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యంకర్తవ్యః॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి తమః॥ వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యోభుంక్తేస ద్విజాధమః॥ మహాంతంనరకంగత్వావృశ్చికోభవతికంటకీ। ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రోక్తంవైశ్వదేవాపరిగ్రహే। ఫలకృచ్ఛ్రం తథాగత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః। మాసత్యాగేతుచాంద్రం స్యాద్వర్షత్యాగేపతత్యసౌ। అతఊర్ధ్వం పతితప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥

వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానమ్.

అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షౌభిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థం భిక్షాందత్త్వావిసర్జయేత్॥

బలిప్రదానకాల కాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్టమాహ॥ స్మృత్యంతరే।బలిప్రదానకాలేతుకాకైరభిస్పృశేద్ద్విజః। బలింనిధాయ భూమౌతు ఘృతం ప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతిః॥ హేమాద్రౌచ॥ బల్యర్థమన్నమాదాయ శ్వానాదిభిఃజనన్గృహీ। స్పృష్టో బలిభుజావిప్రః పాదాప్రక్షాళ్యవాగ్యతః। భూమౌబలింవినిక్షిప్యద్వి రాచమ్యవిశుద్ధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్రస్నాన మేవవిధీయతఇతి॥

బలిప్రమాణమ్.

బలిప్రమాణమాహ॥ గ్రాసమాత్రేణచాన్నేన దద్యాచ్ఛ్వాదిబలింగృహీతి॥ చంద్రికాయాం॥ ఉత్తానేనతుహస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగుళిపాణిస్తువాగ్యతో జుహుయాద్ధవిరితి॥ మత్కర్మ చంద్రికాయాం॥ దేవేభ్యస్తుహుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతే బలింహరేత్॥ అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.

అథ వైశ్వదేవ వర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం॥ అహావిష్యం సమస్తంవా వైశ్వదేవేవివర్జయేత్। కోద్రవంవరకంమాషం మసూరంచవివర్జయేత్॥ ఇతి ఛకారాత్కృసర యావనాళాన్నమ్॥

వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులదానవిధిః.

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానేనాన్నదానాత్షడ్గుణఫలంభవతి॥ తథాచస్మృతిః॥ ఆమమేవప్రదాతవ్య మన్నదానాచ్చషడ్గుణమ్। అతిథిర్వైశ్వదేవంచ దేవో భార్యాసుతిస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం స్వగృహంప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేనభోజ్యాన్నేనా పితస్యామ మేవదాత

వ్యం॥తత్ప్రతిగృహ్యావక్త్వా తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణా ద్దాతురన్న దానాత్షడ్గుణపుణ్యం భవతి । వైశ్వదేవాద్యధికారిణః పరాన్నభోజనే కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీ త్యభిప్రాయః॥ పురాణేఽపి । అన్నదానా చ్ఛతగుణాఫలం తండుల దానతః। ఔపాసనం వైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం। బాంధవానాం పుత్త్రదారాణాం తథాస్వస్య చ పోషణం। భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజక తండుల దానత ఇతి ॥ స్వయంపాకీ శతంభుక్తే ఇతి లోకప్రసి ద్ధత్వాచ్చేతి ॥

అథ సర్పబలె రుత్సర్గః.

సర్పబలిప్రయోగః పూర్వాముక్తమ్.

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యా మస్తమితే చౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనం కరిష్యే। సర్ప బలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ । మార్గశీ ర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహా॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదమ్। ఏవం జగ్ధో మశక ఇత్యాది హుత్వా జయాదిహరిషేచ నాంతం కృత్వా పూర్వవద్బోదనంవా సక్తూన్వోద్దాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాదిబలి ప్రక్షేపణేవి శేషః । తేభ్య ఇమంబలి మహార్షమితి మంత్రసన్నా మః । తత ఉపస్థాయాంషః పరిషిచ్యేత్యాద్యత్రైనముత్సృజతి । తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ॥

హేమంతప్రత్యవరోహణమ్.

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతర్తౌ ప్రత్యవరో హణంకర్తవ్యమ్। కృతప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవ రోహణం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । ప్రత్యవరూఢోనో హేమంతః । ఇత్యేతావ దుక్త్వా ఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్యాశయనదేశేనవగ్ స్వస్తర మాస్తీర్య ప్రతితిష్ఠ త్రి ఇతి త్రిభిర్మంత్రై ర్దక్షిణేపార్శ్వేనవస్వస్తరే యజమానా దయస్సంవిశంతి। ప్రతితిష్ఠత్రైప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే। ప్రత్యశ్వేషుప్రతి

తిష్ఠామిగోషు । ప్రతిప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామిభవ్యే । ఇహధృతిరిహ విధృతి రిహరంతి రిహరమతిః దక్షిణతః పితోత్తరతో మాతామధ్యే కర్తా। ఏవమితరే జ్యేష్ఠాదయస్సహితా భూత్వాసంవిశేయుః । ఉత్తరాభ్యాం పృథివ్యభిమృశతి స్యోనాపృథివి భవా నృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । బడిత్థాపర్వతానాంఖిద్రంబిభర్షి పృథివి । ప్రయాభూమి ప్రవత్వతిమహ్నా జినోషిమహిని ॥ ఏవం సంవేశనాది పృథివ్యభిమర్శనాంతం సర్వేషాం మంత్రావృత్తిస్త్రిః కర్తవ్యా ॥

హేమంత ప్రత్యవరోహణం సమాప్తమ్.

అష్టకా.

అథాష్టకోచ్యతే। యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా । ఆశ్లేషామఘావాయయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సామాఘీతస్యా ఉపరిష్టా ద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే। తస్యామష్టమ్యా జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే। తామేకాష్టకేత్యాచక్షతే। తస్యామష్టకా కార్యా। అసంయోగేఽసంయోగేఽపి తస్మిన్మాసి జ్యేష్ఠయాక్రియతే।ఏవంసప్తమ్యాం సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। అష్టకాం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్యయజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సగ్ సంస్కారః । అగ్నిముఖాంతే యాంజనా ఇత్యృచాంజలినాఽపూపాన్ జుహోతి । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । దర్వ్యాస్విష్టకృతంచ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధాకృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరతి॥ ఇతి ప్రథమాష్టకా॥ సమాప్తా॥

మధ్యమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామ శ్వోమధ్యమాష్టకాంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। మాసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణా న్యామంత్రయతే। శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్రభవద్భిః ప్రసాదఃకరణీయఇతీతః ప్రభృతిప్రాచీనావీత్యేవ। శ్వోభూతే ద్వితీయవత్ప్రతియ మామంత్రణంచకృత్వాగా ముపస్పర్శయతి। పితృభ్యస్త్వాజుష్టాముపాకరోమి। ఇతితూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి స్వాహాకారోపినాస్తి। ఉపాకరణంచ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం। అతస్సర్వధర్మాన్కరోతి। తేషాంప్రయోగః। అగ్నేఃపురస్తాత్పదమపితూష్ణీమవటం ఖాత్వాతస్మిన్నవటేఖాదిరం పాలాశంవా యూపంప్రతిష్ఠాప్య త్రివృతాయూపంతూష్ణీం పరివీయ। పశురశనామపి తూష్ణీమాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహూకాతయా రశనయా పరివీ యోర్ధ్వముత్కృష్య। దక్షిణేశిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వాజుష్టాంనియునజ్మి। ఇత్యుత్తరతో యూపస్యనియునక్తి। ప్రోక్షామీతి ప్రోక్షతి। తూష్ణీం పర్యగ్నికృత్వాయూపా త్పశుంవిసృజ్య శమితా సంజ్ఞపనంకృత్వా సంజ్ఞప్తేపశుంప్రక్షాళ్య ప్రాయశ్చిత్తేన భవితవ్యం। దోషనిర్ఘాతార్థం పలాయమానస్య పూర్వవత్। యదస్యపారేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత। తన్నః పరుష దతిద్విషోఽగ్నే వైశ్వానరస్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్। యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్తతోనో అభయంకృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయమీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయామీఢుష ఇదమ్। అపఉపస్పృశ్య। యఇవమక స్తస్మైనమ స్తస్మైస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం।అప

ఉపస్పృశ్య ।యద్రస్య ప్రారే...స్వాహా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్
యస్మాద్భీషా న్యషద స్తతోన్నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వా
భ్యో...మీఢుషే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదమ్ । అపఉప
స్పృశ్య । యఇదమక...స్వాహా ॥ రుద్రాయ–దమ్ । అప–శ్య।య
ద్రస్య ప్రారే=స్వాహా।అగ్నయే= దమ్। యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠా స్తతో
న్నోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య– షే స్వాహా॥రుద్రాయ– దమ్।అ–శ్య।
య ఇదమక– స్వాహా।రుద్రాయ– దమ్।అ– శ్య। యద్రస్యప్రారే=
స్వాహా॥అగ్నయే– దమ్॥యస్మాద్భీషా ప్రలాయిష్ఠా స్తతోన్నోఅభ
యంకృధి।ప్రజాభ్య– స్వాహా॥రుద్రా– దమ్।అ– శ్య। యఇదమ=
హా॥ రుద్రా– దమ్।అ– శ్య।యద్రస్య– హా॥అగ్న= దమ్।యస్మా
ద్భీషా సమజ్ఞాస్థా స్తతోన్నో అభయంకృధి। ప్రజాభ్య= హా।రు=
దమ్।అ= శ్య। యఇ– హా॥రు= దమ్।అ– శ్య।యద్రస్య= హా। అ
గ్న= దమ్। యస్మాద్భీషా నిమేహాసితతోన్నో అభయంకృధి । ప్రి
జాభ్య– హా॥రు= దమ్।అ– శ్య। యద్రస్య– హా॥అ= దమ్॥ య
స్మాద్భీషా శకృత్కరోషి తతోన్నోఅభయంకృధీ । ప్రజాభ్య...హా॥
రు– దమ్। అపఉ– శ్య। హాశిన్యషద వేపిష్ఠాఃపలాశమనివేశకృత్।
ఆదిర్యదస్యసప్తానాం యఇదం నాంత్య యోద్వేరయోః ॥ సంజ్ఞప్త
హాయామం తూష్ణీంహుత్వా । ద్విశూలా మేకశూలాంచాదాయ।
పితృభ్యస్త్వాజుష్టా ముత్కృంతామి । ఇతివపా ముత్కృత్య । వపా
ధర్మేణ ప్రశపయిత్వా । అపరేణాగ్నిం దర్భాన్ సగ్ స్తీర్యప్లక్షశాఖా

యాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అస్థ్యేమకార్థం మాంసమవ ... ఇత్యాదికృత్స్నం లౌకికప్రకారేణశ్రపయిత్వాతదేకదేశం మాస శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభోజనార్థాదన్యాద్ధోమార్థముద్ధృతేన్నేన సగ్ంసృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్ంశ్రపయిత్వా । అపరః పిష్టార్థం శ్రయసి శ్రపయిత్వాఉభయత్రశ్రపణాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుప సమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణానాహూయపాద ప్రక్షాళనంకృత్వా । తుశేవిశేషః। మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్తవ్యఇత్యుక్తేఃఓంతథేతి ప్రతివచనంపూర్వవత్। తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్విత్యుక్తేః అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు ఇతిప్రతివచనమ్। ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచ క్రియతామిత్యుక్తే । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతామితిప్రతి వచనమ్ । తతఃపర్ణ ఉప స్తీర్య । హిరణ్యశకల మవదాయ కృత్స్నాం వపాంనిధాయ । హిరణ్యశకల ముపరిష్టా త్కృత్వాఽభిఘార్యవహావపా మిత్యృచావపాం జుహోతి । వహవపాం జాతవేదః పితృభ్యోయత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసఃకూల్యా ఉపతాన్ స్రవంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా ॥ అస్మిన్వపాహోమేపితరోదేవతాః। పితృభ్యఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీతీదర్భానేవ ముప స్తీర్య మాంసోదనం ద్విరవదాయాఽభిఘార్య । యాంజనాఇతి సప్తభిః ప్రత్యృచంసప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్రః ష్వాలూఖలా ఇత్యేతస్యాంచోక్త్యాదిషుసప్తసు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ । అత్రశ్లోకః॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రోయాయాశ్చైకాలూఖలా ఇతి । యజ్ఞోపవీత మేవస్యా దుక్త్యాదిషుచ సప్తసు ॥ యాంజనాది సప్తస్వేకాష్టకా దేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥

ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛ దంత
రస్యాంచరతి ప్రవిష్టా । వధూ ర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం
మహిమానస్సచంతే స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఛందస్వతీ
ఉషసాపేపిశానే సమానం యోనిమను సంచరంతీ । సూర్యపత్నీ
విచరతః ప్రజానతీ కేతుం కృణ్వానే అజరేభూరిరేతసా స్వాహా ॥ ఏకా
ష్టకాయా ఇదమ్ ॥ ఋతస్యపంథామను తిస్రఆగుస్త్రయో ఘర్మాసో
అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జ మేకావ్రత మేకా
రక్షతి దేవయూనాగ్ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకాం
పశ్యతి దోహమానామన్న మాగ్ంసవ ద్ఘృతవత్స్వధావత్ । త
ద్బ్రాహ్మణై రతిపూతమన్నంగ మత్యయ్యమముష్మిన్ లోకే స్ఫీతిం
గచ్ఛతు మేపితృభ్యస్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఔలూఖలా
గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిష్కృణ్వంతః పరివత్సరీణమ్ । ఏకాష్టకే
సుప్రజావీర వంతో వయగ్ం స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తందోహముప జీవాథ పితర స్సహస్రధార
మముష్మిన్ లోకే స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ ॥ పిష్టానాంపిష్టకృత
మలవణమ్ । తస్మాదవదా యోక్థ్యే శ్చైత్రే చా జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాప్యతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీ శ్ఛందసాసహ । అపూపఘృ తా
హుతేనమస్తే అస్తుమాగ్ం సపిప్పలే స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా

ఇదమ్ । భూః పృథివ్యగ్ని నేత్యేష్టాభిః (ప్రతిమంత్రం) వ స్టాహుతీ ర్జు
హోతి । భూః పృథివ్యగ్ని నచాశ్నాముం మయి కామం నయునజ్మి
స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా ఇదమ్ । భువో వాయునాంతరిక్షేణ
సామ్నాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా
ఇదమ్। సువర్ది వాదిత్యేన యజుషా ముంస్తు మయి కామం నియునజ్మి
స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా ఇదమ్। జనదద్భిరథర్వాంగిరోభిర్ముం
మయి కామంనియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ం...దమ్ ॥ రోచనాయాజిరా
యాగ్నయే దేవజాత వేదసే స్వాహా॥అగ్నయే జాత వేదస ఇదమ్।కేత వేమ
నతే బ్రహ్మణే దేవజాత వేదసే స్వాహా॥బ్రహ్మణే జాత వేదస ఇదమ్।స్వధా
స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా॥
అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదమ్।అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥అగ్నయే
స్విష్టకృత ఇదమ్।గానవరాథ్యే ప్రాశనాంతం సర్వంమాసశ్రాద్ధవత్ ॥
ఇతి మధ్యమాష్టకా।

అథ దధ్యంజలిః.

అథైతదపరం దధ్నఏవాంజలినా జుహోతి ॥ ప్రథమమధ్య
మయోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాం। ప్రాతరౌపాసనే కృతే య
జ్ఞోపవీతీకృత ప్రాణాయామో దధ్యంజలిహోమం హోష్యామీతి సం
కల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదర్వ్యోస్సగ్గ్
స్కారః।అగ్నిముఖాంతే అంజలావుపస్తీర్య దధ్నో ద్విరవదాయా౽
భిఘార్య యాంజనా ఇత్యృచా ముఖేన జుహోతి। యాంజనాం ప్రతి
నందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు

సుమంగలీ స్వాహా॥ అష్టకాయాఇదమ్॥ దర్వ్యాస్విష్టకృతంజుహోతి। పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అస్మిన్పక్షేపిసపమ్యామన్వష్టకాకర్తవ్యా। తత్రశ్లోకః ॥ హోమోదధ్యంజలేః ప్రాతరష్టమ్యాముపవీతినా। పక్షేచాస్మిన్నవమ్యాంతుభవేదన్వష్టకాక్రియా ॥ ఇతిదధ్యంజలిః ॥

అన్వష్టకాప్రక్రియా.

అష్టమ్యాం రాత్రౌసాయమౌపాసనం కృత్వా। ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతిసంకల్ప్య। సర్వంమాసశ్రాద్ధవత్। ప్రయోగేవిశేషః। శ్వోఽన్వష్టకాశ్రాద్ధంభవిష్యతి। తత్‌భవద్భిఃక్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ఇతిక్షణేవిశేషః। అన్వష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్తవ్యఇత్యుక్తిః ఓంతథేత్యాది సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్॥ ఇత్యన్వష్టకాప్రక్రియా ॥

పిండపితృయజ్ఞః.

అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం నపశ్యంతితదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతేఽపరాహ్ణేఽభివృక్షసూర్యేవా పిండపితృయజ్ఞేనచరంతి। అపాం మేధ్యంయజ్ఞియమితిసమూలగ్ం సకృదాచ్ఛిన్నంబర్హిరాహరతి। సకృదాచ్ఛినానివా తృణాన్యుపమూలందినా నిదక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైరమగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః పశ్చాద్వా దర్భాన్ సగ్స్తీర్య దక్షిణా ప్రాచ్యేకైకశః। పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణిప్రయునక్తి స్ఫ్యంమేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలం ముసలగ్ంశూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం యేన చాన్యే నార్థీభవతి దక్షిణతః ప్రాగీషం ప్రవీహిమచ్ఛకట మవస్థితం భవంత్యధ్వర్యు రుపవీతీ స్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయ తయాదక్షిణత శ్శకటా దధినిర్వపత్యుత్తరతో వా ప్రాచీనావీతీ తాంపూరయిత్వా నిమార్ష్టిమృణ్మయే నివపతి పితృభ్యో జుష్టం సిర్వపామీతితూష్ణీంజుహోతి నాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుదగ్రీవే కృష్ణాజినఉలూఖలమునలే ప్రతిష్ఠితేదక్షిణాప్రాచీతిష్ఠంతీపత్నీ

అవహంతి ...

లగ్న్యై పయతి॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంత
రా గార్హపత్యాన్వాహార్యపచనౌ దక్షిణ పూర్వేణ వా౽న్వాహార్యప
చనం దక్షిణా ప్రాచీ మేకస్ఫ్యాం పరాచీం వేదిముద్ధృత్య శుంధంతాం
పితర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోర్జ్యంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమన్త్ర్య। సకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్।
అస్మిన్త్సీదంతు మే పితరః సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చా
నుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛిన్నేన బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। ఉత్పూ
తేన నవనీతే నానుత్పూతే న వా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైకస్ఫ్యా
యాం మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూప
బర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్య
ధ్వర్యురుపవీతీ దక్షిణం జాన్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయా
భిఘార్య॥ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జు
హోతి। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధా నమ ఇతి ద్వితీయా
మగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇతి తృతీయాం యే మేక్షణే తం
డులాస్తాన్వా హుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి న యమాయ జుహో
తీత్యేకే। అపయంత్వసురాః పితృరూపా యే రూపాణి ప్రతిముచ్యా
చరన్తి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాన్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్। యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భే మమ్రురుత యే
ప్రగాస్తాః। య ఉద్ధతా ఉత యే నిఖాతాస్తే సర్వ్యం చ ఇహ మాదయం
తామ్। యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతః స్వధయా
చరన్తి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాన్లోకాత్ప్రణుదాత్య

స్మాత్। యేజ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్ మాయయాసురాః ప్రవి
ష్టాః। పరాపురో నిపురో యేభరంత్యగ్నిష్టా నస్మాత్ప్రణుదస్వాల్లోకా
దితిదక్షిణాగ్నే రోల్ముకంధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర
దేశగ్ంసకృత్స్ఫ్యేనో ల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యృచ్ఛిరవో ల్లిఖి
తాంతే నిదధాతి।యజమానోఽత ఊర్ధ్వంప్రాచీనావీతీ కర్మాణికరో
తి।మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయంతాంమమపితామహాఃమా
ర్జయంతాంమమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్ఫ్యయాంత్రీ నుదకాంజలీ
న్నినయతిపసవ్యంవా త్రిః పరిషించతి త్రీనుదకపాత్రాన్ వాజసనే
యిన స్సమామనంతి॥ ౨॥ సవ్యంజాన్వాచ్యా వాచీనపాణి స్సకృదా
చ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణానవరాన్పిండా న్దదాత్యేతత్తే తతాసౌ యేచ
త్వామన్వత్యైతైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీంచతుర్థగ్ం సకృతాకృతః ప్రపి
తామహ ప్రభృతీన్వా నానామగృహీతంగచ్ఛతి। యదిబంధూనవి
ద్యాత్స్వధాపితృభ్యః పృథివీషద్భ్య ఇతి ప్రథమంపిండందద్యాద్వా।స్వ
ధాపితృభ్యోంతరిక్షసద్భ్య ఇతిద్వితీయగ్ం స్వధాపితృభ్యో దివిషద్భ్య
ఇతితృతీయం। యదిద్విపితాస్యా దేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌద్వావుపలక్ష
యేద్యదిజీవపితానదద్యాదాహోమాత్కృత్వా విరమేత్। యన్మే
మాతా ప్రమమాదయచ్చచారానను వ్రతమ్। తన్మే రేతఃపితా వృ
ఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్। పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధాన
మః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ప్రపితామహేభ్య
స్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ఇత్యుపస్థాయాత్రపితరో యథాభాగం
మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓమ్ప్రాణో వాఽవృత ఉపాసీనా

మదంత పితరస్సోమ్యా ఇతి వ్యావృత్త తదూష్మణ్యాభిపర్యావర్తతేఽన్వా
వృత్తే వాయుస్థాల్యాగ్ం శేష స్తదుపజిఘ్రతి। యే సమానాస్సమనసః
పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దేవేషు కల్ప
తామ్। వీరంధత్త పితర ఇత్యామయా వినా ప్రాశ్య శ్నాద్యకామేన
ప్రాశ్యో యోఽలమన్నాద్యాయ సన్నాద్యాత్తేనవా ప్రాశ్య పూ
ర్వవదేక స్ప్యస్య యాం త్రీ నుదకాంజలీ నుపవీతీ యాంజనా భ్యం
జనే వాసశ్చ త్రిరనపి డంద దాత్యాంత్స్వతత సాంత్స్వ పితామహ
సాంత్స్వ ప్రపితామహ సావిత్యాంజనమేవ మభ్యంజన మభ్యక్ష్వే
తి మంత్రగ్ం సన్నమయతి యది నామాని నవిద్యా తాంజతాం మమ
పితర ఆంజతాం మమ పితామహా ఆంజతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యాం
జనమేవ మభ్యంజతా మితి మంత్రగ్ం మభ్యంజనం సన్నమయతి। 3॥
ఏతానివః పితరో వాసాగ్స్యతో నోఽన్యత్పితరో మాయూష్టేతి వాస
సోదశాం ఛిత్త్వా నిదధాత్యూర్ణాస్తుకాం వా పూర్వే వయ స్యుత్తర
ఆయుషి స్వం లోమవీతో వ్మసు పిండేషు నమో వః పితరో రసాయేతి
నమస్కారాన్ జపతి। గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దే
ష్మేతి పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః
కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధా స్థ తర్పయత మే పితౄన్ నిత్యుదకం నిన
యతి। మనో న్వాహువామహ ఇతి మనస్వతీభి రుపతిష్ఠతే। త్రిష్ఠత పితరః
ప్రేతశూరా యమస్య పంథామనవేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు
ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతా ద్భాగధాం దేవతాస్వితి పిత్ర్యా
ముత్థాపయతి। పరేత పితరస్సోమ్యా ఇతి ప్రవాహణ్యా పిత్ర్యాః ప్రవా
హయతి। ప్రజాపతే నత్వ దేతానితి యజ్ఞోపవీతి నాగార్హపత్యదేశం

గచ్ఛతి। యదంతరితమితిజ్ఞాత్వా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే। అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతంగర్భంధత్స్వేతి మధ్యమపిండంపత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజమ్। యథేహపురుషో సదితితం పత్నీప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ంహజానుకాభవతీతి విజ్ఞాయతే। యేసజాతా స్సమనసో జీవా జీవేషుమామకాః। తేషాగ్ం శ్రీర్మయి కల్పతా మస్మింల్లోకే శతగ్ం సమాః॥ ఇత్యవశిష్టానామేకం యజమానః ప్రాశ్నాతి। నవాస్థాల్యాం పిండాన్ సమవధాయ యేసరూపాఇతిసకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరతి। అభూన్నో దూతో హవిషో జాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయా తే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునరస్మైహి దేవానిత్యేకోల్ముకం ప్రత్యపిసృజ్య ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। సంతిష్ఠతేపిండపితృయజ్ఞః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్। యమేవంవిహితవిధానాహితాగ్నేరౌపాసనే శ్రవణధర్మ్యాహూయ శ్చాతిప్రణీతేవా జుహుయాదన్యస్మిఞ్జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే। తత్రగార్హపత్యశబ్దో లుప్యేతసగ్గనాకర ప్రతిషేధాత్। ఇతిపిండపితృయజ్ఞస్సమాప్తః.

అథ అశ్వత్థోపనయనమ్.

ఈవృక్షముద్విజులు స్థాపించినది మొదలు౮-౧౧-౧౨ సంవత్సరములలో పంచాంగ శుద్ధిగల శుభదినమందు ప్రాముఖ్యము; శూద్రుడు స్థాపించినచో, ఉపనయనముకూడదు; కానిపురాణమంత్రములచే వృక్షమును బ్రతిష్ఠ చేయవచ్చును. అథప్రయోగః స్నాత్వాచమ్యవృక్షమూలేస్థలశుద్ధిం కృత్వావృక్షమలంకృత్య దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ఆదావిఘ్నేశ్వర పూజా పుణ్యాహవాచనంచ కు

ర్యాత్ ॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః (మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసము
ద్ధరణపూర్వక విష్ణుసాయుజ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోప నయనాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణః ... కరిష్యే ॥ (ఇతి) అథలఘుమార్గేణ అంకురా
రోపణం నాందీసమారాధనంచ కుర్యాత్ ॥ అథవృక్షమార్జనార్థం
ఋత్విగ్వరణంకద్యాత్ ॥ హిరణ్యసూక్తేనమార్జనంకృత్వా॥ ఆచమ్య
+ గ్ధంమమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసముద్ధరణపూర్వకవిష్ణుసాయు
జ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోపనయనం కరిష్యే ॥ తద్వృక్షస్యప్రాగ్భా
గేఅగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ 'అగ్నింవాయుంసూర్యం త్రిరగ్నిం పవమా
నంప్రజాపతిం ద్విరోషధీర్వనస్పతిం పిప్పలం ప్రజాపతించ పాలాశ
సమిచ్చర్వాజ్యైః ప్రత్యేకమేకైకయా హుత్వా శేషేణస్విష్టకృత"
మని మొదలుగనుచ్చరించిన నలువదెనిమిది పిడికిళ్లకును నూరకనిర్వా
పము ప్రోక్షము చేసి శ్రీవణము మొదలుగ నాజ్యభాగాంతము జరిగిన
పైన 'యువంవస్త్రాణి', యనుమంత్రముచే నశ్వత్థమును రెండుబట్టలచే
జుట్టి యజ్ఞోపవీతమిచ్చి, ప్రావేపామయని మేఖలమును వృక్షమునకు
పైభాగము నంటించి ॥ పిమ్మటకృష్ణాజినమునుదండమును ఆవృక్ష
మందుంచి॥ అశ్వత్థోపనిషదనం— అనుఋక్కును పఠించి॥ పిమ్మట
షోడశోపచారములచే బూజింపవలెను. దేవస్యత్వా॥ యనుమం
త్రముచే॥ హస్తంగృహ్ణామ్యశ్వత్థ ॥ యనిస్పృశించి ప్రణవవ్యాహృ
తులతోఁగూడ గాయత్రిని ముమ్మారుజపించి ॥ అశ్వత్థోపనిషదన
మనుసూక్తమును అశ్వత్థం స్థాపయామి యనిపఠించి సువర్ణతీగచే
ముట్టి, నేయిమోదుగసమిధలు చరువునను నీద్రవ్యములతో ౧౨ మా
ఱులు హోమముజేయవలయును. భూస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్వాహా॥
భువస్స్వాహా ॥ వాయవేస్వాహా॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయస్వాహా॥
భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతేనత్వ...స్వాహా ॥ అగ్నఆయూం

అగ్ని ఋషిః- అగ్న్యపవస్వ॥ యనుమూడిటికి అగ్న యే పవమానా యేదం॥ ప్రజాపతేనత్వ యనుదానికి ప్రజాపతయేయనియు॥ ఓషధయస్సం॥ అశ్వత్థే॥ వీనికిత్యాగము ఓషధీభ్యఃఅనియు ॥ వనస్పతే శతియనుమంత్రమునకు వనస్పతయేయనియు॥ ద్యాఃసుపర్ణాయనుదానికిపిప్పలాయేదమనియునష్టవ్యాహృతులకు ప్రజాపతయే యనియుం జెప్పవలయును. పిమ్మటజయాదిస్విష్టకృద్ధోమం మొదలగునవివిధగా జేసినపిమ్మటగోదానాదిమహాదానములును జేయవలెను. అశ్వత్థవస్త్రాదులు మొదలగునవిఆచార్యునకియ్యవలెను. ఈఉపనయనము;బహుపుణ్యప్రదంబు——అశ్వత్థోపనయనం సమాప్తమ్.

స్వస్తిమంత్రార్థమ్.

ఈస్వస్తి మంత్రార్థము ఆశీర్వచనమంత్ర దర్పణమునందును ఆశీర్వచన దీపికయందునుజూడఁదగును గ్రంథవిస్తరభీతిచేచేర్చనైతిని.

కృష్ణాపుష్కరమ్.

ఈకృష్ణాపుష్కరమునుగుఱించి సప్రయోగములోడను అందుస్నానదానవ్రతపూజాదికములోడను ఇతిహాసములోడను ధర్మపిండములతోసహా ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించిప్రకటించియున్నందున యిందు చేర్పబడలేదు

షట్పవిత్రధారణవిషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్। పాదశౌచేతు యేదర్భా విష్టరాం తేవిసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తేతు యేదర్భా వికిరాం తేవిసర్జయేత్। వికిరాం తేతు యేదర్భా పిండాంతే త్వవిసర్జయేత్॥

ఏరంధ్రస్తేతు యే దర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్। ఆసీకూం తేతు యే ద ర్భాః పరిహానివిసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధే పట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచి న్మతమ్॥ ఇతి పట్పవిత్రవిషయస్సమాప్తః.

అధిశ్రవణమ్.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమను ప్రథమభాగపుస్తకమందు వాచికేతాంతమునఅకధిశ్రవణము ముద్రించియుండుటచే యీగ్రంథ మందుచేర్చనైతిని. చీ॥ ల॥

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఆశీర్వచనమంత్రములు 30 ఘనపనసలతో ప్రత్యేకగ్రంథము గా ముద్రించియున్నాడను. గ్రంథవిస్తరభీతి తేయీగ్రంథమందు చేర్చ నైతిని. చీ॥ ల॥

విశ్వేదేవనిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షుక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాందీము ఖే సత్యవసూ న పిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవా చైతౌ పార్వ ణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకో ద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయస్సమాప్తః.

గ్రంథసమాపనమ్

శ్లో॥ శ్రీ చెల్లాన్వయవారిరాశిశశిన శ్రీనాగలింగాహ్వయ।
ప్రఖ్యాతస్యతనూజఏష విదితోలక్ష్మీనృసింహాభిధః॥
గ్రంథో౽నేనసుసంచితో౽స్తిహియజుర్వేదప్రయోగాత్మక
స్స్మార్తానాంపరమోపకారకలనా బుద్ధ్యాదరేణస్వయమ్॥
శ్లో॥ చన్ద్రపురనాగభూమీపరిమితశకే శాలివాహనేసుశకే।
సౌమ్యేమాధవమాసేరాకాయామేషనిర్మితో గ్రంథః॥

లుంచే॥ అథ ద్వితీయముద్రణమ్॥ శ్లో॥ పరీధావీవత్సరేతు గ్రంథో యంముద్రితో భవత్। మాఘవేమాసిపూర్వస్మాద్విశేషాన్నితికేచన॥

తృతీయముద్రణమ్.

ఋష్యగ్నిగజచంద్రేషు శాలివాహనశేషుచ । శ్రీరాక్షసా ఖ్యసద్వత్సరే కార్తికేశుక్లపక్షకే । చే॥ లు॥

చతుర్థముద్రణమ్.

శ్రీ దుందుభి సం॥ చైత్ర బ॥ ఆదివారం 1922 సం॥ ఏప్రియల్ 16 వ తేదీ.

గ్రంథశ్చాయంసమాప్తః

మావంశంబుననుండువారి కొందరినామములు.

❀✻✻✻❀

1 చెల్లా బుచ్చన్నశాస్త్రిగారు- పత్నీ- లక్ష్మిదేవమ్మగారు.

వీరి పుత్త్రులు.

2 ,, వేంకటరామశాస్త్రులవారు- పత్నీ- రావమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

3 ,, గంగాధరశాస్త్రులవారు- పత్నీ- మహాలక్ష్మమ్మగారు

వీరిపుత్త్రులు.

4 ,, నాగలింగశాస్త్రులవారు- పత్నీ- సీతాదేవమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రుడు - గ్రంథకర్త

5 ,, లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి- ధర్మపత్నీ సుందరలక్ష్మి

వీరిపుత్త్రులు.

1 సుబ్రాయశాస్త్రి- 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి- 3 సీతారామశాస్త్రి.

శ్రీ

అపశబ్దసంశోధనా.

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౧	౬	స్నాను	స్నాను
౨	౩	నమ	నమః
,,	౯	నాయ	ాయ
౩	౧౭	మృత్త	మృత్త
౫	౧౮	ఆఘ్న	ఆఘ్రే
౧౫	౧౮	ఇషసంప	ఇష్టసంప
,,	౨౦	యచ్ఛేయ	యచ్ఛ్రేయ
౧౯	౬	ప్రాచ్యా	ప్రాచ్యాం
,,	౨౦	స్వస్త్యయ్య	స్వస్త్యయ
౨౧	౧౫	బ్రాహ్మా	బ్రాహ్మా
,,	౨౧	యంత్రా	యంత్రా
౨౩	౨౩	సయుతే	సంయుతే
౨౪	౧౩	గృహీత్యా	గృహీత్వా
,,	౧౪	యమ	యమం
,,	౧౬	బిల్య	బిల్వ
,,	౨౧	ప్రత్యస్య	ప్రత్యస్య
,,	౨౪	యత్తేషు	యత్తేషు
౨౫	౩	తామా	త్రామా
,,	౫	ప్రియాణి। సవ	ప్రియాణి । సత్త్వ
,,	౧౮	ముద	ముద్గ
,,	౧౯	ద్వాదశ	ద్వాదశం

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠిత్వానే	పఠితవ్యమ్
౨౬	౨	భూ॒ణా	భూ॒ణి॑ణా
,,	౧౨	మవ	మవ
,,	౧౩	తాస్వన్వర్యా	తాస్వర్యా
,,	౧౫	సనిమ్యం	సని॒ష్యం
౨౭	౧౨	ఆవహా। సబు	ఆవః । సబు
,,	౧౩	పప్రిజా	పప్రిజా
౨౯	౧౨	పురంతు	పునంతు
౩౦	౧౦	బ్రాహ్మా	బ్రాహ్మ్మా
,,	౧౧	వేదా	వేదా
,,	౨౧	పృథివైశ్య	పృథివైశ్య
౩౧	౧౦	సూ్నక్త	సూక
,,	౧౭	సూను	స్సూను
౩౨	౨౧	హాసెసు	హాసెసు
,,	౨౪	(ఆత్మాభిముఖమాసీనమే వంధ్యా యేద్ధుతాళనమ్। ఏవమిహ దేవః(ప్రది)	... ...
౩౩	౮	అగ్నింపరిసమూహ్య।	సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య
,,	౯	హుతాశ	హుతాశి
,,	౧౪	సుప్రివావితి	స్సుప్రివావితి
,,	౧౭	సంస్పృశ్య	సమ్మృశ్య
,,	౨౨	దోర్త్య । ప్రాస్య	ద్యుర్త్య । ప్రాశ్య

పుట	పంక్తి.	పతత్స్థానే.	పతత్పాఠ్యమ్.
౩౪	౪	అనుమ్మ	అనుమ
౪౭	౭	పువ	పున
౫౧	౬	పయిత్రో	పయిత్వా
౫౪	౧౩	॥స్రి॥ స్రో	స్రిస్రో
౫౬	౧	శ్రీగం	త్రీగం
,,	౮	మభీ। తరా	ముభి। త్తరా
,,	౯	ముత్తరాయను	మ్యుత్తరయాను
,,	౧౪	నైయ్యా।	నయ్యా।
,,	౧౬	యితా	యిత్వా
౫౭	౪	ధేవా	దేధా
౬౦	౪	ముత	ముత్త
౬౩	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట
,,	౨౨	ఘూం	ఘూరాం
,,	౨౬	భూతేష్వ	భూతేన్వ
౬౪	౭	దణ్డాచా	దణ్డాంచా
౬౫	౨౧	ఆదిత	అదిత్త
౬౬	౨౩	శ్రాద్ధతు	శ్రాద్ధాంతు
౭౭	౬	హాత్మా	హాత్మాత్మా
,,	౧౩	ఇతాది	ఇత్యాది
౭౯	౧౫	యోనిం	యోనిం
౮౦	౧౧	శ్వాశు కే	శ్వశు రే
౮౪	౨౭	పాణాయామము	ప్రాణాయామము
౮౭	౫	యజుపా	యజుషా
,,	౧౧	అత్యుతో	అత్యుత్తో

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
,,	౨౩	,స్త్రీ,ని	స్త్రీని
౮౮	౨౪	సమూ	సమూ
౯౨	౧౧	వాచయితా	వాచయిత్వా
౯౩	౪	తేణా	తేణాా
౯౭	౩	దాజ్యం	ధాజ్యం

౧౦౮ పేజీ మొదలు ౨౨౬ వ పేజీ వరకును చేర్చవలసిన శుద్ధపత్రిక

యొక్క విషయము దివర చూడగలరు.

౨౨౭	౧౪	తేషా	తేషాం
౨౨౮	౩	అసు	అసు
,,	౨౩	దివారో	దివాకరో
౨౨౯	౨	రథే	రథే
,,	౪	రక	రక
,,	౯	పరిపార	పరివార
,,	౨౨	యజమా	యాజమాన
౨౩౦	౮	ఖ్ముఖ। ధర	ఖ్ముఖం । ధరం
,,	౧౩	సోమో	సోమో
,,	౧౪	భేష । శంభు	భేష । శంభు
,,	,,	విశ్వేశం	విశ్వేశం
౨౩౧	౬	రి పః । వతీ	రి కః । వంతీ
,,	౭	రకాం	రకాం
,,	౨౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౩౨	౧౬	చ్ఛత	చ్ఛత్ర
,,	౨౦	సప్తమ్యా	సప్తమ్యాం

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్థానే.	పతత్స్వార్థ్యమ్
౨౩౫	౪	మేర	మేరు౦
౨౩౭	౧౨	కిరీటు। గణః	కిరీటి । గణ
౨౩౭	౨౩	క్షుత్రం	క్షుత్ర
౨౩౮	౪	వై కేతు। ప్రత్యధివ	కేతు । ప్రత్యధిదైవ
౨౪౧	౮	చక్షుఃస్తోమ	చక్షుస్తోమ
,,	౧౬	దేనం	ేనం
౨౪౩	౫	పద్మాసన।	పద్మాసనస్థ।
,,	౬	దర ।	ధర ।
,,	౭	చర్మా	చర్మాం
౨౪౪	౧౧	యున్న	యున్న
,,	౧౨	మర్త్యం। యేన	మర్త్యం। యేన
,,	,,	యాతి	యాతి
౨౪౫	౭	వంత	వంతీ
,,	౧౪	యిత్వా	యిత్వ్వ
౨౪౬	౨౧	తర్పణాదిః	తర్పణసంఖ్య
౨౪౮	౧౦	కయానశ్చిత్రశచి	కయానశ్చిత్రి...శచి
,,	౧౧	ప్రియం	ప్రియం
౨౫౦	౭	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౭	గద్ర। శ్రియం	గంధ్ర। శ్రియగ్గ్
,,	౮	పాహాం	పాహాగ్ం
,,	౧౦	ధిం । అగ్నిగ్	ధిమగ్నిగ్గ్
,,	౧౧	మాహు	మాహు
౨౫౧	౩	సెనగలు	శనగలు

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౨౫౨	౧౦	స్తుభ్య	తుభ్య
,,	౨౦	యద్రీ	యద్ధ్రీ
,,	౨౧	చణకా	చణకాం
౨౫౩	౯	క్తేతుం	కేతుం
..	౧౧	త్య్రంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౧౨	న్మ్రాత్యో	న్స్మ్రతో
౨౫౪	౧౨	పూపయా	పూజయా
	౨౦	సిర్ధ్య	సిద్ధ్య
౨౫౫	౫	కవ	కవ
,,	౧౨	శ్యాంత్య	శాంత్య
౨౫౬	౫	రకఃశిరో	రకశ్శిరో
	౧౭	ఆనేన	అనేన
౨౫౭	౧౭	శ్చరరో	శ్చరో
౨౫౮	౩	బరా	బరో
౨౬౦	౨౧	స్యప	స్యప
౨౬౧	౨౬	షట్త్రి	షటింశ
౨౬౨	౧౦	స్మరణ	స్మరణం
,,	౧౧	యుక్తేనా । భవనా	యుక్త్యా । భవసా
౨౬౩	౨	శిరో । కీరిచ	శిరో కీర్తించ।
,,	౧౫	హోణయ	హైణహాయ
౨౬౪	౨౫	సుకర	సుదర
౨౬౫	౧౩	పాప్షీ	హ్యాష్షీ
౨౬౬	౮	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ

పుట.	పంక్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
,,	౧౪	రాడ	రాడ
౨౭౦	౪	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ
౨౭౧	౩	ధవిః	దవిః ధ
,,	౧౩	చల	బల
౨౭౬	౩	తక్ష	తక్ష
౨౭౯	౬	శితాః	శ్రితాః
,,	౮	కరెస్న	కరైస్నన్తి
,,	౨౧	గంగా	గంగాం
౨౮౨	౨౦	నమ్మ్ర	నమ్ర
౨౮౫	౫	వస్య	నశ
౨౮౬	౧౬	దరా	ధరా
,,	౫	శివ	శివా
,,	౧౭	జటాదరా	జటాధరా
,,	౮	భద్రాయ	భద్రాయ
,,	౧౮	ధన్మ	ధన్వ
,,	౨౩	ప్రమథాదిపా	ప్రమథాధి
,,	౨౭	పడే	పాడే
౨౮౮	౩	జనతం	జన్వతం
౨౯౨	౨౨	అగ్ని	విచ్ఛిన్న
౨౯౩	౧౩	జ్యోపాసనం	నిత్యోపాసనం
,,	౨౫	సవ	స్వప
౨౯౪	౪౦	శనే	
,,	౧౩	దర్భాః	దర్భాం

పుట.	పంక్తి.	పతత్పాఠే.	పఠితవ్యమ్.
౩౦౧	౨౧	అమృత	అమృత
౩౦౨	౨౦	ధారయే	ధారయ
౩౦౩	౨౨	అసనస్తు	ఆసనస్థో
౩౦౪	౧౬	ప్రదం	యాఇదం
౩౦౫	౪	స్వధయా	స్వధయా
౩౦౭	౧౨	పితృమతే	పితృమతే
౩౦౯	౧౦	స్లోకే	స్లోకే
,,	౧౫	భూర్గ	భూగ్గ
౩౧౧	౭	యజ్వనః	యజ్వనః
౩౧౨	౫	సందర్భ	సదర్భ
౩౧౪	౨	న్మధు	మఽధు
౩౧౬	౭	చతమును	యేచత్వామను
,,	,,	శ్చతా	శ్చత్వా
,,	౧౬	యస్మై	యస్మై
,,	౧౫	వృజ్త్రాం	వృజ్త్రా
,,	౨౫	ర్మయ	ర్మయి
౩౨౦	౧౪	దేవా	దేవాః
౩౨౩	౧౨	విద్వాన్	విద్వాం
౩౨౫	౧౭	పువన్తి	పున్వన్తి
౩౨౭	౭	విషయః	విధః
౩౨౯	౨	పిడ	పిండ
౩౩౨	౧౦	గయ	గయా
,,	౧౭	పిడో	పిండో
,,	౪౧	ల్పంతు	ల్పంతు

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౩౩౩	౪	అత్రః	అత్ర
,,	౨౭	శుద్ధ్యం	శుద్ధ్యర్థం
౩౩౫	౩	సచ్చ	సచ
,,	౬	విప్రా	విజ్ఞా
౩౩౬	౨	కానా	కానాం
,,	౬	కానా	కానాం
,,	౧౬	దశ	దస
౩౩౭	౭	విద్య	విధ్యై
,,	౧౭	పాత్ర	పాత్రీ
,,	౨౬	ద్విజ	ద్విశ
౩౩౮	౧౨	న్యాత్రి	నాత్రి
,,	౧౪	లోమ	లోమశిఖా
,,	౧౯	రాజో	రాజా
౩౪౦	౭	దివ। పృథి	దివం । పృథివీం
౩౪౨	౧	౩౦౨	౩౪౨
౩౪౩	౧౧	మిద్ర	మిన్ద్ర
,,	౧౬	పథా	పంథా
,,	౯	చిత్ర	చిత్త
౩౪౪	౯	చిత్తంకువిజ్ఞా	చిత్తం...విజ్ఞా
,,	౧౬	రోజ ఇత్యా	జోరి
,,	౨౦	రాజా।	రా
,,	౨౫	భ్యః॥	భ్యః॥ యతోఽథ
౪౫	౬	ఆశ •	ఆపటప ధయా
,,	౯	యితి	ఇతి
,,	౧౧	చతు	చత

పుట.	పంక్తి.	పతితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౪౫	౨౧	వర	వరు
,,	౨౨	గంగే	గంగ
౩౪౮	౫	అన్నాన	అస్నాన
౩౪౮	౭	లకరణ	లంకరణ.
,,	౧౬	రాహిత్యఉచ్ఛిష్ఠ	రాహిత్యోచ్ఛిష్ట
,,	,,	అథత్వ్య	అథత్స్య
౩౪౯	౯	తని	తంవి
,,	౧౯	భోజనవకా	భోజనైకా
,,	౨౭	అథత్వ్య	అథత్స్య
౩౫౦	౨౧	కాః	కా
౩౫౧	౩౧	అపమర్ధో। కరా	అపమధాః । కర్త్రీ
౩౫౨	౫	ర్ధశ్చేత్	ధాఃచేత్
,,	౧౫	రేభ్య	రేభ్యః
,,	౧౮	ముకో	ముకా
,,	౧౯	ముక్తో	ముకా
౩౫౪	౧౪	శ్యాఘు	స్యాఘు
౩౫౫	౧౦	తత। సాని	తత । సాని
,,	౧౧	వేందనమ్। త్రి	వేంధనమ్ । త్రిషు
౩౫౬	౧౫	కుంచన	వంచన
,,	౧౭	శిశూవ	శిశ్రూషా
౩౫౭	౧౦	కామూం	కాయాం
౩౫౮	౧౬	త్రీణా	త్రీణాం
౩౬౬	౧౫	వక్ష్య	వత్స్యం
౩౬౭	౪	కాల	కాలం
౩౬౮	౨౯	పత్నీశ్యా	పత్నీస్యా

పుట.	పంక్తి.	పతత్స్థానే.	పతత్పాఠ్యము.
౩౭౧	౯	నక్షత్ర	నక్షత్రనా
,,	౧౧	క్షితా	క్షితాం
౩౭౩	౭	దేవ్యే	దేవే
౩౭౪	౬	కర్మణాఽంగ	కర్మాంగ
౩౭౬	౮	కేశా	కేశాం
౩౯౩	౨	గురుర్మా	గురుఃమా
౩౯౮	౯	తస్మిం	తస్మింశ
,,	౧౧	ఏంన	ఏనం
౩౯౯	౫	సవనం	అజినం
,,	౨౦	శ్రావణ్యా	శ్రావణ్యాం
౪౦౬	౧౭	అదిత	ఆదిత
౪౦౭	౭	వ్రత	వ్రతా
౪౧౩	౧౪	నాంత	నాంతం
౪౧౪	౧౬	ప్రజా	ప్రజాం
౪౧౬	౪	ఏహశ్రీ	ఏహశ్రీ
౪౧౭	౮	వయసు	వయస్సు
౪౨౩	౧౨	హృత	హృత్యై
,,	౧౩	స్రావ	స్రావం
,,	౧౬	వైశ్వ	వైశ్వ
,,	౯	కార్యాం	కార్యం
౪౨౭	౨	సమిధా	పమిధా
౪౨౮	౧౦	వాయుక్షతి	వాయవక్షతి
,,	౧౧	స్వాఅ	స్వాహఅ
౪౩౧	౯	మాదాధా	మాధా
౪౩౪	౧౩	వైశ	వైశ

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౪౩౫	౪	సామి	స్వామి
,,	౫	వర్కః	వర్గః
,,	౯	బధు	బంధు
,,	౧౨	సంసు	సస్తు
,,	౨౨	సమాప్త్య	సమాప్య
,,	౨౩	పూజా	పూజాం
,,	౨౪	పీత్యర్థ	ప్రీత్యర్థం
౪౩౬	౯	పాణి	ప్రాణా
,,	౧౧	ధారణ	ధారణం
	౪	ప్యాగ్ని	ప్యాగ్నిం
౪౩౭	౪	తస్యై। వాత	తస్మై। వాంత
,,	౨౦	గ్యాపః	త్యాపః
,,	౨౨	ఖేర	ఖేన
౪౪౧	౪	స్నాన	స్నాన
,,	౬	సర్వే	సర్వే
,,	౧౩	వృద్ధ	వృద్ధ్యై
౪౪౨	౫	బధన	బంధనం
,,	౭	చాయా	ఛాయా
,,	౮	బధ	బంధ
,,	౧౦	ఏవ	ఏవం
,,	౧౬	వృణి	వృణీ
,,	౧౮	ప్రసీ	ప్రసీ
,,	౨౨	ధన	ధనం
౪౪౩	౧౩	బృశీ	బృశీం

పుట	పంక్తి.	పతితస్థానే.	పతితపాఠ్యమ్.
౪౪౩	౧౭	భృత	భృద
,,	౨౦	పాద్యా । ఉత	పాద్యాః । ఉత్త
,,	౨౧	ఆస్మి	అస్మి
౪౪౪	౪	ద్రియ	ద్రియ
,,	౫	ఆహా	అహా
,,	౭	ప్రజానా । అజ	ప్రజానాం । అంజ
,,	౧౯	కుర్వధ	కుర్వధ
,,		ఆమృ	అమృం
౪౪౫	౩	మద । గాని	మధ । పాని
,,	౪	ష్ణీంఆ	ష్ణీంఅ
,,	౫	హస్త	హస్తం
,,	౭	పాప్మా	పాప్మాసం
,,	౯	ఆష	అనష్ట
,,	౧౦	యజ్ఞోర్ధ	యజ్ఞోవర్ధ
,,	౧౯	నక	నంక
,,	౨౧	నక । నలక	నంక । నంక
౪౪౬	౪	సర్వ । స్వధా	సర్వ । స్వధా
,,	౫	న్యాక్షిణ్యా	న్సాక్షిణ్యా
,,	౯	ర్యంతి	ర్యంతం
,,	౧౮	కామఃత్రి	కామః
,,	౧౯	ఉతా	ఉతా
,,	౨౦	గృహ్ణీతాత్	గృహ్ణీయా
,,	౨౩	స్వస్తిస్వ	స్వస్తతి
,,	౨౪	చరితన్యా	చరితవ్యా

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధాంశః	శుద్ధాంశః
౪౪౭	౩	బల । బల	బలం । బలం
,,	౭	మగళ	మంగళ
,,	౧౧	గుడ	గుడం
,,	౧౨	ధ్రువేణ	ధ్రువంధ్రువేణ
,,	౧౯	అయచ	అయంచ
,,	,,	ఆయుం	అయుం
౪౪౮	౨౦	శముస	సముళ
౪౪౯	౨	స్వధా	త్స్వధా
౪౫౧	౧౧	యూరం	యినం
,,	౧౭	సమ్యా	శమ్యా
౪౫౩	౪	ర్వ్య	ర్మహ్యాం
౪౫౫	౧౬	శిష్ఠ	తిష్ఠ
౪౫౬	౨	ధూర్యాం	ధూస్ర్యాం
౪౫౭	౧౨	అధూ	వధూ
,,	౨౦	స్నవిదా	స్నవితా
౪౫౮	౭	స్త్రిరే	స్థిరే
,,	౯	ధుమ	ధ్నుమ
౪౫౯	౨	ఆవా	ఆవా
,,	౭	పాపా	పోప్యా
౪౬౦	౧౨	గధ	గంధ
,,	౧౭	గథ	గ ధ
,,	౧౯	దజే	దండే
,,	౨౦	అవరో	అవరో
	౪	సత	సప్త
౪౬౧	౩	పాశ్వా	స్వాహా

పుట	పఙ్క్తి.	పతితాని.	పఠితవ్యాని.
	౧౪	మధ	మధః
,,	౧౮	అజలి	అంజలి
౪౬౩	౧౯	జౌపా	జౌషా
౪౮౧	౧	స్నానప్రకరణమ్	స్నానశాటీజపాదిప్రకరణమ్
౪౮౫	౨౨	కృత్తే	కృత్యే
౪౮౭	౧౭	విష్ణ	విష్ణో
౪౯౦	౨౬	చాద్వ	చాద్య
,,	౨౭	సంస	స్రంస
౪౯౬	౧౬	పవిత్ర్మ	పవిత్రౌ
౫౦౮	౨౪	త్రిపరి	త్పరి
౫౧౩	౭	ప్రేషాః	ప్రేష్యాః
౫౧౮	౯	సమం	స్సమం
౫౨౧.	౧౪	అధమ	ప్రథమ
౫౨౯	౩	స్థడి	స్థండి
౫౩౦	౧౩	సాహా	స్వాహా
,,	౨౧	కృద	కృతవ
౫౪౨	౨	దతమం	దత్తాహారం
౫౪౪	౧౫	కృణోత	కృణోతు
,,	౧౯		దేవ
౫౪౬	౧౯	ప్రజ్వాల	ప్రజ్వాల్య
౫౪౭	౧౬	జన్మోత్సవప్	అబ్దపూర్తి జన్మోత్సవప్రయోగః
,,	౧౭	సార	వార
,,	౨౧	మృతు	మృత్యు